

ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

ἢ ΤΟΙ

ΡΗΤΟΡΙΚΗ, ΛΟΓΙΚΗ, ΜΕΤΑΦΙΣΙΚΗ,
ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ.

ὑπὸ

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ.

ΕΝ ΔΙΕΝΗ,

ἘΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΑ ΚΟΥΡΟΝΕΙΑ.

Ἐ Βάλλ' οὕτως, αἰκέντι φάος Δινασίσι γένοιτο. ἔ

ΕΛΛΑΔΙ

ΤΗ

ΣΕΒΑΣΤΗ ΜΗΤΡΙ ΚΑΙ ΤΡΟΦΩ

ΤΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Η ΒΙΒΛΟΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΤΑΙ

ΑΥΤΗ.

ΠΟΤΝΙΑ ΕΛΛΑΣ

ΠΑΤΡΙΣ ἑρατεινή, τὸ σεμνὸν καὶ πρᾶγμα καὶ ἔνομα, σὺ εἶ ἡ κοτῆ-
μένη ἐν ἅπασιν λαμπρὰ καὶ περίδοξος γενομένη, καὶ μήτηρ τῆς σοφίας
καὶ παιδαγωγὸς τῶν ἔθνῶν καταστᾶσα, ἡ τῶν μὲν οὐρανὸν πλουτί-
σασα ταῖς θεότησι, τὴν δὲ γῆν κατακουμίσασα νόμοις καὶ ἐπιστήμασι,
καὶ τούτων ὀφθαλμοῖς τῆς οἰκουμένης δικαίως ἀκούσασα. Ἀλλὰ σὺ,
ὦ φιλότατῃ, ὑπὲρ χρόνον, ὑπὸ ἡ ἀλάστωρ, ὡσπερ ἐκ Νεμέσεως κα-
ταράξας, βαχθαῖος ἐπέσκηψέ σοι πανταχόθεν παντοδαπῶς, ἐκ τῆς
στερωπῆς τῆς εὐδαιμονίας εἰς τὴν τῆς κακοδαιμονίας καταπεσοῦσα
κοιλιάδα, ἀπέβης ἀφειγῆς πανταχόθεν καὶ σκυθρωπὸς, καὶ κατὰ τὸν
προφήτην, θυγάτηρ ὄλωσ αἰγμάλωτος· οὐ γὰρ ἦν οὐδέ σοί γε, ὡς ἔοικε,
μὴ τῆς ἐπὶ θάτερα μεταβολῆς κειραθῆναι. Ἀλλὰ νῦν γε, κόρον παν-
ταχόθεν τοῦ δαίμονος εἰληφύτος, καὶ τῶν δεινῶν ἰαμάτων ἀπολιω-
φισάντων, χαῖρε, ὦ Βιῆτερ γλυκερά· τά τε γὰρ σιδυρᾶ δεσμὰ, ἃ σε
μέχρι δεῦρο κατεῖχεν, ἐξεβρύησαν συντριβέντα, καὶ οἱ τοῦ Ἄδου τυ-
λωροὶ καθηρέθησαν, ἀδρανεῖς καὶ χαῦνοι τῷ ἰσχυρῷ τῶν σῶν τέκνων
ἐξελεγχθέντες Ἑραχίονι. Χαῖρε τοίνυν σύ γε, ὡς πόλις Σιών, καὶ κή-
ριστε, ὡς θυγάτηρ Ἱερουσαλήμ, πρὸς οὐρανὸν ἤδη ἀναβλέπτουσα
τὸν αἰθέρα, καὶ τὸν ἥλιον ἀπολαμβάνουσα τρυφῶνι διαυγάζοντα· ὡς
λαμπρὸς σοι ἀνατέταλκεν ἤδη, πᾶσαν τὴν πρὶν ἐποῦσαν Φαραωνί-
τιδα διασκεδάσας σκοτόμαιναν· καὶ χαίρουσα, ἔντεινε, καὶ κατεκαθῆν,·
καὶ ἐκσίλευε Ἰντεινε μὲν, πᾶν ὅμι ἐν δουλείᾳ συμπερὶ ἀποκλίμας,
ποῦτ' ἤδη, ὡς προσῆκον σεσηπῆ κοιλίᾳ σπυροῦν ἀνασώσασθαι ποιου-

μένη· Κατευοδῶ δὲ, διὰ νόμων καὶ ἐπισημῶν τοῦ λοιποῦ τὴν ἐπὶ
τὸ ἄκρον τῶν ἀγαθῶν ἀσφαλῶς καὶ ἀπχρεγλίτως περυσμένην· Βα-
σιλευε δὲ, εἰρήνην μὲν καὶ δικαιοσύνην ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ εὐδαιμονίᾳ
τῶν σουτῆς τέκνων πρὸ παντὸς τιθεμένη, ἀσπίδος δὲ καὶ δράκοντος
ἐμβόλου καὶ φθονεροῦ κραταιῶς ἐπιβαίνουσα, καὶ πᾶν τοῦναντίον
ἰσχυρῶ καταπαλαίουσα τῷ ἐραχίονι· τοιαῦτα γάρ σοι τοῦ λοιποῦ ὅ,τε
χρόνος αὐτὸς ἐπαγγέλλεται, καὶ ἡ κραταιὰ δεξιὰ τοῦ ὑψίστου ἀνωθεν
τὴν ἐπαγγελίαν ἀπ' αἰῶνος προσεξεβίβωσε· διὸ δρόμος ἤδη τῶν σου
πρὸς αὐτὰ τέκνων, οἳ ἐκ ἐορῆς καὶ θαλάσσης καὶ ἐώας πρὸς τὰς σᾶς
ἀγκάλας, ὧν ἐκ συχνῆς ἄλλος ἄλλοι κλιμακίζονται πλάνης, ἀπλήτῳ
πόθῳ ἀνύττουσιν, ἄλλος ἄλλοι, ὅτῳ δύναται ἂν ἕκαστος τὴν εὐγνω-
μοσύνην δεκτικῶς, πρὸς ἀπύτισιν τῶν τραυμάτων προσφέροντες.

Σὺ δ' οὖν, ὡς μήτηρ φιλόσοργος, τότε πλήρες τῆς ὀφειλῆς κατὰ
χρείαν ἀπολαμβάνεις, καὶ τὸ ἐνδεῶς ἔχον, εἴπη τύχοι, διέπικείκειν
εὐμενῶς παρ' ἡμῶν ἀποδέχῃ· Τις οὖν, ὦ μήτηρ, καὶ τοῦμιν
σουτὶ σοι νῦν πρῶτον ὡς εὐθερῶς προσφέρεται παρ' ἐμοῦ· καὶ μοι
δέξαι εὐμενῶς τὴν προαίρεσιν μέγρις ἂν καὶ ἐξ ἄλλων ἠφθῶ ἐντυ-
πίον σου· οὐ γὰρ ἂν παυσάμεν· ἔχων εἶναι τὸ ὀφειλόμενον ἀποτίων,
ἕως οὐ ἀποδώσει καὶ τὸν ἔσχατον κωδράντην, αὐτὸν τὸν χρῶν, ὃν
τυγχάνω εὐλαφῶς παρὰ σου· ΧΑΪΡΕ.

ΛΟΓΟΣ.

Περὶ τοῦ πῶς δύναται ἡ γλῶσσα, ἡ μὲν ἀρχαία, νὰ
εὐκολυνθῆ, ἡ δὲ νεωτέρα νὰ μελιωθῆ, βοουθῶ-
μεναι ὑπὸ ἀλλήλων.

Τῆ ἰ Δικημάρτυ αμακδ.
Ἐν Σερραπολίαι.

ΤΟΙΣ ΔΙΑΝΤΑΧΟΥ ΣΟΦΟΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Νεύφυτος Δούκας εὐ πράττειν.

ΚΑΙ λοιπὸν ἠναίχθη αἴθις τὸ βουλομένον τῆς γλώσσας καὶ
τῶν κοινῆ συμφερόντων εἰς ελευθερώτερον ἤδη ὑπόστα του πολι-
τικοῦ δικαιώματος, ἐνθα ὁ κάλαμος παρρησιατικώτερος γενόμενος
ἐαυτοῦ, ἅμα ἀκούσας τὸ πάτριον κήρυγμα τὸ, Τίς ἀρροσίειν βουλεται,
ἀναπειδᾶ εἰς τὸ ἔθνος, ὑψοῖ τὴν φωνήν, λαλεῖ τραυῶς, καὶ κινεῖ τὴν
σημπολίτας μετὰ φιλοτιμίας καὶ ζήλου πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς
πατρίδος, μηδένα πλέον δεσποτικῆν φιλοτιμίας, μηδένα σπουδαιότερον
ὑποστανόμενος ὅ τῆς τῶν πραγμάτων μεγάλως μετῃβόλη! ὅ τῆς
θίσης προνοίας, καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὰ πατρίδα καλὰ προ-
θυμίας!

Ἐν μὲν τῷ παρελθόντι αἰῶνι ἦσαν ἡμῶν τὰ πράγματα πάντα
ζοφώδη καὶ ποντελῶς σκοτεινά τῶν ὄλων καταδουμένον ὑπὸ τὸ
δεσποτικὸν νέφος, καὶ τὴν Αἰγύπτου γούρην ἐπέπλην, ὅπως γεννηθεῖς
ἐπὶ ὁ καλαίπορος, δὲν εἶχεν ἀλλὰ καὶ τὴν ἑαυτοῦ τῆς ἰσχυρῆς καὶ
κρίνω ἀγαθὴν καὶ κοινὴν, καλὴν καὶ αἰσθητὴν, δίκαιον καὶ ἀδίκον
ἠγαθὸν ἀλλὰ καὶ ἀκαθάρτον, εἰς τὸ σάβανον τῆς ἀκαθαρσίας, ὑπὸ μύτης

καὶ τὸν ἄλλοτον ἀγαθόν καὶ πρὸς
τοῦτον ἄλλοτον μάλιστα ὁ μαχόμενος εἰς ἐπιανεπαίετο τούτου δὲ κα-
τακτάμενος ἄλλοτον ἄλλοτον ἀποδοῦναι τὴν σάρκα, αὐτὸν
τοῦτον ἄλλοτον ἀποδοῦναι τὴν ψυχὴν καὶ φθειρόμενον περὶ
δὲ τοῦτον ἄλλοτον, τοῦτον ἄλλοτον καὶ ἀσθένειαν, εὐδὲς λόγος τὴν μήτε
φιλοτιμίαν ἐνταῦθα, εἰ μὴ μόνον τὸ ἐξ ἀποκατάστασης μετὰ θάνατον,
να σώσω τὴν ψυχὴν μου, καὶ τούτου βελούμενον εἰς τὸν βό-
θρον τῆς δεισιδαιμονίας.

Ὁφείτε δὲ μὲν ἄλλοτον τῷ ἡλίῳ διακερῶσθαι τὸ βαθὺ τούτου
νότος, ὑπελαβέν εἰς τὰς καρδίαις πεπαιδευμένων τινῶν, καὶ ἄλλων
ἄλλοτον, (δὲν μοι φεῖγει ἀπὸ τῶν νότων, μήτε πρέπει νὰ εὐγρηπτε,
τὸ μέγα ἔργον τῶν Τρωαδικῶν καὶ Καπλάκων καὶ τῶν ὀμμάτων
τούτων), οἱ ἄλλοτον ἐν τῇ βαθείᾳ ταύτῃ καὶ ἀσελίῳ νυκτὶ, καθὼς
μάλιστα ἐπερῶν ἐκ τῆς ἀποδοῦναι ἐκείνῃς ἀπὸ τῆς ἡμετέρας τῆς
τῶν ἐκείνων, καὶ ὁ γρηγοροῦσθαι τῶν καλῶν ἐπιστάτας, ἀνοίξαντες
τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐκείνῃς τῷ φῶσι, ἐπρόπτεσαν εὐθὺς ἀπὸ τῆς
πλάνης πρὸς τὴν ἀνομιαν ἀπλάνως εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς
πατρίδος, ὄρα μόνον ἀλλοίον ἐπὶ ἄλλοις παλαιῶσι, εἰ μὲν λόγῳ, οἱ
δὲ καὶ ἔργῳ, νὰ κοινοποιήσωσι ταῦτα εἰς ὅλον τὸ σεβασμιον ἔδαφος
τῆς Ἑλλάδος καὶ εὐθὺς πῶς τῶν τῶν καλῶν τὰ ὅποια ἐγέννησε
μὲν καὶ μετέδωκεν ἡ φιλοφροσύνη Ἑλλάς εἰς πάντα τὰ ἔθνη,
ἀπερὲς δὲ αὐτῆ μετὰ ταῦτα ἐξ ἀλαστοῦ δαιμονίας. Ἐντελευτῶν
λατῶν ἀνατολῆς γίνεται τῶν σφαιρίων, ἐκείνῃς ἐκείνων, σύστασις
βιβλιοθηκῶν, ὄρα μόνον τῶν νέων μετὰ πόθου διακασθῆναι πρὸς τὴν πε-
ρωτισμένην Ἑρῶπην, καὶ θινισθῶν ἐπαχάκαμψις, καὶ ὅπως νόστιμον
ἴμαρ πρὸς τὸ πατρῶν ἔδαφος. ἔνθα ὁ γεννήσας Ζεὺς ἐνεθρόνισεν
εὐτὴς ἐξ ἀρχῆς καὶ τούτων ἀπέναντον κούρην, ὡς ἄριστος καὶ
εὐλοῦτος ἔργων, ἐγένετο ὁ κάλλιστος μάλιστα διὰ τὸν ὅποιον ἔργον
ὁ γεννηθεὶς ἐν κλευθρῷ, καὶ αὐτῆς ἐν δουλείᾳ, καὶ πλανηθεὶς
πανταχοῦ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, τῆς ἐστὶν ἔργον μεθ' ἡδονῆς ἐν γαῖᾳ
καὶ δουλείᾳ εἰς τὰς ἱερὰς καὶ σεβασμίας Ἀθήνας. ὡς τῆς τῶν τῶν
μάτων ἀλλοίον μετασῶν!

Ἐκ πρώτων λατῶν καὶ ἐξ ἄλλων ἐπὶ παλαιῶν περιστάσεων ἀπετολ-
μήθη ὁ μέγας οὗτος ἀγὼν εἰς τὸν ὅποιον τὴν σήμερον φερέει τὸ
γένος ἡμῶν τὸν μεγαλώτατον κίνδυνον ἀλλ' ἐπειδὴ τέταρτον ἦδη
ἐπὶ εὐχῆς ὁ ὕψιστος τὰ θεομάσια αἰετῶ, διαφιλῶντων μὲν οὐτὸ
καὶ διαφιλῶντων πανταχοῦ, διασφύρων δὲ καὶ τρυφῶν τὰς θούλας
καὶ δυνάμεις τῷ ἔργῳ πλουτῶν, ἄς ἀρχίσωμεν εἰς τὴν πρῶτην
αὐτῶ καὶ τῶν λατῶν τὴν διοικησιν καὶ κατέστησιν εἰς τὸ νὰ συνει-

κίση καὶ ἐνισχύση μὲ τῶν ἡσυχῶν τῶν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης καὶ
ἡμεροῖας τοὺς τρέχοντες ἤδη τὴν προκαείμενον τοῦτον μεγάλωτατον
κίνδυνον· ἡμεῖς δὲ, ὅσων καὶ ὁ βραχίον ἐστὶν ἀσθενής, καὶ τὰ γί-
ναττα παρακλινομένα, καὶ φωνὴ ἰσχνή, καὶ πόρος μάλιστα γλίττης,
καὶ τελευταῖον τὸ ἐπάγγελμα περὶ λόγους, ὡς τρέξωμεν τὸ αὐτὸ
στάδιον μεταξὺ, τὸ τῶν λόγων, τὸ ἔλαφρον καὶ ἐλλείπον πρὸς βελ-
τίωσιν τῆς πατρίδος, εἰδυότες καλῶς, ὅτι ἐλευθερία μὲν μέγα τί ἐστὶ
καὶ καλὸν καὶ βᾶσις τῆς εὐδαιμονίας ἐκείνου εἴους· παιδεία δὲ,
κόσμος καὶ κανὼν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ἀσφαλῆς τῶν ἔργων τῶν
τῆν εὐδαιμονίαν αὐτὴν περιλαμβάνοντων. ἔτι δὲ τάτης ἐκείνη
μένει τυρῆ καὶ ἐάρθαρς καὶ πολὺκίς ἐπικίνδυνος εἰς τὴν νῦν ἀνα-
τρέψη καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ πᾶν τὸ ἔθνος εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπόλειαν.

Ἀλλὰ τίνας λόγους, καὶ τίνας ἀνύσας μεγαλοφρονεῖς αὐτὸς,
καὶ τίνα παιδείαν προσφέρεις; αὐτὴν τὴν ἰσχυρὰν φιλοσοφίαν, ὡ ἄνδρες
Ἕλληνας, τὴν ἀγαθὴν τῆς ἐλευθερίας τρυφὴν καὶ κοσμητικὴν, καὶ
πρὸς τάτης μάλιστα τὴν πρόδρομον αὐτῆς καὶ πρῶτον, τὴν παι-
δείαν λέγω τῆς γλώσσης· ἥτις ἐστὶ καὶ μήτηρ τῆς φιλοσοφίας,
καὶ εἰς τὴν ἵπταν μάλιστα ἐπιστηρίζεται ἐκείνη ὡς εἰς βᾶσιν
τετραπέδον· καθότι δι' αὐτῆς παρουσιάζεται ἢ ὡς παιδίσκη πε-
νιχρὰ καὶ ἀκίσητος, ἢ ὡς βασιλὶς μεγαλοπρεπῆς καὶ διαπρέπουσα
ἐν τελείᾳ σεμνότητι, καὶ ἐν φυσικῷ περισπούδασα βαδίσματι.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀληθὴς καὶ δικαία ψῆφος τῆς ἐλευθερίας τῶν
δίδουται καὶ ὑπερόχη εἰς τοὺς κώδικας τῆς θείας προνοίας, ὡς
ἀναμνήτῃ τὸ προσηυχῆν τῶν λόγων περὶ τῆς παιδείας τῶν νέων·
καὶ πρῶτον περὶ τῆς γλώσσης, εἰς ἣν τρέφεται πᾶσα παιδεία καὶ
φιλοσοφία· σὺ δὲ πρόθετος καὶ πᾶσα ἐνέργεια. Γνωσθε δὲ τούτη οὐχὶ
κατὰ πάθος καὶ πρόληψιν, ὅσπερ ἔσχηκεν ἑκαστος, προστεθείς εἰς
ἐργῆς εἰς ἀρετὴν οὐκ ἀνάγκη τῆς κατὰ τὴν κατὰ τὴν ἀρετὴν
τῶν ὑπῴων τὴν τελὴς οὐδὲν πλὴν κοινωτικῶν ἀεθλῶν τῶν ὑπῴων
ὁδηγῶν καὶ διδάσκοντες ἐν τῆς παιδείας καὶ ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ τὴν
πρόληψιν· ἀλλὰ καὶ ἐν τρέχοντι τῶν λόγων, ὡς ἡμεῖς οὐκ ἀρετὴν
πάντες, τὴν ἀπλοῦν, τὴν ὁφθαλμῶν, τὴν ἄγαν, τῆς πατρίδος τὴν ὁφθαλμῶν
καὶ εὐδαιμονίαν, πάντα κινῶν, πάντα ἐλεύθερα, πάντα ἀνέχοντα
πρὸς τῆς παρούσας ἐλπίδας τὰ δὲ παρελθόντα πάντα, τὰ σκεπτικὰ
καὶ ζορῶδη ἐλπίδα, ἐρρίπτωσκν μετὰ τῆς ὁφθαλμῶν, ὡς ἀνέχοντα καὶ
μημενοῦσθαι γῆν ἐν τῶ φωτεινῶ τούτῳ τῆς ἐλευθερίας ἄριζοντι.

Πρόκειται λοιπὸν, ὡ ἄνδρες σοφοί, πρῶτον ἀπλοῦν τούτοις,
πρῶτον μὲν, πῶς, καὶ πῶς δύναται ἡ ὑπερῶν ὁφθαλμῶν γὰ
ἐπιτιωθῆ καὶ νῦν ματακλήθῃ ἐν τῆς παιδείας ὁφθαλμῶν ὁφθαλμῶν

πῶς καὶ πῶς ἢ ἀσπίς, κινωμένη εἰς εὐκός, δύναται νὰ ἐκκλινῆ
θῆ καὶ νὰ ἐκκλῆ εἰς ὑψηλότερον εἰς παρυστέρους.

Περὶ τούτων λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ κοινὴ διορθωτικὴ διεσκόπησεν τῆς
αἰ ἀλλαγῶν, καλὸν εἶς νὰ δεῖξῃ ἕκαστος τὴν ἐαυτοῦ γνώμην μάλ-
ιστα διὰ τῆς γραφίδος πρῶτον μὲν διὰ τὴν γένη, αὐτὴ κοινὴ τοῖς
πᾶσι δεύτερον δὲ, ὅτι ὁ γράφων περὶ πρῶτων συμπερὸντων ὑποσι-
πιῶν καὶ ὑπεραγῆς τῶν ἐθνῶν, ὑποῖόν ἐστιν εἰς τῆμας ἢ γλώσσα,
ὡς γράφει μάλλον λεληρωμένως, ὡς μέλων νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν
κρίσιν ὡς μόνον τῶν καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ
μετὰ ταῦτα, πρὸς τοῖς ὑποῖοις ἢ χάρις καὶ ἢ κολλοκεία ὡς πρὸς
ἡμᾶς ἐστὶ πάλαι ποτὲ τεθηγκῶτα διὸ καὶ τὸ σκέπτεσθαι καὶ τὸ
γράφειν ἀπαιτᾷ τὴν ἀντήκουσιν διορθωτικὴν πρὸς εὐρεσιν τῶν ἀκρι-
βεστάτων καὶ ἐσφαλιωτέρων πρὸς τοῦτο λόγων· καθότι τὸ περὶ με-
γάλων πραγμάτων βουλευέσθαι ζητεῖ κερὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν
πρῶτον ὠφέλειαν, ἵνα μὴ ἡ καλὴ καὶ δικαία ψήφος, συμπαρασυ-
ρῆται ὑπὸ τῶν προαφύμων καὶ τῆς φρενὸς τῶν κερῶν ἐν ὀλίγῳ,
συγκρασιπείῃ εἰς τὸ χάρις καὶ τὴν τοῦ γένους πρῶτον καὶ βελ-
τιωτικὴν. Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν ἐπιτρέψατέ μοι, νὰ εἰπω τὰ δικαῖοντά
μοι περὶ τούτων καὶ πρῶτον περὶ τῆς κοινῆς τάτης καὶ τῆς προ-
σερούμενης.

Καὶ λοιπὸν γνωστὸν ἐστὶ τοῖς πᾶσιν ἕκαστος, ὅτι περὶ διορθώσεως
ἐγλώσσης ἐγράψαν μὲν πολλοὶ ἐν τοῖς χρόνοις ἐπὶ τῆς δουλείας τοῦ
γένους, ἀλλ' ἐγράψαν, ἀπὸ διαφορετοῦ τρόπου ὁμιλούμενος ἕκαστος·
συνεφέροντων δὲ ἄλλοι ἐν ἄλλοις τὰς γνώμας, ἐν πολλοῖς μὲν μετὰ
κρίσεως, ἐν ἐνίοις δὲ καὶ παρεκτραπέντες, ἀνεπραγματοῦμενοι ὑπὸ τῆς
φρενὸς τῶν κερῶν ἐν τῷ τότε, ὡς διαρέθησαν εἰς τρεῖς τάξεις ἐν
ταῖς γενικωτέροις εἰς ὧν οἱ μὲν πρῶτοι καὶ πρῶτως τὴν ἀνάγκην
τῆς διορθώσεως ὡς ἐν ἀμυδροτάτῳ φωτὶ προϊδόντες, δὲν ἐτυλίμασαν
διὰ τὴν πυχῆν ἐν τῷ τότε ἀμύθειαν τῶν ἀσθενῶν νὰ νεωτερί-
σωσι πανταλῶς ἐν τῷ γράφειν, καὶ ἐντεῖθεν ἐβλάσθησαν νὰ εἰσά-
ξωσι εἰς τὰ ἐσωτῶν συνήθηματὰ τὴν προσφερομένην ἐν τῷ τότε
ὑπὸ τῶν γυμνασίων. Οἱ δὲ μετὰ τούτους τὴν μὲν κλίσειν τῶν ὀνομάτων
κινῶσι πρὸς τὴν ἀρχαίαν, καὶ ὀνόματα καὶ φράσεις ὁπωσῶν δα-
νειζόνται κατ' αὐτῆς, βεβημένως ὅμως καὶ τρόπον τινὰ κατὰ πᾶσαν
ἀνάγκην· οἱ δὲ τρίτοι ἐχώρισαν εὐτυλιμωτέρων, καλῶς ποιήσαντες,
ἐπιφύσει, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ Βυζαντίου καὶ οἱ ἐκ τοῦ Κλήρου, οὐ
μόνον ὀνόματα συνειθέστερα καὶ φράσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας μετῴρι-
στεύοντες εἰς τὴν θιγατέρα, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς σαφότητος καὶ συντήξεως
τῶν ὀνομάτων παρατρίβοντες πρὸς ἐκείτην ἐν γαρίᾳ, ἐν ἧν μάλιστα
καὶ δεκτέρας τὸ χεῖρος ἐξελίξεσθαι γραμμώτερον μὲ τὸ κάλλος τῆς

πῶς καὶ πῶς ἢ ἀσπίς, πικρῶν ἕως εὐκός, δύναται νὰ ἐκβάλῃ
θῆ καὶ νὰ ἐκπέσῃ εὐσχεύτερον εἰς περισσώτερους.

Περὶ τούτων λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ κοινὴ διαγωγή διεσκόπησεν τῆς
ἐπ' ἀλλήλων, κελόν ἐστὶ νὰ δείξῃ ἕκαστος τὴν ἐαυτοῦ γνώμην μάλ-
ιστα διὰ τῆς γραφίδος πρῶτον μὲν διὰ νὰ γένῃ αὐτῇ κοινὴ τοῖς
πᾶσι δεύτερον δὲ, ὅτι ἡ γραφὴν περὶ παλαιῶν συμφορῶντων ὑψισ-
των καὶ ὑπεραγῆς τῶν ἐθνῶν, ὑποῖόν ἐστι εἰς τῆμας ἢ γλῶσσοι,
ὡς γράφει μάλιστον λελητημένως, ὡς μέλλων νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν
κρίσιν ὡς μόνον τῶν κατ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τῶν μεθ' ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ
μετὰ ταῦτα, παρὰ τοῖς ὑποῖοις ἡ χάρις καὶ ἡ κολλοκεία ὡς πρὸς
ἡμᾶς ἐστὶ πάλαι ποτὲ τεθηγκυῖα διὸ καὶ τὸ σκέπτεσθαι καὶ τὸ
γράφειν ἀπειτᾷ τὴν ἀντήκουσιν διατριβὴν πρὸς εὐσεσιν τῶν ἀκρι-
βεστέρων καὶ ἐκραιωτέρων πρὸς τοῦτο λόγων καθύτι τὸ περὶ με-
γάλων πραγμάτων βουλευέσθαι ζητεῖ κερὶν ἀνάλογον πρὸς τὴν
πρῶτον ὠφέλειαν, ἵνα μὴ ἡ καλὴ καὶ δικαία ψῆφος, συμπαρասυ-
φύει ὑπὸ τῶν προλήψεων καὶ τῆς φρενὸς τῶν καιρῶν ἐν ὀλίγῳ,
σηκτισμένη εἰς τὸ χάρις καὶ τὴν τοῦ γένους προῖον καὶ βελ-
τιων. Ἐπὶ τούτοις λοιπὸν ἐπιτρέψατέ μοι, νὰ εἴπω τὰ διακρινόμενα
μοι περὶ τούτων καὶ πρῶτον περὶ τῆς κοινῆς τάξεως καὶ τῆς προ-
σερμῆς.

Καὶ λοιπὸν γνωστὸν ἐστὶ τοῖς πᾶσιν ἕκαστος, ὅτι περὶ διορθώσεως
ἐπιλώσεως ἐγράψεν μὲν πολλοὶ ἐν τοῖς χρόνοις ἐπὶ τῆς δουλείας τοῦ
γένους, ἀλλ' ἐγράψεν, ὑπὸ διαφόρου τρόπου ὑμνιόμενος ἕκαστος
συνεφέροντων δὲ ἄλλοι ἐν ἄλλοις τὰς γνώμας, ἐν πολλοῖς μὲν μετὰ
κρίσεως, ἐν ἐνίοις δὲ καὶ παρεκτραπέντι, ἀνιπταζόμενοι ὑπὸ τῆς
φρενὸς τῶν καιρῶν ἐν τῷ τότε, ὡς διακρίθησαν εἰς τρεῖς τάξεις ἐν
ταῖς γενικωτέροις εἰς ἃν οἱ μὲν πρῶτοι καὶ πρῶτως τὴν ἀνάγκην
τῆς διορθώσεως ὡς ἐν ἀμυδροτάτῃ φωτὶ προιδόντες, δὲν ἐτύλισσαν
διὰ τὴν πικρίαν ἐν τῷ τότε ἀμάθειαν τῶν ἀετιγενῶν νὰ νεωτερί-
σωσι παντελῶς ἐν τῷ γράφειν, καὶ ἐντεῖθεν ἐβλάστησαν νὰ εἰσά-
ξωσι εἰς τὰ ἐκείνων συνήθηματα τὴν προφερομένην ἐν τῷ τότε
ὑπὸ τῶν γυμνασίων. Οἱ δὲ μετὰ τούτους τὴν μὲν κλίσειν τῶν ὀνομάτων
κινῶσι πρὸς αὐτὴν ἀρχαίαν, καὶ ὀνόματα καὶ φράσεις ὁπωσοῦν δια-
κρινόμενοι κατ' αὐτῆς, βελτιομένως ὅμως καὶ τρόπον πινὰ κατὰ πᾶσιν
ἀνάγκην οἱ δὲ τρίτοι ἐχώρησαν εὐτυλιμωτέρων, καλῶς ποιήσαντες,
ἐκ πρώτου, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ Βυζαντίου καὶ οἱ ἐκ τοῦ Κιόου, οὐ
μόνον ὀνόματα συνειθέστερα καὶ φράσεις ἐκ τῆς ἀρχαίας μετρη-
τέωντες εἰς τὴν θλιγνότερα, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς σαφότητος καὶ συντήξεως
τῶν ὀνομάτων προτιμῶντες πρὸς ἐκείνην ἐν γράφει, ἐνθὺ μάλιστα
καὶ περὶ τὸ αἶμα ἐξελίξεται βραχυώτερον μὲ τὸ κάλλος τῆς

καὶ τρίτον δὲ ἕκαστον ἀπαιτεῖ διαφόρη χαρακτηῖρα κατὰ τὰ πρό-
 πωπα τὰ δευτικά διαφόρου πωσέως καὶ δυνάμεως. Κατὰ τὴν
 διαφόρην λαπὴν ἐξίν τῶν κρῖς οὗς ταῦτα γρῖφονται, οὕτω καὶ
 πρέπει νὰ κινῶμεν τὸν κάλαμον κατ' ἄλλαν πρὸς τὸν ὑψηλότερον
 τῆς ἑλληνικῆς χαρακτηῖρας κατὰ τὴν ὄλιν καὶ εἶδος καὶ τοῦτο ἐποχ-
 ἔην καὶ πράττουσιν ἤδη πάντες, καλῶς ποιῶντες, καὶ οἱ λόγι-
 κῶν δὲ εἶναι σύμφωνα τοῖς ὑπ' αὐτῶν πραγματοποιέοις καὶ ὅς μὴ
 νομίσῃ τις, ὅτι διασπῶ τὸ ἔθνος εἰς πολυφωνίαν· ἀλλὰ μίαν καὶ τὴν
 κινήσιν φωνῆν εἰσάγω εἰς τὸ πανελλήνιον, ἑαθμηδὸν πραγματοποιήν
 πρὸς τὸν προσέκοντα αὐτῆς χαρακτηῖρα μέχρις οὗ ἀποῦτῃ ἢ αὐτῇ
 φωνῇ εἰς ὅλον τὸ ἔθνος, ὅσον εἶναι δυνατόν ὅλον ἔθνος νὰ ἐλθῇ
 ἑποτὲ εἰς τὴν αὐτὴν ἐντελέχεια ταῦτα πρώτον.

Δεύτερον δὲ, ἡ ἐρευνητὴ τῆς ἀρχαιότητος ἐν τοῖς σχολείοις νὰ
 μὴ γίνῃται ὅλη δι' ἑλκῆς παραλλαγμένη, ἀλλὰ κατὰ μόντην ἀνάλυσιν
 τῶν ἀπαιρημάτων, καὶ εὐθείαν θέσιν τῶν ὑπερβατῶν, ὅπου τεύχη,
 καὶ ἀλλοίωσιν τῶν ἰδιωματῶν μετὰ τινος παραλλαγῆς λέξεων τινῶν
 τῶν ἀρχαιότερων, καὶ ταῦτα οὐ κατὰ πάσαν ἀνάγκην, ἀλλ' ἐὰν εὐ-
 ρωμὴν ἄλλας ἐρευνητικὰς ἐπειδὴ ὅλος ὁ κοπρὸν τῶν βαρβαρικῶν
 βουκαίων εἰσῆλθεν εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκ τῆς ἀφρασίας τῶν ἐξηγη-
 τῶν· ἐκ τούτου μάρτυς μὲν ἡ ἀλήθεια προῆλθεν ὁ τοιοῦτος τῶν κακῶν
 συρφετός, ἀπὸ τῶν ὁποῖον νῦν τὸ ἱεράκλειον γένος ἀγωνίζεται νὰ τὴν
 καθάρσῃ καὶ δὲ μεταφυσικὰ, ἢ ἑθικὰ ἀνόμματα ἐξηγεῖσθωσαν ἐρευ-
 νητικῶς, ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ἐπιτημάτων· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, καθὼς
 ἐξηγεῖσθωσιν αὐτὰ καὶ οἱ τὰς ζώσας γλώσσας διδάσκοντες.

Τρίτον δὲ καὶ μέγιστον, οἱ μεταφρασταὶ νὰ προσέχωσι νὰ μὴ πα-
 ραφύρῳνται ἐκ τῶν ἰδιωματῶν τῆς γλώσσας, ἐξ ἧς μεταφράζουσι
 τι, ἢ συναρχνίζονται καθότι τὸ διασπῶν τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν
 ἀπὸ τῆς ἀρχαίας περισσότερο τῶν ἄλλων ἀπάντων εἶναι ἢ τῶν
 ξένων ἰδιωματῶν εἰσαγωγῇ εἰς αὐτὴν· περὶ οὗ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
 ἡμετέρων ἑλλογίμων ὠμίλισαν ἄριστα εἰς τὰ προκείμενα τῶν τῶν
 αὐτῶν ἐκδοθέντων βιβλίων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ ἄνδρες οὗτοι ἐπετίμησάν με πολλοῦ ὡς εἰσα-
 γάγοντα πολλοῦ πολλὰ ἰδιώματα ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰς τὴν νεωτέ-
 ραν δεύσθαι καὶ καὶ παρῆτα νὰ ἀντιπετυμῶσιν κατὰ αὐτοὺς πολὺ
 διακρίτερον, ὡς εἰσαγαγόντας εἰς τὴν αὐτὴν πολλὰ Γαλλικὰ ἰδιώ-
 ματα· οἱ εὐλογημένοι οὗτοι διδάσκαλοι, ἢ διδάσκουσι λόγοι, ταῦτα
 παρεπίκουσιν ἔργα, καὶ τὸ ἠκμαστὴν εἰς τὰς αὐτὰς σελίδας, ἐν
 αἷς διδάσκουσι ταῦτα, καίτοι εἰδότες, ὅτι ὁ μέγιστος τῆς γλώσσας
 σιχηρμὸς ἀπὸ τῆς ἀρχαίας ἐστὶν ἢ τῶν ξένων ἰδιωματῶν εἰσαγωγῇ

Τὸ αὐτὸ δὲ αἰεὶ μέτροι καὶ εἰς τὰς μεταβάσεις τῶν
 ἐνοιῶν, καὶ ὅπως τῶν κεφαλαίων τοῦ λόγου (ὅταν κεύρω πῶς δὲν
 μπορῶ ἀνομιεῖν, νὰ ἀρῶμαι ἀπὸ αὐτῶν τῶν περιπέσεων) διὰ τὴν παραλεί-
 πουσι τὰ τῆς μεταβάσεως μέρη, εὐπὼν τῶν λέγων τῶν ἐνοιῶν, καὶ
 μάλιστα ἐνθα καὶ γρῆσι κατανοήσασθαι καὶ πῶς δύναται τις νὰ ἐν-
 νοῖται τὸν τὸν ἐπιμένον πρὸς τὰ ἐγώματα σχέσει μὲν πρώτην τοῦ
 ἴσου ἐπιπέσειαν, ὡς νὰ συναΐη ὁμοῦ τὴν κατὰ πρὸς τὰ ἀνεῖς ἀνέρ-
 γημα, κατέρχεται, κυκλίων καὶ ἀνακαστῶν τὰ αὐτὰ, μῶλις ἐν το-
 σαυτῆ ματαία διατρίβῃ, σωλλέτω τε νεκρῶν καὶ τούτ' ἀμυδρὸν,
 καὶ ταῦτα δι' εὐλείην μίση συλλαστῆς ἐπειδὴ ἐλέπω μὲν περιόδους
 καὶ ἐνοῶ δὲ καὶ τὰ ἐννοιαὶν τούτων καθ' ἑαυτῶν ἀλλ' ἢ ψυχῇ
 ἀρῶσα ὅπως τὴν πρὸς ἀλλήλα σχέσιν αὐτῶν καὶ συνάρτησιν,
 ἐνθάδ' ἐξ ἀσφαλτοῦ, καὶ διὰ τούτω, μὲν δυναμένη νὰ ἐπισέρη τὴν
 κρίσιν, ἐνοῖατῆσαι ἐν τοῖς αὐτοῖς, μέγιστος ἐν εὐρύσσει μῶλις τὸ φύσει
 γινόμενον καὶ ἐπόμενον ἀναπαύσεται ἐπειδὴ λείπεται τὰ νεύρα, ἐξ
 τῶν ὁ λόγις συναρτώμενος ἄπειρ καὶ συμπληρούμενος, ἐξοφανέται,
 ὡς αἴτια καὶ αἰετοῖς ἀναλυτῶν ὡς αἴτια καὶ συ-
 ναίετα συναρμολογούμενα ὡς ἀλλήλων καὶ συνεζαρτώμενα ἐξ ὧν
 ἐπιμένω πρῶτα ἀπαυτῶσι τὰ μέρη τῆς αἰτίας τὰ δὲ δευτέρω, τῆς
 συνόσεως καὶ συναρμολογῆς, καθ' ἃ τὴ γλώσσα, κληρονόμος ὡσα τῶν
 ἀρετῶν τῆς μητρὸς, ἔχει τὴν ὑπερυχὴν πρὸς ἀπάσαι τὰς ἄλλας, ὡς
 καὶ αὐτοὶ αἴτιαι οἱ μὲν φυλάττοντες ταῦτα, καὶ λέγουσι καὶ φρονῶσι.
 Τέταρτον δὲ συντελεσθῆναι πρὸς τῆς γλώσσης τὴν τελειότητα
 τοῦ ἡπτόν ἐρικαλεῖνα ἐπειδὴ πολλοὶ ἑλληνισμοὶ, καὶ πολλὰ φράσεις,
 καὶ μάλιστα λέγου ἀποσαντυνοὶ εἰσέλθον καὶ εἰσέρχονται ἐκ τῆς ἀρ-
 γαιοτέρας εἰς τὴν νεωτέραν, καὶ αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς θεωρούμενοι,
 ὅσον διακρίνονται ποτέρας εἰς τῆς μητρὸς, ἢ τῆς θυγατρὸς, ὡς
 αἰετοὶ ἀμφοτέρων, τούτους δὲν πρέπει νὰ πῶς παρασθέρωμεν, δια-
 λύνοντες αὐτοὺς διὰ τῶν μερίων () τὸ ἐπιπέτον ἐπιπεδύουσαν ἀναγ,
 καὶ ὡς μόνον οἱ τὰ πρῶτα μαθήματα πῶς παιδῶν διδάσκοντες πρὸς
 ἀποφυγὴν δῆθεν τῆς πρὸς τὴν ἀσχημὴν συμπτώσεως ἀλλὰ καὶ ἐτέ-
 ρους μάλιστα νὰ μεταγετεύσωμεν ἐξ ἐκείνης, ἐνθα ἢ φύσις τοῦ λόγου
 ἴσχει ἀρμονικῶς καὶ ἰδέως εἰς τὰς ἀκτῆς αἴων τί λέγω;

() ταῦτα δὲ λέγου εἶναι περὶ εἰς τὸ γένος καὶ αὐτῶν τῶν ἀποθῶν εἰς αὐτοὺς
 τῆς πεντακοστικῆς καὶ σεντεντικῆς ἐποχῆς τῶν καλῶν συνθέσεων εἰς τὸ σύνθετον
 ἀρῶσα διὰ τὸ ὅτι εἰς τὴν ἑκαστὴν ἐποχὴν ἐπιπέτουν γρῆσι ταύτας ἐν τῆ
 ἴσιν, τῆσιν τὸ τὸν μόνον εἰς ἀπῶν τῶν τῶ ἀπῶν πρὸς τὸν πεπῶν ὅ ἀπο-
 θῶν ἐπιπέτουν μετατῆ ἀπῶν τῆ ἐπιπέτουν πάντα ὅσα τῆσιν ἀρῶσα καὶ τῆ
 γρῆσι καὶ τὸ πῶς καὶ τὸ τῶσιν ἴσιν ἀρῶσα τῆσιν ἀρῶσα μινύτωσιν
 εἰς τὸν

Ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος λέγει κατὰ περιόδον συντομῶν οὕτως,
 « Ἰσα δὴπὸν, ὡς ἂ φιλίππος πράττει καὶ κατασκευάζει, ταῦτα
 « ἐπὶ τὴν πόλιν κατασκευάζει.»

Τοῦτο λοιπὸν ἐὰν ἀναλύσῃς εἰς τὴν ἐρωτηθεῖσαν ἐκλελυμένην οὕτως,
 « Ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ὁ Φίλιππος κάμνει καὶ ἐτοιμάζει, ἤξευρατε,
 « ὅτι τὰ κάμνει ἐναντίον τῆς πόλεως μας.»

Ἐὰν λέγω ἀναλύσῃς εἰς τὴν ἀριστοτελικὴν ταύτην περίδον,
 εἰσάγεις βέβαια μεγάλαν διαφορὰν εἰς τὴν νεωτέραν ἐὰν ὅμως με-
 ταβάλλῃς μόνον τὸ συνεστραμμένον καὶ προῦπτερον εἰς συνεπτυγμένον
 καὶ ὁμαλὸν οὕτως,

« Οὐδεὶς ἀγνοεῖ βέβαια, ὅτι τὰ πορὰ τοῦ Φιλίππου πράττειντα,
 « καὶ κατασκευάζοντα, κατὰ τῆς πόλεως ἡμῶν πράττονται καὶ
 « κατασκευάζονται.»

ἢ ἔτι φυσικώτερον οὕτως

« Ὅσα Φίλιππος πράττει καὶ κατασκευάζει, ταῦτα πάντα κατὰ
 « τῆς πόλεως ἡμῶν σκευωρεῖ.»

Οὕτως εἰπὼν, καὶ σαφεῖ λέγεις, καὶ πρὸς τὴν τῆς γλώττης ἀνε-
 πιστότητος ἀνατρέχεις ἀνθρώπων, ἐὰν ὁμολογῶμεν πάντες διαφο-
 ρωσιν γλώσσας τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ἐξ ἧς ἐξέπεσαν, αὐτὴς ἐπένο-
 δον ἐπειδὴ οὕτω βλέπομεν, ὅτι πολλάι φράσεις κομματικαὶ πληθυν-
 ρυῖσιν εἰς τὰ τῶν νεωτέρων συγγράμματα, ἄλλαι ἐξ ἄλλης ἀνάγκης
 εἰσαχθῆναι εἰς αὐτὰ αἰ ὅποια ἐν τύπῳ καταπατῆμεναι ἀσυνδίω
 προσῥάλλουσιν ἴδιιστα εἰς τὴν ἀρχαίαν, ὡς περ ἀφαιρέσειν κατὰ
 τερπνῶς εἰς τὴν ὕψιστον, ἐν μέσῳ τῶν φιλίων κεραικῆν καὶ
 οὐ μόνον ἐν βίβλοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πύματα τῶν κομψότερων καὶ
 φιλοτιμωτέρων ἐνεφυτεύθη ἡ τοιαύτη εὐφράδεια ἱερομάντιος, καὶ ἐν-
 σπείρεται κατ' ὄλιγον μεταδιδόμενη πρὸς τῶν πατέρων καὶ εἰς
 αὐτὰ τὰ παιδάρια, εἰς τὰ ἴπουα ἐν καιρῷ ἢ μάθουσι τῆς ἑλληνικῆς
 ἔσται τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς ἐν τῷ λόγῳ
 κομψότητος τῶν γονέων. (*)

(*) Ἴδου πῶς γράφει τις τῶν ἱστορικῶν ἐκ θήνης πρὸς τὸν αὐτοῦ γονεῖα. « Ἐξ
 τῶν μαθησάμεν ἐκ τῶν ἱστορικῶν, τὰ πορὰ τῶν ἑλλήνων δια ἑστῆς καὶ θαλάσσης
 ἐρῆς γινόμενα, ὑπερβαίνουσι πᾶσαν πιθανότητα λόγου. Θεωροῦσι δὲ τὰ αὐτὰ καὶ γράφου-
 ματα ἀξιοπύκα, παντοχόθεν ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς περιπέτειας, ὅτι εἰ γὰρ τῶν ἑλλήνων ἔστι
 ἐκ βοῦαντίου καὶ ὁ Αἰγύπτου, ἐκταπεινώσαν ἀμφοτέρω μεταρῶ τῆς Σάμου καὶ Ἰδου
 ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡρώων καὶ αἱ ἐπιπέδαι ἡμῶν γινέσθαι ἐπὶ τοῦ κρείττου γρηγορητικῆς
 ἕνεκα. Ἴσχει λοιπὸν πρὸς τὴν ταύτην τὸν ἑλλήνων ὁ ὀψιστος εἰς τοῦ ὄνομα αὐτοῦ
 ἀποταρῆαν.»

Τοιαῦτα λοιπὸν λέγω οὕτω κομψῶς καὶ ἑλληνικῶς καὶ πρὸς αὐτῶν τῶν ἡμετέρων παι-
 δευμένων περιεργουμένων καὶ γὰρ μὴ μεταδιδόντων ὁμοίως εἰς τὴν νεολαίαν, ὅταν
 ἀγαθῶν αὐτὰ μάσκα, ὅταν ἐλαφροῦς τῆς τῆς γλώσσας ἀφαιρέσειν.

Πέμπτον δὲ καὶ τελευταῖον τοῦ πρώτου τούτου μέρους καθήκον
εἶναι τὸ λαλεῖν καὶ γράφειν τὴν πᾶσι, ὡς εἰς διόρθωσιν καὶ πρὸς-
δον τῆς νεωτέρας παλῆ καὶ τοῦτο συντελεῖται. Ἀλλὰ περὶ τούτου ὅτε
μοι ἀνεξέσται νὰ ἐπιλήσῃ μικρὸν κατωτέρω.

Νῦν δὲ αἰ μεταβῶμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου, τὸ περὶ
ἐπιμελείας καὶ ἐκπαίδευσης τῆς ἀσχαιστέρως ἐξ ἡσκαὶ δὲ ἢν προήλθεν
ἢ τὸσαῦτα πρῶσι, καὶ εὐνοια τῶν ἔθνων τῆς Εὐρώπης πρὸς ἡμᾶς
εἰς τὸν προκείμενον ἀγῶνα καὶ κίνησιν. Προϋπέστη λοιπὸν ἀνωτέρω
πῶς δύναται νὰ εὐκλείωνθῃ ἡ μάθησις τῆς Ἑλληνικῆς, περὶ ἧς ὁ λό-
γος ἐξῆς γενήσεται λοιπὸν ἡ λύσις αὐτοῦ μᾶτε ἀπὸ τῆς μεθόδου
τῆς παραδόσεως, καὶ ἢν ἄλλως ἄλλως πλανᾶται ἐξαπατώμενος, μᾶτε
ἀπὸ τῆς θαψιλίας τῶν βιβλίων, μᾶτε ἐκ τῶν πολλῶν σχολείων,
περὶ ὧν παλαιὰ παλαιὰ ἐγνωμοδοτήθησαν κατῶς παρὰ πάντων,
ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τρόπου μάλιστα τῆς παιδείης, καὶ μάλιστα νῦν, ὅπου
τὸ γένος δύναται νὰ διαταχῇ ἀθέμετος τούτο κατὰ τὸ συμφέρον,
ὑπὸ μηδενὸς ἐχθρῶ ἐξώθεν κωλύμενον, μᾶτε ὑπὸ δεσποτικῆς ἐπι-
ταγῆς, μᾶτε ὑπὸ σφίσεως καὶ συγκοινωνίας. Ἀλλ' ἵνα προῦδωκεν τακτι-
κώτερον καὶ εἰς τοῦτο ἀρκέσει ἀπὸ τῶν προκείμενων ἐξ ἀρχῆς κα-
θήκει αἱ γλώσσαι ἀμετέρας, ὡς μίαν ἔργασται οὖσαν, καὶ ὑπὸ τῶν
αὐτῶν κανόνων σιτησόμεναι, προχωροῦσιν ἀμοιβαίᾳ ἐπιμελείᾳ ἀλλή-
λων ἢ μὲν πρὸς ἐπιμελίαν, ἢ δὲ πρὸς ἐπιμελίαν.

Πρῶτον λοιπὸν πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν τούτο ὡς μέγιστον, ὅτι ὅσον
τὰ παιδαγωγικὰ λέξωσιν εὐνοϊκῶς ἀκριβοτέρως, τοσοῦτον ἕμενοι
εὐκλείωνθῃ τὰ ἐργάσια ἐπαμένους, διδασκόμενοι εἰς τὴν ἰσχυρότητα καὶ
ἔσται τὰ ἐργάσια εὐδωκίως πρὸς τὸ τέλειότερον, τοσοῦτον ἀσμενέ-
σειν μᾶς ὑποδέχεται ἡ φιλοσοφία. Ἐπὶ λοιπὸν προειρησόμεθα εἰς
ταῦτα παιδά τῆν ἀρχὴν τῶν γραμμάτων εἰς τὸ ἔσθαι ἔτος τῆς ἡλι-
κίας, ἰκανὸς γένους ἔσται εἰς τὸ λατρεύμενον ἀλληλοδιδασκαλίαν ἐν ἔτει,
ἢ καὶ δύο διὰ τὴν ἡλικίαν (*). ἐκ δὲ τούτων διαδοχόμενος αὐτοῦ δι-
δασκαλὸς ἕτερος, διδασκέτω ἐν ἐπιμελίᾳ καθήκον γραμματικῆς, ἡθικῆς,
μουσικῆς, ἱστορικῆς, καὶ μάλιστα τὰ ἱστορικῆς καὶ μουσικῆς καὶ πρὸς
τούτοις τὴν γράψιν, καὶ ἀριθμῶν, καὶ λογιστικῆς ἀκριβοτέρως ἔσται
καὶ τοῦτο ἰκανὸν διαστημα ἔτος ἐν τῷ ὅθ' ἐντεῦθεν μανθάνετωσαν

(* Ἡσκαὶ λέγει διδασκαλίαν ἡμῶν, ἐπιμελίαν, ὅτι καὶ καὶ τρία ἔτη ἐκαστοῦσιν εἰς τούτο εὐ-
τως ἔσται ἀλλ' εἰ, εἴτι διδασκαλίαν, εἴτι ἐπιμελίαν εἰς ποσῶν ὠθηλίαν τὸ πρῶτον τῶν
τεῖσιν πολλῆς ἀκρίβειας τῆς ἐπιμελίας καὶ ἐκαστοῦσιν ἀνακατασκευάζονται, ὅσοι γὰρ
γραμμάτων ὡμῶν νὰ τα καθάριστοι. Περιουσία λοιπὸν τὸ πρῶτον εἰς μίαν τῶν
ἡλικίας τοῦ ἀναγνώσαν, τὴν γράψιν, καὶ τὴν ἀριθμῶν κατὰ πρῶτον τὸ πρῶτον καὶ
ἢ ἕμενοι μαθητῶν ἕτερον, εἰς τὰ ὅπου τὸ πρῶτον τῷ γένει κατανοήσονται
πρ.

ἱστορίαν, κατὰ γέννησιν, καὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος γεωγραφικὴν θέσιν, ἀριθμητικὴν τελευτήσαν, καὶ πρὸς τούτοις τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον μέρος τῆς Γραμματικῆς, ἐφαρμόζοντες αὐτὰ εἰς τὰ αὐτὰ μαθήματα χωρὶς τινος κατὰ τὴν κλίσειν παραλλαγῆς ἑκείνη, ἐξαιρουμένου τοῦ μελλόντος καὶ τοῦ ἀπαρεμάρτου, ἐφαρμόζονται πάντα εἰς τῆς ἀρχίας τοῦς τύπους καὶ τοῦς ὀρθογραφικὰς γυνήκας· οὗτοι δὲ ἐν τούτοις καὶ τοῖς τινούτοις προτιλούμενα τὰ μεμερικὰ, μεταξαινέτισσαν μετὰ τὸ ἐνδέκατον ἔτος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ μετα γρηστοῦς τῆς ἐλπίδος τοῦ νᾶ φανῶσιν εἰς τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος ὡς ἀγλαόμορφα ἀγαθμάτια, εἰδοπεποιημένα καὶ συγκεκριτημένα μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν, ποιητικὴν, ῥητορικὴν, ἱστορίαν, μυθολογίαν, γεωγραφίαν, καὶ ἀριθμητικὴν· (*) ἔκ δὲ τούτου, ἐκ καταναλώτη ὁ ἐλλόγιμός μου μαθητῆς καὶ ἐν ἔτις ἔτι εἰς ἀνάγνωσιν συγγραμμάτων καὶ ποιητῶν, καὶ γυμνάσματα ῥητορικὰ, καὶ μὴ ῥητορικὰ, μεταφράζων, συγγραμμάτων, συρράπτων, ὅπως καὶ ὅ,τι ἂν δύνηται ἕκαστος, καλλίστα θέλει κάμει· καὶ ἐκ τούτου μετὰ τὸ δέκατον ἔκτον ἔτος μετατίθω, ἐκ περιστάσεως συγχωρῶσιν, εἰς αὐτὴν τὴν φιλοσοφίαν, ὅπου καὶ ὁ διδάσκαλος ἐκ τριαύτης προπαρασκευῆς θέλει γνωρίσει τίνα καὶ τί διδάσκει, καὶ ὁ διδασκόμενος, τίνα, καὶ τί ἀκούει· ἄλλως δὲ, ἀπίθετος ὄντες, οὔτε ἐλέποντες ἐλέπουσιν, ἀνομιζοῦσι ἐλέπειν, οὔτ' ἀκούοντες συνίσσιν, ἀδοκοῦσιν ἀκούειν, ἀλλὰ γίνεται τὸ λεγόμενον, πολλοὶ μὲν νερθηκοφόροι, παῦροι δὲ βέκχοι ἢ ὡς ἡ κινὴ κερτομὰ Γελαμὲ νά σε γελῶ, ν' ἀπεροῦμε τὸν καιρὸν.

Δεύτερον δὲ ἐπιταχύνει τῆς ἀρχίας ἐρώσεως τὴν μάθεισιν τὸ ἀποστηθίζειν· καὶ συντέμνει τούτο μάλιστα τὸ ἔργον τοῦ παντός· ἐκ τῆς πάσης ἀμφιβολίας· ἀλλ' ἐπειδὴ τούτο φαίνεται βαρὺ εἰς παιδείαν, καθὼς καὶ εἶναι τῷ ὄντι, καὶ μέλας ἦσαν ῥῆσις ἀνεργῆς, καὶ διὰ τούτο πολλὰκις φέρει καὶ ἀπείαν, τὸ ὑποῖον ὡς γρηστοῦ ἐκ μέρους ἐκιδολαβῆς, καὶ ὅπως νόσος τῆς προθυμίας, γρηστοῦ τούτου ἐκ διακομιμμάτων, καὶ εἰς λόγους ῥητορικῶν γὰρ μακρῶν ῥητορῆς μὲν, πρὸ ἀποστροφῆς τῆς ὑπόκειτου ἀπαρεμάρτου ἕκαστος, ὁ δὲ ἄλλος ὁ ἄλλος θέλει ἀποβλέπει τσαούτοι τὴν ὄψιν τῆς ῥητορίας, ὅταν εἰς αὐτὸ αὐτό οὐγὲ δηλονότι αὐτὰς τὰς λέξεις, τὰς ὁμοίους ἀμάρτους τῆς περισσοτέρας ἀπὸ τῶν προῦκρωτικῶν εἰσι μαθητάτων, ἀλλὰ τὸ ὄψιν

(*) Σημειώθη δὲ, ὅτι ἡ γρηστοῦ ἐπιταχύνει τὴν μάθεισιν τὸ ἀποστηθίζειν, χωρὶς νᾶ περιερίω, διὰ τὰ ἔτι καὶ τῶν παλαιῶν τῶν ἑκείνη καὶ ὁ εἰς φούτος ἀποβλέπεισται καὶ πρὸ τῆς ὑπόκειτου ἀπαρεμάρτου ἕκαστος, ὁ δὲ ἄλλος ὁ ἄλλος θέλει ἀποβλέπει τσαούτοι τὴν ὄψιν τῆς ῥητορίας, ὅταν εἰς αὐτὸ αὐτό οὐγὲ δηλονότι αὐτὰς τὰς λέξεις, τὰς ὁμοίους ἀμάρτους τῆς περισσοτέρας ἀπὸ τῶν προῦκρωτικῶν εἰσι μαθητάτων, ἀλλὰ τὸ ὄψιν

ἵνα κάμωσι τούτο καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν εὐνοηομένων ἔθνων πρὸς τοὺς ποροὺς πάντοτε, ὅσοι θέλουσι τὴν αὐξάνειν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐπειδὴ τότε γίνονται τὰ πράγματα περιμάχιστα, ὅταν ὁ Ἰηγεμὼν πρέψη ἐπὶ οὗτ' εὐνοϊκώτερον ὄμμα· καθότι τὸ τοιοῦτον, οὕτω τιμώμενον, ἔλκει τοσοῦτον ἔσρος εἰς τῶν ἐραστῶν τὰς ψυχὰς, ὅσον ἂν ἐγένετο μὲ τὴν ψήφον παντὸς τοῦ γένους, τοῦ ὑποίου ὁ Ἰηγεμὼν ἐστὶ κεφαλὴ ἀνίσχυτη λοιπὸν καὶ προύχουσα πάση διοικήσει νὰ κινή τὴν φιλοτιμίαν τῶν πολιτῶν πρὸς αὐξάνειν τῶν καλῶν. Ἐάν τὸ τρύπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἐξέκαυσε τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ μετέπειθεν αὐτὸν παραδύξως νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τοῦ σωλοῖκου καὶ παραφύρου εἴου εἰς ἔμμηρον καὶ φιλότιμον, ὅτε ἐν καιρῷ ἐξάνη ὁ πρῶτος σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος, πόσον μάλλον αἱ τοιαῦται τιμαὶ, προγεγεννημέναι δημοσίᾳ εἰς τοὺς ἀξίους, θέλουσι διεγείρει παρὰ δόξαν πολλῶν ἀγαθῶν νέων ψυχὰς πρὸς ἐπίκτησιν τοῦ μόνου πατρῷου κληρονομήματος; βέβαια ἢ πρὸς ἕνα τινὰ τιμῆ, θέλει κινήσῃ ἄλλους δέκα πρὸς φιλοτιμίαν καὶ ἢ πρὸς δέκα, ἄλλους ἑκατὸν καὶ οὕτω καθ' ὁμοίαν πρῶτον ἐφεξῆς ἐκ διαδοχῆς εἰς διαδοχὴν μέχρι τῶν ἑσχαίων. (*)

Πρὸ ἑπτὰ ἡττῶν περίπου ἔτων ἀνέγνων εἰς τὸν Λόγιον Ἰημεῖν, ὅτι ὁ φιλέλληνας Γυλιφόρος ὁ Ἀγγλος, ἀνέφερεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐξουσίαν νὰ συστήσῃ εἰς τὴν Ἰταλικὴν πολιτείαν σχολεῖον τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· κατὰ τὴν ἰθάκην ἐπὶ ἀριστοῖς τοιαῦτοις νὰ γίνηται ἐξέτασις παρὰ τῶν διδασκάλων καθ' ἑκάστον ἔτος, παρίντων καὶ ἄλλων σοφῶν, τοῦ τε Κυβερνήτορος καὶ Προέδρου, καὶ αὐτῶν ἐν τέλει πάντων· μετὰ δὲ τὴν δοκιμασίαν νὰ προσφέρῃ ἕκαστος τῶν μαθητῶν (ὅς εἴλει δὲ αὐτός νὰ εἶναι ἐντὸς τῶν εἴκοσι τεσσάρων ἔτων) γυμνασμά τι εἰς τὴν ἀρχαίαν γλώσσαν ὅ,τι πλεῖστον βούληται ἕκαστος· ἐκ δὲ τούτου, ἀφ' οὗ ἐγκριθῶσιν ἀπὸ πάντων τρία τὰ δικαιώτερα, νὰ ᾄδῃ εἰς τοὺς τρεῖς μία ῥῆσις νὰ τὴν ἐξελεγχῇ, ἕκαστος καταμύνας ἐνώπιον τῶν πορευομένων ἐν τῷ σχολείῳ πρὸς ὀνομασίαν τοῦ θεμένου γυμνάσματος, ἂν εἶναι γνήσιον τοῦ προσαναγκάσαντος. Ἐκ δὲ τούτου νὰ πέμπωνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸς τὸν ἐν Οὐξβόρῳ ἀποστέλλοντα τῆς Ἑλληνικῆς νὰ κόμῃ τὴν κρίσιν περὶ αὐτῶν, τοῦτον

(*) Ἀπορῆ τις τῆ ἀληθείᾳ διὰ τὴν ἐπιμαρτυρίαν ἀποκρίσιν περὶ τὸ πρόβλημα τούτου· ἔάν γράψῃ τις τῶν ἡμετέρων μίαν ἀόριστον ῥῆσιν Ἑλληνικῆς, θεωροῦνται καὶ κριτεῖται ὡς σωφώτερος πάντων· ἔάν δὲ τις γράψῃ ὅ,τι ἂν γράψῃ Ἑλληνικῆς, κριτεῖται ὡς ἀνώτερος· ἐν τῷ μάλιστα εἶναι καιρὸς καὶ προσῆχον νὰ ἀνασώσωμεν τούτῳ τὸ μέγα πατρῷον κληρονομήμα, ὅς οὐ καὶ ἡ ὑψηλότερα ἀνελευθερία συναναδύειν καὶ τελειοποιεῖται· καὶ τὸ τῆς ἀρχαίας διαστήμα ἐπιπέμπεται πρὸς τὴν μάχην.

πρώτον, πῶσον ὑπερβα, πῶσον τρίτον· ἡ δὲ ἔξουσία μετὰ ταῦτα νὰ
 ἀπέλθῃ εἰς τὸν ἐν Κερκύρας κυβερνήτην τρία νομίσματα χρυσῶ,
 τὸ μὲν πενήκοντα χρυσῶν, τὸ δὲ εἴκοσι, τὸ δὲ δέκα, νὰ τὰ προσ-
 ράτῃ ἐν συνέλευσει τῶν ἐγκρίτων εἰς τοὺς εὐδοκίμησαντας αὐτοὺς
 μαθητὰς νὰ ὑπαρῶσιν αὐτὰ δημοσίως ἐπὶ τοῦ στήθους. Τοῦτο λοιπὸν,
 εἰν ἔρχετο τότε εἰς ἔργον, ἔπρεπεν ἕως τῆρα νὰ γράρωσι τὴν ἑλ-
 ληνικὴν πενηκισία.

Τοῦτο λοιπὸν λέγω καὶ εἰς τὴν ἀπόκρισιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν
 ἐπιτομήν τῶν μεταβολῶν τῶν πραγμάτων, νὰ φρονίσῃ περὶ τού-
 τῳ κατὰ πάντων εὐθὺς γενομένης αἰρέσεως ἐπειδὴ πᾶσα μεταβολὴ
 τῶν πραγμάτων συνέθετο κατὰ τὴν ἑρασίαν ἑλλοῦς εἰς ἄλλην φιλοτι-
 μίαν αὐτοῦ ἕως ἀδοκίμησάντων, ὅσον ἡ πρῶτα θέλει φέρει
 εἰς αὐτὴν ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ἕρπον τῶν ἀλλοτρίων τῶν προγόνων
 καὶ αἰετῶν γενομένων τούτων κατὰ τῆς σεβαστῆς Βουλῆς, πέποιθα, ὅτι
 θέλωμεν ἰσὺ παραδοχότεραν μεταβολὴν εἰς τὴν γλῶσσαν, παρ' ὅ,τι
 εἶδομεν ἐν ἴσῳ γράψῃ εἰς τὴν συλλογὴν καὶ τὰ ἄλλα.

Πέρι τὸν δὲ καὶ τελευταῖον ἄλλ' εἰς τοῦτο οἶδα, ὅτι θέλω φανῆ
 πῶς παραδοχὸς καὶ ἐνδεχόμενον νὰ εὖρω καὶ ἀντιλογίαν πολλήν
 αἰετῶ ὅμως, ὥστε ἕκαστος τῶν ἀντιλογούντων νὰ μὴ ἀντιπεριπλέκη
 ἐξ ἑωσίων ἀπειθῶν εἰς ὅ,τι ποτὲ ἀντιλέξῃ μῆτε ἀφ' ὧν αὐτὸς
 κερταίμῃ, ἢ δὲν εἶδομαι καθότι τὰ πικρὰ ἀκίρα φιλοτιμήματα
 ἕρπον παλλάκις καὶ αὐτὰς τὰς λαμπροτάτας πόλεις εἰς ἐσχάτην
 ἀπώλειαν ἀλλ' ἄς εὐχασθῇ, ὅτι ἐπιφέρει ψῆφον περὶ τοῦ συμφέ-
 ροντος καὶ τῆς δόξης παντὸς τοῦ ἔθνους, καὶ τούτων οὐχὶ πρακταίρων,
 ἀλλ' ἐσομένων εἰς αἰῶνας αἰώνων κατὰ πᾶσαν τοῦ γένους τὴν ὑπαρξίν
 καὶ ἀίρεσιν. Τοιαῦτα τῆς δόξης καὶ θελπιώσεως τῶν κοινῶν συ-
 στατικῶν ἀγαθῶν μῆτε παθῶν, μῆτε τῆς πηγούσης καὶ παρασυρούσης
 ἐπιδοῦς εἰς ἀδικτικὰ τί ἐστὶ λοιπὸν τοῦτο, περὶ οὗ συλλομαί το-
 καῦτον νὰ παρήτασθῶ; συντεῖνατέ μοι μετ' εὐνοίας τὸ οὗς.

Ἐπειδὴ, ὡ ἀνδρες Ἕλληνες, πρότερον, εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν,
 ἢ εἰς τὴν νεωτέραν ἐν τῇ εὐτυχῇ πάντῃ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων
 θέλετε νὰ ἀνάσταται ἡ φιλοσοφία ὡς τὴν νεωτέραν λέγουσὶ τινες
 ἀπὸ τῶν ἀπὸ τῶν μαθημάτων εἰς τὴν συνέθεσιν πάντων καὶ ὁμιλουμένην εὐ-
 φροσύνην περιουότερον καλῶς εἰδωτοῦσθαι δὲ πρότερον, προμε-
 μετρήμενοι τὴν ἀρχαίαν, εἰσέρχονται εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἢ ἀμυπητοῦ
 οὐκ ἐπιπροτεταμένους πάντως καλῶς καὶ τοῦτο πρότερον δὲ, ἀφ'
 οὗ ἀπορρίσσει συγγραφεῖς πολλοὺς, ἱστορικοὺς, ἀθλητικοὺς, πολιτικοὺς,
 ἡγεμονικοὺς, ποιητὰς καὶ τὰ τοιαῦτα ὅ ἐστιν, ἀπὸ πάντων τούτων
 ἀπορρίπτονται, ἢ ἀπὸ τινῶν ἁλίτων μόνον ἀλευρωμένοι, ὅ,τι δὲ
 ἀπὸ πάντων τῶν ἑλλήνων συγκεκρημένοι διὰ τί καὶ τοῦτο; ὅτι ἡ

εἰσὸς εἰς τὴν φιλοσοφίαν εἶναι πολλὰ ἀκαταμάχως εἰς τοὺς μὴ προτε-
 τελεσμένους ἔκωντος ἀπὸ πάντων· τί κολλᾷ λοιπὸν νὰ ἀκούσῃσιν
 οἱ τοιοῦτοι τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ εὐγενικὴν ἐκείνην
 μητέρα καὶ τροφὴν αὐτῆς, καὶ τίνα δυσκολίαν πρὸς θεῶν ἀπὸ τῆς
 γλώσσης εἰς φιλοτίμους καὶ προτετελεσμένους μαθητὰς, τασύτους
 καὶ τοιοῦτους συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς πρακτικότητος; Ἄλλ' εἴθε
 ἡ γλώσσα τῶν συγγραφέων, καὶ εἴθε τῆς φιλοσοφίας (εἰπὼν τινες
 καὶ τούτο) διὰ τοὺς ἄρους αὐτῆς καὶ τὰς ἀρρητιμῆς ἐννοίας ταῦτα,
 καὶ ὅσα ἄλλα δυνατὰ νὰ παρασύρῃσιν ἐν τῷ λόγῳ ἀλλήως, καὶ
 λέγουσι καὶ φρονούσιν οἱ ταῦτα προσασίζόμενοι Ἄλλ' ἐρωτῶ πάλιν
 αὐτῆς τὰς ἐννοίας καὶ τοὺς ἄρους τούτους, καὶ τὰ ἅλλα τὰ πολλὰ,
 ἤραγε δὲν χρειάζονται οἱ διδάσκοντες καὶ οἱ διδασκόμενοι καὶ εἰς
 τὴν νεωτέραν, καὶ μάλιστα ἀπὸ πλείονος ἀγνοίας ἐν ταύτῃ ἐργόμενοι;
 ὡς τῆς παραλόγου τῶν ἰδεῶν τούτων περιπλοκῆς! Ἐπειτὰ ἡ φράσις
 τῶν συγγραφέων εἶναι ὅλη δι' ὅλης ὑπερβατικῆς καὶ ἐν συστραφῆ πε-
 ριούτων ἢ δὲ τῆς φιλοσοφίας ὁμαλῆ, καὶ ὅλην διάφορον ταύτης τῆς
 παρὰ πολλῶν καὶ παρεφερομένης καὶ γρηγομένης κορυφώτερην. Πίστη
 λοιπὸν καὶ πῶς ἡ δυσκολία ἐκ τῆς γλώσσης εἰς φιλοσοφούντας ἐκ-
 τασαύτης παρακινῆς; ἐγὼ μὲν οὐχ ὄρω τὸναντίον δὲ πέπεισμαι καὶ
 ὁμολογῶ, ὅτι ὁ εἰς τὴν ἀρχαίαν φιλοσοφίαν κατορθῶν περισσότερο
 πέπεισμαι δὲ λέγει, ὅτι καὶ λόγῳ καὶ πράγματι τὴν ἰδέανταύτην
 κατέχει ὡς ἀπείρη ἐπειδὴ ὁ φιλοσοφῶν εἰς τὴν νεωτέραν (ἐννοεῖται
 τὴν ἐκκελυμένην καὶ ἀσύνδετον, τὴν κακίρακτον ταύτην καὶ πλήρη
 ξένων ἰδιωμάτων), θαρρῶν εἰς τὸ πρακτικόν, διέρχεται τὴν πραγμα-
 τικὴν ἀμελῶς καὶ ἐπιπολαίως, ἀπὸ περιόδου εἰς περίου, καὶ ἀπὸ
 ἐννοίας εἰς ἐννοίαν μεταβαίνων καὶ μεταπερθεὶν ἀσχετῶς καὶ ἀσυν-
 θυάστως, ὡς ἂν τύχη ἡ δὲ ἀρχαία ὅμως διὰ τοὺς σημαντοὺς δε-
 σμούς τῶν μεταδοτικῶν καὶ συνδεσμητικῶν μαθῆται, ὡς σχεσὶν καὶ
 ἀπένευσιν ἐχόντων τούτων πρὸς ἀλλήλια, ἀπαντᾷ πανταχοῦ τὴν ἀπί-
 θουσιαν ἢ δὲ ἀπίθουσιαν καμῖθ' ἀμφοτέρως τῆς ἐννοίας συνδεσμητικῆς
 καὶ ἀλληλουχουμένης ἐξ αἰτίων καὶ ἀποτελεσματικῶν καὶ ἐπιπολαίως
 δὲν συγχωρεῖ εἰς τὴν φιλοσοφούντα μαθητὴν νὰ δεῖθῃ τῆς ἐννοίας
 ἐπιπολαίως, ὡς ὑπόθεσιν ἀδικήριον.

Ἐάν λοιπὸν ὀξὴ τῆ βουλῆ καὶ τῷ δῆμῳ νὰ ἀξήσωσι τὴν περίου
 ἐπιπολαίως, πρέπει νὰ δώσωσιν εἰς αὐτὴν καὶ μίαν γωνίαν ἐν ταῖς
 ταύταις νὰ τιμήσωσι τὴν φιλοσοφίαν μὲ τὴν λαμπρῶν
 ἰσὺν παρρησίαν αὐτῆς, τὴν φυσικὴν λόγῳ ἐκείνην τὴν ἀνα-
 καὶ μεγαλοπρεπῆ, ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ τὴν ὁποίαν γυροῖται
 ἐ τροφὴν ἐαυτῆς τε καὶ πασῶν τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ ἐπι-
 ἐ τὴν ὁποίαν ἐγέννησεν αὐτῇ ἡ διακρίσις ἀλλ' οὐχὶ τὴν

κατασκευασμένων καὶ κατασκευασμένων θησαυρῶν τῆς βεβρυπωμένης καὶ κατισχυμένης δουλείας καθότι αὐτὴ μόνη, εἰς τὴν ὑποταξὴν τῆς ἀρχαίας ἐγεννήθη ἡ φιλοσοφία, αὐτὴ μόνη εἶναι ἀποχρῶσα αὐτὴ δι' ἑαυτῆς νὰ τὴν ἐρετικεύσῃ ἀξίως αἰδὲ παρ' αὐτὴν, ὡς ἄλλαι παρ' ἄλλων ἀρχαιότητων μέρματα αἴσας, ἀδυνατοῦν διὸ καὶ πολλὰ καὶ ἐνετο βουλὰ παρὰ πᾶσι τῶν ἀρχαιότερων καὶ νεωτέρων σοφῶν τῆς Εὐρώπης νὰ εἰσαχθῶσιν οὕτως εἰς τὴν παιδείαν τῆς φιλοσοφίας. (*)

Ὁμοίως δὲ πρὸς ἕκαστον τῆς ἀρχαίας οὐχ ἴσπτον πρὸς τοὺς ἄλλοις τὸ γράφειν τὸ τῆς διοικήσεως ὑψηλότερα καὶ σπουδαιότερα γράμματα, ὅσον συνθήκας, ψηφίσματα, θεσπισματα, τὰ τοιαῦτα ἐκείνη τὰ πάντα ἐκτὸς τῆς παρεκτεταθείσης ἀρχαίας, ὡς ὑποκνησιματα ὄντα τῆς πρὸς τοὺς προγόνους φιλοτιμίας, ἐρεθίζουσιν ὡς ὑπέροχον τῶν ἐρασῶν τῆς γλώσσης τὸν πόνον πρὸς τοῦτοις συμβάλλουσι σφίδρα πρὸς τὴν πρόοδον τῆς ὀμιλουμένης ἐπειδὴ ἡ ἀρχαία, ὅσον παρρησιάζεται, τοσοῦτον ἔλκε τὴν θνητέραν πρὸς ἑαυτὴν, μὴ παραχωροῦσα νὰ παρεκτραπῆ εἰς ἀνοδίας ἕνων ἐλευθερίων· εἰδὲ μὲν, ἐλθόντων μὲν εἶναι νὰ τὸ ἐκλωνέσῃ, ἀλλ' εἶναι τῶν ὄντι ἀληθῆς μετ' ὀλίγον καιρὸν θέλομεν εἶναι θεσπίσματα, καὶ ψηφίσματα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα δι' ὅλου παρελεγεμένα τοῦ φυσικοῦ ἰδιώματος, συνθέματα ὁμοίως Γαλλικὰ δι' ὀνομάτων Ἑλληνικῶν παραμεμορφωμένα ὅ ἔστιν ἰσορρηγματοῦ ἐξ ἀλλοτρίας κράσεως ἀσμεύλου καὶ ἀλλοκυτου, εἰς τὰ ὑποία σεμνύονται μάλιστα ὡς εἰς ἀπτικὰς ἀμοργίδας οἱ ἡμέτεροι φιλόσοφοι γραμματεῖς. (**)

Ἐπὶ ἄλλα μετὰ τὸν λόγον, ὑπάρχει ἡδονὴ, ὡς ἄνθρωποι Ἕλληνες, σοφῶν εὐθετοῦσι ἔλαβον οἱ τοῦ πράγματος ἐρασὶ, ἀπὸτε εἰδόμεν ἐρέτω καὶ ἠφροσύνη τῆς βουλῆς εἰς τὴν πᾶν γλῶσσαν συντεθειμένον, ἡδονὴν αὐτὸ τῶ ὄντι καὶ τερνότητων εἰς πῶς ὁφθαλμοῦς ἡμῶν ἔφικεν, παρὰ προσδοκίαν, καὶ ὅπως ἀνάσσει φωνῆ, ἐναρμόνιον μέλος τῶν ἀκροῦς ἡμῶν ἐντυγνίσασα, ὡς κήρυξ προσδεύουσα εἰς τὴν δούξαν τῶν προπατόρων, καὶ κηρύξασα τὸ γένος γνησίμον ἐκείνων ἀπύρινον (***)· ἄλλως δὲ πῶς ἔμπορεῖ τις νὰ κεντρήσῃ εἰς ἀρετὰς τῶν προγόνων;

(*) Οἱ διδάσκοντες τὰ μαθηματικὰ ἀεὶ παρατήρησιν εὐσυναιδήτως. πᾶσαν δυσχερῆσαν ἐπαντῶσι καὶ ἐπέωκον εἰς τὰ ἑσώδια καὶ κακοήγηλα μεταφράσματα τῶν νεωτέρων καὶ πᾶσαν ἔμποδίζουσι τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν εἰς τὰ σπουδαία ταῦτα μαθηματικὰ. τὰ ὅσα ἐπρεπε νὰ ὁρακῆν ἡ σοφία καὶ ἐλευθερία· ἄνευ τούτων ὡς ἔντα τοιαῦτα.

(**) Εἶναι ἐπίτηδες νὰ ἐκλιθεῖ εἰς τὴν πρῆβικὴν αὐτὴν ἕσπερ ἡ γράψα ταῦτα πρὸ ἡμῶν ἔτων, ὡς εἶπωσιν οἱ ἀνατροφεύμενοι ἐν ταῖς ἐκμαρτίαις τῆς ἀναδοξίας τῶν γραμματικῶν, καὶ τὰ βιβλία τῆς Παιδείας τῶν ἑσπαιότων καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

(***) Ἄξιόν δὲ νὰ προσέσω ἐνταῦθα καὶ τὸ ἔργον ἐκείνο καὶ διὰ τὴν ὑπόθεσιν καὶ διὰ τὴν φωνὴν αὐτῆς ἡδονὴν καὶ σπουδαίαν εἶναι ἔτι τοῦτο. - Ἐπειδὴ ἔδωκεν ἄρδον

πῶς δύναται ὁ Ἰταλιώτης νὰ συμφύνηται εἰς τὴν δόξαν τῶν Ῥωμαίων, τῶν ὑποίωγ' τὴν γλώσσαν ἀγνοεῖ, τὴν τὸ γένος ἐκείνο χαρακτηρίζουσαν; Τοῦτο λοιπὸν τὸ ψέφισμα ἀναγνόντες, καὶ ἠθέως διατελέοντες, ὡς ἰδόντες σημεῖον τῆς ἀναδραμῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὰ μνημίαια καὶ ὑπομνημίαια τῶν ἀρχαίων, τὸ ἔθνος, τὸ πρυτανεῖον, τὸν Ἄρειον πάρον, τὰ ἄλλα, τὰ θαυμαζόμενα, καὶ ὑμνούμενα, εὐθὺς ἀνεμνήσθημεν, ὅτι ἐσμὲν αὐτὸ τούτου Ἕλληνας, οὐχὶ δὲ Γραικοί, οὐδὲ Ἰταλιώται· οὕτω πολλὰ καὶ μικρὸν ἐνδύσασθαι, ἀνάπτει τὸν ἔθλον, ὡς σπικνύθη πρὸς μεγάλα ἀποτελέσματα.

Τούτα λοιπὸν καὶ τὰ τοιαῦτα πείθουσι λογικῶς νὰ δώσωμεν τύνον εἰς τὴν Ἑλληνογλῆν νὰ τιμηθῆ παρὰ πάντων, διὰ νὰ τιμηθῆ πάντα παρὰ πάνσι τῆς ἔθνεσιν· ἄλλως δὲ καταφρονούμεθα οἱ Ἕλληνας παραθεωροῦμεθα· ἐπειδὴ ἀκολούθει μεγάλη αἰσχρὴ, ἐν ᾗ τὴν μὲν ἐλευθερίαν ἐν τοσούταις καὶ τοιαύταις δεινῶς περιστάσεσι μετὰ τοσούτων καὶ τοιούτων κινδύνων, καὶ μάλιστα ἀπὸ ἐλαχίστων ἰσχυρόμενοι ἀσφραδῶν, μόνῃ δὲ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ ἀποστάσει ἐπεριδύμενοι, ταύτην μὲν εὐτυχῶς ἀνελάθωμεν τὴν δὲ γλῶσσαν, δι' ἣν τὸ πλεῖστον μέρος ἡ ἐλευθερία καὶ οἱ ἀγῶνες, ἐτοίμην ἦδη εὖσαν καὶ δυνατὴν, ἀπονοῦν, ἀναγνόνισον, παντελῶς ἀπερίστατον, καὶ ἀπερίσπαστον, ταύτην νὰ ἀμελήσωμεν, καὶ τούτα μετὰ πάσης ἡδονῆς καὶ ἀνέσεως τῆς εἰς αὐτὴν ἐπιθύσεως ἐσόμενης. Ἐπειδὴ τὶ θέλουσιν εἰπεῖ παρ' ἡμῶν οἱ μουσολαῖτοι Ἰστροπαῖοι, οἱ ὑποῖα νομίζουσαν εὐτυχίαν μεγάλην τὸ νὰ ἀναγνώσασσι τοὺς συγγραφεῖς τῶν Ἑλλήνων εἰς αὐτὴν τὴν πρωτότυπον γλῶσσαν τῆς φιλοσοφίας; τί θέλουσιν εἰπεῖ, ὅταν ἴδωσιν, ὅτι οἱ μεγάλοι τῶν ἐνθέξων ἔργων τῶν ἐκυτῶν προγόνων παρεμελοῦσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, διὰ τὴν ὑποίαν καὶ ἐκαῖνοι μὲν ποτὲ διὰ πάντων ἐθαυμάσθησαν τῶν αἰώνων, καὶ αὐτοὶ δὲ νῦν ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν εὖρον ἰκανὴν συμπάθειαν καὶ βοήθειαν παρὰ πάντων; τί θέλουσιν εἰπεῖ λέγειν, ὅταν ἀκούσωσιν, ὅτι τὰ μὲν ἐγκόλαια, ταῦτα δὲ τὰ προτελεστικά τῆς φιλοσοφίας, διδασκόμεθα, καλῶς ποιῶντες, εἰς τὴν λαμπρὴν ἀλευργίαν τῶν φιλοσόφων· τὴν δὲ φιλοσοφίαν αὐτὴν πᾶντάπαιον εἰς τὰ ἴακη τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀθλιότητος· τὰ ὑποῖα (σὺν θεῷ δὲ εὐρήσθω) θέλουσι μείνη ὑπομνημίαια τῆς παρουσίας ἡμῶν πτωχείας ἐν τῇ ἱστορίᾳ; Ἐὰν δὲ ἐρωτηθῶμεν

Ἰταλιῶτες, τὸ γένος Ἰταλικόν. Διατελεῖ ἕνα ἔθνος ἐν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσι πολλὰ ἀγαθὰ αἰτίαι γίνονται καὶ λόγον καὶ πράττειν ὅτι ἐνδύσασθαι ὑπὲρ αὐτῆς. διδασκῶν τῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων περὶ τὴν τὸν ἀνδρα ποιότητα ταύτην καὶ ἐνηρωμένους τῆς πρὸς αὐτοὺς ἰσχυρῆς τοῦ δὲ ψέφισμα κινεῖσθαι ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸδ. Μισοῦντες μάλιστα ἀσφραδῶν.

καὶ ἐκείνων, πρὸς τὴν πρῶτον πρᾶττον τούτων, καὶ ἔκδομας κατὰ τὴν
ἐπιπέδον νὰ μεταβῶμεν πρὸς τὴν πρῶτον ἐν τῇ κεραιᾷ, τὴν δὲ κεραιᾷ
ἐπιπέδον ἐν τῷ πρῶτῳ, τὴν δὲ κεραιᾷ ἐπιπέδον πρὸς τούτων; (*)

Τῶν πάντων, εἴτε κατὰ θυσιᾶν ὑπερισχίση ἢ γέμων ψήφου,
διὰ νὰ συμβαλεῖται ὁπωσδήποτε ἢ ἀντίρροπος αἴτις, πρέπει τοῦλάχιστον
νὰ μεταβῶμεν τὰ ἀνεγχεύματα τῶν ἀρχαίων εἰς τὴν κοινὴν
αὐτὴν τὴν πρῶτην, διὰ νὰ ἀλλοιωθῶνται καὶ τὰ ἐργάσια εἰς αὐτήν,
ἢ γραμματικῆ, καὶ ἢ ποιητικῆ, καὶ ἐνταῦθα νὰ εἰσέρχωνται οἱ νέοι
ὡποσδήποτε καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ προήδραζόμενοι εἰς τὴν οὐλο-
σοφίαν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας νὰ ἀπέσπασθαι, ἀλλ' ἀνάσσει κατὰ
τὴν γὰρ ἀνω κατέβη, καὶ μάλιστα οἱ Γραικοὶ τούτου αὐτὰ Γραικοὶ
καὶ οὐκ ἄλλοι πλεον Ἑλλήνες ὑπερβύμενοι πύρροντα ἢ δὲ Ἑλληνικῆ ἄς
εὐχεται, ὡς ἐν Κεραιᾷ μίση, ἐν γυναικί, ὡς ζῆνη γυναικί, ὡς περ
ἢ ἀπὸ τῆς ἰταλικῆς αἴτιος, ὡς τῶν Ἀπίνων τοῦ ὄνομα οὐ-
ροσίν, ὡς τῶν Ρωμαίων. Ἀλλὰ τούτο εἶναι αἰσχρὸν, καὶ νὰ τὸ νοήσῃ
ὡς πάλιν καλῶν νὰ τὴν εἰς πρῶτην καὶ μάλιστα γόν, ὡς ἐ-
ὄλλαν ἀνεμνησθῆαι θύρατος ἀλλοτῆς ἐπίσπε τοῦ μεγαλίνουρον
τούτου ὄνομα μὲ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀνθρώπου καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ
ἐν τῇ ἑνώμα τῆς τῆς συναίρεται καὶ πρῶτην πρὸς αὐτὴν
κίτην τοῦ καλῶν καὶ ἐνδοξοτάτου τούτου κληρονομητοῦ
πάντων τῶν πατρῶων καλῶν τὸ ὄνομα οἱ μὲν ἄμα μετ' αὐτῶν
εἰρόντες προδικταμένον, θέλουσι τρέψῃ τὸ ὑπὸ αὐτῶν τῶν αὐτῶν
γύστην μὲν τὸ καμπτῆρος καὶ τῆς αὐτῶν καλῶν, ὡς τὴν ἑνὸς
τῆς, πρῶτα τὴν μητέρα καὶ μητέρα, κατατίνει νὰ γένῃ καὶ
τοῦ θρόνου γνήσιος κληρονόμος.

Πρὸς δὲ τούτους πρέπει νὰ σχολασθῇ τις καὶ τὸ κοινὸν συμβῆναι
πρὸς τὴν κοινωτικὴν εἰς τὴν ἀγνοίαν, εἴτε ἐπιμαρτυροῦμεν τὴν Ἑλλη-
νοσὴν κατ' ὄνομα τοῦ εἰρημένους κληόναι, ὡς ἴθιαι γένῃ δόξαι
θαυμάσι τῶν νέων πεποτημένον ἀπὸ πάντος τοῦ ἐπὶ δευτερογενέτου
γένου, πρὸς τὴν εἰσαγαγόμενῃν Ἑλληνικῆς οὐδὲς τὸ ὄνομα πρῶτος καὶ
ἀπὸ πρῶτων τῶν ἐθνῶν, καὶ μὴ οὐδέποτε ναι, νέος ὄνομα νέος κα-
κερῶνων ἀνοίγεται πρὸς τὴν μελιόρστην φωνῆν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ
ποσῶν, ὡς οὔτε καιρὸς μὴ λείπεται, οὔτε δύναμις νὰ τὸ παρ-
ἔσθαι. Ἐὰν ὅμως δόξῃ τῶν ἀντιῶν, ὡς νὰ μὴ ἔσθῃ ἢ γένῃ γῶ-
ροσίν εἰς τὴν οὐλοσοφίαν, ἀνάγκη νὰ λείωμεν ἄλλὰ μέτρα πρὸς

(*) Καλῶς οὕτως περὶ αὐτῶν ἢ περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἢ εἰς τοιαῦτα ὁμοίον τι δε-
δοκῆται, ὡς τῆς εἰς ἢ βαλκάνιον αἰσῆ λειψίμενος, ἵνα ἐπιπέδον περὶ ἰσίων
τῆς φωνῆς ἐπιμαρτυροῦται, πρῶτον τῆς πρῶτης ἀπεκαρδίας καὶ ἀπὸ τῆς
καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιμαρτυροῦται.

φαινομένην θέσει (*) αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος κινῶν καὶ ἡ εὐθεῖα εἰ-
 θμη, πρὸς τὴν ὑπὸ πρῆσι νὰ ἐφορμῶσθε τὸν λίθον πρὸς οὐλο-
 δομήν αὐτὸς εἶναι ἐκείνη ἡ λυθία λίθος, ἐν ἧ δὲ διαμαρτυρεῖται τὸ τῆς
 γλώσσης ἀκίεθλον, διὰ νὰ φκίνονται τὰ σπῆρματά σας γεννή-
 ματα γνῶσιος μητρος, ἀλλ' ὠρὶ μετρηκῆς, ἵνα εἶπω καὶ αὐτό-
 χημα παλλασείδος. ἄλλως δὲν ἀγνοῶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνα-
 ταίτις νὰ προφυλαχθῆ τὰς ζῆνας Σειρῶνας Οὕτω ποιεῖτε, καὶ ἂν με-
 τανοήσητε, καταρῶσθέ με αἰωνίως, ἵνα μὴ ἀπαντῶσιν οἱ μεταγενέ-
 στεροι τὰ καλὰ σας ποτήματα, μὲ τὸν αἰκτὴν ἀηθικόν, καθὼς ἡμεῖς
 τὰ τῆς ἐσχάτης τῶν Βυζαντινῶν ἐποχῆς ὁ δὲ τρόπος οὗτος τοῦ με-
 ταφράζειν, ὡς ἀμεσοῦ γενόμενος ἀπὸ τῆς μητρὸς πρὸς τὴν θυγατέρα,
 θέλει φιλίᾳ διὰ τῶν κριῶν ἀπαλλάσσων τὴν ἐφαρμογὴν καὶ
 ἀλλοιούσαν τῶν ἐννοιῶν πρὸς ἐκείνην ἄλλως δὲ πᾶς ὁ μεταφράζων,
 ἢ ἐρανίζόμενος, δὲν θέλει ἀποφύγη ποτὲ τὰ ἰδιώματα τῆς, ἐξ ἧς
 ἐρανίζεται, ἢ καὶ μεταφράζει. (*)

Ἄλλ' ὅταν τις δὲν εἴη δύνανται νὰ συντάξῃ εἰς τὴν παλαιάν, τί
 ποιητέον; ἄλλος λόγος οὗτος πλὴν δὲν εἶναι ἱκανὸν τὸ μέρος νὰ ἀνα-
 ρέσῃ τὴν τοῦ ὅλου ἀκρίθειαν, μήτε ἡ ἀδυναμία τινῶν τὴν ὠφέλειαν
 τῆς ἐθνικῆς ὁμιλητικῆς ἐπειτα ὁ λόγος ἀνωθεν τοῦτο φαίνεται, ὅτι
 ζῆτε οἱ μέλλοντες νὰ σπῆρῶσθε, νὰ γένωσθε πρῶτον ἱκανοὶ εἰς τὸ
 ἐλαττωθῆν καθ' ὅτι τις ὁ λόγος νὰ μὴ κέρση ὁ φιλοσοφῶν νὰ Γράφῃ

(*) Τοιαῦτα φυσικὰ καὶ ὠρὶα χωρὶς εἰσπέθεσθαι πάλαι καὶ εἰς τὰ ποτήματα
 τοῦ σφῆ Κεῖμα· ἔκου μάλα καὶ ἰππικισμῶν ἢ προσηγοριῶν, ὡς ἐκείνου γί-
 νησι, ἐπιτρέπων εἰς τὸν κέλευθον νὰ τρέξῃ, εἰδικαίως τὴν κατὰ φύσιν πορείαν καὶ
 ἴδιον ἐκ τῶν πολλῶν αὐτῶ ἐν μόνον τῶν τοιαύτων δὲ ἐνωκῶ (λέγει) διορθῶσιν γλώσ-
 σης τῆς ἐσχάτης τὴν μὲν ὕλην διδάσκον κατὰ τὰ ἴδιματα τοῦ λαλοῦντος ὄντος· τὸ δὲ
 εἶδος καὶ τὴν μερῶν καταρτίζει καὶ τελειοποιεῖ τῶν πεκαλεσμένων καὶ σφῆν ἀνδρῶν
 ὁ ἕλεος μὲ τὴν εἰσὶν τῆς κρίσεως, καὶ τῶν κινῶν τῆς παλαιᾶς ἡμῶν γλώσσης,
 ἔφραζον μὲν τὰ εἰσὶν καὶ ἀκρίθειαν, ἐντ' αὐτῶν δὲ εἰσὶν τὰ εἰκῆ καὶ σπῆρῆ,
 διακρίων δὲ καὶ διακρίων τὰ διακρίωντα ἴδη φυσ. σφ. κ. Τοιαύτην δὲ τακτικὴν
 διακρίων ἔχει καὶ τὸ τοῦ ὀκνητῶν (φιλολ. σφ. 196.) ἴδη προσηγοριῶν περὶ ὀ-
 κνητῶν χαρακτῆρων εἶναι. Ἰσχυρότεροι μὲν εἰς ὀκνητῶν, πρότεροι δὲ εἰς ἀκρίθειαν, ἐρη-
 πικότεροι δὲ εἰς ἀκρίθειαν, φιλοφρονητικότεροι δὲ εἰς ἔκτωρ . . . Πρῶτος πάλιν καὶ Νίτωρ,
 ἀφρότεροι φρόνησι, ἀλλ' ἐκείνη μὲν διακρίων, θαρραλικότεροι δὲ εἰς Νίτωρ . . . Καὶ
 πάλιν Πάρις καὶ ἔκτωρ, εἰ μὲν ἀκρίθειαν καὶ φιλοφρονητικὴν καὶ ἀκρίθειαν εἰς ἔκτωρ
 εἰς ἰσχυρίαν σφῆστικῆς καὶ τῶν ὀκνητῶν, καὶ ἀκρίθειαν. Τοιαύτων τρόπων δὲ ζωγραφί-
 σθαι καὶ ἐλαττωθῶν ἰδίων χαρακτῆρας οἶον, εἰ μὲν Τρῶες αὐτῶ,

Ὁ Κλαυδῆ· ἐνοπήτ' ἴσχυ ἔρῆθις ὡς
 εἰ δὲ ἔλεον· αὐτῶ.
 Σφῆ· διδιδίτε; σφῆντῶν

(*) Ὁ σφῆς Κεῖμα· ἰππικισμῶν καὶ αὐτῶ νὰ κῆμα τῶν μεταφραστῶν προσηγοριῶν εἰς
 τῶν ἀλλ' ὁ αὐτὸς κατὰ ὀκνητῶν (ἀκρίθειαν καὶ φρόνησιν) δὲν ἔμπεδον νὰ ἀποφύγη
 τὸ ἰσχυρῶν τῶν καὶ μάλιστα τῶν κριτικῶν ἐν εἰς εὐ δὲ, καὶ ἰσχυρῶν, καθ' ὃ
 ἀκρίθειαν μάλιστα καὶ πάντα τῶν ἄλλων καὶ φαίνεται, ὅτι ἐκ τῆς παλαιᾶς ἔτι

εἰς τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔγινε λόγιος, καὶ ἐκ τῆς ὑποίας χαρακτηρίζεται ἐθνικῶς; Εἰς τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἰς τὸ σκῆτος τῆς παλαιᾶς ἐκείνης δουλείας, ὅσοι διδάσκαλοι ἔτι ἐσώζοντο εἰς τὰς γωνίας τῶν ἑκκλησιῶν, διδάσκοντες τὰ παιδία, ὅλοι ἔγραφον εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐξαιρέτως· νῦν δὲ τίς πρόφασις λείπεται εἰς τοὺς λέγοντας δὲν ἤξεύρομεν; (*) πλὴν καὶ οὕτως ὁ μὴ δυνάμενος τοῦτο, ὡς ἀκολουθῆ καὶ τὴν τρόπον τῆς ἀρχαίας ἐν τῇ λαλουμένῃ, τὸ τῆς μητρὸς λέγω ὕψωμα, τὸ συντηρημένον καὶ ἀρρενωπὸν ἐν τῇ θυγατρὶ ἦτις, ἐξαιρουμένων τινῶν ἰδιωματικῶν καὶ φράσεων, οὐδὲν ἔστιν, ἢ ἐκείνης ἀνάλυσις ἐκ συνεπτυγμένου εἰς ἀνεπτυγμένον, καὶ ἀνάπαλιν ἐν πολλοῖς. Ἐάν ὅμως δὲν εἶναι ἱκανὸς καὶ εἰς τοῦτο, ὡς μοι συγχωρήσῃ νὰ εἶπω, ὅτι αὐτὸς μοιγεῖει τὴν γλῶσσαν, τὸ καλὸν καὶ ὡραῖον· αὐτῆς εἶδος ἐξ ἀγνοίας πολλῆς εἰκῆ διαφθεῖραν ἐν ψιμυθίῳ ἀλλοτριῶν καλλωπισμάτων.

Ταῦτα μὲν ὡ ἄνδρες σοφοί, εἶναι τὰ φρονήματά μου περὶ ἀμφοτέρων τῶν διαλέκτων, ἀποβλέποντα τῆς μὲν τὴν βελτίωσιν καὶ ἀναδρομὴν τῆς δὲ, τὴν εὐκολίαν καὶ ἔκτασιν εἰς πολλοὺς οἶον, περὶ τῆς ὀμιλουμένης.

Α'. Νὰ γράφομεν κατὰ τὴν τυχυῦσαν ὕλην, προβαίνοντες ἐπὶ τὸ κομψότερον τατὰ τὴν δύναμιν τῶν διδασκόμενων. (**)

Β'. Εἰς τὴν ἐρικρινίαν τῆς ἀρχαίας νὰ μὴ ἀπαιμακρύνωμεν πολὺ τὸν χαρακτῆρα τῆς προφερουμένης.

Γ'. Νὰ προσέχωμεν ἐν τῷ μεταφράζειν νὰ μὴ παρεσιάγωμεν ξένα τινὰ ἰδιώματα.

Δ'. Τὰς ἐκ τῆς ἀρχαίας εἰσαχθείσας φράσεις ὡ μόνον νὰ φυλάττωμεν αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ἄλλα νὰ προσαρμόζωμεν εὐφυῶς εἰς αὐτήν.

ἐν ταῖς Γαλλικαῖς παρδείξιν, δὲν ἐνέχει πρὸς κινδύνουται μέγιστα τὸ τῆς γλώσσης καὶ ἂν λάβῃ μὴ μίαν φῆσιν ἀπὸ τινος ἐκώλιον. τὴν ὑποίαν ἂν ἠμπερίστη νὰ τὴν ἐκλιπνίσῃ εἰς τὴν ἀρχαίαν χωρὶς δυσκολίαν καὶ μεγάλην μεταβολὴν ἐκ προσοχίας καὶ ἀφαιρέσεως, ἔγω σοι τοῦτο δείγμα, ὅτι τὸ ὕψος ἐκείνου εἶναι ἀνύψωτον, καὶ ἡ γλῶσσα ἔχει τὸ ἴδιον ἔνδυμα· ἐάν ὅμως εὐρῆς αὐτὸ δυσκαταρθητόν, ἔστω σοι τοῦτο σκεπτικόν, ὅτι τὸ καλὸν τῆς γλώσσης γεννιέται.

(*) Διδάσκαλος ἔβλεπεν εἰς τὸ ἔξῃ, ἐάν λέγῃ, ὅτι δὲν ἤξεύρη νὰ συγγραφεῖ ἑλληνικῶς, πρέπει ἢ νὰ τὸ κρύψῃ ἢ νὰ τὸ διορθώσῃ· ἀλλὰ δὲ τὸ νὰ μὴ ἐντρέπεται, φέρει ἐντρέψῃν εἰς αὐτὸν, ἀναστρέφοντα μετὰ τῶν ἄλλων, ὡς τῆς Ἡρῆς ἐν Ἰθάκῃ.

(**) Λίγουσί τινες, ὅτι διανοίμεται πρὸς τὴν σκῆτον ἰσοπέδον, καθὼς καί τις μὴ θύει νὰ γράφομεν εἰς τὴν νεωτέραν, ἄλλο δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν φράσιν, καὶ καθὼς γὰρ μόνον περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦτε γινώσκοντες καὶ ἔγραψαν καὶ γράψωμεν εἰς τὴν νεωτέραν καὶ μυστατικῶς ἀπὸ ἑλπίου, καθὼς καὶ αἰεὶς ὄντι ἑσπεύοντες τὴν ἑλληνικὴν ἀπὸ τῆς γλωσσῆς.

Ε. Τὸ λαλεῖν καὶ γράφειν ἐν τοῖς σχολαίαις Ἑλληνιστὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ τῆς νεωτέρας ταῦτα μὲν πρὸς αὐτοῦ.

Πρὸς δὲ τῆς ἀρχαίας αὐτοῖς ἑαῖνα

- Α. Τὸ προμανθάνειν ἐντελῶς τὰ παιδαγωγικά.
- Β. Τὸ ἀποστηθεῖν ἐκ ἀδικημάτων.
- Γ. Τὸ ἀπαγγέλλειν καὶ γράφειν τὴν γλῶσσαν Ἑλληνιστὶ.
- Δ. Τὸ τιμᾶσθαι ἀξίως τοὺς λαλοῦντας καὶ γράφοντας αὐτῶν μαθητῶν

Ε. Τὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ἄλλα τινὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν γράφειν.

Ἐκ τούτων λοιπὸν ἐν μόνον κισθῆναι, ὅτι θέλει εὐρὴ παιδείην ἀπορρῆσαι, τὸ τελευταῖον καὶ πρῶτον οὐχὶ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐκ προλήψεώς τινος, καὶ μάλιστα διὰ τὸ ἐπίπνον· ἀλλὰ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ μὴ ἐπίπνως γινόμενον, γίνεται καὶ ὀλιγογρόνιον, ὡς καταρροισόμενον; καὶ τοῦ φειδίου καὶ Λυσίππου τὰ ἐργα ἐπίπνον μὲν ἦσαν, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ ὅσα σόζονται, ἔλασσι καὶ νῦν ἐπὶ τῶν θρημασθῶν ἑκκαθῆσαν ἔθνη· ἔπειτα τινὰ λόγον ἔχει πρὸς θεοῦ τὴν μὲν ἐγκλίματι πείθεσθαι καὶ διδασκόμεθα εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐλευθερίας τὴν δὲ φιλοσοφίαν, εἰς τὰ ῥίμα τῆς ἐσχάτης βραβεύσεως καὶ δουλείας; ἐγὼ δὲν κατανοῶ καὶ μάλιστα νῦν, ὅπουτ' ἢ εἴνοια τῆς τύχης, ἢ προθυμίᾳ τοῦ γένους ἢ βελτίωσις τῶς σχολαίων, ἢ τάξις τῶν μαθημάτων, τὸ εὐαθέουσι τῆς σοφίας, ἢ σχέσις καὶ ἑνώσια τῶν ἑυρωπαϊῶν σοφῶν, τὰ πάντα συντρέφουσιν εἰς ἀνάγκην τῆς ἀρχαίας γλώσσης. φέρε δὲ πρὸς θεοῦ, πᾶσι ὡς ἀπορροισθῆναι ἢ εἰρῆναι, καὶ ἀρχίσει ἢ Ἑλλάς καὶ διοικῆται ἐλευθέρως, καὶ οὐδὲν πανταγρῶν οὐδὲ ἐκ τῆς ἑυρώπης σοφῶν, ἢ πικρῶν ἢ κατὰ τὸ ἀπορροισθῆναι ἔκαστοι διαλέγονται Ἑλληνιστὶ πρὸς ἑαυτοῦ, Ἑλληνιστὶ ὄντας, τὸ ὑποῖον καὶ πολλὰ πολλὰ ἐπάθουμεν, καὶ πῶς θέλομεν ἀπαντήσθαι διὰ τῆς ἀπαιτίας; ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων καὶ ἰατροὶ καὶ φιλόσοφοι πάντων μὲν, καίτοι νεκρῶν ὡσαν ὡς ἀληθῶς, προφέρουσιν πρὸς δὲ τὴν ἀνορέωσιν τῆς νοσητικῆς ἀποκαταστάσεως, ἐκπιπύοντες θεοῦ τὴν ἀντιπαύου τῶν θουμάτων ταῦτα ὅσα εἶναι παρὰ τὴν

Πρὸς δὲ τούτοις ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν καιρὸν, οἱ ἄνθρωποι Ἑλληνιστὶ, ὅτι νῦν ἐκκαθῆσαν οὐχὶ πρὸς πράγματι προσκαίρου, ἢ ἐπορευώδους, ἀλλὰ περιουσιωδῆτος καὶ ὡς εὐνοικῶ εἰς ἀπαντα διαρκέσουτος τὴν αἰώνια· ἔκαστοι τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ τῶν λόγων, λατῆ ἐξ ἀρχῆς τὴν προσήκουσαν κτιστικῆν, τὸ καλὸν αὐτοῦ, ὡς οὐσιώδες εἰς αἰὸν εἶναι κατὰ τὴν αἰῶνα τῆς διάρκειαν τῆς ὑπαρξέως, θέλει συντελεσθῆναι αὐτῶ αἰῶνα ἀνάγον καὶ πρῶτον πρὸς τὴν πατρίαν περιωπῆν· ἐγὼ δὲ τὸν καιρὸν, ἐγὼ μὲν ἀλλὰ δὲν ἐλασσημῶ λέγω δὲ τὸ παρὰ

πάντων ὁμολογούμενον, ὅτι ὁ Ἕλληνας, καὶ ὑποθέσει τις τὰς πλείων εὐτυχεῖς περιστάσεις, δὲν θέλει ἐμφανισθῆ, εἰς ἀλλοεθνεῖς μετὰ τῆς αὐτῆς παρρησίας, μεθ' ἧς ἤρχοντο οἱ πρόγονοι ἡμῶν πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν· μήτε θέλει παρρησιασθῆ, ὡς ἔφραξ, τὸ ὑποῖον ἐμπνέει αὐτῇ ἡ γλῶσσα τῶν θεῶν διὰ τὴν ὑπεροχὴν· μάρτυρες δὲ τοῦ λόγου τοῦτου αὐτοὶ οἱ ἄλλοεθνεῖς καὶ παλαιοὶ καὶ νεώτεροι οἱ τὰ πρῶτα τῆς συρίας παρ' αὐτοῖς ὑμνούμενοι ἔχειν· ἐξ ὧν ὁ μὲν περικλής Πικέρων εἶπεν, εἴαν ὁ Ζεὺς ἐδύνατο γὰ λαλίση, δὲν ἔθελε δυναθῆ, γὰ τὴν κατηρώση κακώτερα ἀπὸ τὸν Δημοσθένην, καὶ Πλάτωνα ἕτερος δέ τις προσέθηκεν ἔτι κάκεινο, ὅτι καὶ ἡ φύσις αὐτῆ, ὡς ἐλάμβανέ ποτε ὄργανα φωνητικὰ, διὰ τῆς Ἑλληνίδος ἔπρεπε γὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὰ αὐτῆς μυστήρια. Τὸ οὕτω λοιπὸν καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων ζένοιον ἐκθαυζόμενον, καὶ παρὰ τῶν νεωτέρων ἐπιθυμούμενον, πῶς δὲν θέλει δώσει ὑπεροχὴν εἰς τὸ ἔθνος, εἴαν τιμηθῆ κατ' ἀξίαν; καὶ πῶς δὲν θέλει γίνῃ κοινὸν καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἔθνη, ἀπὸ τῆς τύχης παρ' ἡμῶν τῆς προσκυύσης τιμῆς καὶ ἐπιμελείας; κύκλος τις περιτρέχει τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, ἀνάγων καὶ κατήγων κατὰ τὰς γνώμας τῶν διοικούντων αὐτὰ, καὶ τῆς τύχης τὰ θαύματα· οὐδὲν πᾶσα ἐλπὶς δυνατὴ, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ ἐλαχίστη ἢ ἡ ἀπ' αὐτῆς ὀφέλεια, δὲν πρέπει γὰ παραμεληθῆ καὶ μάλισσά περὶ τοιούτου κτήματος, τὸ ὑποῖον ὄσον ἀνυκαλύπτει τὴν ἐκυτοῦ ἀρετὴν, τόσον ἔχει τὴν τῶν ζένων εὐνοίαν καὶ τὸ σέβας πρὸς τοὺς κακτημένους καὶ τισσοῦτον γίνεται περιμαχητότερον καὶ ἐπιθυμητότερον εἰς ἐκείνους. Παράδοξον λοιπὸν προσπίπτει εἰς τὴν συντήρησιν τῶν αἰσθανομένων γὰ ἐλέπη τις τοῦτο παρατινὸν ἀμελούμενον καὶ καταφρονούμενον· καὶ μάλισσά εἰς τοὺς χρόνους αὐτοῦς, καθ' οὓς τὴν μὲν πρὸ αἰώνων ἀπληπισμένην ἐλευθερίαν διὰ πολλῶν κινδύνων καὶ μὲ θαυμασμὸν ὅλων τῶν ἐθνῶν ἀνελάθουσαν τὴν δὲ γλῶσσαν, θυγατέραν οὖσαν αὐτῆς ταύτης τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἐξ ἡμισείας, ἵνα μὴ εἶπω καὶ τὸ πλεῖστον, προσφραμένην, ταύτην γὰ παραμελήσωμεν, τὴν μήτε κίνδυνον, μήτε ἀκαθάρματα ἔχουσαν, ὄξυν δὲ καὶ κέρδος καὶ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν ἡμῖν φέρουσαν, καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐθνῶν ὁμολογούμενην.

Μόλις ἤγγισεν ἡ φωνὴ τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔπεινος ἐκρύπτειν εἰς ὅλας τῆς Εὐρώπης τὰς ἐσημερίδας· ἀλλ' εἴαν οἱ σοφοὶ οὗτοι ἄνδρες ἀκούσωσιν ἔτι, ὅτι οἱ Ἕλληνας, ἀπ' ἀναλαθόντες τὴν ἐκυτῶν ἐλευθερίαν, κατὰγίνονται ἤδη γὰ ἀνασίσσωσι καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν προγόνων αὐτῶν, τὴν παρ' αὐτῶν θεῶν φωνὴν καὶ κηλομένην καὶ ὑμνούμενην, πῶς θέλουσι διαταθῆ πρὸς τὰ ἡμᾶς καὶ αὐτὴν; θαυμασίως, ὁ ἄνθρωπος Ἕλληνας, καὶ πλεον ἢ ὄσον καὶ ὅπως διετέθησαν. ὅταν εἶδον τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἐφραστμένην παρὰ τῶν οὐρανθρώπων

συμμάχων. καὶ, ἔπειτα τὰ κατὰ μέγαντος ἔχουσι καὶ ἀγῶνας·
 ἀλλ' οἱ σέβαντι πάντων μάλιστα φέουσι αἰεθελίαι καὶ ἀμείραντοι
 ὡσπερ καὶ τὴν ἐκ τούτων ἀφελίαι, ὡς διακωνίζουσι εἰς τὴν τοῦ
 γένους ἀκαλιρίαν, ἀποδεδουλόγηται τοὺς μὲν ἀγῶνας ὡδέν, τὴν δὲ
 πρὸς τούτους γενναίτητα καὶ μετριοφροσύνην μεγάλην τῆς ὑποίας
 ἡ ἀποφρονεμία ἀπέμειψεν ἥματι εἰς ἡμᾶς ἐξ αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἀνάγκης
 τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων εἰς ἀνάγκημ' ἑαίερον τοὺς ὑποίας ἢ φήμη
 ἐστὶν ἀπὸ τῶν νεφελῶν μετὰ τῶν ἡρώων. Ταῦτα λοιπὸν φαν-
 εράμενος ἕκαστος, καὶ γὰρ ὡς νοεῖται εἰς τὴν ἀιδιότητα τῆς εὐνι-
 κῆς διαρκείας καὶ δόξης, οὕτως εἰς ἀιδιότητα περὶ τούτων.

τὴν δὲ μεταβῶμεν καὶ εἰς ἕτερον θεώρημα τούτου. Ἐάν τις ἐρω-
 τῆται, ὦ ἄνδρες Ἕλληες, τὸ δυσκολώτερον πρᾶγμα συγχεῖσθε ἐν
 τῷ βίῳ, ἕως θέλει μοι ἀποκριθῆ, τίς τὸ προσητεύειν περὶ τοῦ μελ-
 λοντος, τούτο λέγω καὶ ἐγὼ εἰς ἡμᾶς δίδονται καὶ τινὰ σημεία
 ἀποφρονεσίας εἰς τὸ λογικὸν κατὰ ζῶον τὸν ἄνθρωπον, περὶ οὗδενός
 ἄλλου δὲν θέλει προσητεύειν περὶ ἀκαλιρίαν, ἢ περὶ τῆς γλώσσης
 αὐτῆς, περὶ τῆς γὰρ τῆς ὡς ὁ λόγος φθάνει μόνον νὰ μεταχειρισθῆ
 τὸ λογικὸν ὀρθῶς· ἐπειδὴ ἡ παρασκευὴ εὐτυχῆς μεταβολῆς τῶν πραγ-
 μάτων τασούτων ἐκτελεσθῆται τῶν ἀλλοτρίων σοφῶν τῆς Εὐρώπης
 τὴν περιέργειαν, ὅσοι κατεγοητεύθησαν μάλιστα ἀπὸ τῆς εὐχίας
 αὐτῆς τῆς μελιζήτου φωνῆς, ἕως πολλοὶ ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ τοῦ
 ἀπρηγματος νεπιότητι ἐπιθυμοῦσι καθ' ἑαυτοῦς νὰ καταστήσωσιν
 αὐτὴν κοινὴν καὶ παρ' ἑαυτοῦς, καθὼς καὶ τὴν Λατινίδα· ἀλλ' ἐάν
 ἄλλοι παρὰ καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς βουλῆς ταυτῆς, τότε βέλαια
 πολλοὶ θέλουσι εἰσελθεῖν καὶ εἰς ἡμᾶς διὰ νὰ ἀκούσωσιν αὐτὴν ὡς
 προσεφερόμεν καὶ ἡμῶν φρονιμώτερον, καθὼς τρέγομεν καὶ ἡμεῖς
 εἰς τῆς μητροπόλεως ἐκείνων διὰ τὴν ἐκείνων. Ἐάν λοιπὸν εἰσελθῶσι
 ἄλλοι εἰς αὐτῶν καὶ γράφοντες καὶ λαλοῦντες τὴν ἡμετέραν, τί ποιή-
 σομεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληες αἱ φρονιμώτεροι τούτου; εἰ δὲ πάλιν πέμ-
 ψωσι τῶς παιδας αὐτῶν εἰς Ἀθήνας, αὐτὴν τὴν ἱερὰν τῶν Διουσῶν
 ἐστὶν (τὸ ὅποιον εἶναι καὶ πιθανώτατον) νὰ μάθωσι τὴν γλῶσσαν
 αὐτὴν ἐξ ἀκοῆς καὶ γραφῆς, καθὼς μάθωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ
 ἄλλοι τῆς γλώσσης, καὶ αὐτὴν εἰς τὴν ἀληθῶς νενεχωμένην Λα-
 τινίδα, τὴν μάλιστα Λατίνου πλέον, ἢ τῆς Λατίνου ἔχουσαν, τότε λέγω
 ἡμῶν ἡμεῖς εἰ φρονιμώτεροι Ἕλληες, οἱ τὴν Ἑλλάδα κατα-
 κούοντες ἐξ ἀμνημονεύτων αἰώνων, πότερον θέλομεν ἀπρηγμένη
 τῶν ἐρχομένων, ἢ τὴν ἑλθόν, ἀπρηγμένη; ἢ τότε θέλομεν σκεφθῆ
 ἐξ ἀπρηγμένης τὰ συμφέροντα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ὅτι τὸ δεύτερον
 διὰ τοῦ πρώτου τὴν ἀπρηγμένην ἑπείτα τί θέλομεν εἰπεῖν πρὸς ἡμᾶς
 αὐτοῦς; τὸ πρῶτον θεμιστικῶς, αἰετὸν μὲν, ἀλλὰ νῦν ἐσχηματισμένον; καὶ ὡς

ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν Θηβαίων κακίζει τὴν φωνὴν τοῦ στρατηγοῦ τὴν, οὐ πρὸς ἐδύκτισα. καλῶς δὲ καὶ ὁ ἱερίσθος ἐπαινεῖ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μαθεῖν τὰ συμφέροντα κατὰ δευτέρου λόγου· ἀλλ' ὅταν τοῦτο γίνηται μετὰ πολλὴν ζημίαν, ὁ Ὀμηρος λέγει, « ἔρχθ' ἐν νηπιῶσ' ἔγνω. » Φρονίμων λοιπὸν ἀνδρῶν εἶναι νὰ προγνωρίζωσι τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος, καὶ νὰ κατατάσσονται εἰς τὴν πρώτην παρ' ἱερίσθω τάξιν παρ' ἑαυτῶν, τὴν μακαρίαν καὶ ἐπαινετὴν· ἀλλ' οὐγὲ εἰς τὴν δευτέραν, ἐνθα ὁ Ὀμηρὸς κατατάττει τοὺς νηπίους καὶ ἄφρονας.

Πρὸς δὲ τούτοις μὴ παρακούσῃτε καὶ τὴν τελευταῖον μου τοῦτον λόγον. Ἴάν τις ἐρωτήσῃ τῶν ξένων τις, Ἄνδρες Ἕλληνας, εἰς ποίαν ποτὲ ὑπεροχὴν ἔθνικὴν σεμνύνεσθε πρὸς τὰ ἔθνη, τί θέλετε δεῖξῃ; ἐπειδὴ καθὼς καὶ ἰδίᾳ ἕκαστος ἡμῶν ἔχει τὴν νὰ καυχᾶται, οὕτω καὶ ἔθνος ὅλον ἀδύνατον νὰ μὴ φρονῇ τὸν ἀλάγιστον, ὅτι ἔχει καύχησιν τινὰ πρὸς τὰ ἄλλα· εἰσὶ δὲ τὰ τῶν ἔθνῶν χαρακτηριστικὰ εἰς ὑπεροχὴν, ἐλευθερία, νόμοι, φρονήματα, ἀνδρεία, δύναμις, πλοῦτος τέχνη καὶ ἐπιστήμη, ἄλλα μυρία· εἰς τὴν λοιπὴν τῶν ἀπάντων ἐρωτηθέντες, θέλετε δεῖξῃ τὴν ὑπεροχὴν, ὥστε νὰ σφραγίσθῃ καὶ ἡμεῖς ὑπὸ τῶν σοφωτέρων ἐν τοῖς ἄλλοις; εἰς τὴν εὐνομίαν, ἢ εἰς τὸν πλοῦτον καὶ τὰ λοιπὰ; ἀλλὰ ταῦτα μήτε ἀνεβλάσπησαν ἔτι παρ' ἡμῶν· οἱ δὲ καρποὶ, ὡς κρεμᾶμενοι ἀπ' αὐτῶν τῶν ἐλπίδων, θεῶν ἐν γούνασι κείτται, ἂν ποτὲ θέλωσι γένῃ ὄνιοι εἰς ποῖον λοιπὸν προτέρημα νῦν δικαίῳ σεμνυνόμεθα λόγῳ; εἰς τὴν γλώσσαν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνας, εἰς τὴν γλώσσαν τῶν προκατέρων, εἰς τοὺς ὑπαίους ἐδειξεν ἡ θεὰ ἐξ ἀρχῆς τὰ μυστήριά της, εἰς αὐτὴν ἵσταται ὁ Ἕλληνας ἡμῶν χαρακτήρ· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἐσμὲν, ὅποια ἐσμὲν, γνημνότεροι ὑπέρου κατὰ τὴν παροιμίαν.

Νῦν δὲ ἴδετε, πόσῃν ἀτοπίαν ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ πρὸς τοὺς προπᾶτορας ἡμῶν, εἰς τῶν ὑπαίων μὲν τὴν γενναίτητα καὶ μεγαλοφροσύνην ἀγλαίζόμεθα, τὸ δὲ τῆς γλώσσης καλὸν μικτερίζομεν· ἀρὰ γε τί θέλουσιν εἰπεῖν καὶ περὶ ἡμῶν, εἰν ἔχουσι τινὰ αἰσθήσαν ἐκαῖνοι τῶν ἐπὶ τῆς γῆς γινομένων; καὶ τίς ἡμῶν πρὸς ἐκαῖνους ἢ ἀπολογία περὶ τούτου τοῦ πράγματος; πότερον, ὅτι προκυνούμεθα, τὸ ὅποιαν ἐκώλυεν ἡμᾶς μέχρι τούδε; ἀλλ' ἰδοὺ ἡ χάρις τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἡ ἀρετὴ τῶν ἀπογόνων καὶ μιμητῶν ἐκείνων ἀρχιεὶ ἡδὴ (σὺν θεῷ δὲ εἰρήσῃω) τὸν κατὰθλίβοντα ἐκαῖνον βαρὺν ζυγόν; ἀλλ' ὅτι δὲν θέλωμεν; ἄς ἀποβῶμεν λοιπὸν καὶ τὸ ἐκ γενναίου φρονήματος ἀναληφθὲν μαγαλόνομον ὄνομα Ἕλληνας, περιοριζόμενοι εἰς τὸν μέχρι τούδε ἄτιμον καὶ καταφρονοῦμενον Γερτικόν· ἢ τρίτον θέλωμεν προσποιηθῆναι, ὅτι δὲν δύναμεθα; ἀλλ' ἐκείνοι ἐπλαστικώμεθα τούτο ἐξ

αὐτῶν τῶν μὴ ὄντων, καὶ ἀσφάλεον ἔποιμεν ἡμῶν ἐν τοῖς εἰδύλοις πρὸς
 λοιπὸν τὸ πᾶν τρυφασθῆναι, καὶ ἀσφατῆν, καὶ ἀκμάσαν ἐν θυῆτι, τοῦτο
 ἐκασθεῖσθαι μικρὸν ἐκ δεινῶν περιγασείων, δὲν δύναται νῦν εἰς εὐ-
 πυγῶς μεταβῆσαι γὰρ ἀναλίσσει τὴν προτέραν λιμπρότητα, καὶ μάλ-
 λιστα ἐν τῷ ἐλέπουμεν αὐτῶν ὀφθαλμοῖς καθ' ἑκάστην προβαίνον
 ἐπὶ τῇ θελήσει; ἢ δὲν ἐλέπουμεν τοῦτο καὶ εἰς αὐτὰς τὰς τέχνας καὶ
 ἐπιστήμας, τὰς ὁποίας ἡ μὲν τῶν γυναικῶν ἐπήρεια καὶ κακότης ἐπι-
 χρίωσεν εἰς τὴν πανταλῆς ἢ δὲ ἐπιμέλεια καὶ πρόνοια τῶν ἀνθρώ-
 πων ἀνέστρεψεν αὐτὰς, καὶ ὑψώσε πολλῶ ἀνωτέρως;

Ἐπεὶ ἀναπιθίσωμεν λοιπὸν, οἱ ἄνδρες Ἕλληνας, καὶ εἰς τοῦτον ἔτι
 σὺν ἀγῶνα τὸν ἀπάντων τῶν ἀγῶνων ἡδονικώτατον ἃς συναγωνι-
 σθῶμεν γερσί τε παρὰ τὴν γὰρ ἀναπύσωμεν τὴν παρακαταθήκην τῶν
 πατέρων ἡμῶν, καὶ εἰς ἐκείτους ποιούντες κεχαρισμένα, καὶ εἰς ἐκυ-
 τῶν προσήκοντα καὶ ὀφείματα καὶ ἃς δεξώμεν, ὅτι οἱ αὐτοὶ ἐσὺ ἐν
 εἰσέναι τε καὶ ἡμεῖς, ἐνδύσαν γονέων ὀμιγνώμονες μιμηταὶ καὶ ὀμι-
 γλαστοὶ ἵνα δὲ πᾶσα γέννηται, ἐνός ἐστι χρεῖα, μὴ τρυφάζετε περὶ
 πολλὰ μᾶς γυναικῶν καὶ ὑπέρου χρεῖα, μῖσθου τῶν θυῆται τῶν γὰρ
 καὶ τὸ ὑῶς τρυφάσεται, καὶ χρεῖα χρεῖος ἵνα ἐκλή με μόνον εἰς
 τὴν καλυμθῆσαν.

Ἄλλ' ἐπιπείθεσθε αὐτοῖς φάινεται μοι γὰρ ἀσφάλο τὸς σοφούς τις εὐ-
 ρώτης λέγοντας πρὸς ἡμᾶς ἄνδρες Ἕλληνας, ἀπόγονοι τῶν ἡρώων,
 καὶ μιμηταὶ τῆς αὐτῶν ἀρετῆς, ἐτρέξατε ἔαθι μετὰ θυῆτος καλῆς τῶν
 μεγίστων κίνδυνον πρὸς ἀναλήψαν τῆς ἐλευθερίας, προσθέσατε ἔτι εἰς
 τὴν θυῆταν αὐτῆν καὶ τὴν ἀνάκτησιν τῆς γλώσσης τῶν προπατέρων,
 τὴν ὅπου αὐτῶν ἐσφάτεσαν ἢ δουλεία ἀνασιύσατε τὴν θείαν ἀσκήτην
 φωνῆν, τῆς ὁποίας ἢ ἐλευθερία εἶναι ὑγιάτης ὑγιάτης καὶ μάλιστα
 αἰσθητέρας αὐτῶν ὡς συναίτια καὶ συνκίτια, ὑπ' ἀλλήλων γεννώ-
 μεναι καὶ ἐνωσασθαι ὀκείδυνος πρὸς ἐκείτην μὲν ἦτον τῶ ὄντι μέγιστος
 ὁ δὲ πρὸς πάντη ἀγῶν μικρὸς, ἡδονικὸς, καὶ κατὰ ἔθιμα ἐπιπερδής.
 οἷο δὲ ἐκείτην μὲν θέλετε εὖ καὶ παρά πάντων ἀθάνατον ἔπαινον, οἷο
 καὶ τὴν δὲ, τὴν ὑπεροχὴν ἐν τοῖς ἔθνεσι. Κατατεῖνατε λοιπὸν, σπου-
 δάσατε πρὸς τὸ πατέρων τοῦτο κτήμα τὸ σμικροτάτον τε καὶ ἐπιθ-
 λήτατον σφραγίσατε τὴν ἐκυτῶν ἀρετὴν καὶ μὲ τὸ ἐθνικὸν τοῦτο
 ἔθνημα ἵνα μηκέτι ἦτε Γραικοὶ, εἰς τὸ ὅπου ἡμεῖς μετωνομάσθησαν
 ἐκ τῆς αὐτῆς αὐτῶν κατὰφρονούμενοι ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἀλλ' Ἕλληνας
 ἵνα τὸ ὅπου ὄνομα καὶ ἐν ἐλλείψει ἔπειτα τῆς ἐλευθερίας, ἦτον
 ἐκείνη, ἐν ὅσῳ ἡμῶν, γὰρ κατὰδυσωπή καὶ τοῖς νικητῆς τοῦ, καὶ
 αὐτῶ εἰς αὐτῶ τῆς γλώσσης τῆς αὐτῆς.

Ταῦτα μοι φαίνεται, ὅτι συμβουλεύουσιν ἐκείνοι ἔθνος ὅλον ἀνα-
 λίσσειν ἔαθι πρὸς τὴν πατέρων εὐφαιμονίαν ἐγὼ δὲ δὲν ἐλέπω το-

αὐτῶν ἅπασαν τὴν νὰ φαινόμεθα στέρων ἀνδρῶν ἐσουλόμενοι γαῖρον πᾶσι τὸ θεῖόν ἐστιν, ὅτι ἀσπρέθημεν καὶ τῆς ἀσπείας ταύτης τὴν αἰσθησιν, καὶ μήτε δύναμεθα νὰ τὴν εὐρωμεν διὰ τῆς ὅτι οἱ ὄντως τὰ τῆς γλώσσας ταύτης μυστήρια μυσθέντες, καὶ τῆς χάριτας αὐτῆς πολυσιδῶς ἀπολαύσαντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔργον θίον ἐλύμενοι, οἱ δὲ ἀδιαφοροῦντες οὐ καλῶς πρὸς τὸ πρᾶγμα, οἱ δὲ τινες καὶ ὑπὸ ἰδιαιτέρων παθῶν ἀγόμενοι καὶ φερόμενοι, αὗτοι μὲν ἅπαντες σχεδὸν σιωπῶσιν· ὅγλοι δὲ ὅλως ἡμεγαλῶν ἐπιφέρουσι ψῆφον περὶ γλώσσας εὐγενούς καὶ συστατικῆς τῆς ὀνικῆς ὑπεροχῆς τε καὶ δύσεως, καὶ διαφιλονεικοῦσι περὶ βιούσης Ἑλληνικῆς, εἰς τῆς ὁποίας τοὺς τερπνοὺς κόλπους αὐτοὶ, ἢ δὲν ἐπλησίασαν πώποτε διὰ νὰ αἰσθανθῶσι τὰ ἐκ τῶν χαρίτων ἐκεῖθεν ἐξεργήμενα ἐπαφρόδιτα θέλητρα, ἢ πλεσιάζσαντες μικρῶν, ὥσπερ κακοὶ μυστήρες, τῆς τελείας ἀπεκλείσθησαν ἀπολαύσεως, ἀκούσαντες τὸ κακέρματον μὲν ἐκεῖνο, χαρίεν δέ·

« Τραχὺς τίς εἶ ἐντὶς ἀπίστη τῆς ἐμῆς »

καὶ διὰ τοῦτο ζήλοτυπία δουλεύοντες, ἀποτρέπουσι καὶ τοὺς ἄλλους τῶν χαρίτων ἐκείνης.

Ἄλλ' ὦ ἄνδρες φίλοι, εἴτε ἠέλθωμεν, εἴτε μὴ, ἡ γλῶσσα ἀνατρέχουσα φύσει, διώκει τὴν τελειότητα, καὶ διὰ τοῦτο μένει καὶ αὐθις τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν σκέψιν τῶν μεθ' ἡμᾶς, πλὴν μὲ ζημίαν ἡμῶν· ἀλλ' ἕνα μὴ γένη τοῦτο, ὥστε νὰ ὑποπασωμεν εἰς τὴν τῶν μεταγενεστέρων κακοηγίαν, ὡς προλάβωμεν νὰ δείξωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν δυνατὴν πρόνοιαν περὶ τούτου· ὁποῖαν ὀλίποτε λέγω ταύτην; προσέχετε μοι τὴν νῦν· διορισθήτω μία ἡμερῆς ὡς δασύμιον τῆς ἀρχαίας γλώσσας· ἡ ὑποία κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ ἐκδίδεται ἀπᾶς τοῦ μηνὸς, ἔπειτα κατ' ἡν πλουτεῖ ὕλην, καὶ ὅτις καὶ πρὸς συγγραφεῖς δὲ αὐτῆς ἔσῳσαν πρῶτοι μὲν οἱ πρῶτοι τῶν μεγαλειτέρων σχολείων διδάσκαλοι, τῆλλοντες κατ' ἄρετὴν εἰς τὸν διορισθόμενον συντάκτην αὐτῆς κατὰ μῆνα μίαν τινὰ πραγματείαν, τῆς ὁποίας ἢ ὕλη ἔσῳ ὅποιαδήποτε, μῦθος, ἱστορία, γνώμη ἠθικῆ, γύμνασμα ῥητορικῶν, κωμικῶν, ἐκ τῆς ποιητικῆς, ἐκ τῆς φιλοσοφίας, ἢ καὶ ἐκ μεταφράσεως γλώσσας ἀλλοτρίας· καθότι ἐν καθῆκα ζητεῖται καὶ ἐξετάζεται οὐχὶ ἡ ὕλη, ἀλλὰ τὸ τῆς γλώσσας καλόν· τοῦτο πρῶτον.

Δεύτερον δὲ, ὅσα λογίδια γράφονται ἐν ταῖς σχολείαις, τὰ ὅποια συντάσσονται μὲν οἱ διδάσκαλοι, ἐκφωνοῦσι δὲ οἱ μαθηταὶ εἰς ἐξετάσεις, παρόντων τῶν ἐξετασῶν καὶ ἀκροατῶν, καὶ ὅτι ἕτερον συνταχθῆ Ἑλληνιστὶ εἰς αὐτὰ, γὰρ πέμπονται καὶ αὐτὰ εἰς τὸν εἰρημένον συντάκτην.

Τρίτον δὲ, ὅσοι μαθηταὶ μετὰ τὸ συντακτικὸν προσιδάζονται, οὗτοι νὰ ὑπόκεινται εἰς χάρις νὰ προσφέρωσι τι γύμνασμα τῆς γλώσσας

ἰσχυρότερον μὲν ἐπιτάξαι, ἢ ἐν μίθῳ προσηρσιμένον (ὡς Γραμ-
 ματικῆς φιλ. 118.) ἐξ ὧν θέλει ἕσθαι ἐπιταξίαν τῷ προβιβασμῷ.
 Ἐσχύτως δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς ποιητικῆς ποιήματα, καὶ μάλιστα οἱ ἐκ
 τῆς ῥητορικῆς ἔφειδουσι τούτοις, ὡς καὶ εἰς τὸ γράφειν ἐντελέστεροι, καὶ
 εἰς τὰς ἰδέας πλουσιώτεροι ὄντες πάντα δὲ ταῦτα ὑπογεγραμμένα
 μετὰ τὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἡλικίαν ἐλάττωσι.

Τέταρτον δὲ, νὰ ἔρῃαι τὸ αὐτὸ δόγμα καὶ οἱ ὑπέκλιτοι τῶν δι-
 δασκάλων, εἴ τις δύναται καὶ φιλοτιμητὰ νὰ συκαιοφύσῃ τι εἰς τὴν ἔφο-
 ρὴν ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς ἰσοπέτοις καὶ μερικώτερον σχολεῖα διδά-
 σκαλοῦσι τὰ ἑλληνικὰ καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάντες, εἴτε διδάσκαλοι, εἴτε
 μαθηταί, ἐγγέτωσι τὸ δόγμα τούτουτὸ νὰ εἴναι δεκτὰ τὰ πονήματα τῶν.

Πέμπτον δὲ, τὸ αὐτὸ δόγμα καὶ δευτῆ ἐπίστας καὶ εἰς τοὺς ἐξω-
 τῆς θουρίας ἑλλάδος διδάσκοντες τὰ ἑλληνικὰ νὰ πέμπωσι καὶ
 αὐτοὶ μετὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὅ,τι θέλωσι.

Ἑκτον δὲ, ἡ ἔφορος νὰ ἀποπέμπῃ εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα ἐκδομένῃ
 εἰς ὄψιν, καὶ ἠεδομένῃ εἰς φιλία καὶ περισσύτερα σώματα πρὸς
 χρῆσιν καὶ μαθητῶν καὶ πάντων τῶν περιεργῶν καθ' ἕνατον μῆνα.

Τούτων δὲ οὕτως ἐγγύτων, νὰ διορισθῇ μία ἐπιτροπὴ τριμελῆς
 ἐμπείρων τῆς γλώσσης, ὅς ὑπερὶν ἐκρίνωσι τὰ συγγραμμάτια ταῦτα,
 καὶ μάλιστα τὰ τῶν μαθητῶν μετὰ τὴν ῥητορικὴν καθ' ἕνατον ἐνιαυ-
 τὸν καὶ οὕτως νὰ ἀλλέγων ἀπὸ πάντων τρία μὲν τῶν διδασκάλων,
 τρία δὲ τῶν μαθητῶν τὰ ἑλακτώτερα καὶ ταῦτα σίθις κατὰ δευ-
 τέρην ἐπίστασιν νὰ σημειωθῶσι, ποῖον πρῶτον, ποῖον δεύτερον, ποῖον
 τρίτον τὴν δὲ ἐπίστασιν ταύτην, νὰ τὴν προσφέρωσι εἰς τὸν Γραμ-
 ματικῆς παιδείας, καὶ δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνωτάτην Ἀρχὴν, παρὰ
 τῆς ὁποίας θέλωσι προσδιορισθῆ καὶ ἐραθεῖα τοῖς εὐδουκυνίσασιν
 τὰ εἰκότα, εἰς μὲν τὴν πρόπιν τάξιν τὴν τῶν διδασκάλων νομισ-
 ματα γρῶτα περίκπτα πρώτης καὶ δευτέρας καὶ τρίτης τάξεως εἰς
 δὲ τὴν δευτέραν ἀνομοῦ κατὰ τὸν ὅμοιον τρίτον ὁποίας δὲ αἴτιας
 πρόται νὰ εἴναι ἑκατὸν τούτων τῶν μαθητῶν, καὶ ὅποια σύμ-
 βολα πρέπαι νὰ περιέγῃ, τούτο καὶ εἰς τὴν πατρικὴν πρόστασιν
 καὶ οὐλομάθειαν τῆς Ἀρχῆς σηκωτέων δὲ, ὅτι ὅς τις τῶν διδά-
 σκάλων λάβῃ τὸ πρῶτον γέρας, παρέσκει μὲν πλέον ἀπὸ τὸ νὰ ἐλθῆ
 κατ' ὄψιν εἰς τὴν ἀμύσην τάξιν, λαμβάνει δὲ τίτλον τινα τοῦ
 ἐπιγρῶματος καθ' ὑπεροχὴν.

Ἐκ δὲ τούτων τὰ μὲν πρὸς τοὺς προκηθέντας διδασκάλους ἐρα-
 θεῖα γέλλονται παρὰ τοῦ Γραμματικῆς εἰς τὰς κατέρας αὐτῶν με-
 τὸν πρόσκοιτα ἔπαινον οἱ δὲ τρεῖς ἑλακτοὶ τῶν μαθητῶν, προ-
 σκληθόντες εἰς τὴν πρῶτην τάξιν παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς, θέλωσι ἰσο-
 κληθεῖν καὶ αὐτοπροσώπως παρ' αὐτῆς καὶ ἄλλως μὲν πολυτοσίπως

μαλλοῦτα δὲ μὲ μίαν ῥῆσιν σύνταξιν, τὴν ὁποίαν θέλωσιν ἐξελεγκνίσαι παρόντων πῶν Ἐπιτρόπων, ἵνα μὴ τερπνῶται τι ἀναξίως ἐξ ἀλλοτρίων πόνων.

Τούτων δὲ οὕτω γυνομένων, παρουσιάζονται μετὰ τῶν Ἐπιτρόπων εἰς τὴν Γραμματέα, καὶ λαβόντες ἕκαστος παρ' αὐτοῦ τὸ προσαγγῆλον βραβεῖον, ἀποπέμπονται εἰς τὰ ἴδια μὲ τὴν εὐρημίαν τῶν Ἐσημερίδων.

Τούτων λοιπὸν οὕτω γυνομένων, ἀρ' οὐ διερεθισθῆ εἰς ἀμίλλαν ἢ τῶν νέων φιλοτιμία εἰς πέντε ἔτη, δὲν εἶναι χρεῖα πλέον νὰ ζητῶμεν ἡμεῖς τὸ καλὸν τοῦτο ἀεὶ καὶ μακρότατα νὰ τὸ ἔχωμεν ἀλλεῖ σὺτὸ ἀρ' ἑαυτοῦ ἐπιφρονεῶν πανταχῶθεν, θέλει ζῆτῆ τοὺς φιλοκάλους ἑαυτοῦ ἐρασίας. Καὶ ταῦτα περὶ τῆς γραφῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ὅσον δὲ περὶ τῆς ἀπαγγελίας τῆς αὐτῆς εἶναι ἄλλα πολλὰ βοηθήματα, τὰ ὁποῖα μένουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ φιλοκαλίαν τῶν διδασκάλων. (*)

Διὰ τοῦτο λοιπὸν προβάλλω εἰς τὸ πανελλήνιον τὰς ἀνωτέρας μου σκέψεις καὶ ἀξιῶ ἐπ' ὀνόματι τῆς ἱερᾶς πατρίδος νὰ φανῆ ἕκαστος πιστὸς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ, πειθόμενος εἰς τὴν ὀρθὴν λόγην, τὸν ὁποῖον ὑπαγορεύουσιν αἱ παρούσαι μετακλίαι· τὰ δὲ πρὸ τούτων φρονήματα, ὡς ὑφ' ἑτέρων ἀξιοθρηνητῶν ὑπαγορευόμενα περιστάσεων, αἱ ὁποῖαι ἢ ὅπως ἀγαυροῦσι τοὺς ὀρθοὺς λογισμοὺς τῶν πρακτέων, ἢ τοὐλάχιστον ἐκ μέρους κωλύουσι τὰ καλὰ, ταῦτα μενέτωσαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους πρὸς κρίσιν τῆς ἐν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἡμῶν ἀβελήτητος· καθότι τὸ κεφάλαιον τοῦτο, περὶ οὗ νῦν τοσοῦτος κενήνεται λόγος, περιέχει τὸ μόνον κληρονομικὸν τὸ ἔγκρατα ληφθέν καὶ διασωθέν εἰς ἡμᾶς παρὰ τῶν προγόνων· τὸ μέγα, λέγω, τοῦτο θαῦμα τῆς γλώσσης καὶ φιλοσοφίας, τὰ ἐξ ἀρχῆς συμπεφυκῶτα καὶ συνουσιωθέντα εὐγενεία, συγγενεία, καὶ οἰκειότητι, τὰ συγγεννηθέντα, καὶ τὴν ἐλευθερίαν καὶ σὺννομίαν εἰς τὸ ἴσον ἔθνος τῆς Ἑλλάδος γεννήσαντα, καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην μετα

(*) Τὸ νὰ ἐμιμῆται ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ πάντες οἱ πεπαιδευμένοι οὐ μόνον οἱ τιθευότες, ἀλλὰ καὶ οἱ ζῶντες ἐπ' ὡς θεῶν ἀγαθὸν εἰς τὸ κρίνειν συμφορὰς ἐξομίσαντες πάντες, Κεραιῆ, Κέρμας, Πάριος, Οἰκονόμος, ἀλλὰ συμφορὰς ἀπὸς τὴν ἱερὴν καὶ ἀδύνατον ὥστε ἡ σφραῖς Κεραιῆ καὶ ὑπερέδωκεν εἰπὼν, ὅτι χρεῖα τῶν Ἀποστόλων νὰ τὸ καταθώσωσι διὰ τῶν θυμάτων· ἐγὼ δὲ λέγω, ὅτι ἔστιν ἀπόδειξις ἔχει ἢ ὑπερέδωκεν αὐτῇ, τσακότην εὐκαλίαν ἐπιδέχεται τὸ πρᾶγμα, ὅτι τὴν ἰσὺν τὴν προσέκωσαν προνοίαν ποῖα δὲ ἴσται αὐτῇ, ὅτι εἶναι τὸ παρόντος καιροῦ εἰσαχθὲν δὲ εἰς εἰς μίαν δεκαετίαν θέλωμεν ἐγγ. τοὐλάχιστον ὡς ἐξ ἀπάντων τῶν Σχολίων γλώσσης μὲν γραφόντες, πανταχοῦσιν ἐπὶ καὶ ἀπρηξάντας τὴν ἑλληνοφιλίαν καὶ τὸν φρονεῖν τοῦτο δὲ γυνομένου τὸ πᾶν συμπληροῦται ἀλλοῦ δὲ φέρεται μὲν εἰς τὴν αὐτὴν προθεσίαν συνεκλήθη τὸ πρᾶγμα παντάπῃ μὲν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὸν χρόνον, κινηθῆναι δὲ ἀπὸ ἀλλοτρίων φιλογενεστέρων, λαβῶσιν ἀλλὰ μέτρα.

δεδωκότα θεῶν μὲν ἢ εὐαγγελία καὶ δῶρον τοῦ οὐρανοῦ, ἱερὸν δὲ ἀφειλοσύρια εἰς πλειονακίαν τοῦ λογικοῦ πωτα ζῶσα, ἱερῶτατον δὲ καὶ θεύτατον ἢ μόνη ἐλείπων γλῶσσα, ὡς κύριος χαρακτήρ τις κατὰ τοῦτο τοῦ ἔθνους ὑπερυγῆς.

Ὁ πατὴρ οὐρανίου, θεῖον καὶ πρῶτον καὶ ἕνομα, ἰδομένη σε, καὶ ἀποκαλύσασαι· σὺ γὰρ γεννηθεῖσα ποτε ἐν θαλανοπρώτοις ἀνθρώποις, ἐφθασας εἰς αὐτὴν, ἐξευγενιότης καὶ ὑπεροχὴν, ἐγέννησας τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς κόλπους, ἐπολίτισας τοὺς κατοικοῦς αὐτῆς, ἐσπέρησας τὴν Ἀσία τὴν εὐνὴν, ἐξέτεινας τὸ καλὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐνεσίτησας τοὺς λόγους εἰς τὴν Λιβύαν, μετέβης αὐτῆς εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐκόσμησας τοὺς θρόνους τῶν ἀγεμόνων με νόμους, ἐσπέρησας τὰς κοιτέρας τῶν ἐκαστοῦτων με κλάδους θάλας, ἐχορήγησας τὰς θεοτέρας πέγνας εἰς τοὺς λαοὺς, μετέβησας τὸ ἀγριὸν τῶν ἔθνων εἰς ἀνθρωπίνην, καὶ δὲ νῦν εἶπω κατὰ μετὰ σύμα τοῦ φιλέλλητος Δεδράδω, σὺ ὅτι πλείστα θεῖα αὐτῆ, ἐγέννησας τὴν μὲν εὐρασίον με θεάπτας, τὴν δὲ γῆν με νόμους καὶ ἐπιστάτας.

Γνώμη περὶ τῆς γλώσσας Κ. Οἰκονόμου.

Εἶπομεν ἄνωτέρω (σελ. 17), ὅτι ὁ εὐλόγμος Οἰκονόμος, διαλαβὼς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, εἶπε γνώμην ὅλην δι' ὅλης ἀντιπρατικῆς, ὅτι πρέπει ὀχλαδῆ νὰ τὴν μνησθῆμεν οὕτως, ὡς καὶ νὰ τὴν λαλῶμεν, καὶ νὰ τὴν γράφωμεν καὶ πάλιν, ὅτι δὲν πρέπει μήτε νὰ τὴν λαλῶμεν, μήτε νὰ τὴν γράφωμεν καὶ διατείνεται μάλιστα κατὰ ἑκαστὴν πρὸς ἀμφοτέρω μετὰ οὐλονακίας. Ἀλλ' ἄς ἐκθέσωμεν τὴν δίδωμον τούτου γνώμην, ἵνα εἰδῶμεν τὸ παράπληκτον ὄντως τοῦτο ἀκράδασμα τῆς φαντασίας τοῦ ἀνδρός, πῶθεν ἐργετικὸν εἶναι νὰ ἐπιφέρωμεν κατὰ τινὰ θεραπείαν εἰς τὸ πρᾶγμα, εἴαν ὀυνηθῶμεν.

Θέλουσι τινες, λέγει, νὰ λαλῶμεν καὶ νὰ γράφωμεν τὴν Ἑλληνικὴν . . . ὁ πρῶτος ἐνθουσιασισμὸς τὸν δὲν τοὺς ἐσυγχώρησε νὰ διακρίνωσι πόσον διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων τὰ συγγράμματα, ὅσα γράφονται αὐτοῖς ἄλλο εἶναι ἢ ἕωσα τοῦ ἀνθρώπου λαλοῦν καὶ ἄλλο τοῦ φυτακοῦ τὰ κατηχησασμένα μινύματα. Ἄλλο Πλατὸν καὶ Κορῶντι φησὶ γέταται ἄλλο εἶναι τῆς παλαιᾶς Ἑλληνικῆς ἢ Βασιλικῆς πορφύρα, καὶ ἄλλο τῆς βασιασμένης μιμήσεως οἱ κέντρων νεστῶσι σημερινῶι Ἕλληνας δὲν ἔμπροσθεν νὰ λαλῶσι τὴν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν, δὲν τὴν δὲν ἕωσαν εἰς τὰς περιστάσεις ἐκείνων.

ἡ γλῶσσα τοῦ ἔθνους μεταβάλλεται κατὰ τὰ ἔθνη, τὰ ἔθνη, τοὺς νό-
 μους, τὴν πολιτείαν, τὴν ἀνατροφὴν, τὴν παιδείαν, τὰς τέχναις, τὰ
 ἐπαγγέλματα, τὰ φρονήματα, τὰς περιστάσεις, ὅσας τὰς ψυχικὰς
 καὶ σωματικὰς αὐτοῦ μεταβολάς. Ὅσοι θέλουσι νὰ διδάξωσι τοὺς
 νῦν ζῶντας Ἕλληνας τὴν λαμπρὰν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν, πρέπει
 νὰ τοὺς μεταφύτωσι εἰς τὴν λαμπρὰν γλῶσσαν τῶν παλαιῶν,
 ἀλλὰ καὶ τούτο κακὸν εἶναι παραπλήκτου φαντασίας ἀνά-
 κλασμα. Ἰδε φιλολ. σελ. νγ'.

Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀπαθὴς κρίσις τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου,
 ἡ δὲ μετὰ ταύτην γνώμη ἐκείνη.

Ὅσον κατ' ἐμὲ (ἐπιφέρει ὁ αὐτὸς εὐθύς, ὡς νὰ μὴ ᾔπουν τὰ ἀνω-
 τέρω κατ' αὐτὸν) θέλω (λέγει) καὶ ἀπαιτῶ τοὺς νέους φιλομαθεῖς
 Ἕλληνας ὄχι μόνον νὰ ἐννοῶσιν, ἀλλὰ καὶ νὰ γράψωσι καὶ νὰ ἀπαγ-
 γέλλωσιν, ὅσον τὸ δυνατόν, ἐκείλως τὴν παλαιὰν μας γλῶσσαν.
 Γεῖ, Γάλλοι, Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ περιγεγραφαὶ τῆς Ἑλλάδος καυχῶνται
 εἰς τὸ μέσον μας, ὡς Ἕλληνας, καὶ ἡμεῖς θεωροῦμεν τοὺς ἀκούσαν
 Πλατωνίζοντας καὶ Ὀμηρίζοντας, οἱ φιλοφιλανθρωποὶ Ἑυρωπαῖοι ἔρα-
 ξεύουσι μὲ δωρεὰς τοὺς ἐπιγονεῖς τῶν ἐκείνων, ὅσοι γράψωσι τρεῖς
 ῥόδους κατὰ μέτρον τοῦ Πινδάρου, καὶ αἱ οὐκ ἐν τῷ Πινδάρῳ δὲν
 θέλουσι γυμνασθῆναι εἰς τὴν πατρίαν συγχουρίαν; Τὴν ἕξιν λοιπὴν
 τοῦ γράσειν καὶ λέγειν Ἑλληνιστὶ τὴν θεωρίαν, ὡς ἀναγκασιότατην
 εἰς ὅλους μας τοὺς πεπαιδευμένους. Καὶ αὐτοὶ αἰσθάνονται ταύτην
 τὴν ἀνάγκην, ὅταν ἐπιχειρήσωσι νὰ γράψωσιν ἐν ἐπίγραμμα, ἢ μίαν
 ἐπιστολὴν ἧτις θέλει τοὺς μαρτυρήσειν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἔμαθον, καὶ
 τοὺς ἄλλους μαθητεύουσιν ἀξίως τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν. Ταῦτα
 καὶ τὰ δευτέρα.

Σὺ δὲ, ἀφείς τοὺς, πρὸς οὓς ἀποτείνεται ἀνωτέρω τὸ σκυθρωπὸν
 πρόσωπον εἰς τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὑποβάλλεται ἡ ἀπάτη, θαυμάζε το φι-
 λογενὲς τοῦ ἀνδρός εἰς τὰ δευτέρα, ἐν οἷς γὰρ μέγιστα ἡ ἀλήθεια
 καὶ σοφὸν ἄρα τὸ, καὶ δευτέρα ἔσονται τῶν πρώτων σαφέτερα. Ἐ-
 πείδῃ ἐλέπομεν ἐνταῦθα τὴν συγγραφήν, ὅτι οὗτος ἑαυτὸν κατα-
 σπαράττειον, θεωρεῖ τὴν δευτέραν γνώμην ἐκ μεγάλης παλινωδίας ὡς
 ἀναγκασιότατην εἰς ὅλους τοὺς νέους πεπαιδευμένους, καὶ διὰ τοῦτο,
 λέγει, τὸ θέλω καὶ τὸ ἀπαιτῶ παρὰ πάντων τῶν φιλομαθῶν Ἕλ-
 ληνων, καὶ ἐκ παραπλήκτου φαντασίας συγγράψωσι κέντρωνας, καὶ
 κορῶνας φθέγγωνται. τούτη δὲν τὴν μέγιστον ὡς δὲ ἀναγκασιάν δῆλον,
 ὅτι καὶ οὐσιώδη, καὶ ἢ ἄνευ παρεπίπτεται ἡ οὐσία τῆς ἑθνικῆς
 τῶν νέων Ἑλλήνων ὑπάρξεως καλῶς καὶ ἰσχυρῶς εἰμὶ ὁ αὐτὸς ἐξ
 ἀρχῆς. πλὴν ὁ ὑμῶν μοι Βάμπεξ παλιν καλεῖ τὴν γνώμην αὐτὴν
 μάταιον καὶ χωρὴν (ῥητ. 310). Ματαίωσις, λέγει, εἶναι νὰ ζη-
 τῶμεν τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν νὰ τὴν γράψωμεν καὶ νὰ τὴν λα-

λῶμεν· καὶ πάλιν παρακατῶν, ἵνα φανταζόμεθα πρᾶγμα δυνατόν
 νὰ γράσωμεν, ἢ καὶ νὰ λαλῶμεν τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, τοῦτο μοι
 φαίνεται μωρὰ μεγαλωπιάτη· καὶ ὡς ἂν εἶποι τὸ τοῦ Οἰκονόμου
 πρὸς τὸν αὐτὸν Οἰκονόμον, παραπλήκτου φαντασίας ἀνάπ-
 λασμα· ταῦτα καὶ οὗτος· σὺ δὲ συμβίβασον, ἂν ἤμπορῆς, τὰ παρ'
 ἑκατέρων πρὸς τε ἑαυτοῖς καὶ ἀλλήλους ἀναλεγόμενα· Ἀλλὰ ταῦτα
 ἦσαν, ὡς εἶπεν, παρὰλογισμὸς ὑπὸ δαυλῶν πρὸς ἔθνος ὅλον δεδου-
 λωμένον, καὶ κατὰ τὸν σφόδρὸν Οἰκονόμον, εἰς δυστυχεῖς περιστάσεις
 ἀναστάντων· καθ' ὅς δύσκολον εἶναι νὰ ἀναλάβῃ τις ἐλεύθερον γρό-
 νημα· ἐπειδὴ κατὰ τὴν ποικίλην, αἰπὴν, ὁ θεὸς ἀφείλε τὴν ἐλευ-
 θερίαν, τοῦτου συνέφερε καὶ τὸ πικρὸν τοῦ νόου· νῦν δὲ εἶναι ἀνά-
 γκον ὄντως ἐν ἐλευθέρῳ τῆς Ἑλλάδος ὀρῶντι, τῶν δυστυχῶν περισ-
 τάσεων ἤδη μεταβέβηκτων, νὰ μεταρρυθθῶνται ταῦτα καὶ ὡς λε-
 γόμενα, καὶ ὡς ὀνομαζόμενα διὸ καὶ σιωπητέον.

· Νῦν δὲ ἀπελευθέρωμεν καὶ εἰς τοὺς λόγους τῆς ἀντιφάσεως· Ἡ γλῶσση
 τοῦ ἔθνους, λέγει ὁ φιλογενὴς Οἰκονόμος, κατὰ ἔθνη, καὶ ἦθη, καὶ
 νόμους, καὶ τὰ, καὶ τὰ, καὶ τὰ, ὅλον ἔσμεν ἰδεῖν μεγάλων καὶ ὑψηλῶν,
 καθ' ἃς, ὅσοι θέλουσι νὰ διδάξωσι τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων τοὺς
 νῦν ζῶντας Ἕλληνας, πρέπει, λέγει, νὰ μεταρρυθθῶσιν αὐτοὺς εἰς
 τὴν ἐποχὴν τῶν πατέρων τῆς γλώσσης· ἄλλως δὲ εἶναι παραπλήκτου
 φαντασίας ἀνάπλασμα· καὶ ὡς ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἤδη
 τρέγουσι, θεοῦ συνεργῶντες, πρὸς τὰ ἀρχαῖα τῶν προγόνων καὶ ἦθη, καὶ
 ἔθνη, καὶ νόμους, καὶ πρὸς ἅπαντα τὰ λαμπρὰ, ὀφείλομεν νὰ ἐργασθῶμεν καὶ
 τὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων συνωδουμένων· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, λυγρο-
 φόρον καὶ ὀδύγην πρὸς ἐκείνα καὶ σῶτω δὲν εἶναι πλέον παραπλήκτου
 φαντασίας ἀνάπλασμα· καθότι ἐν αὐτῇ καὶ ἐκεῖνα σώζονται πάντα,
 καὶ ἦθη, καὶ ἔθνη, καὶ νόμοι, καθὼς καὶ αὐτὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ σκέψει
 μεταρρυθθῶσας καλινωθεῖ· ἄλλως δὲ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρέπει
 νὰ ἀπέχωμεν καὶ τοῦ φιλοσοφῆν, ἢ τοιλάχιστον νὰ μεταρρυθθῶμεν
 κατ' αὐτὸν μεγαλοφυγικῶς, τῶς νῦν ζῶντας εἰς τὰς εὐτυχεῖς περι-
 στάσεις οὐκίας· ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ζῆται καὶ ἐκεῖνος καὶ ἦθη, καὶ
 ἔθνη, καὶ νόμους, καὶ τὴν λαμπρὴν μεγαλοφυγίαν· τὸ αὐτὸ δὲ φητέον
 καὶ περὶ τῶν τεχνῶν τῶν καλῶν καὶ ὡραίων, περὶ ὧν ἐγραψεν ὁ
 αὐτὸς, μηδὲν δείμενος ἔθνος, καὶ ἦθῶν, καὶ νόμων, καὶ τῆς λαμπρῆς
 μεγαλοφυγίας· ἀλλὰ καὶ πλέον τὴν περὶ τούτων· καθότι ἡ μὲν
 γλῶσση ἐστὶν ἔργον μνήμης καὶ συνθέσεως, μαθητὴ καὶ αὐτοῖς τοῖς
 παιδίοις εἰς ἀπαιτῶν ὀνύχων, πρὶν λάθωσιν αἰσθημάτων ἔθῶν, καὶ
 ἦθῶν, καὶ νόμων, καὶ τῶν λοιπῶν καὶ ἦδη, μαθητῶν ξένης γλώσσης,
 ὥστε καὶ γράψαι καὶ ἀπεργεῖλαι, καί τις εἰς τὰς αὐτὰς δυστυχεῖς
 περιστάσεις ἔτι ἀναστάντων· αἱ δὲ ἐλευθεραὶ τέχναι ἐκεῖνα εἶναι

δύσον τῆς φαντασίας ἥτις δὲ νὰ γένη αὐτὴ αὐτῆς δραστηριότητα, ἀπαιτεῖ, ὡς εἰκόσ, καὶ ἐσωτερικὴν τινὰ εὐεθλίαν· ἐξ ἔθῶν, καὶ ἠθῶν, καὶ νόμων, τὰ ὅποια ἀρκεῖ ἡ δουλεία, ὅ ἐστιν ἐξ ἀντικειμένων ὑψηλοτέρων, καὶ δεξιῶν περιστάσεων· ἀλλ' αὐτὸς ὁ σεβαστὸς πατὴρ διδάσκει μὴ μόνον νὰ μαυρίζωμεν ταῦτα, ἐν θειαστῆς περιστάσεων ἐπιόντες, ἀλλὰ δεικνύει καὶ τὸν τρόπον αὐτὸν τῆς μαθήσεως, μηκέτι μνησθέντος ἐν τούτοις μηδεμίαν περιστάσεως μήτε ἠθῶν, μήτε ἠθῶν, μήτε νόμων· καὶ λοιπὸν δὲν δύναμαι νὰ τὸ συμβεβῆσιν ὅλον ὕμνον ἐλέπω συγκεχυμένον. (*)

Τὶ δὲ νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν ὅπλων; πότερον, ἀπαιτοῦσι καὶ αὐτὰ τὰς τῶν παλαιῶν περιστάσεις, τὰς τῶν Λεωνιδῶν καὶ Θερμυκλέων, ἢ τοῦτο μένει ἀπερίσπυτον ὅπως εἰς τὴν τυχαίαν φορὰν τοῦ καιροῦ; ἀλλ' εἶδομεν πολλοὺς ἐμποδίζοντας ταῦτα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως μὲ ὅλας καὶ αὐτῶν τὰς ὑψηλοτάτας τοῦ λόγου, ἀλλὰ τὰ ἔργα αὐτὰ τῶν νέων Ἑλλήνων μετέπεισαν καὶ ταύτην τὴν δοκῶσαν σοφὴν φαντασίαν νὰ μεταλάβῃ τὰς μεταφυσικὰς τῶν ἠθῶν, καὶ ἠθῶν, καὶ νόμων ἐρεσχελίας· καὶ νὰ εἴπῃ ἐκούσα ἀέκουσα, ὅτι πάντα γίνονται ἀλιωτὰ τῆ προθυμίας καὶ ἐπιμελείας· καὶ τοὶ τὰ ὅπλα ὅσον ἐκ τῆς φρονήσεως ἀπῆσαν ἀληθῶς τὰς τῶν παλαιῶν περιστάσεις· καθότι ἡ ἀποτυχία τούτων ἐπαπειλεῖ παντελῆ εἰς τὸ γένος ἀπόλειαν· ἢ δὲ γλώσσα, καὶ ἂν δὲν φθάσῃ τὴν προφύραν τοῦ Πλάτωνος, μὲ τὴν ὅποιαν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐνδύθῃ ὁ φιλόκαλος Οἰκονόμος, ἐξαρκεῖται ἄνευ τινὸς ζήτησιν εἰς τὴν ἀπλοῦστερον καὶ εὐτελέστερον τρίβονα τῶν ὑποδεεστέρων τοῦ Πλάτωνος.

Εἰς τόσον ἄς μὴ νομίσῃ τις, ὅτι δὲν ἐννοῶ τὰ παρὰ τοῦ Οἰκονόμου νόμου ὑψηλοτέρων ἀλλ' αἱ τοιαῦτα περιεχόμενα γενικὰ ἰδέαι, αἱ ὅποια ἔγκων μὲν ἔχουσι μέγαν, μᾶλλον δὲ ὀλίγον, δὲν πρέπει νὰ φεύγουσι τὴν εὐθύτητα τῆς κρίσεως, ὅτι εἰς τούτο αὐτὸ γενικαί, καὶ ὅτι τὰ γενικὰ ἐλαττωμένα πολλοῦ κατὰ τὰς προαιρέσεις, δὲν ἐφαρμόζονται ἀπολύτως εἰς τὰ κατὰ μέρος καθότι ἔχουσι καὶ αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑτέρας περιστάσεις ἀπρόσπυτος πολλοῦ, δι' οὗ δεικνύουσι τὰς σχέσεις ἐκείνας ἀπλῶς κωσφορίας, καὶ ἀδύνατα νεοσσῶν πτερυγίσματα· καθότι αἱ μέγισται περιστάσεις, καλὰί τε, κακαί τε διευθύνονται, καὶ διαλύονται ἀπὸ τῆς γνώσεως τῶν ἐρεσχελίων καὶ ἄλλαι πάλιν μῆτις φαινόμεναι, γεννῶνται αὐθις ἀπρο-

(*) Ἐκ τούτων μάλιστα δῆλον, ὅτι πῶς τὴν κατανάλωσιν ἐν ταῖς εἰρημαίαις τὴν σοφὴν τούτων ἰδέαν νὰ παραλελυθῇ εὐτως ἄλλως ὅτι τὸ δὲν παρατοίμη νὰ εἴπω, ὅτι ὁ λόγος οὗτος εἶναι παραπλήρητος φαντασίας ἀνάγκαστος.

ῥαυοῦτος ὑπὸ τῶν αὐτῶν ποιῶνται δὲ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ περιηγηταὶ
Βιλιπιδαι καὶ Ἀριστοῦ καὶ Θεμιστοκλεῖς· ὁ δὲ ἀμφοτεροδέξιος
Διακρίτης διὰ τὰ φιλοδόξου μετὰ τασούτην καὶ τοισούτην διαδοχὴν
εἰσηγῶν περιήσασιν κατέστρεψε πᾶς περίφημος Λυγίας καὶ ἐν-
τέθεν καὶ πᾶσι ὑστερον τὴν Ἑλλάδα οὕτω καὶ οὕτω γινώμη, ἐν-
πάλιν ἑορταστικῆς διαστρέφει πραγματικῶς μεγάλωνμα· καὶ πάλιν
αἰετὸν ἄνθρωπος οὕσα, ἐπακορβοὶ ἐκ φιλοδοξίας τὰ κακῶς ἔχοντα
καὶ ἐν ἀπόσει τῶν ἐκ τῶν περιστάσεων μέσων τοῦ φιλογενούς
Οὐκίνομοι.

Ἐπιθετικὸν δὲ λέγοντες, ὡς ἄνδρες, εἰς πᾶν καλὸν ἐπιχειρήμα.
ἰδοῦτες, ὅτι πάντα δόξα γίνονται τῆ ἐπιχειρήμα· πῶσαι περιστάσεις
ἐναντία ἐκάλουν ἡμᾶς εἰς τοὺς πᾶσι καὶ παρελθόντας χρόνους
ὡς πρὸς τὴν παιδείαν τοῦ γένους ἐκ διειρημῶν, καὶ μίσους, καὶ τα-
λασιπῶν, πρόσθε δὲ καὶ κινδύνων ὑπὸ τῶν ἐπακορβῶν ἀλλογενῶν,
καὶ ὑπὸ καταρῆτων ἀλλογενῶν ὁμοίως ἀλλ' ἐν πᾶσι τούτοις, ἐπειδὴ
ἐπέστη ὁ ἔρος τῆς φιλοδοξίας εἰς τὴν ψυχῆς τῶν Λυγίων καὶ
πᾶν ἄλλων εἰς τρεῖς τέσσαρας δεκάδας ἐτῶν ἔφερον ὡτοῖ ἐν μέρει
τῆς πρώτης μετεώλης, ἡ ὅποια πρῶτα νῦν (τὴν ἀνταρῆς) ὡς μεγί-
στα τῆ ὄντα περιστάσεως εὐτυχῆς πρὸς κατόρθωσιν τοῦ πρῶτου
τόμου. ()

Ἐπιθετικὸν μὲν πρὸς τὴν πρώτην γκῶμην τοῦ συγγραφέως τούτου ἀνδρός·
πρὸς δὲ τὰ κακῶς ἀπὸ τοῦ καὶ ἀντισημῶν κατωτέρω τὴ καὶ ὅν
ἔποιον; περίστασις τις, ὡς φαίνεται, οὐκ ἐκ τῶν εἰρημῶν μετα-
στατικῶν καὶ ἀφῆρτων, ἀλλὰ πραγματικῆ ἀπερίαπτῶς πῶσαι ἐξ-
βίασε τὸν ἀνδρα τούτου νὰ ὑάλη ἐκ ταυῦτης μεταβολῆς ἐν τῇ
αὐτῇ σελίδι τὴν πλεονωδίαν οὕδεν γὰρ ἀνευ πινύς αἰτίας. Ἀλλὰ τίς
ἡ περίστασις αὕτη καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀντισημῶς; νὰ τὸ προφητεύσω;
φαίνεται ὁ ἀνδρ, ὅτι μετὰ τὴν συγγραμῆν τῆς φιλοδοξίας ἀπέντασέ
πᾶν τῶν συνθῶς εἰς Σμύρνην ἐργασμένων Ἑλλήνων, καὶ περιπλοκαίς
εἰς διαλέξην Ἑλληνικὴν πρὸς ἐκεῖνον, ἐπαθευ, ὅπερ κατ' ὄν, καὶ ἄλλοι
πολλοὶ πολλὰς, ὑποπτεροῦζῶν ἐν τῇ λέγειν καὶ ἀκροῦστων ἐκ
τούτων ἰσως ἐκίσθη αἰετὶ ἐκ μεταφυσικῆς, ἀλλ' ἐκ φυσικῆς καὶ ὑπαρ-
κτικῆς περιστάσεως νὰ προσέση τὸν ἐπιθετικὸν περὶ γλώσσης ἰδέαν.

() Ἐπιθετικὸν, ἐπὶ εἰς ἄλλοις, ἀφ' οὗ ἐπιθετικὸν τοῦ Πρωτοκράτους, καὶ ἀφ' οὗ
ἐπιθετικὸν τῶν βιβλίων εἰς τὴν ἐν Μαγαρίων μαχῆν, τὴν ἐπιθετικὸν τοῦ ἐπιθετικῶν καὶ
ἐπιθετικῶν, ἐπιθετικὸν καὶ ἐπιθετικὸν ἐν τῇ ἐπιθετικῆς καὶ ἐπιθετικῆς, καὶ μαχῆς ἐν Ἑλληνικῇ ἰδέῃ
ἐπιθετικῆς καὶ ἐπιθετικῆς αἰετὶ, τὴν ἐπιθετικὸν ἐπιθετικὸν ὁ πατήρ (ἐπιθετικῶς ἀντιθετικῶς,
καὶ ἐπιθετικῶν καὶ ἐπιθετικῶν πρὸς τὴν ἐπιθετικὴν τῶν Πρωτοκράτους. Ἡ ἐπιθετικῆς ἐπιθετικῆς, τὴ
ἐπιθετικῆς ἐπιθετικῆς τὴν ἐπιθετικῆς τῶν ἀντιθετικῶν τὴν ἐπιθετικὴν ἐπιθετικῆς

χώρας να εξαλείψη την πρώτην εκείνην, την ύβρησμον και παροργισμὸν αἰκίως δὲ, δὲν κινδυνεύει τις νὰ σωθῆται περὶ τὴν ἀλήθειαν, εἰς εἴρηκα ὅτι ἄλλο ἐστὶ κάρθια ἐλευθερία πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλο χάρις χαμερπῆς πρὸς τοὺς ἐννοούντας. ἤμῃν, ῥῖζα καὶ ῥάσις οὖσα τῶν φρονημάτων, ἐξ ὧν καὶ κενὸν ἔλατάνοι βουλεύματα ἢ δὲ, πολιτικὴ ἀστυχία καὶ συμπεριφορά, ἐξ ἧς προκύπτει τὰ πολιτικὰ καλοκαύματα. Τὸ παραδόξον λοιπὸν, ἂν καὶ ὁ ἐπίχαρις Οἰκονόμος ἐξιάσθη, νὰ ἐκτρέφῃ διθύραμβον ἰδέαν περὶ μαθήσεως γλώσσης, φιλοσοφικῶς τε καὶ πολιτικῶς κατὰ τινὰς συνθήκας πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ θεραπευομένους; τῶν γὰρ ὑπλοτέρων ἀνδρῶν, λέγει Ὁμηρος, αἰετρίνας ἠερέθονται.

Ἀλλὰ τί διατρέβω ἐν τούτοις, καὶ δὲν λέγω τὸ πιθανώτερον, καὶ ὃ πείθουσιν ἡμᾶς καὶ οἱ κανόνες τῆς ἐρμηνευτικῆς ἐπιτήδεως, καὶ ὡς ἔοικε ἐκίστος, νὰ παραδεχθῆ τῶν ὀνομάτων τὴν σημασίαν, ἐν ἧ ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς ὕψιστον ἐξέλαβε τὰς ἐννοίας; Δὲν εἶναι τῶ ὄντι μήτε ἀντίρρως ἐν τοῖς εἰρημένοις παρὰ τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, μήτε πολιτικὴ διπλοία πρὸς τοὺς νομιζομένους φίλους, μήτε ἄλλοτι, ἐξ ὧν ὑπωπτεύσαμεν ἀνωτέρω ἄλλ' εἶναι παραλογισμὸς παύσει τὰ ἀντιφατικὰ φέρονται φυσικῶς περὶ ἐν ὑποκείμενον ἐν τῷ ὄντι δὲ μέσοι ὄροι, περὶ οὓς ὁ συλογισμὸς, εἰς ὃν εἰς μὲν, ὅτι τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ὅλον δι' ὅλου, καὶ εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν δὲν δύναται νὰ μάθῃ τὴν γλῶσσαν μήτε νὰ τὴν γράσῃ, μήτε νὰ τὴν ἀπαγγείλῃ κατὰ τὸν Πλάτωνα καὶ τὸν Ξενοφῶντα (τὸ ἴδιον καὶ τασούτην ἔστιν ἀληθές, ὅσον μήτε ἔλαβε πύποτε εἰς τὸν νοῦν τινὸς νὰ τὸ φαντασθῆ), δεύτερος δὲ ἐκεῖνος, ὅτι οἱ φιλομαθεῖς νέοι τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πεπαιδευμένοι ἄρα δύνανται διὰ γρήνου ἰκανοῦ νὰ μάθωσι τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων καὶ γράσῃ καὶ ἀπαγγείλῃν τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς ὑποδειγμένους τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ διὰ τοῦτο λέγει, τὸ θέλω καὶ τὸ ἀπαιτῶ ὡς ἀναγκαϊότατον ἀπὸ τὴν φιλομαθῆ Ἑλληνικὴν νεολαίαν.

Ἰδοὺ λοιπὸν μετὰ τασούτην ἀσκόπῃν πλάνην μάλισ εὑρημὸν τὴν ἀλήθειαν· καὶ μία περίρσις ἔτι μένει εἰς τὸ νὰ συμμορφώσωμεν πρὸς τὰς παρούσας εὐτυχεῖς περιστάσεις, καὶ νὰ συνδράμωμεν ὑποβουμαδῶν εἰς τὸ προκείμενον εἶδος πρὸς δόξαν τῶν ἀρχαίων Μουσῶν, καὶ αὐτὴν τῶν προγόνων· ἀπὸ τῶν ὑποίων τοῦς τάφους θέλει φανῆ, ὅτι ἀσύντακτον εἶναι ἡ νεολαία εἰς τὸ ἐξῆς μέρος ὅλων καὶ μάλιστα τῆς σοφίας καὶ τῶν ἔργων ἐκείνων μετὰ γρητῶν τῶν ἐπιπέδων· Ἀλλὰ τίς ἐστὶν ἡ περίρσις αὕτη; ἡ κοινὴ συγκατάθεσις τῶν ἰσχυρῶν εἰς τὸ νὰ εἰσαφῶσι τὸ ἔθος τοῦ γράσῃ καὶ λέγειν Ἑλληνικῶς εἰς αὐτὰ τὰ σχολεῖα

κατὰ μέγιστον καὶ τούτου τοῦ φιλοσοφικοῦ Οὐκονόμου. (*)
 Πρέπει λοιπὸν νὰ κλέσθωμεν καὶ τὰς ἄλλας συζουὺς νὰ συγκατα-
 θέσωσι καὶ αὐτὰ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ πρῶτον πάντων τοῦ Οὐκονόμου
 αὐτοὶ δὲν εἶναι ἄνθρωποι, οὔτε χωρὶς κρίσιν, οὔτε χωρὶς χαρακτηρὰ
 πειρασισμοῦ, ὥστε νὰ μὴ ἐπιδομῶσι τὴν ἐκ τούτου εὐτυλίαν τοῦ γέ-
 νους, καὶ μάλιστα τῶν, ὅποτε ἂ τύχη μεταφύκειεν ἡμᾶς εἰς τὰς πα-
 λαιὰς περιστάσεις ἐκείνας. Τὸ δὲ συγνῶς προφερόμενον παρ' αὐτῶν
 τῆς νῦν γλώσσης διέθετο καὶ αὐτοὶ κωλύει, ἀλλ' ἡ αὐτὴ ὁδὸς περιέχει
 κατ' αὐτὴν τὴν βελτίωσιν καὶ οἱ εἰς τούτο συκοφαντούμενοι συνει-
 δέρονται εἰς αὐτὴν τὰ πλείονα καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. (**)

Πραγματεία τις περὶ μεταφράσεως ἐπαλεῖσα μὲν νὰ ἐκδοθῆ, εἰς τὴν
 Ἑφημερίδα, ἀποβληθεῖσα δὲ διὰ σχέσιν, ὡς φαίνεται, οὐλικτὴν.

Κύριε Ἐκδύτα τῆς Ἑφημερίδας τοῦ . . .

Ἐγραψάς μοι, καλῶς παύσας, περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως τῆς
 μετ' ἐπιμελείας ὑπὸ σοῦ συνταττομένης Ἑφημερίδος νὰ συνδράσω
 κατὰ τὸν πρῶτον ἀγχιθῶν σου σαυτῶν, εἴτε δύνῃται, ἐκ φιλολογίας, τούτου

(*) Περὶ αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἄριος αὐτοῦ εἶδος, οὐκ εἶχε ἑπίτην ἀναγκασίαν, περὶ αὐτοῦ τὴν ἱε-
 ρουκίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἀπέχετο τὴν ἀρίστην πρὸς τὴν ἀριστερίαν τὴν παρ' αὐτὸν αὐ-
 τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ σπουδαίου καλῶν μὲν τούτου καὶ ἔργου, ἀλλ' ὅμως νὰ εἶναι καὶ ὁ
 Ἑλληνισμὸς τοῦ γνησιοῦ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας, ἢ ἢ ἔχει πλημμελοῦσαν παραδειγματίαν,
 καὶ τούτων τὰ πλείονα ἐκ τῶν πικρῶν τῶ ἑπίτην δεικνύει τὰ φιλολογία καὶ πρῶτον
 μάλιστα τοῦ ἀρχαίου (ἐπιμελείας γὰρ μὲν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τὸν ἀριστερὸν ἐπιμελοῦν τοῦ σοφοῦ
 λόγου ἀριστερῶν (ἀριστερῶν μὲν) ὅτι εἰ χωρὶς ἀριστερῶν πρῶτον ἀριστερῶν ἀριστερῶν ἐν
 λόγῳ πρῶτον ἐπιμελοῦσιν, ὡς γὰρ, ἢ ἐπιμελοῦσιν Ἑλληνισμῶν.)

(**) Τούτου εἶναι εὐκατὰ ὁ γνησιος Οὐκονόμος, ὅτι δύναται ἡ ἀρχαία καὶ νὰ γρά-
 ρηται καὶ νὰ ἐκδοθῆ ἐν τῆς σχέσιν μὲν ἀριστερῶν, τῆς ἀριστερῆς μάλιστα ἀριστερῆς (ὡς ἢ)
 ὅτι καὶ τὸ πραγματικὸν καὶ τὸ ἀριστερὸν εἶναι τὸ αὐτὸ εἰς τὴν πρῶτον κατὰ μὲν τοῦ
 ἀριστεροῦ ἀριστερῶν, ὡς γνησιοῦ (καταρτισμοῦ ἕως ἀριστερῶν) καὶ περὶ ἀριστερῶν τῆς
 ἀριστερῆς ἀριστερῶν περὶ τῆς ἀριστερῆς καὶ μόνος ἀριστερῶν ἔργου εἴπη, ὁ ἀριστερῶν. Κατὰ τὴν
 ὅτι εἶναι γνησιος τῶν ἀριστερῶν ἀριστερῶν ἀριστερῶν ἢ ἀριστερῶν γλώσσης μὲν ἀριστερῶν
 μόνος δὲ ὅτι εἶναι μὲν εἰς τὴν ἀριστερῶν, μὲν εἰς τὴν ἀριστερῶν μὲν εἰς τὴν ἀριστερῶν
 τῶν ἀριστερῶν. Πρὸς αὐτὴν ἀριστερῶν νὰ γνησιος ἐν τῶν ἀριστερῶν, ὁ μὲν πρῶτον ἐν τῆ ἀριστερῶν
 ἢ ἐν ἀριστερῶν ἀριστερῶν τῆς ἀριστερῶν εἰ δὲ καὶ γνησιος Πηλοποννησιακῶς ἐκ τῆς ἀριστερῶν.
 αὐτῶν γνησιος ἀριστερῶν, ὅτι τὸ γνησιος ἔργου τὸ αὐτὸ μὲν τὸ πρῶτον περὶ ἀριστερῶν ἢ
 ἀριστερῶν νὰ ἀριστερῶν ἀριστερῶν εἰς ἀριστερῶν ἀριστερῶν τῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἕως
 ἕως ἀριστερῶν ἀριστερῶν μὲν μετὰ πρῶτον ἀριστερῶν ἀριστερῶν καὶ πρῶτον ἀριστερῶν εἰς
 τὸ ὅτι εἶναι γνησιος καὶ ἀριστερῶν καὶ πρῶτον ἀριστερῶν εἰς τῆς ἀριστερῶν ἀριστερῶν ἀριστερῶν
 ἀριστερῶν, ἀριστερῶν ἀριστερῶν περὶ τῆς ἀριστερῶν ἀριστερῶν ἐν τῆ ἀριστερῶν εἰ, ὡς ἔργου;
 ἔργου ἀριστερῶν ἀριστερῶν τῆς ἀριστερῶν τῶν ἀριστερῶν τῶν ἀριστερῶν καὶ ἀριστερῶν

ἢ καὶ παντὶς εἶναι γένος, καὶ ἐμοῦ οὐδὲ ἑλαττότερον προσημαί-
ται ὁμῶς τούτου ἑτερόν τι δικαίωτερον ἀνευ τοῦ ὑποῖον οὐδὲν κατορ-
θούται, ὧν ἐλπίζομεν ἄξιον ἐπειδὴ εἰς τὸ ζήτημα σου τούτο ἀπαι-
τεῖται κρίσις τινῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα, ὅσον ἀνήκει εἰς τὴν
παρούσαν τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων κατάστασιν, αὐτῆς τῆς γλώσ-
σης ἢ ὑποία ταλαιντεύεται ἤδη ὡς ἐπὶ πλασινγγος, ἢ νὰ εὖρη τὴν
εὐθείαν ὡς πρὸς τὴν μητέρα της, τὴν ὑποῖον ἐπιθυμεῖ, ἢ ἀποπλα-
νηθεῖσα νὰ ἐμπέσῃ εἰς ἀσύμφυλα ὄντα καὶ ἀνοήτας, ἐξ ὧν οὐκ ἔσαι
διέξοδος καὶ ἐντεῦθεν οἱ Ἕλληνες, ὅπως ἀποπλανώμενος ἄλλοσε,
καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισύρων κατὰ τοὺς τυφλοὺς, ὅπου τύχη, εἰς και-
νοτομίας ἀπειροκάλους, προσδέξαντοσι τὸ πάλαι λεγόμενον, Τυφλὸς
τυφλὸν ὀδηγεῖ, ἀμφότεροι εἰς βύθονον πεσοῦνται.

Ἀπαιτεῖται λοιπὸν εἰς τούτο πρὸ πάντων, ὅτε μήτε ὁ κρινόμενος νὰ
κρίνῃ παθητικῶς, μήτε ὁ κρινόμενος νὰ δέχεται τὴν κρίσιν πειρακι-
τικῶς· καθότι ὅσον τὰ καλῶς γινόμενα, αὐξάνουσιν ἐπιεισομένως,
ποσούτων τὰ μὴ καλὰ ἐλαττοῦνται ἐξελεγχόμενα, ὡς τραυτὰ ἀλλὰ
τούτου εἶναι ἴδιον τῶν τελείων, καὶ τὴν κοινὴν ὠφέλειαν περὶ πλείον-
νος ποιουμένων ἀπάντων. Ἐγὼ οὖτως, μὲ ὄλον ὅτι ἀπερῶσιςα πρὸ
πολλοῦ νὰ ἐπιζήσω λαθῶν, ἀλλὰ βλέπων ἤδη τὴν εὐγενεστάτην
γλώσσαν τῶν Ἑλλήνων πλημμυρομένην ἐξ ἀλλοκρίτων ὑμιομάτων,
καὶ κατὰ τὴν Ἀριστοτελικὴν ἀλώπεκα, ὑπὸ μυρίων κυνοραϊσῶν ἐκ-
μυζουμένην καὶ σπαραττομένην, δὲν ἐδυνάθηκα νὰ φυλάξω μέχρι
πέλους τὴν σιωπὴν, καὶ μάλιστα νῦν κινηθεὶς πρὸς τούτου καὶ παρὰ
τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, μὲ λόγον μῆτι δυναθῶ νὰ κάμω τῆς γρά-
φοντας καὶ μεταγράφοντας προσεκτικωτέρους εἰς τὰς ἐμαυτῶν φιλο-
πόνησας ἐπεξεργασίας.

Καθ' ἣν ἡμέραν λοιπὸν ἐδεξάμεθα τὴν ἐπιστολὴν σου, εὐρέθηκα εἰς
ἀνάγκωσιν τῆς σοφῆς βίβλου Ἰωσήφ τοῦ Δροζίου, τῆς ὑπὸ τοῦ καλοῦ
καὶ ἀγαθοῦ Πολυζωΐδου μεταφρασθείσης· ὅθεν εἰς αὐτὴν ἤξιωσα
νὰ κάμω τὴν δυνατὴν μοι ἐπιστάσιν εἰς τὸ περὶ γλώσσης καὶ με-
ταφράσεως καὶ τούτου ἐν αὐτῷ τῷ προοίμῳ, ἵνα μήτις εἴπῃ, ὅτι
διώκω τὸ σεσηπὸς ἐν ὅλῳ τῷ λόγῳ κατὰ μάκρον τὴν φιλοσοφίαν.
Προοιμιάζεται λοιπὸν ὁ ἀνὴρ ὀτιωσί.

• Γνωσις τῶν πραγμάτων ὄχι ἐπιπόλαιος, ἀλλὰ εἰς τῆς πρώτης
• αὐτῶν ἀρχῆς, ὅσον τὸ δυνατόν, προσεγγίζουσα, εἶναι τὸ ἰσχυρὸν

λόγον γινόμενα, πρὸς τούτον ἵπρισι νὰ τοῖσδε προσκομῆ ἡμεῖς ὅτι, συμφέρει
το περὶ τῶν ὀκίων, εἶναι παρὰ πλάκην, ἵνα τῆς ἐν ἀπλάσμα, ὡς τῶν
ὄντι παραλαβόντα καὶ παραπλήντα.

- άνθρωποι ἡ δόξασιν ἡ ἀκαταμάχητος πόθος ἢ πρὸς τὴν ἐκυστῆ
- ἡ δὲ βελτίωσιν καὶ πικρότατα δεικνύει τάσις, ὁ διακριτικός του
- χαρακτήρ, ὅταν κακῶς δυνάμει δὲν τὸν πείζωσιν. Τὴν δὲ
- ἀποθεῖων παύτην μαρτυρεῖ ὅλεον τῶν ἐθνῶν ἡ ἱστορία μαρτυροῦσι
- τῶν νεωτέρων χρόνων αἱ παντοῦ αἰ. πρόοδοι, το καθολικὸν καὶ
- μέγα ἀποτελεσμα τῶν ὑποίων εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ ἡ θαν-
- μασία ἀνάγκης εἰς ἅλα τὰ ἐκνημοῦμενα καὶ ἐλεύθερα κράτη.

Τοῦτο λοιπὸν τὸ μέρος μόνον θεωρητέον, ἐξ οὗ συναχθήσεται, πῶς
 εὐρισκόμεθα καὶ ἐν τοῖς λοιπῶν, καὶ τίνος μάλιστα ἔχουεν χρῆσιν
 εἰς τὸ προκείμεον λοιπὸν κῶρον, περιέχον τέσσαρας προτάσεις εἰς δύο
 περιόδους διακόλουσ ἀπανδέτως συνδεδεμέναις, θέλων νὰ ἐμπατεύσω
 ἀκριβῶς καὶ μετ' ἐπιστάσις, ὥστε νὰ πληροσφορίσω καὶ ἕτερον τινα
 ἐρωτῶντά με περὶ τούτου, καὶ ἀναπτύξας τὰ μέρη τῶν περιόδων
 πύλλωξίς, ὥστε νὰ εἶπω ἀλλήλουριαν ἰδέων, τὴν τῶν αἰτίων καὶ
 αἰτιατῶν σχετικῶν ἀνταπόδοσιν, τί κατέβησεν; οὐδεν' τί δε εἶπον;

Ἄρ' ἔστιν; ἔρ' ὡς ἔστιν; ἡ γὰρ πικρὸν πικρῶν

καὶ οὐδὲν ἀλλ' ἀμύθεν τρις τελεῖαν πληροσφορίαν. Ἐνταῦθεν ἀρα καταφεύ-
 γω εἰς ἀνάπτωσιν τῶν περιεργυμένων καὶ ἐκαστα, καὶ ἀκριβοῦ τὴν αἰ-
 τίαν τῆς ποσούτης ἀσφαλείας εἰς τὴν λέξιν καὶ φράσιν (καθότι τὸ
 πραγματικὸν δὲν εἶναι ποσούτον ὑψηλόν, ὥστε νὰ λανθάνη καὶ δι-
 διακόλουσ) ὡς ὁ λόγος χωρῶ. Ἔλαβε δὲ καὶ πρῶτον εἰποῦσιν περὶ
 τῶν ὑποκειμένων.

Ὁ πόθος (λέγει) τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ἡ δὲ ἡ πόθος ἔχει
 πολλὰν κατάρτησιν εἰς τὰ πάντα ἐνέλιμα καθότι κορίως λαμβάνεται
 ἐπὶ παρεμπιπτότων πραγμάτων ὅταν ποιεῖ τις, τὴν πατ-
 ρίδα, τὸς γονεῖς, καὶ ὅσα ἀπὸς ἐρητοῦ ἀγαθῶν ἀποκρίσιν νὰ πα-
 θῆ καὶ ὅσα δὲν ἴσῃ καὶ ποτέν χεῖρ ἀλλ' ἐπιθυμεῖ τούτου. Τοῦτομα λοιπὸν
 πύτη, ληρθὲν ἐπὶ μέλλοντος, σεσοῦρίσιν ὅθεν διακριτικῶσιν τούτου
 εἰ τῶν ἀντιπροσκειμένων καὶ δὲ. Ἐπὶ τῶν τῶν παρεμπιπτότων, πόθος καὶ
 μετάνοια πόθος γέν, ὡς ἔρεσις τῶν ἀγαθῶν μετάνοια δὲ, ὡς ἀπι-
 στέρη τῶν κακῶν ἐπὶ δὲ τῶν μελλόντων, ἐλπίς καὶ φόβος ἡ μὲν,
 τῶν ἀγαθῶν ὡ δὲ, τῶν κακῶν. Τί λοιπὸν ὄφειλε νὰ εἰσάξη ὁ μετα-
 φραστικός ἀντὶ τοῦ Πόθος καὶ Τάσις μικρὴν κατωτέρω; τὸ ἔρος, ἔρε-
 σις, ὄρατ', ἐπιθυμία, ὄρατ' αὐτὸν τῶν ἀριστοτέλειν εἰς τούτου ἔριον
 διδασκαλῶν τῶ ὑποίων εἶναι καὶ ἡ ἰδέα αὐτὴ περιούητος ἐν τῇ
 προομίῳ τῶν ἐγκυκλῶν Ἀνθρώπου (λέγει) οὕτω τοῦ εἰδέναι ὁρεγεται.
 ἀλλ' εἶεν τούτου καθότι τὸ ἔπαθον καὶ ἄλλοι.

Τὸ δὲ, λογικός ἀνθρώπος πρὸς τίνα ἄλλογον ἀνθρώπου ἀντι-
 διακρίσται; Πᾶν λογικὸν ἔστιν ἀνθρώπου, καὶ πᾶς ἀνθρώπος ἔστι λο-
 γικός τὰ δὲ ὅσῃς ἀντιπρέρουσα πρὸς ἐκυστῆ, ὡς ἰσοπλάτῃ, παρατ

δολιπτούσαι τὴν τοῦ λόγου ἀκρίβειαν, οὔτε περιττῶς εἰσαχόμενα
 λιστέον ἄρα τῶν ὄσῳ τὸ ἕτερον, ἵνα ἐντεῦθεν εὐνοσέταται ἡ
 λέξις καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ἰσχυμάτων. Τὸ δὲ Γνωσις αὐτῆς
 τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου ἀναρθεῖν εἰσαχθέν, σκότος καὶ αὐτὸ πολὺ
 ταχέει τοῦ λόγου, καὶ μάλιστα ἀναρθεῖν εἰσαχθέντων τῶν ἄλλῳ
 ἐπειδὴ ἀγνωστὸν πότερον λέγει, ἢ πῶς τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ γνώσις
 πραγμάτων, ἢ ἡ γνώσις ἐστὶ πῶς; τοῦτο πρῶτον παρατίθει, κατ᾽
 ῥάπτει παραποῦδὸ τὴν μετὰ λόγου τὴν λέξιν ἀναγνωσκόντα. Ἄ
 εἶεν καὶ τοῦτο.

Τὸ δὲ, Διακριτικὸς χαρακτήρ κατωτέρω μικρὸν πρὸς τὴν
 ἀδιάκριτον χαρακτήρα ἀντιδιακρίθεται; καθότι οὐδαμῶς ἐκ τῶν
 νόμων τῆς Λογικῆς, ὅτι ἢ μὴ ἀναρθεῖ τῶν ὀνομάτων ἐνδὲ
 ἀπεργάζεσθαι τῶν πραγμάτων ἢ ὡς ἐλλείψις τῶν ἀντίων, πλεονασμ
 καὶ τοι ἄλλως τοῦτο οὐδὲν δύναται λέγειν, ἢ χαρακτήρ χαρακτι
 στικός. Εἶεν καὶ τοῦτο.

Τὸ δὲ, Κακοδικαὶ δυνάμεις τίνας εἰσὶν αὐταί; ἀν μὲν ἐ
 τήσω τοὺς ἐκκλησιαστικούς, θέλουσι μὴ ἀποκριθῆ, ὅτι εἶναι ὅσα
 νιά τιναι οἱ δὲ φιλόσοφοι ἀγνωστοὶ τὴν λέξιν, πᾶσι ὀνομάζο
 τὰ τοιαῦτα, εἶναι τοῦτο καὶ ὁ μεταφραστὴς ἔγνω. Ἄλλ' εἶεν
 τοῦτο.

Τὸ δὲ, Λί τῶν νεωτέρων γράμῳν πρόδοσι, πῶς καὶ τὴν
 ἐννοητέον; ὁ γράμῳς εἶναι ἐστὶ συναρθεῖ τῆς αὐτῆς αἰετῆς, ἀ
 τῆς ἀρχῆς, καὶ πρόδοσι τῆς ἐπὶ ἄλλῳ μεταφραστῆς ἀνεπίδοκτος
 λοιπὸν οἱ γράμῳι εἶαθον ἐπίδοσον, ἢ ἐλλείψωσι; ἐγὼ μὲν εἶπα ὅτι
 εἶναι ὅμοιος γράμῳι καταλήγει ὅτι, ἢ ἐν τῆς ὑστερίαις γράμῳι
 πρόδοσι τῶν ἐπιστημῶν, εὐνοσέταται, γινόμενοι οὔτε σαφῆς καὶ κατ᾽
 τῆς ὀνομασίας. Ἄλλ' εἶεν καὶ τοῦτο.

Τὸ δὲ Καθοδικὸν τίποτε συνετελεῖ καὶ τοῦτο εἰς τὴν λέξιν
 εἰσαχθέν; ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ, Ἀνάπτυξις κατωτέρω, τοῦτο
 τὸ, *develòppement*, πῶς καὶ τὸ ἐκτελεσθῆναι, ὡς ἐξήρηται, ἢ ἐκ
 ξησιν, ἢ ὡς ἐλλείψωσι, ἢ ὡς ἐκτελεσθῆναι τοῦ παλαιωμένου; Δὲν εἶπα
 μὴ πλέον ἐκεῖνο δὲ εἶδος, ὁμοιογῶ, ὅτι καὶ οἱ διδάσκοντες ο
 σκονοῦσιν ἀνεμῶν, καὶ οἱ μὴ ἀνεμῶντες εἰς τοιαῦτα μεταφραστῆς
 σκίνω ἀνεμῶν ὅμοιος.

Πῶθεν δὲ πᾶσι τοῦτο οἱ νόμοι μεταφραστῆς ἢ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐ
 ἐν τῆς ἰδίαις, θέλουσι καὶ γίνωσιν ὑπερτέταται ἐξ ἀπὸ τῶν
 φήγων, εἰς τὰς ὁποίας ἀγῆλονται; παρατίθει δὲ λέγειν πῶς
 καὶ πολλὰς λέγει, ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας κα
 πᾶσι ἀκρίβειας εἶναι ἀναγκασιόταται εἰς τὴν θέλωσιν καὶ ὅσα
 γινώσκιν ἑλληνικῆς. εἰ δὲ μὴ . . . ὅτι ἢ ὡς μὴ ὀνομασίας.

Νυν δε ας μεταβῶμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ λόγου, εἰς αὐτὴν δηλονότι τὴν συμπλεκτὴν τῶν Ἑλληνικῶν περιόδων τῶν ὁποίων ἡ θεία καλῶς, ἢ κακῶς γινωσκόμενη, προξενεῖ τὴν σαφήνειαν καὶ ἀσφαιρίαν· Γίνεται δὲ τὸ κακόν τούτο πρῶτον μὲν διὰ τὴν ἁλιείαν τῶν συμπλεκόντων καὶ ἰδέας συνδέσμων ἐν ἀπρκαλύπτῳ ἰδιώματι Γαλιλαῖῳ, ἀνευ τῶν ὁποίων ἀποτλανᾶται τοῦ Ἑλλενος ἢ διάνους, ὡσπερ ἀνερμάτιστον πλοῖον, εἰς λίξεις ἀπὸ ἀλλήλων ἀνεξαρτητήτους, καὶ ἡ γλώσσα ὄζει μάλιστα φραγέλισμα ἑνὸς πρῶτον· Δεύτερον δὲ, διὰ τὴν ἀσφαιρίαν τῶν περιόδων, τῶν μὲν αἰτιατῶν πωλλὰ καὶ προσηγορευμένων, ἑπομένων δὲ τῶν αἰτιῶν ἀνευ τῶν ἀνοησιῶν μορίων· Ἰδού τῶν δύο πρώτων περιόδων ἡ ἀσύμφακτος συμπλεκτικὴ πύξιν σκῆψις εἶχει ἐκ τούτου, ὅτι ἡ πρώτη, σφραῖται τὸν δῖον ἢ δὲ δευτέρα, λαβούσα τὸν δέ, ἐκτετοπισμένον καὶ αὐτὸν, καὶ ἐκ τούτου παραστρέφα ἔνεκεν αὐτῆς συμπλεκτικῆν, ἀλλὰ μεταβατικὴν μάλιστα, ἀπέβλεπε τὴν σαφήνειαν· ἔπειτα ἀγνοεῖται, ποτέρα τῶν δύο περιόδων παραπληραζεῖ ἐκ τῆς ἑτέρας, ὡς μικριώτερα ἀπὸ τῆς γενικατέρας· τούτῳσι, πότερον ἡ γνῶσις τῶν πραγμάτων κινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς πύξιν τῶν ἐπιστημῶν, ἢ ὁ πύξος κινεῖ ἐντὸν εἰς πορισμὸν τῶν μεθόδων· καθότι ταῦτα πάντα ἀπαιτοῦνται ἀπὸ τοῦ μεταφραστῆς ταιωτῶν βιβλίων· Ἄξιον δὲ νᾶ εἶπω, ὅτι καὶ τὰ δύο ἐπίμμενα μέρη κατωτέρω, ὡς ἀσυνδέτως εἰσαγθέντα κατὰ ξένον ἰδίωμα, καὶ τοῦτο ἀλλοίωτον γίνεται τῆς φωνῆς τῶν Ἑλλήνων· Ἀλλὰ ἵνα γένῃ ὁ λόγος σαφέστερος, ας ἐκθέσωμεν ἀντικρὺς τῷ πρώτῳ πικρόφρασον τοῦ αὐτοῦ.

Πρωτότυπον.

Παράφρασις.

Ἡ γνῶσις τῶν πραγμάτων ὄζει ἐπιπλοῦς, ἀλλ' εἰς τὰς πρώτας αὐτῶν ἀρχάς, ὡς τὸ δυνατὸν, προσεγγίζουσα, εἶναι τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου ὁ ἀσφαιστός, ὁ ἀκαταδάμαστος πύξος πρὸς τὴν ἐκταυτῆς θελήσειν καὶ τελειότητα διὰ τῆς ἐπίστασις ὁ διακριτικὸς του γαρυκτῆρ, ὅστις κακοποιεῖ δυνάμεις δὲν τὸν πύξωσον τῆν ἀλήθειαν ταύτην μαρτυρεῖ ὅλας τῶν αἰώνων ἢ ἱστορία μαρτυρεῖ δὲ μάλιστα καὶ ἡ ἐν τοῖς νεώτερον τῶν νεωτέρων χρόνων αἰ-

Ἐπειδὴ τὸ λογικὸν τοῦτο ζῷον ὁ ἄνθρωπος, ἐν ὅσῳ καθαρεύει ἀπὸ τῶν πύξων, ἐπιθυμεῖ τὴν ἐν πασι καλεωμένην αὐτοῦ καὶ ἐελπίωσιν, ὡς νᾶ ἐξετάζη τὰ πράγματα μετὰ τὸν ἀκαταδάμαστον, ὡς ὁρέγεται νᾶ εἰσδύσῃ εἰ δυνατὸν, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πρώτας τῶν πραγμάτων ἀρχάς· τὴν δὲ ἀλήθειαν ταύτην μαρτυρεῖ μὲν καὶ πάντων τῶν αἰώνων ἡ ἱστορία· μαρτυρεῖ δὲ μάλιστα καὶ ἡ ἐν τοῖς νεώτερον τῶν νεωτέρων χρόνων αἰ-

πινυδαπαί πρόοδοι, τὸ καθολικὸν εἰς τὰς ἐπισημὰς, τῆς ὁμο-
 κλῆς καὶ μέγα ἀποτέλεσμα, τῶν ἀποτελέσματα εἶναι καὶ ἡ ἀξιο-
 ῦποιον εἶναι τοῦ πολιτισμοῦ αὐ- τοῦ πολιτισμοῦ ἐκτετακτοὶ εἰς τὰ
 τοῦ ἢ θραυμασία ἀνάπτυξις εἰς τὰ εὐνομούμενα κράτη.
 ὅλα τὰ εὐνομούμενα καὶ ἐλευθέρων
 Κράτη.

Ἡ παραβολὴ λοιπὸν ἀμφότερων τῶν στύλων, ἀπαύτως γενομένη
 θέλει δείξῃ τὴν διαφερόν. Ἀλλὰ πῶς θέλει γένῃ κρίσις ἄλλη
 ὅπότεν ἄλλος ἄλλα δυσάξῃ; μίᾳ ἢ κρίσις τούτου εἶναι, ἀγαπᾷ
 παράφορον αὐτὸς ἀμφότερα εἰς τὴν γλώσσαν τῶν ἀρχαίων,
 εἰς ὑποῖον δυσκολεῦτης ὀλιγώτερον, τοῦτο εἰς τοὺς νεώτερους ἡμᾶς
 γνησιώτερον.

Ἐντεῦθεν ἄρα συνάγεται, ὅτι πρέπει νὰ μαθήσασθαι ἐντελῆς
 τῶν προγράφων τὴν γλώσσαν, ἐκν θέλωμεν νὰ μείνωμεν Ἕλληνας
 εἰ δὲ μὴ ἀπολώλαμεν, ἐν ᾧ διεσώθημεν καθότι ἡ διπλωμα-
 τικῶν γλώσσα, ἐξ ἀλλοτριῶν αἰεὶ ὑψουμένη πτερύγων, νοθεύει
 καὶ ἐκάστην διὰ τὴν τῶν μεταφορῶν ἀπειρίαν καὶ τοὺς χειρῶν
 τοῦνται οὗτοι, ὡς ἱεροφάνται, ὑπὸ πλῶν ἀνοήτων. οἵτινες μήτε εἰς
 τὰ τῶν καὶ τὰ προτεμενίσματα εἶναι ἱκανοὶ νὰ προσεγγίσωσι, πρὸς
 μᾶλλον νὰ εἰσεέλθωσιν εἰς τὰ μυστήρια, ὥστε νὰ κρίνωσιν αὐτοὺς
 τοὺς ἀληθεῖς ἱεροφάντας.

Ταῖς ἐντετυξομέναις Νεόφυτοις Δουκῶν εὐ πράττειν.

ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ μὲν καὶ Λογικῆς ἐπιτόμα πάντα ἀνθρώπους ἐξ ἀρχῆς εὐμοιρῆσαι ἀναντιρρήτων γίνονται βαθμῶ δὲ διαφέρειν ἄλλον ἄλλω, καὶ τοῦτ' ὁμοίως ἐστὶ πρὸς πᾶσιν ὁμιλουμένον· ὁ δὲ λόγος τῆς διαφορᾶς εἶναι ἂν αἰτιῶν δικτύος ἔτσι γὰρ ἐκ τῆς τοῦ σώματος κινήσεως τε καὶ συστάσεως τῶν σπινθαιῶν ὡν ἐλάσεων ἄλλω ἄλλω μᾶλλον καὶ ἧσσον μετεπιτρέφεται, διαφέρειν εὐμοιρῆσαι εὐφυῆς καὶ ἐκ τῆς ἀγωγῆς αἰτιῶν ὅσα γὰρ σπουδαιότερας τις ὁμιλοῦντι ἐπιμαρτυρεῖται, τὴ ἀρεῖαν ἀνδρείαν ἐπιμαρτυρεῖται, καὶ πλείοσι καὶ ὕψι- ἄλλοις ἐπέτυχε πρᾶγματι, τοσούτω δὲ τοῦ ἐν τῇ καλύβῃ πη γεν- νθέντος, καὶ ἀγροίκως ἀνατραφέντος, καὶ περὶ μικρὰ καὶ εὐτελεῖ- ἀναστροφέντος εἰκὸς τῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τῆς ψυχῆς αὐτὸν ὑπερέχειν.

Ἐντεῦθεν ἄρα πρὸς τὴν ἐμφυτον ταύτην δύναμιν οὐκ ὀκνησαν παραδοῦναι τιμὴν καὶ ἑτέραν ἐξωτερικὴν ἐκ τῆς ἐπιστήμης βοήθειαν εἰς αὐτὸν οἱ ἀρχαῖοι τῶν λόγων θεράποντες, τὸ ἐκ τῆς φύσεως ἐλ- λειπὲς πρὸς τὸ πᾶθειν, καὶ συλλογιζέσθαι, τάξει τε καὶ κανόνι τισὶν ἐξωθεν ἐκ τῆς τέχνης ἀνακῶσαι καὶ ἐπιμαρτυρεῖν σπουδάζοντες διασ- κευόμενοι γὰρ ἀπειθῶς τῆς αἰτίας, καθ' ἃς πυνες μὲν καὶ λέγοντες πείθονται, καὶ συλλογιζόμενοι εὐνοητοῦσι πυνες δὲ τοῦναντίον ἀπο- σπρηχόμενοι τὰ πολλὰ καθ' ἀμφοτέρω, εἰς παραλογισμοὺς ἐπιστήμων ἐκείτων. Ἐντεῦθεν λόγους πυνες ἐξ ἐλαττέρων πρὸς τε τὸ ὀρθόν καὶ μὴ ἀπαρατρέπτον συναναγκάζοντες, καὶ ἐμμεθόδως συντάξοντες, ὅπως χρὴ λέγειν καὶ συλλογιζέσθαι, τὸ σαφειομένον καὶ ἀπατηλὸν ἀποτρέποντες, κατέλιπον ἡμῶς τῆς τέχνης ταύτης τὰς πρὸς τῆς ἐμ- ρούτου ἐκείνης δυνάμεις ἀντιδιακρουάμενας, ἔργον ἀεφύουσι ὕπνωσιν καὶ γρήσιν ἐν τῆς μάστιγι ὡν τοὺς ἐπιβόλους γεγεννημένους οὐ μόνον λογικῶς, ἀλλὰ καὶ λογίως καλεῖσθαι ἄρα εὐγένιος ὁ ἀείωνος

Ἰσορροχάζουσι δ' ἄντις ταῦτα μάλιστα τοῖς ἔργοις τῶν φυτουργῶν·
 ἅλα γὰρ τὰ πρῶτη γινόμενα, μὲν ἢ φύσει φύει καὶ τρέφει ἀλλ' ἐπειδὴ
 συμβαίνει πολλαχῆς καὶ ἕωθεν γίνεσθαι τὸ καλεῖσθαι τὴν τῆς φύσεως
 πρὸς τὸ τέλειον νόμον, συνεισφέρουσιν οὐχ ἥττον πρὸς τὸ ἀσφαλεῖ
 ἀνισορροχάζειν, καὶ σπουδαιότερα γίνεσθαι καὶ ἢ τοῦ φυτοκόμου ἔπει-
 τα ἐμπειρίᾳ καὶ ἐπιμέλειᾳ.

Τίως δ' οὖν τοιαύτης συγγραφῆς ἡμῖν εὐλόγησ' ἐς νοῦν ἦλθε
 πρότερον ἀψαθαι, πρὶν τινες τῶν μαθητικῶντων ἐθεθήσαν καὶ ἐπι-
 τυρῶν τε καὶ φιλοσοφικῶν παρ' ἐμοῦ μαθημάτων ἀκοῦσαι ὡς
 ἐπειδὴ ἄπαξ ποτὲ χάρισσασθαι ἔργων, ἀπὸ μὲν τῶν νεωτέρων ἀρ-
 χασθαι, οὐκ οἶδ' ὅπως οὐκ εἶχον τούτοις ἀρμόσασθαι τὸ γὰρ ἀρρε-
 νοπὸν τοῦ λόγου ἀποσεισάμενοι οἱ μακάριοι οὗτοι συγγραφεῖς τε
 καὶ μεταφρασταί, ἐκινδύνευσαν μεταβαλεῖν ὅπως τὴν φιλοσοφίαν
 εἰς διαμύχθηρον καὶ ἀνάγωγον ἔξιν παντάπασιν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν
 ἐμίχτως τοῦ γυῖθον λόγου ἀψάμενοι· οἱ δὲ καὶ ἀπὸ ἐξέθρων καὶ
 παρασῆμων ὀνομάτων ὀρμώμενοι, ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τὸ καλλὸς αὐτῆς
 ἐκάτεροι παρεμύρφωσαν, καὶ τὸ εἶδος παντάπασιν ἐξεθῆλονσαν, τὸ
 περιττὸν τῆς ἐσθλότητος ἀποσυλλήσαντες· ἐπὶ δὲ λέγειν τὸ τοῦ λόγου εἰκαῖον
 καὶ περιττὸν διορρέον αὐτοῖς πανταχοῦ εἰς ἀλλόφρονα ἰδιώματα.
 Ἄλλως δὲ δι' εὐφρήμου μνήμης ἀγέσθων μετ' οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, ὡς πολλῶν
 ἐργαῶν τοῖς νόθον Ἑλλήσιν γενόμενοι αἴτιοι, τὰ παρὰ τοῖς ἀλλόφροσι
 καλὰ ἄλλως ἄλλοθεν ἀπλέτοις πόνοις μεταχετεύσαντες εἰς αὐτοῦσ'
 καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω ταύτην μεταβόλην αὐτοὶ πρότεροι, τὸ γὰρ ἐπὶ
 οὗτοι, τῷ ἑαυτῶν ἐμπούσαντες γένει οὐδεὶς γὰρ ἐν δικαίῳ αὐτοῖς
 τὴν τρέφανον τοῦτον ἀφάλατο.

Ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχαίων αὐθις καὶ τῶν τοῦ Στρατηγότου· ἀλλὰ καὶ
 τούτοις ἐν μαθήμασι μάλιστα διδασκτικοῖς οὐχ ἥττον συμβεῖ, ὡς
 ἐν μισγαγκαίᾳ τὸ παρὰ τῶν σχολιαστῶν περιττὸν καὶ συλλογισμάτων
 ἦν δ' οὖν ἡμῖν ἀπὸ τῶν τοῦ περικλεῦς Εὐγενίου ὑπὸλοιπον ἀρ-
 χασθαι ὡς τάδε τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων, καὶ ταῦτα πρὸς
 ἐκείνα δοκεῖ εὐστοχότερον συναρμόσασθαι ἀλλὰ καὶ τούτο θυοχερῆς
 εὐκαί μοι, καὶ οὐ πάνυτοι ἀνοσόν· σὲ γὰρ οὐ τῷ τε διδάσκοντι τοῖς

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ὄρισμός Ἐπιτομῆς.

Μέρη τῶν τεσσάρων Ἑξέσεων.

Διδασκαλία, Ἐπιτομῆς, καὶ ὑπό-

κρίσεις.

Ὄρισμός τοῦ λόγου.

Περὶ Στίξεων.

Περὶ Ἐπιχειρημάτων.

— Συλλογισμοῦ.

— Ἐνθυμημάτων.

— Ἐπισημῶν.

— Σοφιστικῶν.

— Διλημμάτων.

Περὶ τῶν κενῶν τύπων ὧν ἔχ-

τεχνολογία, οἷον

— Ὄρισμός.

— Ἐπιτομολογία.

— Ἀπαιτήσεις τῶν μερῶν.

— Γένος καὶ εἶδος.

— Ὀμοίων καὶ ἑτεροίων.

— Περιπτώσεις.

— Ἐγινόμενα καὶ ἐπόμενα.

— Ἀντικείμενα.

— Αἴτια.

— Παράθεσις.

Ἄπειροι δὲ οἷον

— Πρόκρισις.

— Μαρτυρία.

— Βάσανος.

— Ὁμοίως.

— Ὁμοίως.

— Συνθήκη.

Περὶ τῶν Ἐπιτομῶν Κεφαλαίων,

οἷον τὸ δέκατον νόμισμα, συμ-

φέρον, κῶλον, κῶλον, δυνατὸν.

Περὶ Πλατιστικῶν.

Περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ ῥητορικῶς

λόγου οἷον τὰ

— Δικανικόν.

— Συμβουλευτικόν.

— Ἐπιδεικτικόν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ Προομιῶν.

Περὶ Διαγνώσεως.

Περὶ Προτάσεως.

Περὶ Βεβαιώσεως.

Περὶ Ἐπιλόγου.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Περιόδου.

Περὶ Τροπῆς.

— κατὰ λέξιν

— κατὰ λόγον.

Περὶ Συνημάτων.

— κατὰ προσθήκην.

— κατὰ ἀφαίρεσιν

— κατὰ ὁμοιότητα.

— κατὰ διακρίσιν.

Περὶ Ἀρμονίας καὶ λεκτικῶν Χαρακτηριστικῶν.

— Περὶ ὕψους καὶ μεγαλο-

πρέπειος

— περὶ ἀφελούς καὶ ἰσχνούς,

— περὶ γλαφυροῦ καὶ ἀνίτητος.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Μνήμης καὶ ὑποκρίσεως

Τ Η Σ

ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΠΕΡΙ ΕΥΡΕΣΕΩΣ.

Ὅρισμὸς Ῥητορικῆς.

ΡΗΤΟΡΙΚΗ ἐστὶ τέχνη τοῦ εὖ λέγειν, τέλος ἔχουσα τὸ πείθειν· τέχνη μὲν, ὡς ἐκ κανόνων τῆς ἀκριβοῦς ἐπιστημῆς συνισταμένη πρὸς ἀντιδιαστολήν τῆς ῥητορείας, οὗτος ἀπλῶς ἐμφάνει θουάμας· εὖ δὲ λέγειν ἐστὶ φράσαι τε καὶ ὀνόμασι χρῆσθαι πρὸς τὸ πείθειν, ὃ ἐστὶν ὁ σκοπὸς, πρὸς ὃν, ὅτι μάλιστα κατακλιθῆαι.

Μέρη δὲ ταύτης εἰσὶ τέσσαρα, Ἰδέσεις, Διάθεσις, Ἑρμηνεία, καὶ ὑπόθεσις. δεῖ γὰρ πρῶτον εὑρεῖν ὅτι εἴ ποτε μέλλομεν εὑρεῖν εὐφύτας δὲ, διαθέσθαι εἴτε καὶ εὐμεθέτους, τὰ μὲν προτάσσοντας, τὸ δὲ ἐπιτάσσοντας κατὰ τὸ προσήκον τούτοις δὲ ποιήσαντας, ἑρμηνεύειν καλῶς, φράσαι τε καὶ ὀνόμασι κατακλιθῆαι τῶν λεγομένων καὶ οὐκ ὀνομασίων χρησθέντων· γονομένων δὲ καὶ τούτου, ὑπό-

λοιπὸν ὑποκρίνεσθαι, τῷ τε τῆς ζωῆς ποιῶ καὶ τῷ τοῦ σώματος σχήματι χρωμένους καταπλήλως ταῖς πράγμασι.

Εἶδη δὲ τῆς ῥητορικῆς τρία. Επιδεικτικὸν, Συμβουλευτικὸν, καὶ Δικανικόν καὶ Ἐπιδεικτικὸν μὲν ἐστίν, ᾧ χρωμέθα μάλιστα ἐν τοῖς πανηγύρεσι· διὸ καὶ πανηγυρικὸν τὸ αὐτὸ ἄλλως ἔκρουσε. Συμβουλευτικὸν δὲ, τὸ ἐν συμβουλαῖς γιγνόμενον χρήσιμον. Δικανικὸν δὲ, ᾧ χρωμέθα ἐν δικαστηρίοις ἀμφοτέκτυοντες (*)· ἀλλὰ περὶ τούτων ἐροῦμεν παρακατώνας.

Ὁρισμὸς Λόγου.

Ἐστὶ δὲ λόγος ῥητορικὸς ἀπόδειξις διὰ πολλῶν προτιθεμένων· τινὸς ἐξ αὐξήσεως οἷον, εἴ προσέοιτο ἀποδείξει, ὅτι δεῖ τὴν πατρίαν ἡμῶν αὐτῶν ἀνασώσασθαι γλώσσαν, τοῦτο λαβόντες, καὶ διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἐμμεθύσας, καὶ κατ' αὐξήσιν ἀποδείξαντες, λόγον ποιῶμεν ῥητορικόν. Ἐνασχολεῖται δ' οὖν περὶ ὧν ἂν εἴη ἀμφοτέκτυός τις, καὶ ταῦτα λέγεται Ζήτημα, ὡς ζητούμενον καὶ θεομένου ἀποδείξεως. τὰ γὰρ ὁμολογούμενα, ἢ τοιαῦτα, οὐδέ μίας δεόνται ἀποδείξεως (**).

Περὶ τῶν Στάσεων.

Πᾶν πρᾶγμα τριγῆ πέφυκεν ἐξετάζεσθαι, εἴ ἐστὶ, τί ἐστίν, ὁποῖόν ἐστι· εἴ μὲν οὖν εὐρεθῆι τὸ ἐξεταζόμενον κατὰ ταῦτα, οὐκέτι κτεῖται τι περὶ αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀμφοτέλλεται ἐπι ἤτοι κατὰ πάντα,

(*) Ὑποδείξις δ' ἂν ταῦθ' ἕκαστα αἰθεῖ εἰς δύο, τὸ μὲν Πανηγυρικὸν εἰς ἑπτακτον καὶ ψήτων ἑπαινον μὲν τῶν ἀγαθῶν, ψήφου δὲ τῶν κακῶν· τὸ δὲ Συμβουλευτικὸν, εἰς προτροπὴν καὶ ἀποτροπὴν τῶ μὲν, πρὸς τὸ ἀγαθόν· τὸ δὲ, ἀπὸ τοῦ κακοῦ· τὸ δὲ Δικανικόν, εἰς καταγορίαν καὶ ἀπολογία· τὴν μὲν κατὰ τινος τὴν δὲ ὑπὲρ τινος.

(**) Ἐξιδίαι δ' ἄν τις τοῦ κανόνος τούτου τὸ Πανηγυρικὸν εὖ γὰρ ὡς ἀμφοτέκτυον ἐπιτύχει ἑπαινοῦμεν τὴν ἀρετήν, πλὴν εἴ μή τις εἴποι, ἔτι καὶ ταύτην πρὸς τὸ κατὰ τὴν ὁμολογίαν τῶν πολλῶν ἐπαύσηται, καὶ εἰς κτήσιν αὐτῆς τοῦς ὀφθαλμοὺς παρερμηνεύει.

ἢ καὶ ἐν τι τούτων, τούτω, ὃ ἀμφισβάλεται, ἀναφέρεται ζήτημα.
 Ζήτημα τοίνυν ἐστὶ πᾶν ὅ,τι ἀντιλογίως ἐστὶ δεκτικόν· καὶ εἰ μὲν ἐν
 τῷ εἰ ἐστὶν ἀμφισβάλεται, τὸ ζήτημά ἐστι Στοιχειώδες, ἢ Στάσις
 συμμαχική· οὐδὲν γὰρ ποιούμεν ἐν τούτῳ, ἢ τῆς ὑπάρξεως μόνως τοῦ
 πράγματος τοχάζομεθα· εἰ δὲ ἐν τῷ τί ἐστὶ, τότε γίνεται Ὁρος, ἢ
 Στάσις ὀρθική· ἐνταῦθα γὰρ ὁ ὀρισμὸς τοῦ πράγματος ἐξετάζεται,
 τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ φανερᾶς γενομένης· εἰ δὲ ἐν τῷ ὑποῖόν τί ἐστὶ
 θεωροῦμεν αὐτὸ, τότε Ποιότης τὸ ζήτημα λέγεται· οὐκ ἐστὶ γὰρ οὔτε
 περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, οὔτε μὲν περὶ τῆς φύσεως ἡμῶν ἐστὶν ἡ
 ἐξέτασις· ἀλλ' ἐκεῖνα ὀμολογῆσαντες, περὶ τοῦ ὑποῖόν τί ἐστὶν ἀμφι-
 σβάλομεν· πότερον, δίκαιον, ἢ ἀδίκον· μικρόν, ἢ μέγα· καλόν, ἢ
 αἰσχρὸν· οἶον, ἀποθανούσης τῆς κλητικῆς γενέσεως, ζῆτεῖται πρῶτον,
 εἰ Ὁρέστας ἀπέκτεινεν αὐτὴν ὁ υἱός· καὶ τοῦτ' ἐστὶ Στοιχειώδες· ἔπειτα
 ζῆτεῖται, πότερον, φόνος ἐστὶν ἀπλόως, ἢ μετρουμένη τὸ ἔγκλημα,
 καὶ τοῦτο γίνεται Ὁρος· φανεροῦ δὲ γενομένου καὶ τούτου, τίτε
 ζῆτεῖται ἡ ποιότης πότερον, δίκαιως, ἢ ἀδίκως· ὀφειλόμεως, ἢ ἐπι-
 βλαβῶς τοῦτο πέπρακται, καὶ τοῦτο ἐστὶ Ποιότης (*).

Περὶ τῶν Ἐπιχειρημάτων.

Τούτων δ' οὕτω διακεκριμένων, ἐπιμένον ἐστὶν εἰπεῖν περὶ
 τῶν, ἐξ ὧν ὁ λόγος συνυφαίνεται ὅπας, ἐπιχειρημάτων. Ἰστέον δὲ
 ἐπιχειρήματα εὖσθημα πιθανόν ποιεῖ πίστιν τοῦ προκειμένου ζητή-
 ματος· ἢ (ὃ ταῦτόν ἐστιν) ἀπ' ὁμοίων, τῆς προκειμένης προτάσεως
 οἶον, προτιθέντες κακὸν μὲν εἶναι τὸν πῶμαρον πανταγῶ, καλὸν
 δὲ τὴν εἰρήνην, ἀποδεικνύομεν ὃ μὲν γὰρ κακίον, ἢ δὲ ἀγαθὸν
 ἐστὶν αἴτιος τοῖς ἀνθρώποις. Ἐἰσὶ δὲ εἶδη τοῦ ἐπιχειρήματος πάντα,

(*) Ἀριστοτέλης δὲ προστίθει καὶ τίς ἐστιν τῆς ποιότητος, τὸ τοῦ πράγ-
 ματος μέγεθος προσσημαίνον· καὶ ὁμοίως οἶον πότερον δίκαιον ἢ ἀδίκον· ἔπειτα τὸ
 ἔγκλημα τοῦ ὀρίστου· ἀλλ' εἰ μετὰ ταῦτα προσέτατον τοῦτο, ὡς συνηγοροῦμεν
 τῇ ποιότητι.

Συλλογισμός, Επιδόκιμα, Επαγωγή, Σοφιστική, καὶ Δόγματα περὶ
τῶν ἐκείνων ἐστὶν.

Περὶ Συλλογισμοῦ.

Συλλογισμὸς μὲν οὖν ἐστὶν ἐπιχείρημα ἐκ τριῶν προτάσεων
συνιστάμενος οὕτως,

Πᾶσα γέρουσα ἐστὶν ἐπιδοκίμα,

Ἀλλὰ μὲν ἡ ἀμάρτυρία ἐστὶ γέρουσα,

Ἡ ἀμάρτυρία ἄρα ἐστὶν ἐπιδοκίμα.

Τοῦτο δ' οὖν οὕτως ἂν εἴποι λογικευόμενος ὁ δὲ ῥήτως ταῦτά τε
ἐπιδοκίμων, καὶ κάλλος ἀπὸ τῆς τέχνης τῷ λόγῳ περιποιησας, ἐκφρά-
σει ἐμφορτικώτερον, ἀπρόσιτος ἂν ὑποτετασθῶν τῶν προτάσεων,
καὶ οὕτως ἂν αὐτῷ ὁμοίως ἀμείνων οὖν, ὡς ἐν παραδείγματι

Τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι οὐ καὶ ὄσον στερεῖται τις, τισούτων κατ'
ἐκεῖνό ἐστι δυστυχής.

Ἀλλ' ἡ ἀμάρτυρία στερεῖ ἡμᾶς τῆς φιλοσοφίας, ταύτην εἶπεν
αὐτῆς τῆς ἀληθείας, τοῦ θεοῦ φωτός, τῆς γνῶσεως τοῦ θεοῦ.

Πῶς οὖν οὐκ ἂν εἴη ἐπιδοκίμα καὶ ἐλεύθερος;

Οὕτω μὲν οὖν, ἥντινα ἂν σχῶμεν τὰς προηγουμένης τῶν προτά-
σεων ἐπιδοκίμας εἰ δέ τι ἀμφιβάλλοιτο αὐταὶ ἢ ἀμάρτυρα, ἢ ἡ
ἑτέρα, δεήσει κατασκευάζειν καὶ ταύτας οὕτως.

Κακῶν μὲν ἡ γέρουσα καὶ ἐλεύθερον πανταχῶς ὅν γὰρ ἂν ἡ γέρουσα
κώμια, τὰ τοιαῦτα πάντες καὶ δυστυχισμένον.

Νῦν δὲ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ταύτην ἐστὶν ἡ ἀμάρτυρία, καὶ γὰρ ἐν
ἐκείνῳ τὰ πρὸς τῷ ζῆν καλοῦσι πρὸς τὸν θεόν, ὥστε εὐπορώτερον τὸν
θεὸν διάνειν, ἀλλ' ἡ καὶ φιλοσοφίας στερεῖ, ἀληθείας στερεῖ, αὐτῆς
τῆς εὐδαιμονίας καὶ ἀρετῆς.

Τὶ οὖν οὐκ ἐπιμελέσεται ἕκαστος ἐκ παντὸς τρόπου ἀποφυγεῖν
ἐκείνην, τισούτων καὶ τισούτων κακῶν αἰτίαν αὐτῆς γεννημένην;

Οὕτως οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ Συλλογισμὸς ἐκ πάντε ἰσχυρῶν συγκεί-
μενος, ὁ ἔστιν ἐκ δύοῖν προτάσεων, καὶ ἴσως κατασκευῶν, καὶ συμ-
περάσματος.

Περὶ Ἐνθυμήματος.

Ἐνθυμημα δὲ ἐστὶ Συλλογισμὸς ἀπέλικος. ὀνομάζεται γὰρ τῆς
ἐπίρας τῶν προτάσεων, ἢ τῆς μείζονος, ἢ τῆς ἐλάττωτος, ὡς
ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος φαίνεται, εἶον·

Πᾶσα στέρσις ἐστὶν ἐπιβλαβὴς
ἄρα καὶ ἡ ἀμάθεια.

Ἡ ἀμάθειά ἐστι στέρσις·
ἄρα ἐπιβλαβὴς. ἰ

Ἐικόθασι δὲ οἱ βῆτορες ἀναστρέφειν τὴν τάξιν, τὴ μὲν Συμπε-
ρασμα τιθέμενοι Πρότασιν, τῆ δὲ Προτάσει κατασκευάζοντες τὸ
Συμπέρασμα ὡτωςί.

Ἐπιβλαβὴς ἐστὶν ἡ ἀμάθεια καὶ ἐπιβλαβή·
Πολλῶν γὰρ ἀγαθῶν ἐστὶ στέρσις.

Ποικίλεται δὲ καὶ τοῦτο ἀξιοσημειώτως, καὶ συντηθέστερον τοῦ Συλ-
λογισμοῦ παρά γε τῆς βῆτορις γίνεσθαι.

Πολλῶν μὲν κακῶν ἐστὶν ἡ ἀμάθεια, ὡς ἐπὶ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐστὶν
πάντων ἐστὶν ἡ ἀμάθεια πρώτη μὲν γὰρ, ὡς πάλαι, ἀλλὰ καὶ
φιλολογίας ἐστὶ διώκται, ἐξ ἧς παραχρῆμα ἡ τῶν ἐθνῶν εὐδαιμονία
δεύτερον γάσσει ἐμποιεῖ καὶ φθόνου, ἐξ ὧν προκύπτουσαν ἔριδος,
καὶ τέλος ἐμφυλίου πολέμου, δι' ὧν πόλεις κατακίπτονται, ἐμπόριον
ἀπενεκροῦνται, γεωργία καταστραφῆται καὶ τὸ πλεονεκτήσιον ἐκ τούτου οὐκ
ἐμφαίνεται τοῖς πτωχαιπόροις ἀνθρώποις, ὅτι δὲ ἐπιβλαβήσιν ἐστὶ
παντῶν τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ στέρσις.

Περὶ Ἐπαγωγῆς.

Ἐπαγωγή ἐστὶν ἐπιχείρημα ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ γνησίμων ἀγνωστόν τι καθύλου συνάγον· ἐστὶ δὲ τοῦτο ἕτοι κατ' ἀπαρίθμησιν τῶν μερῶν, ἢ κατὰ παράθεσιν· κατὰ μὲν ἀπαρίθμησιν τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἀναφερομένων γίνεται οὕτως. Ἀγαθὸν μὲν ἡ φρόνησις, ἀγαθὸν δὲ ἡ δικαιοσύνη, ἡ σωφροσύνη, ἡ ἀνδρεία, πᾶσα ἄρα ἀρετὴ ἀγαθόν. Κατὰ δὲ παράθεσιν αὖθις οὕτω πως ἐγρήσατο τῇ Ἐπαγωγῇ Ξενοφῶν· Τίνι ἄλλω ἀδελφός, μέγας ἦν, καλλιόλιον ἂν εἴη, ἢ ἀδελφῷ; τίς ἄλλος τιμήσεται ἄνδρα μέγα δυνάμενον, ἢ ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν πλέον, ἀδελφοῦ μεγάλου αὐτῷ ὑπάρχοντος, ἢ ἀδελφόν; οὐδὲν ἔρα ἀνδρὶ σωφρονοῦντι ἀδελφοῦ δύναμιν ἔχοντος προτιμώτερον.

Περὶ Σωρίτου.

Σωρίτης δὲ ἐστὶν ἐκ πολλῶν προτάσεων κατ' ἀλληλουχίαν ἱπποβομένων συλλογισμὸς ὡς τὸ,

Οἱ φιλόπλουτοι ἐπιθυμοῦσι πολλῶν,

Οἱ πολλῶν ἐπιθυμοῦντες, πολλῶν δέονται.

Οἱ πολλῶν δεόμενοι, πολλῶν στέρονται.

Οἱ πολλῶν στερούμενοι, εἰσὶν ἐλεεινοί.

Οἱ φιλόπλουτοι ἄρα εἰσὶν ἐλεεινοί.

Τοῦτο δὲ οὕτω σχήματος ἔχον, παραλλήλων ὁ ῥήτορ, ἄλλως ἐπεξεργάσεται, διαφόρως ταῖς καθ' ἕκαστον κατασκευαῖς καὶ τῇ τῶν σχημάτων ποικιλίᾳ διαμορφῶν.

Περὶ Διλήμματος.

Διλήμμα δὲ ἐστὶν ἐπιχείρημα, ἐκ διαπίσεως, κατὰ τι τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ κατὰ τοῦ ὅλου συνάγον ὅθεν καὶ Διλήμμα ἕκαστον, ὡς ἐκατέρωθεν αἰροῦν τὸν ἀντικείμενον· ὁπότερον γὰρ ἂν ὁμοιο-

γαστήρ, ἐκ τούτου παρὰ πᾶσαν ἐπιείκειαν ἐξολογγηθήσεται· γὰρ ὁ οὖν
τὴν δικαιοσύνην πλήρη εἶναι οἶον, Δημόκριτος αἰεὶ γελῶν, ἦτοι τῶν
φασίλων τὸν πολλὸν ἐκεῖνον καταχέων ἐτύγγαλα γέλωτα, ἢ τῶν
ἀγαθῶν, ἢ τῶν οὐδέτερος ἔχόντων· ἀλλ' εἰ μὲν τὸ τρίτον, ψυχρῶς
οὔτε γὰρ εἰσεύχεται, οὔτε καταγέλαστα τὰ οὐδέτερα· εἰδὲ τῶν ἀγαθῶν,
ἀτόπως· οὐ γὰρ τὰ ἀγαθὰ γέλωτός ἐστιν ἄξια· εἰ δὲ αὖ τῶν φασίλων,
εἰκὸς ἦν μᾶλλον ἄρνησθαι ἐπ' αὐτοῖς, ἢ γελᾶν· ἀτόπως ἄρα, καὶ παρὰ
τὸ εἰκὸς ἐτύγγαλε γελῶν ὁ Δημόκριτος. « Εἰς τοῦτο δὲ συνουσί-
« σειας ἂν οὐκ ἀπεικώτως καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους (Δ φιλ. κζ.)
« Εἰπέ μοι ὦ Ἀριστεύδη, διὰ τί καταλιπὼν τὸν ἰδιωτικὸν καὶ
« ἀπράξιμον εἶον, τὸν τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ φιλοτά-
« ραχον αἰετῆ; ἢ γὰρ ἐρεῖς, ὡς ἐκ φιλοτιμίας καὶ θύξας, ἢ ἵνα μὴ
« τὴν πατρίαν θύξαν ἐν σεαυτῷ καταλύσῃ; ἀλλ' εἰ μὲν τὸ πρῶτον,
« τίποτε σεαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων πάντα ποιητέον εἶναι νομίζεις;
« τῆ δὲ πόλει διὰ βλάβην ταῦτα προέσθαι συμβουλευεῖς; εἰ δὲ τὸ
« δεύτερον, τί δὴ ποῦ ἢ γῆ σεαυτῷ μὲν εἶναι πατρίαν θύξαν, τῆ
« δὲ πόλει ἀνιώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων ὑπάρχειν; Ἐὰν τῷ
« ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (ζ, θ.) ἰδέωσθαι ἂν πύθοντες τῶν λεγόν-
« των, τῶν τε τοὺς Θεβαίους μισεῖν φασκόντων καὶ τοὺς Λακε-
« δαιμονίους, πότερ' ἐκάτεροι μισοῦσιν, ὡς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ
« ὑμῶν καὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῶν, ἢ ὑπὲρ μὲν Λακεδαιμονίων Θε-
« βαίους, ὑπὲρ δὲ Θεβαίων Λακεδαιμονίους ἐκάτεροι; εἰ μὲν γὰρ
« ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδέτεροις, ὡς μαινομένοις, παίθεσθαι προσήκει· εἰ
« δὲ ὑπὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί κέραι τοῦ κακοῦ τοῦ ἐτέρου ὑπείρουσαι;
« Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ πρώτου Σωτῆρος ἡμῶν. Εἰ μὲν κακῶς
« ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δαίρεις;
« τὸ γὰρ ἐντελὲς ἔχει ἢ καλῶς, ἢ κακῶς ἐλάλησα· ἀλλ' εἰ
« μὲν κακῶς, ἀπέδειξον τοῦτο· εἰ δὲ καλῶς, τί με δαίρεις; ἰσχυρὸν
« δὲ τοῦ πυθέμεθα οὗτο καὶ δραστηρίως αὐτῷ τοῖς ῥήτοσι γίγνε-
« ται· αὐξεται δὲ καὶ αὐτὸ τοῖς κατασκευαῖς, ὡς τὰ ἄλλα.

Περὶ τῶν κοινῶν τύπων.

Τὸν περὶ τῶν Ἐπιχειρημάτων λόγον περὶ ἀνάγκης, ἐπόμενον ἂν εἴη καὶ περὶ τῶν κοινῶν τύπων εἰπεῖν, ἐξ ὧν ἐκεῖνα λαμβάνονται. Τούτων οὖν εἰς ἐντέχνους καὶ ἀτέχνους διακριθέντων, οἱ μὲν ἐντέχνοι οἱ καὶ ἐσωτερικοὶ λέγουσι ἂν, εἶεν ἢν μάλιστα δέχα. Ὁρισμός, Ἐπιμελοσύνη, Ἀπαριθμησις τῶν μερῶν, Γένος καὶ Εἶδος, Ὅμοιον καὶ ἄγνομιον, Περιστατικὰ, Ἰγνούμενα καὶ Ἐπόμενα, Ἀντικείμενα, Αἴτια, Παράθεσις. Ἀτέχνοι δὲ καὶ ἐξωτερικοὶ εἶεν ἢν καὶ οὗτοι μάλιστα εἰς Πρόκλιον, Μαστιοσίαν, Βάσανον, Ὅρκον, Φήμη, Συνθήκην εἰπωμεν τίνων πρῶτον περὶ τῶν ἐντέχνων.

Ὁρισμός.

Ὁρισμός τίνων ἐστὶ λόγος δηλωτικὸς τῆς φύσεως τοῦ ὑποκειμένου πράγματος οἷον, Ἄνθρωπος ἐστὶ ζῷον λογικόν· ἐνθα τὸ μὲν ζῷον ὡς γένος λαμβάνεται τὸ δὲ λογικόν, ὡς διαφορὰ. κατὰ γὰρ τοῦτο τῶν ἄλλων ζῶων διενήνοχεν ἄνθρωπος τοῦτο δὲ οὕτως ἰσχυρῶς ἐκφραζόμενον παρὰ μόνους ἐστὶ φιλοσόφους λαμβάνειν. Ἰσχυρῶς δὲ ἀντὶ ἀερότερον τὰ τιμῶτα φιλεῖ ἐκφέρειν οἷον, ὡς εἴ τις λαβὼν παρὰ τῶν φιλοσόφων τίνα τῆς ἱστορίας ὀρισμὸν τουτονί, ἱστορία ἐστὶ γεννητῶν ἐνδύξων ἀφήγησις, αὐξήσεις τούτου ῥητορικώτερον οὕτως ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν μερῶν κατ' ἐπαγωγὴν ἱστορίαν οὐδὲν ἄλλ' ἡγητέον εἶναι, ἢ πράξεων προσηνευμένων τιμῶν, τὰς μὲν τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς ἀσφαλῆ φυλακὴν, τῆς δὲ τῶν φθόνων κακίας ἀδωροδόκτον μάρτυρα, ἀπάντων δὲ τῶν ἀνθρώπων κοινὴν εὐεργεσίαν· αἷτα γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς τῆ τῆς δόξης ἐπιπέθειν εὐεργεσίαι· εἰς μίμνησιν τῶν καλῶν· τῶς δ' ὡς ἐτέρως ἔχοντας ἀποτρέπει τῆ δυσφημίας ἀπὸ τῶν φθόνων ὥστε πῶς οὐκ ἂν τις φιλοσοφίᾳ μητρύπυλιν αὐτὴν ὀνομάσειεν; Οὕτω μὲν οὖν, ἡνίκα πρὸς κριτῶν ἐστὶ τῶν ὀρισμῶν ἀποδέχασθαι. ἐπειδὴν δὲ ἀνασκευάσαι κατὰ ἀσπίδα, σκαπτέον, εἴη σαθρὸν καὶ ὑπερστικὸν αὐτῶ, ἢ ἀμύνητον, ἢ ἀσυνεχὲς, καὶ καταχρηστικῶν, ἢ καὶ περιττῶν, ἢ ἑλλειπῶν, ἐξ ὧν ὁ ὀρισμός

ἀσαφῆς ἂν εἴη καὶ ἐλλειπής· καὶ γὰρ τοιούτων περιττόν ἀνασκευάζειν τοὺς ὀρισμούς· ὡσπερ ἀπὸ τῶν ἐναντίων κατασκευάζειν.

Ἐτυμολογία.

Ἐπειδὴν δ' ἐξ Ἐτυμολογίας δὴ ἐπιχειρεῖν, ἐρμηνεύσομεν πρῶτον τὰ μέρη, ἐξ ὧν ἂν ἡ λέξις συγκέηται, εἰς λόγον τέλειον αὐτὴν ἀναλύοντες· εἴθ' οὕτω δειξόμεν αὐτὴν ἐρμηνεύοντα κἀκείνω, περὶ οὗ ἡμῖν πρόκειται λέγειν· ὡς εἴ τις βούλοιο φιλόθεον τὸν φιλόσοφον δεῖξαι, ἐπιχειρήσει ἐξ ἐτυμολογίας ᾠδί. Εἰ τὸ φιλοσοφεῖν οὐδὲν, ἀλλ' ἢ τοῦτ' ἐστὶ σοφίαν φιλεῖν, τίς οὐκ ἂν εἴποι φίλον εἶναι θεοῦ τὸν φιλόσοφον; μόνος γὰρ ὁ θεὸς ὑπάρχει σοφός. Ἐξεστὶ δὲ ἐπιχειρεῖν ἐν τούτῳ καὶ ἐκ τῆς σημασίας καὶ παραγωγῆς τοῦ ὀνόματος· ὡς εἰ περὶ ἄρχοντός τινος, ἢ πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν ὁ λόγος προκίετο, ἐραῶμεν ὧδέ πως. Τὸν ἄρχειν ἑτέρων βουλόμενον ἑαυτοῦ πρῶτον ἄρχειν δεῖ· αἰσχρὸν γὰρ ἀνθρώπων ἄρχειν ἐπιθυμεῖν τὸν τῶν παθῶν ἡττημένον. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ παραγωγῆς κατὰ παράθεσιν. Ποιμένων μὲν ἔργον τῶν ἰδίων ποιμνίων πρόνοιαν ἔχειν, διαφυλάττοντας τὴς τῶν λύκων ἐπιβουλῆς· πνευματικῶν δὲ ἀνδρῶν, τῆς τῶν ἀνθρώπων ψυχῆς τῆς παγίδος τοῦ νοητοῦ δράκοντος ἐξερπάσαντας, καθαρὰς καὶ ἀπειραίους τῷ θεῷ παραστήσαν· ὅτε δέ τινες αὐτῶν τὴν δίωξιν τοῦ θεοῦ ἐμπορίαν ποιούμενοι, ἐπὶ γρήμασι βίτου ἀριάσει ταῖς πλημμελοῦσι τὰ ἀμαρτήματα, πῶς ἂν τις τούτους εἴποι πνευματικούς, ἀλλ' αἰεὶ μᾶλλον πνευματομάχους καὶ φίλους, καὶ ψεύδους φιλοκτείνων ἀλλήλων, ἵνα μή τις ἀμέτρος τὰ τοιαῦτα διόσκων, ἐκπέσῃ εἰς τὸ ψυχρῶν.

Ἀπαρίθμησις τῶν Μερῶν.

Ἀπαρίθμησις δὲ τῶν μερῶν ἐστὶ τὸ διελεῖν τὸ ὅλον εἰς ὅλικῶς, εἴτε ἠθικῶς εἰς τὰ οἰκεῖα μέρη, ὅθεν συνήγομιν τι καθόλου, περὶ οὗ ἡμῖν πρόκειται λέγειν· ὡς εἴ τις βούλοιο ἀπερῆσαι τὸν περιττὸν ἀξίον ἐν τῇ πολιτικῇ γενόμενον βίῳ, ἐρεῖ μετὰ Θεουκιδίδου ᾠδί. Σίτταρα μάλιστα ἐκείνα χαρακτηρίζει ἀνδρα ἐν πολιτικοῖς πράγμασι

τῶν πολλῶν διακρίνοντα, πρῶτον μὲν γινώσκειν τὰ θεύοντα, εἶθ' ἑρμηνεύειν αὐτὰ κατὰ τὰς ἄλλους, εὐλόγησάν τε εἶνοι, καὶ χρηστῶν χρημάτων ὅ,τε γὰρ προβάτων, καὶ μὴ διδάσκειν, ἐν ἴσῳ εἰ καὶ μὴ ἐνεθουμήθη, ἐστίν ὅ,τε ἔχων μὲν ἀμφοτέρω τὰυτά, δύσνους δε τῆ πώλει ὦν, οὐκ ἂν οὐαῖοι εὐλακρινῶς· εἰ δέ γε καὶ τοῦτο δοῦμεν αὐτῷ, χρημάτων δὲ ἰσῶτα, τὰ εὐφραντ' ἂν τούτου μόνου πωλοῖται. Ὁ οὖν Περιλλῆς σὺμπαντα ταῦτα ἔχειν παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενος, ὅπως οὐ κράτιστος ὡ μόνων Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἑλλήνων ἀπάντων γαγέρηται, Οὕτω δὲ βουλούμενος καὶ τὴν τῆς Πίσσεως βεβαιώσασθαι ἔπεισεν, ἐρεῖς· Τὸ Εὐαγγέλιον ἐκκευχθήν ἐν Εὐρώπῃ, ἐν Ἀσίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ, ἐν Ἀμερικῇ, ἄρα ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· τοῦτο δὲ ταῦτὴν ἂν εἴη τῇ Ἐπαγωγῇ.

Γένος καὶ Εἶδος.

Γένος μὲν οὖν ἐστίν, ὡ πολλὰ ὑποπίπτουσιν εἶδη· οἷόν ἐστι τὸ ζῶον, ὅφ' ὁ ἄνθρωπος, ἵππος, λέων, ταῦρος, καὶ τὰλλα τετάχεται εἶδη. Εἶδος δὲ ἐστίν πᾶν τὸ ὑπακείμενον γένει. Ἐπιχειρήματα τοίνυν ἀπὸ μὲν τοῦ γένους γένοσ' ἂν οὕτως· Τὸ ζῶον ἐστίν ἐμφύητον, μεταβάτικόν, αἰσθητικόν, ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος. Καὶ, εἰ τὸ ζῶον οὐκ ἐστίν ἀνκίσθητον, ἄρα καὶ ὁ ἵππος. Καὶ πᾶσα ἀρετὴ τῷ ἀνθρώπῳ προσήκει, ἄρα καὶ ἡ παιδεία, κῶσμος οὐσα ψυχῆς. Ἐκ δὲ τοῦ εἴδους αὐθις ὁδὸν εἰς ἀριστείδης δίκαιος ἔν, ἦν πάντως ἐνάρετος· καὶ εἰ ἐστίν ἄνθρωπος, ἔτι πάντως καὶ ζῶον (*). Ἐστὶ δὲ ὁ τύπος οὗτος μάλιστα χρήσιμος εἰς ἀναστασίν καὶ κατασκευήν. ἀνακισουμένου μὲν γὰρ τοῦ γένους, συναναρῆται καὶ τὰ ὑπ' αὐτῇ εἶδη· κατασκευαζομένου δὲ, κἀκεῖνα συγκατασκευάζονται οὖν πᾶς ὁ τὴν ἀρετὴν φιλοῦν, φιλή-

(*) Προσακτέον αὐτῷ εἶν ἐν τούτῳ· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη πάντων ἀπὸ τοῦ εἴδους ἐπὶ τὸ γένος ἀνατρέχον διὰ· εὐ γὰρ δυνατόν ἀπὸ τῶν μερικωτέρων κἀνακισθῆν τὸν λόγον· εὐ γὰρ ἐν ἑσπεραν ἀληθεύοντες, εἰ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ ἀρετῶν ἄρα καὶ τὸ ζῶον ἐκ γὰρ τῆς προσήκεις τῆς ἀναστασῆς ἔλαγος εἰς ἑκείδης ἐξώκειται· ἀλλὰ περὶ τούτων εἰσάγεται ἀκριβῶς ἐν τῇ Λεγού.

σει καὶ τὴν δικαιοσύνην ὡς δὲ ἀρετῆς ἀπάρτητος γέγονε, καὶ δικαιοσύνης ἐστὶν ἀμέτρητος.

Ὁμοιον καὶ Ἄνομοιον.

Ὁμοια δὲ λέγονται, ὅσα τῆς αὐτῆς πρὸς ἄλληλα κοινωνοῦσι ποιότητος. Ἄνομοια δὲ, τούτωντιον, ὅσα τῆς αὐτῆς οὐ μετέχει ποιότητος. Ἐπιχείρημα τούτων, ἐκ τούτων ἐστὶν, ἀπειθῆναι τις, ἀποδείξαι βουλόμενος τὸ προκείμενον, ἕτερον ὁμοιον, ἢ ἄνομοιον προσλαμβάνει· ἐκ μὲν τοῦ ὁμοίου οὕτως. Ὅπερ ὀρθολογῶς ὑπάρχει τῷ σώματι, τούτου τῆ ψυχῆ προσευχῆ ὁμοίως γὰρ τὸ, τε σῶμα πρὸς τὰ αἰσθητικὰ ἐν σκότει προσκώπτει, καὶ ἡ ψυχὴ πρὸς τὰ νοητὰ καὶ θεῖα, προσευχῆς ἀμέτρητος οὔσα. Τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ τοῦ Δημοσθένους (πρὸς Λεπτίνου) « Πυλῶν » δὲ θαυμάζων Λεπτίνου, ἐν μάλας τοῦθύμακα πάντων, εἰ ἐκεῖνο » ἠγνώσκων, ὅτι, ὥσπερ ἂν εἴ τις μεγάλας τὰς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων τάττοι, οὐκ ἂν αὐτὸς ἀδικεῖν παρεσκευάσασθαι δόξει » οὕτως, ἅντις ἀναρῆ τὰς τιμὰς τῶν εὐεργετῶν, οὐδὲν αὐτὸς ποιῆν » ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι δόξει. » Ἐκ δὲ τοῦ Ἄνομοίου αὐτὸς ὅδε οὐ τούτων περὶ θεοῦ λέγειν καὶ περὶ τῶν τῆ αἰσθήσει ὑποκειμένων τινὲς διαλέγεσθαι ταῦτα γὰρ ταῖς αἰσθήσεσι μεταλαμβάνονται, παρῶν καὶ κρίνεσθαι πέφυκε τὸ δὲ θεῶν, ὅσον τῶν ὀλιγῶν τούτων ὑπερβέσθαι, τοιοῦτον τὸν νοῦν ἡμῶν ἐστὶν ὑπερβέσθαι, οὔτε γὰρ ἂν ὑκυτῶν, οὔτε ἀκούῃ παθητῶν, οὔτε ὄψει ὀρατῶν, οὔτε λόγῳ ἡπτόν. Ὑπὸ δὲ τούτοις ὑπαγάγοις ἂν καὶ τὸ Παράδειγμα, καὶ τὸν Παράδειγμα, καὶ τὸν Μῦθον.

Καὶ παράδειγμα μὲν ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν γεγονυμένων ἐνδόξων ἐπιχειρεῖν εἰς ἀπόδειξιν τινος προτιθέντος οἷον, προκαίμενος, ὡς δυνατὸν ἐγκρατῆ γενέσθαι τῆς ἱστορικῆς τὴν εἰδῶτα ποιεῖν, ἐπιπέρομεν καὶ γὰρ καὶ Δημοσθένους τούτου πειρήσας, ἐρόμετο αὐτό.

Παράδειγμα δὲ ἐστὶ τὸ ἐκ τῶν φύσει γεγονυμένων παραλαμβάνειν τι εἰς ἀπόδειξιν τινος προκαίμενος, ὡς τὸ τοῦ Περικλέους. Κατὰ πᾶσαν δὲ τῶν μακρῶν τῶν εἰδήσεων τῶν λόγων ἡμῶν γούης

> κτέον· ἐλαύνει τε γὰρ οὐδ' ἄπειτα τὰς ἀνέσσι παραπλησίως ἐπέ-
 > ρχονται, οὐδ' οἷς ἀπετυπώσιν, ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν· ἀλλ' ὅσον
 > αὐτῶν ἐπισηθῶσιν πρὸς τῆς ἐργασίαν ἀπεῖσαι, τὸ λοιπὸν χαίρειν
 > ἀρῆκον ἡμεῖς τε, ἣν σωφρονώμεν, ὅσον ἡμῖν οὐκ εἶον καὶ συγγενές
 > τῆ ἀληθείᾳ πρὸς αὐτῶν (τῶν ποιητῶν) κομισάμενοι, ὑπερβυσύ-
 > μεθα τὸ λειπούμενον. Καὶ καθάπερ τὰς ῥοδονιάς τὰ ἀνθὸς ὄρεψά-
 > μενοι, τὰς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν, οὕτω καὶ τῶν λόγων, ὅσον χρη-
 > σιμον κερπωσάμενοι, τὸ ἐλαθερὸν φυλαξόμεθα.

Ὡς δὲ χρυσίον καὶ μέθω, εἴπη παρῆκοι, καὶ τοι ἡ χρῆσις
 τούτου σπανιωτάτη παρὰ τῆς ῥήτορις.

Περιστασιακά.

Περιστασιαί δὲ εἰσιν ἔξ, Τίς, Τί, Διατί, Ποῦ, Πότε, Πῶς ἐπραξε-
 τούτο δὲ ἐστὶ, τὸ πρῶτον πρόσωπον· τὸ πρῶτον πρῶτον· αἰτία, δι-
 τὸν τόπος, ἐν ᾧ χρόνος, καθ' ὃν τρόπος, ὅπως. Τὸν δὲ τόπον τούτον
 τῶν περιστασιαῶν, εἴτις πηγὴν πάντων τῶν ἐπιχειρημάτων προσα-
 γραφῶσιν οὐδὲν ἂν ἀμάρτος διὸ καὶ ἔσμογένει δοκεῖ μηδὲν ἐπι-
 χειρημα εἶναι, ὅτι μὲν ἐκ τῶν περιστασιαῶν. Θεωρηθήσεται τοίνυν
 τὸ μὲν πρόσωπον πρῶτον, ἀπὸ τῶν κατὰ ψυχὴν, τῶν τε κατὰ τὸ σῶμα,
 καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τύχης, εἴτ' ἀγαθῶν, εἴτε οὐκ ἄλλων κατὰ τὴν χρείαν·
 τὸ δὲ πρῶτον, ἀπὸ τῆς ποιότητος, ὅτι κλῆρον, ἢ αἰσχροὺν δίκαιον,
 ἢ ἀδικὸν ἀγαθόν, ἢ κακόν, καὶ τὰ τοιαῦτα· οἷς ἔπονται ἡ αἰτία,
 ὁ τόπος, ὁ χρόνος, ὁ τρόπος οἷον, ὡς ἂν εἴποι τις πρὸς παράδειγμα
 ἐπὶ πάντων συντήριος κατὰ τοῦ ὑποπειθέντος φονεῖος. Τίς ἂν
 ἄλλος, ὢ ἄνδρες, τούτων ὧμὸν ἀπειτύλιξεν ἔργον πρῶτον, ἢ
 αὐτός; καὶ γὰρ ὁ πρόσθεν εἶος αὐτοῦ ἄπας κακοήθης καὶ ἄσωτος
 διατέλειται παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖται καὶ νῦν τοιαύτην πρῶτον τῶ
 ἀλλοῦ ἐκείνου ἐπεσεγαθὴν οὐδὲν δεινὸν ἠγέσαστο εἶναι, καὶ ταῦτα
 κέρδιον τι μέγα ὀπίσθας εἶδώς γὰρ τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἐπὶ ἐμπο-
 ρίαν ἀπύκνι, ἀργύριον φέρουσα, παραφροσύνης, ὅπου οὐ πᾶν ἰσχυ-
 ροῖσιν ἄνθρωποι, ὡς ἂν ἀμάρτους ἔχοι τὴν κερουσίαν, ἐπέβηκεν

αὐτῷ ἔργον ἀνοσιώτατον· διὸ οὐδ' ἂν εἰκότως ἐξ ἁφροσύνης γένοιτο· τί γὰρ βουλόμενος τὴν νύκτα ἐκείνην παρ' ἑσθ' ἀπύκναιτος γέγονεν, εἴμῃ ἐσκευώρει ταῦτα καὶ κατεσκευάζων; οὐκ ἔσθ' ὅπως ἄλλως. Ὅρας οὖν ὅπως πάντ' ἐν τούτῳ συγκέκλεισται τὰ περιστασιακά· ἃ εἶγε πλατύνειας, ἐκ τούτων ἕξεται καὶ ἕτερον λόγον ὑφάναι βραχυτάτην, ὡς καὶ πείρα δέδεικται τοῦτο (*). Οὐκ ἀνάγκη δ' εἶναι οὐδὲ πάντα οὔτε κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν, ἀλλ' ἄλλοις ἄλλοις, ὅπως ἂν ἴδῃ, λαμβάνειν.

Ἰγούμενα καὶ Ἐπομένα.

Ἰγούμενα μὲν λέγονται, ὅσα φέροι πρὸν ὄνται τοῦ προκειμένου ἡμῖν εἰς ἀπόδειξιν πράγματος. Ἐπομένα δὲ, ὅσα πέφυκε συμβαίνειν μετὰ τὸ πρᾶγμα. Προκείμενον ταῦτον ἡμῖν ἐκ τῶν Ἰγούμενων καὶ Ἐπομένων ἀποδείξει Ἰσοκράτης καλῶς περὶ τῆς παιδείας φιλοσοφήσαντα. Παιδείας μὲν τυχεῖν οὐδαμῶν δεῖ· δεῖ δὲ πρὸς τοῦτο καὶ πόνου πολλοῦ, καὶ χρόνου μακροῦ, καὶ ἡσπάντης αὐτοῦ σπουδῆς, καὶ τύχης λαμπρᾶς· δεῖ γὰρ δὴ ἀπρότῳ πρῶτον χρησαμένους μελέτῃ, οὕτως ἐλπίζον τοῦ τέλους ἐπιζῆσθαι, εὐθελούς τε κτωμένους πολλὰς, καὶ καθηγητὰς θεραπεύοντας τὰ εἰκότα, οὐδ' εὐκαταφρονήτῳ τυχεῖν πείθοντας ἀφροσύνην. Τοῦτο δ' οὖν πράξαντας, καὶ λόγων ἐγκρατεῖς γεγονότας, ἕξεται ἐν μὲν τῇ πατρίδι παρὰ πάντων τιμᾶσθαι, ἐν μὲν συλλόγοις θαυμάζομένους, ἐν δὲ ταῖς γνώμαις προτιμωμένους· καὶ εἰς τὸν ἴδιον εἶον οὐδὲν ἥττον οὐδαμῶν οὐκ ἔντα· ἐν δ' αὖ τῇ ἀλλοδαπῇ, καὶ ἀπέντων ἡμῶν πατρῴων λόγον γίνεσθαι, καὶ παρόντας, εἴποτε δεῖσι, ἀποβλέπεσθαι παρὰ πάντων· ταῦτα παιδείας ἀμοιβαί, ταῦτα τῶν πόνων βραβεῖα. Εἰκότως οὖν Ἰσοκράτης τὴν μὲν τῆς παιδείας ρίζαν πικρὰν εἶναι εἶπεν· γλυκεῖς δὲ τοὺς καρπούς· καὶ τὰ ταιαῦτα. Δεῖ δ' οὖν καὶ ταῦτ' οὐχ ἅμα βιάζεσθαι, εἰς τὸ αὐτὸ παραδεχόμενος ἀμφοτέρω· ἀλλ' ὑπότερα, καὶ ὅπως ἢ χρεῖα ὑπαγορεύει.

—

(*) Ταῦτα πέφυκε δὲ καμῶν ποτε μελετῶντι καὶ ἐπιθήματα συντόμακται ἃ καὶ πρὸς παράδειγμα τῶν τὰ πραγματικῶν ἐπιδιδασκαλιῶν ἐξεδόσαν ἐν τῇ Τερψιδείᾳ.

Ἀντικείμενα.

Τετραχῶς τὰ Ἀντικείμενα ἂν εἴη διαίρετά· ἢ γὰρ καταφάσει καὶ ἀποφάσει γίνεταί, ὡς φιλοσοφεῖ, οὐ φιλοσοφεῖ ἢ ἀντιθέσει, ὡς χρηστός καὶ φαῦλος ἢ καθ' ἕξιν καὶ στέρησιν, ὡς ὄψις καὶ τυφλότης ἢ ὡς πὰ πρόσ τι μὲν ἢ ἀρχόμενος. Ἐκ τούτων οὖν εἰ ἐπιχειροῦμεν, δεῖ, τοῦ ἑτέρου ἁμολογουμένου, ἐπὶ θάτερον συναγαγεῖν τοῦναντίον οἶον, ἐπὶ μὲν τοῦ κατὰ κατὰφασιν καὶ ἀπόφασιν. Εἰ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτία τοῖς ἀνθρώποις ἐγένετο τὸ φιλοσοφεῖν, τὸ μὴ φιλοσοφεῖν πολλῶν κακῶν πάντως.

Ἐπὶ δὲ τῶν κατ' ἐναντίωσιν αὐθις οὕτως· εἰ τοὺς χρηστοὺς προσήκει φιλεῖν, ἔπεται τοὺς φαύλους μισεῖν· ἔ καὶ ἐναντία λέγονται, ὡς τὸ, εἰ τοῦ πειθεῖν κακῶς τὸ δρᾶν κατὰ τὸν εἰπόντα φευκτώτερον, πῶς τὸ εὖ ποιεῖν κακῶν τῶν ἀρετῶν οὐχὶ προτιμώτερον;

Ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ στέρησιν οὕτως. Εἰ μὲν ἡ τυφλότης λύπης παρξίτιος τῷ πάσχοντι γίνεταί, δῆλον ὅτι ἡ ὄρασις ἡδονῆς ἐστὶ τῷ ἔχοντι πρόξενος.

Ἐπὶ δὲ τῶν πρὸς τι πάλιν ἠδὲ. Εἰ τῷ πρᾶτοντι προσήκειν ἠγοῦμεθα εὖ ποιεῖν τὸ ἀρχόμενον, καὶ τῷ ἀρχομένῳ ἄρα παρ' ἐκείνου εὖ πάσχειν· καὶ εἰ τῷ διδάσκοντι λέγειν, καὶ τῷ διδασκωμένῳ ἀκούειν.

Ἄιτια.

Τῶν αἰτίων τεσσάρων ὄντων, Ποιητικοῦ, Τελικοῦ, Ἰλικοῦ, Εἰδικοῦ, Ποιητικόν ἐστίν, ὑφ' οὗ γίνεταί τι· οἶον, Ἀριστοτέλης ὑπὸ τῆς ἀληθείας κινούμενος, ἐναντία ἐν πολλαῖς ἐγραψε τοῖς τοῦ Πλάτωνος δόγμασιν· αἰτίαν γὰρ ἐνταῦθα τῷ Σταγειρίτῃ τῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον διαφωνίας καὶ στάσεως ἡ ἀλήθεια. Τελικόν δὲ ἐστὶ, δι' ὃ προηγουμένη τις ἐνέργεια γίνεταί· ὡς γυμναζόμεθα, ἠδὲ γυμνάζομεν. Ἐπιχείρημα τοίνυν ἐκ τούτου ἐκείνο. Τί ποθ' ὡς ἐμεῖ καθ' ἑαυτὴν φουράται, οὐχ' ἵνα μάθῃτε τὴν τοῦ ῥήτορος τέχνην; οὐχ' ὅπως τοὺς πολλοὺς πρὸς τὸ ἀγαθὸν πείθειν ἔχεται; διὰ ταῦτά γε δήπου οὐκοῦν· πλείστης ὑμῶν ταύτων ἐπιμέλειαν ποιητέον. Ἰλικόν δ'

αὐθις, τὸ ἐξ Ἰθάκης ἡσπιννοσοῦν λαμβανόμενον οἶον, εἰ γὰρ ὁ τῆς Ρόδου κολοσσός ἐστίν ἐκ χαλκοῦ, προτιμότερος ἂν εἴη, ὁ παρ' Αἰγυπτίους Ἄνοθις, χρυσοῦς ὅλας ὢν. Εἰδικὸν δὲ, τὸ ἐκ τοῦ εἴθους εἰς τὸ ἐπιχειρεῖν λαμβανόμενον οἶον, θεότευκτον ἦν ἀληθῶς Ἀχιλλεῖ τὸ σάκος ἐκεῖνο, ἐξ οὐρανοῦ καταλθόν.

- » Πέντε δ' ἄρ' αὐτοῦ ἔσαν σάκεος πτύχες· αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
- » Ποίει δαίδαλα πολλὰ ἰδυίησιν πραπίδεςσιν.
- » Ἐν μὲν γαῖαν ἔτευξ', ἐν δ' οὐρανὸν, ἐν δὲ θάλασσαν,
- » Ἥλιον τ' ἀκάμαντα, σελήνην τε πλήθουσαν.

Π α ρ ἄ θ ε σ ι ς.

Ἐκ παραθέσεως δ' ἐπιχειρήσομεν ἐκ τοῦ ἴσου, ἐκ τοῦ μείζονος, καὶ ἐκ τοῦ ἐλάττονος· ἐκ μὲν τοῦ ἴσου, ἢ ὁμοίου, ἐπειδὴν τὸ πρὸς ὃ παραβάλλομεν τὸ προκείμενον ἴσον ἐκείνῳ ἢ οἶον, ὅπερ Μιλτιάδης πρότερον ἐν Μαραθῶνι ἠγείρε τρόπαιον, τοῦθ' ὕστερον οὐ πολλῷ καὶ Θεμιστοκλῆς ἐν Σαλαμῖνι.

Ἐκ δὲ τοῦ μείζονος αὐθις, ἐπειδὴν τὸ, πρὸς ὃ παραβάλλομεν τὸ προκείμενον, μείζον ἢ οἶον, εἰ Ἀλκιβιάδης τῷ πολλὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν στήσαντι τρόπαια, οἱ πατέρες ἡμῶν ὑβρίζειν οὐ συνεχώρουν, πύσω μᾶλλον Μειδίᾳ τῷ πρὶς τὴν τάξιν λελοιπότη ἐν τῷ πολέμῳ, ὑμεῖς οὐ δώσετε τοῦτο;

Ἐκ δὲ τοῦ ἐλάττονος αὐ, ἐπειδὴν αὐ, πρὸς ὃ παραβάλλομεν τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν ἐστίν, ἐλάττον ἢ ἐκείνου οἶον, εἰ καὶ ἀπλῶς ὑβρίσαι δεινόν, πῶς οὐ πολλῷ χαλεπώτερον καὶ πληγῆς ἐπιθεῖναι; Ἀυξήσεις δὲ ταῦτα ἐκ τῶν περιστατικῶν μετὰ Δημοσθένους (κατὰ Μειδ. ζδ) μάλιστα οὕτως. « Λέγεται μὲν καὶ Ἀλκιβιάδης » ὑβρίσαι Ἀγάθαρχον τὸν γραφεῖα· ἀλλ' ἐκεῖνος στρατηγός ὢν, καὶ » ἐξ Ἀλκιμαίωνειδῶν τῶν τοὺς τυράννους ἐξελθλακίτων· τῷ δὲ » Μειδίᾳ οὐδεμίᾳ εὐεργεσίᾳ πρὸς τὴν πόλιν ὑπάρχει· καὶ ἐκεῖνος » μὲν ἰδιώτην καὶ πλημμελήσαντά τι εἰς ἐαυτὸν εἶρξεν· οὗτος δὲ » καὶ χορηγὸν ὄντα με ἐπάταξεν ἐπὶ κήρυκός· κἀκεῖνος μὲν ἐν τῷ

οίκω, καὶ μηδενὸς ἑτέρου ὄροντας οὗτος δ' ἐν ὀρχήσρα, ἐν Διο-
 νυσίοις, ἀπάντων τῶν ἑλλήνων ὀρώντων τὸ δὲ μέγιστον ἐκεῖνος
 θυμῷ ἐξυγθείς· οὗτος δ' ἐξήρως ὢν ἐκ προνοίας, ἐκ πολλοῦ παρ-
 κολουθητικῶς ἐπερσάζων· ἔσω δὲ τὸ ἐκουσίως πλημμυλεῖν τοῦ
 ἀκουσίας μεῖζον κακόν, πασάτω τὸ ἐκ προνοίας ὑβρίζειν τοῦ
 θυμῷ ἐξυγθέντι, ἀφορητέον. Ἐλάδα δ' αὖ ἐκ τοῦ αὐτοῦ
 (πρὸς Λεπτ. γ). « Εἰ τίνων τις, ἕσας σαῦτα, αὐτὸ καθ' αὐτὸ
 ἐξετάσει, πότερον λυσιτελέστερόν ἐστι, κυρίου μὲν ὑμᾶς εἶναι
 τῆς δωρεᾶς, ἔξαπατηθέντας ἀέποτε καὶ φάρμα τινὲ δύνασι, ἢ
 διὰ τὸ παντὶ ἁπλῶς γενέσθαι, μήτ' ἂν ἀξιόν τινα εἰδῆτε,
 ἐξεῖναι τιμῆσαι, εὐρωτ' ἂν μάλλον ἐκεῖνο λυσιτελοῦν· διὰ τί;
 ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείους, ἢ προσίκε, τιμῶν, πολλοὺς εὖ ποιεῖν
 προσκαλεῖσθε ὑμᾶς ἐκ δὲ τοῦ μηδενὶ μηδέν, μήτ' ἂν ἀξιός
 ἢ, διδόναι, πάντας ἀπέριστα τῷ φλοπιμεῖσθαι· πρὸς δὲ τούτῳ
 καὶ δι' ἐκεῖνο, ὅτι οἱ μὲν ἀναξιόν τινα τιμῆσαντες, εὐθραίας
 τινὰ δύσαν ἔχοιεν ἂν· αἱ δὲ τοὺς ἀγαθὸν τι ποιοῦντας ἑαυτούς,
 μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμειβόμενοι, κακίας ὅσῳ δὲ κρεῖττον εὐλόγη
 δοκεῖν, ἢ πονηρὸν εἶναι, τοσούτῳ λύσαι τὸν νόμον κάλλιον, ἢ
 θέσθαι » (ἴδε καὶ τῷ περὶ συντήσεως ια, ιβ) Καὶ ταῦτα μὲν
 περὶ τῶν ἐντέχνων ἐπιτομώτερον.

Ἄτεργοι δ' αὖ τίποι λέγονται, οἷς χρώμεθα ἔσωθεν ἐν τοῖς
 ἐπιχειρήμασιν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῆς ἡρατέρως δεινότητος καὶ δυνά-
 μεως· εἰσὶ δὲ οὗτοι, ὡς εἴρηται, ἔξ κρίσις προηγουμένη, μαρ-
 τυρία, βίασται, ὄρκος, φήμη, συμβήλαι.

Προηγουμένη τοίνυν κρίσις ἐστίν, εἰ καὶ ἄλλο τε κέχρηται τὸ
 αὐτὸ, ἢ ὁμοίον τῷ περὶ οὗ ἐν τῷ παρόντι διαφερόμεθα· καὶ εἰ μὲν
 συμβάλλεται τοῦτ' ἡμῖν, εἰς ἐπιχείρημα λαμβανόμενον λόγου,
 κατασκευάζομεν, ὡς ὑπὸ σοφῶν καὶ δικαίων ἀνδρῶν δεδωκασμένον,
 καὶ ὡς ὁμοίον ὄν τῷ νῦν κρινόμενῳ· εἰ δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων εἰσάγε-
 ται καθ' ἡμῶν, ἀνασκευάζομεν, τοῖς ἐναντίοις χρώμενοι λόγοις.

Διατυρία δὲ ἐστὶν ὁμολογία συνειδῶτος ἐκούσιος, ὑπὲρ οὗ

ἡμῶν μαρτυροῦντες τοὺς μάρτυρας ἐπαινέσομεν, ἀξιοπίστους ἀποδεικνύντες, καὶ τὴν ψῆφον ὁμοίαν τῇ μαρτυρίᾳ παρὰ τῶν δικαστῶν γενέσθαι ἡμῶν ἀξιόσομεν· εἰ δὲ καθ' ἡμῶν, τάναντία ποιήσομεν, τοὺς τε μάρτυρας ψευδομένους, καὶ χρήμασι διεστραμένους δεικνύντες, καὶ τοὺς δικαστὰς παίθοντας μὴ πιστεύειν.

Βάσχνοι δὲ εἰσὶν αἱ κολάσεις, αἷς ἂν βιασθῶσι τινες μαρτυρεῖν περὶ τινος ζητουμένου. Τὴν τούτων τοίνυν μαρτυρίαν, ὑπὲρ ἡμῶν μὲν οὔσαν, ὡς ἀληθῆ οὔσαν, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς γεγεννημένην ἀπάτης κατασκευάσομεν· καθ' ἡμῶν δὲ, ἀνασκευάσομεν, ὡς βία γεγεννημένην, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ὀρκος δὲ ἐστὶ φάσις μετὰ προσλήψεως τοῦ θεοῦ ἀναπύδεικτος. Εἰ μὲν οὖν μέλλοιμεν χρήσεσθαι ὄρκῳ, ἐροῦμεν, ὡς οὐδέποτε ἐχρησάμεθα τούτῳ, οὐδὲ νῦν γε, εἰ μὴ μέλλοιμεν εὐορκαῖν. Εἰ δὲ ὁ ἐναντίος, πειρασόμεθα ἀποδεικνύειν οὐτὸν πολλὰκις ἐπισημαίνοντα, καὶ ὡς λάχνα τοὺς ὄρκους ἐσθίοντα καὶ ὅτι ἂν αἴτιον ἢ σὴ θεινότης καὶ εὐφροῖα ὑπαγορεύσῃ.

Ἡγήμη δὲ ἐστὶ δόξα κοινὴ, ἣν οἱ πολλοὶ περὶ τινος ἔχουσι πράγματος· ταύτην δὲ ὑπὲρ μὲν ἡμῶν οὔσαν, ἐπαινέσομεν, ὡς κοινὸν τῆς πόλεως λόγον, καὶ διὰ ταῦτα μὴ θυμαμένην εἶναι ψευδῆ· καθ' ἡμῶν δὲ, ἐπισημαίνοντες ἀνασκευάζειν τοὺς ἐναντίους, ὡς λόγον εἰκῆ τῆ ὄχλῳ θουλλόμενον, καὶ μηδεμίαν ἀρχὴν ἀξιοπίστον ἔχοντα, ἀλλ' ὑπὸ τινῶν ἐκ φθόνου καὶ ὀυσιτικῆς ὀργισμένων εἰς τὸ κοινὸν ἐνσπαρέντα.

Συμβῆκαι δὲ εἰσι πάντα τὰ δημόσια πράγματα ὄντα, νόμοι, ψήφισματα, καὶ εἰς ἑτέρας τιὰς συγγραφαὶ περὶ τινος γέγονα πρὸς ἀλλήλους. Ἐκ τούτων οὖν, ὑπὲρ ἡμῶν μὲν ὄντων, ἐπισημαίνοντες κατασκευάζοντες· καθ' ἡμῶν δὲ, ἀνασκευάζοντες τὰ μὲν, τοὺς γεγραμμένοις ἐπόμενον τὰ δὲ, ἐπὶ τὴν τοῦ νομοθέτου καταφεύγοντες γνώμην (*).

(*) Πρῶτον καὶ Διόνοια, αἷς σφραγὶς αἱ πόλεις ἐπέκεινται γράμματα, εἶναι ἐπισημαίνοντα ἀπὸ τοῦ νόμου ἔσθαι, ἡμῶν ἂν τὸ γράμμα σε ὄργιστον ἔχηται, τούτου ἐπισημαίνοντα.

Καὶ ταῦτα μὲν καὶ περὶ τῶν ἀτέρμων ὡς ἐν συντόμῳ γῶν δὲ
ῥητέον καὶ ὅπως ἀν' εἴη ταῦτ' αὐξήτέα· ἀλλὰ πρῶτον εἰπώμεν
περὶ τῶν καλουμένων τελικῶν κεφαλαίων.

Περὶ τῶν Τελικῶν Κεφαλαίων.

Τὴν οὖν τῶν τύπων, ἐξ ἧν τὰ ἐπιχειρήματα ἂν εἴη λεπτέα
περίαντες εὐθεσοι, ἐχόμενον ἂν εἴη καὶ περὶ τῶν συμβουλευτικῶν
ἡτελικῶν καλουμένων Κεφαλαίων μίση' ἄττα διαλαθεῖν. Ἔστι
δὲ Κεφάλαιον μέρος τοῦ κατὰ ῥήτορας λόγου πρὸς ἀπόδειξιν τεῖνον
τοῦ προκειμένου· εἴη δ' ἂν ταῦτα μάλιστα ἐξ· οἶον, δίκαιον, νόμι-
μον, συμφέρον, καλόν, ἡδύ, δυνατόν.

Δίκαιον μὲν οὖν ἐστὶν ἔθος ἀγχιρόν παρὰ πᾶσιν, ἢ τοῖς γε
πλείστοις τῶν ἀνθρώπων· οἶον, γονέτις τιμῶν, φίλους εὖ ποιεῖν,
εὐεργέταις χάριν ἀντιποιθέσθαι, καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις.

Νόμιμον δὲ ἐστὶ πᾶν τὸ πραττόμενον κατὰ νόμους· ἔστι δὲ
νόμος ὁμολογία κοινῆ πόλεως, ἢ ἔθνους οἴου, καθ' ἣν ἕκαστα πράτ-
τειν δεῖ· ἢ καὶ τοῦ δικαίου τὸ νόμιμον διαφέρει· τὸ μὲν γὰρ
ἀγχιρόν ὄν, ὡσπερὶ προστεταγμένον ὑπὸ τῆς φύσεως, νομίζε-
ται παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· τὸ δὲ νόμιμον, ὑποθετικῶς ἐκεί-
νω, μὴ πολιτεία ἐκασταχύσει κατὰ δύσιν τῶν πολιτευομέ-
νων τὸ κῶρος ἔσχει.

Συμφέρον δὲ (ὃ καὶ κράτιστόν ἐστι τοῦ λόγου κεφάλαιον, καὶ
ὅθ' ὃ τὰ πλείω τῶν ἄλλων ὑπάρχουσιν ἂν) τὸ ἀγαθοῦ τινός ἐστι

ἐπιδοῦν δὲ πάλαιον, καὶ τὴν δίκαιον ἀνατρέχουσιν τὴν τοῦ νομοθέτου, ἔλλο κ
ἔπουνται· ἐκείνον βούλεσθαι τούτοις λίγαν· οἶον, καμίνου νόμου μηδένα τίσι· εἴων
πύλασι ἀνελθεῖν εἰς τὸ πύργον, ὃ δὲ τίς, εἴων τὴν πόλιν κινδυνεύουσαν ἀγίοναι,
ἀνελθόν, καὶ ἀπακινάμενος γιγναίως, εἴωσι τοῖς πύργους· καὶ τὴν πόλιν δέξουσε
τὸ ἰκανῶ μέρος· κρινόμενος τοῖνον ἐπὶ τούτοις· εἰς παραβάτας τοῦ νόμου· ἀπαι-
τῆται, ἰπαχίων ἐκ τῆς δίκαιας, ὡς ἡ γνώμη τοῦ νομοθέτου, εὐκ ἐπὶ σωτηρία, ἀλλ'
ἐκ ἀπαλῆς τῆς πόλεως τὸς εἴους· καλῶν· ἔως δὲ καὶ ἀπαι· ἐν τῷ κατὰ Ἀνδρετίω-
το(13, 14) ἰπας χροῖα(15) δίκαια

παρκατακλίνῃ γενήσεται δὲ τοῦτο τρυγῆ, ἢ φυλακῆ τῶν προσόντων ἀγαθῶν, ἢ προσπορίσει τῶν μὴ προσόντων, ἢ κωλύσει τῶν ἐναντιῶν, ἢτοι παρόντων, ἢ μελλόντων.

Καλὸν δὲ ἐστίν, ὃ δὲ ἐκυτὸ ἀίρετόν ὄν, καὶ τῷ πράττοντι δόξαν οἴσει οἶον, δεομένοις βοηθεῖν, ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανεῖν, ἀδικουμένους παύειν πάσχοντας τοῦτο καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἡδὺ δὲ ἐστίν, οὗ ἢ πράξις εὐφραίνει τὸν πράττοντα.

Δυνατὸν δὲ ἐστὶ πᾶν ὅ,τι ἂν δυνώμεθα κατορθοῦν· ὃ καὶ ῥόδιον ἂν λέγοιτο τὸ αὐτό.

Τοσαῦτα μὲν καὶ περὶ τούτων· περιττὸν δὲ εἰπεῖν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ τῶν ἐναντίων λαμβάνονται ἅ εἰσι, τὸ ἰδίκιον, τὸ ἀνομιον, τὸ ἀσύμφορον, τὸ αἰσχρὸν, τὸ λυπηρὸν, τὸ ἀδύνατον. Καλοῦνται δὲ συμβουλευτικῶς, ὅτι καὶ πᾶς μὲν λόγος περὶ αὐτὰ ταῦτα στρέφεται· ἰδίᾳ δὲ ὁ συμβουλευτικὸς τῷ γὰρ συμφέρει οὗτος μάλιστα ἐνδιατρίβων, συμπεριλαμβάνει πολλάκις καὶ τὸ δίκαιον, τὸ νόμιμον, τὸ καλὸν, τὸ ἡδὺ, τὸ δυνατὸν· τῶν δὲ ἄλλων ὁ μὲν δικητικὸς, περὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ νόμιμον· ὁ δὲ πανηγυρικὸς, περὶ τὸ καλὸν ἀσχολούμενος, σπανίως προσλαμβάνουσι καὶ τινα τῶν ἄλλων.

Αὐξηθήσεται δὲ ταῦτα ἐκ τῶν κοινῶν τύπων ἄλλα ἐξ ἄλλων εἶον, τὸ μὲν δίκαιον ἐκ τοῦ ὁμοίου, καὶ τοῦ ἐναντίου· ἐκ μὲν τοῦ ὁμοίου ὅθι εἰ τοῖς εὐπεπονηκόσιν ἀντιδιδόναι χάριτας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις νομίζεται δίκαιον, πῶς οὐχὶ καὶ τοὺς μηδὲν κακὸν ἐπραξαντας μὴ κακῶς ποιεῖν; ἐκ δὲ τοῦ ἐναντίου αὖθις ὅθι ὡσπερ δίκαιόν ἐστι τοὺς ἀδικούντας κατὰξεν· οὕτω καὶ τοὺς εὐεργετούντας τῆς ἴσης χάριτος ἀξιοῦν. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πορισόμεθα ἄλλα ἐξ ἄλλων τύπων ἐπιχειρήματα· δεῖ δ' οὖν ἀποφεύγειν τὸ ἄμετρον καὶ τὸ εἶσιον πανταχρῶ, μέτρον ἐν πᾶσι τιθεμένους τὴν χρεῖαν, ἵνα μὴ ἐξουκείλωμεν εἰς ψυχρότητα.

Περὶ Πλάτωνος

Εἰπόντες περὶ τῶν τύπων, ἐξ ὧν λαμβάνονται τὰ ἐπιχειρή-

ματα, οὕτως ἀπλῶς, ὥστες ἂν εἴπῃς ἐξέδωκε κανόνες συντομω-
 τάτους, εἰπωμεν ὀλίγ' ἄλλα καὶ ὕπως δεῖ αἰετῶν αὐτὰ κατὰ ῥή-
 τορας, καὶ τοῦθ' ὡς οἶόν τε πῶ συντόμως, οἷον ἀρχὴν, καθάπερ
 σπινθήρα πρὸς φλόγα, τῶν νέων τοῖς ἐρωτικῶς πρὸς γέννησιν
 ἔχουσι λόγων.

Ἔστι τοίνυν Πλατυαρχὸς τρόπος πικρῆς ἐντεχνος, καθ' ὃν τοῦ-
 πιχείρημα ἐπὶ πλέον ἀπλοῦται, καὶ πλατύτερον, ἢ κατὰ φιλο-
 σοφούς ἐκφέρεται· εἴς δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐκ πάντων μὲν τῶν κοινῶν
 τύπων γιγνόμενον ἀλλ' ἵνα μὴ εἰς λεπτολογίαν παρὰ τὴν ὑπόσχε-
 σιν περιστῶμεν, συζητήσιν καὶ πάντα εἰς τέσσαρα ἐκεῖνα μάλιστα
 ἔγνωμεν. Παράθεσιν, Ἀπαρτίθωσιν, ἢ Ὁρισμὸν κατὰ συνάθροισιν,
 Διαλογισμὸν, καὶ Ἀντίκειμενον· τὰ δὲ περιστατικὰ ὅτλην, ὅτι ἀναγ-
 καίως πᾶσι τε τούτοις καὶ τῆς ἄλλης ὑπηρετοῦσιν.

Παράθεσις.

Παράθεσις τοίνυν ἐστὶ διαφορῶν πραγμάτων παραβολή. Γενή-
 σεται δ' οὖν αἰετῶς ἐκ παραθέσεως ἐκ τῶν περιστατικῶν μάλιστα
 ἐκ μὲν τοῦ προσώπου ὡδὶ· Καθάπερ Δημοσθένης Ἀθήνησι χρυσῶ
 στεφάνῳ τιμήεται· οὕτω καὶ Κικέρων ἐν Ῥώμῃ τῶν αὐτῶν τυ-
 χεῖν ἀξίος· ἀμφοῖν γὰρ ἐπίσταται τῆ τῶν λόγων δεινότητι τοὺς τῆς
 πόλεως ἐχθροὺς κατεπέλαυσαν· (ἐκ δὲ τοῦ πράγματος) Ὅπερ Θεομ-
 στοκλῆς ἐν Σαλαμῖνι κατὰ τῶν Ἐαρθάρων ἔστησε τρόπαιον, τοῦτ'
 αὐτὸ καὶ Μιλτιάδης μικρὸν πρόσθεν ἐν Μαραθῶνι οὐκοῦν τῶν
 αὐτῶν ἀξιούσθων ἀμφοτέρων· (ἐκ δὲ τῆς αἰτίας) εἰκότως ἀμφοῖν
 γὰρ τῆς πατρίδος σωτῆρες ἐγένοντο, ὁ μὲν ἐκ τῆς ἠπείρου, ὁ δὲ ἐκ
 θαλάσσης ἐπιόντα τῶν Ἐαρθάρων ἀμυνάμενοι· (ἐκ δὲ τοῦ τύπου)
 εἰ δὲ ἀνδρῶν ἠρεῖσθε, ὦ ἄνδρες, ἐνδον τοῦ τεύχους μένοντες
 ἀπὸ τῶν ἐπιγλιξέων τοὺς ἐπιόντας ἀμύνεσθε, τί μὴ καὶ τοῖς
 σκληροῦς ἀρίστους νομίζομεν ἦρωας, ἐξ ἀσπυῶς καὶ αὐτῶς τὰ
 καίρια πλήττοντας· (ἐκ δὲ τοῦ γένους) Νύκτωρ καὶ Ἀἴλιον ἐπὶ τῶν
 ναύσταθμον κατὰ σκοπὸς κείρισιν, ἀλλ' οὐδαίς διὰ τοῦτο τὸν Διὸς

δωνα ἐν ἡρώων ἔταξε τί οὖν εἰ καὶ Ὀδυσσεὺς τοῦτ' ἐτόλμασσι (ὡς δὲ τοῦ τρόπου) εἰ καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ὄρους κακὸν, πῶς οὖν πολλὸν χαλεπώτερον καὶ πληγῆς ἐπιβέβηται, καὶ τὴν ἱερὰν περιέβηται ἰσχύϊται.

Ἴνα δέ σοι ταῦτα σαφέστερα εἴη, ἐπισυνέψωμεν πρῶτον ὡς ἐν παραδείγματι τούτῳ. Εὐεργέτας καὶ πάντα μὲν τιμᾶσθαι ἄξιον τοὺς δὲ καὶ κινδυνεύσαντας ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ μάλιστα οὐκ οὖν γραφεῖ, καὶ εἰκόνη Μιλτιάδην Ἀθηναίων τιμήσαντες, τί μὲν ὅτι καὶ Θεμιστοκλέα, ἀνὴρ ὢν κακῶς τοῖς ἑαυτῶν ἐπέτασεν, ἀμείψαντο τοῖς αὐτοῖς; ἄμφο γὰρ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνισάμενοι, ἀπὸ τοῦ ἴσου ἐγένοντο ἐνδοξοί, ὁ μὲν ἐν Μαρathon, ὁ δὲ ἐν Σαλαμῶνι ἐπὶ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ἀγωνάμενον ἀλλ' ἄρα ἴσως, ὅτι Μιλτιάδης οὐκ ἔπαιον ὄπλων, ἢ καὶ λόγῳ πρότερον διαφωνοῦντας τοὺς Ἀθηναίους περὶ τῆς μάχης, συναγαγὼν εἰς ὄμόνοιαν, οὕτως ἐπὶ ὧν, τὸ πρόπαν ἔταξε τί δέ; Θεμιστοκλῆς οὐκ ἠμονοουχὶ διαστῆτας τοῖς Πελοποννησίοις, ἐν Σαλαμῶνι ὑπεστήκει τὴν ἑαυτῶν ἐπίστασιν, καὶ ταῦτα μάλιστα ἂν ἐπισημασμένου κινδύνου τοῖς Ἕλλησιν, εἰ ἐκείναις ἐν μέρει ἐπέβηται οἱ πολέμοι; ὡς οὖν τὴν αὐτὴν Μιλτιάδης ἀρετὴν καὶ Θεμιστοκλέα ἐπιδείξασθαι, τῶν αὐτῶν καὶ κοινὸν δίκαιον ἀξιόσθαι. Ὅρα δὲ καὶ τὴν τῶν Ἀθηναίων πρὸς Λακεδαιμονίους παραβουλήν παρὰ Θουκυδίδη. Α. ὁ.

Ἀπαρίθμησις τῶν μερῶν κατὰ διαλογισμὸν.

Διαλογισμὸς δὲ λέγεται, ἐπειδὴν ἄλλο τι ἀξίωσαντες, ἀπ' ἐκείνου τὰ, περὶ οὗ ἡμῖν ὁ λόγος ἐστὶ, συμπεράνομεν οἶον, ἵνα δὲ εἰρήνη, ἤνεκα ἐπὶ τοῖς Ἕλλησιν τὴν στρατείαν ἐποιεῖτο, τὸσάυτην δύναμιν ἔχων, ὥστ' οὐδ' αὐτὰ τὰ ἔθνη ἀπεκρίθουσαν ἦν βάλουσι πᾶσα μὲν γὰρ ἡ Ἀσία κεινέτο, οὐκ ὀλίγον δὲ μέρος καὶ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς, Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, πᾶθος τούτων, ὅτε θάλασσα μὲν τοῖς πλοίοις ἐκτύπεται, ἡπειροὶ δὲ τοῖς ὄπλοις περιλαμβάνεται, ποταμῶν δὲ καὶ ἰσχυρῶν τὸ ὕδωρ ἐπέλαπεν, ἐπαρῆν αὐτοῖς μὴ δύνα-

μενον· ὡς αὖν πεισῶν γε ὄντα παραδόξως κατηγονίσαντο οἱ
 ἄλλοι πρότερον, καὶ μετὰ μαγίστης ἀπεκρούσαντο τῆς αἰσχύνης·
 τοῦτο γὰρ ἡ ἀρετὴ.

Ὅρισμός κατὰ Συνάθροισιν.

Συνάθροισις δὲ ἐστὶ πάλαι εἰς ταύτην συναλβεῖν· ἔστι δὲ τοῦτο,
 ἐπιθεῖν ἀξίωμεν τὸ προκαείμενον ἐπιρροῇ πολλῶν ὀρισμῶν, ἢ ἐπι-
 θέτων ἀλλεπαλλήλων, ἢ τὰ μέρη τοῦ προτεθέντος ἀπαριθμοῦντες,
 ἢ τὰ ἀποτελέσματα ἐπιθέμενοι.

Ἐκ μὲν οὖν τῶν ὀρισμῶν, εἰ πολλοὺς λόγους τῷ λόγῳ ἐποιήσομεν·
 οἷον, εἰ περὶ τῆς ἰσχυρίας ἡμῶν ἦν ὁ λόγος, ἐροῦμεν κατασκευάζοντες·
 αὐτὴ γὰρ ἐστὶ φύλαξις μὲν τῆς τῶν ἀξίων λόγου ἀρετῆς· μάρτυς
 δὲ τῆς τῶν φαύλων κακίας, εὐεργέτης τῶν ἀνθρώπων, διδάσκαλος
 τῶν πίωνων, προσῆκτος τοῦ μέλλοντος, παιδαγωγὸς τοῦ παρόντος·
 καὶ ὡς, εἰς φιλοσοφίας οὕτην μητρόπολιν εἶποι, οὐκ ἂν ἀμάστοι.
 Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἐπιθέτων ἀθροίσεως οὕτω· Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος,
 ὁ τοῦ Σωφρονίσκου, ὁ ἠθικὸς φιλόσοφος, ὁ διδάσκαλος Πλάτωνος
 καὶ ἄλλων πολλῶν, ὁ μέγιστος κλέος ἐπὶ σοφίᾳ ἀράμενος, αὐτὸς κώ-
 νειον ἐκ φθόνου πίων, ἀπέθανεν ἐν εἰρηκτῇ.

Ἐκ δὲ τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν μερῶν οὕτως ὡς. Πάντες εἰργά-
 ζοντο, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, παῖδια, καὶ γέροντες, καὶ οὐδεὶς ἦν
 εἰς τὸ ἔργον ἀψυχάλει.

Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀποτελεσμάτων ἀθροίσεως· Δεινὸν γε ὁ πόλεμος τίς
 γὰρ τῶν κακῶν ἐξ αὐτοῦ οὐ γίγνεται τῆς ἀνθρωπότητος; οὐ παύεται
 ἐμπορία; οὐ γαστήματα ἀναλίσκονται; οὐχ ἢ γῶρα δηρῶτα πάντα; οὐ
 κείνη πίπτουσα; οὐ πόλεις ἀλίσκονται; οὐκ ἀπόλλυται εὐθυμία;
 οὐχ ὄλιγοι νεῦτοι, καὶ νεῦρα τῶν πόλεων, περικίπτεται; σφυκτὴν ἕρα
 πόσειον, ὅση δύναις. Ὁμοίων δὲ τοῦτο τῷ ἐκ τῶν ἠησομένων τό-
 πῳ, περὶ ὧν εἴρηται.

Ἀντιθέμενον.

Ἀντιθέμενον δ' ἐστὶν, ὅταν δύο τινῶν ἀντιθέτων ἀλλήλους

θεζόμενοι θάτερον ὡς ἀλικύες, ἢ ἀγαθὸν, ἀναγκασθῶμεν ἀποβαλεῖν τὸ ἕτερον ὡς ψευδές, ἢ κακὸν οἶον, δεῖ πρὸς Φίλιππον αἰεὶ πολεμεῖν· ἐπιζήμιον γὰρ ἄγειν εἰρήνην· τί γὰρ κακὸν ἡμῶν κατ' ἐκείνην οὐκ ἐπεγένετο; οὐ τοὺς κατὰ τὴν Θράκην συμμάχους ἡμῶν κατεστρέψατο; οὐ Πρωκῆς διέφθειρε; οὐ Πύθας ἔγχε; οὐχὶ νῦν γε εἰς καρδίαν ἐπὶ τοὺς κληροδόχους ἡμῶν βραχίονα πέπομμε; καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἄτερον δ' αὖ σύμμικτον ἔκ τε τῶν ἡγουμένων καὶ τοῦ ἀντιθέτου οἶον, Ἄξιον φιλοσοφίαν τιμᾶν· δῶρον γὰρ αὕτη παρὶ θεοῦ ἡμῶν κατιέναι πιστεύεται· πρῶτον γὰρ ἀγρίους οὕτως ἀνθρώπους, ἡμέρωσεν· εἶτα πόλεις κατέφυκσε, νόμους ἔθηκε, τέχνας ἐξεύρεν, εὐδαιμονίαν περιεποίησε, γυνείας τιμᾶν ἐξεπαίδευσεν, φίλοις βραχίαιν, θεομένοις ἐπαρκαῖν, ἀπὲρ πατρίδος ἀποδυσήσκειν· τὰ πάντα ἐν πᾶσι καλῶς συνέχει καὶ συντηρεῖ· τάς τε γὰρ μήπω οὐσίας, ἣν ὄραν ἔλας τὸ ἀνθρώπινον ἀκοινώνητον καὶ ὀμιόν, ἀνθρώπους μὲν τὸ εἶδος, θάρια δὲ τὴν τρέψιν, θεῶν ἀγνωστῶντας, συγγένειαν ἀγνωστῶντας, ἐπὶ ἀλλήλους ἰσορροπῶς τρεπομένους· τί γὰρ οὐχὶ τὴν ἐκ τῆς ἀμαθίας κακὸν ἐν ἡμῶν εἶδη γενόμενον; Οὐκοῦν φιλοσοφίαν τιμᾶν δικαιοτάτην ἅμα καὶ συμφερέστατον.

Ταῦτα μὲν καὶ παρὶ Πλάτωνος ἰκανά· δεῖ δ' οὖν φυλάττεσθαι μὴ πέρα τοῦ δέοντος τείνοντες, τὸ δὲ λεγόμενον, διατρέξωμεν τὸ καλῶδιον, καὶ ἐξοικείλωμεν ἀκαίρως εἰς προδύτους ναυτίας, εἴ τις ἐπὶ ἄγονται ἡμεῖς πειρατέων δὲ ὡς ἄρρησιν τῆ φύσει βραδίοντες, σύμμετρα τοῖς πράγμασι λαμβάνειν ὀνόματα, τὴν μάταιον ὄχλον σοφισταῖς ἔδοντες ἀπειροκάλοις, ἵνα μὴ ἀντὶ πάθους γέλωτα τοῖς ἀκούουσι ἐμποιήσωμεν.

Περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ ῥητορικοῦ λόγου.

Δικανικόν.

Τριῶν ὄντων τῶν εἰδῶν, ὡς εἶπται, τοῦ κατὰ ῥητορικῆς λόγου, Δικανικοῦ, Συμβουλευτικοῦ, καὶ Πανηγυρικοῦ, τὸ μὲν Δικανικόν

παρὰ τὸ ἐν δίκῃ καὶ σφαιραῖται ταύτην εὐλαχῆ τὴν προσήγορίαν·
 δύο δὲ ἐν τούτῳ πούληται εἰ λέγοντες ὑποτίθενται, ὁ μὲν κατηγο-
 ρῶν, ὁ δὲ ἀπολογούμενος ὅτι, ὃ αὐτῷ ἢ περὶ τὸ δίκαιον καὶ
 ἀδίκον ἀμφισβόλια· τὰ γὰρ παρὰ πάντων ὁμολογούμενα ἀντιλογίας
 καὶ ἀμφισβήτησεως οὐκ εἰσὶν, ὡς εἰρηται, εἰσὶν ἀνεπίθετα. Ἐργον
 τοίνυν ἐνταῦθα τῷ ῥήτορι ἐρεταῖον τὸ περὶ οὗ ἀμφισβήτησις
 γίνεται ζήτημα, στοιχειῶν, ἢ ὁμοίων, ἢ ποιότητος ἐστὶν εἶθ' ὅ-
 ὅτι προσερεταῖοντα καὶ τὸν ῥῆτον τοῦ ἀντιδίκου, καὶ τὰλλα περι-
 στατικά ἀκριβῶς ἐξετάσει εἰς τὴν τῶν ἀπαιτούμενων ἀποδείξεων
 εὐρεσιν, ἕκ τε τῶν τύπων πρὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ λόγου ταύτας
 λαμβάνοντα, καὶ ὅπως δεῖ ἕκαστα προσκλόντως πλατύνειν, διασκε-
 πτόμενον· οὐ μὲν ἀλλ' αὐτῶν ὁ ἐναντίας μέλλει ἐρεῖν, ἀμελεῖν·
 ἀλλὰ κοινῶν προλαλεῖν, ὅταν αὖν τε, τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ ἐξ
 ἀπρόσδοκῆτος ποδὲν ἐπιθέμενος ὕστερον, καὶ πολὺς ῥέων ἐκ θρασύ-
 πτος καθ' ἡμῶν, πλεονεξία δόξῃ λέγειν. Ἀλλὰ διδάσκαλος πάντων
 τούτων ἂν εἴη, μάλιστα ἢτε τῶν ἀρίστων ρητόρων ἀνάγκησιν, καὶ
 ἢ τελεσιουργὸς πάντων ἔρασι· μίμησις γὰρ καὶ ἀσκήσις πάντος
 λόγου κρείττων.

Συμβουλευτικόν.

Συμβουλευτικὸν δὲ, εἴπ' οὖν ἀπαιτητικὸν ἐστίν, οὗ πλεῖστον
 λόγον ἐν ταῖς ἐκλογαῖσις ποιῶνται ἀρίστοι καὶ οὗ τέλος μάλ-
 λιστα μὲν τὸ συμφέρον, καὶ τὸ ἀσφάλειον· ἢ γὰρ περὶ ὧν ἂν
 δυνώμεθα κτίσασθαι ἀγαθῶν, ἢ περὶ ὧν ἂν οὖν τε ἢ ἀποφυ-
 γεῖν κακῶν, ἢτοι ἰδίων, ἢ κοινῶν συμβουλεύομεν· γρησεται ὅμως
 ὁ ῥήτωρ ἐν χρεῖα πρὸς τῷ συμφέροντι καὶ τοῖς λοιποῖς εἰρη-
 μένοις τελικαῖς κεφαλταῖσι, καὶ εἴπε τοιοῦτον εἴη εἴρηται παρὰ
 τῶν τεχνουργῶν, ὡς τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ῥῆθιον, τὸ ἐκβησόμενον.
 Δεῖ δ' οὖν τὸν διμητῆρον οὐ μόνον τῶν προσώπων, πρὸς οὗς, καὶ
 τῶν πραγμάτων, περὶ ὧν διμητῆρεῖ, γνώσιν εἶναι ἀκρίβειστέτην·
 ἀλλὰ καὶ εἶναι μάλιστα σύμφωνον ταῖς παρατηρήμασις εἶναι καὶ

μάλιστα τὸν τὸ κέρημα τοῦ Εὐκλεοῦ ἐπαγγελλόμενον, εἴγε μάλισ-
ταίθαι, ὃ βούλεται ἄνευ γὰρ τούτων χαλκὸς ἦχθ' ἔστι, καὶ κέρ-
μαλον ἀλαλάζον. (*)

Ἐπιδεικτικόν.

Ἐπιδεικτικὸν δὲ ἐστὶ τὸ εἰς χρῆσιν ἦχον τοῖς βουλομένοις ἐπαι-
νεῖν, ἢ φέγειν τινὰς ὅλη δὲ αὐτοῦ πράξεις ἀγαθαί τε καὶ φαύ-
λαι· τέλος δὲ, τὸ καλὸν καὶ αἰσχροῦ διαφέρει δὲ τούτο τὸ εἶδος
τῶν ἄλλων, τοῦ τε Δικανικοῦ, καὶ Διμηγορικοῦ, ἢ ἐκείνα μὲν
πρὸς ἀμφισβλλόμενα ποιοῦνται τὰς ἀποδείξεις· τούτο δὲ περὶ τὴν
τῶν ὁμολογουμένων ἐκθεσιν οὖν ἐπιδείξει τυγχάνει ἐνχοροῦ-
μενον· Ἐπαινοῦνται δὲ θεῶ τε καὶ ἀνθρώπινα, ζῶα, φυτὰ, λι-
μένες, καὶ λιμῶνες, ἐμψυχά τε καὶ ἀψυχα ὅτι ὅποτε ἀξίων ἐστι
λόγου· μάλιστα δ' οὖν θεῶ μὲν ἐξουσιότης ἐστ' ὁ ὕμνος· ἀνθρώ-
πω δὲ ἔπαινος, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν τῆς ψυχῆς ἀγα-
θῶν συνοφείνηται. Ἐπαινεῖται δὲ τις πόρρωθεν μὲν ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐκ
τῆς πατρίδος, ἐκ τῶν προγόνων, ἐκ τῶν γονέων· οἰκοθεν δὲ ἐκ τῶν
τῆς ψυχῆς ἀρετῶν καὶ τῶν τοῦ σώματος ἀγαθῶν, καὶ ἐκ τῶν
ἐξωτερικῶν, οἷον ἀξιωματίων, δούξης, πλοῦτος, καὶ τῶν τοιούτων·
ἔχεις δὲ παράδειγμα τούτου ἀξίον τὸ πρὸς Εὐκλεῆσαν τοῦ Ισοκράτους
ἐγκώμιον.

(*) Τούτο δὲ καὶ Πλουτάρχῳ εἴρηται περὶ τοῦ Περικλέους· Παισοδαπῶν γὰρ
φαίν, ὡς εἰκὸς παθῶν ἐν ὄχλῳ (τὸ δὲ μὲν τῶν Ἀθηναίων)· αὐτῶν τὸ μέγιστον ἀρχὴν
ἔχοντι, φουμένων, μένος ἡμιελῶς ἕκαστα διαχειρίζεσθαι περὶ αὐτοῦ· εἰδικὴ τὴν ἱστορικὴν,
κατὰ Πλάτωνα ψυχολογίαν εἶσεν, καὶ μέγιστον αὐτοῦ ἔργον τὴν περὶ τὰ εἶδη καὶ
πάθη μίθεσον, ὡσπερ τινὰς τόνους καὶ εὐθρησας ψυχῆς γὰρ ἡμιελῶς ἀφῆ; καὶ κρῖ-
σιος διεκίμενος· αἰτίαι δ' οὗν τὸ τοῦ ἔργου φῆσεν· ἀπορροῦσθαι ὡς ἐπικραδῆας φασί·
ἢ περὶ τὸν εἶον δόξα καὶ πίστις τοῦ ἀνδρὸς, ἀπορροῦσθαι περὶ φανῶς γενεῆς, καὶ
χρηματίων κρείττους. Περικλ. α.)

Ταῦτα μὲν καὶ περὶ τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου, ὅσον ἐν ἐπιτομῇ, οὖν
 φῶς τοῖς τῶν λόγων ἔκδοταις παραστῆναι, ὥστε καὶ εἰς τελευταίαν
 πραγματείας ἀφ' ἑαυτῶν δύνασθαι χωρεῖν. Ἡδὴ δὲ μεταβαίνωμεν
 εἰς τὸ περὶ διαθέσεως λόγον.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ.

Διαλαβόντες ἤδη περὶ τῶν ὑπερημάτων, ὅπως ἂν εἴη ζήτησία,
 περὶ τε τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τόπων, ἐξ ὧν ἐκεῖνα λαμβάνονται ἂν,
 καὶ περὶ τῶν τελευτῶν κεφαλαιῶν, τῆς τε αὐξήσεως τούτων ἐκείνων,
 καὶ τελευτησίων περὶ τῶν εἰδῶν καὶ κατὰ ῥήτορας λόγου, ἐγόμενον
 ἂν εἴη καὶ περὶ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ ἤδη τάχ' ἀναγκασιότατα εἰπεῖν.

Ἔστι δὲ λόγῳ διάθεσις τῶν μερῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς διά-
 τάξεως ἰκανῆς καὶ ἀρμόδιος τῆς ἀνευ οὐδὲ τῶν εὐρημένων ὁφέλου
 οὐδὲν· ἀλλ' οὐδ' αὖ παντὶ ράδιον πύστις ἀκριβῶς ἐργασθαι εὐ-
 ρεῖν μὲν γὰρ τοὺς τόπους ὁφέλου ἐστὶ φρονέειν· εὐδὲ διαθέσθαι τὰ
 εὐρημένα, τῷ κρίσει εὐμοιροῦντος διὸ καὶ πλεῖστον λόγον τούτων
 ποιητέον τοῖς εὐδοκίμειν βουλομένοις.

Ἔστι δὲ μέγε λόγῳ μάλιστα τέσσαρα, Προοίμιον, Διήγησις,
 Βεβαίωσις, Ἐπίλογος· δεῖ γὰρ δὴ διὰ μὲν τοῦ προοιμίου προδικαθε-
 σθαι τὴν ἀκρεώμενον· διὰ δὲ τῆς διήγησεως δηλωθῆσαι τὸ περὶ οὗ
 ὁ λόγος ἐστίν· εἰδ' ὡτῶ πιστώσασθαι ταῦτα, ὅπερ ἐστὶν ἡ βεβαίω-
 σις καὶ τελευτησίων ἐπενεργεῖν τὸν ἐπίλογον, ἀνακεφαλαίωσιν τῶν
 εὐρημένων ποιούμενον, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἑξῆς ἀκριβέστερον.

Περὶ Προοιμίου.

Προοίμιον τρέψαν ἐστὶν ἀρχατῶν προσηκουσθέν· καὶ τῆς ὅλης

τοῦ λόγου ὑπόθεσις, σύντομος ὑποθέσεις· ἔργα δὲ αὐτοῦ μάλιστα τρία, Εὐνοία, Πρῶσις, Εὐνοΐα τέλος γὰρ τῶν μὲν προπαρσκευῆς τῶ τῶς ἀκροωμένων ἐνοίκους ἡμῶν αὐτοῖς, κέρτορον προσηκτικῶς τοῖς λεγομένοις ποιῆσαι τῆς δὲ τοῦ λόγου ἐν κερταίῳ δπλώσεως, εὐχαίεις αὐτοῖς, ὧν ἐροῦμεν, ὅσον οἶον τε, ἀπεργασθῆναι.

Εὐνοία.

~~Θηρασίμω δὲ τῶν εὐνοϊκῶν τετραγῶν, ἐξ ἐπαίνου τῶν ἀκροωμένων, ἐκ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου, ἐκ διακρίσεως τῶν ἀντιπάλων, καὶ ἐκ τῆς λύσεως τῶν ἀντιθέτων.~~

Ἐκ μὲν οὖν ἐπαίνου τῶν ἀκροωμένων παράδειγμα ἔστω ἡμῶν ὁ Πλατῆνης τοῦ Ἰσοκράτους· « Εἰδότες ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις πρόθυμως ἐσθῆν εἰθισμένους, καὶ τοῖς εὐεργέταις μεγίστην χάριν ἀποδιδόντας, ἡνωμένον ἐκτελούσοντας μὴ περιθεῖν ἡμᾶς ἀναστάτους ὑπὸ Θηθύων, εἰρήνης οὖσης, γυμνῶν.»

Ἐκ δὲ συστάσεως τοῦ οἰκείου προσώπου, ὡς τὰ λοιπὰ τοῦ αὐτοῦ· « Πολλῶν γὰρ πρὸς ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καταφυγόντων, καὶ δικαιοπραξίμων πάνθ', ὅσων ἐδεδήσαν, πολλὴν ἡγοῦμαι μάλιστα προσήκειν ὑμῖν παρὲς τῆς ἡμετέρας πόλεως ποιήσασθαι πρόνοιαν· οὔτε γὰρ ἀδικώτερον οὐδένας ἐν ἡμῶν εὐρεῖτε τοιαύταις συμφερούς περιπεπωκότας οὔτ' ἐν πλείονος χάριτος πρὸς τὴν ἡμετέραν πόλιν οἰκειότερον διακευμένους. » Συστατικὴν δὲ μάλιστα προσώπου καὶ τῆ Δημοσθένους ἐν τῇ περὶ Περσέου. « Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὐχῶ· καὶ πάντες καὶ πάσαι, ὅσον εὐνοϊκῶν ἔχων ἐγὼ διατάξω τῆ τε πόλεως καὶ πάντων ὑμῶν, τοιαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν σήμερον εἰς τούτων τὴν ἡμέραν.»

Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀντιπάλων αἰτίας διακρίσεως, ὡς ἡ αὐτὴ ἐν τῇ κατὰ Μειδίον. « Τὴν μὲν ἀσπίδα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὴν

ἄβριον, ἢ πρὸς ἑπανταχρῆται βραβείας, οὐδένα οὐθ' ὑμῶν, οὔτε
 τῶν ἄλλων πολυτῶν ἀγροεῖν εἶμαι.

Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀντιπικτόντων ἰσοσεως πολλαχῶς ἐξέσαι θηρᾶ-
 σθαι τὴν εὐνοίαν, καὶ μάλιστα εἰ ἐξετάσαιμεν τὰ περιστατικά
 οἶον, ἔθους ἄντος Ἀθηναῖοι τοὺς ὑπὲρ πεντήκοντα ἔτη γεγονότας
 πρώτους διαμνησθεῖν ἐπὶ οὕτως ἐξῆς τοῖς ὑπεβουλεύτας τῆ ἡλικίᾳ,
 Δημοσθένους προλαβῶν τὴν τάξιν, λύει τὸ ἐπὶ τοῦ ἔθους ἀντιπί-
 κτον ὄδι. - Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προτίθετο, ὧ ἄν-
 ὄδρος Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισηλὴν ἄν, ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθό-
 των γνώμην ἀπερίκριντα, εἰ μὲν ἤρεσκε μοι τὴ τῶν ὑπὸ τούτων ῥη-
 θέντων, ἢ συλὴν ἄν ἔχον· εἰ δὲ μὴ, τότε ἄν καὶ αὐτὸς ἐπειροῦμαι
 ἢ ἄ γινώσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δὲ περὶ ὧν πολλοὶς εἰρήκασιν οὔτοι
 πρότερον, συμβαίνει καὶ νομῆ σκοπεῖν, ἔχοντα καὶ πρώτος ἀνα-
 στάς, εὐκότως συγγνώμης τυγχάνειν. ()

() Πολλαχῶς μόντα καὶ ἄλλοθεν λαμβάνονται τὰ πράγματα, οἶον καὶ ἐξ αὐτῶν
 τῶν σπλάγγων τοῦ πράγματος εἶον, ἐκ γενικωτέρης πρὸς προτάσιως ἀρξάμενος,
 καταλέγει δια μερικωτέρης εἰς τὸ περὶ αὐτοῦ λέγειν εἶον, ἀπὸ ἐπικίνου γενικῶς τῶν
 ἡρώων, ἢ οὔτω τάχει εἰς τὴν τῶν Κλαυδίου ἐπικίνου. Ἐκότως δὲ καὶ τοῦ ὄμοιου,
 ὡς τὸ τοῦ Βασιλείου εἰς τὸ κατὰ τῶν ἑρμηνείων, - ὡς περὶ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν πα-
 ραγγημάτων, ἔστιν εὐστόχος καὶ κατὰ τὴν λόγον τῆς τέχνης γίνονται, μετὰ τὴν
 κῆρην μάλιστα τὸ ἀπὸ κῆρην ὀφείλουται· οὕτως ἐπὶ τῶν πνευματικῶν
 κεραισίων, ἐπιδὴν μάλιστα τὴν ἐκδοκὴν μακροτέρως λάβη, τὰ παραγγηματα,
 ὅτι τὸ σκεῖν αὐτῶν καὶ ὀφείλουται πρὸς τὴν ἀπακέρωσιν τοῦ εἶου, καὶ τὴν τῶν
 κεραισίων κλίμασιν ἀναρτῆται. Ὁμοίως δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὡς ἂν εἶσαι
 τῆ εἰ περὶ παιδείας αὐτῶν ἔλτος, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀκρίτου, ἔστιν
 κῆρην αὐτῆ τῆς ἔχουσι γίνονται, ἐπισηλὴ τὰ ἐξ ἐκείνης καλά. Γίνεται δὲ καὶ ἐκ
 ἀποδείξεως ὡς ἢ μὲν ἀγαθῆς τῶ πρῶτου καὶ τῶν ἀποδείξεων εἰς τὸ ἀγαθόν, ἢ δὲ
 τοῦ ἀδύνατου πράξεως καὶ ὅθεν αὐτὸν πρὸς τὸ σκεῖν. ἔστι δὲ καὶ ἀπὸ γνώμης
 ἀποδείξεως οὐροῦ πρὸς ὡς ἢ καὶ ὁ Μηνιάτης. Ἀρξάμενος μάλιστα τὸ φεῖσθαι τοῦ
 ὄμοιου. Ὁμοίως δὲ καὶ ἰατρικῆς ἢ μάλιστα καὶ πολλαχῶς ἕως, ἔστιν ἂν τὸ τοῦ ῥήτο-
 ρος εὐνοία καὶ πλουμάσια δύναται ἐφαρμῆσαι ταῦτα τῆ ὑποθέσει τοῦ λόγου διὰ
 τῆς εὐνοίας περὶ ταῦτα κεραισίων, τῆ μάλιστα τὸ καὶ τὸ ὅθεν ταῦτα εἶσαντες

Προσοχή.

Τῆν δὲ προσοχὴν παλλὰ καὶ ταύτην κινεῖν πέφυκε· μάλιστα δὲ πάντων τρία ἐκεῖνα, τὰ θαυμαστά, τὰ ἰδέα, τὰ φοβερά· καὶ θαυμαστὸν τὸ τοῦ Ἰσοκράτους ἐν τῷ συμμαχικῷ λόγῳ, «Ἀπαντες μὲν» εἰώθασιν οἱ παριόντες ἐνθάδε ταῦτα μέγιστα φάσκειν εἶναι καὶ μάλιστα σπουδῆς ἄξια τῇ πόλει, περὶ ὧν ἂν αὐτοὶ μέλλωσι συμβουλεύειν. Τοιοῦτον δὲ τι καὶ τὸ τοῦ Λυσίου ἐντε τῷ Ἐπιτασίῳ καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἐρατοσθένους.

Ἐκ δὲ τῶν ἰδέων αὐθις, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ Ὀλυμπικῷ. «Ἐπὶ πολλῶν ἂν τις ἰδεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν φανεράν γενομένην τῇ πόλει, οὐχ ἥμισυ δὲ ἐν ταῖς παροῦσι πράγμασι.»

Ἐκ δὲ τῶν φοβερῶν αὐθις ἐν τῷ τετάρτῳ Φιλιππικῷ. «Καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλεύεσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, ἃ νομίζω συμφέρειν. Τοιοῦτον δὲ καὶ τῷ περὶ εἰρήνης· καὶ τὸ τοῦ Κορινθίου παρὰ Θεουκιδίδῃ (Α. Ζή.) ἔντε δ' ἂν οὖν καὶ ἄλλως ἐκ τῆς Ἑρμηνείας πολυλογῶς συνάγῃ τὴν τῶν ἀκρατῶν προσοχὴν· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς μελέτης μᾶλλον, ἢ ἐκ διδασχῆς ἂν εἶη θεράσιμα.»

Ἐυμάθεια.

Ἡ δὲ Ἐυμάθεια προσγενήσεται μάλιστα, εἰ τὸ περὶ οὗ οὐ λόγος ἐκθέσομεν ἀκριβῶς, δικαίρεσει τῶν κεφαλαιῶν μετὰ φράσεως γρασάμενοι καθαρῶς, ὥστε προκισθῆσθαι τὸν ἀκριβοῦμενον ἐν ὀλίγῳ πᾶν τὸ ἐν τῷ λόγῳ περιεχόμενον· ἴσους δ' ἂν τοῦτο σαφῶς, εἰ τὸν περὶ ριφάνου καὶ τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ ἀναγνῶς μετ' ἐπιτασίως. Ἔσται δ' οὖν ταῦτα πάντα τὰ περὶ εὐνοίας, προσοχῆς, καὶ ευμάθειας εἰρημένα, οὐ μόνον ἐν προσιμίῳ, ἀλλὰ καὶ δι' ὅλου τοῦ λόγου θεωρητέα τε καὶ τακτέα· ταῦτα γὰρ φαίνεται μάλιστα πάντων τῷ Δημοσθένει μνημονοῦ κατὰ πᾶσαν σελίδα ἐν τοῖς λόγοις μεθευούμενον τε καὶ σπουδαζόμενον· τὸ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συνεχῶς ἔπεινα-

λαμβανόμενον· καὶ τὰ σύντιες αὐτῶ μετὰ τῆς ἀπορνήσεως πάντα τοῦ φιλοπονητικῆς ἀρετῆς, καὶ ἄλλα τὰ αὐτὰ εἰσαγόμενα συνοχῶς, τούτ' αὐτὰ ἐσώλονται.

Ἐκ γούν τῶν εἰρημένων τάχ' ἄνευ εἰδῆς, καὶ ὅθεν ἂν εἴη, λαπρία κατέχευε τὸ γενικώτερον τὰ προσήμια, ἵνα μὴ εἰς τὴν τῶν περὶ τὸν Ἑρμογένην ἐμπιστώντες λαμπρολογία, τοῦ ἀνυπόστατου, οὐ μάλιστα κατασκευάζομεθα, ἀποτύχωμεν· οὐδὲ ἢε περιεκτικῶν, ὁσονοίων τε, τῆς ὁλῆς ὑπεύθεως, σίντομόν τε καὶ σήμετρον πρὸς τὸ ὅλον, ὡς ἢ ἐπιφοιτῶν πρὸς τὰ σώμια, εἰ μὴτε ποτ' ἀναγκάζοι καὶ ὑπερτεῖναι, τὸ προσήμιον εἶναι (7) ἀρχεσθαι τε αὐτῶ ἡσύχως τε καὶ κοσμίως, εἰ μὴ τις ἄλλως ἀργῆ ἢ θυμιασθῶ, ἢ τοιούτῳ τῷ βούλοιο καταλάξαι τοὺς ἀκαρπιαίους, οἷον καὶ ὁ Χρυσόφειτος ἐν τῷ πρὸς Εὐτρόπιον ἐν κλειῶν ταῦτα ἐμεθεδέξατο· “ Ἀεὶ μὲν, ἀδελφοί, μάλιστα δὲ νῦν εὐχαίρον εἰπεῖν, ματαιότης ματαιότητων τὰ πάντα ματαιότης ποῦ νῦν ἢ λαμπρὰ τῆς ὑπατείας περιβολή; Ποῦ δὲ αἱ φιδραὶ λαμπρόδες; Ποῦ δὲ οἱ κρότοι καὶ οἱ χοροὶ, καὶ αἱ θαλίαι, καὶ πανηγύρεις; ποῦ οἱ στέφανοι καὶ τὰ παραπετάσματα; ποῦ ὁ τῆς πύλων ὄρυθος, καὶ αἱ ἐν ὑπεδρωμίσαις εὐφρομίαι, καὶ τῶν θεπτῶν αἱ κολακείαι; πάντα ἐκείνα οἴχεται νῦν. λέγεται δὲ τὸ τοιούδε προσήμιον ἐξ Ἑροδότου.

Περὶ Διεύξεως.

Τὸ δὲ προκείμενον εὐθὺς διαδέχεται ἡ διέγξις, ἣν ὀρίσασθαι ἄν τις καὶ πύτην εὐθεσίαν εἶναι πραγμάτων, περὶ ἧ συνέστηκεν ἡ τοῦ λόγου ὑπόθεσις· ἔστι δὲ αὕτη διττὴ, ἀπὸ τῆς τε καὶ ἐγκατάσκευας. Τὴν μὲν οὖν ἀπλῆν τε καὶ φυσικὴν ἐκτίθεν τοῖς ἱστορικῶν συγγραφέουσιν ἢ δὲ κατὰ ῥήτορας τοῖς παρεπομένοις αἰτίοις τε καὶ περιστατικοῖς

(7) ἴδιαι δ' ἂν ταῦτα πάλω ὡς τὸ πρότερον μέιστα ἐν τῆς προλόγου τῶν πραγμάτων ἐπιπέδου. Σημειώσαι· ἀποχρῶν, ἵνα εἰς ἀπασαν τὴν τῶ πάθους ὑπόθεσιν, ἀμσ ἐκείνης τῆς ἐρετικῆς ἀρετῆς.

στεροσεπιάζεται ὅπου, τὰ μὲν ἡμῶν οὕτω, τὰ δὲ ἐκείνως τῶν προ-
 γυμσίων, σχήματι ἀσυνόετο πολυλόκις, ὑποκρίσειτε φωνῆς κατὰ τὸ
 συμφέρον, καὶ λέξαι γὰρ μὲν ἰσχυροτέρη, τὴν δὲ ὑπεισιτάξαι κατὰ
 τὴν χρείαν, ἀξιοκρίτων τε καὶ μειονότων καὶ πάλιν τὸ προσήκον, ἐν
 οἷς αἱ, ἐπιπυρόντων. Τοιαύταις δὲ διαγρήσει καὶ ἐν πάσι μὲν τῆς
 λόγου τῆς ἰκανικῆς ἐνταυροῦ ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κατὰ νου-
 οἶον ἐκείνη οὐχ ἕττον παύσηται. « Τὴν γὰρ ἐπιπύρα τὴν ἰερίαν
 « (ἰερίαν γὰρ ἔγωγε λέγω πᾶσαν, ὅταν αὐτὴς ἐνεκεν τῆς ἐορτῆς πα-
 « ρασκευάζεται, τέως ἂν χρυσῆ) καὶ τῆς στεφάνου τῆς χρυ-
 « σοῦς, οἷς ἐπιπυρόμενη ἐπὶ κίονα τῷ γορῷ, ἐπέστυλευσεν, ὃ
 « ἀνδρες Ἀθηναῖοι, διαφθείρει, νυκτοῦς ἐπίθων εἰς τὴν οἰκίαν τὴν
 « τοῦ γορσοῦ, καὶ διέφθειρον, ὃ μόντοι γε πάντες οὐ γὰρ ἐδυ-
 « νήθη καὶ ταιούτω γε οὐδεὶς πώποτε οὐδένα φρεὶν ἀπικλύσει τοι-
 « μίσαντα, οὐδὲ ποιήσαντα ἐν τῇ πόλει οὐκ ἀπέγρησε ὁ αὐτῆς,
 « ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκατον, ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, διέφθει ἐμοῦ τοῦ
 « γορῶ καὶ εἰρή Τειρεσίαν ὁ αὐτῆς, ἀνδρῶν ἐπιπυροῦς πᾶσι, ἀλλὰ
 « τῶν ἐγένετο, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐθὲν ἔμελλε, τὸν ἀνδρῶν ἀπο-
 « λῆσαι, αὐτὴς συγκροτῆν καὶ διδάσκων ἔμελλε πᾶσι τὴν γορῶν, οὐδὲ
 « ἂν ἠρῶν ὄψεθ', ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, εἴτε ἀβύδατος ἐν εἰ-
 « στήθων ὁ γορῶς, καὶ πρᾶγματα οὐχ ἔμελλε ἐν ἐπιπυροῦ καὶ ἐν ἐν-
 « ταῦθα ἔμελλε τῆς ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῶν περὶν, ὅτι τὸν ἐπέ-
 « φανόμενον ἔργοντα διέφθειρε, τοῦς γορῶς συνήκον ἐπ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ
 « ἀπειλοῦν, ὁμολοῦσι παρεστῶς τῆς κατὰς, τὰ παρὰσκήναι φράτ-
 « των, προσκλῶν, ἰδιώτης ὄν, τὰ διηγήσια, κακὰ καὶ πρᾶγματ' ἀ-
 « μύνητά μοι παρέχων διετέλεσαν. »

Ἄρεται δὲ διαγρήσειως μάλιστα τρεῖς, σαφήνεια, συντομία, καὶ
 πιθανότης τὸ μὲν, ὡς διασαφηνικὸν ἐν τοῦ πρᾶγματος τὸ δὲ, ὡς
 μνημονικὸν τῶν διασαφηνιζόμενων τὸ δὲ, ὡς τῶν εἰρημένων πηρω-
 τικῶν δεῖ γὰρ δῆλον πρῶτον σαφές τε καὶ σύντομον τὸ περὶ τοῦ ὃ
 λόγου τῆς διασαφηνικῆς παρεστῶν εἴτα πρὸς τὸ πᾶν καὶ πιθανὸν τὸ τῆς
 δοκεῖν λέγων· εἰ γὰρ μηδέτερον, ἢ το ἔπειρον μὴ ἐπιπυροῦ τῶν.

των, εἰς μάτην, εἰ μὴ καὶ εἰς πᾶν πόνοντιον ὁ ἀγὼν ὅλως ἡμῶν
περιστέταται.

Πρότασις.

Ἐχομένως δὲ τῆς διηγήσεως ἐπιτακτέον τὴν Πρότασιν ἥτις
καὶ Πρόθεσις ἄλλως ἤκουσεν, εἰς προδηλώσιν τῶν μελλόντων ῥη-
θήσεσθαι κεφαλαίον ποιῶσα εἰκαυτέρα δ' οὖν αὐτὴ καθέστηκε
συμβουλευόντι ὅπου ἡ διήγησις αὐθις γίνεται ἄχρηστος, καὶ τῷ
προομιῶ πολλοῦ δυσδιακρίτως συνῆπται, ὡς καὶ τῷ πρὸς τοὺς
ἀνέους τοῦ Βασιλείου. - Εἴη θεωρεῖτε, εἰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς
,, διδασκάλους ἑσπῶν καὶ τοῖς ἐλλογίμοις τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν,
,, οἰῶν καταλελοίπει λόγων, συγγενομένοις ὑμῖν, αὐτός τι παρ'
,, ἑμαυτοῦ λυσιτελέστερον ἐξευραχένοι φημί· τοῦτο μὲν οὖν καὶ
,, συμβουλευσῶν ἦχω, τὸ δεῖν εἰσάπαξ τοῖς ἀνδράσι τούτοις,
,, ὡς περ πλοίου, τὰ παθῶν τῆς δικαιοῦσας ἡμεῶν παραδόντας, ἢ περ
,, ἂν ἄγωσι, ταύτην ἐυνέπεσθαι· ἀλλ' ὅσον ἐστὶ χρήσιμον αὐτῶν
,, δεχομένοις εἰδέναι καὶ τὴν χρὴ περιῦδειν. τίνα δὲ ἐστὶ ταῦτα, καὶ
,, ὅπου, καὶ ὅπως διακρινόμεν, τοῦτο ἦδη καὶ διδάξω, ἐνθεν ἐλόν-
,, ἔστι δὲ σαφιστέρα Πρόθεσις ἢ ἐκ τῆς τῶν κεφαλαίων, ἐπειδὴ ἂν
,, περὶ πολλῶν λόγος ἦ, δικαιοῦσας ὡς παρὰ Δημοσθένει ἐν τῷ κατὰ
,, Ἀριστοκράτους (2, 2)· ἀέκαστον δὲ ἐμὲ, ὑπεσχημένον τρεῖς ἀποδείξειν·
,, ἐν μὲν, ὡς παρὰ τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα εἴρηται· δεύτερον δὲ,
,, ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τῆ πόλει· τρίτον δὲ, ὡς ἀνάξιός ἐστι τυχεῖν
,, τούτων, ὃ γέγραπται· ἀπάντων τούτων αἴρεσιν ὑμῖν δοῦναι τοῖς
,, ἀκρωμένοις, τὴν πρῶτον, ἢ τὴν δεύτηρον, ἢ τὴν τελευταίον ὑμῖν
,, βουλομένοις ἐστὶν ἀκούειν·

Τοιαύτη διαίρεσις ἐγρήσατο μάλιστα ἐν τοῖς ἑπιτακτέοις ἐν
ταῖς διδασκαίαις Ἠλέκτρου ὁ Μηνιάτης. Ἐξέει δέ ποτε γῶραν ἢ Πρόθεσις καὶ
τῷ περὶ πινυθηρῶν, ὡς καὶ Πλάτων ἐν Μενεξένῳ ἐγρήσατο ταύτην.
Δοκεῖ μοι χρῆναι κατὰ οὖσιν, ὡς περ ἀγαθοὶ ἐγένοντο, οὕτω καὶ
ἐπαινεῖν αὐτούς τὴν ἐγγύθειαν οὖν αὐτῶν πρῶτον ἐγκωμιάσωμεν·

ἢ δεύτερον ἢ, προῦν τε καὶ πικρῶν ἐπὶ δὲ πρώτοις τὴν τῶν ἔργων ἐπιδείξωμεν πράξιν, ὡς καλὴν καὶ ἀξίαν πρώτων ἀπεργάνων τῶν. Ἡ δὲ δυνήσεις μετὰ τὸ πρότερον μὲν εὖτος ἕως εὐδαμῶς ἐν ἐργασίαις, ἐκ διαλειμμάτων δὲ μᾶλλον τῶν πανταχῆ τοῦ λόγου ἐνέσπαρται· τι γὰρ ἂν εἴη λόγος πανταχῶς, ἢ πράξεων δυνήσεις μετ' αὐξήσεως;

Βεβαιώσεις.

Μετὰ δὲ τὴν δυνήσιν καὶ τὴν πρόθεσιν ἔπεται εὖτος ἢ βεβαιώσεις ἤτις καὶ πίστις, καὶ ἀρίστες παρὰ τισιν ἤκουσαν· δεῖ γὰρ δυνήσων ἂν δυνήσώμεθα, τούτων καὶ τὰς πίστις ἐπενεργεῖν.

Μέρη δὲ τῆς βεβαιώσεως δύο, κατασκευὴ, καὶ ἀνασκευὴ τὴν μὲν, πρὸς πίστισιν τῶν ἡμῶν συμφερόντων· τὴν δὲ, πρὸς ἀναίρεσιν τῶν ἐναντίων· γρησαιντο δ' ἂν μάλιστα ἐν δίκαις ὁ μὲν κατασκευῶν, τῆ κατασκευῆ· ὁ δὲ ἀπολογούμενος, τῆ ἀνασκευῆ· φεῖται γὰρ ὁ μὲν ἀποδείξει πρῶτον, ὁ ἐπιφέρει ἐγκλημα· εἴθ' οὕτω καὶ ἀνασκευάσαι, ἢ ἂν ἄτερος μέλλῃ ἀπολογησέσθαι· τὴν δὲ ἀπολογούμενον τούναντίον λύσαι πρῶτον εἰκός ἐστι τὰ ἐγκλήματα, εἴθ' οὕτω κατασκευάσαι τὸ ἑαυτοῦ.

Πυρόντας τοίνυν, ὡς εἴρηται, πρῶτον τὰ ἐπιχειρήματα, σκοπεῖν δεῖ, κατ' ἕπος σὺν κόσμῳ αὐτὰ διατάξωμεν· τὰ μὲν ἰσχυρότερα προτιθέμενα καὶ ἐπιτάττοντες, τὰ δὲ ἀδυνατιότερα συγκαλείοντες ἐν τῷ μέσῳ ἐναντίον γὰρ τῆς προθέσεως ἵστα ἀρχομένους, ἢ λήγοντας ἀνίσχυρόν τι προτείνειν· εἴπα δὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν αὐτῶν δεῖ τιρεῖν οὕτως, ὡσθ' ὅπ' ἀλλήλων συναπαιτεῖσθαι δοκεῖν, αὐξήσοντας ὡς εἴρηται ἐνθυμήμασι καὶ παραδείγμασιν ἕκαστα τοῖς μὲν, ἐν δικαστικαῖς μάλιστα ὑποθέσεσι παραδείγμασι δὲ, ἐν δημοκρασίαις. δεῖ δ' εἶν ἐν ἅπασιν ἀποφύγειν τὸ μνηστύον τε καὶ πρόσκαρον, ποιητὰς σχημάτων, καὶ ἐννοιῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπὸ τῆς πένης γρηόμενους καλλῶς, ὅτε μὲν ἐρωτῶντας, ὅτε δὲ θυμολύοντας καὶ ἀμφιβαλλόντας· πηλάκις δὲ καὶ συμβουλίην παρὰ τε τῶν ἀκροαμένων.

καρτερῶν ἀντιδίκων αὐτῶν προσπειραμένους αἰτεῖν, ἐπιφρονήμασι καὶ
καὶ εἰρωνείαις ὁμοίαις, καὶ ἀντινακτῆσαι ἐσθ' ὅτι, καὶ ὅτι ἂν θεοῦ
συνεισφέρῃν ἡμῖν πρὸς τὸν σκοπὸν, πῶσι τοῖς τοιούτοις χρηστὸν
διδάσκαλος δὲ πάντων καύτην ἔσται σοι Δημόσθενος μάλιστα, ὅν εἶχε
μετ' ἐπιστολῆς πεντήκοντα, θαυμάσια σοι ἔσται γρησαί τῶν ἀπὸ τῆς
ῥήγας κειμένων. ()

Ἐπίλογος.

Ἐσχάτου δὲ πάντων ἐστὶν ὁ Ἐπίλογος ὅστις ἀνακεφαλαίωσις τῶν
καρτημένων ἐστὶ, καὶ μάλιστα ἐπιδοῦν ὁ λόγος ἐπιμηθέστερος καὶ πολυ-
μήρης ἢ ἄλλοι, δὲ τῶν πρώτων μάλιστα πέμπτος. Πρῶτον μὲν συνισθῶντες
ἡμῶς αἰτούς, καθάπερ καὶ ἐν τῷ προοίμῳ, σπουδαζομεν τὴν τῶν ἀ-
προκτων εὐσεβῆσαι γενομένην, ἀλλ' ἂν εἶναι τὰ εἰρημύνα καὶ ἀναμνηστέ-
στα λέγοντες. Δεύτερον δὲ, σέξιν, ἢ ἐλαττωῶν κατὰ τὴν γρησαί, ὁ
θεύσαντες ἀπεδείχθησαν. Τρίτον δὲ, ἀπαριθμῆσαι τὰ τοῦ λόγου κερά-
λαια, καὶ οἷον ἐπ' ὅλην ἐξ ἀπαρχῆς τοῖς ἀεροκταῖς πρὸς ἀνάμνησιν
καταθεῖναι. Τέταρτον δὲ, τὸ μῆθος κινήσαι πρὸς ὀργὴν, ἢ ἔλεον, ἢ
ἀγάπην, ἢ μῖσος, ἢ περ' ἀν' ἡμῖν συνενέγκαι, τοὺς δικαστάς, ἢ οὐστι-
νῶτων διεγείροντας. Δεῖ δ' οὖν τὰ ἐν τῷ Ἐπιλόγῳ ὅτι μάλιστα τοῖς

() Ἀπορῆσαι, πῶς ἐν τῷ ἐπιλόγῳ τὸν πρῶτον δεῖ προηγεῖσθαι, ὅ
τὸν θεωρίαν ἡμῖν γὰρ ἀπορῆσαι τὸν πρῶτον, πῶς ἐν γράμμασι καὶ μὴ εἶδος τῶν τῶν
λόγων πῶς ἄλλοι πῶς ἐν τῷ θεωρίαν, πῶς ἐν αἰτ' καὶ τῶν ἀνοσίων συντά-
κται λόγων ἐκ ὅλης διδάσκῃ, καὶ προσηγορεύει πρῶτος εἰσαγγέλλει, ἡμῶς μὲν θεοῦ
προσηγορεύει εἶναι τὸν πρῶτον καὶ προσηγορεύει τῆς θεωρίας. πῶς μὲν γὰρ ἐν τῷ
ἡμῶς σπῆνται λόγους εἰς ἡμετέρας ἡμῶς, τῶς ἐκ τῆς πῶς καὶ ἡμῶς ἀλλ' ἂν
μελετήσαντες τῶν δὲ πῶς τῶν ἐλαττωμένων τὰ ἐκ τῆς θεωρίας καὶ
πῶς ἐν τῷ θεωρίαν καὶ ἡμῶς καὶ ἡμῶς ἀνοσίων, ἀλλ' ἂν πῶς
ἡμῶς καὶ τῶν ἡμῶς. Ταῦτα καὶ δὲ τῶς ἀνοσίων ἐν τῷ γραμματικῶς
ἐν τῷ θεωρίαν προσηγορεύει γρησαί, ὅπως ἐκ ἡμῶς δύναιται ἐν τῷ ἐκ τῆς
προσηγορεύει καὶ προσηγορεύει, ἐκ ἡμῶς ἰδιαιτέρως, εἶπαι καὶ τῶς ἐκ τῆς
αἰτίας τῆς θεωρίας ἐπιδοῦν καὶ πρὸς τῶν γρησαί ἡμῶς. Δεῖ γὰρ δὲ ὅτι
καὶ πῶς ἡμῶς ἀνοσίων, εἰς τῶν ἡμῶς καὶ τῶν ἀνοσίων, τῆς θεωρίας ἡμῶς τὰ
ἡμῶς ὅτι γρησαί ἡμῶς καὶ πῶς ἡμῶς τῶν πρῶτον.

ἐν τῷ προσμίῳ εἰρημένοις ἐν παρὰ τὴν ἀγῆ σχηματίων σύμφορα εἶνε
 ὡσθ' ὅπερ ἐκεῖ ὑπεσχημέθα δείξον, τοῦτ' ὡς συμπέρασμα ἐνταῦθα
 προκύπτειν. Ἐπίσης δὲ ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ μίσει ἢ παθητικωτέρα
 καὶ ἀσύνδετος μᾶλλον οἰκειωτέρα καὶ προσφύει ἕνα οἷον ἐστὶν ἰδεῖν
 καὶ τῷ Λυσιακῷ κατ' Ἐρατοσθένους οἷον, « Πάσονται κατηγοροῦν,
 » ἀκτινύατε, ἐωράκατε, πεπόνθατε, ἔχετε, δικάζετε. » τὰ γὰρ ταῦτα
 ἄσχηματικά πλείονος πάθους εἰς διηλωτικά.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΠΕΡΙ ΕΡΜΗΝΙΑΣ.

Τὸν περὶ τοῦ ὅπως δεῖ λόγον πλάττειν λόγον περὶνάσαι κριρὸς
 ἡμῖν ἤδη καὶ ὅπως δεῖ ἐπάγειν αὐτῷ, ὡσπερ ἐν εἰκόνι, τὸ εἶδος,
 εἶπειν· καθάπερ γὰρ ἐκείνη ἀνθρώποις τε καὶ στήλησις ἐπινηθισμένη
 τοῖς χρώμασι, ἀφύκτως ἀλλάσσει τὴν ὄρασιν· οὕτω καὶ λόγος ἐπι-
 πρεπούσῃ ἐξαιρησασμένος κομψότητι, οὐδ' ἂν εἴποι τις, ὅσον τῆς ἀ-
 καῆν διαδούκοιων γοητείας ἐργάζεται δι' αὐτῷ τοῦτο μᾶλλον ἐκ
 τῆς Ἑρμηνείας, περὶ ἧς ἡμῖν νῦν ὁ λόγος.

Ἔστι δὲ Ἑρμηνεία κρίσεως ἐνδιαθέτου ἐξηγητικῆς· τὴ δὲ καλὴν
 αὐτῆς θεωρεθῆσεται ἐν περιόδῳ, ἐν τρίπῳ, ἐν σχήμασι, καὶ ἐν
 τῷ τοῦ λόγου χαρακτῆρι περὶ ὃν ἐκάστου ἐξῆς.

Περίοδος

Περίοδος τοίνυν ἐστὶ λόγος τέλειος συνστραμμένος καὶ περιω-
 δευμένος πρὸς ἑαυτὸν, πρότασιν καὶ ἀπόδοσιν ἔχων· ἀριστα δ' αὐτῆς
 μάλιστα δύο, τὸ σύντομον καὶ τὸ εὐρυθμον· συναπαρτίζεται δὲ ἐκ
 κωμμάτων καὶ κώων τοῦλάχιστου δύο· τούτων δ' ὅμως ἢ διαφερέτ

σχημαίνεται ἐν πολλοῖς καὶ δυσδιάκριτος γίνεται καὶ ἄλλοις ἄλλα περὶ αὐτῶν οὔτε πρὸς ἑαυτοὺς, οὔτε πρὸς ἄλλοις σύμφωνα εἴρηται. Ἡμῶν δ' οὖν ὠρίσθω εἴητα κατὰ τὸ δυνάμειν ἔδει· Κόμμα μὲν ἐστὶ τὸ ἀτελεῖ διάνοιαν περιέχον χωρίον, ἢ διανοίας συνθέτου περιτομή, τὸ μνηστικῶς διαμετρούμενα Κώλον δέ, τὸ ἡμιτελεῖ διάνοιαν περιέχον χωρίον· ἢ τὸ καθ' αὐτὸ μὲν πλείων ὄν, τῆ δὲ προσλήψει μορίου πινῶς, ἀπένευσιν πρὸς ἕτερον ἔχοντος, ἡμιτελεῖς διχμῆνον, καὶ διὰ τοῦτο μέση στιγμή περιτρούμενον. Περίοδος δὲ τὸ τελείαν διάνοιαν περιέχον ὅλον, ὅσον ἐγγραφεῖ ἐπὶ παραδείγματος τοιούτου. Ὁ μὲν εὐθύων, ταῦτα εἶπεν ὁ δὲ ἀκρίως ἐσχευῶς, μετῴστε ὁκλήθεν. Τοῦτο οὖν ἂν εἴη μάλλον περίοδος ἔμοιγε, ἐκ δυαῖν κώλων ἀπρητισμένη ἡμιτελεῖ περιεχόντιαν διάνοιαν, ὡν ἐκάτερον αὐθις περιέχει κόμματα δύο, ἀτελεῖ πάντᾳ γε διάνοιαν περιέχοντα. Κόμματα μὲν γὰρ ἐντεῦθα τὸ, ὁ μὲν εὐθύων, καὶ τὸ, ταῦτα εἶπεν Κώλον δὲ τὸ σύνολον ὁ μὲν εὐθύων, ταῦτα εἶπεν (ἢ γὰρ πρόσληψις τοῦ μὲν ἡμιτελεῖ τὸν λόγον ἐποιήσε) ὥστε τὸ μὲν Κόμμα ἀτελεῖ διάνοιαν περιέχει· τὸ δὲ Κώλον ἐντελεῖ μὲν καθ' ἑαυτὴ ἡμιτελεῖ δὲ τῆ προσλήψει τοῦ μὲν, σχέσιν καὶ ἀπένευσιν ἔχον πρὸς τὸν ἐπόμενον Δέ, καθ' ἃ καὶ περίοδος τὸ σύνολον εἴρηται. Ἐπὶ δ' ἂν τὰ Κόμματα μάλιστα φανερώτερα ἐπὶ τούτῳ τοῦ παραδείγματος ὄντα, ὁ μὲν Νικίας, πολλῶν πείραν ἔχων, οὐκ εἶα στρατεύειν· ὁ δὲ Ἀλκιβιάδης, ἐπηρημένος νεότητι, ἐπέσπευδεν.

Ἐκ τούτων οὖν δεῖλον, ὅτι εἰ λόγος τις ὁπισσοῦν ἀπλοῦς, εἴτ' οὖν πρότασις, ἢ περίοδος μονόκωλος, προσλήσει καὶ πτωτικόν τι, ἢ ἄπρωτον, σχέσιν ἔχον πρὸς ἕτερον ὅμοιον, καὶ ἀπόδυσιν ἀναγκασίως προσπιπτῶν, τὰς δειώλους ποιεῖ περίοδος· ὡς τὸ, ὢν τὰς θύξας ἱπλοῖς, τούτων μιμῶν τὰς πράξεις καὶ, ἔάν τις εὐλομαθῆς, ἐστὶ καὶ πολυμαθῆς ἐντεῦθα γὰρ τὸ, ὢν, ἀναφορικῶν ὄν, ἀναγκασίως ἐπιόχουσε καὶ τὸ, Τούτων καθάπερ αὐκαὶ τὸ, ἔάν, ἐπηνέγκαστο τὴν ἀπόδοσιν· εἰδὲ πῃ πρὸς τῷ εἰρημένῳ προσλήσει ὁ λόγος καὶ ἕτερόν τι, εἴτ' οὐκέτι δίκωλος ἢ περίοδος, ἀλλὰ τριώλος, ἢ τετρακώλος ἔσται.

καὶ τετράκωλος μὲν ἦδε. α ἴν' ὄν' ἐκαῖνος μὲν (ὁ Φίλιππος) ἀφείλει
 » τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δόξαν προσήκει
 » λαβεῖν, τούτων οὐχὶ νῦν ἔρω τίν' κριθὴν τοῦ λέγειν. Ἐνταῦθα γὰρ
 τὸ πρῶτον τῆς περιόδου μέρος, προσλαβὼν τὸν Μέν, ἀναγκασίως ἐδί-
 χασεν ὅπερ εἰ γενήσεται καὶ πὶ τοῦ δευτέρου, ἔσται τετράκωλος
 ἧτις συνίσταται μάλιστα ἐκ δυοῖν δικόλων, τῆς συμπλεκτικῆς
 συμπεπλεγμένων μερίσας, ὡς τὸ,

{ { { {	Ἐάν μὲν ἐσφρανωμένον πατάσῃ τις	
		ἀτιμος ἔσται
Ἐάν δὲ ἰδιώπῃ,		ἰδίᾳ ὑπέρδικος.

Χωροῦσι δὲ τὰ τριαῦτα καὶ μέχρι πύλλου, προσεπιλαχιδανουμένον
 ἰσορίων ἀλλεπαλλήλων· ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ τὸ τετράκωλον ἄπαν οὐκ ἐστὶ
 περίοδος ταῖς τεχνουργίαις, περιοδικὰ δὲ, καὶ πνεύματα, καὶ τέχναι
 ἤρεσαν ὀνομαζέειν· καὶ περιοδικὴν μὲν ἂν εἴη, ἡ συνίσταται μὲν πρὸς
 ἐκυτό περιοδικῶς, καὶ συνέκωλεν· ἀλλ' ἐκ πλειόνων, ἢ τεσσάρων
 κώλων συνέστηκεν, ὡς τὸ,

{ { { { {	Ὅσα τοῖσιν	(ἐγὼ μὲν διδάσκων γρή,
		ὑμῖν δὲ γρησιμὸν ἔστιν ἀκούειν,
		εἰ ἐγὼ ἀμελῶς ἐρῶ τι,
		ἢ ὑμεῖς ἀπεθῶς ἀκούσατε,
	τούτων ...	ἐγὼ τε ὑμᾶς ἀκούσω, καὶ ὑμεῖς μεταμεληθήσεσθε.

Τούτο δ' ἴνα σαφιστέρον ἦ, διασκευατέρον ἦδ'·

{ {	Εἰ μὲν ἐγὼ ἀμελῶς ἐρῶ τι,	ἀδικήσω ὑμᾶς
	Τούτων	εἰ δὲ ὑμεῖς ἀπροσέκτως ἀκούσατε

Οὕτως ἔσται τὸ σύνολον συγκείμενον ἐκ δικόλου καὶ τετρακόλου.

ἡ Τροπὸς μὲν ὡς ἐπὶ τὸ προσωρινόν. Πνεῦμα δ' αὖ ἐστι σύνθεσις
 ὁλοῦ διότι ἀπαραίτητος ἐν κόλλοις καὶ κήμασι μετρούμεντην,
 ὡς τὸ - ἀλλ' ὁ τὴν Εὐσταθίου ἐκείνος σφετεριζόμενος, καὶ κατασκευά-
 ζων πάλιν ἐπὶ τὴν ἄπειραν, καὶ καταλαμβάνων ὄρεον, καὶ
 καταλαμβάνων Προθύμω, καὶ κίθιστος ἐν μὲν ὄρει Φιλιππίδων
 τὴν ἄπειραν, ἐν δὲ Ἐρετρίας Κλείμαρχον, πότερον ταῦτα ποιῶν, ἠδίκησε
 καὶ παρεσπύδα, καὶ τὴν εἰρήτην ἔκλεν, ἢ οὐ; (περὶ σερ. λθ')

ἡ καλοῦτο δ' ἂν τοῦ αὐτοῦ πνεῦμα μέχρις ἂν πᾶν τὸ χωρίον ἐν
 ἑνὲν μὲν, εἴ ὡς μὴ πᾶν, ὀνόματι ἀπαραίτητον εἶναι ὅτι ὑπερ-
 βῆται, ἡ δὲ πολλὸν ὅτι ὀνομασθεῖται. Συνδέουσι δ' οὖν τὰς περι-
 ὄδας μάλιστα τὰ ἀναφορικὰ ἀποδοτικὰ πάντα πτωτικά τε καὶ
 ἀπώτα καὶ ὅς ἀλλ' ἐν ἄλλοις ἢ μὲν εἴρηται τελειότερον περὶ
 τούτων. (ἴδε Γραμματικῆ Τερψιθέα σελ. 200 ἐκδώσει τετάρτη)

Περὶ τῆς κατὰ τὴν λέξιν τροπῆς.

Τροπὴ δὲ ἐστὶν ἢ μὲν περὶ τὴν λέξιν, ἢ δὲ περὶ τὸν λόγον καὶ
 λέξεως μὲν ἐστὶ τροπὴ ἐναλλαγὴ ἀπὸ τοῦ κυρίου εἰς ἕτερον σημα-
 νόμενον γένετο δ' ἂν μάλιστα τοῦτο τετραχῶς, ἢ ἐπειδὴν ταῦτ'
 ἔρη τινὰ πρὸς ἀλλήλα ὁμοιότητα, καὶ τοῦτο λέγεται Μεταφορὰ
 ἢ ἐπειδὴν ἔρη ἀνομοιότητα, καὶ τότε λέγεται Εἰρωνεία ἢ ἐπειδὴν
 βάπτρον ἀντὶ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸν λόγον εἰσάγεται, καὶ τοῦτο καλεῖ-
 ται Συναιδολογία ἢ ὅταν τελευταῖον σχέσις τις καὶ συγγένεια ἐν αὐ-
 τῆς θεωρεῖται, καὶ τότε προσαγορεύεται Μετωνομία περὶ ὧν ἐλά-
 ττων ἔστι.

Ἔστι τοίνυν Μεταφορὰ λέξεως μετάπτωσις ἀπὸ τῆς κυρίας εἰς
 ἄλλαν σημασίαν, ἀναλογίαν τινὰ ἔχουσαν πρὸς τὴν πρώτην. Οὕτως
 εἶναι ἡ καρδιά, ἐπὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κεφαλῆς περιλαμβανόμεν, ἐξ
 ἀναλογίας καὶ τῶν ὀρέων ἀντὶ τῆς ἀρρωρείας λαμβάνεται λέγομεν
 τὴν ἐπίσης καρδίαν τῶν ὀρέων ἢ ἀκτὶς προσέβαλε τοῦ Ἰλλίου οὕτω
 δὲ καὶ πῶδας τραπέζης, ἀπὸ τῶν ἰσθμῶν τὴν ἀναλογίαν λαβόντες,
 καὶ τὰ ταῦτα καὶ ταῦτα γίνονται, ἢ δὲ Ἐκλείψιν ὀνομασμάτων ἐν

καὶ ὁμιονόμοις μάλιστα ἀνθρώπων γὰρ φασὶν, καὶ ἄγρον καὶ τὸν ἐν εἰκόνι γεγραμμένον ἢ διὰ πλείονα ἔμφασιν, ὡς Ἡρόδοτος, τὸ τοῦ Πύθου πάθος παραστήσαι ἐυδαίμονος, κατακρεουργηθῆναι ἔσθῃ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἀπὸ σφαγίων καὶ κρηπιωτῶν τῆν λέξιν μετανογῶν· οὕτω δὲ καὶ σκληροφύχην καὶ σκληροκαρδίαν ἢ φαρὰς ὡς μὴ ἐνδοῦς τοῖς θεοῖς προστάγμασιν, ὀνομάσκει καὶ τὰ τοιαῦτα. Διὶ δ' οὖν σπανίως χρῆσθαι τῇ μεταφορᾷ, καὶ ἔσθῃ ἕν τῷ συντήματι καὶ ἐστραμμένη τῶν πράγμασι, τοὺς ἀρχαίους τῶν συγγραφέων μαρτυρούμεν καὶ τούτῳ οἱ γὰρ μετὰ ταῦτα εἰς λόγον ταύτης χρησάμενοι, ἀγνοεῖς ἀναφαίνονταί· καὶ ψυχροὶ πολλοί.

Εἰρωνεία δὲ ἐστὶ, δι' ἧς τοῦναντίον, διὰ τοῦ ἐναντίου δηλοῦμεν, ὡς ὅταν εἴπωμεν σοφώτατον ἄνδρα τὸν πάσης παιδείας ἀμέτοχον, καὶ τὸν Αἰθίοπα λευκώτατον μαργαρίταν· Διὶ δ' οὖν καὶ ταύτης συνδυμένως ὁμοίως χρῆσθαι, μήτε πέραν τοῦ θέοντος, μήτε μὴν μετὰ πικρίας καὶ γάλου, ἀλλὰ σὺν ἤθει καὶ χάριτι ἐπιπίπτοντες, ὥστε δάκνεν τὸν εἰρωνεύμενον, μεθὸν δοκῶντα παρότρυνε· χρῆται δ' οὕτω μάλιστα Δημοσθένης διὰ τοῦ, Οὐ γὰρ τὸν ἐναντίον πολλοὶ διασύρων ὡς τὰ, Καλὰ γε ὦ ἄνδρες, (οὐ γὰρ) τὰ παρὰ τοῦτου γεγραμμένα· καὶ, Εὖνος γε αὐτός (οὐ γὰρ) τῇ πόλει ἐγένετο· καὶ, Ἀγαθὴ τύχη (οὐχ ἕρως) αὐτῆς συμβέβηκε, τῆς ἑρῆς ὡς φαυλῆς καταγορεῖς· ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ εὐρήσεις παρ' ἐκείνων εἰρωνικά.

Συνεκδόχη δὲ ἐστὶν, ἐπιδὲν ἕτερον ἐξ ἑτέρου νοηταί, ὡς ὅτε λάβουμεν τὸ ὅλον ἀντὶ τοῦ μέρους, ὡς τὸ, ἀστράπτει ἢ εὐρανόθεν, πᾶσα ἢ γῆ χεῖρει, ἅπαντες ἄνθρωποι λέγουσι καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐν ταῦταις δὲ κείσθω καὶ τὸ, οἱ Λαωνίδαι, οἱ Μιλτιάδαι· καὶ αὐτῶν τὸ μέρος ἀντὶ τοῦ ὅλου, ὡς τὸ, τοιαύτην κεφαλὴν ποθεῖ· συλλογίσθω δὲ ταῦταις καὶ τὸ ὃ Ἕλλησιν, ἢ Γάλλοις, ἢ Ἄγγλοις, ἀντὶ τοῦ σκληροθυμοῦ, οἱ Ἕλληνας, οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι· ἀλλὰ ταῦτα χρῆσιμα μάλιστα ποιηταῖς· καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τὸ θεῖον λεπτόναι μὴ καὶ περίεργον ἦ.

Μετωνομία δὲ ἐστὶν ἐπιδὲν δύο, σχέσηι ἐγγίτασι πρὸς ἀλλήλα

Βατέρον τῷ ἐπίω ὑποδιδόμεν ἐνόματι· Εἰς δ' ἂν καὶ τούτο μάλιστα γινόμενον ἐπαχῶς· Πρῶτον μὲν, ὅταν ἀντὶ τοῦ αἰτιατοῦ ἐλαφισάνωμεν τὸ ἀπὸ, ὡς τὸ, ἀλέγων τὸν Πλάτωνα, ἀντὶ τοῦ τῆς εἰδολογίας τοῦ Πλάτωνος οὕτω δὲ καὶ ἄρην φάμεν τὸν πόλεμον, καὶ τὴν φρόνησιν Ἑλληνῶν· Δεύτερον δὲ τὸ ἀνάπαλιν, ὅτε τὸ αἰτιατὸν ἀντὶ τοῦ αἰτίου, ὡς καταξενῶν χρεῖ, οἱ ἄνδρες, τὰ ἀδικήματα, ἀντὶ τοῦ ἀδικούντος· Τρίτον, ὅτε τὸ περιέχον ἀντὶ τοῦ περιεχομένου, ὡς τὸ, πᾶσα ἢ γὰρ μεγαλύνει σε, καὶ πᾶσα ἢ πῶλος ὑμνεῖ σε· ἀντὶ τοῦ οἰονομοῦντος αὐτῆ· Τέταρτον, ὅτε τὸ σημεῖον λέγοντες, παραδεικνύμεν τὸ σημειούμενον· ὡς τὸ, ἐγκρατὴς τοῦ σκάρπρου καὶ τοῦ θρόνου ἐγένετο, ἀντὶ τῆς βασιλείας Πέμπτου, ὅτε τὸ ἀφαιρετὸν ἀντὶ τοῦ συγκαιριμένου· ὡς τὸ, ἔλαθεν Ἀλέξανδρος, πολλὴν ἐπαχόμενος θεραπείαν, ἀντὶ τοῦ θεράποντος· Ἰκτον, τὸ ἀνάπαλιν, τὸ συγκαιριμένον ἀντὶ τοῦ ἀφαιρεμένου, ὡς τὸ, ἀριστον καὶ ἀκύνδυνόν ἐστι τὸ ἀληθές αἰεὶ λέγειν, ἀντὶ τὴν ἀλήθειαν. (*)

Τροπὴ περὶ λόγον.

Περὶ δὲ λόγον τροπαὶ εἶναι ἂν κίνηται μάλιστα τέσσαρες· Ἀλλογορία, Περίφρασις, Ἵπερβολή, καὶ Εἰρωνεία.

Ἀλλογορία μὲν ἐστὶ λόγος μεταφορικῶς, ἀπ' ἑτέρου εἰς ἕτερον σημαινόμενον μεταπίπτων· οἷον λέγω τὸ πρόβατον παρέδωκας, ἀντὶ τοῦ, τὴν ἀθήσαν τυράννην καὶ ἀδικῶν εἰς τούτο δ' ἀνάγκη· ἂν καὶ οἱ μῦθοι, παροιμίαι τε, καὶ τὰ αἰνίγματα.

Περίφρασις δὲ ἐστὶν φράσις διὰ πλεόνων ἐνομάτων ἀποδιδοῦσα τὸ σημαινόμενον, ὡς τὸ, πίνον τοῦ ζῆν πόσις ἡμεῖνα νομίζετε καὶ δίκην δοῦναι, καὶ γραφῆ παραδῶναι, καὶ τὰ τοιαῦτα.

(*) Παρὰ δὲ τὰ εἰρημένα καὶ ἔπρα ἔτι πῶσδε εἰσέχονται παρὰ τὴν τεχνικὴν, οἷον, Μεταλήψια, Ἀντινομία, Κατάχρησις, Ὀνομαστικία· ἀλλὰ ταῦτα κινῶνται ἂν εἰς τὰ εἰρημένα, ἢ μὲν μεταλήψια εἰς τὴν μετωνομίαν ἢ δὲ ἀντινομία εἰς τὴν συνικδοχὴν, ἢ δὲ κατάχρησις εἰς τὴν μεταφορὰν· ἐν δὲ τῇ Ὀνομαστικίᾳ εὐθεμῶς τροπὴ μάλιστα θεωρεῖται κατὰ τὴν σαρμασίαν.

Ἰπερόυλη δὲ ἐστὶ φράσις τὰ ὑπεκείμενα πράγματα ὑπερβάλλουσα ὡς τὸ, χυλὸς ἐστὶ λευκότερος, καὶ ἀφύσσει τὴν οὐρανὸν τῆ κορυφῇ, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἡ δὲ Εἰρωνεία ἢ αὐτὴ ἂν εἴη τῆ περὶ τὴν λέξιν, εἰς οὐδὲν, ἢ ὅτι διὰ πλεονάζων ἐκφέρεται, διαφέρουσα· τοιαύτη δ' ἐγρήσατο μάλιστα πάντων Σωκράτης ἐν τῷ διαλέγεσθαι. ἀλλὰ οὖν μεταβιβάσμεν εἰς τὰ σχήματα.

Περὶ Σχημάτων.

Σχῆμα δὲ ἐστὶ κοινή τις περὶ λόγου, τὴν κατ' ἰδιότητα ἀπαγγελίαν ἐκκλίνουσα· διενήνοχε δὲ τοῦτο τροπῆς, ἢ ἢ μὲν ἐναλλομένη τις ἐστὶ τοῦ κατὰ τὴν λέξιν, ἢ λόγον σημασινομένου· τὸ δὲ σχῆμα, μενόντων μὲν τῶν αὐτῶν ὀνομάτων καὶ νοημάτων εἰς ἑτέραν δὲ θέσιν μετατιθεμένων, σφοδρότερον πάθος τοῖς ἀκροαταῖς ἔμποιεῖ.

Τῶν οὖν σχημάτων τῶν μὲν περὶ τὴν λέξιν ὄντων, τῶν δὲ περὶ τὴν διάνοιαν, τὰ μὲν τῆς λέξεως τριτὴ κεφαλαίως ἐκείνοις συγκλείεται ἅπαντα· ἐστὶ γὰρ ἢ προσθήκη, ἢ ἀφαιρέσις, ἢ ὁμοιότητι καὶ σχέσει τινὶ γυγνώμενα.

Τὰ κατὰ τὴν προσθήκην

Καὶ τῆς μὲν προσθήκης τρόποι κυρίως μὲν καὶ εἰς μέλλον μετὰ τοῦ κάλλους καὶ πάθος ἐμβάλλοντες τέσσαρες, ἐπαναφορὰ, ἐπανάληψις, ἀναδίπλωσις, συνωνυμία. Εἰς δὲ κάλλος μάλιστα λόγου συντείνοντες εἶεν ἂν καὶ οὗτοι μάλιστα εἶ, ἀντιστροφή, συμπλοκή, ἐπὶ ἀντιθέσει, κλίμαξ, πολυσύνθετον, καὶ ὑπερθετικήν.

Καὶ τῶν μὲν πρὸς πάθος συντείνοντων πρώτη ἐστὶν ἡ ἐπαναφορὰ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως κατ' ἕκαστον κῶλον ἐξῆς χωρῶμεν, ὡς τὸ τοῦ Δημοσθένους (ΙΖ· κδ. 8.) μέχρι τούτου Λασθένης φίλος ὠνομασθε Φιλίππου, ἕως προῦδωκεν Ὀλυμπου· μέχρι τούτου Τιμόλεως, εἰς ἀπώλεσε Θήβας· μέχρι τούτου Πυθίων καὶ Σίμος οἱ Λαρισσαῖοι, εἰς Θεσσαλίαν ὑπὸ Φιλίππου ἐποίησαν. Καὶ τὸ περὶ

ἐπιπέμπειν ἐπὶ πᾶσι μὲν ἡσυχίας ἔχων ἡ Μιτυληναίων ὄμιλος
 ἐπιπέμπειν ἐπὶ πᾶσι δὲ ἡσυχίας ἡ τῶν Ῥοδίων.

Ἐπιναρκῆς δὲ, ὃ καὶ κύβητος προσηγορεύεται, ἐπειδὴν, ἀφ' οὗ
 ἂν ἀξιώμεθα, τίς τούτ' αὐτὸ λέγωμεν ὡς τὸ, ἴωμεν ἐπὶ τὸν πολέ-
 μιον, ὡ ἀνδρες Ἕλληνας, ἴωμεν.

Ἀναπέλωσις δὲ, ἐπειδὴν τὸ ἐπίμενον κώλον ἀπὸ τῆς αὐτῆς
 πηγῆς λέγειται, εἰς τὴν τελευταῖαν τὸ πηρῶμενον ὡς τὸ, σὺ γὰρ θύπνου
 ἰσχυρῶντα μὲν δύναται διώκειν οἱ ἐμεῖ, ἐμεῖ δὲ αὐτὸν, εἴπερ ἐξ-
 λέγειν ἐνόμιζεν, εἴη ἂν ἐγράψατο (Δημ. ΙΖ. γ', 5) Ἐγγὺς δὲ τούτου
 καὶ τὸ τοῦ Ομηρίου ἔπος ἐκεῖνο κορυφαίον.

..... γῶλος δὲ μιν ἄγριος ἦεν
 ἦρι δ' ὡς ἔραδε σῆθος γῶλον.

Συνωνμία δὲ, ἐπειδὴν τὸ πάθος αὐξῆσαι ἐουλόμενοι, πολλοὺς
 ἄμα χρησάμεθα συνωνύμοις ὀνόμασιν, ὡς τὸ τοῦ αὐτοῦ (Κ. γ', 5)
 ὡς ἐπληρώθη τὸ θέτηρον, καὶ τὸν ὄχλον συνειλεγμένον εἶδον ἐπὶ
 τὸν ἀγῶνα, ἔδονταν, ἔιασαν, οὐδεὶς ἔφατο. Ταῦτα μὲν τὰ εἰς πάθος
 μάλλον τῷ λόγῳ συμβαλλόντα.

Τῶν δὲ πρὸς κώλος μάλλον συντηνόντων πρῶτόν ἐστιν ἡ Ἀντι-
 στροφή ἧτις ἐστὶ τὸνναντίον τῆς Ἐπαναφορᾶς, ὅταν τὰ κώλα εἰς
 τὴν αἰτίαν λέξιν λήγωσιν ὡς τὸ, ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσης πρὸς ἃ
 μὴ δεῖ, τῶν ἀπόντων οὐκ εὐπορήσεις πρὸς ἃ δεῖ. (Γ. γ', 2)

Συμπλωκὴ δὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἐπιναρκῆς τε καὶ ἀντιτροφεῖς συγασί-
 μονον· τούτῃσι τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγον ὡς τὸ,
 ἐπὶ σωτῆρον κώλας, ἐπὶ τῶν νόμοις καλεῖς, ἐπὶ τὴν δημοκρασίαν
 καλεῖς.

Ἐπίνοδος δὲ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν ἐσχάτων πρὸς, καθάπερ οἱ πρό-
 μνην ἀνακρουόμενοι, πρὸς τὰ πρῶτα ἀναποδίξωμεν ὡς τὸ, σὺ γὰρ
 Δισχίτης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρένεται, ἀλλ' ἡ εἰρήνη οὐ Δισχίτην ἵκα-
 βέβηται (III' μδ', 7.) Καὶ σὺ γὰρ ἡμεῖς διὰ Χριστὸν, ἀλλ' ἡ Χριστὸς
 δι' ἡμᾶς καθ' ἕνα ἄνθρωπον καὶ, οὐκ ἐγὼ διὰ σέ, σὺ δι-

δι' ἐμὲ πλοῦτος γέγονας. Ἐπεὶ δ' ἀντοῦτο καὶ ἀναδίπλωσαι, ὅσπερ
 εἶρηται.

Κλίμαξ δὲ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ ἡγουμένου ἐδήμα-
 ζιν τοῦ ἐπομένου νόμου ἀρχόμεθα ἐς τὸ, οὐκ εἶπον γιν ταῦτα,
 οὐκ ἔγραψα δὲ οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπίστευσαι δὲ οὐδ' ἐπέσθουσαι
 μὲν, οὐκ ἔπειρα δὲ Θεοαίου. [Νομ. ΙΖ. γρ. Ι.]

Πλοῦτόνδ' ἔτον δὲ, ἐπειδὴν πάντα ἐρεῖς κῶλα καὶ κήματα τῷ
 καὶ συνδίσμῳ συνδέωμεν ὡς τὸ, ἅδ' ἡ τὴν Εὐδαίαν ἐκείνης σφι-
 τερίζοντός, καὶ κατακόπτων περιβλήν, καὶ κατασκευάζον ἐπιτεί-
 χισια ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, καὶ Μεγάρους ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμ-
 βάνων Ὠρεόν. κτλ. [ΙΖ. λδ, ε]

ὑπερβατὴν δὲ, ὅταν ἐπεντιθῶνταί τινος μεταξὺ ὡς τὸ, τὸ δὲ, ὅσπερ
 καὶ ἀληθὲς ἐστι, τὴν πατρίδα καταπροδοῦσαι τοῦτ' ἐστὶ τὸ γὰρ ἐ-
 θέλειν ὑπὲρ αὐτῆς πολεῖν. Καὶ, ὁ γὰρ, οἷς ἐν ἡμῶν ἡμεῖς, ταῦτα
 πράττων, καὶ κατασκευάζομενος, ὅπως ἐμὰ πόλεμος. (Θ. ε, σ)
 Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ προσθήκην.

Τὰ κατ' Ἀρχίρασιν.

Τοῦ δὲ κατ' Ἀρχίρασιν ἄρα εἰσὶ τρία, ἀσύνδετον καὶ συνζευ-
 γμένον, καὶ ἀσύνδετον μὲν ἐστὶ τὸ ἄνω συνδέσμου προσηρμένον
 ὅσπερ καὶ πρὸς πάθος κατὰ συμβεβηκέναι ὡς τὸ, ὅμοις ἐπιστρέψατε,
 οἱ φωναῖς ἀπείθοντο, ἐνέδοικον ἐκσταῖς, ἀπώλιντο. Καὶ ταῦτα,
 παρκαεῖται τὴν ἄσυνδετον ταύτων, ἀποστρέφει τὴν γλώτταν, ἐμ-
 φράττει τὸ στόμα, ἀγγει, σκοπῶν παιδ' [III. λδ θ. π. σ].

Συνζευγμένον δὲ, ἐπειδὴν πολλὰ κῶλα εἰς ἐν δὲ ἡμῶν ἐπιτε-
 ται ῥήματος ὡς τὸ, ἄξιον τούτων ἐπαινεῖν οἱ τὸ πᾶσι ὅσοι ἐ-
 σάντες, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁμαίρας σωτηρίας μαχόμενοι, πατρίδα τὴν
 ἀρετὴν ἡγουσόμενοι, τοιαύτην τοῦ βίου τέλει τὴν ἐπιπέσαντο. Λογ-
 ἰπιτασ. ια.

Τὰ κατ' ὁμοιότητα.

Τοῦ δὲ κατ' ὁμοιότητα τρία εἰσὶ καὶ ταῦτα μάλιστα τίσεσθαι,

ἡμερονομία, ὁμοιοτέλειον, πείρασι, καὶ ἀντίθετον καὶ Περωνο-
μασία μὲν ἐστίν, ἐπειδὴ μικρὸν τῶν λεγόντων κινήσαντες, ἀλλο-
λοῖαν ἐγνοῖαν σχῶμεν ὡς τὸ, κῶλα καὶ πεζομαχοῦντες καὶ ναυ-
μαχοῦντες τρόποσι ἑστῆσαν τοιαῦτον δέ ται καὶ τὸ, εὐδοῦναι, ἀλλ'
ἀποδοῦναι μὲν τῆν ἄλλοθενσαν χρεῖ. ἀσμ. ἐν πᾶσι περὶ ἄλλοθενσω.

Ὁμοιοτέλειον δὲ, ἐπειδὴ πᾶσι κῶλα, ἢ κῶματα εἰς τὴν αὐτὴν
συλλαβὴν τελευτῶσιν ὡς τὸ, εὐ μὲν παιδείας ἐπιθυμαίς, ἐγὼ δὲ
ἐπιθυμῶν ἄλλοις ἐπιθυμῶ καὶ εὐ μὲν ἀσκήσας φιλοσοφεῖς, ἐγὼ δὲ
τοὺς φιλοσοφῶντας ἐπιθυμῶ ἴσως πρὸς ἀσμ.

Πείρασι δὲ, ὃ κατ' ἰσάκιον λέγεται, ἐπειδὴ ἴσας συλλαβὰς ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ κῶλα σχῶσιν ὡς τὸ, πειρήμενον αὐτὸ, καὶ τὸ, ἄ μὲν
ἐπίστασαι, διαφύλαττε τῆς μελέτης ἢ δὲ μὴ μεμαθήκας, προσλάμ-
βανε τῆς ἐπιστήκης αἰτιόθι.

Ἀντίθετον δὲ, ἐπειδὴ πᾶσι λέξει ἀντικείμενον ἦ, ὡς τὸ, πεζεύσαι
μὲν διὰ θαλάσσης, πλεῦσαι δὲ διὰ τῆς ἕπαιρου, ζεύξας μὲν τὸν
Ἑλλήσποντον, διορίζεις δὲ τὸν Ἄθω. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κατὰ
τὴν λέξιν σχημάτων ἐκ πολλῶν ὄντων ὡς δὲ γὰρ ἄξια τὰ πολλὰ
τῶν ἐν ταῖς πραγματείαις ρερούμενων διὸ μεταβαίνωμεν νῦν ἐπὶ
τὰ κατὰ διάνοιαν.

Σχημάτων διανοίας.

Πολλῶν οὖν ὄντων καὶ τῶν τῆς διανοίας σχημάτων, ὡς καὶ ἐς
πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν περινενοῦσθαι κερῆσαι, ἡμεῖς, ὅσα αὐτῶν
ἐμφαντικώτερον ἔχει τὸ πάθος, ταῦτα μόνον, ἅτε δὲ τοῦπίτουρον
κτὶν ταῦτοις διώκατες, ἐκθροσόμεθα. Εἶεν ἴν οὖν καὶ ταῦθ' οὕτω συλ-
λήθεθιν μάλιστα ἑκαίδεκα ἀντίθετον, ἀπασροφή, ἀνακρίνωσις,
συγχώρησις, ἐπινόςθωσις, διαπύρησις, ἐπιφώνημα, ἐ-
ρώτησις, παραλειψίς, πρὸληψίς, ἀνθυποστροφὴ, ἀποσιώπησις, προσω-
ποποιία, διαλογος, καὶ ἠθοποιία τὰ δὲ πρὸς ταῦτα οὐκ ἄνευ πολ-
λῆς ψυχρότητος εἰσέεται ταῖς πραγματείαις.

Ἀντίθετον πάντων λέγεται, ἐπειδὴ διανόημα τι διανοήματι ἀν-

πικρόμενον ἢ ὡς τὸ, ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δὲ ἐρώϊτον ἐπέαις, ἐγὼ δὲ ἐτελούμην ἐτριπυωνίσεις, ἐγὼ δὲ ἐθεώρουν ἀγκυμάρτεας, ἐγὼ δὲ ἐκκλησίαιζον· ἐξεπιπτες, ἐγὼ δὲ ἐσώριπτον. Δικμ. ΙΖ. ρ κ γ, 3.

Ἀποστροφή δὲ, ἐπειδὴν ἀπὸ τῶν ἀκαρῶν αἴφνης ἐφ' ἕτερον πρόσωπον μεταβῶμεν ὡς ρδ, εἶπα μὲ ἐρωτᾶς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; πολλὰχῆ δὲ τῷ σχήματι τούτῳ, ἰσχυρῶ ὄντι, εὐφροδῶς ἐχρήσατο Δημοσθένης. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τῷ πρὸς Λεπτίνην (μδ.) ἔμοι δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαῖ Λεπτίνης (καί μοι πρὸς Διὸς μηδὲν ὀργισθῆς· οὐδὲν γὰρ φλαῦρον ἐρώσει) ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τῆς τοῦ Σόλωνος νόμους, ἢ οὐ συνιέναι.

Ἀνακοίνωσις δὲ, ἐπειδὴν ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἐτέρου πινὸς τὴν γνώμην αἰτῶμεν ὡς τὸ, Καί μοι πρὸς Διὸς καὶ Θεῶν, εἶπατε, ὦ ἄνδρες δικασταί, τί ἐγρήν μὲ ποιεῖν ἐν τῷ αὐτῇ περιστάσει πραγμάτων; Καί, τί τὴν πόλιν, Λισχίνη, προσήκε ποιεῖν, ἀρχὴν καὶ τυραννίδα ἐρωσαν ἐκυτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον εἶδει λέγειν καὶ γράφειν τὸν Ἀθήνησιν ἐμέ; εἶδη γὰρ σὲ ἐρωτῶ. ΙΖ. λδ.

Συγχωρησις δὲ ἐπειδὴν συγχωρῶμέν τι τῷ ἀντιδίκῳ, ἢ ἀπλῶς πρὸς ἀκροῦμένους, ἢ ἐπενέγκωμεν ἕτεροι, ἐν ᾧ ὡν μάλιστα τῶν συμμέρη πιστεύσθαι οἶον « Εἰμὲν γὰρ μὴ ἐγρήν, ἀλλὰ τὴν » « Μιστὸν λεῖαν καλουμένην τὴν Ἑλλάδα εἶσιν ἐβήθηαι, ζώντων καὶ » « ὄντων Ἀθηναίων, ἔστω ἀδικήματα ταῦτ' ἐμέ· εἶδὲ εἶδει τούτων » « κωλυτὴν φαῖναι, τίν' ἄλλον, ἢ τίν' τῶν Ἀθηναίων ὄντων προσήκε » « γενέσθαι; (ΙΖ. λδ.) Ὅμοιον δ' ἂν εἶη καὶ ἐν τῷ περὶ Μεγαλοπο- » « λιτῶν (γ.) ἔάν δ' ἀδικῶσι (Λακεδαιμόνιοι) καὶ πολεμῶν οἰόντων » « δεῖν, εἰμὲν ὑπὲρ τούτου βουλευτέον, εἰ γὰρ μεγάλην πόλιν ἐμέ » « προσέσθαι Λακεδαιμόνιοις, ἢ μὴ, δίκαιον μὲν αὐ, συγχωρῶ δ' ἐγὼ » « εἶται, καὶ μηδὲν ἐναντιωθῆναι ταῖς τότε τῶν αὐτῶν μετασχεῖσι » « κινήσεων· εἰδ' ἅπαντας ἐπίστασθε, ὅτι ταύτην ἂν ὀλοσῶν, ἔκων ἐπὶ » « Μισσίνην, φρασάτω τις ἐμὰ τῶν καὶ γαλαπῶν ταῖς Μεγαλοπολι- » « ταις, τί ποθ' ἡμῖν συμβουλεύσει ποιεῖν; »

Ἐπανόρθωσις δὲ, ἐπειδὴν ταῖς ἀδικασίαις ἔχων ἡμικτημένως, ἢ λέγει, ἢ ὅτι λόγῳ, ἐπέγκωμεν αἴτιον τι πρὸς βεβαπτίαν ὄψαν ἐκείνων, ὡς

τῶν ὡς ἔσται τῶν αἰσχυρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχρίστων μὴ μόνον
 > πύλων καὶ τίπων, ἐν ἧμεν κίρως φάνεσθαι προεμένους, ἀλλὰ
 > καὶ τῶν ἀπὸ τῆς τέρης περὶ κενωσθέντων συμμάχων τε καὶ κλι-
 > ρῶν (B. α.) Τὸ δὲ κίρως τούτω εἰ γένοιτο πρότερον, προδιόρθωσις
 > λέγεται ὡς τῆς ἀξίως δὲ ἡμᾶς, ἐν μετὰ περὶ τῆς τῶν λόγους
 > πύλων, ὑπερέμεν, τούτω θεωροῦντες, εἰ ἀληθῆ λέγω ΓΒ, δ.
 Διαπόρσις δὲ, ἐπειδὴν περί τινος πράγματος διαπορῶμεν, ἢ γούν
 προσποιώμεθα ἀπορεῖν ὡς τῶν ἀπορεῖ δ' ὀπίθεν γρή ἀρξασθαι τῆς
 διαπορῆς πύλων κ. τ. λ.

Ἐπιφώνησις δὲ, ἐπειδὴν τῆς φύτης ἀγκυράσθαι βουλόμεθα
 ἀπλωσθαι ὡς τῶν ὡς ἡμεῖς φιλιππισμόν, ὃ γῆ καὶ θεοί! κατηγορεῖ,
 κί οἶα ἂν εἶποι οὗτος,

Ἐπιφώνημα δὲ, ἐπειδὴν μετὰ τῶν τοῦ προκειμένου πράγματος
 ἀπένεστι ἐπενέγκωμεν γνώμην τινὰ ἔρωθεν ἡλικῶς εἰς τὸ ἀναρε-
 ρημένην ὡς τῶν ὡς τῶν ἐκείνος ἀπλωστος ἦν. Καὶ, ὡς τῶν ἢ φύσις
 τῶν ἀνθρώπων ραδίως μεταβάλλεται. Καὶ δεῖ γάρ, ὡς ἀνδρες Ἀθη-
 ναῖοι, τὰ ὦτα ὑμῶν ἰάσασθαι τὸν βουλόμενον ποιῆσαι τι τὴν
 πύλων ὑμῶν ἀγρήν. διέφθαρται γάρ, ὡς τῶν πύλων καὶ ψευδῆ, καὶ
 πάντα μᾶλλον, ἢ τὰ βέλτεστα ἀκούειν συνείδησις.

Ἐρώτησις δὲ, ἐπειδὴν τῶν ἐρωτηματικῶν γινώμενοι, οὐκ ἀναμέ-
 νωμεν ἀπένεστι ὡς τῶν, Πότε οὖν, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἢ δεῖ
 πράξετε; ἐπειδὴν τί γένεσται; Καὶ πύλων τί ἀναδύμεθα, ἢ τί μετ-
 λωμεν; ἢ πότε τὰ θέσται ποιῆν ἐξελέσασθαι; ὅταν γῆ δὲ ἀνά-
 γει τις τῆς.

Παράδειξις δὲ, ἐπειδὴν πολλῶν οὕτων τῶν πραγμάτων, προ-
 κειμένου μὲν βούλεσθαι παραλεπεῖν τὴν πύλων λέγωμεν δὲ οὐ
 γούν ὡς τῶν, εἰ μὲν τῶν ἰθίως, ὡς ἴστε, ὅτι κοινὸς εἶμι καὶ
 φιλιππισμῶν; πᾶσι τοῖς θεομένους ἐπικλῶν, σιωπῶ (I. ρκκ.)
 καὶ πύλων ἰσοκράτης, « Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καλλεστότων,
 ἔπιφῶν γίνεσται παρὶ οὗ τῆς φύτης, καὶ τῆς μεντείας, καὶ τῆς
 > οὐκίς τῆς ἐν τῶν ὑπνοῖς γινόμενης, εἰ ὡν μετῶν ἐν οὐκίς

« γεγονότος, ἢ κατ' ἀνδρῶσαν, αἰρεθῆναι καταλαπαίν οὐκ ἀπιστῶν
 « τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα κ.τ.λ.

Προβλεψίς δὲ, ἐπειδὴν προκαταλαμβάνομεν τοῦ ἀντιθέτου,
 περὶ ὧν ἂν μέλλωσι λέγειν ὡς τὸ, Ὀνομασι τῶν καὶ τούτων τὸν
 λόγον λεπτήν τε εἶναι, ὡς τὰς εἰρήνας καὶ τὴν εὐταξίαν οὐκ ἀφαιρέσει
 τῶν εὐκλείων ὁ νόμος ἀλλ' ἐξίσταται κ.τ.λ.

Ἀνθυποφράξ δὲ, ἐπειδὴν ἐρωτῶν τίς τι, αὐτὸς πρὸς τὸ ἐρωτώ-
 μενον ποιῆται καὶ τὴν ἀπόκρισιν ὡς τὸ, Ἐπὶ τίσι μέγα φρονεῖς;
 ἐπὶ πλούτῳ; ἀλλὰ τύχης ἔργον ἐπὶ τοῖς ἀξιώμασιν; ἀλλὰ πρῶ-
 καιρα ταῦτα ἐπὶ δόξῃ; ἀλλ' ἐπιφθόνον γῆρας καὶ τούτοι' ἀλλ' ἐπὶ
 νεότητι; καὶ αὐτὴ ἐπίκαιρος ἐπὶ τίσιν ὄν; « Τοῦτο δὲ καὶ τὸ, τί
 « γὰρ καὶ βουλόμενοι μετεπέμπεσθε αὐτοῖς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ; ἐπὶ
 « τὴν εἰρήνην; ἀλλ' ὑπῆρχεν ἀπασιν ἀλλ' ἐπὶ τὸν πλάκρον; ἀλλ'
 « αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε. (17. γ.)

Ἀποσιώπῃσι δὲ, ἐπειδὴν διακόπτομεν τι ἐν τῷ λόγῳ, ὡς αἰ-
 σχροῦν ὄν, ἢ βλάσφημον ὡς τὸ, « Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν . . . οὐ βούλομαι
 « δὲ οὐδὲν δυσχερὲς εἰπεῖν ἀρχόμενος τοῦ λόγου. (17. β.) Καί, ὡ
 « μήτηρ μὲν ὑπῆρχε πολίτις πατὴρ δὲ, οὐκ ἔργῳ πόθεν. Κάν τῷ
 περὶ Μεγαλοπολιτῶν (σ.) « Αἰρετότερον ἵκνησαι τὸν ἄριστον ἔργον,
 « ἢ Λακεδαιμονίοις Μεσσήνην προσέσθαι οὐ γὰρ ἂν ἵκνησαι περὶ
 « τούτου μόνον ὕμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα πρὸς ἐκείνους; ἀλλ' ἐάσω
 « τὸ γ' ἐπελθόν μοι εἰπεῖν ». Ὅρα ὅπως τὸ τελευταῖον κῶλον ἀντι-
 λαβε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς δυσφημίας, ἵνα μὴ ὀρθῶς εἴπη, ἀλλὰ
 περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως.

Προσωποποιῶν δὲ, ἐπειδὴν λόγον καὶ πρόσωπον ἀφύχθη τοῖς
 περιάψομεν οἶον, « Ὁ μὲν ὄν παρὰν καιρῶν, ὁ ἄνθρωπος Ἀθηναῖος,
 « μονοουχὶ λέγει φωνὴν ἀφίεις, ὅτι τῶν πραγμάτων ἡμῶν ἐκείνων
 « αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστίν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε.

Διάλογος δὲ, ἐπειδὴν μετὰ τινος ἐν τῷ λόγῳ διαλεγόμεθα ὡς
 τὸ, « Ἀνάσθηθι σὺν, καί μοι ἀποκριναί, εἴτε σε ἐρωτῶ ἐπιφθόνος
 « Πολέμαρχον, ἢ οὐ; τὰ ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων προσταττόμενα ἐπίσταν
 « ἤσθη ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὅτι οἱ λόγοι ἀγνοῦντο περὶ ἡμῶν; ἢν-

ἤϊότερον, συνεγόμενες ταῖς κελεύουσιν ἀποκτεῖναι, ἢ ἀντίλογος;
 ἢ ἀντίλογον εἶτα, ἢ σχετικώτερον πίνων κ.τ.λ. (Δυσ. Ἐρατ) Ἔστι
 δὲ τοῦτο διάφορον τοῦ κατ' ἀνθυποφασίαν εἰρημένου.

Ἡθοποιία δὲ, ἐπειδὴν κηκώσαρον τῇ λόγῳ πρὸς τι πρόσωπον
 χροόμεθα. ὡς τὸ, « Ἐγὼ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου,
 « ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρεῖσθε, ὅτι βούλεσθε, ἐπίστευσα,
 « ἐπιστάθην, ἁμαρτον, ἀμολογῶ τὴν δ' ἀνθρώπων φυλάττεσθε
 « ἀπιστος, γύας, ποταρός κ.τ.λ. (Ἡ. μδ.) ἔξ οὗ καὶ Διόανιος,
 « ἐν τῷ ἀποκριτικῷ. Ἐγὼ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ
 « τοῦ πατρὸς ὡ καὶ, τῆς ἀνθρωπείας ἀπαντομολικῆς φύσεως; τὴν
 « τὴν θηρίων ἐξήλικας ἐγγράττας, ταχέως ἐπελάβου τῆς νουαγίας
 « ἐκείνος; γαρμῖν ἐθέλεις; οὐ γὰρ ἄκνεις τοῦ γάμου καὶ τοῦνομα.

Ταῦθ' ἡμῖν ἀπὸ πλείονων ὀλίγα κατ' ἐπισημῆν καὶ πρὸς προση-
 κείρους σχήματα κείσθωσαν· οἷς γὰρ μὴ ταῦθ' ἰκανὰ, οὐδὲ τοῦ πλείο-
 νος ὄφελος οὐ γὰρ ἐκ τῆς κλακτείας τῶν τεχνογράφων ἐρεσχελίας,
 ἂλλ' ἐκ τῆς μετὰ προσυχῆς καὶ μιμνήσεως τῶν περὶ ταῦτα δεινῶν
 συγγραφῶν ἀναγνώσειως ἢ ἐξ ἐγγίνεσαι· ἐξίς γὰρ ὡς κατὰ τῶν
 ἄλλων ἀπέντων, οὕτω καὶ τῇ ῥητορείᾳ ὑπάρχει ἀνυσιμώτατον
 καὶ οὐχ ὡπερ θεωρίας ἠγασμένους μετρίας ἢ προᾶξίς τὸ τέλειον ἐπιτί-
 θεσιν, οὕτω καὶ τῆς πράξεως ἄνευ κατορθοῦ θεωρία. Ὁ τοίγυν Δημο-
 σθένην θαυμάζων, τοὺς ἐκείνου μιμνήσθω ἀγῶνας.

Περὶ Ἀρμονίας καὶ Δεκτικῶν Χαρακτῆρων

Τῆς μὲν οὖν ῥητορικῆς ἐστὶν ἀληθῶς καὶ περὶ Ἀρμονίας καὶ Χα-
 ρακτῆρων τοῦ λόγου διαλαθεῖν· ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ πρώτου λέγειν,
 ὅσπερ καὶ πείθειν διδάσκοντα, καὶ πείθεσθαι συνιέντα, τοῦτ' οὐκ οἶδα,
 εἰ ἀνυστόν τῳ ἐγένετο· καὶ μετὰ μαρτυραίντων ἐν ταύταις εὐσυνειδύτως
 οἱ πᾶσι μὲν περὶ τούτου εἰπόντες, ὀλίγα δὲ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐδ'
 ὀλίγα γινώσκᾶ καὶ καταληπτὰ δυναθέντες ποιῆσαι· οὐδὲν γὰρ οὐδ'
 αὐτοὶ συνειδότες εἰρήκασιν, ὅτι μὴ ἐξ ἄλλων ἄλλοι παραλαβόντες,
 καὶ μεταγραφάμενοι, ἀποφασίην τῆς ἀλλεκαλληλίας τῶν φωνηέντων,

τὴν Ἀρμονίαν εἶναι γαλήνως ὄρσαντας· καὶ σύγκρουσιν συμφώνων καὶ σιγμωτισμῶν, πρῶτα τε καὶ ποσότητα μακρῶν καὶ βραχυῶν, ἁμόνοις τοῖς ἀρχαίοις κατὰ γούρην ἴσως προῦφάντο, καὶ πύλας ἰκόν, καὶ οὐκ οἶδ' ἔτι θαλαττοκοκ οὗτος συνείρουσιν· αἴτιο δ' οἶμαι, ὅτι περὶ Ἀρμονίας οὐχ οὔτω τῆς γλώττης ἴστιν ἐξεγῆσθαι, οἷοι τῆς γραφίδος γράφειν, ὅσον ἀκοῆς μὲν ἐκ παλλῆς τριβῆς συνγρόνη αἰσθῆται, τοῦ δὲ μετὰ ταῦτα κρίνειν ἐνδιαθέτως διὰ τὸ ἀπλῆν εἶναι ἰδέαν, οἶμαι, τὴν Ἀρμονίαν, ὡς ἄμοιρον οὔσαν γνωρισμάτων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δυσεξήγητον· καθάπερ συμβαίνει καὶ τοῖς πρώτοις ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσιν, (Λογικῆ καὶ) ἀπλοῖς περιουσίαι καὶ τούτοις, λόγῳ δὲλονότι μὴ δύνασθαι ἐρμηνεύεσθαι· ἀλλ' ὄφει μὲν τὰ ὄρατα, γεύσει δὲ τὰ γευστά, ὀσφρήσει δὲ τὰ ὀσφραντά, ἀρῆ δὲ τὰ ἀπτά διακρίνεσθαι· ἃ δὲ παρὰ τοῦ σοφοῦ Οἰκονόμου ἔρηται (Γραμ. σιλ. 134) καλὰ μὲν καὶ γενναῖα· ἀλλ' ἐγὼ οὐξ ἐνίμμι, οἷοι ἰκαίω. Ἐπτόν οἷν καὶ τὸν περὶ Ἀρμονίας λόγον τῆ ἀκουστικῆς δυνάμει καὶ κρίσει· ἢ παρελθόν τις δευξάτωμοι τὰ γνωρίσματα τῆς Ἀρμονίας, οἷς ἂν αὐτὴν ὀρσαίμεθα· ἔν δὲ τῆ μουσικῆ αὐτῆ γένοιτ' ἂν διδακτόν. τάτε γὰρ ἄσματα ἀριθμῶ συλλαβῶν, καὶ τόνων προσδιορισμῶ ἐν ῥητοῖς περιόρισται μέτροις, καὶ τὰ ὄργανα κατατομαῖς καὶ διαστήμασι καὶ ἄλλοις σημείοις μεμέρισται.

Ἐῶμεν τοίνυν πρὸς νέους ἀνήνυτα λέγειν περὶ Ἀρμονίας, ὡς μὴ σκοποῦντες τοῦτο, μὴδ' ἄλλως ἐουλόμενοι εἰς μεταφυσικὰς ἰδέας ἀκαίρως μεταφοιτῶντες, εἰκῆ ἐπιδείκνυσθαι· μεταβαίνομεν δὲ εἰς τοὺς λεκτικὰς χαρακτῆρας, ἐργῶδες μὲν καὶ τοῦτο, καὶ πένυγι δυσδιάκριτον· ἐπαγγελλόμενον δὲ ὑποδείξειν ἡμῖν τριβῶν τινὰ πρὸς τὰ ληθῆς ὡς ἐν ἀμυδρῶ τῷ φωτί·

Περὶ Ἰψηλοῦ Χαρακτῆρος.

Πολλῶν τοίνυν ὄντων τῶν τοῦ λόγου Χαρακτῆρων, τρεῖς μάλιστα εἰ τὰς τέχνας συγγράψαντες ἡμῖν ἐπιστημοτέρους παραδεδώκασι, τὸν ὑψηλὸν καὶ μεγαλοπρεπῆ, τὸν ἀφελῆ καὶ ἰσχνόν, τὸν γλαφυ-

ἄλλο καὶ ἀνθρώπων καὶ Ἰψήλοσ μὲν ἂν εἴη μάλιστα τὸ περὶ μεγάλων
 περιγγραπτῶν, ἢ συμφερόντων ἐν σταθερῷ τῷ ᾧθι ἀξίως λέγειν
 ὡς Θουκυδίδης τὸ περὶ λοιμοῦ (Π. μ.) καὶ τὴν ἐν Συρακούσαις
 ναυμαχίαν. (Ζ. δ.) καὶ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς (Ζ. μδ.) ἃ τίς ἀνα-
 γινώσκων, οὐ συναιδέμεται παθεῖν ὄμνηρος δ' αὖ καὶ ἀλ-
 ληγῆ μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς ἐπύθετε τὸν Δία ἐπινεύσαντα Θέτιδι,
 ὅφρα ᾗτε τὸ λόγον (Π. Α. 528.)

- Ἡ καὶ κυκέρου ἐκ' ὄφρασι νεῦσε Κρονίων·
- Ἀμβρόσια δ' ἄρα χεῖται ἐπερρώσαντο ἀνακτος·
- Κρατὸς ἄπ' ἀθανάτω· μέγαν δ' ἐπέλεξεν Ὀλυμπον.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀλλαγῆ. (Π. Γ. 56.)

- Δεινὸν δ' εὐρόντισε πετῆρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
- Ἰψήθεν πετῆρ ἐνεργε Ποσειδάων ἐπὶ νειξέ
- Γαῖαν ἀπειροσίαν, ὄφρασι αἰπεινὰ κάρηνα,
- Πάντες δ' ἐσείοντο πόδες πολυπίδακος Ἰδης
- Καὶ κορυφαί· Τράμων τε πόλις καὶ νῆες Ἀχαιῶν.
- Ἑλλείσει δ' ὑπένερθεν ἀναξ' ἀνέρον Ἠιδωνεύς
- Δίσεσ δ' ἐκ θρόνου ἄλτο, καὶ ἰαχε, μὴ οἱ ὑπένερθεν
- Γαῖαν ἀνερρώσει Ποσειδάων ἐνοσίχθων,
- Οὐδέα δὲ θνητοῖσιν καὶ ἀθανάτοισιν φανεῖται.
- Σμαρδαλὲ, εὐρόντισα, τάτε συγέουσι θεοὶ περ.

Τοιαῦτα δέ τι ἐμφαίνονται καὶ τῷ Ἡρακλειτεύκτῳ ἀριστογῆματι.

- Πάντα δ' ἄρ' αὐτοῦ ἔσαν σάκεος πτύγες· αὐτὰρ ἐν αὐτῷ
- Ποῖσι δαΐδζλα καλλὰ ἰδυίησι πραπίδεσσι·
- Ἐν μὲν γαῖαν ἔπειρ', ἐν δ' οὐρανῶν, ἐν δὲ θάλασσαν.
- Ἠέλιον· ἀεὶ μαντα, σιλήντων τε πλήθουσαν.

Ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα, μεγάλα ὄντα, ἀξίον εἰλήφασιν καὶ
 καὶ τοῦ λόγου τὸ ὄφρα. Παρὰ δὲ ταῦτά ἐστι καὶ ἕτερον μέγεθος τὸ

ἀπὸ τοῦ ἤθους τὴν τοῦ λέγοντος ἐμφανὲν διανοίαν· ὅς καὶ Μεγαλοπρεπὴς χαρακτήρ, ὡς ἐν ἔργῳ φαίνεται, προσφιλότερον λέγουτ' ἐν ἧτι γὰρ ὑψηλὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς εἰς ταῦτόν μιν ἐν ἤκειν, ὡς πάθος καὶ ἐκπλαξίν τοῖς ἀκούουσιν ἀμφοτέρω ἐμποιοῦντας· διακρίνοιεν δὲ, ἢ ὁ μὲν ἀπὸ τῶν φρεσολογούμενων ὁρμάται πραγμάτων· ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς ἀπὸ τῆς διανοίας τοῦ λέγοντος· κρείωνος μὲν, σπουδῆς καὶ σφοδρότερον· οὗτος δὲ, πρῶτον καὶ ἀταράχῃ ἔχει τοῦ λέγοντος παράγει τὸ αἰσθημα· κρείωνος μὲν εἴρηται παραδείγματα· εἰπωμεν δὲ καὶ περὶ τούτου ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν. Διογένης, τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιστάτης αὐτῷ ἡλιουμένῳ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ εἰπὺντος, αἰτησόν με, ὅ ἐν ἐθέλης ποιῆσαι σοι, ἀποκρινάμενος, ἀποσκότισέν μου, κατεκλίθη αὐθις ἐνδύς. Τοῦ δὲ αὐτοῦ Βασιλέως, ὡς Ἀβριανὸς ἱστορεῖ, φιλοτιμότερον ἐρωτήσαντος τοὺς τῶν Δαλματῶν πρίσβεις, τί ποτ' αὐτοῖς τῶν ἀνθρωπίνων μᾶλλον δεδιττεται, ἀπεκρίναντο, μή ποθ' ὁ οὐρανὸς αὐτοῖς ἐμπίση· οὕτως ἢ τοῦ Μακεδόνα· ἰλαίς εἰς τούναντίον τῆς φιλοτιμίας ἀπίδῃ, ὥστε θαυμάσαντ' εἰπεῖν, ἀλαζόνες εἰσὶν οἱ Δαλμαῖται· Ἐν δὲ ταῖς Ἰνδοῖς αὐθις, ἐρωτήσαντος Πύρρον τὸν βασιλέα, ἧδ' ἠξωγημένον, πῶς σοι γρήσωμαι; Βασιλικῶς, ἀπεκρίνατο ἐκείνος ἐν ἀταράχῃ τῷ σχήματι· θαυμάσας δὲ καὶ τούτου τοῦ ἀνδρὸς τὴν διανοίαν, ἐν μεγίστῃ τιμῇ ἔργον αὐτὸν τοῦ λαποῦ. Ὁμοίον δὲ καὶ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκείνο (Ὀδ. ὦ. 40.)

• Σὺ δὲ στραρχλίγγι κενίης

• Κεῖσο μέγα; μεγαλωστί, λελασμένος ἰπποσυνάων.

Τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα βραχέα ὄντα, μεγάλην ἐμφανίσουσι τὴν διανοίαν.

Παρὰ δὲ ταῦτά ἐστιν ἔτι καὶ ἐν πλείοσι μιν, ἀταράχῃ δὲ τοῦ λέγοντος καταστήματι, ὡς ἐν ἱστορίαις, τὸ μεγαλοπρεπὴς ἰδεῖν· οἷον, Ἐρρυκιδίδης τὸν μέγιστον τοῦ Θημιστοκλείους ποιησάμενος ἔπαινον, ἐν ἐκείνοισι τὸ πᾶν περιέκλεισεν. • Ἦν γὰρ Θημιστοκλῆς εὐθαιώτατα • φύσει ἰσχυρὸν δηλώσας, καὶ διχρησέντως καὶ εἰς αὐτὸ μᾶλλον • ἑτέρου ἀξίως θαυμάσαι· αἰεὶ γὰρ ἐνέσει καὶ οὔτε προσημίον εἰ-

αὐτὴν οὐδὲν, οὐτ' ἐπιπεδῶνα, τῶν τε παραγρημα δὲ ἀκρίστως
 βουλῆς κρείττοτος γούρανον, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλείστον τοῦ
 γεννησομένου ἀριστος εἰκαστής καὶ ἂ μὲν μετὰ χειρας ἔχοι, ἐξί-
 γήσασθαι οἷός τε ἂν, δὲ ἀκείρος εἶη, κρίναι ἱκανῶς οὐα ἀπὸ λ
 λαίεται τὸ, τ' ἀμείνων καὶ τὰ χεῖρον ἐπὶ ἐν τῇ ἀφανεί προεώρα
 καὶ τὸ κέρτερον εἰκασθῆναι μὲν δύνάσκει, μελέτας δὲ ἐραχύτητι
 κρείττοτος δὴ οὗτος ἀποπερὶ δὲ τῶν τῶν δέοντα ἐγένετο. (Α. ρλγ.)

ἐνταῦθα τοίνυν εἶπον θαυμάσαι τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρός, ὅπως
 οὐχ ὡς τοσαύτην διέκλυε μεγαλογορίαν ἢ ἕτερος εἰ ἐνιστήσατο,
 αἰδῆς ἂν αὐτὸν διὰ μικρῶν μὲν σπουδαίουσιν, καὶ ἰδρωτι περιβρεῦ
 μνον μονονοῦκ' ἀπὸ δὲ τοῦ μεγαλοπρεπούς καὶ ἀφρονεωποῦ ἐυθὺς
 ἔπει εἰς τὸ προσεχὲς γλαφυρὸν, ἢ ὅπως τῇ περὶ τὰ ἔπιτονος λόγου
 ἔπει διατρεῖ, εἰ οὕτως τῶν, εἰς τὸ θέλω καὶ ψυχρὸν καταπι-
 πτωκῶτα.

Χαρακτήρος τοίνυν μεγαλοπρεπούς ἐστὶ μὲν οὐ φρίνεσθαι ἀγω-
 νιζόμενον τὰ μικρὰ μεγάλα ποιῆν, ἀλλ' ἀπλῶς τὰ μεγάλα τοιαῦ-
 τα, ἐν καταλλήλοις ἀταράχῃ ψυχῆ περιστάντα ὀνόμασι καθάπερ
 αὐτὸν ὀρώμεν τὸν αὐτὸν συγγραφεῖα, καὶ εἶπε αὐτῷ πρὸς τινὰ διάφορον
 ἦν, οὐδὲ πρὸς τοῦτον γε παραττόμενον ἐν τῷ μέμνησθαι τοῦ γὰρ
 Κλέωνος καταπτόμενος, οὐδὲν καταλογαί, ὅτι μὴ κοσφαλέγον εἰπῶν,
 ὅσπερ ἂν εἰ μὴ ἦν αὐτὸς ὁ ἐκ' ἐκείνου ἀδίκως συγκαθεθεῖς (Θουκ. Δ. κγ.)

ἔστιν οὖν ὑψηλὸς Χαρακτήρ λόγου ἐν μεγάλοις πράγμασιν ὑψη-
 λῶς μὲν ὀνόμασι, περιέδων δὲ συστροφαῖς, καὶ τῶν σχημάτων τοῖς
 σφοδροτέροις ἐπι μέγιστα χράμετος, ἐπεὶ αὖτις τῶν λεγομένων ἐξίτητος,
 ὅτι δὲ ἐκ τῆς διανοίας θαυμάζειν ποιῶν τοὺς ἀκούοντας ἢ κάκεινός
 μὲν, ὑψηλός οὕτως δὲ μεγαλοπρεπῆς προσηγύρευται.

Περὶ Ἰσχυροῦ.

Ἰσχυρός δὲ λέγεται χαρακτήρ ὁ πάντων τῶν ὑψηλῶν καὶ μεγα-
 λοπρεπῶν χαρακτηζέων ὅς γὰρ ἐκείνος περὶ τὰ πλείστου καταγι-
 νόμενος ἀξία, ἀξίως λέγει περὶ αὐτῶν οὕτως καὶ οὕτως, ἅτε δὴ

περὶ τὰ ταπεινὰ ἐμφυλοχωρῶν, εἰκότως ταπεινῇ χρῆται καὶ λέξει καὶ διανοίᾳ, καὶ ὕψει, ἀφελῆς καὶ ὑπερφῆς, ἐν οἷς ἐνδιατρίβει, γυγνόμενος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων ὕψει, εἰκότως οὗτος τὰ μικρὰ ὡς τοιαῦτα διέξεισιν· Ἄρετά δ' αὐτοῦ μέγιστα, ἀφελεία καὶ σαφήνεια· ἐστὶ δὲ λόγου ἀφελεία τὸ ἀπλῆς καὶ ὡς τὰ πράγματα πέρασε, λέγειν, μηδενὶ τῶν σχημάτων, μηδὲ μὴν γραφαῖς ἐπιχρῶμενον περιόδων πρὸς κάλλος, μήτε κῶλα μακρὰ περιεσάγοντα· τὰ δὲ τοιαῦτα, καὶ εἶπον· αὐτόματα παρεπίπτουσι ἐς τὸ ἀφελέστερον ἀναλύοντα· Τοῦτο δ' ἴσθ' ἔπου καὶ ὁ ὕψηλος ἀκροσθένης δοκεῖ ἐπιτηδεύσαι, ἐπειδὴν ποτε ἀπὸ τοῦ ὕψηλου καταβαίνων, προσαναπαύεσθαι ἐούληται· ὡς καὶ τῷ περὶ Ροδίων Διοθερίας· « Εἰσὶ γὰρ, φησὶ, συνθήκαι τοῖς Ἕλλησι πρὸς βασιλέα διτταί, ἅς ἐποιήσατο ἢ πόλις ἢ ἡμετέρα· ἅς ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι, καὶ μετὰ ταῦθ' ἅς ὑστέρον Λακεδαιμόνιοι, ταύτας, ὧν δὴ κατηγοροῦσι· ἰδύνατο γὰρ εἰπεῖν γλαφυρότερον ἐν συστραφῇ περιοδικῇ αὐτωσί. Τῶν γὰρ πρὸς βασιλέα παρὰ τῶν Ἑλλήνων συνθηκῶν διττῶν οὐσῶν, ἅς μὲν ἡμεῖς πεποιθήκαμεν, πάντες ἐγκωμιάζουσιν· ἅς δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἅπαντες φέγουσιν· ἢ οὕτω. Εἰσὶ γὰρ συνθήκαι τοῖς Ἕλλησι πρὸς βασιλέα διτταί, ἅς ἡμεῖς πεποιθήμεθα, ταύτας δὴ τὰς παρὰ πάντων ἐπαινομένης, καὶ αἱ τῶν Λακεδαιμονίων, ὧν πάντες κατηγοροῦσι.

Παράδειγμα δὲ ἰσχνοῦ χαρακτήρος μάλικ πάντων ἐστὶν Ἰφίδωτος· ὡς μετὰ τῆς περὶ τὴν λέξιν καὶ τὴν συνθήκην ἀπλότετος οἶα οἶδ' ἔπω· συνῆψε τῷ λόγῳ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς γνώμης καὶ τοῦ τρόπου ἀφελείαν, ὡς οὐχ οἶόν τε τὸν ἀναγινώσκοντα μὴ κηλεῖσθαι τῇ ἀπὸ ταύτων ἡδονῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν εἶπεῖν, ὡς ὑπέρχει καὶ ταῦθ' ὁμοίως ἀδιέζευκτα φύσει, καθάπερ καὶ ὁ ὕψηλος ἔπεται ἀφάκτως τῷ τε τοῦ λέγοντος ἤθει, καὶ τῷ τῶν πραγμάτων μεγέθει· Συνίσταται ταίνυν τὸ ἀφελές καὶ ἰσχνόν ἐν μὲν τῇ λέξει, σαφεῖ καὶ συνηθεῖ· ἐν δὲ τῇ διανοίᾳ, ταπεινῇ αὐτῇ καὶ ἐν συνθήκῃ γρηῃσθαι ἀπλῆ, ὡς ἡ φύσις ὑπαγορεύει, τὰ πεποιθμένα καὶ πημπύθη τῶν ὄνοματῶν ἀποστρέφουαίνους.

ἔχουσιν ἃ δὲ σχέσιν ἔχει πρὸς ἀλλήλα ἰντιναῦν, τούτων βράδιον
 πάντα τὸ ἐν, τὰλλα ἔχειν οἷον αὐτομάτως παρακαλούθουντα καὶ
 συμπεριόντα. Δεύτερον δὲ τὰ τοῦ λόγου κεφάλαια γράψαντας ἐν
 χάρτι χαρὶς, ἐκ ὧν πολλάκις ὡς πρόχειρά τε καὶ εὐανάλεκτα
 ἔχον μέχρις ἐν τῇ μνήμῃ ἐνριζιῶθῃ. Οὕτως οὖν ἐκ τῆς τάξεώς τε
 καὶ συστάσεως τούτων ἐπαναλήψεως στέγοντες ἐν τῇ μνήμῃ τὰ γενικά,
 ὅμοιον δὲ δεικνύομεν καὶ τὰλλα, προηγουμένης ἐπὶ πάντων τῆς
 προσηχῆς.

Ἡ δὲ ἰκρίσις ἐστὶν οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ κατάλληλος τοῖς λεγο-
 μένοις τῇ τε ἀπαγγελίᾳ καὶ τοῖς τοῦ σώματος σχήμασι χρῆσθαι.
 ὁμοῖον διττὴ ἐστὶν αὕτη, ἡ μὲν ἐν τῇ προφορᾷ, ἡ δὲ ἐν τῷ τοῦ σώ-
 ματος σχήματι.

Ἡ τούτων προφορὰ, ἥς ἄνευ ἃ λόγος νεκρὸς ἐν ἱερῇ καὶ ἀδρανῆς,
 οὐκ ἐν διδασχῇ μᾶλλον, ἢ μιμήσει τε καὶ ἀσκήσει γένοιτο καὶ αὐτὴ
 λακτῆ διὰ τοὺς ἐν τῷ λόγῳ εὐδοκίμοτάτους, ὅπως λέγοντες ἀπαγ-
 γέλωσι, παρατηρετέον. ὅπως δὲ τοῖς τῆς ψυχῆς πάθεισιν ἀπαγ-
 γέλωτας ἐκείσθαι δεῖ, τὰ μὲν πειστικῶς, τὰ δὲ θεημαστικῶς, τὰ
 δὲ ἄλλως προφέροντας, ὅτε μὲν ἀγανακτοῦντας, ὅτε δὲ οἷον οἰκτεί-
 ροντας, καὶ χαίροντας, ἢ λυκουμένους, ἢ ἔπιπῶν τὸ προσῆκον τῷ
 λόγῳ ἐπιδεικνύοντας. δεῖ γὰρ δὴ ἐν οἷς μὲν ὑπεροψία, ἐν οἷς δὲ ἀγῶ-
 νία, φόβος, χαρὰ, ἀστευότητι, εἰρωνία, διασυρμῆ, συναλγήσει, τῆς
 ποιῶταις ἀπεισι συσχηματίζεσθαι ἐν καιρῷ, πρὸς ἕκαστα τῷ κατὰ
 τὴν φωνὴν προσέονται τῶν χρωμένων. Ἐάν γὰρ μὴ, ὡς δεῖ, τῇ
 ἀπαγγελίᾳ χρῆσώμεθα, καὶ πᾶσαν τὴν ἄλλην τέχνην ὁ λόγος σχῆ,
 οἷα ἐν πολὺ καταρθώομεν.

Περὶ δὲ πῶν κατὰ τὸ σῶμα σχημάτων οὐδὲν ἂν εἴποιμι ἄλλο,
 ἢ κατὰ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς πάθη, εἰτ' οὖν τὸν ἐνδιάθετον λόγον
 τῆ ἀπαγγελίᾳ ἐπιτηδείως ὀφείλομεν, οὕτω καὶ τὰ τοῦ σώματος
 σχήματα ἀσπασθῆναι τῇ κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν ὑπεκρίσει ποιῆσθαι
 προσῆκει, τὸ σῶμα πρὸ πάντων ὀρθιον ἔχοντας, τύπε πρόσθιπον
 γῆν μὲν ὀρθόν, γῆν δὲ λυπηρόν, καὶ ἄλλως ἄλλοτε, ὡς ὁ καιρὸς
 ἀρῶν, δεικνύοντας καὶ τὴν δεξιάν. συμφώνως τοῖς λεγομένοις ἄρεμα

κινουῦντας· φυλακτέον γεμῆν ἐν ἅπασι τούτοις τὴν ἀμετρίαν, ἀφ' οὗν τε, ἵνα μὴ εἰς θεατρικὴν καταντῶντες ὑπερβολὴν, δικαίως ἐκσυριττώμεθα.

Ταῦτα τοίνυν περὶ ῥητορικῆς ἱκανὰ τοῖς καὶ ἀπ' αὐτῶν τούτων ἐγκρατεῖς γενέσθαι τῆς τέχνης, καὶ ἀπ' ἄλλων τὰ ἐλλείποντα ἀναλῆξασθαι βουλομένοις· οὐδὲ γὰρ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀσκήσει καὶ ἐπιμελείᾳ μάλιστα ἀνυστόν· διὸ τῷ κατὰ Δημοσθένη γράφειν, ἢ λέγειν ἐθέλοντι μιμητέον τοῖς πόνους ἐκείνου, καὶ τοῖς ἐκείνου λόγοις ἐγκυπτέον μετ' ἐπιστάσεως· καὶ μάλιστα τῆς γραφίδος αὐτῆς ἀνθεκτέον οὐχ ἥττον, ἢ καὶ γεωργός τῆς δικέλλης ὅτι γὰρ ἂν τις ζῆλοι τὰς δούξας, τούτων μιμήσθω τὰς πράξεις.

Ἐν Βουκουρεστίᾳ, αἰωζ.

ЛОГІКН.

ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ ΠΙΝΑΞ,

ΤΩΝ ΤΗΣ ΔΟΓΙΚΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

ΜΕΡΟΣ Α.

- Α. Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ νοῦς.
- Β. Περὶ τῶν ἰδεῶν, ἢ ἐννοιῶν.
- Γ. Περὶ ἰδεῶν μερικῶν καὶ καθόλου.
- Δ. Περὶ τῶν πέντε φωνῶν τοῦ Πορφυρίου.
- Ε. Περὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν τοῦ Ἀριστοτέλους.
- Ζ. Περὶ Ὁρισμοῦ καὶ Διαίρεσεως.
- Ζ. Περὶ Ὁρισμῶν.
- Η. Περὶ Διαίρεσεως.
- Θ. Περὶ σημείων τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς τῶν ὄρων δυνάμεως.

ΜΕΡΟΣ Β.

- Α. Περὶ Κρίσεως καὶ Ἀπροφάνσεως, ἢ Προτάσεως.
- Β. Περὶ εἰδῶν πανταίων προτάσεων.
- Γ. Περὶ τῆς ἐν ταῖς προτάσεσιν Ἀντιθέσεως.
- Δ. Περὶ Ἀντιστροφῆς τῶν Προτάσεων.

ΜΕΡΟΣ Γ.

- Α. Περὶ Συλλογισμοῦ.
- Β. Περὶ Ἐνθυμήματος καὶ Σωρείτου.
- Γ. Περὶ συνθέτων Συλλογισμῶν.
- Δ. Περὶ Ἀναγωγῆς καὶ Ἀπαγωγῆς.
- Ε. Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους ἐν γένει.
- Ζ. Περὶ σφιστικῶν Ἐλέγχων.

ΜΕΡΟΣ Δ.

- Α. Περὶ Ἀληθείας βεβαίας, ἢ πιθανῆς.

THE

ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ

ΛΟΓΙΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Περὶ τῶν Ἐνεργειῶν τοῦ νοῦς.

§. α. ΤΟΝ, ὅπως δεῖ ἔντεχνον λόγον συγγράφειν, λόγον περὶ ἀνάγκης οὕτως, ὅσον κανόνας τινὰς γενικοὺς τοῖς νέοις προσενεργιόντας, χεῖρα βοηθὸν ἐξωθεν αὐτοῖς ὀρέξαι, πρὸς ἃ φιλοσοφοῦντ' ἂν συγγράφειν ῥητορικώτερον, ὡρα ἤδη εὐχόμενοι ἐνὶ προΐόντας, ταῦτά ποιεῖν καὶ τῇ Λογικῇ, κανόνας αὖ καὶ ταῦθα συλλέξαντας εἰς ἐπιτομὴν παραθεῖναι τοῖς ἐν τοῖς προτεμενίσμασιν ἔτι τῆς φιλοσοφίας ἐνδιαπρίθουσιν· ἴσμεν γὰρ τὸν ἄνθρωπον φύσει ὀρεγόμενον τοῦ εἰδέναι τοῦτο δ' ἐστὶ φιλοσοφεῖν ἐθέλοντα, εἴτ' ἂν τὴν τῶν ὄντων θερησθαι γνῶσιν· πρὸς ἣν ἡ Λογικὴ, ὄργανον οὕσα μάλιστα τῆς φιλοσοφίας, προπαρασκευάζει τὸν νοῦν, ἐκ κανόνων διδάσκουσα, ὅπως δεῖ

συλλογίζεσθαι. Ἐροῦμεν δ' οὖν κἀνταῦθα ἐν ἐπιτομῇ, ὅσα γε τοῖς μαθητευομένοις συμβάλλεται γενικώτερον, τὸ περιττὸν τοῖς ἀδρότερον περὶ τὴν τέχνην πεύκην ἔχουσιν ἐὼντες διαποικίλλειν.

§. β. Δύναμιν μὲν οὖν τὸν νοῦν ἔχειν καὶ ἀπλῶς συλλογίζεσθαι, καὶ λογικὴν ἔμφοτον ἐνεῖναι πᾶσιν ἀνθρώποις οὐδεὶς ἀντερεῖ· ἀλλ' οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται καὶ ἡ τέχνη, πολλὴν πρὸς τοῦτο παρέχουσα τὴν εὐμάρειαν, καὶ μέθοδον ἅμα εἰδέναι διδάσκουσα, δι' ἧς ἴδαν τό, τε ὀρθὸν καὶ μὴ, τῶν συλλογισμῶν διαγνοίημεν (*)

§. γ. Λογικὴ τοίνυν ἐστὶ τέχνη, καθ' ἣν ἐκ κανόνων ὀρθῶν ὀρμώμενοι, ἀπείστως συλλογίζομεθα ὑπεκείμενον δ' αὐτῆς μάλιστ' αἱ τρεῖς γνωστικαὶ τοῦ νοῦς ἐνέργειαι, ἔννοια, κρίσις, Συλλογισμός· σὺνισμεν γὰρ ἅμα εἰς τὸν εἶον τοῦτον εἰστώντες, πάσης γνώσεως ἄμφοροι ὄντες· εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων τὰς τῶν σωμάτων πρῶτον προσλαμβάνοντες ἰδέας οἷον, διὰ μὲν τῆς ὀράσεως, τὰς τοῦ φωτός καὶ τῶν χρωμάτων· διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς, τὰς τῶν ἤχων· διὰ δὲ τῆς ὀσφρήσεως, τὰς τῶν ὀσμῶν· διὰ δὲ τῆς γεύσεως, τὰς τῶν χυμῶν· διὰ δὲ τῆς ἀφῆς, τὰς τοῦ ψύχους, τῆς θερμότητος, τῆς σκληρότητος, καὶ τῶν τοιούτων, αἷς συνακολουθοῦσιν ἂν εἰκότως καὶ αἱ τῆς ἐνδοτέρας αἰσθήσεως, οἷον πείνης, δίψης, ναυτίας, ἀπιδίας, καὶ τῶν παραπλησίων· τῆς γὰρ ἀφῆς, ὡς πάντῃ τῆ σώματι διακεχυμένης, κακεῖναι τυγχάνουσιν οὐσαι ἰδέαι· ἐπειδ' οὕτω καὶ τῶν αὐλοτέρων τὰς ἐννοίας ἀσχητημένως (κγ.) οἷον, δικαιοσύνης, σωφροσύνης κτλ.

§. δ. Τοῦτων δ' οὕτω τὰς ἰδέας ἀπλῶς προσλαμβάνοντες, τότε δὴ καὶ δύο ἅμα παραβάλλοντες, κρίνομεν περὶ αὐτῶν, πότερον συνάπτυνται ἀλλήλαις, ἢ οὐ· οἷον, ὁ λίθος βαρὺς, ἢ δικαιοσύνη ἀγαθόν, ἢ κακία οὐκ ἀγαθόν.

§. ε. Γενομένου δὲ καὶ τούτου, τότε δὴ καὶ τρίτην προσπαραβάλλοντες μεταξὺ, ἑτερόν τι ἐξ ἐκείνου συνάγομεν· οἷον, πᾶς δίκαιός ἐνάρετος, ὁ Ἀριστείδης δίκαιος, ὁ Ἀριστείδης ἄρα ἐνάρετος.

(*) Ἰδε Ἰντερ. ἐν προοίμῳ.

§. ε'. Οὕτως οὖν τῶν μὲν ἀπλῶν ἀντιλαμβανόμενοι ἰδεῶν, νοεῖν δύο δ' ἀλλήλαις παραβάλλοντες, κρίνειν· καὶ τρίτην δὲ προσπα-
ραβάλλοντες, συλλογιέσθαι λέγομεν· τρεῖς ἄρα ἐνέργειαι κυρίως
εἰσὶ τοῦ νοῦς, Ἔννοια, Κρίσις, Συλλογισμός· καὶ ἔστιν ἄρα ὁ νοῦς
οὕτω δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς νοεῖ, κρίνει, καὶ συλλογίζεται.

§. ζ'. Ἐννοια τῶν ἀπλῶν ἐστὶν ἡ πρὸ οἰαστῶν ἐνεργείας εἰς ταῦτὸ
τοῦ νοῦς καὶ τοῦ νοητοῦ κατὰ ψιλὴν θεωρίαν (ἄνευ δὲ καταφά-
σεως, ἢ ἀποφάσεως) σύνοδος· Κρίσις δὲ, ἐνέργεια τοῦ νοῦς, δύο
ἐννοίας συνάπτουσα, ἢ διεστῶσα ἐκ παραβολῆς· Συλλογισμός δὲ
ἐστὶ λόγος, ἐν ᾧ ἐκ παραβολῆς δυοῖν ἐννοιῶν πρὸς τρίτην ἑτερόν τι
τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συνάγομεν, ὡς εἰρήσεται πληρέστερον (υἱε.)

§. η'. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁ νοῦς ἀποπλανᾶται πολλάκις τῆς ἀλη-
θείας, ἢ τοι τῆς φαντασίας ἀνύπαρκτ' ἄττα δημιουργούσης, καὶ τὰ
ὄντα ἐξαλλοιούσης, ἢ τῆς θελήσεως οὕτω προλήψει κατεσχημένης,
καὶ τοῦτο διττῶς, ἢ τῷ ἀξιωματικῷ τινός, ἢ ἐκ μελέτης ἐπισφα-
λοῦς, ὥστε μὴ ἂν ῥαδίως ἔχειν ἐπινεύειν τοῖς καὶ ἐναργῆ τὴν ἀλή-
θειαν παριστῶσι.

§. θ'. Ἔστι δὲ φαντασία δύναμις μὲν τῆς ψυχῆς· ἀκροσφαλῆς δὲ
ἡμῖν μάλιστα πρὸς ἀπάτην, ψευδῶν αἰετῶν δημιουργὸς γιγνομένη
καὶ πλάστρια· δύναται γὰρ τὰς τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ὄρου ἰδέας συ-
νάψαι, καὶ οὕτως ὄρος ὄλον χρυσοῦν ἀναπλάσαι· ὁ οὖν ὑπάρχει ταῖς
ἀληθείαις· ἴδε Μεταφ. ζδ. Ἠθ. κἀ-λθ.

§. ι'. Πρόληψις δὲ, τοῦ μὲν ἀξιωματικοῦ, δύοσα ψευδῆς, καθ' ἣν
τοῦ μὲν τὴν γνώμην, καὶ μήπω ἐξετασθεῖσαν, ἀλλ' ἀπ' ἧν ἐν ἀλλοίς
ποτὲ εὐδοκίμησε, δοκιμάζομεν· τοῦ δὲ, ἀποδοκιμάζομεν· ἐπισφα-
λοῦς δὲ μελέτης, καθ' ἣν γνώμην τινός, μήπω ἀκριβῶς καὶ τεταγ-
μένως ἐξετασθεῖσαν, ὡς ἀληθῆ ἀποδεχόμεθα, ἢ ἀποδοκιμάζομεν·
τούτοις γὰρ ὡς ἂν προκατασχεθῆ, οὐκ ἂν γένοιτο νεωτέρας ἀληθείας
ἐπιδεκτικὸς, πρὶν ἂν ἀπώσεται τὰ προκατειλημμένα· τούτου δὲ οὐκ
ἂν ἄλλως τύχοι, ἢ κατὰ τὰς τῆς μελέτης ποιούμενος· ὅπερ ἐστὶν
ἐναργεῖς, εὐκρινεῖς, καὶ πλήρεις ἰδέας προσποριζόμενος· Περὶ ὧν ὁ
λόγος ἡμῖν ἐστὶς.

Περὶ Ἐννοιῶν, ἢ Ἰδεῶν.

§. ια. Ἰδέα ἢ Ἄντιληψις τοίνυν ἐστὶ γνησία εἰκὼν τῶν τινος
 τῆς αἰσθήσεως ἔξωθεν προσβάλλοντων, ἢ τῶν ὄντων οὐτινοσοῦν
 ἀπορριπτόμενη ἔννοια· ἃ γὰρ ὁ νοῦς θεωρεῖ, ταῦτα ἢ τῶν ὕλης ἐστὶ μετε-
 γόντων, ἢ τῆς πύτης τυγχάνουσι παντάπασιν ἄμοιρα· κακείνων μὲν
 ἀνταλλάσσεται τῆς εἰκῆς, ὑπὸ τοῦ σώματος ἔξωθεν παθαινόμενος·
 τούτων δὲ τὰς ἐννοίας ἐγείρει, αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλοιούμενος· καὶ
 ἀπὸ τούτων μὲν ἐνταῦθα φημι τὸ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων τῇ ψυχῇ ἔξωθεν
 ἐγγινόμενον αἰσθημα· ἀλλοιῶσιν δὲ τὴν ἰκιοθεν αὐτοῖς ἀπὸ ἐνερ-
 γείας εἰς ἐνέργειαν ἑτέραν μεταπέσει· δύο ἄρα αἶδε πηγαί, ἐξ ὧν ὁ
 νοῦς τὰς ιδέας ἀρύεται, ὑπὸ συναμφοτέρου τοῦ ἀνθρώπου μέρους
 ἢ μέρει διεγειρόμενος, πρῶτον μὲν τοῦ σώματος, εἶτα δὲ καὶ
 τῆς ψυχῆς. (*)

§. ιβ. Πρώτη μὲν οὖν πηγή τῶν ιδεῶν ἡμῖν τὸ σῶμα τοῦτο
 σαφῶς ἐστὶ, παρ' οὗ πρῶτως τὰς ιδέας ἢ ψυχῇ παραδέχεται· καὶ
 τούτο ἐστὶ τὸ παρὰ πᾶσι λεγόμενον, οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ πρότερον
 ἐν τῇ αἰσθήσει. (γ') (**)

§. ιγ. Ἐπειδὴ τοίνυν πᾶσα γνῶσις ἐξ αἰσθήσεως ἔχει τὴν ἀρχὴν,
 (γ') ἥνικα τὰ αὐτὰ ὡσαύτως προσβάλλουσι ταῖς αἰσθήσεσι, καλεῖ-
 ται πείρα· καὶ ἐστὶν ἡ πείρα μονήρη πολλῶν αἰσθημάτων τοῦ αὐτοῦ
 ὁμοίων ἀλλήλοις.

§. ιδ. Ἴνα δὲ ἡ πείρα μηδὲν ἡμᾶς ἀπατᾷ, πέντε τινὰ φυλακτέον

(*) Ἐγγίνος δὲ καὶ τρίτη, ἢ καὶ πρώτη τῇ τάξει τὴν κατ' ἀποκάλυψιν τίθεται·
 ἀλλ' ἰκίοντα ὑψηλότερα καὶ ἑλας θεία, καὶ διὰ τούτου ἡ θεωρία ταύτης τῇ θεολογίᾳ ἢ
 αἰε προσήκουσα μάρισα.

(**) Δὲ τῶν παρεπιπέτων ιδέαι ταῖς αἰσθήσεσι προσβάλλουσι, ὡς εἴρηται (δ) καὶ ἐξ
 αὐτῶν διὰ τῶν κινήσεων ἐστ' ἐπιτήρησις ἐμφανέως διπλωσαί, κακείνων τοῦσδε, ἢ τοῦσδε,
 ἐπὶ τῆς ἕξουσι, διαθεῖσθαι, οὕτως ἀρρήτως λόγῳ ἐπ' αὐτὴν μεταδύναται τὴν ψυχὴν (ὡς
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ αἰε τὸ αὐτὸν γίνεσθαι ἢ μεταδύναται ἢδε, εἶδεν οὐδεὶς οὐδὲν) ἢ δὲ ψυ-
 χῇ προσήκουσα, ἐπὶ γινώσκουσι τῶν, ἐπὶ προσήκουσα καὶ πῶς ἐστὶ τὸ καλούμενον αἰσθημα·
 ἢ τῶνδε κατὰ τὴν ιδέαν ἀλλοιῶσθαι τῆς ψυχῆς. (ε')

ἔκείνα, τὸ τὰ αἰσθητήρια ὑγιῶς ἔχειν· τὸ μετὰ αὐτῶν καὶ τῶν αἰσθητῶν διάστημα καθαρὸν εἶναι· τὸ αὐτὸ καὶ ἀνάλογον εἶναι τῆς τῶν αἰσθητηρίων δυνάμει· τὸ τὸν νοῦν προσέχειν τῷ πράγματι· καὶ τὸ τοῖς ἐπὶ τούτῳ κατέσκευασμένοις ὀργάνοις μικροσκοπίοις τε καὶ τηλεσκοπίοις ἐν καιρῷ ὀρθῶς χρῆσθαι. Τούτων δὲ οὕτω γιγνομένων ἀπάντων, ἐπικρατύνεται τὸ ἀξίωμα, ὅτι αἱ αἰσθήσεις, τῶν πρὸς αἰσθησιν ἀπαιτουμένων προσόντων, οὐκ ἂν ἀπατῶεν.

§. ιε. Δευτέρα δὲ πηγή ἰδεῶν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶν ἡ ψυχὴ, ἐνεργοῦσα· ἐνεργεῖ δὲ διττῶς, αὐτὴ τε ἑαυτὴν δηλονότι προσφεροῦσα, καὶ ὅπως ἔχει, ἐπιγνώσκουσα· ὁ οἱ μὲν, δύναμιν τῆς ψυχῆς ἐπιστρεπτικὴν· οἱ δὲ συνείδησιν ἐκάλεσαν συνθέσπερον· ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἔξω προσεπιβάλλουσα, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον νοῦτον μεταβάλλουσα, τὰ τε προσπίπτοντα ἀπλῶς θεωροῦσα, καὶ τὰ νοούμενα πρὸς ἀλλήλα παραβάλλουσα, καὶ ἐκ τῆς παρεούλης ταύτης ἕτερα ἐξ ἑτέρων συνάγουσα· ἐπειδὴν γὰρ ἅπαξ ὑπὸ τῶν ἔξωθεν ἀλλοιωθῆ, μυρία ὅσα ἐντεῦθεν ἔχει διανοεῖσθαι. (ε. ζ.)

§. ις. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, τρίτον τι ζεύγος ἰδεῶν αὐτῷ μάλιστα προσφερομένων τῆ ψυχῇ τοῖς ἀκριβῶς σκοποῦσι προφαίνεται· αἱ μὲν γὰρ τούτων εἰσὶν ἐναργεῖς, αἱ δὲ ἀμυδραὶ· καὶ τῶν ἐναργῶν αἱ μὲν διακεκριμέναι, αἱ δὲ συγκεχυμέναι· καὶ αὐτὰ πάλιν τῶν διακεκριμένων αἱ μὲν πλήρεις, αἱ δὲ ἀτελεῖς.

§ ιζ. Καὶ ἐναργῆς μὲν ἰδέα ἐστὶν, ἐπειδὴν, ὅπερ τις ἔρθη προσειληφίως, ὅσάκις ἂν τοῦτο καὶ αὐθις ἐπαναλάβῃ, γινώσκῃ αὐτὸ καλῶς, καὶ τῶν ἄλλων αὐτὸ ἀπάντων δύναται διακρίνειν. Ἀμυδρὰ δὲ, ἐφ' ᾧ παρισταμένων τῷ λογικῷ, ὑπερὶ τῆ ψυχῆ ἐνδυσάζειν, εἰ τοῦθ', ὃ οἶεται, εἴη τῷ ὄντι οἶον, τῆς μὲν σεΐχνης ἰδέαν ἐναργῆ καὶ τῶν τοῦ ὄγλου ἕκαστος ἔχει· τῶν δὲ ἄλλων πλανητῶν Κρόνου, Διὸς Ἄρεως, Ἀφροδίτης, κομιδῆ, ἀμυδρὰν, τοῖς ἀπλανέσι τῶν ἀστέρων τούτους τῶν πολλῶν συγγεόντων· οὕτω καὶ πύρρωθεν ὀρῶν προσιόντα τινὰ, ἢ φωνῆς τῶν γνωρίμων τινὸς ἀκούσας, οὕτω διακρίνεις σαφῶς οὔτε τὸν ἐρχόμενον, οὔτε τὸν τῆ φωνῆς προερχόμενον.

§. ιθ'. Διακεκριμένα δὲ ἰδέα εἶναι, τῶν ἄλλων καὶ γνωρίσματ' ἄττα, ὡς τὰς ἰδέας ἔχει, δι' ὧν παύτ' ἂν διατέλλοι τῶν ἄλλων, δύναται καταλέγειν. Συγκειμένη δὲ, ὅταν ἐκ γνωρισμάτων μὴ ἔχη διασει-
λαι τὸ περιεχόμενον· οἷον, τὸ τρίγωνον τῶν ἄλλων διατέλλων σχη-
μάτων τῷ τρεῖς ἔχει γωνίας, οὐ μόνον ἑναρτή, ἀλλὰ καὶ διακεκρι-
μένην λέγομεν ἂν ἔχει ἰδέαν αὐτοῦ· τῶν γεμῆν χρωμάτων τὸ ἐρυ-
θρὸν ῥᾶσα μὲν ἂν τις διατέλλοι τοῦ μελανοῦ, οὐ μὲν δὲ καὶ γνωρίσματτα
τούτου ἔχοι εἰπεῖν· διὸ καὶ ἑναρτῆ μὲν ἰδέαν ἔχειν φησὶν· συγκε-
τημένην δὲ καὶ ἀσαφῆ, καὶ οἷον εἰπεῖν, ἀδιαγνώριστον, καὶ ἀσύμβολον.

§. ιθ'. Πλήρης δ' αὖ ἰδέα εἶναι, ὅσαί τις ὡς αὐτὸ μόνον τὸ ὄριστὸν
καὶ τὰ γνωρίσματτα αὐτοῦ καταλέγωμεν, ἀλλὰ καὶ τῶν γνωρισμάτων
αὐτοῦ ἕτερ' ἄττα γνωρίσματτα, ἐπαφέρωμεν ὅ εἰ μὴ γένοιτο, ἡ ἰδέα
εἶναι ἀτελής· οἷον, ὀρίζομεν μὲν τὸ πᾶρ ὕλην εἶναι φωτιστικὴν, θερ-
μαντικὴν, καυστικὴν, ταῦτα διακεκριμένα εἶναι ἰδέα· εἰ δὲ καὶ τῶν
γνωρισμάτων ἐκάστων ἀποδοῖεν γνωρίσματτα ἕτερα, πλήρη ἰδέαν
λεγοίμεν ἂν τοῦ πυρός προσλαβεῖν· εἰ δὲ μὴ, διακεκριμένην μὲν,
ἀτελῆ δέ.

§. κ'. Ὡς· ἐκ τῶν εἰρημένων ἢ αὐτῆ ἢ ἰδέα, οἷον ἡ τοῦ πυρός
ἀπλῶς μὲν θεωρουμένη, οἷον ἂν καὶ ἀμυθῆς πάμπαν ἀντιδιατέλλοι
αὐτὸ τῶν ἄλλων, ἑναρτῆς λέγεται· προστεθείσης δὲ καὶ τῆς τῶν
γνωρισμάτων ἰδέας, οἷον τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος, καυστικώ-
τητος, διακεκριμένη· εἰ δὲ προσαποδοῖμεν αὐτῇ καὶ τρίτον σύμβο-
λόν τινα τούτων τῶν γνωρισμάτων, πλήρης γίνεσθαι· ὡς δ' αὐτως
καὶ ἡ ἀντιδικουμένη σειρά, ἀμυθῆ μὲν ἐστὶν ἰδέα ἢ περὶ τὸ πρᾶγ-
μα αὐτὸ πρῶτον σκευημένη καὶ ἀκατάστατος· συγκειμένη δὲ,
ἢ ἀδιαγνώριστος καὶ ἀσύμβολος· ἀτελής δὲ, ἢ τῶν γνωρισμά-
των αὐτῶν τῶν κατὰ τὴν πλήρη μίθ' ἀπαιτουμένων εὐμοιροῦσα γνωρί-
σματος. (*)

(*) Ἐκ τούτων δὲ οὐκ ἔστι μὲν ἑναρτῆς ἰδέα καὶ συγκειμένη· ἢ δὲ εὐκρινῆς, καὶ ἀπ-
λοῦς· ἀλλὰ ταῦτ' ἀπαρτίζονται τῷ κλεινῷ Εὐκρινῆ· ἀλλ' ἔστι τὸ συγκειμένον τοῦτο κλεινῆς

§. κα. Ἐπὶ δὲ ταύτοις τῶν ἰδεῶν αὐθις αἱ μὲν εἰσὶν ἀπλαῖ· αἱ δὲ, σύνθετοι, καὶ συγκεκριμένοι· αἱ δὲ, ἀφηρημένοι· καὶ ἀπλαῖ μὲν εἰσὶν, ἧτοι ὧν οὐκ ἔστι γινώσκειν διακρίνομεν (γ. εῖ) ἢ ὧν ἕκαστος ἄν σὺμβολῶν· ἅττα καταλέγειν δυναίμεθα, οἷον αἱ πρῶτος ταῖς αἰσθήσεσιν ὑποπίπτουσαι, οἷον αἱ τῶν χρωμάτων, τῶν ἤχων, τῶν ὀσμῶν, τῶν γυμῶν, τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν· διὸ καὶ γινώσκειν αὐταῖς ὡς ἀπλαῖς μὴ ἐνόντων, οὐλόγω, ἀλλ, αἰσθήσει καὶ πείρα εἰσι ληπταί.

§. κβ. Σύνθετοι δ' αὖ, ἢ συγκεκριμένοι, αἱ ἐκ συγκριμάτων πολλῶν ἰδεῶν συγκείμεναι, ὡς ἐπὶ τῆς φλογός· ὅπου γε αὐτῆς τε ταύτης, καὶ ἕνα τοῦ φωτός, τοῦ τε καυστικῶς, καὶ τοῦ σχήματος ἀντιλαμβάνομεθα.

§. κγ. Ἀφηρημένοι δὲ τελευταῖον εἰσὶν ὡς ἡνίκα πειρώμεθα ἐννοεῖν τὴν οὐσίαν ἄνευ τῶν, εἰς ὧν αἱ σύνθετοι, ἀπλῶν ἰδεῶν· καὶ αὐθις ἐκεῖνας χωρὶς τῆς οὐσίας· οἷον τὴν οὐσίαν φαρ' εἰπεῖν τοῦ ἀδάμαντος ἄνευ τῆς βαρύτητος, τῆς πυκνότητος, τῆς στιλπνότητος, καὶ τῶν ἄλλων· καὶ πάλιν ἐκεῖνα ἐκείνης χωρὶς· ταῦτα γὰρ καθ' ἑαυτὰ μὲν καὶ χωρὶς οὐ πέφυκεν εἶναι, χωρὶς ὅμως θεωρεῖται νοούμενα. (*)

Περὶ ἰδεῶν μερικῶν καὶ καθόλου.

§. κδ. Ἀπὸ τῶν ἀπλῶν τοίνυν ἰδεῶν ἀρχόμενοι, σύνισμεν ἐπὶ

ἐπὶ ἰδεῶν ἰχθυῶν μὲν γινώσκειν διακρίνομενα δὲ παρ' ἡμῶν, ἐρῶς ἀπεδίχεται Ἀττικῶν, τοῦτο λέγεσθαι ἕς καὶ μετὰ πωλύης χάριτος· ἀπεδίδασι ταῦτα τῆ διδασκαλίᾳ Διόνυσου καὶ Βαλζίου τῶν περιχλωῶν. Λεγ. κζ.

(*) οὐσίαν ἐπεικῶς μὲν ἠμαρτύσαντας· κατὰ τὸν ἀφῆρτον τῆ δὲ τῶν περὶ αὐτῆς ἀφαιρέσει ἀμυδρῶν τι ἰνδαίμα αὐτῆς τῶν νεῖ προσκρούει, καὶ τοῦτ' εἰς ὑπεθίσεως μύθερα συναγόμενον, ἰφικτὴν ἐπειδὴ γὰρ τὰ σημασιολογικά καθ' ἑαυτὰ καὶ χωρὶς ὑφίστασθαι οὐκ ἂν φαίμεν (β. β.) εἶπεν ἄρα τι, ἐν ᾧ ἐκεῖνα τὴν ὑπερῶσιν ἔχον οἷον, φέρει τις φέρ' εἰπεῖν, ἀδάμαντα ἐν χερσὶ· θεωρεῖ δ' ἐν αὐτῇ τὰ σημασιολογικά, τὸ σιεῖον, τὸ στιλπνόν, τὸ βαρύν, τὸ σχῆμα· εἶτα ἐννοεῖ πάντα ταῦθ' ὡς ἐν βίβει πινὶ ὑπερῶσιν· καὶ οὐκ ἂν ἴδωι, οὐδ' ἔτι λῶς καταλείπειν, εἰ μὴ τῆ δὲ περὶ αὐτῆς ἀφαιρέσει ὑπερῶσιν γὰρ ἰκίανον, τὸ καταλείπόμενον ἐννοεῖται οὐσίαν.

τῆς συνθετικώτεραι αἰε μεταβαίνοντες (γ δ ε.) οἶον, ἰδὼν τις πῦρ
 πρῶτον πῆ, κατ' ἀρχῆς μὲν προσέσχε τῷ φέγγει, καὶ τὴν ιδέαν αὐ-
 τοῦ ἀπινέγκαιτα εἶπε δὲ κατὰ μικρὸν προσίων, ἤσθετο καὶ θερμὴν
 ἐφ' ἐαυτὸν ἐξωῶσαν ἐκείθεν ἐκ δὲ τούτου καὶ τῆ χειρὶ ἄψασθαι
 τῶν βουληθεῖς, ἀπροσδοκῆτως ἐπλήγη ὑπὸ τῆς καύσεως· εἶθ' οὕτως
 ἐκλογισάμενος εὐρεα, ὅτι πῦρ ἐστὶ φωτιστικόν, θερμαντικόν, καυσικόν·
 πάντῃθεν τρεῖς ιδέαι ἀνὰ μίαν προσλαβὼν κατ' ἀρχάς, καὶ εἰς μίαν
 συνάψας, τὴν τῷ πυρὸς ιδέαν ἐπορίσατο σύνθετον. (*) Εἰρήσθω
 δὲ πάντα ἐπὶ τῶν πρώτων ἡμῶν καὶ κατ' ὀλίγον προσποριζομένων
 ιδεῶν, ἃς ὁ νοῦς μάλιστα πᾶθαινόμενος προσλαμβάνει (ιά.)· ἐφ' ὧν
 ὁ αὐτὸς ἐπειτα ἐνεργεῖ, ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλοιωόμενος (αὐτόθι), ὑποτέρως
 ἀν' αὐτῷ δόξῃ καλῶς ἔχειν, οὕτω συλλογίσεται, ἥτοι ἀπὸ τῶν με-
 ρικῶν ἐπὶ τὰ καθόλου, ἢ ἀνάπαλιν ἀπὸ τῶν καθόλου ἐπὶ τὰ μερικά.
 τῶν τὸ μὲν πρῶτον μέθοδος θραύεται ἀναλυτικῇ, ὡς ἀπὸ τῶν αἰ-
 τιῶν χωρῶσα ἐπὶ τὰ αἷτια· τὸ δὲ δεύτερον, μέθοδος ἤκουσεν
 συνθετικῇ, ὡς ἀπὸ τῶν αἰτιῶν ἐπὶ τὰ αἷτιατὰ μεταβαίνουσα· ἢ
 μὲν, τὴν τέχνην ἢ δὲ, μιμουμένη τὴν φύσιν.

§ κέ. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων ἢ ἀπὸ τῶν ἀπλῶν ἐπὶ τὰ συν-
 θετώτερα πρόδος καὶ καταγωγὴ εἶδος ιδεῶν ὀνομάζεται· καθάπερ
 αὐτὴ ἀπὸ τούτων ἐπ' ἐκείνη ἀναγωγὴ, πλάτος προσαγορεύεται· εἶδος
 γὰρ εἰώθεσι καλεῖν τὰ γνωρίσματα καθάπερ αὐτὸ καὶ πλάτος, μέγρις

(*) Σκεπτικῶς δ' ἔταυθη, δ καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἴρεται, ὡς ἀπὸ τῶν ἀπλο-
 τέρων κατὰ μίμωσκον τῶν τεχνῶν ἐπὶ τὰς συνθετικώτερας τῶν ιδεῶν προχωροῦντες, ἐναν-
 τίων τῆ φύσει δεκτικῶν βρῖναιεν ἢ μὲν νῆρ τέχνη ἀπὸ τῶν ἀπλοστέρων ἐπὶ τὰ συνθετώ-
 τερα πρόειον ἢ δὲ φύσει ἀνάπαλιν, ἀπὸ τῶν γενικωτέρων ἐπὶ τὰ μερικώτερα·
 αἷτος γὰρ εἶπε τῷ χειρὶ ἐχρήθει, ἀνίδεκε σπῆστον εἰλαστόν τινα μόνον εἶτ' ἀνιόν
 εἶτα φύλλατε ἐκείλαστικε, καὶ γόνατε περιέθετα καὶ ἄσταχυν ἐξίφουσε, καὶ θίκαε,
 ἐν εἰς περιέθετε τὸ σπῆμα, περιέθετε, ἀνθέρκεῖτε περὶ αὐτὰς ἐνιφύτευσε, καὶ πάντα
 αἷτα τῶν μερικωτέρων καὶ ἴσσι αὐτὸς οὕτως ἢ κατὰ τὴν τέχνην διδασκαλίᾳ μέθοδος·
 ἀναλυτικῇ λεγόμενῃ δὲ κατὰ τὴν φύσιν, συνθετικῇ.

ἂν ἐκτὸς γνωρισμάτων αἱ ἰδέαι (*) προκείμεναι πλατύνονται δὲ τὰ κατωτάτω καὶ μερικιώτατα, ὡς ἐν τῷ διαγράμματι φαίνεται.

Οὐσία.
 Σῶμα.
 Ἐμψυχον.
 Ζῶον.
 Ἄνθρωπος.
 Σωκράτης.
 Ὁ Σωφρονίσκου.

Ἐνταῦθα γὰρ, ὅσον μὲν μᾶλλον, ἀπὸ τῆς οὐσίας ἀνωθεν ἀρχόμενοι, κάτιμεν, τοσοῦτον μερικεύομεν τὴν ἰδέαν, ἐν μόνῳ τῷ τῷ Σωφρονίσκου τὰ πάντα συγκλείοντες· ὅσον δὲ πάλιν ἀνάπαλιν ἀνιμεν, τοσοῦτον πλατύνομεν αὐτὴν ἐπὶ πάντα τὰ τῆς οὐσίας μετέχοντα· γίνεται δὲ τοῦτο ἥτοι διὰ συγκρίσεως, ἢ δι' ἀφαίρεσεως· ἐκεῖνο μὲν, κατιόντων· τοῦτο δὲ, ἀνιόντων ἔμῳν.

§. κς'. Συμβαίνει ταῖνυν ἐκ τούτων τὰς μὲν τῶν ἰδεῶν ἀεθαβεῖς εἶναι, τὰς ἀπλουστάτας καὶ γενικάς· τὰς δὲ, ἀπλατεῖς ταῖναντίον καθίστασθαι, τὰς μάλιστα συνθέτους καὶ μερικάς· τῶν δὲ μεταξὺ ἀντιπεπονθύτι λόγῳ, τὰς μὲν πολυπλατεῖς, ὀλιγοθαβεῖς· τὰς δὲ πολυθαβεῖς, ὀλιγοπλατεῖς εἶναι· καὶ τὰς μὲν ὀθαβεῖς, καθόλου· τὰς δὲ ἀπλατεῖς, καὶ ἐντι μόνον ὠρισμένον δὲ ἰσῆς, ἐπὶ μέρους καλεῖσθαι (***) τὰς δὲ μεταξὺ, καθόλου μὲν πρὸς τὰ κατωτέρω· ἐπὶ μέρους δὲ, πρὸς τὰ ἀνωτέρω.

(*) Σημείωσαι δὲ, ἐπὶ ἅ μὲν ὁ καὶ παθινόμενος (αἰ.) προσλαμβάνει, ταῦτ' ἰδαίκα, μᾶλλον καλεῖντ' ἂν· ἅ δ' ἀλλοιοῦμενος, ταῦτ' ἴσῆσαι καλεῖται ἂν εἶεν. Ἐνταῦθα δ' εἶνι συγγείσται μαι τὰ ὀνόματα ἱεραίνοντ' τῷ κλεινῷ ἰθηνίῳ· ἴδε δὲ καὶ παρακατιῶν. ραί.

(**) Τὸ δὲ ὠρισμένον ταῦτε, εἰ μὲν καθ' αὐτὸ ἰσῆιν ὠριστῶς, λεγικὸν μὲν ἐν, πρὸς-

§. κζ. Ἐντεῦθεν οὖν κατὰ Πορφύριον γένη καὶ εἶδη ὑπέκλιθη
 ὅλα γίνονται γένε μὲν πρὸς τὰ ὑφ' αὐτὰ εἶδη, δὲ πρὸς τὰ ὑπὲρ αὐτὰ.
 οἷον, τὸ Σῶμα, εἶδος μὲν ἐστὶ πρὸς τὴν Οὐσίαν, γένος δὲ πρὸς τὸ Ἐμ-
 ψυχον, ὡς δ' αὐτίκω καὶ τὰ λοιπὰ ἢ δὲ Οὐσία, ὡς ἀνώτατον πάντων
 γενικώτατον γένος ἤκουσεν ὡσπερ αὖ καὶ τὸ, ἄνθρωπος, εἰδικώ-
 τατον εἶδος, ὡς μακίτε εἰς εἶδη ὑποδιακρίθηναι, ἀλλ' εἰς ἄτομα
 Πάτρον καὶ Παῦλον, καὶ τοὺς λοιποὺς κατὰ μέρος ἀνθρώπους.

§. κη. Ἐκ τούτων οὖν δήλον, ὅς τὰ μὲν ἀνωτέρω αἰεὶ ὅλα ἐστὶ
 δυνάμει, πρὸς τὰ ὑφ' αὐτὰ θεωρούμενα ἢ γὰρ Οὐσία, φέρ' εἰπεῖν, δυ-
 νάμει ἐστὶν ἐν τῷ σῶματι, τῷ ἔμψυχῳ, τῷ ζῶον, τῷ ἀνθρώπῳ, ὃ ἐστὶ
 δύναται πᾶσθ' ὅλα εἶναι, καὶ δὲ κατωτέρω, ἀνάπαλιν, πρὸς τὰ ὑπὲρ
 αὐτὰ ὅλα ἐστὶν ἐνεργεία ὁ γὰρ ἄνθρωπος, καὶ ζῶον, καὶ ἔμψυχον,
 καὶ σῶμα, καὶ οὐσία, πάντα αἶμα ἐστὶν ἐνεργεία.

§. κθ. Τούτων δ' αὐτοὺς ἔχοντων, συμβαίνει τὰ κατωτέρω ὡς ἐ-
 νεργεία ὄντα συνεισάγειν τὰ ἀνωτέρω, τὰ μόνον δυνάμει θεωρού-
 μενα ὅλα, εἴτε γὰρ ἄνθρωπος, τούτο καὶ ζῶον, καὶ ἔμψυχον, καὶ
 σῶμα, καὶ οὐσία, ὡς μὲν δὲ καὶ ἀνάπαλιν, οὐ γὰρ πᾶσα οὐσία ἐστὶν
 ἐξ ἀνάγκης καὶ σῶμα, οὐσία γὰρ εἰσὶ καὶ τὰ πνεύματα τὰ πάσις
 ἄμοιρα σωματότητας, οὐδ' εἴτε σῶμα, τούτο ἴδη καὶ ἔμψυχον, οὐδ'
 εἴτε ἔμψυχον, τούτο καὶ ζῶον, καὶ γὰρ ἔμψυχότατος καὶ τὰ φύτ'
 λόγῳ ἀμυδροτάτῳ γε λέγεται εὐρησθῆσαι, οὐδ' εἴτε ζῶον, τούτο καὶ
 ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσπερ αὐτὰ συνεισάγουσιν εἰσαγόμενα τὰ ὑπὲρ αὐτὰ,
 οὕτω καὶ συναναρῶνται, ἀναρῶμενα ἐκείνων, οὐσίας γὰρ μὴ οὐσίας,
 οὐδὲ σῶμα ὑπάρξει καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως ἐξῆς ἐννεύσθω ταῦτά.

Περὶ τῶν Πέντε Φωνῶν.

§. λ. Τῶν Φωνῶν, ἢ μὲν πολλὰ ἅμα σημαίνει πράγματα, ἢ δὲ,
 ἔν, καὶ τῶν πολλὰ περιχουσῶν ἢ μὲν, ἑτεροφυῆ, ἢ δὲ ὁμοφυῆ πε-

σωπον μὴ λεγῶν δὲ, ἄπειρα λέγεται εἶδη ἄσπερον ὅπως ἐστὶν ὑπεστάσιος, ἀτομικὸν
 ὀνομάζεται μέγιστα, εἴτε εἰσὶν αἱ κατώταται καὶ τὰ χρώματα.

φύσει· κακείνη μὲν ὀνομάζεται Γένος, οἷον τὸ ζῶον· ὑπὸ τοῦτο γὰρ ὡς γένος πάντα ἐστὶ τὰ εἶδη τοῦ ζώου· ἡ δὲ ὑπερφυῆ περιέχουσα φωνή, ὀνομάζεται Εἶδος, ὡς ἓν εἶδος περιέχουσα μόνον, οἷον τὸ, ἄνθρωπος, ἵππος, βοῦς· ἡ δὲ εἶδος διακρίνουσα εἶδους, Διαφορά· οἷον, τὸ λογικόν· ἐξ οὗ ὡς πρώτως ὄντος διαφορᾶς, πηγάζουσι κατὰ δεύτερον λόγον καὶ ἕτεράι δύο, τὸ, Νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, καὶ τὸ Γελαστικόν· ὃ ἴδιον παράττισιν ἀρέσκει ὀνομάζεσθαι μάλιστα· ἡ δὲ ἐνοῦσα μέντω, μηδὲν δὲ συντελοῦσα πρὸς τὴν ἐκείνου οὐσίαν, ἀλλ' ἐκείνης σωζομένης, καὶ γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι πεφυκυῖα, καλεῖται Συμβεβηκός. Ἐντεῦθεν τοίνυν φωναί, ἡ ἰδέαι καθόλου συνάγονται πέντε, Γένος, Εἶδος, Διαφορά, Ἰδιον, καὶ Συμβεβηκός.

§. λᾶ. Γένος τοίνυν ἐστὶ γνῶρισμα οὐσιῶδες κοινὸν πολλοῖς, διαφόροις οὐσί τὴν φύσιν· οἷον, τὸ ζῶον εἶναι, ὃ κοινὸν ἀνθρώπῳ καὶ πᾶσι τοῖς παρὰ τὸν ἄνθρωπον ζώοις.

§. λῃ. Εἶδος δὲ ἐστὶ κοινὸν πολλοῖς, διαφόροις οὐσί τῷ ἀριθμῷ· οἷον, τὸ ἄνθρωπος εἶναι, ὃ κοινὸν Σωκράτῃ καὶ Πλάτῳ, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ μέρος ἀνθρώποις.

§. λγ. Διαφορὰ δὲ ἐστὶ γνῶρισμα πρώτως οὐσιῶδες, διακρίνουσα τὰ ἕτεροφυῆ, οἷον τὸ λογικόν· ὃ τὸν ἄνθρωπον διατέλλει τοῦ ἵππου, καὶ τῶν ἄλλων ἀλόγων ζώων· ἐξ οὗ πηγάζει δευτέρως τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν.

§. λδ. Ἰδιον δὲ ἐστὶ γνῶρισμα οὐσιῶδες, οἷον τὸ γελαστικόν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου· ἡ ἰδιὸν ἐστὶ τὸ αἰεὶ καὶ παντὶ καὶ μόνῳ τῷ εἶδει ὑπάρχον· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ εἰρημένον, τῷ ἵππῳ τὸ γρημετιστικόν, τῷ κυνὶ τὸ ὑλακτικόν· καὶ ἄλλοις ἄλλα· τούτοις γὰρ μάλιστα τὰ εἶδη διαστέλλεται ἀπ' ἀλλήλων.

§. λε. Συμβεβηκός δὲ ἐστὶ γνῶρισμα ἐπουσιῶδες τὸ προσῆναι καὶ ἀπεῖναι τοῦ ὑποκειμένου, ἀτρέπτου τῆς κατὰ τὸ εἶδος μενούσης οὐσίας, δυνάμενον, οἷον τὸ ἐπιβρίνόν τινα εἶναι, ἢ μέλανα ἢ φιλό-

... ἐστὶ δὲ τούτου τὸ μὲν γαρριστὸν, οἷον τὸ περιπικτεῖν, τὸ φιλο-
 ... τὸ δὲ ἀχώριστον, οἷα ἢ τῶν λιθίων μελανία. (*)

... λς. Τούτων οὖν τῶν μεγάλων καὶ μερικῶν ἰδεῶν τὰ μὲν ἀνω-
 ... καὶ ὑπὲρ ἃ μὴκέτι ἐστὶν εἶρεῖν μὴδὲν, γενικιώτατα γένη, κα-
 ... οἷον μόνον τὸ οὐσία ἂν εἴη τὰ δὲ κατωτάτω, τὰ εἰδικιώτατα
 ... οἷον ἀνθρώπου, ἵππου, εἰσὶ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ δὲ μέσα, γένη
 ... ὑπὸ ἑκείνη ὑπὸ ἑκείνη τὰ κατὰ προσηγύρευται γένη μὲν, ὡς ἴλα δυ-
 ... πρὸς τὰ ὑφ' ἑαυτὰ ἐννοούμενα, εἰσὶ δὲ, ὡς ἴλα ἐνεργεία πρὸς
 ... αὐτὰ θεωρούμενα. (κπ)

ΓΕΝΟΣ ΓΕΝΙΚΙΩΤΑΤΟΝ	
ΟΥΣΙΑ	
Σῶμα,	— Ἀσώματον.
Ἐμψυχον,	— ἄψυχον.
Αἰσθητικόν,	— Ἀναίσθητον.
Λογικόν,	— ἄλογον.
Ἄνθρωπος.	
Εἰδικιώτατον εἶδος.	

Περὶ τῶν δέκα Κατηγοριῶν.

§. λς. Ὡσπερ ἐπὶ τῶν μεγάλων γρατῶν, ἀπεριλήπτων διὰ τὸ

(*) Σημειῶσι δὲ, ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι, ἀχώριστον μὲν ἂν, ἐν τῷ ὑποκείμενῳ τί ἐστὶ κατηγο-
 ρητικῆς καὶ ἡ διαφορά γαρριστῶν δὲ ἐν τῷ πῶς ἔχει ἐστὶ. Σημειῶσθαι δὲ ἐρωτηθεῖς περ
 πάντων, οὕτως ἀπεκρινεῖ τί ἐστὶ ἀνθρώπου ζῶον (πρῶτο γένος) ἐποῖον λογικόν (τευτο
 διαίτη) ἢ γελαστικόν (τῶν ἰδίων) ἢ σμιον, (τευτο συμβεβηκότι) πῶς ἔχων ἐστὶ καθή-
 ριστον, (πρῶτο συμβεβηκότος χωριστῶν)

πλήθος τῶν καθ' ἕκαστα ὄντων, εἰς τμήματα ἕκτα καὶ συστήματα εὑπερίληπτα τῷ νοῦ τὴν πᾶσαν στρατικὴν διαιρέσειν οἱ τούτων ἡγούμενοι οὕτω καὶ οἱ φιλόσοφοι κοινότησί τισι καὶ ὄροις συμπεριλαβεῖν τὰ πάντα ἐπεμελήθησαν, ἐφ' οὓς πᾶσα ἔννοια, ἢ ἰδέα ἀναγομένη, εὐθύνοπτος ἔσται ταῖς θεωρίαις καὶ εὐπερίληπτος· τοὺς δὲ ὄρους τούτους οἱ μὲν Κατηγορίας ἀπλῶς, οἱ δὲ γενικιώτατα προστιγόρευσαν γέννη· ἐπὶ γὰρ ταῦτα ἀνιόντες δι' ἀφαιρέσεως (κγ) ὡς ἐπ' ἐσχάτους ὄρους ἰστάμεθα.

§. λή. Πασῶν τοίνυν τῶν ἰδεῶν ἢ ἐννοιῶν εἰς ὄρους γενικοὺς οὕτως ἀναγομένων, αἱ δέκα ἐκείναι κατὰ γε τὴν Σταγειρίτην Κατηγορίαὶ συνίστανται· οἶον, Οὐσία, Ποσὺν, Ποιὸν, Πρὸς τι, Ποῦ, Ποτέ, Ποιεῖν, Πάσχειν, Κεῖσθαι, ἔχειν· ἢ γὰρ καθ' αὐτὸ ἐστὶ τὸ ὄν ὑρετῶς, καὶ τοῦτο καλεῖται Οὐσία· ἢ ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ οὐ χωρὶς ὑπάρχειν ἀδύνατον, καὶ τοῦτ' ὀνομάζεται Συμβεβηκός· Τοῦτο δὲ ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχον, διατίθησιν αὐτὴν ἐννεαχῶς τοιῶσδε, ἢ τοιῶσδε ἔχειν· ἢ γὰρ ὡς μέτρον τοῦ μεγέθους αὐτῇ ἐνυπάρχει, καὶ καλεῖται Ποσότης· ἢ ὡς ποιᾶν τινα ταύτην ἀποδεικνύον, καὶ ὀνομάζεται Ποιότης· ἢ καθ' ὃ πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται αὕτη, καὶ τοῦτό ἐστι Πρὸς τι· ἢ καθ' ὃ τόπον τινὰ, ὃν κατεῖληφεν ἀφορᾶ, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Ποῦ· ἢ τὸν ἐν ᾧ χρόνον, καὶ ἐστὶ τὸ, Ποτέ· ἢ καθ' ὃ κινῶσθε τι ἐννοεῖται, καὶ ἐστὶ τοῦτο, Ποιεῖν· ἢ κινουμένη ὑπότινος, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Πάσχειν· ἢ θέσιν τῶν οἰκείων μερῶν τινα ἔχουσα θεωρεῖται, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ Κεῖσθαι· ἢ ἑτέραν περιλαμβάνει περικειμένη οὐσίαν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἔχειν.

§. λθ. Λέγονται μὲν οὖν ταῦτα Γενικιώτατα μὲν γέννη, ὡς ἐφ' ὄρους τινὰς ἐπ' αὐτὰ ἰσαμένης τῆς διανοίας· Κατηγορίαὶ δὲ, ὡς τῶν ὑπ' αὐτὰ κατὰ βάθος κατηγορούμενα (κα), τὰ μὲν οὐσιωδῶς, τὰ δὲ συμβεβηκῶς ἐπουσιωδῶς· οἶον, ἐπὶ τοῦ Σωκράτους, φέρε, εὔροις ἂν τὰ δέκα ταῦτα ἐπισκεψάμενος· ἔστι γὰρ καὶ οὐσία Σωκράτης, ὡς αὐθόπαρκτον ὄν, καὶ οὐκ ἂν ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχον· καὶ ποσὸν τι μέγας γὰρ, ἢ μικρὸς· δίπαιχτος, τρίπαιχτος· καὶ ποιὸν, οἶον φιλόσοφ

και προς τι πως ἔχων, οἷον υἱὸς Σωφρονίσκου· καὶ πῶς δέ εἰσιν, οἷον Ἀθήνησιν· καὶ τότε, οἷον κατὰ τὴν ἐννενηταστὴν τετάρτην Ὀλυμπιάδα ἐγένετο· καὶ πάλιν τι ἔστιν, οἷον διαλεγόμενος καὶ πάσχων, οἷον ἀπὸ τίνος τυπτόμενος ἢ λακτιζόμενος καὶ κείμενός πως, οἷον ὀρθίως ἢ καθήμενος καὶ ἔχων τι, οἷον τριεώνιον, ἢ πῖλον φορῶν. (*)

§. μ. Ἔστι τοίνυν Οὐσία τὸ καθ' αὐτὸ ὑφεστῶς, καὶ μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν, αὐτὸ μὲν καθ' αὐτὸ τῷ νοῦ οὐ λεπτόν, ὡς γὰρ δὲ ἀφαιρέσει τῶν περὶ αὐτὸ μίλλιν ὡς ἐν ἀμυδροτάτῳ ἔγγει νοούμενον οἷον, ἐγγύς, οὐ, ἐκείνος, ὄλιθος ὄδι, τὸ ξύλον τουτί. Τοῦτο οὖν ἡ μέγιστε πρώτη οὐσία καὶ ἄτομος δεύτερον δέ, τὰ κενωτέρω εἶδη καὶ γένε, τὰ τῆς πρώτης κατηγορούμενα οἷον, ἄνθρωπος, ζῶον, καὶ τὰ τοιαῦτα (**). Περὶπέται δὲ τῇ πρώτῃ καὶ ἄτομῳ οὐσίᾳ πρῶτον αἰετ, καὶ πᾶσα, καὶ μὴ τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι δεύτερον δέ, τὸ μέλλον καὶ ἥττον μὴ ἐπιδέχασθαι, ὡς τὸν αὐτὸν λόγον πάσης οὐσίας ἐπιδεχομένης.

§. μβ. Ποσὸν δὲ ἐστὶ συνέθετος, καθ' ὃ τὸ πεπεσσωμένον διαίρεται εἰς ἐνυπάρχοντα μέρη· ἐστὶ δὲ τοῦ ποσοῦ τὸ μὲν συνεχές, τὸ δὲ διωρισμένον· καὶ συνεχές μὲν, οὐ τὰ μέρη πρὸς τινα κοινὸν συνάπτεται ὄρον· οἷον, γραμμῆ, ἐπιφάνεια, σῶμα, κίνησις, χρόνος· τὰ μὲν, κατὰ διαμονήν· κίνησις δὲ καὶ χρόνος, κατὰ διαδοχὴν· διωρισμένον δέ, οὐ τὰ μέρη, μηδενὸς ὄρου ὄντος κοινου, διήρηται κατ' ἀλλήλων· οἷον, ἀριθμὸς, καὶ λόγος ἀριθμὸς μὲν, τὸ τῶν μονά-

(*) Ταῦτα δὲ ἰσχυρίζεται Εὐγένης καὶ ἐν διατάξει ἐπιτίθει μνήμης χάριν ὡδί.
 = Δένδριον ἐξ ὀστέων κέσωνι κατὰ τὴν γὰρ χάριν
 = Ἄγρῳ γὰρ ἔστιν ἄλλῃ χιτωνοφόρος.

(**) Διενίχαι δ' αὖ πρὸς δευτέρῃ καὶ πρώτῃ οὐσίᾳ, ἢ τὴν μὲν πρώτην ὑποκειμένην ἐστὶ καὶ ἐν καθ' ὑποκειμένῳ ἢ δὲ δευτέρῃ τῶν κενῶν, καθ' ὑποκειμένου καὶ οὐχ ὑποκειμένου· ὡσαύτως δὲ διαφέρει καὶ τὰ σημασιολογικῶς πρὸς δευτέρῃ, ἐπὶ οὐχ ὡς καθ' ὑποκειμένου τῆς πρώτης, ἀλλ' ὡς ἐν ὑποκειμένῳ κατηγορεῖται· ἔστιν, ἐπισημασθῶς αὐτῇ ἐνυπάρχει. Το γὰρ ζῶον φανερὸν λέγασθαι κατὰ τὸν Σωκράτην· οὐ μὴν δὲ καὶ τὸ φιλόσοφον, ὃ ἐστὶ ἐμφανιστικόν, οὐτως, ἀλλ' ἐν τῷ Σωκράτῃ· ὃ ἐστὶν ἐν ὑποκειμένῳ.

θων πλῆθος λόγος δέ, τὸ τῶν λέξεων ἄθροισμα. ὁ μὲν, κατὰ διαμο-
νήν· ὁ δὲ, κατὰ διαδοχὴν· Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους, Συνεχὲς μὲν μέ-
γεθός ἐστιν, οὗ τὰ μέρη συνεχόμενα νοεῖται ἀλλήλοις· διωρισμέ-
νον δέ, οὗ τὰ μέρη διίστανται ἀπ' ἀλλήλων, καὶ καθ' ἑαυτὰ ἀπο-
τελοῦντά τι συνεχές, ὡς τὰ ἐπισσεύρευμένα, καὶ ὁ ἀριθμὸς. Παραπι-
πταί δὲ τῷ ποσῷ τὸ κατ' αὐτὸ ἴσα καὶ ἄνισα λέγεσθαι τὰ πεπορωμένα·
§. μβ. Ποῖον δὲ ἐστὶ συμβεβηκὸς δι' οὗ ἡ οὐσία διορίζεται ἢ πως
εἰς τὸ τοιάδε, ἢ τοιαύδε εἶναι· Συμβαίνει δὲ τοῦτο πηροχῶς ἢ γὰρ
ἐπεισάκτως, ἢ ἐμφύτως, ἢ κατ' αἰσθητικὴν τινὰ πρόσληψιν, ἢ κατὰ
τὸ ποσὸν καὶ ἐπιπολῆς· περὶ ὧν ἐκάστων ἐξῆς.

§. μγ. Εἰ μὲν οὖν ἐπεισάκτως, καθ' ἑξῆς λέγεται καὶ διάθεσιν.
ἐκεῖνο μὲν, τῆς οὐσίας δυσαπαλλάκτως πεπορωμένης, καὶ οἷον συμ-
πεφυκυῖαν τὴν ποιότητα κεκτημένης· οἷα ἡ τελεία περὶ τὴν ἐπι-
τήμην, ἢ τέχνην δυσαρτίετος δεξιότης· τοῦτο δὲ τὸ συναντίον, ἐπει-
δὴν ἡ οὐσία εὐαπίθετον καὶ εὐκίνητον, καθάπερ συμβαίνει τοῖς ἀρ-
τιμαθέσι, τὴν περὶ τι δεξιότητα κεκτημένην τυγχάνη.

§. μδ. Εἰ δὲ ἐμφύτως, κατὰ φυσικὴν δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν
προσαγορεύεται· ἐκεῖνο μὲν, τῆς ποιότητος ἐκ φύσεως τῆ οὐσία ἐνού-
σας, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖν τι ῥαδίως, ἢ πάσχειν, ἢ μὴ, δεξιᾶν αὐτὴν
ἀπεργαζομένης· οἷα ἐστὶν ἡ πρακτικὴ τοῦτέστιν, ἢ ἀρχὴν πύκτων
ποιοῦσά τινὰ δεξιότης, καὶ ἡ δύναμις τοῦ μὴ πάσχειν τομὴν τοῦ
σκληροῦ· καθάπερ αὖ τοῦ ῥαδίως ὑπεῖκειν τὸ μαλακόν· τοῦτο δὲ,
ἢνίχ' ἡ οὐσία φυσικῆ, κατέχεται ἀτονίᾳ, οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ ἀμέλνω-
ποῦντος. — Κατ' αἰσθητικὴν δ' αἰθρὴν πρόσληψιν, ἢ μίαν τινὰ
τῶν αἰσθήσεων διατιθέσθαι οἷον, ἤχος μὲν τὰ ἴσα, γλυκύτης δὲ
τὴν γεῦσιν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτις καὶ παθητικῆς ποιότητος προσαγο-
ρεῖται. — Κατὰ ποσὸν δὲ καὶ ἐπιπολῆς, οἷον τὸ σχῆμά ἐστι καὶ ἡ
μορφή ἐκάστου, ὡς τοιάδε τι τὸ σῶμα διατιθέμεντα.

§. μέ. Πρὸς τι δὲ ἐστὶ τὰ ἀπ' ἀλλήλων συνκωτωμένην τὴν ἐν-
νοίαν ἔχοντα, καὶ καθ' ἑαυτὰ μὴ δυνάμεθα θεωρεῖσθαι οἷον, τὸ
πατὴρ πρὸς τὸν υἱὸν ἐννοεῖται, καὶ τὸ μέγα πρὸς τὸ μικρόν· ἔστι

δὲ τὴν ἔννοιαν τούτων παλιντρέφει ἢ γὰρ κατ' ἐπίνοιαν πρὸς ἀλλήλας ἀνατρέφονται, ὡς τὸ ὑποκείμενον πρὸς τὸ κατηγορούμενον, καὶ τὸ γένος πρὸς τὸ εἶδος, καὶ ἀνάπαλιν ἢ πραγματικώτερον ὑπάρχει σφαιροειδῆ, ὡς ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱός. Ἡ δὲ σχέσις αὕτη θεωρεῖται ἢ καθ' ὁμοιότητα, ὡς ἡ τοῦ ὁμοίου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ἴσου πρὸς ἴσον ἢ καθ' ἑτερονομίαν, ὡς ἡ τοῦ πατρὸς πρὸς υἱόν. Ἡ καὶ τετραγῆ πάντες διέλοι μάλιστα ἢ γὰρ ὡς ἄπειρον καὶ αἰτιχτὴν ἐννοεῖται, ὡς διδάσκων καὶ διδασκόμενος ἢ καθ' ὑπεροχὴν καὶ ἔλλειψιν, ὡς δεξιότης καὶ ἀριστερά, μέγα καὶ μικρὸν ἢ κατὰ τὴν ἐν τύπῳ διαφορὰν ἄνω καὶ κάτω, δεξιὰ καὶ ἀριστερά ἢ τέταρτον κατὰ τὴν χρονικὴν, ὡς νεώτερον καὶ πρεσβύτερον.

§. μς. Απακτεῖται δ' οὖν ἐν τοῖς Πρὸς τι πρῶτον μὲν τὰ τε πρώτιστα αὐτὰ, ἐν οἷς ἡ σχέσις, καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν οἶον, πατήρ καὶ υἱός, καὶ ἡ γέννησις, δι' ἣν ἐκείνοις ἡ σχέσις δεξιέραν δὲ τὸ ἄμα ἢ φύσει, ἢ γνώσει περιστάσει τῶ νοῦ ἄλλως γὰρ οὐκ ἂν λέγοιτο σχετικὰ διὸ καὶ συσκευεῖται, καὶ συνεαἰγεται πατὴρ γὰρ μὴ ὄντος οὐκ ἔστιν υἱός, καὶ ἀνάπαλιν καὶ πάλιν ὄντος πατρός, ἀνάγκη καὶ υἱὸν εἶναι, κἄν αὐτός ἢ πρὸ πολλοῦ τεθνηκώς. ἀλλ' ἡμῖν ὡς ἔτε περιῶν εἰσάγεται ὅδε.

§. μζ. Παιεῖν δὲ ἐστὶ τὸ μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦν, ἢτοι αὐτὸ τι ἑαυτὸ ὡς τὸ θεωρεῖν ἢ ἄλλο, ὡς τὸ διδάσκειν. κακτεῖνο μὲν; ἐμμενος ἀκούει ἐνέργεια. τοῦτο δὲ, μεταβατική. ἐπι δὲ τὸ μὲν καθ' ὁμοίαν ποιεῖν λέγεται, ὡς τὸ ὑλακτεῖν. τὸ δὲ, κατὰ φύσιν, ὡς τὸ καίειν. τὸ δὲ, κατὰ τέχνην, ὡς τὸ ναυπερεῖσθαι. τὸ δὲ κατ' ἐπιστήμην, ὡς τὸ διανοεῖσθαι. τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ὡς τὸ πράττειν ἀγαθόν τι, ἢ κακόν.

§. μη. Πάσχειν δὲ ἐστὶ τὸ ὑπίπνος μεταβάλλεσθαι, ἢ ἀλλοιοῦσθαι. ὡς τὸ θερμαίνεσθαι, ἢ φωτίζεσθαι. Πάσχει δ' οὖν τὸ πάσχον ἢ κατ' οὐσίαν μεταβαλλόμενον, ὡς ὁ κύριος ὑπὸ ψύχους παγνύμενος, ἢ κατὰ ποσὴν αὐξόμενον, ἢ μειούμενον, ὡς τὰ φωτικῆς μετέχοντα ζωῆς ἢ κατὰ ποιὸν ἀλλοιοῦμενον, ὡς ὁ οἶνος ἐκτροπίας

γενόμενος ἢ ὡς φθειρόμενον, ὡς τὸ ξύλον ὑπὸ τοῦ πυρὸς διαπυνώμενον ἢ ὡς τελειούμενον, ὡς ὁ μαθητὴς παιδευόμενος.

§. μθ. Ποῦ δὲ ἐστὶ τὸ ἐν τῷ αἵματι. οὗ διαφοραὶ φέρονται εἰς, ἄνω, κάτω, δεξιὰ, ἀριστερά, ἔμπροσθεν, ὕπισθεν.

§. ν. Ποτὲ δὲ, τὸ ἐν γούμφῳ εἶναι. οὗ μέρη τρία, τὸ πρότερον, τὸ ὕστερον, καὶ τὸ νῦν ἐν τῷ μέσῳ συνδεδεμικῶς καὶ ἀκαριαίως τὰ ἄκρα συνάπτον.

§. να. Κεῖσθαι δὲ ἐστὶν ἢ τοιάδε τῶν τοῦ σώματος μελῶν θέσεις ὡς πρὸς τὸν τύπον οἶον, ὀρθιόν τι ἰστάμενον, κατήμενον, ἀνακλιμένον, ὑπτιάζον, ἀναεάδην, καὶ τὰ τοιαῦτα.

§. νβ. Ἐχειν δὲ ἐστὶν οὐσίας περὶ οὐσίαν περιίθεσις· δεῖ δ' οὖν τὸ ἐχόμενον, εἴτ' οὖν περιτιθέμενον, εἰς ὅθεν μάλιστα εἶναι ἤτοι φυσικῶν, ὡς ὁ κισσὸς περὶ τὴν δρῦν ἢ τῶν ἐκ τέχνης, ὡς ἱμάτιον, δακτύλιος, ὑπαδήματα, στέφανος ἐλαίας τυγὸν ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν κατηρητικῶν, ὡς ἐν ἐπιτομῇ, ἱκανῶς οἱ μετ' Ἀριστοτέλην πλέον τοῦ δέοντος ἐκλεπτουργήσαντες, καὶ περιττῶς ἅμα ἀναμασσησάμενοι, ὡς πᾶσαν ἐντεῦθεν μόνον οὐχὶ σοφίαν ἐλπίσαντες ἐξαρτίσεισθαι, ἀηδεῖς καὶ ψυχροὶ παρὰ τοῖς νεωτέροις εἶδοσαν εἶναι.

Περὶ Ὁρισμοῦ καὶ Διαίρεσεως.

§. γγ. Ἐπειδὴν οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων πορισώμεθα διακεκριμένας καὶ πλήρεις ιδέας (ἠ. ἠ.), ῥᾶδιον συνιδεῖν καὶ ὅπως δεῖ ὀρίζεσθαι καὶ διαιεῖν αὐτάς· ἃ οὐκ' ἐστὶ ὅπως τις ἂν εἴποι ἀξίως, ὅσον πρὸς πορισμὸν ἐπιστήμης συμβάλλεται ἅμφοι.

§. γδ. Γίνεται δὲ τούτων τὸ μὲν, ἐπειδὴν διαλύωμεν τὴν ιδέαν εἰς ἀπλουστέρας· τὸ δὲ, ἐπειδὴν διαίρωμεν αὐτὴν εἰς ἐλάττους ἄλλας· τὸ μὲν, ὡς ὅλον ὄν ἐνεργεῖα εἰς τὰ αὐτῷ ἐνυπάρχοντα· τὸ δὲ, ὡς ὅλον (κῆ) δυνάμει εἰς τὰ ὑπ' αὐτὴν ἀναγόμενα· οἷσι· ἀναλύοντες μὲν, ἀνατρέχουμεν ἀπὸ τῶν κατωτέρων ἐπὶ τὰ ἄνω· ἡμῶν, ζῶν ἐστὶν οὐσία ἐμψυχος, αἰσθητικὴ, μεταβατικὴ· διαιρῶντες δὲ, κατιμεν

ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ τὰ κάτω χωρῶντες οἶον, τῆς οὐσίας τὸ μὲν
 ἔστι σῶμα, τὸ δὲ πνεῦμα καὶ τοῦ σώματος τὸ μὲν ἐμφύλον, τὸ
 δὲ ἀψύχον· καὶ τοῦ ἐκψύχου τὸ μὲν αἰσθητικόν, τὸ δὲ ἀνκίσθητον,
 καὶ ἐξῆς. Ἐκ δὴ τούτων συμβαίνει προκύπτειν τὸν Ὁρισμὸν καὶ
 τὴν Διαίρεσιν τὰ ἐννοημώτατα μάλιστα πρὸς θήραν φιλοσοφίας, περὶ
 τῶν ἐξῆς.

Περὶ Ὁρισμοῦ.

§ νέ ἔστι τῶν Ὁρισμῶν πρότασις οὕτω τὸ ὀριστὸν διαστέλι
 λουσα, ὥστε τῶν ἄλλων αἰεὶ ἔχειν ἀντιδιαστέλλεσθαι (*) Οὗτος
 ποῖνον, εἰμὲν τῆν τοῦ ὀνόματος δύναμιν σκοπεῖ, ὀνοματώδεις προ-
 σαγορεύεται· οἶον κύκλος ἐστίν, οὗ ἡ περιφέρεια πανταχόθεν ἐπίσης
 ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀφίσταται· καὶ ἀνθρωπός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος τὴν ὄψα
 ἔχων· Εἶδὲ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν παραγυμνώσαι προτίθεται,
 πραγματώδεις καλεῖται· οἶον κύκλος ἐστὶ σχῆμα, ὃ γραμμῆς περὶ
 τὸ κέντρον ἀχθήσῃ, καταγράφεται καὶ ἀνθρωπός ἐστι ζῶον λογικόν·
 Εἶδὲ καὶ τρίτον ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ, καὶ μὴ αἰεὶ ὡσαύτως ἐχίντιον,
 σκιαγραφῆσαι τι τὸ πρᾶγμα εἴβλει, ὑπογραφικῶς ὀνομάζεται οἶον,
 ὠρολόγιόν ἐστι μηχανή τις ἐξ ἀργύρου, ἐν τῷ τοίχῳ ἐξ ἀλύττως
 ἀπλωρημένη· ὃ γὰρ πρῶτος ἐπιπέδον, καὶ ἡ ἄλυστις, καὶ τὸ κατὰ
 τὸν τοίχον ἐξ ἧσιν τινὸς ἀπκλωρεῖσθαι οὔτε πρηντί, οὔτε αἰεὶ προσή-
 κει τῷ ὀριστῷ· διὸ καὶ ὁ ὑπογραφικός, ὡς ἐπουσιώδης, ἀδόκιμος,
 κενθ' ἂν δι' οἰσιωδῶν ἀποδοῦναι τοῦτον δυνώμεθα μάλιστα δυνατόν
 γὰρ ἄλλως ὀρίσκει τὰ ὠρολόγιον, μηχανικὸν εἶναι ἢτοι ἤχῳ, ἢ διὰ
 τοῦ ὠροδείκτου τῆς ὥρας ἡμῶν σημαίνουσαν. (**)

(*) Γνωρισμὸν τὸν Ὁρισμὸν ὁ κλεινὸς Εὐκλείδης, τὴν Σπαργιρίτην ἐπίμεινος, φασὶν
 εἶναι· οὐδὲν γὰρ ἢ αὐτὰ τὰ γνωρισμῶτα καταλείπει τῷ πράγματι·

(**) Διαίρεσιν δὲ καὶ ἄλλως φύσιν τινος πρὸς ὀρισμῶς, εἰς ὀνοματικόν, χαρακτηριστι-
 κόν, καὶ γενικόν καὶ ὀνοματικὸν μὲν ἐστὶ περὶ αὐτὰς ὁ τὴν ἀνάπτυξιν ποιούμενος τοῦ
 ὀνόματος· ὡς ὀλοκίμῃ τῆς Σιλάνης ἐστὶ, λείψος τοῦ σίλαε· αὐτῆς χαρακτηριστικὸς δὲ
 ὁ καὶ γνωριστικός, ὅτι ἐπιπέδον τῶν ὀρισμῶν καταλείπων γνωρισμῶτα εἶναι, ἐκλείπει.

ζ. νς'. Συνίσταται δὲ ὁ Ὄρισμός ἐκ γένους καὶ συστατικῆς διαφορᾶς καὶ ἰδίου οἴου, ἵππος ἐστὶ ζῶον ἄλλογον γραμματιστικόν ὅπου τὸ μὲν ζῶον, ὡς γένος λαμβάνεται περιέχει γὰρ γενικῶς καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζῴων· τὸ δὲ, ἄλλογον, ὡς διαφορὰ τούτῳ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου λογικοῦ ἔντος, διίσταται· τὸ δὲ γραμματιστικόν, ὡς ἴδιον· καθ' ὃ καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἵππος διίσταται. περιττὸν δὲ εἰπεῖν, ὡς καὶ τὰ συμβεβηκότα συμπαραλαμβάνονται πολλαχθ' ὡς γνωρίσματα ἐν ἐλλείψει τῶν οὐσιωδῶν.

ζι νζ'. Ἀρετὴ δὲ Ὄρισμοῦ μήτηρ μὴτ' ἐπὶ πλέον ἔχειν, μήτ' ἔλαττον τοῦ ὀριστοῦ κανὼν δ' ἀκριβής ἐστὶ τούτου τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ἴδιον ὀριστὸν οἶον, πᾶς ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον λογικὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, γελαστικόν· καὶ πᾶν λογικόν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, γελαστικόν, ἐστὶν ἄνθρωπος. (*)

αἰετήης ἐστὶ σχετισμός αὐτῆς πλησιαιῶς εὐσις· γενετικῶς δὲ, ὁ τὸν τρόπον διεκνήσων τῆς τοῦ ὀριστοῦ γενίσεως εἶον, ἐκτικῆς αἰετήης ἐστὶ παρίμπτωσις τῆς γῆς μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἄλλου.

(*) Σημειωτέον, ὡς δύο πινὰ πέρυσε κωλύειν τὴν τῶν ὄρων ἀντιστροφὴν, ἐλλείψεις καὶ πλεονασμὸς τῶν ὀνομάτων ἢ μὲν, πλεονασμὸν τῶν πραγμάτων τοῦ ὀριστοῦ καταχίευσαν· ὁ δὲ ἐλλείψιν τῶν αὐτῶν ἀπ' ἐναντίας ἀπεργαζόμενος οἶον, εἴπερ εἴπει, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν, γραμματιστικόν, εὐτος πλεονάσας τῷ ἰσχύτῳ τῶν ὀνομάτων, μόνον τῆς γραμματικῆς περιέλασιν ἐν τῷ λόγῳ, ἀποκλείσας τοὺς ἄλλους· εἰ δ' αὖ παρὰ τὸν λογικόν, εἴπει μόνον, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, πάντα τὰ ζῶα ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὀρισμῷ συγκαταλείπειν. ἵνα εὖν μεθ' ἡμῶν κακία ἐπισυμβαίη ἐν τούτοις, ἐκίνα μάλιστα ψευδολογία, καὶ ἀπεφουκτία.

α. Ἀπίριστον ἔλαττον τὸν ὀριστὸν καὶ μὴ ἐλλείψη εἶναι δεῖ.

β. Φουκτικόν τοῦ ἀπεφουκτικοῦ, ὡς ἵππος ἐστὶ ζῶον οὐ λογικόν· εὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ, ἢ εἴ μὴ ἐστὶν ἵππος διασαφίζεται.

γ. Ἠσχύτως δὲ σαφέστερον καὶ τὸ τὰ αὐτὰ διὰ τῶν αὐτῶν ὀρίζειν οἶον, ἀπειρὸν ἐστὶν, εὐ πέρασ· εὐκ ἐστὶν εὐδὲν, καὶ παντοδύναμος ἐστὶν ἐ τὰ πάντα δυνάμενος θεός.

δ. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ διαλλογῶς ὀρίζειν εὐδὲν εἶναι ὀρίε· οἶον, μὴν ἐστὶν ἐ ἀπεπισσῶν ἐξιδεμαχίτων συμπληρούμενος γρόνος· καὶ κατὰ ἴδιον ἐξιδεμαχίσει τὸ τεταρτημέριον τοῦ μηνός· καὶ τὸ τοῦτο ἐπὶ τῶν σχετικῶν εὐδὲν· ἀν· φασὶν γὰρ παρὰ ἑστὶν, ἢ ὑπάρχει· οἶος καὶ οἶος, ἢ ἐστὶ πικρία.

Περὶ Διαίρεσεως.

§. vi. Τῶς τὴν ἀληθείαν ἐκ παντὸς τρόπου ἀνεργεύειν ἐθελο-
 η, διακεκομμένων καὶ πλεονάζων ἰδεῶν πολλὴ γρεία. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ
 ἄριστον τοῦτο ὡς ἐν πυκνῇ τῇ ὕλῃ καὶ σκότῳ βραβεῖ εἶκε δυσθή-
 ρετον εἶναι, ἔγναθῆ ἡγεμονία καὶ λυχνόφορος πρὸς ταῦτά ἐστιν οὐχ
 ἴστων πρὸς τῶς ἄλλαις καὶ ἡ διαίρεσις, ἀνάλυσις οὖσα τοῦ δυνά-
 μετου εἰς τὰ ὑπ' αὐτὸ ἀναγόμενα (vδ') ὅ ἐστι τῆς καθόλου ιδέας
 ἢ ἄλλας μερικωτέρας ἀνάπτυξις.

§. vii. Διαίρεται γὰρ ὅτι καὶ πᾶν πρᾶγμα εἰς τὰ, ἐξ ὧν συνο-
 μῶνται μερῶν, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον, τεμνόμενον· τὸ δ' ἐκ πλήθους
 ἀμετρήσιμον, μεριζόμενον· διαίρεται δὲ καὶ τὸ καθόλου, ὡς ὅλον
 (vδ') δυνάμει, εἰς τὰ ὑπ' αὐτὸ ἀναγόμενα· ὅ καὶ λογικὴ διαίρεσις ἡ-
 ἴσως περὶ τῆς ἡμῶν ἐννοήσεως ὁ λόγος.

§. viii. Τὸ καθόλου τοῖνον, ὡς ὅλον δυνάμει διαίρετον, ἦτοι ὡς
 ἴσως εἰς εἶδη ὑφίσταται τὴν διαίρεσιν, ὡς τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ
 ἄλογον· καὶ τὸ χρῶμα εἰς λευκὸν καὶ μέλαν· ἢ ὡς εἶδος εἰς ἀτομα
 γὰρ, ὡς ὁ πλανήτης εἰς Κρόνον καὶ Δία, καὶ τοὺς λοιπούς· εἰς ἀτο-
 μα δὲ, ὡς τὸ λευκὸν εἰς τοῦτι καὶ τοῦτι λευκόν (κς.) *)· Δεῖ μὲν τοι
 γὰρ ἐπὶ πολὺ χρᾶσθαι τὴν διαίρεσιν, μήτε τῶν γενῶν πολυειδέων

*) ὁμοίον ἐστὶ καὶ τὰ ἀσπερὰ διὰ τῶν ἀσπερῶν ἐρῆσθαι. ὡς τὸ τῶν Στωϊκῶν, ἧλιος
 ἴσως ἀνεμῶν ἐν θαλάσσιον ἰδέσθαι.

§. ix. Καὶ τὸ ἐκ μεταφορῶν ἐρῆσθαι, ἐστ' ἔστι διὰ κυρίον, τῆς φιλοσοφίας ἀλλότριον,
 ὡς τὸ, ἀνθρώπος ἐστὶ ἀσθενεία· ἐπὶ δὲ τῆς καιροῦ ἀσφραγῆς, τύχης πάγιον, μετα-
 κινήσεως αἰών, φόβου καὶ συμφορᾶς πλάσθη· τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ χυλὸς
 τὰ γὰρ ταῦτα ῥήτορες μέγιστα καὶ ποιηταὶ προσανέχου.

§. x. Ἐξ ἧς δὲ διαίρεται τὸ ὅλον ἢ γὰρ ὡς γένος διὰ τῶν διακριτικῶν διαφορῶν,
 ὡς ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον ἢ ὡς εἶδος διὰ τῶν ἰδίων συμβεβηκότων, ὡς τῶν
 ἀσπερῶν εἰ μὴ καυτῶν, εἰ δὲ πίνονται ἢ τὸ κατ' εἶδος συμβεβηκότος δι' ἐπίρων
 ἀσπερῶν εἶναι, τῶν πλεονάζοντων οἱ μὲν φειδωλοὶ, εἰ δὲ εὐδαίμονες ἢ ὡς αἰτιατῶν
 ἀσπερῶν εἶναι, τῶν ἀναρτημάτων τὰ μὲν ἐξ ἀγνοίας, τὰ δὲ κατ' ἐπίγνωσιν ἢ
 ἀσπερῶν, ὡς εἶπεν διὰ τῶν εἰρηκτῶν οἶον, ἢ ἐν κλίῃ θεληματικῆς δυνάμει τὰ μὲν
 ἀσπερῶν, ἢ τὰ ἀπετελεύμενα διὰ τοῦ πλεονάζοντος εἶναι, τῶν εὐδαίμοντων οἱ μὲν
 ἀσπερῶν, εἰ δὲ πρὸς θεῶν τῶν πλεονάζοντων. Εὐφ. 222

μεγροῦ δεῖ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις γίνεσθαι τὰς φιλονεικίας·
 τρεῖς γάρ, δέον τρεῖς (μῆ, καὶ ἐξῆς) ἐν ταῖς συλλογισμοῖς πα-
 ρεσάγονται ὄροι, ἐξ ὧν συνάγεται οὐδὲν ὑγιές.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΝΣΕΩΣ, Εἴτ' οὖν ΠΡΟΤΑΣΕΩΣ.

§. οἱ. Εἰπόντες οὖν περὶ τῶν πρώτων ἰδεῶν τε καὶ ἐνεργειῶν
 τοῦ νοῦς, περὶ τε τῶν ἰδεῶν ἐναργῶν τε καὶ διακεκριμένων, ἀπλῶν
 τε καὶ συγκειμένων, τῶν τε μερικῶν καὶ καθόλου, καὶ τῶν πέντε
 φωνῶν, καὶ τῶν δέκα κατηγοριῶν, ὄρισμῶ τε καὶ διακρίσεως, καὶ
 περὶ τῆς τῶν ὄρων δυνάμειος, καὶ ὅπως περὶ τῆς πρώτης τοῦ νοῦς
 ἐνεργείας, μεταβαίνωμεν ἤδη ἐπὶ τὴν δευτέραν σκεψόμενοι, (*)
 ὅπως δύο εἰδέας, ἀκριβῶς προειλημμένας, ἔσται παραβάλλειν, ἥτοι
 συνάπτουτας ἢ διίστῶντας αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων, ἐξ ὧν ἡ Κρίσις
 ἡμῖν ἀναφέρεται (δ. ε. ζ.). Ἔστι τίνυν ἡ Κρίσις παραβολὴ δύο ἰδε-
 ῶν, συνάπτουσα μὲν τὰ ἐκ φύσεως συναπτόμενά τε καὶ οἰκειώμε-
 να, διίστῶσα δὲ τὰ ἀσύμφυλα, καὶ ἀσύμμελα. οὖν, Σωκράτης ἐπὶ

(*) Ἡ ὑγιένος δὲ ὁ περικλαίης παρενίθκει μεταξύ καὶ τῆν σκέψιν, ὡς δύνανται εἶσαι
 καὶ αὐτὴν τῆς ψυχῆς, τὸ μεταξύ τῶν ἀπλῶν ἰδεῶν καὶ τῆς κρίσεως διακρίσεως· εἰ-
 κότως ἐμφιλογωρεῖν γὰρ ἀνάγκη εἶ τῆν ψυχὴν ἐν ταῖς κρινόμεναις, ὡς ἀναμαλτωμένην,
 πρὶν ἐφ' ἑπυτερονούν ἐπιβρέπειν, τῶν θεωρημάτων μάλιστα τὰ δυσίφικτα· ἀλλ' ἐπι-
 δὴ ἡ Σκίψης οὐδὲν, ἀλλ' ἡ ἐδός τις ἴσται πρὸς τὴν κρίσιν, καθάπερ καὶ ἡ Διάνοια ἐν τῷ
 συλλογιζέσθαι πρὸς τὸ συναγόμενον· τὸ δὲ ἔπος δεῖ χωρεῖν πρὸς τὴν Κρίσιν διδάσκειν,
 ὅπως δεῖ, σκέπτεσθαι ἴσται λέγειν· καὶ τὸ ἔπος δεῖ συλλογιζέσθαι, ὅπως χρὴ διακρίσθαι,
 διὰ ταῦτα ὡς ἐν ἐπιτομῇ περὶ τε σκέψεως καὶ διανοίας εὖ ἀξιωματικῶς γ' ἴσται εἶπειν·
 τῷ τε κλεινῷ Ἀντικίῳ καὶ ἄλλοις ἀκολουθοῦντες· εἰρήσεται γερῶν καὶ περὶ ἰαίτων §
 τῆ μεταρυσικῆ. §.

φιλόσοφος, ἰππίας οὐκ ἔστι φιλόσοφος· καὶ οὐκ ἔστι τῆς ψυχῆς, ἢ γοῦν ἀνάνευσις κατὰ τὴν κρίσιν, ἢ μὲν τῷ καταφατικῷ καὶ, ἢ δὲ τῷ ἀποφατικῷ οὐ, τοῖς ἐν τῷ πραγματικῷ λόγῳ μορίοις ἀντιστοίχως βαίνουσαι, ὡς ὁ Εὐγένιος Λογ. τ. π. δ.

ζ. οβ. Ἀπλουστίτην δὲ καὶ ἀεκρικίαν τὴν κρίσιν βούλονται οἱ φιλόσοφοι γίνεσθαι, καὶ ἐπὶ πολλῶν κρινομένων, καὶ ἐξ ἑνὸς μόνου γένηται· εἰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο ἔστιν, ἢ αὐτὴ ἢ τῆς ψυχῆς περί τῆς ἀνάνευσις, ἢ κατάνευσις, αὐτὰ παρατάσειως χρονικῆς ἔστιν ἀνεπίδεκτος· διὸ καὶ τὴν μέχρι τῆς ῥαπῆς πρὸς τὸ καταφάσκειν, ἀποφάσκειν ὁδὸν (οα.) σκέψιν ἢ προσοχὴν τινες ἀπεκάλεσαν· δεῖ γὰρ δὴ πολλῆς διατριβῆς τῷ μέλλοντι κρίνειν, ἐξ' ἑκάτερα ταλαντομένης τῆς διανοίας μέχρις ἢ συνθέσει ἢ ψυχῆ κατανεύσει, ἐπιματησάσης τῆς ῥοπῆς ἐπὶ θάτερα, ἢ ἀνανεύσει κατὰ διαίρεσιν, ὃ ἀκαίρει χρόνου πέφυκε γίνεσθαι. ()

ζ. ογ. Ἐντεῦθεν οἶν τῆς ψυχῆς ἐνδοθεν κατανευσάσης, ἢ ἀπονευσάσης, εἰ καὶ διὰ λόγου προφορικῶς τὰ τῆς κρίσεως ἐξαγγέλλειν αὐτοῖς ἄλλοις βουλοίμεθα, ἔρημνεία τοῦτο τοῖς περὶ τὸν σταγειρήν καὶ ἀπόφανσις ἔχουσι· καὶ ἔστιν ἔρημνεία κρίσεως σημεῖον, ὡς περὶ οἱ ὄροι τῶν ἀπλῶν ιδεῶν (εγ), ἄλλοτε ἄλλοις ἢ αὐτῇ καλονοῦν ὀνόμασι (εζ.)

ζ. οδ. Ἀπόφανσις δὲ ἔστι λόγος προφορικὸς, τὴν ἐν τῇ ψυχῇ ἐνδοθεν κρίσιν καταφατικῶς, ἢ ἀποφατικῶς, ἀληθῶς, ἢ ψευδῶς ἐξαγγέλλων· οἷον, ὡς εἶπενος εἰπόντος, Πλάτων ἔστι φιλόσοφος, ἕτερος ἀνὴρ, Πλάτων οὐκ ἔστι φιλόσοφος, ἐνταῦθα ζητῶν εἰρήσεις κατὰφασιν καὶ ἀπόφασιν, ἀληθεῖαν καὶ ψεύδος· ὅς ὢν προκύπτει ἀντίθεσις

() διενέχει, φασὶ. σκέψεως προσοχῆ. ἢ μὲν περὶ ἐν τι ἐμφιλογωρεῖσθαι διανοεῖται· οἷον ἀληθῆ· ἢ ἀδύναμις ἴσθαι ἰδί· ἢ δὲ σκέψης πολλῶν ἕμα ἰσθί θεωρία, ὡς εἶπεν ἐπὶ ταῦδε τῶν νοήματων ἕμα θεωρεῖται τὴν χρυσίν, τὴν αἰκίαν, τὴν ἐπιγραφήν, τὴν ἀξίαν τὴν γλωσσοποιήσασθαι, τὴν βαρύτητα· ἐκείνη, καὶ ἐν ἑνὸς πρὸς καταφάσκειν ἢ ἀποφάσκειν σπουδάζουσα, ἢ ἄλλα δὲ πολλὰ ἕμα συνάπτειν ἐν, ἢ διαφεῖν καταπίνουσα.

ἥτις ἐστὶ καταφάσεως, καὶ ἀποφάσεως μέγλη τῶν κατὰ τὸ ἀληθές, ἢ τὸ ψεῦδος ἀντικειμένων. (*)

§. οέ. Μέρη δὲ τῆς Ἀποφάνσεως, ἃ καὶ τοῦ λόγου εἶργται κυριώ-
τερα εἶναι (ξδ) τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα· τὸ μὲν, ὑποκείμενον, ὡς θε-
μέλιον· τὸ δὲ, κατηγορούμενον, ὡς ἐπικουδύημα· καὶ ὑποκείμενον
μὲν ἐστὶ, καθ' οὔτι κατηγορεῖται· κατηγορούμενον δὲ, τὸ κατ' ἐκεί-
νου ἀγορευόμενον· ἐν οἷς τὸ Ἔστι μεσουλαθεῖ, οἷον σύνδεσμος, τῶν
σχέσιν ἀμφοῖν, ὡπως πρὸς ἀλληλια εἶχει, διτλῶν. (**)

Περὶ Παντοίων Προτάσεων.

§. ος. Τῶν Προτάσεων ἐκ μὲν τῆς οὐσίας αὐτῶν ληφθείσης τῆς
διαίρεσεως, αἱ μὲν εἰσι καταφατικαί, αἱ δὲ ἀποφατικαί· ἐκ δὲ τῶν
παρεπομένων, αἱ μὲν εἰσὶν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς· ἐκ δὲ τῆς ὕλης,
αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ἐνδεχόμεναι, αἱ δὲ ἀδύναται· ἐκ δὲ τῆς
ποσότητος, αἱ μὲν εἰσὶ καθόλου, αἱ δὲ μερικαί, αἱ δὲ καθ' ἕκαστα·
ἐκ δὲ τοῦ ποσοῦ ἅμα καὶ τοῦ ποιοῦ, αἱ μὲν εἰσὶ καθόλου καταφα-
τικαί, αἱ δὲ καθόλου ἀποφατικαί· καὶ αἱ μὲν μερικαί καταφατικαί,
αἱ δὲ μερικαί ἀποφατικαί· περὶ ὧν ἐκάστων ἐξῆς.

§. οζ. Καταφατικαὶ τοίνυν καὶ ἀποφατικαὶ εἰσὶν αἱ συμρῶνως ταῖς

(*) Τατραχῶς δὲ προαγομίνης τῆς Ἀποφάνσεως (ἢ γὰρ τὸ ὑπάρχον, ὡς μὴ ὑπάρχον ἀποφαίνεται τις, ὡς τὸ ἀμαρτάνειν οὐκ ἔστι κακόν· ἢ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, ὡς τὸ ἀμαρτάνειν κακόν ἐστίν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον· οἷον, τὸ ἀμαρτάνειν ἀγαθόν ἐστίν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον· οἷον τὸ ἀμαρτάνειν οὐκ ἔστιν ἀγαθόν.) ἐντεῦθεν ἀντι-
θέσεις γίνονται δύο, μία μὲν ψευδοῦς καταφάσεως πρὸς ἀληθῆ ἀποφασιν, εἰς ἃ δὲ ἀπο-
φάσεως ψευδοῦς πρὸς ἀληθῆ καταφασιν· κατὰ δὲ αὐτὰς τὰς δύο ἀντιθέσεις ἐνδ' ἐπι-
νοῆσαι ἄλλην ἐνδίδεται. Βλεμ. 118.

(**) Δεῖ δὲ εἰδέναι, ὅτι ἐν πολλαῖς ὅ,τι σύνδεσμος καὶ ἡ ὑποκείμενος ἐπὶ τῶν συνεπτῶ-
γμένων μάλιστα οὐκ ὑπάρχουσιν ἐνεργεῖα· οἷον, ἡ γῆ κινεῖται, γράφω, γράφεις, βρέχει,
καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀναπτύσσονται δ' οὖν εἶναι ἡδὲ ἡ γῆ ἔστι κινουμένη, ἐγὼ εἰμὶ γράφων· σὺ
εἶ γράφων, ἡ θεὸς βρέχει· λαμβάνεται δὲ ἐπὶ τῷ Ἔστι ὅτι μὲν ἀνθ' ἑαυτοῦ καὶ ὑπαρκτικῶς,
ὡς χειμῶν ἐστίν, ἔαρ ἐστίν (ἢ καὶ ἂν καὶ ἀναλυθῆι δι' ἑαυτοῦ, ὡς χειμῶν ἐστίν ἔαρ) ὅτι
δὲ συνδισμικῶς, ὡς χειμῶν ἐστὶ δριμύς· ἐντεῦθα γὰρ ἄμαρτες ἔν ἡ σύνδεσμος ὑπάρξεως
πίστων, τὸ κατηγορούμενον μόνον βεβῆκεται συνάπτειν τῷ ὑποκειμένῳ.

ἀθάνατος κρίσει, τούτου τῆ τοῦ ἀποφαντικῶ λόγου οὐσία προφε-
 ρεῖται οἶον, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ λογικὸς, ὁ ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶ ἀθάνατος (*)
 σί. Ἀλλ'θεύουσαι δὲ, ἢ ψευδόμενα ἐκ τῶν τῆ καταφάσει καὶ
 ἀποφάσει συμφάνως, ἢ μὲ, τῶς πράγματα παρεπαμένων γενέσθαι
 τῶν οἶον, ἀλλ'θεύουσαι μὲν αἱ προσηγμέναι (αὐτ.) οἶον ὁ ἀν-
 θρώπος ἐστὶ λογικὸς, ὁ ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶ ἀθάνατος, κατὰ τὸ δέον γε-
 γνησθαι ψευδόμενα δὲ, ὡς εἴτις ἔπει πρὸς τὸ δέον, ὁ ἀνθρώπος
 ἐστὶ λογικὸς, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀθάνατος.

§. 10. Ἀναγκαῖαι δ' αὖ, ἐνδεχόμεναί τε, καὶ ἀδύνατοι, αἱ ἐκ τῆς
 ἀποφάσεως λαμβανόμεναί, εἰς οὖν ἕξ αὐτῆς τῆς τῶν ὄρων σχέσεως πρὸς
 ἀλλήλους εἰ μὲν γὰρ ἀναγκασίως, εἰς οὖν οὐσιωδῶς προστίκει ὁ κα-
 τὰ τὸν ὑποκειμένον οἶον, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον, ἐστὶ λογικὸν,
 ἀδύνατον ἀναγκαῖαι· εἰ δὲ μὴ ἀναγκασίως, μηδὲ οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐνδεχο-
 μένως, ὡς παρεῖναι καὶ ἀπεινῶσαι τοῦ ὑποκειμένου τὸν κατηγορούμε-
 νον ἀδύνατον εἶναι, ἐνδεχόμεναί οἶον, ἀνθρώπος τις καθεύδει, ἀνθρώ-
 πος τις ἐστὶ σμῆν· εἰ δὲ ἀσυμβεβῆσως ὅλως καὶ ἀσυνδυάστως ἔχει ὁ
 κατηγορούμενος πρὸς τὸν ὑποκείμενον, αἱ προτάσεις καλοῦνται ἀδύ-
 νατοι· ὡς τὸ, ὁ κύκλος ἐστὶ τετράγωνος, ὁ ἀνθρώπος ἐστὶ πτερωτός·
 πρὸς πλείω δὲ ἔμορξεν τῶν προτιθέσθαι οἱ βουλούμενοι τῶν Προ-
 τῶσεων καὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα· Ἀναγκαῖον, Ἐνδεχόμενον, Ἀδύνατον·
 ἢ καὶ τρόποι καλοῦνται, καὶ αἱ προτάσεις ὁμοίως, μετὰ τρόπου προ-
 τῶσεις.

§. 11. Ἐκ δὲ τῆς πρῶτης αὖ πάλιν ἡ διαίρεσις αὐτῶν γίνεται
 εἰς τὰς καθόλου καὶ μερικὰς, καὶ καθ' ἕκαστα ὧν ἡ διάγνωσις

(*) Σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν ἄνευ προσδιορισμοῦ (αὐτ.) ἐκφραζόμενον ἀποφατικῶν, τότε
 εἶναι ἀποφατικῶν, ὅτι τὸ ὄν ἀποφατικῶν πρόκειται, ἢ γὰρ ἀποφίρεται πρὸς τὸν σύν-
 τῶν ἄλλως γὰρ πρὸς τὸν ὑποκείμενον, ἢ κατηγορούμενον εἰνευ ἀναγκασίως. οὐκ
 ἀποφίρεται ἢ πρότερος ἐστὶ, ἀλλὰ κατηγορικῶν μάλιστ' ἐξ ἀοριστίας· οἶον, εἰ ἐν τῷ, ὁ
 ἀνθρώπος οὐκ ἐστὶ ἀθάνατος. μεταβαίς τὸ μέριον εἴπει μαι, οὐκ ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀθά-
 νατος, ἢ ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ἀθάνατος, καταφάσει ἐν ἀοριστίᾳ· τὸ μὲν γὰρ βούλεται
 λέγειν, ὅτι ἐστὶ τὸ πρὸς τὸν ἀνθρώπον ἀθάνατον· τὸ δὲ δεύτερον, ἀνθρώπος ἐστὶ θνητός,
 ἀφίρεται πάντως κατηγορικῶν· ὅτι καὶ τῆς τριτάτης προτάσεως ἰσχύει ἐκάλισται.

μάλιστα ἔσται ἐκ τῶν προτιθεμένων προσδιορισμῶν καθόλου καὶ μερικῶν, Πᾶς, Οὐδεὶς, Τίς, Οὐπᾶς· καὶ καθόλου μὲν εἰσιν, ἡνίκα ὁ κατηγορούμενος, ἥτοι αὐτὸ καὶ οὐσιωδῶς προτάξει τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ οὐδέποτε οἶον, πᾶς ἄνθρωπός ἐστι λογικός, οὐδεὶς ἄνθρωπός ἐστι πτερωτός· Μερικὰ δὲ, ὅτε ὁ κατηγορούμενός ποτε καὶ ὑπίτισι περιστάσεσι συνάπτεται τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς τὸ, τίς ἄνθρωπος θαλάσσει· (*) καθ' ἕκαστα δὲ, ὅποτε τῶν ἀτομικῶν τι, ὠρισμένως λεγθὲν (κτ.) ἢ πρόσωπον, προσδιορισμῶ μηδὲν δεῖται οἶον, ἐγώ, σὺ, Σωκράτης φιλοσοφεῖ, τὸ βιβλίον τύδε συγρόν· ἢ δικαιοσύνη ἀγαθόν.

§. πᾶ. Εἰ δὲ τὸ ἐκ τοῦ ποσοῦ καθόλου καὶ μερικὸν ἅμα τῷ ἐκ τοῦ ποιοῦ καταφατικῶ καὶ ἀποφατικῶ θεωροῦμεν, ἔξομεν τὰς καθόλου καὶ μερικὰς καταφατικὰς καὶ ἀποφατικὰς, ὧν καὶ σημεῖα ἐκεῖνα ἡμῖν παρὰ τινῶν παραδέδοται· Α, Ε, Ι, Ο· οἶον,

Τὸ μὲν Α, τῆ καθόλου καταφατικῆ, πᾶς ἄνθρωπος λογικός·

Τὸ δὲ Ε, τῆ καθόλου ἀποφατικῆ, οὐδεὶς ἄνθρωπος πτερωτός·

Τὸ δὲ Ι, τῆ μερικῆ καταφατικῆ, τίς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ·

Τὸ δὲ Ο, τῆ μερικῆ ἀποφατικῆ, οὐ πᾶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ ἀποδέδοται.

πῶ. Περὶ δὲ τῶν ταῖς ἐπιστήμας μάλιστα ἤκουσῶν εἰς γραῖσιν προτάσεων, καίτοι περιττόν πως ὡς ἐν ἐπιτομῇ εἰπεῖν περὶ τούτων, ἀλλ' οὖν ῥητέον ὡς ἐν περιλήψει· τῶν γὰρ παρὰ τοῖς μαθηματικοῖς ἀποφαντικῶν λόγων οἱ μὲν, ὑποθέσεις καὶ ἀρχαὶ ὀνομάζονται οἱ δὲ,

(*) Ἴνα δὲ καταμάθῃς ἀκριβῶς τὸ καθόλου καὶ μερικὸν τῶν προτάσεων, ἐκείναις ἐπιστάσει σε δεῖ· ἡνίκα ὁ κατηγορούμενος ἐν τῆ τοῦ ὑποκειμένου ὑπερὶ φύσει, τοῦ ἢ Πρώτασίς ἐστι καθόλου· οἶον, πᾶς ἀτὴρ ἐστι θαλάσσι· ἢ γὰρ θαλάσσις ἐνταῦθα ἐκ τῆ τοῦ ἀτῆρος προτάξει φύσεως· ἔταν δὲ ἐκτός τῆ τοῦ ὑποκειμένου φύσεως τὸν κατηγορούμενον δεῖται ζητεῖν, ἀδύνατον μὲν εἶναι τὴν Πρώτασιν μερικὴν· ἔθαν οὐκ ἂν εἴηαι τις, πᾶς ἀτὴρ ἐστι μανικός· ἢ γὰρ μανικός ἐνταῦθα συμβαλλικός ἐστιν, ὅτι ἐκτός τῆ τοῦ ἀτῆρος φύσεως· ἔταν οὖν σα τὴν αἰτίαν, εἴτ' ἐκ τῆς θιρμότητος, εἴτε καὶ ἐκ τῆς πένης καὶ μαχανῆς· ῥητέον ἄρα τῆς ἀτῆρ ἐστι μανικός.

Πρότασις καὶ ἀρχαὶ μὲν εἰσὶν οἱ μαθηματικῶς δεόμενοι ἀποδείξει
 ὡς αὐτόθεν ἔχοντες τὸ πιστὸν οἶον, οἱ ὄροι, τὰ Ἀξιώματα,
 καὶ Αἰτήματα. Πρότασις δὲ, οἱ καὶ ἀποδείξεως γρηγοῦντες οἷα εἰσὶ
 τὰ Θεωρήματα, τὰ Πρόβληματα, τὰ Πόρισμα.

§. πγ. Τῶν μὲν οὖν ἀποδεικτέων ἡ μὲν ὄρα ἐστὶν ὁρισμὸς ὄνο-
 ματώδης, ἢ πραγματιώδης (νέ.) Ἀξίωμα δὲ, Πρότασις θεωρητικῆ,
 ἡ αὐτὴν ἐναργῶς τὴν τῶν ὄρων ἀνάφειαν παριστῶσα, ὡς τὸ
 ὄρον ἔσον ἐστὶ τοῖς οὐκείοις μέρεσιν Αἰτήμα δὲ, Πρότασις πρακτικῆ,
 ἡ ἀδυστάκτως πᾶς πᾶς ἂν αἰτούμενος δούκ' οἶον, ἀπὸ τοῦ δοθέντος
 ἀπομύσει ἐπὶ πᾶν σημεῖον εὐθείαν ἀγαγεῖν.

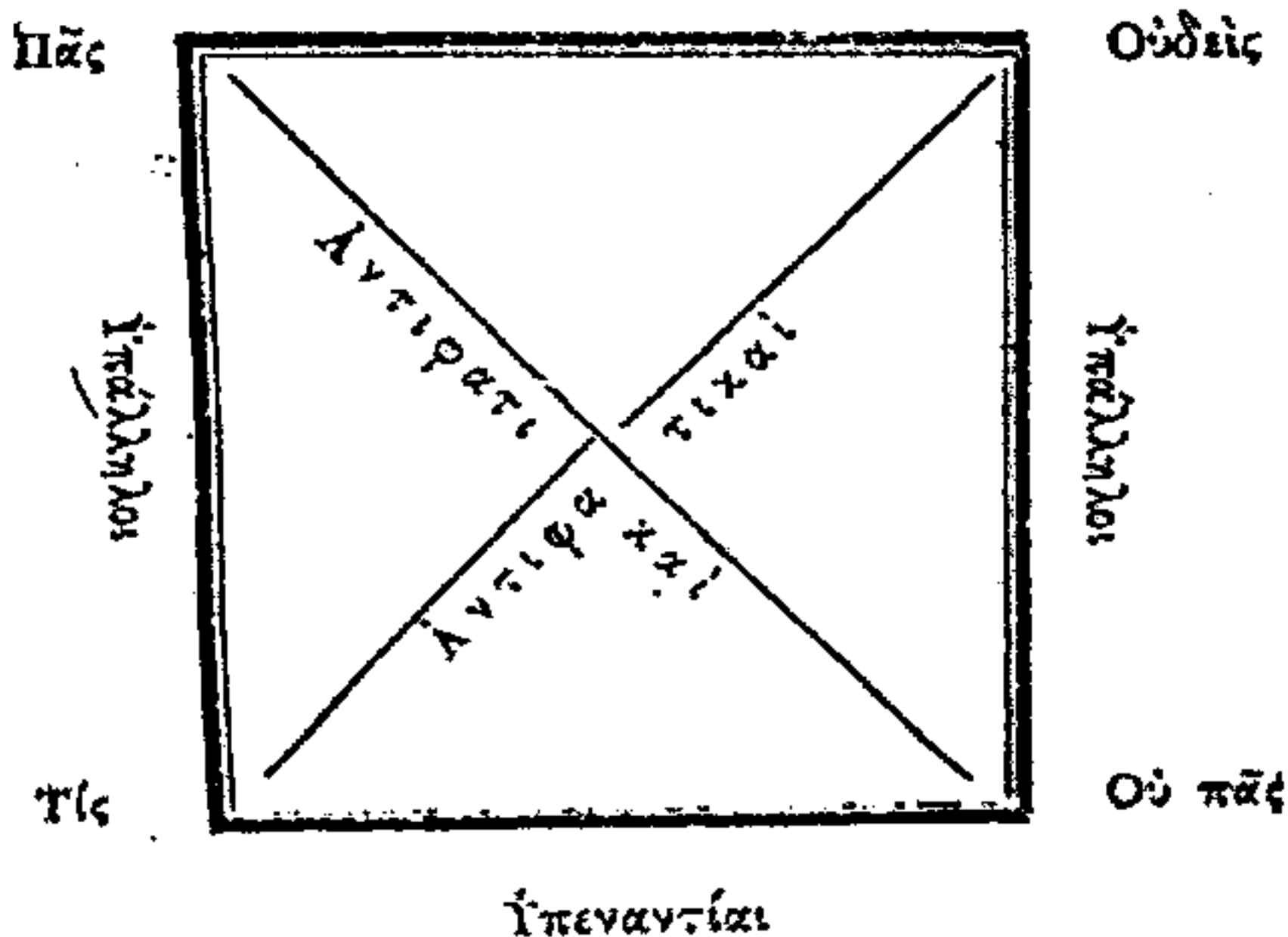
§. πδ. Τῶν δ' αὖ ἀποδεικτέων τὸ μὲν Θεωρήμα ἐστὶν πρότασις
 θεωρητικῆ, δεξιῶς γρηγοῦσα οἶον, ἡ ἀήρ ἐστὶ βαρῦς. Πρόβλημα
 δὲ, πρότασις πρακτικῆ, προπιθεῖσα τί ποιητέον, κατασκευῆς μὲν
 αὐτῆ γρηγοῦσα, τῆς δὲ κατασκευῆς αἰθίς γρηγοῦσας ἀποδείξεως
 οἶον, εἶρεῖν μὲν τὸ βάρος τῆς Ἀτμοσφαίρας, ἀποδείξει δὲ, καὶ ὅσον
 ἐστὶ Πόρισμα δὲ ἐστὶ πρότασις ἢ ἐκ τῆς ἴδης ἀποδειχθείσης ἀμέσως
 ἐπιφερομένη, καὶ κατέτι μαθηματικῶς γρηγοῦσα ἀποδείξεως οἶον, εἰ ὁ
 ἀήρ ἐστὶ βαρῦς, πείθει τὰ ἐξ' ὧν ἐπίκειται σώματα ἀλλὰ ταῦτα
 κατὰ τῆς μαθηματικῆς ἀκριθέστερον θεωρεῖται.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Πρότασεσιν Ἀντιθέσεως.

§. πε. Ὅτι δὲ σχετικῶς καὶ ποικίλως ἔχουσιν τῶν προτάσεων
 πρὸς ἀλλήλας, ἀναφέρεται ἐν αὐταῖς ἡ Ἀντίθεσις (οὐδ.) ἐστὶ δὲ Ἀν-
 τίθεσις μίμη τῶν προτάσεων τῶν τὸν αὐτὸν ὑποκείμενον καὶ κατη-
 γορημένον ἔχουσιν οἶον, πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς, οὐδείς ἄνθρωπος
 λογικὸς ποικίλεται δὲ ἡ τῆς Ἀντιθέσεως θεωρία τετραχῶς ἐναντίως,
 ὑπεναντίως, ὑπαλλοτῶς, καὶ ἀντιπρατικῶς ἢ μὲν γὰρ Πᾶς καὶ Οὐδείς
 λέγονται ἐναντία ἢ δὲ Τίς καὶ Οὐ πᾶς, ὑπεναντίαι ἢ δὲ Πᾶς καὶ Τίς,
 καὶ ἢ Οὐδείς καὶ Οὐπᾶς, ὑπαλλοτῶς ἢ δὲ Πᾶς καὶ Οὐπᾶς, καὶ ἢ
 Οὐδείς καὶ Τίς, ἀντιπρατικῶς (π.) Τούτων δὲ αἱ μὲν ἐναντία καθό-
 λου, καὶ αἱ ὑπεναντίαι ἐπὶ μέρους προσούμεναι, μόνω τῷ ποιῶ δια-

μάχονται· αἱ δὲ ὑπάλληλοι τοῦναντίον τῶν ποιῶν τὰντιζόμεναι, διαφέρονται τῶν ποσῶν· αἱ δὲ ἀντιφατικαὶ ἐξ ἀμφοῖν τυχάνουσι εἶναι παρακαλουθῶσαν τὴν μάχην.

Ἐναντία

§. πς. Κανόνες δὲ τούτων ἔσονται μάλιστα οἷδε, τῶν μὲν ἐναντίων συμπεύδασθαι μὲν ἑκατέραν ἐπὶ ὕλης ἐνδεχομένης· οἷον, πᾶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ, οὐδείς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ· συναλθεύειν δὲ οὐδέποτε, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ὕλης ἀναγκασίας ἀλθεύειν μὲν τὴν Πᾶς, ψεύδασθαι δὲ τὴν Οὐδείς· οἷον, Πᾶς ἄνθρωπος λογικός, Οὐδείς ἄνθρωπος λογικός· ἐπὶ δὲ ἀδυνατοῦ τοῦναντίον συμβαίνει οἷον, πᾶς ἀνθρώπος πτερωτός, οὐδείς ἄνθρωπος πτερωτός.

§. πζ. Τῶν δὲ ὑπεναντίων ἄμφω μὲν συναλθεύειν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐνδεχομένων· οἷον, τίς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ, οὐ πᾶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ, τοῦτο μὲν συναλθεῖ· συμπεύδασθαι δὲ ἀδύνατον, ἀλλ' ἐπὶ μὲν ὕλης οὐσιώδους ἀλθεύειν μὲν τὴν Τίς, ψεύδασθαι δὲ τὴν Οὐ πᾶς· οἷον, τίς ἄνθρωπος λογικός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λογικός· ἐπὶ δὲ ἀδυνατοῦ,

παντίον ἀνάγκη συμβαίνειν οἶον, τίς ἄνθρωπος πτερωτός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός.

§. πδ. Τῶν δὲ ὑπαλλήλων ἐπὶ μὲν ἀναγκάσῃ ὕλησ τὰς μὲν καταφατικὰς συμβαίνει συναληθεύειν τὰς δὲ ἀποφατικὰς ψευδεσθαι ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνατίου τῶν πάντων, συναληθεύειν μὲν τὰς τῆς, συμβαίνει δὲ ἐκείνας· ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων αὖθις ψευδεσθαι μὲν τὰ ἀποφατικὰ, ἀληθεύειν δὲ τὰ ἐπιμέρους.

§. πε. Δείπεται δὲ εἰπεῖν ἐτι περὶ τῶν ἀντιστροφικῶν ὧν εἰς καὶ ἑκάστου ὁ κανὼν· τίς γὰρ ἑτέρας, ὁποτέρας, ἀληθεύουσας, ἀνάγκη συμβαίνει ἐπὶ πάσης ὕλης ψευδεσθαι τῆς ἑτέρας· οἶον, πᾶς ἄνθρωπος λογικός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος λογικός. (*) αὖθις ἄνθρωπος πτερωτός, οὐ πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός.

Περὶ Ἀντιστροφῆς τῶν Προτάσεων.

§. υί. Νῦν δ' ἀναγκαῖον ἐπι καὶ περὶ Ἀντιστροφῆς τῶν προτάσεων ὀλίγ' ἄττα εἰπεῖν· ἔστι δὲ Ἀντιστροφή μετὰ θέσιν τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὸν τύπον τοῦ κατηγορουμένου, καὶ τούτου πάλιν εἰς τὸν ὑποκειμένου, ἑκατέρας τῶν προτάσεων μετὰ τὴν μετὰ θέσιν ἀληθεύουσας· γίνεταί δὲ μάλιστα τοῦτο τριχῶς, ἀπλῶς, κατὰ συμβεβηχώς, καὶ κατὰ ἀντίθεσιν.

§. υζ. Ἀπλῆ τοίνυν Ἀντιστροφή ἐστὶ, καθ' ἣν ἡ πρότασις ἀντιστρέφει ἐφ' ἑαυτὴν, σωζομένων μὲν τῶν προσῶ καὶ πωῶ, ἀντικατασταμένων δὲ ἀμφοτέρων τῶν ὀρων· Ἀντιστρέφει δὲ οὕτως ἡ Οὐδεὶς οὐδὲ οὐδεὶς ἄνθρωπος πτερωτός, οὐδὲν πτερωτὸν ἄνθρωπος.

§. υβ. Κατὰ δὲ συμβεβηχώς Ἀντιστροφή λέγεται, ἐνθ' ἀνάγκη

TO KATA...

(*) Δικαί δὲ ἐνταῦθα ἡ Οὐ πᾶς συνεισάγῃ τὴν τίς εἴποι γὰρ ἂν τις, εἰ οὐ πᾶς, ἴσταν ἴσταν τίς, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ἀδυνατίου ὕλης ἀλλ' οὐ δὲ τὴν δεικτικὴν αὐτὴν δέχεσθαι ἀλλ' ἀληθείας, ὡσὶ ὑποκειμένου συμβαίνει τὴν ἀντίφασιν· ἡ γὰρ Οὐ πᾶς οὐδὲν ἐνδεχόμενον δύναται, ἢ μόνον τὴν Πᾶς ἀπλῶς ἀναγκῆ· μὴδὲν ἕτερον ἐπιστραφείναι· ὁ γὰρ εἰπὼν πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός, οὐδὲν βλάπεται λέγειν, ἢ ἐπὶ οὐκ ἐστὶ τούτο, πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός.

καμψανομένων τῶν ὄρων, σιύζεται μὲν ἡ ποιότης, μεταπίπτει δὲ ἡ ποσότης ἀπὸ καθόλου εἰς μερικὴν· ἀντιστρέφουσι δὲ οὕτως ἡ μὲν Πᾶς εἰς τὴν Τίς, ἡ δὲ Οὐδεὶς εἰς τὴν Οὐπᾶς, εἰς τὴν ὑφ' ἑαυτὴν δηλονότι ὑπέκλληλον ἑκατέρω· οἶον, ἡ μὲν πᾶς ἄνθρωπος ἐμψυχος, εἰς τὴν τὴν ἐμψυχον ἄνθρωπος· ἡ δὲ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀψυχος εἰς τὴν οὐ πᾶν ἀψυχον ἄνθρωπος. (*)

§. υιγ. Σὺν ἀντιθέσει δὲ ἀντιστροφή ἐστι, καθ' ἣν ἡ μὲν ποσότης φυλάττεται, μετακίλλεται δὲ ἡ ποιότης, καὶ οἱ ὄροι ἐξ ὠρισμένων μεταρμύζονται εἰς ἀριστίαν· ἀντιστρέφουσι τοίνυν οὕτως ἡ Πᾶς καὶ ἡ Οὐπᾶς· οἶον, ἡ Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, εἰς τὴν Πᾶν τὸ μὴ ζῶον οὐκ ἄνθρωπος· καὶ ἡ Οὐπᾶς ἄνθρωπος φιλόσοφος εἰς τὴν Οὐπᾶς μὴ φιλόσοφος οὐκ ἄνθρωπος, τῶν καταφατικῶν ὄρων οὕτως ἀποφατικῶν γενομένων.

§. υιδ. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὡς τῶν προτάσεων μόνη ἡ καθόλου ἀποφατικὴ ἀπλῶς ἀντιστρέφει· αἱ δὲ παρὰ ταύτην οὐ· ἀλλ' ἡ μὲν Πᾶς ἐπὶ μόνων τῶν ἰσοπλατεῖς ἐχόντων ὄρους· οἶον πᾶς ἄνθρωπος λογικός, καὶ πᾶν λογικὸν ἄνθρωπος· ἰσοπλατῆ γὰρ ἐνταῦθα τὸ ἄνθρωπος καὶ τὸ λογικός. Ἡ δὲ Τίς καὶ ἡ Οὐπᾶς ἐπὶ τῶν ἀπλῶς ἐνδεχομένων. (***) οἶον Τίς ἄνθρωπος ἐστὶ σιμὸν, καὶ τὸ σιμὸν ἐστὶν ἄνθρωπος· Οὐπᾶς ἄνθρωπος σιμὸς, καὶ οὐ πᾶν σιμὸν ἄνθρωπος· οὐ γὰρ ἂν ἀντιστρέψαιμεν καὶ τὸ, Τίς ἄνθρωπος φιλόσοφος εἰς τὸ, Τίς φιλόσοφος ἄνθρωπος· οὐδὲ τὸ, Οὐπᾶς ἄνθρωπος γραμματικός εἰς τὸ, οὐ πᾶν γραμματικὸν ἄνθρωπος· ταῦτα γὰρ καθ' ὑπόθεσιν ἐστὶν ἀναγκαῖα, ὡς μόνον τῷ λογικῷ προσανήκοντα ζῶον.

(*) Δῆλον δ' ἐπὶ ταῦτα κατὰ τὴν τῆς ὑπεκλήσεως ἀκολουθίαν· εἰ γὰρ οὐδὲν ἀψυχον ἄνθρωπος, εἰ ἀνάγκη διὰ τὸ ἀκολουθεῖν, καὶ οὐ πᾶν ἀψυχὸν ἐστὶν ἄνθρωπος. πᾶν

(**) Ἐστὶ δὲ ταῦτα, ἴσα πολλοῖς ἅμα προσανήκουσιν εἰδήσει, ὡς τὸ πτερωτὸν, τὸ λευκὸν, τὸ σιμὸν· ἃ δὲ μόνον τῷ τῷ ἄνθρωπῳ εἶναι εἰς ἰσότητος προσήκει, καὶ ὅταν ὁ καταγορεύμενος ἕως ἀναγκαῖως συνιστάται τὴν ἑτεροῦ, οἶον τὸ φιλόσοφος, τὸ γραμματικὸν, ταῦτα καθ' ὑπόθεσιν ἐστὶν ἀναγκαῖα.

**ΑΠΟΦΑΝΣΙΣ ΤΕΤΡΑΧΩΣ
ΑΠΟΦΑΙΝΕΤΑΙ.**

{ ἢ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον.
 ἢ τὸ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον.
 ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον.
 ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον. }

ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.

ἐκ μὲν τῆς οὐσίας	{ αἱ μὲν καταφατικάι.
!	{ αἱ δὲ ἀποφατικάι
ἐκ δὲ τῶν παρεπομένων.	{ αἱ μὲν ἀληθεῖς.
	{ αἱ δὲ ψευδεῖς.
ἐκ δὲ τῆς ὕλης.	{ αἱ μὲν ἀναγκαῖαι
	{ αἱ δὲ ἐνδεχόμεναι.
ἐκ δὲ τῆς ποσότητος.	{ αἱ δὲ ἀδύνατοι.
	{ αἱ μὲν καθόλου.
	{ αἱ δὲ μερικαί.
	{ αἱ δὲ καθέκαστα.
ἐκ δὲ τοῦ ποσοῦ ἅμα καὶ τοῦ ποιῶ.	{ αἱ μὲν καθόλου κατα
	{ αἱ δὲ καθόλου ἀποφα

**ΑΝΤΙΘΕΣΙΣ ΠΟΙΚΙΛΑΕΤΑΙ
ΤΕΤΡΑΧΩΣ.**

{ ἐναντίως ὡς πᾶς καὶ οὐδεῖς
 ὑπεναντίως ὡς τις καὶ οὐ πᾶς
 ὑπαλληλίως ὡς πᾶς καὶ τις, καὶ οὐδεῖς καὶ οὐ π
 ἀντιφατικῶς ὡς πᾶς καὶ οὐ πᾶς, καὶ οὐδεῖς καὶ

ξ ὧν ἀντιθέσεις δύο

{	μία μὲν ψευδοῦς ἀποφάσεως πρὸς ἀληθῆ καταφάσιν.
	ἑτέρα δὲ καταφάσεως ψευδοῦς πρὸς ἀληθῆ ἀπόφασιν.

φατικάι·
τικάι.

Σημεῖα
τούτων.

{	τῆς μὲν καθόλου καταφατικῆς τὸ Α.
	τῆς δὲ καθόλου ἀποφατικῆς τὸ Β.
	τῆς δὲ μερικῆς καταφατικῆς τὸ Γ.
	τῆς δὲ μερικῆς ἀποφατικῆς τὸ Δ.

πᾶς.
τίς.

Ἀντιτρέφει
τριχῆς.

{	ἀπλῶς.	ἢ μὲν οὐδεὶς εἰς τὴν οὐδέν.
		ἢ δὲ τίς εἰς τὴν τί.
	κατὰ συμβεβηκός.	ἢ μὲν πᾶς εἰς τὴν τίς.
		ἢ δὲ οὐδεὶς εἰς τὴν οὐ πᾶς.
κατὰ ἀντίθεσιν.	ἢ μὲν πᾶς εἰς τὴν πᾶν τὸ μή.	
	ἢ δὲ οὐ πᾶς εἰς τὴν οὐ πᾶς μὴ.	

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΠΕΡΙ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ.

§. ιβ'. Βιχθέντες τάνω καὶ ἕστω δύο ἰδέαι παραβάλλων ὁ νοῦς, συναίρει αὐτὰς ἀλλήλαις ἢ διαίρει, περί τε τῶν ἀποφάνσεων, καὶ ἐπιπέδων προτάσεων, καὶ περὶ τῶν ἐν αὐταῖς παθῶν, ὥρα ἤδη εἰρημαί καὶ ὅπως τρεῖς συναπτῶν, συλλογίζεσθαι λέγεται. Ἔστι δὲ συλλογισμὸς ἐνέργεια τοῦ νοῦς, δι' ἧς αὐτός, γενομένης δυοῖν ἰδεῶν πρὸς τρίτην παραβολῆς, γινώσκει ἢτοι συναπτέας αὐτὰς εἶναι, ἢ διαίρετας. (9) (10) οἶον

Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς,
ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος,
ὁ Σωκράτης λογικὸς.

Οὐδὲν ζῶον λίθος,
πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος.

Ἐπεὶ οὖν τὸ Σωκράτης καὶ τὸ λογικὸς παραβάλλόμενα πρὸς τρίτην ἰδέαν τὸ ἄνθρωπος, ταυτίζονται αὐτῇ· οὐκ οὖν καὶ ἀλλήλων· καὶ πάλιν ἐν τῷ δευτέρῳ τὸ λίθος καὶ ἄνθρωπος παραβάλλόμενα πρὸς τὸ ζῶον, διῶστώνται, καθ' ἀλλήλων ἄρα. (**)

§. ιγ'. Αἱ δὲ τρεῖς ἰδέαι αὐταὶ ἄλλως καλοῦνται ὄροι· ὧν ἐλάττωτων μὲν ὁ, καθ' οὗτο ζητεῖται μεζῶν δὲ, ὅς κατ' ἐκείνου ζητεῖται· καὶ ὅς αἰεὶ ἐστὶ κατακρηρῶμενος ἐν τῷ συμπεράσματι· μέσος δὲ τούτων ὁ πρὸς ὃν ἐκάτεροι παραβάλλονται. (***)

(9) Ἀριστοτελεῖ δὲ ἄλλως ἐπιπέδασκε ὄρισμὸς ἰδέαι συλλογισμὸς ἐστὶ λόγος, ἐν ᾧ ταυτίζονται τῶν, ἑτέρῳ τε τῶν καμένων ἐξ ἀνάγκης σημαίνει.
 (***) Αἱ δὲ αἰεὶ κρείσσει εἰς κρείσσει αὐτῆ μεταβάσει διακρίσις ἐνομαζέται (οἱ) ὡς ἐδὲν ἕστω διουσία, καὶ μετὰ τὴν αὐτὴν ἀπὸ τῶν προηγουμένων ἐπὶ τὰ ἐπόμενα.
 (***) Τὸ δὲ αὐτὸς ἰ. Νόμος, καὶ ὅθεν αὐτὸν γρη παραλαμβάνειν, ὅλοι πραγματεῖαι καὶ ἐπίστασις αὐτῷ φέρονται περὶ φιλοσόφου· ἄλλ' ἡμῖν τὰς τὴν ἐπιταμωτάτην βαδί ζῶον ἰκανὸν ἐστὶ μέσος αἰδέσει, ὅτι τούτ' ὅτι ἐκρηρῶμεν δι' ὅ, π., τούτο ἰ μέσος

§. υιζ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς τῶν τριῶν ὄρων παραβολῆς, τρεῖς προτάσεις συνίστανται, ἀνάγκη καὶ τὸν τέλειον Συλλογισμόν τρεῖς περιέχειν προτάσεις· ὧν ἡ μὲν ἐκ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ μέσου τῶν ὄρων συνισταμένη, Μείζων καλεῖται· ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἐλάττονος καὶ τοῦ μέσου, Ἐλάττων· ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἐλάττονος καὶ τοῦ μείζονος, Συμπέρασμα.

οἶον	{	Μείζων,	{	Πᾶς ἀνθρώπος λογικός,
		Ἐλάττων,		ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος,
		Συμπέρασμα,		ὁ Σωκράτης λογικός

§. υιή. Ἐπισημωθήσεται δ' ἕκαστος τῶν Συλλογισμῶν ἀξιῶμασι τοῖς δε·

- α. Τὰ τῷ αὐτῷ τὰ αὐτὰ καὶ ἀλλήλοις εἰσὶ τὰ αὐτά.
- β. Ἴν τὸ μὲν τρίτον τινὶ ταῦτόν, τούτ' οὖ, οὐδ' ἀλλήλοις εἰσὶ ταῦτά·
- γ. Τὰ καθόλου τινὸς ὑποκειμένου καταρρασκόμενα, ἢ ἀπορρασκόμενα, ταῦτα καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸ περιεχομένων καθ' ἕκαστα καταφύσσεται, ἢ ἀποφύσσεται. Παράδειγμα δὲ

τοῦ μὲν πρώτου Πᾶν νοοῦν ἐστὶ πνεῦμα,
 ἀλλαμὴν ἢ ψυχὴ νοεῖ,
 ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶ πνεῦμα·

ἕως ἐστὶν ἐν συλλογισμῷ· ἔστιν ἔλεγχος καὶ ἡ αἰτία ὑπερῶν πράγματα εἶναι, ἢ μὴ ἐργία φευκτία, διότι ἐστὶν ἐπιβλασμία· ἢ δὲ φιλοσοφία περισπεύδαστος, διότι ἐστὶν ὠφελίμος· Τῶς λόγους τοίνυν ἀμφότερους τύπου, τῶς αἰτιώδεις, ὡς μέσους ὄρους λαβῶν, ἐκείνους ποιήσεις τῶς συλλογισμοῦς.

Πᾶν ἐπιβλασμία φευκτόν,
 ἀλλ' ἢ ἐργία ἐπιβλασμία,
 ἢ ἐργία ἄρα ἐστὶ φευκτόν.
 Πᾶν ὠφελίμον περισπεύδαστον,
 ἀλλ' ἢ φιλοσοφία ὠφελίμος,
 ἢ φιλοσοφία ἄρα ἐστὶ περισπεύδαστος

του δὲ δευτέρου Τὸ σῶμα οὐ νοεῖ,
 ἢ ψυχὴ νοεῖ,
 ἢ ψυχὴ οὐκ ἐστὶ σῶμα
 του δὲ τρίτου Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς,
 ἀλλ' ὁ Σωκράτης ἄνθρωπος,
 ὁ Σωκράτης ἄρα λογικός.

§. 108. Τριῶν δὲ ὄντων τῶν ὄρων, καὶ τριχῆ τούτων διατα-
 ττομένων, τρία ἐντεῦθεν προκύπτει καὶ σχήματα (*): εἰ μὲν γὰρ ὁ
 μέσος ὑπόκειται μὲν ἐν τῇ μείζονι, κατηγορεῖται δ' ἐν τῇ ἐλάσ-
 στονι ὁ Συλλογισμὸς τοῦ πρώτου φηθήσεται σχήματος οἷον,

Πᾶν ζῶον ἐστὶ ἐμψυχον,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ἐμψυχον.

Ἴδὲ ὁ μέσος δις εἶη κατηγορούμενος, τὸ δεύτερον σχῆμα προ-
 κύπτει οἷον,

Οὐδεὶς λίθος ἐστὶ ζῶον,
 πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶν ζῶον,
 οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος.

Εἰ δὲ ὁ Μέσος δις ὑποκείμενος εἶη, τῷ τρίτῳ κληθήσεται σχή-
 ματος ὁ Συλλογισμὸς οἷον,

Πᾶν ζῶον ἐμψυχον,
 πᾶν ζῶον οὐσία,
 τίς οὐσία ἐμψυχον.

§. 109. Τῶν δὲ σχημάτων τούτων κατὰ τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν (ου.)
 διαφόρως ποικιλλομένων, διάφοροι τρόποι ἐκάσῃ γίνονται συλλογι-
 στικοί, ἀληθῆ καὶ ψευδῆ συνάγοντες· διὸ πρὸς τὴν τῶν ψευδομένων
 ἀποφυγὴν τοὺς κανόνας τηρητέον ἐκείνοιας· Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχή-

(*) Ταῦτα δὲ ὁ κλεινὸς Εὐχένης καὶ ὑπὸ μέτρῳ ἐπέκεινται ἐδί
 Α. ὑπὸ κατ' ἄλφα
 Β. δις κατὰ βῆτα
 Γ. δις ὑπὸ γάμμα

ματι, τὴν μὲν Μείζονα αἰεὶ καθόλου εἶναι· τὴν δὲ Ἐλάττονα, καταφατικὴν· Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, τὴν μὲν Μείζονα ὁμοίως καθόλου· τὴν δὲ ἑτέραν (ὑποτέραν τῶν προκειμένων) ἀποφατικὴν· ὡς δ' αὖτως δὲ καὶ τὸ Συμπέρασμα· Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ αὖθις τὴν μὲν Ἐλάττονα, καταφατικὴν· τὸ δὲ Συμπέρασμα μερικόν.

§. ρά. Εἰδέναι δὲ ἤρη, ὡς ἐκ μόνων μερικῶν, ἢ ἐκ μόνων ἀποφατικῶν συνάγεται οὐδὲν ὑγιές· καὶ ὡς τῇ χειρόνι αἰεὶ τῶν προτάσεων τὸ Συμπέρασμα ἔπεται· χειρῶν δὲ πρότασις τῆς μὲν καταφατικῆς, ἢ ἀποφατικῆς τῆς δὲ καθόλου, ἢ μερικῆς· Εἰ δέ ποτε ἐξ ἀποφατικῆς καθόλου, καὶ καταφατικῆς μερικῆς συνήγοιτο, ἐκατέρων τῶν χειρόνι ἔπεται τὸ συμπέρασμα· τῆς μὲν, τῷ ποιῶ· τῆς δὲ καταφατικῆς, τῷ ποσῶ· οἶον,

Οὐδεὶς λίθος ζῶον,

Τίς οὐσία λίθος,

Οὐ πᾶσα οὐσία ζῶον.

§. ρβ. Οὐκ ἄπο δὲ σκοποῦ καὶ τῶν σχημάτων ἐκάστου τοὺς συλλογιστικοὺς τρόπους ἐπισυνάψαι, τοὺς γ' αἰεὶ συνάγοντας ἀληθῆ· εἰσὶ δὲ οὗτοι τέσσαρες μὲν τοῦ πρώτου· τέσσαρες δὲ καὶ τοῦ δευτέρου· ἔξ δὲ τοῦ τρίτου· καὶ τοῦ μὲν πρώτου ταῖςδε ταῖς φωναῖς τυγχάνουσι συμβαλλόμενοι· Γράμματα, Ἐγραψε, Γραφίδι Τεχνικός· Τοῦ δὲ δευτέρου αὖθις, ταῖςδε· Ἐγραψε, Κάτεχε, Μέτριον, Ἄχολον· Τοῦ δὲ τρίτου αὖ πάλιν, ἐκείναις· Ἄπασι, Σθενάρης, Ἰσάκις, Φέριτος, Ἀσπίδι, Ὀμαλός.

§. ργ. Τεσσάρων δ' ὄντων, ὡς εἴρηται, τῶν συλλογιστικῶν τρόπων τοῦ πρώτου σχήματος, πρῶτός ἐστιν ὁ ἐξ ἀμφοτέρων καθόλου καταφατικῶν ἴσον συνάγων συμπέρασμα· οἶον,

Γράμ . . . Πᾶς ἄνθρωπός ἐστι ζῶον,

μα . . . πᾶν ζῶόν ἐστιν οὐσία,

τα . . . πᾶς ἄνθρωπός ἐστιν οὐσία.

§. ρδ. Δεύτερος δὲ τρόπος, ὡς ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς Μεί-

300
 100
 200
 300
 400
 500
 600
 700
 800
 900
 1000
 1100
 1200
 1300
 1400
 1500
 1600
 1700
 1800
 1900
 2000
 2100
 2200
 2300
 2400
 2500
 2600
 2700
 2800
 2900
 3000
 3100
 3200
 3300
 3400
 3500
 3600
 3700
 3800
 3900
 4000
 4100
 4200
 4300
 4400
 4500
 4600
 4700
 4800
 4900
 5000
 5100
 5200
 5300
 5400
 5500
 5600
 5700
 5800
 5900
 6000
 6100
 6200
 6300
 6400
 6500
 6600
 6700
 6800
 6900
 7000
 7100
 7200
 7300
 7400
 7500
 7600
 7700
 7800
 7900
 8000
 8100
 8200
 8300
 8400
 8500
 8600
 8700
 8800
 8900
 9000
 9100
 9200
 9300
 9400
 9500
 9600
 9700
 9800
 9900
 10000
 10100
 10200
 10300
 10400
 10500
 10600
 10700
 10800
 10900
 11000
 11100
 11200
 11300
 11400
 11500
 11600
 11700
 11800
 11900
 12000
 12100
 12200
 12300
 12400
 12500
 12600
 12700
 12800
 12900
 13000
 13100
 13200
 13300
 13400
 13500
 13600
 13700
 13800
 13900
 14000
 14100
 14200
 14300
 14400
 14500
 14600
 14700
 14800
 14900
 15000
 15100
 15200
 15300
 15400
 15500
 15600
 15700
 15800
 15900
 16000
 16100
 16200
 16300
 16400
 16500
 16600
 16700
 16800
 16900
 17000
 17100
 17200
 17300
 17400
 17500
 17600
 17700
 17800
 17900
 18000
 18100
 18200
 18300
 18400
 18500
 18600
 18700
 18800
 18900
 19000
 19100
 19200
 19300
 19400
 19500
 19600
 19700
 19800
 19900
 20000
 20100
 20200
 20300
 20400
 20500
 20600
 20700
 20800
 20900
 21000
 21100
 21200
 21300
 21400
 21500
 21600
 21700
 21800
 21900
 22000
 22100
 22200
 22300
 22400
 22500
 22600
 22700
 22800
 22900
 23000
 23100
 23200
 23300
 23400
 23500
 23600
 23700
 23800
 23900
 24000
 24100
 24200
 24300
 24400
 24500
 24600
 24700
 24800
 24900
 25000
 25100
 25200
 25300
 25400
 25500
 25600
 25700
 25800
 25900
 26000
 26100
 26200
 26300
 26400
 26500
 26600
 26700
 26800
 26900
 27000
 27100
 27200
 27300
 27400
 27500
 27600
 27700
 27800
 27900
 28000
 28100
 28200
 28300
 28400
 28500
 28600
 28700
 28800
 28900
 29000
 29100
 29200
 29300
 29400
 29500
 29600
 29700
 29800
 29900
 30000
 30100
 30200
 30300
 30400
 30500
 30600
 30700
 30800
 30900
 31000
 31100
 31200
 31300
 31400
 31500
 31600
 31700
 31800
 31900
 32000
 32100
 32200
 32300
 32400
 32500
 32600
 32700
 32800
 32900
 33000
 33100
 33200
 33300
 33400
 33500
 33600
 33700
 33800
 33900
 34000
 34100
 34200
 34300
 34400
 34500
 34600
 34700
 34800
 34900
 35000
 35100
 35200
 35300
 35400
 35500
 35600
 35700
 35800
 35900
 36000
 36100
 36200
 36300
 36400
 36500
 36600
 36700
 36800
 36900
 37000
 37100
 37200
 37300
 37400
 37500
 37600
 37700
 37800
 37900
 38000
 38100
 38200
 38300
 38400
 38500
 38600
 38700
 38800
 38900
 39000
 39100
 39200
 39300
 39400
 39500
 39600
 39700
 39800
 39900
 40000
 40100
 40200
 40300
 40400
 40500
 40600
 40700
 40800
 40900
 41000
 41100
 41200
 41300
 41400
 41500
 41600
 41700
 41800
 41900
 42000
 42100
 42200
 42300
 42400
 42500
 42600
 42700
 42800
 42900
 43000
 43100
 43200
 43300
 43400
 43500
 43600
 43700
 43800
 43900
 44000
 44100
 44200
 44300
 44400
 44500
 44600
 44700
 44800
 44900
 45000
 45100
 45200
 45300
 45400
 45500
 45600
 45700
 45800
 45900
 46000
 46100
 46200
 46300
 46400
 46500
 46600
 46700
 46800
 46900
 47000
 47100
 47200
 47300
 47400
 47500
 47600
 47700
 47800
 47900
 48000
 48100
 48200
 48300
 48400
 48500
 48600
 48700
 48800
 48900
 49000
 49100
 49200
 49300
 49400
 49500
 49600
 49700
 49800
 49900
 50000
 50100
 50200
 50300
 50400
 50500
 50600
 50700
 50800
 50900
 51000
 51100
 51200
 51300
 51400
 51500
 51600
 51700
 51800
 51900
 52000
 52100
 52200
 52300
 52400
 52500
 52600
 52700
 52800
 52900
 53000
 53100
 53200
 53300
 53400
 53500
 53600
 53700
 53800
 53900
 54000
 54100
 54200
 54300
 54400
 54500
 54600
 54700
 54800
 54900
 55000
 55100
 55200
 55300
 55400
 55500
 55600
 55700
 55800
 55900
 56000
 56100
 56200
 56300
 56400
 56500
 56600
 56700
 56800
 56900
 57000
 57100
 57200
 57300
 57400
 57500
 57600
 57700
 57800
 57900
 58000
 58100
 58200
 58300
 58400
 58500
 58600
 58700
 58800
 58900
 59000
 59100
 59200
 59300
 59400
 59500
 59600
 59700
 59800
 59900
 60000
 60100
 60200
 60300
 60400
 60500
 60600
 60700
 60800
 60900
 61000
 61100
 61200
 61300
 61400
 61500
 61600
 61700
 61800
 61900
 62000
 62100
 62200
 62300
 62400
 62500
 62600
 62700
 62800
 62900
 63000
 63100
 63200
 63300
 63400
 63500
 63600
 63700
 63800
 63900
 64000
 64100
 64200
 64300
 64400
 64500
 64600
 64700
 64800
 64900
 65000
 65100
 65200
 65300
 65400
 65500
 65600
 65700
 65800
 65900
 66000
 66100
 66200
 66300
 66400
 66500
 66600
 66700
 66800
 66900
 67000
 67100
 67200
 67300
 67400
 67500
 67600
 67700
 67800
 67900
 68000
 68100
 68200
 68300
 68400
 68500
 68600
 68700
 68800
 68900
 69000
 69100
 69200
 69300
 69400
 69500
 69600
 69700
 69800
 69900
 70000
 70100
 70200
 70300
 70400
 70500
 70600
 70700
 70800
 70900
 71000
 71100
 71200
 71300
 71400
 71500
 71600
 71700
 71800
 71900
 72000
 72100
 72200
 72300
 72400
 72500
 72600
 72700
 72800
 72900
 73000
 73100
 73200
 73300
 73400
 73500
 73600
 73700
 73800
 73900
 74000
 74100
 74200
 74300
 74400
 74500
 74600
 74700
 74800
 74900
 75000
 75100
 75200
 75300
 75400
 75500
 75600
 75700
 75800
 75900
 76000
 76100
 76200
 76300
 76400
 76500
 76600
 76700
 76800
 76900
 77000
 77100
 77200
 77300
 77400
 77500
 77600
 77700
 77800
 77900
 78000
 78100
 78200
 78300
 78400
 78500
 78600
 78700
 78800
 78900
 79000
 79100
 79200
 79300
 79400
 79500
 79600
 79700
 79800
 79900
 80000
 80100
 80200
 80300
 80400
 80500
 80600
 80700
 80800
 80900
 81000
 81100
 81200
 81300
 81400
 81500
 81600
 81700
 81800
 81900
 82000
 82100
 82200
 82300
 82400
 82500
 82600
 82700
 82800
 82900
 83000
 83100
 83200
 83300
 83400
 83500
 83600
 83700
 83800
 83900
 84000
 84100
 84200
 84300
 84400
 84500
 84600
 84700
 84800
 84900
 85000
 85100
 85200
 85300
 85400
 85500
 85600
 85700
 85800
 85900
 86000
 86100
 86200
 86300
 86400
 86500
 86600
 86700
 86800
 86900
 87000
 87100
 87200
 87300
 87400
 87500
 87600
 87700
 87800
 87900
 88000
 88100
 88200
 88300
 88400
 88500
 88600
 88700
 88800
 88900
 89000
 89100
 89200
 89300
 89400
 89500
 89600
 89700
 89800
 89900
 90000
 90100
 90200
 90300
 90400
 90500
 90600
 90700
 90800
 90900
 91000
 91100
 91200
 91300
 91400
 91500
 91600
 91700
 91800
 91900
 92000
 92100
 92200
 92300
 92400
 92500
 92600
 92700
 92800
 92900
 93000
 93100
 93200
 93300
 93400
 93500
 93600
 93700
 93800
 93900
 94000
 94100
 94200
 94300
 94400
 94500
 94600
 94700
 94800
 94900
 95000
 95100
 95200
 95300
 95400
 95500
 95600
 95700
 95800
 95900
 96000
 96100
 96200
 96300
 96400
 96500
 96600
 96700
 96800
 96900
 97000
 97100
 97200
 97300
 97400
 97500
 97600
 97700
 97800
 97900
 98000
 98100
 98200
 98300
 98400
 98500
 98600
 98700
 98800
 98900
 99000
 99100
 99200
 99300
 99400
 99500
 99600
 99700
 99800
 99900
 100000

Ε . . . Οὐδέν ζῶον λίθος,
 γρα . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 θε . . . οὐδείς ἄνθρωπος λίθος.

§ 3. Τρίτος τρόπος ὁ ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς Μείζονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος, μερικὸν καταφατικὸν συνάγωγόν Συμπέρασμα εἶον,

Γρα . . . Πᾶς ἄνθρωπος γελαστικόν,
 ρί . . . τί ζῶον ἄνθρωπος,
 δι . . . τί ζῶον γελαστικόν.

§ 4. Τέταρτος δὲ τρόπος ὁ ἐξ ἀποφατικῆς καθόλου τῆς Μείζονος, καὶ καταφατικῆς μερικῆς τῆς Ἐλάττονος, μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγωγόν Συμπέρασμα εἶον,

Τε . . . Οὐδείς λίθος ζῶον,
 χη . . . τίς οὐσία λίθος,
 κός . . . οὐ πᾶσα οὐσία ζῶον.

§ 5. Τῷ δὲ δευτέρῳ σχήματι τεσσάρων καὶ τούτῳ ὄντων, πρῶτος ἐστὶν ὁ ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς Μείζονος, καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος, καθόλου ἀποφατικὸν συνάγωγόν Συμπέρασμα εἶον,

Ε . . . Οὐδείς λίθος ζῶον,
 γρα . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 θε . . . οὐδείς ἄνθρωπος λίθος.

§ 6. Δεύτερος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς Μείζονος, καὶ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς Ἐλάττονος, καθόλου ἀποφατικὸν συνάγωγόν Συμπέρασμα εἶον,

Κα . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 τε . . . οὐδείς λίθος ζῶον,
 χε . . . οὐδείς λίθος ἄνθρωπος.

§ 7. Τρίτος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς Μείζονος,

καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττουτος, ἀποφατικὸν ἐπὶ μέρους
συνάγωγῶν Συμπέρασμα· οἶον,

Μέ . . . Οὐδὲν ἄλογον λογικόν,
τρι . . . τί ζῶον λογικόν,
ον . . . οὐ πᾶν ζῶον ἄλογον.

§. ρί. Τέταρτος δὲ τρόπος, ὅς ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς Μεί-
ζονος, καὶ ἀποφατικῆς μερικῆς τῆς Ἐλάττουτος, μερικὸν ἀποφατικὸν
συνάγει Συμπέρασμα· οἶον,

Ἄ . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
χο . . . οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον,
λόν . . . οὐ πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος.

§. ριά. Τῷ δὲ τρίτῳ σχήματι ἕξ ἐγκαταλέγονται τρόποι ὧν πρῶ-
τος ἕξ ἀμφοτέρων καθόλου καταφατικῶν, μερικὴν καταφατικὴν συ-
νάγωγῶν Συμπέρασμα· οἶον,

Ἄ . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
πα . . . πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,
σι . . . τί ζῶον λογικόν.

§. ριβ. Δεύτερος δὲ τρόπος, ὁ ἐξ ἀποφατικῆς καθόλου τῆς Μεί-
ζονος, καὶ καταφατικῆς καθόλου τῆς Ἐλάττουτος, μερικὸν ἀποφατι-
κὸν συνάγωγῶν Συμπέρασμα· οἶον,

Σθε . . . Οὐδεμία γιῶν ζῶον,
να . . . πᾶσα γιῶν λευκῆ,
ρός . . . οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον.

§. ριγ. Τρίτος δὲ τρόπος, ὁ ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς Μείζο-
νος καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττουτος, καταφατικὸν μερικὸν
συνάγωγῶν Συμπέρασμα· οἶον

Ἰ . . . Τίς ἄνθρωπος μέλας,
σά . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
κισ . . . τί μέλαν ζῶον.

§. ριδ. Τέταρτος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς Μεί-

ονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Ἐλάττονος μερικὸν ἀποφατι-
κὸν συνάγων Συμπέρασμα οἶον,

Φέ . . . Οὐδεὶς λίθος ζῶον,
ρι . . . τὶς λίθος λευκός,
τος . . . οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον.

Σ. ριέ. Πέμπτος δὲ τρόπος ὁ ἐκ καθόλου καταφατικῆς τῆς Ἐλάτ-
τονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς Μείζονος, μερικὸν καταφατι-
κὸν συνάγων Συμπέρασμα οἶον,

Λσ . . . Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
πί . . . τὶς ἄνθρωπος λευκός,
δι . . . τὶ ζῶον λευκόν.

Σ. ρις. Ἐκτος δὲ τρόπος καὶ ἔσχατος πάντων ἐστὶν ὁ ἐκ μερικῆς
ἀποφατικῆς τῆς Μείζονος, καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς Ἐλάττο-
νος μερικὸν ἀποφατικὸν συνάγων Συμπέρασμα οἶον,

Ὁ . . . Οὐ πᾶς ἄνθρωπος μέλας,
μα . . . πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
λός . . . οὐ πᾶν ζῶον μέλαν.

Σ. ριζ. Οὗτοι δὲ τρόποι συλλογιστικῆς δεκατέσσαρες ἀληθῆ, ἐξ ἀ-
ληθῶν συνάγοντες οἱ δὲ κατὰ τούτους, ἅτε δὲ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ
ἀποφέροντες, ἀπεδιδόχθη.

Περὶ Ἐνθυμήματος καὶ Σωρείτου.

Σ. ριη. Τὸ περὶ μεθοδικῶν συλλογισμῶν περὶ ἄλλων ἤδη, ἐγὼ
ἔειπον ἂν εἶη καὶ περὶ Ἐνθυμήματος, καὶ Σωρείτου ἀμεθόδων καὶ
πυλωμάτων δοκούντων συλλογισμῶν ὀλίγ' ἄττα εἰπεῖν. Ἔστι τοίνυν
ἐνθυμημα μὲν συλλογισμὸς ἀτελής, τῆς ἐτέρας τῶν προτάσεων πα-
ρομοιωθεῖστος· γίγνεται δὲ τοῦτο, ἐν οἷς ὁ νοῦς οἰκοθεν τὰς καταλει-
πόμενας ῥαδίως ἀναπληρῶσει· οἶον,

Ἡ ψυχὴ νοεῖ, ἄρα πνεῦμα·

Τὸ νοοῦν ἐστὶ πνεῦμα, ἄρα καὶ ἡ ψυχὴ·

Ἄν γὰρ ἂν τὸ τέλειον ἐνταῦθα ἔχον ἦδ'·

Ἡ ψυχὴ νοεῖ,

τὸ νοῦν ἐστὶ πνεῦμα,
ἢ ψυχὴ ἄρα πνεῦμα.

Τούτων οὖν ἀφαιρέθησθε τῆς ἐτέρας, ἔνθύμημα γέγονεν ὅπερ εἴρηται παρὰ τὸ τὴν ἐτέραν ἐνθύμιον, τούτεστιν ἐνδιάθετον ἐννοεῖσθαι καὶ τοιοῦτον μὲν τὸ ἐνθύμημα.

Σ, ριθ. Σωρείτης δὲ ἐστὶν ἔφοδος συλλογιστικὴ ἐκ πολλῶν προτάσεων οὕτω διατεταγμένων, ὥστε τὸν τῆς πρωταχθείσης κατηγορούμενον ὄρον ἀεὶ τῆς ἐπομένης ἐξῆς ὑποκείμενον γίνεσθαι, μέχρις ἂν τὸ πρῶτως ὑποταχθῆν, τῷ ἐσχάτως συμπλακέν κατηγορηθέντι συναψῆ ἡμῖν τὸ ζητούμενον οἶον,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία διανοητικὴ,
ἢ διανοητικὴ οὐσία ἐστὶ πνεῦμα,
τὸ πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον,
τὸ μὴ ἐκτεταμένον οὐκ ἔχει μέρη παρὰ μέρη,
τὸ μὴ ἔχον μέρη παρὰ μέρη ἐστὶν ἀδιάλυτον,
τὸ ἀδιάλυτον ἀθάνατον,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀθάνατος.

Ὡστε οὐδὲν ἂν εἴη Σωρείτης, ἢ τοῦτ' αὐτὸ σωρεία, εἴτ' οὖν ἄθροισμα πολλῶν ὁμοῦ συλλογισμῶν· διὸ, εἰ διαλυθεῖν εἰς συλλογισμοὺς, ἢ εἰς ἔνθυμῆματα, πολλῶ σαφέστερος ἐστὶ οἶον,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία διανοητικὴ,
ἢ διανοητικὴ οὐσία ἐστὶ πνεῦμα,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶ πνεῦμα.

Τὸ πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον,
ἢ ψυχὴ ἄρα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον.

Τὸ μὴ ἐκτεταμένον οὐκ ἔχει μέρη παρὰ μέρη,
ἢ ψυχὴ ἄρα οὐκ ἔχει μέρη παρὰ μέρη.

Τὸ μὴ ἔχον μέρη παρὰ μέρη ἀδύνατον διαλυθῆναι,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀδιάλυτος.

Τὸ ἀδιάλυτόν ἐστιν ἀθάνατον,
ἢ ψυχὴ ἀρα ἐστὶν ἀθάνατος.

Οὕτως οὖν εἰς πολλὰς συλλογισμαῖς, ἢ ἐνθυμήματα ἀναλυθεὶς ὁ Σωκράτης, σαφέστερος γίνεταί· ἄλλως γὰρ φασὶς ἂν ἐκπίπτοι εἰς παραλογισμὸν, ἢτοι προτάσεως τινος τῶν μὴ ἀκαθουρούσων ἀναγκαίως ἀπορροῦσης, ἢ πασῶν ἀποφρακτικῶν παραληφθεισῶν, καὶ ταῦτα τοῦ λόγου μὴ διαρκούντος. ὡς ἐν πολλῇ διεξόδῳ ἀποσυνακτεῖν λογικῶς πρὸς τὰ ἰγνύμενα καὶ ἐπόμενα.

Περὶ συνθέτων συλλογισμῶν.

§ ρκ. Ἀπλοῖ μὲν συλλογισμοὶ ἦσαν ἡμῖν οἱ εἰρημένοι, ὡς ἐκ προτάσεων ἀπλῶν, ταύτατιν ὑπὸ δύο ὄρων συνισταμένων συγκείμενοι· σύνθετοι δὲ εἰσὶν οἱ ὑπὸ προτάσεων συνθέτων (πδ.) καὶ αὐτῶν μάλιστα συνιστάμενοι· ἔστι δὴ τούτων ὁ μὲν συμπλεκτικός, ὁ δὲ αἰτιολογικός, ὁ δὲ διαζευκτικός, ὁ δὲ ὑποθετικός, ὁ δὲ δίλημμα.

§ ρκβ. Συμπλεκτικὸς τῶν ἐστὶν ὁ ἐκ συμπλεκτικῶν προτάσεων συνιστάμενος, καὶ εἰς τοσούτους συλλογισμοὺς δυνάμενος ἀναλύεσθαι, ὅσα ἂν ἢ τὰ ἐν αὐτῷ συμπλεκόμενα· οἷον,

Σωκράτης καὶ Πλάτων Ἀριστοτέλους ὑπῆρξαν καθηγηταί,
Σωκράτης καὶ Πλάτων Ἀθηναῖοι ἐγένοντο,
Ἀθηναῖοι ἀρα οἱ Ἀριστοτέλους ὑπῆρξαν καθηγηταί. (*)

(*) Ἐπιπέδη δὲ εἰσὶν, ὡς ἐρῶς τὰ συμπλεκόμενα, Σωκράτης καὶ Πλάτων· εἰ οὖν ἑκάτερον χωρὶς ἐν τῷ λόγῳ λαμβάνῃ, δύο εἴς τε ἀπλῶς συλλογισμὸς εἶναι,

Σωκράτης Ἀριστοτέλους ὑπῆρξε καθηγητής,

Σωκράτης Ἀθηναῖος ἦν,

Ἀθηναῖος ἀρα ἦν Ἀριστοτέλους καθηγητής.

Οὕτω δὲ κατασκευάσεις καὶ τὸ ἕτερον συμπλεκόμενον· ὁ δὲ Σωκράτης ἀποφρακτικὴν δυνάμειν ἔχειν ἰταῦθα τῶν Μιζῶνα, ὡς τὸ

οἷα ἐστὶ τὸ αὐτὸν εἶναι ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν Παρισίῳ,

ἀλλ' ἢ εἶναι περὶ τῶ ἐν Ρώμῃ,

οἷα ἦν ἀρα τότε ἐν Παρισίῳ.

§. ρκβ. Αίτιολογικός δέ ἐστὶν ἕνυχ' ἑκατέρα, ἢ γοῦν ἢ ἐτέρα
 ζῶν προκείμενων, ὡς ἀσαφής, δεῖται κατασκευῆς, ὡς τὸ,

Πᾶν αὐλόν ἐστὶν ἀθάνατον· ἀπλοῦν γὰρ ὄν, κρείττον ἐστὶ συν-
 θέσεως, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀδιάλυτον·

ἄλλὰ μὴν ἡ ψυχὴ ἐστὶν αὐλος διὰ τὸ μεταβάλλειν ἑαυτὴν
 παντοίως ἐν τῷ νοεῖν· ὃ οὐκ ἂν εἴη τῶν ὕλης μετεχόντων·
 ἡ ψυχὴ ἄρα ἐστὶν ἀθάνατος. (*)

§. ρκγ Διαζευκτικός δέ ἐστὶν ὁ ἀπὸ διαζευκτικῆς τῆς Μείζονος
 προῖων, ὡς τὸ,

Ἢ ἡ γῆ κινεῖται, ἢ ὁ ἥλιος·

Ἄλλὰ μὴν ὁ ἥλιος οὐ κινεῖται,

Ἄρα κινεῖται ἡ γῆ.

Τρία δέ τινα μάλιστα τηρητέον ἐν τούτῳ, τὸ τὰ μέρη τῆς Μείζονος
 ἀληθῶς διεξεῦχθαι· τὸ τὰ ἀντικείμενα μέρη πάντα ἐμπεριέχεσθαι ἐν
 τῇ διαιρέσει· τὸ ἀπὸ τῆς ἄρσεως τῶν λοιπῶν ἐπὶ τὴν θέσιν ἐνὺς
 χωρεῖν, ἢ ἀνάπαλιν ἀπὸ τῆς θέσεως τῶν λοιπῶν ἐπὶ τὴν ἄρσιν ἐνὺς,
 ὡς ἐν τῷδε,

Ἢ ψυχὴ ἢ σῶμά ἐστιν, ἢ πνεῦμα,

ἄλλὰ μὴν σῶμα οὐκ ἐστὶν, ἄρα πνεῦμα·

Ἢ, ἀλλ' ἐστὶ πνεῦμα, οὐκ ἄρα σῶμα.

§. ρκδ. Ὑποθετικός δέ ὁ ἐκ τῆς Μείζονος ὑποθετικῆς συνιστά-
 μενος· ἔστι δὲ καὶ τούτῳ τρία τινα φυλακτέα, τὸ τὴν ἀκολουθίαν ἀλη-
 θεύειν τῆς Μείζονος· τὸ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡγουμένου τὴν τοῦ ἐπο-
 μένου συνάγεσθαι· τὸ ἐκ τῆς ἄρσεως τοῦ ἐπομένου τὴν τοῦ ἡγουμένου
 συμβαίνειν· οἷον, 1.

Εἰ ἀνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶν ἐστι,

ἄλλὰ μὴν τὸ πρῶτόν ἐστι, καὶ τὸ δεύτερον ἄρα·

(*) Ἐπιχείρημα δὲ τοῦτο καλεῖ ὁ Σοκράτης (Λογ. τέρμ. Β. σελ. 83. καὶ 103.) ἔ παρ' ἄλλοις γενικῶν φέρεται κατὰ πάντων τῶν συλλεγομένων.

Εἰ ἢ ψυχὴ οὐκ ἐστὶ πνεῦμα, ἔπειτα σῶμα,
ἀλλὰ μὴν τὸ ὑστερον οὐκ ἀληθές, αἰετὸ τὸ πρῶτον ἄρα.

Ὁρκε. Διὰ τὴν ἐξὶ συλλογισμὸς ἐκ διαζευκτικῶν μάλιστα καὶ
ἀποδεικτικῶν προαιμμένων συγκείμενος, ἐν ᾧ διαίρεσις ἡγουμένης,
καὶ εἰς τῶν μερῶν, καὶ κατὰ τὸ εἶδος τελευτασίου συνάγεται τι

Δημόκριτος αἰετὸν γελῶν, ἢτοι τῶν φαύλων τὸν πλατὺν κατα-
γέγων ἐτύγγανε γέλοισα, ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἢ τῶν ουδετέρως
εἰπόντων

ἀλλ' εἰ μὲν τῶν τρίτων, ψυχρῶς οὔτε γὰρ ἐλαεινὰ τὰ τοιαῦτα,
οὔτ' αὐ καταγέλαστα

εἰ δὲ τῶν ἀγαθῶν, ἀτόπως οὐ γὰρ τὰ ἀγαθὰ γέλωτός ἐστιν
ἄξια

εἰ δὲ πέως τῶν φαύλων, εἰς ἃ μᾶλλον θρηνηθεῖν ἐπ' αὐ-
τοῖς, ἢ γελᾶν

ἀτόπως ἄρα, καὶ κατὰ τὸ εἶδος γελῶν διατέλει Δημόκριτος
αὐτὸν δ' ἂν εἴη καὶ τὸ τοῦ Σωτῆρος ἐπιτιμήσαντος τῷ τυπτή-
ντι κατὰ τὸ θεῖον αὐτοῦ προσώπου

ἢ καλῶς ἐλάττωσα, ἢ κακῶς
ἀλλ' εἰ μὲν κακῶς, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ
εἰ δὲ καλῶς, τί με δαίρεις; (*)

(*) Ἄριστος μὴ αὐτὸς συλλογισμὸς ἀλλ' ἔσον τὴν τῆς θέσεως ἀτοπίαν ἐξελίξαι ἐστὶν
ἐπίδειξις, τοσούτων ἐπιβητικῆς καὶ εἰς ἀφισμα' πρῶτον μὲν ἐάν μὴ τὰ διαζευγμένα
εἴησαν ἀκριβῶς ἀνταίρηντα δαίρειον, ἐάν παραλειφθῶσι τούτων πινά· καὶ τρίτον
εἰ δὲ εἰς τοῦ τῶν μερῶν ἀνέπειτα μὴ ἐξ ἀνάγκης κηραζοσιν, ὡς ἐν τῷ τῷ Βίαντος

ἢ καλῶς γελῶσιν, ἢ ἀίσχραν (ἐνταῦθα παρελείφθη τὸ μέσον)
ἀλλ' εἰ μὲν καλῶς, ἔως κενόν (οὐκ ἐξ ἀνάγκης κηραζεῖ ἢ συνέπεια αὐτῆ.)
ἢ καὶ δὲ ἀίσχραν, ἔως κενόν (οὐκ ἐξ ἀνάγκης κηραζεῖ ἢ συνέπεια αὐτῆ.)
ἢ αὐ φρονῶν ἄρα, κέντος οὐ γελῶσιν

Περὶ Ἀναγωγῆς καὶ Ἀπαγωγῆς

§. ρκς'. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον τῶν σχημάτων τῆς εὐθείας δείξεως ἐφικέσθαι οὐ δύνανται, καὶ διὰ ταῦτα εἰσὶν ἀτελεῖ, δέονται, ἐφ' ᾧ ἐπὶ τὸ πρῶτον ἀνάγεσθαι, ἀντιστροφῆς ἀπλῆς τῶν προτάσεων, καὶ τῆς εἰς ἀδύνατον καὶ ἄτοπον Ἀπαγωγῆς. ὅπως οὖν ἡ Ἀντιστροφή τῶν προτάσεων ὀφείλει γίνεσθαι, εἴρηται ἡμῖν ἰκανῶς (υί.)· ὁ δὲ τῆς Ἀναγωγῆς τρόπος ἔχει ὡδε· ἦν ἡμῖν πρῶτος τοῦ δευτέρου σχήματος τρόπος (ρξ.) ὅδε·

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 Οὐδεὶς λίθος ζῶον,
 Οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος.

Τούτου τοίνυν τοῦ συλλογισμοῦ, εἰ ἀντιστρέψαιμεν τὴν Βίεζω, τὴν Οὐδεὶς λίθος ζῶον, εἰς τὴν Οὐδὲν ζῶον λίθος, τὸν δεύτερον τοῦ πρώτου σχήματος ποιήσομεν τρόπον οἶον,

Οὐδὲν ζῶον λίθος·
 Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον·
 Οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος·

Οὕτως ἔξει καὶ πὶ τοῦ τρίτου (ρια.), ὅπου ὁ πρῶτος τρόπος ἦν ἔχων ὡδί·

Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον,
 Πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,
 Τὶ ζῶον λογικόν·

Ἀντιστρέφθω οὖν ἠέλᾳττων ἡ Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον εἰς τὸ, Τὶ ζῶον ἄνθρωπος, καὶ συνήχθω ὡδί·

Τὶ ζῶον ἄνθρωπος,	}	Ἢ οὕτω, Πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,
Πᾶς ἄνθρωπος λογικόν,		Τὶ ζῶον ἄνθρωπος,
Τὶ ζῶον λογικόν·		Τὶ ζῶον λογικόν·

Οὕτω δὴ καὶ πὶ τῶν ἄλλων ποιητέον, τῶς τῆς Ἀντιστροφῆς κανόνας φυλάττοντας ἀκριβῶς καὶ ἡ μὲν δὴ Ἀναγωγή σοικαίτη.

ἢ κτλ. Ἐπιπύρι, δὲ ἐστὶν ἰνίκ' ἀντιλέγοντός τινος ὄφρα δ' ἴποτε
 ἢ πρῶτα, πῶς τὸ ἀντιφάτικῶς ἀντικείμενον, ἀδύνατόν
 ἐστὶν ἀντιλέγειν, ὡς ἐπὶ τοῦ ὀρθοῦ συλλογισμοῦ τουτουί,

Πᾶς ἀνθρώπος ζῶει,

Οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον,

Οὐ πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος.

Ἐπειδὴ οὖν ἐν τῷ πρώτῳ συμπεράσματι, ἐστὶ αὐτῷ ἀ-
 λήθες τὸ ἀντιφάτικῶς ἀντικείμενον (ἀνάγκη γὰρ ἐπὶ πάντων τῶν
 ὄντων τε καὶ μὴ ὄντων δεύτερον μὲν ἀληθεύειν, τρίτον δὲ ψεύδε-
 σθαι τῆς ἀντιφάσεως μέρος οὐδ'). Εἰ οὖν τὸ οὐ πᾶν λευκὸν ἄνθρω-
 πος ἐστὶ ψευδές, ἐστὶ δὲ διὰ τὴν ἐξάσιν ἀληθές τὸ ἀντιφάτικῶς
 ἀντικείμενον, πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος ἦν δὲ ἡμῖν ἀνώτερον καὶ ἡ ἐπέ-
 ρα τῶν προκειμένων, πᾶς ἀνθρώπος ζῶον, ταύτην δὲ λαβόντες,
 καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐξάσεως, συστήσομεν τοιοῦτον συλλογισμόν.)

Πᾶς ἀνθρώπος ζῶον,

πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος,

πᾶν λευκὸν ζῶον.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἦν ἔργον καὶ, οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον ὁμολογηθὲν ἀνω-
 τέρως, συμβαίνει ἀντιφάτικῶς, πᾶν λευκὸν ζῶον εἶναι, καὶ οὐ πᾶν λευ-
 κὸν ζῶον εἶναι ὅπερ ἀδύνατόν ἐπὶ τῶν ὄντων συναληθεύειν. Τοῦτω
 οὖν τῷ τρόπῳ ἀντιφάτικῶς τὸ ἀντικείμενον δέξασθαι τὴν ἀλήθειαν,
 καὶ καὶ ἕτερα ὁμοίως, ἐν τῇ τῶν προτάσεων ὡς καὶ τῷ, ἡ σελή-
 νη ἐστὶ σῶμα σκιαρόν· εἰ δὲ μὴ (διὰ τὸν ἀνθιστάμενον) ἦν ἄν σῶμα
 διαφανές, καὶ διερχομένην αὐτῆς ἢ τοῦ ἡλίου ἀκτίς· καὶ οὕτως
 ἴσασιν ἂν ἡμῖν πρὸς ἡλίου ἐκλειψίς· ἀλλὰ μὴν ἐκλειψίς ἐστὶ ψευδές
 καὶ τὸ τὴν σελήνην σῶμα εἶναι διαφανές ἐστὶν ἄρα σκιαρόν· ὃ εἶπε
 ὁ δόκιμος. Ἰνα δὲ ὀρθῶς ἢ τοιαύτη ἔχη ἀπόδειξις, δεῖ πρῶτον μὲν
 ὑποπᾶν τὴν ἀδύνατον, ἢ ψευδές ἀναγκασίως ἐκ τῆς ἀντικειμένης
 προτάσεως παράκολουθεῖν· δεύτερον δὲ τὴν πρότασιν, ἐξ ἧς τοιοῦτό τι
 ἀντιλέγειν, ἀδύνατον ἀντιφάτικῶς τῷ ἡμετέρῳ συμπεράσματι.

Περὶ Ἀληθείας καὶ ψεύδους ἐν γένει.

§. ρκθ. Ἀλήθειαν ἐνταῦθα καὶ ψεύδος φημὲν, περὶ ἧς ἡ Λογικὴ καταγγίνεται, τὴν μὲν ζητοῦσα, τὸ δὲ ἀποφεύγουσα. (*) Ἔστι τοίνυν ἀλήθεια λογικὴ, καθ' ἣν αἱ ἰδέαι συμφώνως ἔχουσι πρὸς τὰ αἰσθητὰ, καὶ αἱ λέξεις πρὸς τὰ λεκτὰ τούναντίον δὲ ψεύδος ἐστὶ, καθ' ὃ γνῶσις ἐστὶ τῶν νοουμένων ἀπάρθουσα, καὶ ἡ φωνὴ παραφθέγγεται παρ' ὃ πέφυκε τὰ λεγόμενα· οἷον, εἴτις πύργον ἐννοήσῃ τοιῶσδε ἔχοντα σχήματος, ὃ δὲ ἀληθῶς οὕτως ἔχει, ἀληθεύειν· εἰ δὲ τούναντίον, ψεύδεται λέγεται· ἀσυμφωνία γὰρ μεσουλαεῖ τῶν ἐννοιῶν πρὸς τὰ πράγματα· ἴδε καὶ Μεταφ. κθ.

§. ρκθ. Ἰφίσταται δὲ ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ ψεύδος, ἡ ἐν τῇ ἀπλῇ ἰδέᾳ, ἢνίκα τις νοεῖ τι, εἰ ἐστὶν, ἢ οὐκ ἐστὶν (**), ἡ ἐν τῇ κρίσει μάλιχα, ἐπειδὴν συνάπτῃ μὲν καταλλήλως τὰ συναπτά, διαιρῇ δὲ τὰ διαιρετέα· ἡ ἐν τῷ συλλογισμῷ, ὅσῳκις ἂν τις κατὰ σχῆμα καὶ τοὺς ἄλλους συλλογίζηται κανόνας.

§. ρλ. Ἐνυπολαμβάνει τοίνυν τὸ ψεύδος ἐν μὲν τῇ ἀπλῇ ἰδέᾳ, ἐπειδὴν μὴ συνάπτεται ὁ νοῦς καταλλήλως τῷ νοητῷ· ἐν δὲ τῇ κρίσει αὐθις ἦτοί τῇ ποιότητι, ἢνίκα, δεῖον καταρῆσαι, ὡς τὸ πῶς

(*) Τριττὴ δὲ τις παρὰ φιλοσόφους εἴρεται ἡ ἀλήθεια· ἡ μὲν γὰρ μεταφυσικὴ, ἡ δὲ ἠθικὴ, ἡ δὲ λογικὴ ἐστὶ· καὶ μεταφυσικὴ μὲν ἐστὶν, ἢνίκα τὴν ἐκτὸς ἀντικειμένην ἔχει οὐσίαν· ὃ ἐστὶν, ἢνίκα ἕκαστον τῶν παθῶν καὶ ἰδίων, ἃ φύσει πρῆσιπτον αὐτῷ, εὐμειρεῖ· εἶον, ὃ γρῦσις τῶν τῷ γρῦσῷ προσκειμένων, καὶ ὃ ἀδύναμις τῶν τῷ ἀδύναμιτι, τῆς στερρότητας, τῆς σπιλινότητος, καὶ τλ. ἠθικὴ δὲ ἀλήθεια ἐστὶν ἡ τῶν λογικῶν μετὰ τῶν νοημάτων τῆς φύγῆς συμφωνία· τοῦτέστιν, ἐπειδὴν τις μαδῖν, παρ' ὃ φρενὴς φθίγγεται· λογικὴ δ' αὖ ἐστὶ συμφωνία τῶν ἡμετέρων ἰδίων πρὸς τὰ ὑπακείμενα· εἶον, ὃ κύκλος ἐστὶ περιφερὴς· καθάπερ αὖ καὶ λογικὴ ἐστὶ ψεύδος, εἰ φραῖς τις ὁ κύκλος ἐστὶ τετράγωνος.

(**) Ἐνοταίε δ' ἂν τις, ὅτι ἐν τῇ παραλειπῇ δυεῖν ἰδίων, γενεμένης τῆς καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως, τῶν διαιρουσῶν τὸ ψεύδος καὶ τὴν ἀλήθειαν (εδ.), ἐν τῇ ἀπλῇ ἰδέᾳ οὐκ ἂν ὑπάρξειεν οὐτ' ἀλήθεια, οὐτὶ ψεύδος, ἐκείνου ἐν ταύτῃ μὴ γινόμενον· Ἄλλ'· εἰ ψιῶν θεωρία συνοδὸς τις εἰς ταῦτα· ἡ δὲ καὶ τῷ κειμένῳ ἐστὶν ἡ ἀπλῆ ἰδέα (ζ.)· οὐ μὴ κατὰ τινα λόγον ἀμυδρὸν δικτικὴ ἐστὶν ἀληθείας καὶ ψεύδους.

ὅτι θερμὸν, ἡμεῖς ἀποφάσκομεν, τὸ πᾶσιν ἔστι θερμὸν, καὶ ἀνά-
 καλιν ἢ τῇ ποσότητι, ὅταν μερκεύωμεν τὴν καθόλου, ὡς τὸ, τὶς
 ἀνθρώπος ἐστὶ λογικός· καθολικεύωμεν δὲ τὰ μερικὰ ὡς τὸ, ἕκαστος
 ἀνθρώπος ἐστὶ φιλόσοφος ἢ τρίτον ἐν τῷ συλλογισμῷ, τῶν συλλογι-
 στικῶν κανόνων ἀθετημένων· ἐξ ὧν πηγάζουσι τὰ σοφίσματα,
 καὶ τὰ ἐπισημασθέντα.

Περὶ Σοφιστικῶν Ἐλέγχων.

§. ρλ.α. Περὶ Σοφιστικῶν τοίνυν πολλοὶ τῶν καλῶν καλλὰ συγ-
 γράφονται, ἀτὰρ φράσιν πολλὰς σοφιστῶν τοῦ χρόνου ἐνεγκόντος ἐκεί-
 νου· νῦν δ' οὖν τοῦ κόμισατος ἐκείνου ἀγαθὴ τύχη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς
 χρόνοις ἐκλελοιπότες, μὴ καὶ πάντοτε περιττὸν λέγειν ἢ, καὶ μά-
 λιστα ἐπιτομὴν ταυτηνὴν ἐπισημασθέντων· ἀλλ' ἵνα μὴ
 πάντοτε τῆς ἰδέας ταύτης πρὸς ἀποφυγὴν ἀκούσας, ἕκαστοι, οἱ ὑμέ-
 τεροι νέοι ἀπειροὶ εἴσιν, καθάπερ καὶ θεαλέγος ἀνὴρ οὐ πάντοτε κατα-
 φρονεῖ τῆς τῶν κακοδύξων θρασυεργίας, λεκτέον ἂν εἶη καὶ περὶ
 τούτων τὰ γε κυριώτερα.

§. ρλ.β. Τριττῶν δὲ ὄντων τῶν σοφισμάτων, τῶν μὲν παρὰ τὸ
 σχῆμα συλλογισμῶν σχῆμα, τῶν δὲ παρὰ τὴν φωνήν, τῶν δὲ καὶ ἐξ
 αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπιταρβευμένων, τὸ παρὰ τὸ σχῆμα οὐδὲν,
 ἀλλ' ἐστὶν, ἢ παρὰ τὴν φωνήν τινος εἰρημένων κανόνων· εἰ γάρ τις εἴποι

Τὶ μέλαν ἐστὶ ζῶον,

τὶς ὄνος ἐστὶ μέλας,

τὶς ὄνος ἐστὶ ζῶον.

ὁ τοιοῦτος, ἄκων μὲν τοῦτο ποιῶν, παραλογίζεται· ἐκὼν δὲ, σοφί-
 ζεται· τὸ δὲ σοφισμὸν ἐξελέγγετται τῷ κανόνι, ὅτι ἐκ δύο μερικῶν
 οὐδὲν συνάγεται ὑγιές. (ρ.α.)

§. ρλ.γ. Τῶν δὲ παρὰ τὴν φωνήν σοφισμάτων πένθ' ἡμῖν ὄντων,
 πρῶτον μὲν ἀπαντὰ τὸ καθ' ὁμωνυμίαν· οἶον,

Πᾶς Ταῦρος μεκᾶται,

ὄρος τὶ ἐστὶ Ταῦρος,

ὄρος τὶ ἄρα μεκᾶται.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸ Τσαῦρος ὁμώνυμον ὄν, ἐκ τριῶν ὄρων τῶν συλλογισμῶν γίνεσθαι ὀφειλόντων (υιέ), καὶ τέταρτον παρεισήγαγε.

§. ρλδ. Δεύτερον δὲ τὸ παρὰ τὴν ἀμφιβολίαν ὡς τὸ,

Ὁ ἂν γινώσκη τις, τοῦτο γινώσκει
 γινώσκει δέ τις ξύλον,
 τὸ ξύλον ἄρα γινώσκει.

Τὸ Γινώσκει ἔνταῦθα ἀμφίβουλον ὄν, ὁποτέρῳ ἀποδοτέον τῷ γινώσκοντι, ἢ τῷ γινωσκομένῳ, παρεισήγαγε τὸν παραλογισμόν.

§. ρλέ. Τρίτον δὲ τὸ παρὰ τὴν σύνθεσιν (ἔξ.) οἶον,

Ὁ καθήμενος δύναται εἰσαδίζειν,
 ὁ Σωκράτης κάθηται,
 ὁ Σωκράτης ἄρα εἰσαδίζει.

Ἐδει γὰρ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ παραλογισμοῦ καὶ τῷ συμπεράσματι συνθέτως συμπεριληφθῆναι τῷ εἰσαδίζειν τὸ δύνασθαι.

§. ρλς. Τέταρτον δὲ τὸ παρὰ τὴν διαίρεσιν, ὡς τὸ,

Τὰ πέντε τρία καὶ δύο ἐστὶ,
 τὰ δύο καὶ τρία περιττὰ καὶ ἄρτια,
 τὰ πέντε ἄρα περιττὰ καὶ ἄρτια.

Ἐνταῦθα γὰρ τὰ τρία καὶ δύο διηρημένως μὲν ληφθέντα ἐν τῇ ἐλάττονι, συνημμένως δὲ ἐν τῷ συμπεράσματι, τοῦ παραλογισμοῦ ἐγένοντο αἴτιον.

§. ρλζ. Πέμπτον δὲ τὸ παρὰ τὴν προσωδίαν οἶον,

Οὐ κατοικεῖς, οἰκία ἐστὶ,
 οὐ κατοικεῖς ἀπόφασίς ἐστὶ,
 ἡ οἰκία ἄρα ἀπόφασίς ἐστὶ.

Ὁ παραλογισμὸς ἔνταῦθα παρὰ τὴν προσωδίαν παρεισέδω τοῦ ΟΥ, ἐν μὲν τῇ τῶν προκειμένων δασυνομένου καὶ περισπωμένου ἐν δὲ τῇ, μόνον ψιλουμένου.

§. ρλγ. Περὰ δὲ πάντα εἰσὶν, ὡς εἴρηται, καὶ πρὸς τὸ πρᾶγμα
 οὐσίματα· καὶ πρῶτον μὲν τὸ παρὰ τὸ συμβαλὸν καὶ τὸ συμβαλ-
 ῶμενον οἶον,

Ὁ λέγεις, ταῦτα ἐκ τοῦ σώματός σου ἐξέρχεται·

ἄμαξαν δὲ λέγεις·

ἄμαξα ἄρα ἐκ τοῦ σώματός σου ἐξέρχεται.

Ὁ γὰρ ἄμαξα ἐν μὲν τῇ Ἐλάττονι ὡς σημαντικῇ ελήφθη φωνή· ἐν
 δὲ τῷ συμπεράσματι, ὡς σημαίνον πρᾶγμα ἔχει μὲν ὕλικῶς, ἐν-
 ταῦθα δὲ εἰδικῶς. (6.)

§. ρλδ. Δεύτερον δὲ παρὰ τὸ πᾶ· καὶ ἀπλῶς οἶον,

Ὁ φόνος ἀπειρημένον ἐσί·

καὶ τὸ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἄρα, καὶ πατρῴδος ἐπερχόμενον τὸν
 πολέμιον φονεῖεν ἀπειρημένον·

Ὁ γὰρ φόμος ἐνταῦθα ἐν μὲν τῇ Μείζονι εἰληπταί πη καὶ ἐν μέρει, οἶον
 ὁ ἀδικος μόνον, ἐν δὲ τῷ συμπεράσματι συνήχθη ἀπλῶς ἀντὶ παν-
 τὸς φόμου καὶ τοῦ δικαίου.

§. ρμ. Τρίτον δὲ παρὰ τὴν τοῦ Ἐλέγχου ἀγνοίαν, ὡς τὸ,

Τὰ δέκα διπλάσια,

τὰ δέκα ὡς διπλάσια,

τὰ διπλάσια ἄρα ὡς διπλάσια.

ἔρηται δὲ παρὰ τὴν τοῦ Ἐλέγχου ἀγνοίαν, ὡς ἀγνοοῦντος τοῦ ἀ-
 ποκρινομένου, ὅτι ἐλεγχός ἐστιν ἀντίρρασις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ·
 τὰ δὲ δέκα πρὸς μὲν τὰ πέντε εἰσὶ διπλάσια· πρὸς δὲ ἄλλον ἀριθ-
 μὸν ὄντινόν, οἶον.

§. ρμα. Τέταρτον δὲ παρὰ τὸ ἐπόμενον οἶον,

Ὁ Διμόκριτος φεύγει εἰς ἔρημον,

ὁ φεύγων εἰς ἔρημον, μαίνεται,

ὁ Διμόκριτος ἄρα μαίνεται.

Παράπεται γὰρ τῷ μαινομένῳ τὸ φεύγειν, ἀλλ' οὐκ ἀντιτρέφει ἢ πρύτασις· οὐδὲ γὰρ πᾶς ὁ φεύγων εἰς ἔρημον μαίνεται. (ιδ.)

§. ρμβ. Πέμπτον δὲ τὸ παρά τὸ ἐν ἀοχῇ αἰτεῖσθαι, ὃ ἐστὶ τὸ προκείμενον εἰς δεῖξιν, τοῦθ' ὡς ὑπολογούμενον τιθέναι, ὡς τὸ, προκειμένου ἡμῖν ἀθάνατον δεῖξαι τὴν ψυχὴν, λαβεῖν τὸ αὐτὸ ὡς ἀρχὴν οὕτως,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἀφθαρτος,
τὸ ἀφθαρτον ἀθάνατον,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος.

Τὸ γὰρ ἀφθαρτον ἐνταῦθα καὶ τὸ ἀθάνατον ταῦτά εἰσιν· οὐδὲν ἄρα δείκνυσιν ὁ οὕτως ἐπιχειρῶν.

§. ρμγ. ἔκτον δὲ τὸ παρά τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον· ὡς τὸ,

Ὁ οἶνος μεθυστικόν,
τὸ μεθυστικόν κακόν,
ὁ οἶνος ἄρα ἐστὶ κακόν.

Ἀλλ' οὐχ' ὁ οἶνος κακόν, ἀλλ' ἢ τοῦ οἴνου κατάρχησις, ἢ καὶ τῆς μέθης καὶ τῶν κατ' αὐτὴν κακῶν γινομένη, αἰτία.

§. ρμδ. Ἐβδομον δὲ τὸ παρά τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἐν ποιεῖν· τοιοῦτον δ' ἂν εἴη καὶ τὸ,

Σωκράτης διδάσκει Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην·
Πλάτων δὲ καὶ Ἀριστοτέλης ἄνθρωπός ἐστι·
Σωκράτης ἄρα διδάσκει ἄνθρωπον, οὐκ ἄνθρώπου.

Ταῦτα δὴ ὡς ἐν ἐπιτομῇ τὰ σοφίσματα, καὶ τοὶ καὶ ἄλλα πολλὰ φέρονται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ' ἡμῖν γε καὶ ταῦτα εἰς οὐδὲν πλέον, ἢ ὅσον ἰδέαν τοῖς νέοις δοῦναί τινα, παρεισήχθησαν, ἐφ' ᾧ προσέχοντας τοῖς κανόσιν, εἶπη τε ἀπαντήσεσθαι τοιοῦτον ἐν τῷ συγγραφεῖσι, μὴ ραδίως περὶ γέσθαι.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΒΕΒΑΙΑΣ, Η ΠΙΘΑΝΗΣ.

§. ρμδ. Τῆς ἀληθείας ἀπὸ τῆς οὐρακ. βεβαίας καὶ πιθανῆς, βεβαία
 ἢ ἢτοι αἰσθήματα ἀνεκλήπτω ἐκ πείρας βεβαιωμένα, ἢ ἀρχῆ
 ἢ εἰρηδομένη· κακίονη μὲν αἰσθησις, ἢ ἰδέα καὶ αὐτῆ δὲ ἐννοια
 ἢ εἰρηδομένη καλεῖται (C)· δεῖ μὲν τοι γὰρ αἰσθητήρια καθαρά πρὸς
 αἰσθητήματα καὶ ἀρχα εἶναι, ἢ τοῦτο τοῖς ἐκ τῆς τέχνης ἐξωθεν
 αἰσθημασι τὰ ἐλλείμματα θεραπεύειν (ιδ.), καὶ τὸν νοῦν πρὸς τὸ ψεύ-
 δομαί τὰς αἰσθήσεις ὑγιᾶ εἶναι, τότε πράγματα προσεκτικῶς θεω-
 ρησάτω, καὶ τὰς ἰδιότητας αὐτῶν ἀκριβῶς ἀνιχνεύοντα.

§. ρμς. Τῆς τοίνυν βεβαίστερας ταύτης κριτήρια δύο, αἰσθη-
 σις καὶ λόγος ἢ μὲν, τῆς ἐξ αἰσθημάτων ἀνεκλήπτων προσλαμ-
 βανομένης ὁ δὲ, τῆς ἐξ ἀρχῆς τῆς ἡμῶν βεβαίας προσηγνομένης·
 αἰσθησις μὲν, δύναμις γνωστικῆ τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν τῶν
 αἰσθημάτων καὶ τῶν σωματικῶν, τῶν πρώτως, φημὶ, ταῖς αἰσθη-
 σιν ὑποπιπτόντων (καί) διὰ τινος τῶν αἰσθητηρίων ὑποκινήθεντος
 ἀπὸ λαμβανόμεθα λόγος δὲ, δύναμις τῆς ψυχῆς, καθ' ἣν συλλογι-
 σόμεθα, τοῦτέστιν, ἀληθεῖ ἐξ ἀληθῶν προκειμένων συνάγομεν, (υιέ.)
 ἀποδείξεις ἔχουσα, τρόπος οὖσα τοῦ συλλογίζεσθαι, δι' οὗ
 τοῦ συμπεράσμα οὕτω βεβαία τινὲ ἀρχῆ συνκροθῆσεται, ὥστε μηκέτι
 αἰσθησις ἀληθείας ὑπευδοιάζειν.

§. ρμζ. ἀποδεικνύομεν τοίνυν ἢτοι τὰ αἰτιατὰ, εἴτ' οὖν τὰ πο-
 τείματα ἐκ τῶν αἰτίων ἢ ἀνάγκην, διὰ τῶν ἀποτελεσμάτων

(C) ἀποδείξαι δὲ οὐρακ. ἀλλήλων τρίτον τῶν λόγων· πρῶτον μὲν, ἐπὶ περὶ ἐκείνων
 ἢ τοῦτο καθενόμηνος διατρέχει (ιδ), πρὸς δὲ τὴν ἐκείνων ἐνεργητικῶς ἔχει· δεύτερον δὲ,
 ἐπὶ ἐκείνων μὲν περὶ τὰ καθ' ἑαυτὰ, καὶ τὰ ἄλλοις μετέχοντα μάλιστα ἀσχελεῖται· αὐτὴ δὲ
 ἢ τοῦτο καθ' ἑαυτὸ καὶ ἀσχελεῖται τυχόντι ἀντισημῶν· τρίτον δὲ, ἐπὶ ἐκείνων μὲν ἢ τοῦτο
 αὐτὴ δὲ ἐκταται οὐδὲν γὰρ ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθησει.

τὰ αἰτία· κακεῖνο μὲν ἐκ τῶν προτέρων· τοῦτο δὲ, ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπόδειξις, ἤκουσεν· ἐκ μὲν τῶν προτέρων, ὡς ὅτε τις ἀποδείξει τὸ ἀθάνατον τῆς ψυχῆς ἐκ τοῦ αὔλου εἶναι· τὸ δὲ αὔλον ἐκ τῶν νοεῖν. Δειχθήσεται δὲ τοῦθ' ἡμῖν μάλιστα ἐν τῇ μεταφυσικῇ (μ. γ.) ἐκ δὲ τῶν ὑστέρων αὐθις, ἥνικα τις βούλεται τὸ τῆς γῆς σφαιροειδὲς ἀποδείξαι ἐκ τῆς σκιάς τῆς ἐν ταῖς τῆς σελήνης ἐκλείψεσι τοιαύτης ἀποδαινούσης, ἰσθί.

Ἡ τῆς σελήνης ἐκλείψις ἐκ τῆς σκιάς τῆς γῆς, μεταξύ ἡλίου καὶ σελήνης παρεμπιπτούσης, συμβαίνει· ἀλλὰ μὴν ἡ σκιά ἐκείνη ἐστὶ σφαιροειδῆς, καὶ τὸ τῆς γῆς ἄρα σῶμα, ἐξ οὗ ἡ σκιά, σφαιροειδὲς ἐστὶ.

Σ. ρημή. Κανόνας δὲ τῇ ἐκ τῶν προτέρων ἀποδείξει δύο ἐκείνους μάλιστα φυλακτέον· πρῶτον μὲν τὸ τὰς προκειμένας, μὴ εἶτι γε γνωριμωτέρας εἶναι, ἀλλὰ καὶ προτέρας, καὶ ἀναγκαίως ἀληθεῖς αἰτίας τοῦ συμπεράσματος (*). δεῦτερον δὲ, πᾶσας τὰς προτάσεις ἀμέσως συνῆφθαι· εἰ γὰρ εἶποιμι,

Πᾶν τὸ νοῦν ἀθάνατον·
ἀλλὰ μὴν ἡ ψυχὴ νοεῖ·
ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος·

ὡς ἀλληλένδετός ἐστιν ἡ συναφὴ τῶν προτάσεων· εἰ δὲ εἶποιμι,

Τὸ νοῦν ἐστὶν αὔλον,
ἡ ψυχὴ νοεῖ,
ἡ ψυχὴ ἄρα αὔλος·

(*) Ἀναγκαίως δὲ ἀληθὲς αἶτιον τοῦ συμπεράσματος λέγεται, ὅ ἄλλως εἴαι ἐλέγεται ἔχειν· οἷον, τὸ ἕτερον αἰτιατὸν παρὰ τοῦτο μὴ δυναμένον ἄλλως παράγειν εἶναι, οἷον τῆς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεως ἕτερον ἴσμεν οὐδὲν, εἰ μὴ τὴν σελήνην σκιαρῆν ἔχειν σῶμα, μεταξύ ἡλίου καὶ ἡμῖν παρεμπιπτούσαν· τοιαύτη ἐστὶν ἡ ἀναγκαίως ἀληθὲς πρότασις εἰς ἀπόδειξιν· μὴ ἀναγκαίως δὲ ἀληθὲς, ὅ ἐνδέχεται οὕτως ἔχειν, καὶ μὴ, ὡς τὰ ἐγγύων εὐθιμῶν, καὶ εὐθιμῶν γὰρ τῶν τὸ γὰρ γίνετο· καὶ τῆς εὐθιμίας ἐνδέχεται καὶ εἶναι αἰτία εἶναι· ὅθεν ἀχρηστὰ τὰ τοιαῦτά γε εἰς ἀπόδειξιν.

Τὸ αὐτὸν ἀδιάλυτον,
ἢ ψυχὴ ἐστὶν αὐτὸς,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἀδιάλυτος.

Τὸ ἀδιάλυτον ἀθάνατον,
ἢ ψυχὴ ἀδιάλυτος,
ἢ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος.

Ὁ αὐτὸς συλλογιζόμενος, ἀμέσως καὶ κατὰ σειράν τὰς προτάσεις συνάπτει· ἅπασαι γὰρ ἐνταῦθα αἱ προτιθέμεναι οὐ μόνον αἰεὶ γνωριμώτεραι, καὶ πρότεραι, καὶ ἀναγκαίως ἀληθεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως αἰεὶ συντημέναι.

§ ρμβ. Προσεκτικόν δὲ καὶ τῇ ἐκ τῶν ὑσέρων ἀποδείξει, μὴ παραδέχεσθαι ἀλλ' ἅττα ἐν τῇ συλλογισμῷ αἰτιατὰ· ἀλλὰ μόνον τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἐκ τῆς αἰτίας αὐτῆς προϊόντα, ὡς ἐκ τῆς ἐν τῇ σελήνῃ σκιᾶς τὸ τῆς γῆς σφαιροειδὲς ἀποδείκνυμεν· εἴ γὰρ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων οὐκ αἰτίας ἐρεπίων ἀνεῖμον πνεῦσαι συνάγοιμεν, σφαλερόν, πολλῶν ὄντων αἰτίων τοῦ τὴν οὐσίαν κατεργασθῆναι.

§ ρν. Διττὸν τι φέρεται ἀποδείξειως εἶδος σκοποῦντι ἀπὸ τοῦ προκοῦ· ἢ μὲν γὰρ ἐκ' εὐθείας καλεῖται ἀπόδειξις, καὶ ἐστὶν αὕτη, ἢ ἐπισημεῖται ὑπογράφαντες (ρμς)· ἢ δὲ, μὴ ἐκ' εὐθείας· ἢ τις οὐδὲν, ἢ πρότερον τινα δεύουσαν οὐσαν ἀληθῆ, ἢτοι ἐκ τοῦ ἀτοποῦ, ἢ ἀδύνατον, ἢ ψευδὲς ἐπισημαίνετο ἐκ τῆς ἀντιφραστικῆς αὐτῆς· διὸ καὶ εἰς ἀδύνατον ἔχουσαν ἀπαγωγὴν· περὶ ἧς εἶρηται ἡμῖν ἰκανῶς (ρκζ)· καὶ ταῦτα μὲν περὶ ἀληθείας βεβαίας.

§ ρνα. Τὸ δὲ πιθανῶς ἀληθὲς ὑποθέσει τινὲ, καθάπερ ἀργῆ ἀναμφορίῳ τὸ βεβαίον ἐπισημεῖται, καὶ αὐτὸ ἐπισημαίνεται· ἔστι δὲ ὑπόθεσις πρότερος, δι' ἧς ὡς ἀληθοῦς ἐκλαμβανομένης, προσφυῶς ἀναπτύσσονται τὰ τοῦ, περὶ οὗ ἐστὶν ἡ ὑπόθεσις, ἀποτελέσματα τε καὶ ιδιώματα αὐτοῦ, ὅπως φλογώδους ἐντὸς τῆς γῆς ὑποτιθεμένης, τὴν τοῦ σαισμῶ ἐν αἰτίαν ὁμοιολογῶς ἀνελέγχουμεν ἐπ' ἐκείνην καὶ τῆς κινήσεως τῆς γῆς ὑποτιθεμένης, ἐπιλύοντες ἂν τὰ ἐκ τῆς δοκούσης

κινήσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων προκύπτοντα ἄπορα. Τοιαύτας οὖν ὑποθέσεις ὡς ἀληθείας ἀποδεχόμεθα, μέχρις ἂν φανῶσιν ἕτεροι βεβαιότεροι τούτων.

§. ρνβ. Τῆς οὖν ὑποθέσεως, εἴτ' οὖν πιθανότητος τάς τε τέσσαρα μάλιστα φέρονται εἶδη· ἐστὶ γάρ αὐτῆς ἢ μὲν Ἑρμηνευτική· ἢ δὲ, Ἱστορική· ἢ δὲ, Ἠθική, ἢ πολιτική· ἢ δὲ, Φυσική.

§. ργγ. Ἑρμηνευτικὴν οὖν καλῶ πιθανότητα, ὅθ' οὕτως ἐρμηνεύσαιμί τι τῶν ἀποριωτέρων ἐν ταῖς συγγραφεύσι, καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχαιοτέροις, ὥστε τῷ σκοπῷ, τῇ τε ὑποθέσει, καὶ σημασίᾳ τῶν ὀνομάτων, (ὁ.) καὶ μὴν καὶ τῇ ὑπόθεσι τοῦ συγγραφέως συνᾶδεν· ἐν πούτοις γὰρ ἡ βᾶσις τῆς πιθανωτέρας ἐννοίας.

§. ρνδ. Ἱστορικὴν δὲ, ὃ πρὸς τῶν ἀξιοπίστων τινὸς ἦτοι μαρτυρία, ἢ γραφῇ ἡμῖν παραδέδοται· δεῖ μὲν τοι γε προσεπιζητεῖν, εἰ ὑπὸ συγχρόνων, καὶ παρόντων, ἢ ἀπόντων καὶ νεωτέρων ἐκεῖνο εἴρηται· διαφέρει γὰρ ταῦτ' ἀλλήλων βαθμῶν πιθανότητος· καὶ εἰ πλείους οὔτοι, ἢ μόνον εἰς τὸ ζητούμενον μαρτυροῦσι, καὶ εἰ αὐτόπται εἰσὶν, ἢ παρ' ἄλλων ἀκούσαντες· καὶ εἰ ἀδιάφοροι πρὸς ἑκάτερα, ἢ ἐπιβρεπέστεροι πρὸς τὸ ἕτερον· καὶ εἰ πάντες ὑπὸ ταῖς αὐταῖς διεξίασιν περιστάσεσιν· καὶ εἰ φρόνιμοι, ἢ ἀδύκιμοι· ταῦτα γὰρ πάντα ἐπὶ τῶν μαρτύρων ζητεῖται· ὡς ἂν ἐκ τούτων τὸ πιθανώτερον εἴη μᾶλλον θηράσιμον.

§. ρνε. Ἠθικὴν δὲ, ἢ Πολιτικὴν ἐν τῇ ἀποστάσει τῶν πραγμάτων καὶ τοῖς σημείοις τῶν κλίσεων ἴσμεν ἐρειδομένην, ἢ ὃ ταῦτόν ἐστιν, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἐν τῷ δέ τινι ἰδίῳ τε καὶ παθῶν, καὶ ἐξ ὧν πράττει, ἐπιχειροῦμεν τεκμαίρεσθαι ῥοπὰς τε καὶ κλίσεις, καὶ ἄλλ' ἅττα σημεία προσεξετάζοντες, ὡς ἂν ἐντεῦθεν ἔχοιμεν διαγινώσκειν τὸ ἦθος αὐτοῦ, ὅποι μάλιστα νένευκεν· τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ οἱ πολιτευόμενοι χρῶνται μᾶλλον, καὶ διὰ τοῦτο Πολιτικὴ ὀνομάζεται πιθανότης, Ἠθικὴ ἄλλως οὔσα.

§. ρνς. Φυσικὴν δὲ πιθανότητα λέγομεν, ἧς ἡ βᾶσις ὑπόθεσις αἰσῶν ἐστὶν· ἐξ ἧς τὰ φαινόμενα ἐναργῶς ἀναπτύσσονται, ὡς ὁ σεισμὸς τῆς γῆς ἐκ τῆς ἐντὸς αὐτῆς συστάσεως τοῦ πυρός· ἐκ γοῦν τῶν εἰρη-

μειζονοσύ μέσου, μειζων.
Τίττονος μέσου, ελάττων.
Ισοσύνου μειζονος συμπέρασμα.

ξών σχήμ.

- καθολογικόν συνάγων συμπέρασμα
- κατ' τῆς μειζονος, και καθ. καταφ. τῆς ελάσ. ἀποφ. συνάγων.
- καί μερικ. καταφ. τῆς ελάσ. μερικ. καταφ. συνάγων.
- καί καταφ. μερικ. τῆς ελάσ. μερικόν. ἀποφ. συνάγων.
- καί καθ. καταφ. τῆς ελάσ. καθ. ἀποφ. συνάγων.
- καί καθ. ἀποφ. τῆς ελάσ. καθ. ἀποφ. συνάγων.
- καί μερικ. καταφ. τῆς ελάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
- καί μερικ. ἀποφ. τῆς ελάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
- μερικόν καταφ. συνάγων συμπέρασμα.
- καί καταφ. καθ. τῆς ελάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
- καί μερικ. καταφ. τῆς ελάσ. μερικ. καταφ. συνάγων.
- καί μερικ. καταφ. τῆς ελάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.
- καί καταφ. μερικ. τῆς μειζ. μερικ. καταφ. συνάγων.
- καί καθ. καταφ. τῆς ελάσ. μερικ. ἀποφ. συνάγων.

118

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝ. ΕΝ ΤΗ ΛΟΓΙΚΗ.

Ἀδύνατον. οθ.	Ἀπόφασις τί ἐστὶ. ξέ.
Αἴσθημα τί ἐστὶ. ιε. σημ.	Ἀρχὴ τί ἐστὶ. πδ.
Αἴσθησις τί ἐστὶ. ρμς.	Γένος τί ἐστὶ. λα. γενικιώτατον καὶ
Αἰσθήσεων περί. γ. ὅτι διὰ τούτων	εἰδικιώτατον. λς. λθ.
πᾶσα γνῶσις. ιγ. πότε οὐκ ἀπα-	Διαίρεσις τί ἐστὶ. νγ. νδ. ἀγαθὴ ἢ
τῶσι. ιδ. ρμέ.	γεμῶν πρὸς γνῶσιν. νή. ποσαχῶς
Αἴτημα τί ἐστὶ. πδ, πγ.	γίνεται. νθ. ζ. κανόνες αὐτῆς. ξβ.
Αἴτιον ἀναγκαῖον ἀληθῶς. ρμή.	Διαίρετόν τί ἐστὶ. ξδ. κανόνες αὐ-
Ἀλήθεια τί ἐστὶ. ρκή. ὅπου ὑφίστα-	τοῦ. αὐτόθι. σημ.
ται. ρκθ. ὅτι διττῆ. ρμέ. πότε	Διάνοια τί ἐστὶ. οά. υιέ.
αἰσθήσις, καὶ πότε λέγεται ἔν-	Διαφορὰ τί ἐστὶ. λγ.
νοια. καὶ ποσαχῶς ἀλλήλων διέ-	Δυνάμεις γνωστικαὶ τρεῖς. γ.
νηνόχασιν. αὐτόθι. καὶ ρν.	Εἶδος τί ἐστὶ. λθ.
Ἀλλοίωσις τί ἐστίν. ιά.	Ἐγκντῖαι προτάσεις τίνες. πέ
Ἀμφίγνοια τί ἐστίν. ρνζ.	Ἐνδεχόμενον τί ἐστὶ. οθ.
Ἀναγωγή τί ἐστὶ. ρκς.	Ἐνέργεια τοῦ νοός. ς.
Ἀντιδιακρούμενα τίνα. ξβ.	Ἐνθυμημα τί ἐστὶ. ρκή.
Ἀντίθεσις τί ἐστὶ. πέ.	Ἐννοια. ἴδε ἰδέα.
Ἀντιτροφή τί ἐστὶ. υί. ἀπλαῖ. υιά.	Ἐπιδιαίρεσις τί ἐστὶ. ξά.
κατὰ συμβεβηκός. υιβ. σὺν ἀντι-	Ἑρμηνεία τί ἐστὶ. σγ.
θέσει. υιγ. ἐντίσι τῶν προτάσεων	Ἑτερογενῆ τίνα. ξβ.
γίνεται. υιδ.	Ἑτεροειδῆ τίνα. ξδ.
Ἀντίφρασις τί ἐστὶ. οδ.	Ἑτέρα ἀριθμῶ, τίνα. ξε.
Ἀντιφατικά τίνα. πέ.	Ἐστὶ, ὅτι σύνδεσμος, καὶ ὅτι διτ-
Ἀξίωμα τί ἐστὶ. ξς. πδ. τοῦ σὺλ-	τῶς ἐκλαμβάνεται. οέ. σημ.
λογισμοῦ. υιή.	Ἐχμιν τί ἐστὶ καὶ ποσαχῶς. νδ.
Ἀπαγωγή τί ἐστὶ. ρκζ.	Θεώρημα, τί ἐστὶ. πδ. πγ. πδ.
Ἀπόδειξις τί ἐστὶ. ρμζ. ὅτι διττῆ.	Ἰδέαι, ὅτι διὰ τῶν αἰσθήσεων γ'
αὐτόθι. κανόνες αὐτῆς. ρμή.	συνάπτονται δύο. δ. καὶ τρεῖς. ε.
Ἀπορία τί ἐστὶ. ρνζ.	Ἐνέργεια τοῦ νοός. στ. τί ἐστὶν
Ἀπόφασις τί ἐστὶ. ξέ. οδ.	ιδέα. ζ. ιά. πηγαι αὐτῶν δύο

πρώτη ιε. δευτέρα ιε. έναρξίς ιε. <i>Προσων ποσαχώς. μα.</i>	
ιζ. συγκεκριμένη. ιε. πλήρης. ιθ. <i>Πήρισμα τί ἐστὶ πβ. πγ. πδ.</i>	
τίνες ἀπλᾶι κ. τίνες σύνθετοι κ. <i>Ποῦ τί ἐστὶ ν.</i>	
συγκεκριμένα κθ. τίνες ἀφ' ἑρτ. <i>Ποῦ τί ἐστὶ μθ.</i>	
μέναι. κγ. μερικῆ καὶ καθόλου. <i>Πρόβλημα. πβ. πγ. πδ.</i>	
κδ. πλάτος καὶ βάθος αὐτῶν. κέ. <i>Πρόληψις τί ἐστὶ. ι.</i>	
τίνες ἀβαθεῖς, καὶ ἀπλητεῖς. κς. <i>Προσδιορισμοὶ τίνες. κ. τετραχῶς</i>	
ἴδιον τί ἐστὶ. λδ. <i>τῆ κανόνες αὐτῶν. πς.</i>	
Κατηγορίαι δέκα. λζ. λη.	<i>Προσοχὴ τί ἐστὶ. οβ.</i>
Κεῖσθαι τί ἐστὶ καὶ ποσαχῶς. να.	<i>Πρὸς τι ποσαχῶς. μέ. τὰ ἀπαιτού</i>
Κρίσις τί ἐστὶ. ζ. οά ἀκαριαία. ιβ.	<i>μενα αὐτοῖς. μς.</i>
Κυλογικὴ προκατασκευάζει τὸν νοῦν <i>Πρότασις τί ἐστὶ μες. ποσαχῶς ἐκ</i>	
εἰς γνώσιν. α. ὅτι καὶ ἐμφυτος. <i>ληθάσεται. ος. κά. καθόλου ἢ</i>	
β. ὀρισμὸς αὐτῆς. γ.	<i>μερικῆ. π. σζμ. πολλαχῶς. πδ.</i>
Λόγος τί ἐστὶ. ρμς.	<i>μεζῶν, ἐλάττων τις υιζ.</i>
Μειζων ὄρος τί ἐστὶ υις.	<i>Πιθανῶν ποσαχῶς. ρνς.</i>
Μέσος ὄρος τί ἐστὶ υς.	<i>Ρῆμα τί ἐστὶ. ξε.</i>
Νοῦς τί ἐστὶ ς.	<i>Σκίψις τί ἐστὶ. οδ.</i>
Ὁμογενῆ τινα. ξβ.	<i>Σύστημα τριττὸν. ρλβ. καθ' ὁμο</i>
Ὁμιωδῆ τινα. ξβ.	<i>νημίαν. ρλγ. κατ' ἀμφιβολίαν.</i>
Ὄνομα τί ἐστὶ. ξε.	<i>ρλδ. παρὰ τὴν σύνθεσιν. ρλέ. πα</i>
Ὄρισμὸς τί ἐστὶ. νε. ὀνοματώδης, <i>ρλς. παρα τὴν διαίρεσιν. ρλς. παρα τὴν</i>	
πραγματιώδης, ὑπογραφικὸς, αὐ <i>προσηδίαν. ρλζ. παρὰ τὸ ἀμφι</i>	
τόθι. πόθεν ληπτέαι. νς. κίρητῆ <i>βαλλόμενον. ρλη. παρὰ τὸ πῆ καὶ</i>	
αὐτῶν. νξ.	<i>ἀπλῶς. ρλθ. παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγ</i>
Ὄρος τί ἐστὶ. ξς. ξε. ἀπλοῦς ἢ σύν <i>χου ἀγνοικν. ρμ. παρὰ τὸ ἐπόμε</i>	
θετος. ξζ. θετικῶς, στερητικῶς, <i>νον. ρμα. παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰ</i>	
καὶ πολλαχῶς ἄλλως. ξη. δύνα <i>τεῖσθαι ρμβ. παρὰ τὸ λαμβάνειν</i>	
μις αὐτῶν τριττῆ. ξθ. ὑλικῶς καὶ <i>τὸ μὴ αἷτιον ὡς αἷτιον ρμγ. πα</i>	
εἰδικῶς. ο. ἐλάττων, μειζων, μέ <i>ρὰ τὰ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἐν</i>	
σος. υις.	<i>ποιεῖν. ρμδ.</i>
Ὄυσια τί ἐστὶ. κγ. πρώτη καὶ δευ <i>Σύλλογισμὸς τί ἐστὶ. ζ. υιέ. ἀνάλυ</i>	
τέρα. μ.	<i>σις αὐτοῦ. υιέ. ἀξιώματα. υιή.</i>
Πάθησις τί ἐστὶ. ια.	<i>ἀληθῆ καὶ ψευδῆ συναγοντες. ρ.</i>
Πάσχειν ποσαχῶς. μγ.	<i>κανόνες πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ψεύ</i>
Πεῖρα τί ἐστὶ. ιγ. φυλακτέα πο <i>δος αὐτόθι. ἐκ τίνων συνήγεται</i>	
σαχῶς. ιδ.	<i>ἀληθές. ρά. σύνθετοι τίνες. ρκ.</i>
Ποιεῖν ποσαχῶς. μγ.	<i>συμπλεκτικὸς. ρκλ. αἰτιολογικός.</i>
Ποιῶν. μθ. ἐπέισακτον. μγ. ἐμ <i>ρκε. διαζευκτικὸς. ρκγ. ὑποθετι</i>	
φυτον. μδ.	<i>κός. ρκε. διπλασια. ρκέ.</i>

Συμβεβηκός τί ἐστὶ. λβ.	κτ. ρνγ. ιστορικῆ. ρνδ. πολιτικῆ.
Συνείδησις τί ἐστὶ. ιε.	ρνε. φυσικῆ. ρνς.
Σχήματα συλλογιστικὰ, τρία ιθ.	φαντασία. θ.
τρόποι αὐτῶν. ρθ.	φάσις τί ἐστὶ. ξε.
Σωφείτης τί ἐστὶ. ριθ. ἀναλύεται εἰς	φωνή, ποσαχῶς. λ. ὅτι σημαῖα τῶν
ἐνθυμήματα· αὐτόθε.	ἐνδιαθέτων ἐννοιῶν. ξγ. ξδ. τί
Ἰπὶ ἀλλοιοί προτάσεις. κέ.	ἐστὶ φωνή. ξε. ἀπλοῦ. ξς.
Ἰπεναντίαι τίνες. πέ.	Ψεῦδος τί ἐστὶ καὶ ποσαχῶς. ρκτ.
Ἰπαδιαίρεσις τί ἐστὶ. ξα.	ποῦ ἐμπροσθέν. ρλ.
Ἰπρόθεσις τί ἐστὶ. ρνά. ἐρμηνευτι-	Ψυχὴ ποσαχῶς ἐνεργεῖ. ιε.

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

ΜΕΡΟΣ Α.

Περὶ Ὄντολογίας. ς. α.
 Περὶ ἀρχῆς τοῦ γινώσκειν. δ.
 Ὅπως τῆς τοῦ ὄντος, ἢ ὄν ἀπλῶς,
 καὶ τῆς τῶν σωμάτων ἀποστά-
 σεως γνῶσιν λαμβάνομεν. ε.
 Ὅπως τὴν τῶν σχημάτων διαφο-
 ράν ἡ ψυχὴ προσλαμβάνει. ς.
 Ὅπως εἰς τὴν τῶν αἰσθητηρίων
 γνῶσιν ἐρχόμεθα. ζ.
 Ὅπως τῆς ἐκτάσεως καὶ σερρότη-
 τος ποριζόμεθα γνῶσιν. η.
 Ὅπως ἐκ τῆς ἐκτάσεως καὶ σερ-
 ρότητος ποριζόμεθα ἔννοιαν. θ.
 Περὶ οὐσίας καὶ τῆς διαφορᾶς τοῦ
 σώματος πρὸς τὴν ὕλην. ι.
 Περὶ δυνάμεως ἐνεργείας καὶ φύ-
 σεως. ια.
 Περὶ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος. ιβ.
 Περὶ δυνατοῦ, καὶ ἀδυνατοῦ. ιγ.
 Περὶ ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομέ-
 νου. ιδ.

ΜΕΡΟΣ Β.

Περὶ ταυτότητος καὶ ἑτερότητος. ιε.
 Περὶ ὁμοιότητος, ἀνομοιότητος,
 ἰσότητος, καὶ ἀνισότητος. ις.
 Περὶ διαστήματος, τύπου, κινήσεως
 τε, καὶ ἡρεμίας. ιθ.

Περὶ ἀδρανείας, συμπαθείας, καὶ
 ἀντιπαθείας. κ.
 Περὶ ἰορισμένου, καὶ ἀορίστου πεπε-
 ρασμένου καὶ ἀπείρου αἰώνου
 καὶ αἰδίου. κα.
 Περὶ αἰτίων. κγ.
 Περὶ ἀληθείας καὶ ψεύδους, τάξεως
 καὶ ἀταξίας. κδ.
 Περὶ τελειότητος καὶ ἀγαθότη-
 τος. κθ.
 Περὶ εὐδαιμονίας. λα.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Περὶ Κοσμολογίας. λβ.
 Περὶ Κόσμου. λγ.
 Περὶ ἀρχῶν σωμάτων. λδ.
 Περὶ τῶν ἐνοουσῶν ταῖς οὐσίαις δυ-
 νάμεων, καὶ τῶν ἐν τῇ φύσει κει-
 μένων νόμων. λε.
 Περὶ ἀρχῆς καὶ τελειότητος τοῦ
 κόσμου. μα.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ.

ΜΕΡΟΣ Α.

Περὶ Ψυχολογίας. μβ.
 Ὅτι ἡ ψυχὴ οὐσία ἐστὶ. μγ.
 Ὅτι ἡ ψυχὴ ἀπλή, καὶ αὐλός. μδ.

Ὅτι ἡ ψυχὴ ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος. μθ.
 Περὶ ἀρχῆς τῆς ψυχῆς. ν.
 Εἰ αἰεὶ νοεῖ ἡ ψυχὴ. νά.

ΜΕΡΟΣ Β

Περὶ τῶν ἐνεργειῶν καὶ δυνάμεων τῆς ψυχῆς. νδ.
 Περὶ Αἰσθήσεως. νε.
 Περὶ αἰσθημάτων, ὅτι ἐν τῷ ἔργῳ πολλὰ διὰ τῶν νεύρων γίνονται. νς.
 Περὶ Αἰσθητηρίων. νζ.
 Περὶ τῆς ἀμοιβαίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος Ἐνεργείας. νθ.
 Περὶ Σκέψεως. ξ.
 Περὶ Μνήμης. ξά.
 Περὶ Θελήσεως. ξε.
 Περὶ Ὁρέξεως. ξή.

Περὶ Ἐνεργείας, εἴτ' οὖν Κινήσεως. θ.
 Περὶ Ὁρέξεως. οβ.
 Περὶ Ἰπνου. οθ.
 Περὶ Παθῶν. πβ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ.

Περὶ Θεολογίας. πθ.
 Περὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ θεοῦ, καὶ πρῶτον, ὅτι αὐτὸς ἀρκτος καὶ αἰώνιος. υγ.
 Ὅτι τέλειος, ἀπειρος, ἀπερίγραπτος, πανταχοῦ, παρῶν, εἰς, παντοδύναμος, πάνσοφος, ἀπλοῦς ἀναλλοίωτος. υδ.
 Ὅτι Ἄγαθος καὶ Δίκαιος. υε.
 Περὶ τῶν ἔργων τοῦ θεοῦ. υς.

ΜΕΤΑΦΥΣΙΚΗΣ

ΒΙΒΙΟΝ Α'.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΕΡΙ ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.

§ α. ΤΗΣ φιλοσοφίας τὸ μὲν τὴν τοῦ ἀληθοῦς, τὸ δὲ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ θηρεύει γνῶσιν· καὶ ὁ μὲν αὐτῆς αὐτὴν τὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων ἡμᾶς ἐκπαίδευει, Θεωρητικὴ φιλοσοφία ἀκούει· ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀληθὲς ὀδηγεῖ, ἀγαθὸν Πρακτικὸν τοῦτο μέρος αὐτῆς, καὶ ἠθικὴ ὀνομάζεται. Τῆς δ' αὖ θεωρητικῆς, ὁ μὲν προκατασκευάζει τὸν νοῦν εἰς γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς, Λογικὴ προστιγόμεναι· ὁ δὲ ἀνακρίνει πρὸ ἀληθὲς περὶ τοῦ ὄντος ἐν γένει, καὶ τῶν ἀσωμάτων ἐν εἴδει, τοῦτο Μεταφυσικὴ ὀνομάζεται· ὁ δὲ τῶν φυσικῶν ὄντων τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀνιχνεύει, τοῦτο φυσικὴ συνήθως καλεῖται. Ἀλλὰ περὶ ταύτης καὶ τῆς ἠθικῆς ὑπερον ἐν οἰκείῳ τύπῳ μετρήσεται· γυν δὲ εἰς τὴν Μεταφυσικὴν μετὰ τὴν Λογικὴν (*) τοὺς τῆς φιλοσοφίας

(*) Λογικὴ καὶ Μεταφυσικὴ ἐν τούτῳ μᾶλλον ἀλλήλων διειρημέναι, ἢ ἢ μὲν τὸν τρόπον, καθ' ὃν δεῖ θηρῆν τέλει ἐκπαίδευει· ἢ δὲ Μεταφυσικὴ τὴν γνῶσιν αὐτῆς διδάσκει, ἢ μὲν περὶ τὸ εἶδος, ἢ δὲ περὶ τὴν ὅλην ἐνασχολούμεναι· καθάπερ γὰρ ἢ ἰραμ' ματικὴ, ὅπως χρὴ ἐκφραξίσθαι ἐκπαίδευετα, τῆς μὲν κατὰ τὴν γλῶσσαν ὕλης εὐδαμίας τοῦτο γὰρ τὸ λεξικὸν πραγματεύεται, τῆς δὲ εἴδους φροντίζει μόνον· οὕτω δὲ καὶ ἢ Λογικὴ, ἀπιχομῆνα πάντα τῆς ὕλης, τῆς τεύ διανοεῖσθαι μόνον ἔχεται τέχνης.

φρασίας συγκαλοῦμεν ὡς ἐπὶ τριπέζαν λεγὴν μὲν τυχόν, καὶ εἰτελῆ,
 ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ ἀζωντελῆ ἐσομένην ἴσως τοῖς μὲν τὸν τύμαχον ἐκδε-
 διητημένοις, μέτε μετ' ἀπορίας προσφερομένοις τὰ παρατεθειμένα,
 ἡποῖά ποτ' ἀντὶ τὴν πᾶσιν ἔξε κοῖνον ἢ μεταφυσικὴ ἐπιστήμη
 τὸ ὄν ἀπλῶς θεωροῦσα, τῷ τε παντὶ τούτῳ κοινῇ, καὶ τοῖς ἀσωμά-
 τος ἰδίᾳ τὰ προσόντα ἀποδιδῶσα. πῶν γὰρ ἄλλων ἐπιστημῶν περὶ
 ἐν εἶδος ἐκάστης ἀεχολοκίμενης, αὐτῆ τὰς ἐκάστη ἐκείνων προσανή-
 κοντα γενικώτερον θεωροῦσα, διδάσκει καὶ ὁ μὲν αὐτῆς περὶ τὰ πάνυ
 μαθηρημένα πικεῖται τὴν θεωρίαν, ὄντολογία, προσαγράφεται ἔδ
 φηρμός αἱ πρὸς τῇ ὕλη, καὶ τὸ Κοσμολογία καλεῖται. τὸ δὲ περὶ
 τῆς φύσεως πραγματεύμενον, φυσιολογία ὠνόμαται ὡσπερ αὖ Θεολογία
 τοῖς θεωρίαν τῆς ἀκτίστου καὶ ἀκράτου φύσεως ἡμᾶς, ἐκ μόνου
 ὀνομαζόμενος τοῦ λόγου, ἀνάγον.

β. Τούτων δ' αἰτίας ἔχόντων, ἐπειδὴ ἔδοξεν ἡμῖν καὶ περὶ
 ταύτης τῆς ἐπιστήμης κατ' ἐπιτομὴν πραγματεύεσθαι, εἰκὸς ἀπὸ τοῦ
 πρώτου ἀρξασθαι, τῆς ὄντολογίας ἥτις, ἐπιστήμη οὖσα, ὡς εἴρηται,
 τοῦ μόνου τὸν λόγον πᾶσι ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις εἰς γρηῃσιν ἔχόντων
 ὀνομαζομένων ἀποδίδωσιν οἷον, τί ἐστὶν ὄν, τί δὲ φύσις, καὶ τί οὐσία
 καὶ δὲ δυνατόν, καὶ τί ἀναγκαῖον, τί δὲ ὄραιον, καὶ τί ταύτων, καὶ
 πρῶτον, διάστημα, τύπος, χρόνος, κίνησις, ἕρμια, καὶ ὅσα ὄνομα αὐτῆς,
 ὀνομαζόμενος ἀπὸ τῶν μερικῶν, ὡν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀντιλαμβάνε-
 νεται ἔξωθεν παθαινόμενος, πλασουργεῖ γενικώτερον εἰς θήραν φιλο-
 σοφίας, αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλοούμενος ἀλλὰ καὶ τὰ τῷ ὄντι ὑπάρ-
 χοντα, τὰς πρωτίστας ἀρχάς, δι' ὧν θεωρεῖ τὰς τε ἰδιότητας, καὶ τὰ
 πᾶσα τῆς ὕλης κατὰ τὸ γενικώτερον () διὰ καὶ τὸ πρεσβεῖον τῆς
 σοφίας, ὡς ἀρχικωτάτη καὶ ἐπιστημονικωτάτη ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπι-
 στημῶν οὐκ ὄχνησεν τῶν ἀρχαίων τιμὴς αὐτῇ ἀποδοῦναι.

() Οἷον σωματικῶν μὲν ἀρχάς τῶν ὄρων καὶ τὰ αἶθερ, καὶ τὰς ἀτόμους ἰδιότητας
 δὲ, καὶ πᾶσα, τὴν εἰρηστέα, τὴν ἀκακίαν, τὸ ἀδιαχώρητον, τὸ δικαιοσύνη, τὸ ἀδρανές,
 τὸ κινητὸν, τὸ διακεῖον, καὶ τὰ πᾶσα ἐνομαζομένων δ' αὖ τὰ ἀπλόων, τὸ αἶον, τὸ
 ἐσθέρτον, τὸ ἀθάνατον, καὶ τὰ ὄραια.

§. γ. Οὕτω δὴ ἀρχικωτάτην οὖσαν αὐτὴν ἐπιστήμην, καὶ περὶ
 μᾶς τῶν ὄντων πρωτίστας καταγινομένην ἀρχάς, δεῖ πρὸ πάντων
 τὴν τῆς ἀρχῆς ὄρισμὸν αὐτὴν ἡμῖν ἀποδοῦναι. ἔστι τοίνυν ἀρχὴ,
 ὡς ἐν γένει εἰπεῖν, ἀρ' οὐ πρόεισί τι, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος ἑτέρου τινός
 ἐστι. Διαφοραὶ δὲ τῶν ἀρχῶν αἱ γενικώταται τρεῖς, τὸ ἐξ αὐτῶν ἢ
 εἶναι τι, ἢ γίνεσθαι, ἢ γινώσκεισθαι. ὧν ἡ μὲν, ἀρχὴ λέγεται τῆς
 συνθέσεως, καὶ ἐνεστὶν αὐτῷ τῷ ἐξ αὐτῆς συντεθέντι, ὡς ἐν τοῖς σώ-
 μασι τὰ στοιχεῖα ἢ δὲ, τῆς γενέσεως, ἢ τῷ γεγεννημένῳ μὴ ἐνυπάρ-
 χουσα, ὡς ὁ ναυπηγὸς ἐκτὸς ὧν τῆς νεώς ἢ δὲ, τῆς γνώσεως, ἐξ ἧς
 γιγνόμενόν τι γνωρίζεται, ὡς ἡ αἰσθησις ἰσοθ' οὕτως οὐθέν κωλύει
 εἰπεῖν, τὰς μὲν τῶν ἀρχῶν τῆς οὐσίας εἶναι τὰς δὲ, τῆς ὑπάρ-
 ξεως τὰς δὲ, τῆς γνώσεως οὐσίας μὲν γὰρ ἀρχὴ, ἢ ὅθεν τι πρῶτόν
 ἐστίν· ὑπάρξεως δὲ, ἢ ὅθεν γίγνεται τι· γνώσεως δὲ, ἢ ὅθεν γινώσ-
 κεται τι. (*)

Ὅπως ἀρχόμεθα τοῦ Γινώσκειν.

§. δ. Πρόκειται τοίνυν ἡμῖν εἰπεῖν ἐνταῦθα περὶ τῆς γνώσεως.
 ἦν πρώτην τῶν πραγμάτων λαμβάνομεν. Εἴη δ' ἂν αὕτη διττὴ τὸ
 εἶδος· ἡ μὲν γὰρ ἐξ αἰσθημάτων ἔξωθεν προσβαλλόντων ἐγγίνεται
 τῇ ψυχῇ· ἥτις ἰδέα κυρίως καλεῖται. (Λογ. γ.) ἡ δὲ καθ' ἀπλῆν ἐπι-
 βολὴν τοῦ νοῦς ἐν τοῖς κατ' ἀφάρεσιν καὶ καθολικωτέροις παρίστα-
 ται· ἥτις καὶ ἔννοια μάλις αἰκουσεν· ἡ μὲν, πῆ· ἡ δὲ, καθόλου.
 καὶ ἡ μὲν, κατὰ πάθησιν· ἡ δὲ, κατ' ἀλλοίωσιν· (Λογ. ια.) οἷον,
 ἡνίκ' ἂν διὰ τινος τῶν αἰσθητηρίων ἔξωθεν εἰκόνα λάβῃ τινὸς ἢ
 ψυχῆ, τοῦτο πρώτη ἰδέα καὶ μερικὴ ἐστίν· ὅταν δὲ αὕτη καθ' ἑαυτὴν

(*) Διαφέρει δὲ τοῦ αἰτίου ἀρχὴ τῷ γενικωτέρῳ αὐτὴ εἰκένον εἶναι· πᾶν γὰρ αἶτιον
 καὶ ἀρχὴ, οὐ μὲν δὲ πᾶσα ἀρχὴ τοῦτο εἶδη καὶ αἶτιον· ἐστὶ γὰρ ἐν εἰς ἢ ἀρχὴ ἐν τῷ
 προηγουμένῳ μόνον τὸ εἶναι εἶχει, ὡς ἡ βοδεδάκτυλος Πῶς ἀρχὴ λέγεται τῆς χείρας,
 καὶ τὸ πρὸς ἐσπέραν λυκαργίς, ἀρχὴ τῆς νυκτός, ὡς καὶ τὸ τοῦ ἀρχοντος ἀξίωμα, καὶ
 τὰ τειαῦτα, ἕσα τῶνδε λόγον εἶχει, ὡς μηδὲν ἀποτελεῦντα, ἀλλὰ ἐπρόμακτα μόνον.
 Ἰδε καὶ Βλαμ. φρα. κριφ. Α.

των καθολικωτέρων, οὐκ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ζώου, τῶν τοιοῦτων
 μερικῶς ἀντιλαμβάνεται, τοῦτο ἔννοια καθόλου ποιεῖ· ἔστι
 τῶν οὕτως ἡ γνῶσις τῶν μὲν μερικῶν ἐξ αἰσθήσεως τῶν δὲ κα-
 θόλου ἐξ αὐτῆς τῆς δυνάμεως τῆς ψυχῆς. Δοκεῖ δ' ἄλλ' οὖν, εἰ
 οὐκ καὶ πάντα παραβαλεῖν πρὸς ἀλλήλας, ἡ μερικὴ καὶ ἐκ τῆς
 αἰσθήσεως ἀρχὴ εἶναι τῆς καθόλου ἔννοιας, ὡς γνῶσις κύουσα γνῶ-
 σιν, ἢ προτέρα τῆν ὁσίαν ἢς μὴ πραγματοποιημένης, ἢ ἐξ αὐτῆς οὐκ
 ἐπιφοῖτο τά τε γὰρ αξίωμα τὸ, οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ πρότερον
 ἐστὶ τῆ αἰσθήσει, πάντα δίκαιον, καὶ ἡ πείρα ἐπι σαφέστερον ἐπιβε-
 βαιῶν συνίστηεν γὰρ τῶν αὐταῖς, ἀπὸ εἰς τὸ θέατρον ταῦτ' εἰσιόντες
 τοῦ βίου, διὰ τῶν αἰσθητηρίων πρώτον προσλαμβάνοντες τῶν καθ'
 ἕκαστα τὰς ἰδέας εἰδ' ὅσων τῶν κατ' ἀραίρεσιν καὶ καθόλου τὰς
 ἔννοιας ὑστερον, πρῶτος τῆς ἡλικίας κατὰ βραχὺ· Τριῶν γὰρ οὐσῶν
 γνωστικῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς (Δογ. γ.) ἔννοιας, ἀποφάνσεως
 αὐτῶν ὡς κρίσεως, καὶ ἔπιφορᾶς, ὃ ἐστὶ συλλογισμοῦ, ὅτιλον, ὅτι ἡ
 μὲν καθ' ἀπλῆν ἐπιβολὴν γιγνομένη ἔννοια (Δογ. κ.) ἀρχὴ ἐστὶ τῆς
 ἀποφάνσεως ἢ δὲ ἀπόφανσις, τῆς ἔπιφορᾶς ἀποφαίνεσθαι γὰρ,
 οὐδὲν προεπιβεβηέντα, ἀδύνατον ὡσπερ καὶ ἀποδεικνύναι τι, μὴ
 ἀποφανομένους.

Ὅπως τοῦ ὄντος, ἢ ὄν ἀπλῶς, καὶ τῆς τῶν σωμάτων
 ἀποστάσεως γνῶσιν λαμβάνομεν.

Ἔστι δ' ἄμα δ' οὖν ἐκ κοιλίας μητρὸς προκύπτοντες εἰς τὸ φῶς,
 οὐδὲν βλέπειν δοκοῦμεν, εἰ μὴ φῶς τι καὶ τοῦτ' ἀμυδρὸν, καὶ περὶ
 τὰς κύρας τῶν ὀφθαλμῶν διακεχυμένον· εἰδ' ὡσπερ δι' ὀμίχλης παρί-
 στανται πάντικείμενα ὡς ἐγγύτατα καὶ τὰ πορρωτάτω τυγχάνοντα,
 ἀδιακρίτως μὲν ἀλλήλων ταῖς διαστήμασι, διακρινόμενα δέ πως κατὰ
 μέρη τοῖς τῶν σχημάτων αἰσθήμασι, καθάπερ ἑρῶμεν καὶ τοῖς πί-
 νασι χειρὶ γραφῆς πύλαις τε καὶ παραδείσοις συμγύτοις, ποταμούς
 τε καὶ ὄρη, καὶ ἄλλα ἰχθυογραφημένα τε καὶ διεσκιασμένα καὶ τοι-
 οῦν τοῦτω οὕτω τὰς ὄψεις ἀδρανεῖα ἐπι τῆς εὐσεως, ὡς ἐν ἀγάλμα-

τι κατεστηριγμένας, δυνάμεθα κινεῖν ἄλλο τι ἄλλη πρὸς τε τὰ χρώ-
 ματα καὶ τὰ σχήματα τῆς παρισταμένης ταύτης ἡμῖν εἰκόνας· Εἶθ'
 οὕτω ταῖς τῆς ἀφῆς συνηθείαις τήνθ' ὑπαρξίν τῶν σωμάτων ἐκ τῆς
 αὐτῶν καταμυθάνομεν ἀντιστάσεως, καὶ ἅμα τὰ τε διαστήματα καὶ
 τὰ σχήματα κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς κινήσεως τῶν χειρῶν ὡς
 πλησιεστέρων ἀρχόμενοι, διακρίνομεν· ταῖς γὰρ διαλλήλαις τῶν χει-
 ρῶν ἐπαφαῖς ἢ πρώτη τῆς ἀποστάσεως τῆ ψυχῆ ἐγγίνεται ἔννοια,
 καὶ μέχρη τούτων κατ' ἀρχὰς καὶ μῶλις διήκει ἢ ὄρασις, πάντων δὲ
 καὶ τῶν ἀπωτάτων ἐν ἴσῃ δὴ ἀποστάσει πλησίον εἶναι δοκούντων,
 καθάπερ ἔτι καὶ νῦν ἡμῖν οἱ ἀστέρες δοκοῦσιν ἴσοις ἀφ' ἡμῶν ἀφί-
 στασθαι διαστήμασιν· Εἶτα δὲ μὴ δυνάμενοι τῶν ὄρωμένων ταῖν χει-
 ρῶν ἐφικέσθαι, αἰσθανόμενοι τὴν ἀπάτην, ἐφιμέμεθα περαιτέρω χω-
 ρεῖν, εἰπως ἂν αὐτῶν δυναίμεθα ἀψχσθαι· καίποτε ἐν ἀγκάλαις τῆς
 μικρῆς προσχόμενης παρ' αὐτὰ, θιγῆάνομεν· καὶ πάλιν μεταστάντες,
 διακρίνομεν οὕτω κατὰ μικρὸν, ὅσον ἀφ' ἡμῶν ἐστὶν αὐτῶν ἢ ἀπί-
 στασις, αἰσθησὶν αἰσθήσεως οὕτω διδασκούμενης, τὴν ὄρασιν τῆς ἀφῆς·
 ὣς δ' αὐτως καὶ ἡ ἀκοή ὑπὸ τε τῆς ἀφῆς καὶ τῆς ὄρασεως (μᾶλλον
 δὲ ὑπὸ τῆς ὄρασεως, ὡς θαῦτον καὶ πλείονων ἅμα περιληπτικῆς οὔσης
 ταύτης) διδαχθεῖσα, διακρίνει καὶ αὐτὴ τὸν ὁμοιον τρόπον τὴν τῶν
 ἤχων ἀπόστασιν, καὶ τὴν τοῦ τόπου σχέσιν αὐτῶν, δεξιὰ, ἢ ἀριστε-
 ρὰ, ἢ ὄπη ἂν τύχη ὄν τὸ τὸν ἤχον προῖέμενον σῶμα· οὐχ ἕττον δὲ
 καὶ ἡ ὁσφρησις τῆ τῶν εἰρημένων μιμῆσει διδάσκεται πως καὶ αὐτὴ
 ἀμυδρῶς τὴν ἀπόστασιν τῶν οἰκνοῦν ὁσμῆν προΐντων σωμάτων. Ἢ
 δ' οὐν γεῦσις μόνη τῆς τοιαύτης θεωρίας δοκεῖ ἀποκλείεσθαι· τὸ γὰρ
 τὴν χυμὴν προῖν, ἣν μὴ καὶ οἶζι διάνη τὴν ὑπερῶαν, οὐκ ἂν περι-
 χοιτο αἰσθημα. Οὕτως οὖν ἡ ψυχὴ δοκεῖ κατ' ἀρχὰς παραδέχεσθαι
 τὴν πρώτην τῆς τε τῶν ἐκτὸς ἡμῶν ὑπάρξεως ἔννοιαν· ἥτις ἐστὶν ἢ
 πρωτίστη τῶν καθ' ἀπλήν ἐπιβολὴν προσγιγνομένων ἡμῖν γνώσεων
 τοῦ ὄντος, ἢ ὄν ἀπλῶς, γνώσις· καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν σωμάτων
 ἀφ' ἡμῶν τε καὶ ἀπ' ἀλλήλων.

σύνκοντος ἕκαστον. Ταύτων δ' οὕτως ἐχόντων, καὶ τῷ χρῆσι γιγνομένων ἰσχυροτέρων, ἐφ' ἑτέρων βαθμῶν εὐθὺς τῶν γνώσεων ἀντιμειν ὅπυτε γὰρ πολλάκις τὸ τῆς τοῦ ῥόδου τυχήν ὁσμῆς προσλάβοιμεν αἰσθημα, ἐπειδὴν τάχις αὐτῷ ῥόδον, συλλαμβάνω καὶ ἔννοιαν ἀμυδρὰν τῆς ὁσμῆς, καὶ μὴ ἀσφραγίζομενος καὶ πάλιν αἰσθανόμενός κη ποιαύτης ὁσμῆς, ἐννοῶ τὸ ῥόδον, καὶ μήπω τότε ἰδῶν. Οὕτω καὶ τῆς βρώμασι τῶν ἀρωμάτων, εἰς ἐκεῖν' ἀρτύεται, αἰσθανόμεθα, ἐκ μόνης ὀρμώμενοι ἕξεως καὶ τὰ πρόσωπα, ὧν ἀκούομεν πύφρωθεν τὴν φωνήν, καὶ οὕτω φαίνεται, διακρίνομεν.

Ὅπως τῆς ἐκτάσεως καὶ τερβύτητος περιζόμεθα γινώσκιν.

§. η'. Ἡ ἐκτασις τῶν σωμάτων οὐκ ἂν εἴη ἄλλο, εἰ μὴ συνέχειά τις μορίων πολλῶν ἐφεξῆς συνημμένων καὶ συναρχούντων. Ταύτων δὲ τῶν μορίων καὶ ἐνὶ ἐκτάσει, ὡς οἶόν τε, καὶ συμπάντων ὁμοίως συνεχομένων καὶ συνημνημύτων ἐφεξῆς, προσλαβόντες αἰσθηματα, εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκτάσεως ἔχομεν τὰ δ' αἰσθηματα ταῦτα δῆλον, ὅτι διὰ τῆς ἀφῆς ἡμῶν ἐγγενήσονται καὶ ἵνα σοι ταῦτο σαφέστερον γένηται, κάθεσ τὴν ἡμῶν, ἢ ὑπτινῶν τῶν δακτύλων, ἐπὶ τινος σώματος, καὶ ὄψει, ὅπως ἐκ τῆς ἀφῆς ἐπιμετρεῖ ἕσωθεν τὴν ἐκτασιν ἰσοτενῆ τοῖς ἐν τῇ χειρὶ ἀσθημασιν ἢ ψυχῇ. Ἐν δὲ καὶ ἐπισύρῃς τὸν δάκτυλον ἐπ' αὐτοῦ, συνίβριση ὕλην ὁμοίων αἰσθηματων προσλήψῃ, ἐξ ὧν συνάγεις, ὅτι καὶ ἐκ τῆς τῆς τοῦ σώματος ἐπιφανεῖα τὴν αὐτὴν συνέχειαν δεῖν ὑφίστασθαι ἕξ τῆς τῆς ἐκτάσεως ἰδέαν λαμβάνομεν. Οὕτω δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς τῆς γνώσεως ἐκ τῆς ἀφῆς ἡμῶν συμβαίνει προσγίγνεσθαι ἐκ δὲ τῆς ἐπαναληφθείσης πολλάκις τῆς πειρῆς ὁμοίως, διδάσκειται τῷ ῥῶν, ὡς καὶ τῶν ἀκουστέσεων, (ε.) καὶ ἡ ὄρασις ἀφ' ἑαυτῆς εὐρίσκει τὴν ἐκτασιν. Ἐπὶ δὲ ταύτοις τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀφῆς αὐτῆς καὶ τὴν τῆς στερότητος προσλαμβάνομεν ἔννοιαν, ἥτις ἐστὶν ἰδύτης τις τῶν σωμάτων ὡσιώδης, καθ' ἣν σῶμα διὰ σώματος οὐ χωρεῖ τούτέστιν, ἕν κατέχει τύπον τοῦδὲ τὸ σῶμα, τὸν αὐτὸν ἕτερον τι σιγηχτασχεῖν ἐν τῷ αὐτῷ χρίσῃ μὴ δύνασθαι. εἰ γὰρ ἐπὶ τινος ἐπιφανεῖας ἐπισύρῃς πύφρωθεν τὸν δά-

απόλυτον, παρὰ τὴν τῆς ἐκτάσεως εὐθείας καὶ δύο ἑτέρας προσλήψεις
 ἑννοίας· τὴν μὲν, τῆς ἐκ τοῦ δαστύλου δυνάμεως· τὴν δὲ, τῆς ἐκ
 τοῦ σώματος τοῦ πιέζοντος ἐκτάσεως· ἐξ ἧς ἑτέρας ἔτι δύο ἑννοίας
 συμβαίνει παράγασθαι τὴν μὲν, τοῦ σκληροῦ· τὴν δὲ, τοῦ μαλακοῦ.
 Ἀλλὰ καὶ οὕτως οὕτω τῆς τῆς στερότητας εὐκρινῆ προσλήψεται ἑν-
 νοίαν, πρὶν ἂν προσεμάται, ὅτι καὶ οὗτὰ τὰ ἐκ θλίψεως συνείκοντα
 σώματα, μέγροι τινὲς ὑπερέονται, ἔπειτα τοῖς ὅλοις ἐνίσταται, καὶ οὐκ
 ἔτι, οὐδ' εἴτι καὶ γένοιστο, περαιτέρω τῷ πιέζοντι ἐνδοιοῖεν· Ἐν-
 τούτοις δὲ τῆς πίεσης γινόμενος, συνάμα ἡρέμα, ὅτι σῶμα διὰ σώ-
 ματος οὐ χωρεῖ· ἐξ οὗ ἀναγκαστῆρα τῆς στερότητας ἔξει ἑννοίαν.
 Ὅπως ἐκ τῆς ἐκτάσεως καὶ στερότητας ἑννοίαν τοῦ
 σώματος προσλαμβάνομεν.

§. θ. Ἐκ γοῦν τῶν εἰρημέτων προσγίγνεται ἡμῖν ἡ τοῦ σώματος
 ἑννοία· στερότητα γὰρ ἄνευ ἐκτάσεως ἀμήχανόν ἐστι κατιδεῖν· αἱ δὲ
 τοῦ συνάμα, τὴν τοῦ σώματος παράγουσιν ἑννοίαν· ποῦ γὰρ ἂν γαῖαν
 ποιότητές οὔσαι, μὲ ὄντος τοῦ ἐν ᾧ συνυπάρχουσι, δῆλον δὲ τούτο
 καὶ τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν· οἱ ἐκ μόντης ἀφῆς ὀδηγούμενοι, ἅμα
 καταλαμβάνοντες τὴν τῆς ἐκτάσεως καὶ στερότητας ἑννοίαν, ὄγκου
 τινὰ ἐκ μορίων πολλῶν συνστάμενον, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι ὑφίστανται,
 συνενόησαν· αἱ γὰρ ποιότητες αὐταί, τισούτων ἀχωρίστως τοῦ σώ-
 ματος ἔχουσι, ὡς ἀναγκασμένων μὲν αὐτῶν, κακείνο συναναίρεται·
 ἀπαγομένου δὲ ἐκεῖνου, ἀναγκαίως συνεισάγονται καὶ αὐταί, ἅτε δὴ
 οὐκ ἔστι οὔσαι, καὶ μὴ κατὰ τὰς ἄλλας ποιότητας, τὸ θερμὸν, τὸ
 ψυχρὸν, τὸν χυμὸν, τὸν ἔχρον, τὴν ὀσμὴν, καὶ τὰ ἄλλα, τὰ κατὰ
 συμβεβηκὸς ποῦ ὄντα, ὡς γινόμενά τε καὶ ἀπογιγνόμενα ταῦτα
 χωρὶς τῆς εὐθείας τῶν ὑποκειμένων.

Περὶ Οὐσίας καὶ περὶ διαφορᾶς σώματος πρὸς
 τὴν ὕλην.

§. ι. Πρώτη καὶ ἀνεπινοῦν καθ' ἑαυτὴν ἀδυνατοῦ ὄντος ὑφίστασθαι,

ὡς ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι κεκληρωμένον, (Λοβ. μβ.) εἰκὸς εἶναί τι ἐν τοῖς σώμασιν, ἐν ᾧ ἐκεῖναι τὴν ὑπαρξίν ἔχουσι· τούτο δὲ καλεῖται Οὐσία· ἦν τῇ μὲν διανοίᾳ καταλαβεῖν οὐκ ἐνδέχεται· τῇ δὲ τῶν περὶ αὐτὴν ἀφαιρέσει, ὡς ἐν ἀμυδροκάτῳ τῷ φέγγει νοοῖμεν ἄν· (Λογ. κγ. μ.) ἀφαιρεθείσῳ γὰρ τῷ νῷ τῆς ἐκτάσεως καὶ στεφρύτητος, πρὸς δὲ, τοῦ σχήματος, καὶ τοῦ χρώματος, τὸ καταλείπόμενον τοῦτ' ἐστὶ· (*) σύμπαντα δὲ ταῦτα τὸ σῶμα συμπήγνυσι· Διενέγκει δ' οὖν τὸ σῶμα τῆς ὕλης ὡς μέρος οὐλοῦ, καθάπερ καὶ πνεύματος ἢ ψυχῆ· τότε γὰρ πνεῦμα πᾶσαν οὐσίαν ἀπλήν καὶ διανοητικὴν περιέχει, τῆς ψυχῆς ἐπὶ μόνων τῶν ἀνθρώπων λαμβανομένης· καὶ ἡ ὕλη πᾶσαν ὑπύστασιν στερεάν καὶ ἐκτεταμένην, τοῦ σώματος ἐπὶ μέρος λαμβανομένου·

Περὶ Δυνάμεως, Ἐνεργείας, Οὐσίας, καὶ Φύσεως.

§. ια'. Ἀρχὴν τῆς κινήσεως καὶ μεταβολῆς τὴν δύναμιν ὠρίσαντο οἱ ἀρχαῖοι, ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν οὔσαν πασῶν τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν· ἐστὶ δ' αὕτη διττὴ· ἢτοι γὰρ μόνον ἀπλή ἐστὶ δεξιότης, ἢ καὶ ὀρμῇ τινι πρὸς τὸ ἐνεργεῖν αἰεὶ συνημμένη· ἢ μὲν, ἐλευθέριος καὶ γαλιηνιαία, οἷα ἡ φανταστικὴ, ἡ γελοῦς, καὶ ἡ κινητικὴ· οὐδὲ γὰρ αἰεὶ ἐσμέν φανταζόμενοι, ἢ γελοῦντες, ἢ αἰεὶ κινουῦντες· ἢ δὲ, σὺν ὀρμῇ, ἀπαρακύδιστος καὶ ἀκατάσχετος ὕλιος, καὶ μηδέποτε παυμένη, οἷα ἡ τοῦ πυρὸς κωσικὴ, καὶ ἡ φωτιστικὴ τοῦ ἡλίου· ἐν οἷς πρόσθετος καὶ τὴν ἐπὶ τὰ κάτω τῶν σωμάτων φορὰν, εἰ μὴ τι κωλύσει· παρεκάζουσι δὲ οἱ σοφοὶ ἑκάτερας· τὴν μὲν, τῶν κρουνῶν τοῖς μή-ἀευνάοις· τὴν δὲ, τῶν πηγῶν τοῖς ἀειρέοις· εἴη δ' ἄν οὖν ἡ δύναμις αὕτη, τῆς μὲν ἐνεργητικῆς, ἢ πρὸς ἐνέργειαν αἰεὶ ἑαυτὴν προσορῆσασα, ὡς ἡ τοῦ πυρὸς πῆ, δὲ καὶ ὡς παθητικῆς, ἢ πρὸς τὸ παθεῖν

(*) Ἠριστὸν πινεὶ τὴν οὐσίαν ὡς· Οὐσία ἐστὶν, ἢ ἰαστικὴν τοῦτε αὐτὴ ἐστὶ καὶ εὐχὴ ἕτερον· οἷον, οὐσία χρυσοῦ ἐστὶν, ἢ ἡ χρυσοῦ ἐστὶ τοῦτε. Ἄλλ' ἐν τῷ ἐριστῷ τούτῳ συμπαραλαμβάνονται καὶ αἱ ποιότητες· κατὰ γὰρ τούτους μῦθον ἔχουσι τῶν ἄλλων σωμάτων διίσταται.

διατεθειμένῃ, ὡς ἡ τοῦ ξύλου πρὸς τὸ καίεσθαι δεξιότης. Ταῦτα
 ἢ δύναιμι. Ἐνέργεια δὲ αὐθις ἐστὶ τὸ παρὰ τῆς δυνάμεως ἀμέσως
 προβαλλόμενον. Ἐξίσταται γὰρ ἀμέσως τῆς μὲν οὐσίας, ἡ δὲ δύναμις
 τῆς δὲ δυνάμεως, ἡ ἐνέργεια αὐτῆ δὲ, καί τοι ἡ αὐτὴ οὐσα τῷ ἔμπο-
 κειμένῳ, σχέσει διακρίτουσα φαίνεται, ὡς πρὸς μὲν τὴν, ἐξ ἧς πρ-
 οΐεται ἐνέργεια, ταῦτ' αὐτὴ ἐνέργεια καλουμένη· ὡς δὲ πρὸς τὴν
 ἠγνοούμενον αὐτῆς δεκτικόν, πάθος ἀκούουσα οὕτω γὰρ ἡ αὐτὴ λίθου
 βάλῃ, ἐνέργεια μὲν ἐστὶ τῆς ἐν τῇ χειρὶ βαλλούσης δυνάμεως· πάθος
 δὲ βαλλομένη τῷ λίθῳ. Ἐκ τούτων οὐκ ἐστὶν κρίσασθαι τι καὶ περὶ
 τῆς οὐσίας καὶ περὶ τῆς φύσεως· ἀσπεῖ γὰρ καὶ ταῦτα τῷ μὲν ὑπο-
 κειμένῳ ταῦτα εἶναι ἀμφω· τῷ δὲ λόγῳ, καθ' ὃν ἑτέρως ἐκάτερον
 παρανόμασαι, διάφορα τὸ γὰρ πρῶτως ὑπάρχον ἐκάσῳ, ὃ μόνῃ
 ἐστὶ τῶν πρὸς ὄντων αὐτῷ ἀσπεῖται ἐννοοῦμεν ἂν, τοῦθ' ὡς μὲν βά-
 σις καὶ ρίζα τῶν τε δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ὄν, οὐσία καλεῖται·
 ὡς δὲ κινητικόν πως τῶν δυνάμεων πρὸς τῆς ἐνεργείας, κακείνων
 αὐτῶ πρὸς τῆς τελεότητι, φύσις ἀκούει· καὶ εἴη ἂν οὕτως οὐσία μὲν,
 ὃ πρὸς τὸ εἶναι ἕκαστον ὑποδέσκει· φύσις δὲ, καθ' ἣν τοιόνδε τι,
 ἢ τοιόνδε εἶναι πέφακεν ἕκαστον· ὥστε ἡ μὲν οὐσία ἐστὶν ἡ αὐτὴ πᾶσι
 τοῖς οὐσίαι· ἡ δὲ φύσις διάφορος.

Περὶ τοῦ ὄντος καὶ μὴ ὄντος.

§ β. Τὸ ὄν μετοχικῶς μὲν λαμβανόμενον, πραγματικῶς τι ὑφε-
 ρῶς ἡμῖν εὐάλεται παριστᾶν· ἀνοματικῶς δὲ, μετὰ μῶς συνεννοου-
 μένης ὑπάρξεως, φύσιν τινὰ μάλις α δηλοῦν πέφυκεν· ὡς περὶ γὰρ τὸ
 ἄνθρωπος ἀπλῶς, καὶ λέων, καὶ τὰ τοιαῦτα οὐ τὴν τῶν σημασιμέ-
 νων παρίστησιν ὑπάρξιν, ἀλλὰ τὴν ἐν αὐτοῖς συνεπτυγμένην φύσιν
 τῶν ζώων τούτων παρεμφαίνειν ἐθέλουσιν, ἢ ἄλλως ἀνθρωπότητα
 καὶ λεοντότητα καλεῖν ἀσπεῖται· οὕτω δὲ καὶ τὸ ὄν ἀπλῶς ὡς ὄνομα,
 αὐτὴ μὲν ὡς μετοχὴ ἐκληφθέν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει καὶ ὑπαρ-
 ξιν, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν οὐσίαν, ἢ τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ εἶναι· ἢ ὄν-
 τότητα ὀνομάζομεν, ἐκ τῆς ὑπάρξεως νοουμένην· εἰ γὰρ ἀνθρωπότητα

καὶ λεοντότητα οὕτω τῇ διανοίᾳ εἶναι ἀπομάζασθαι, τί μὴ καὶ ζώοτητα, τὴν μηδέποτε ὑπάρξασαν καὶ αὐτὴν; εἰ δὲ καὶ τοῦτο, τί μὴ οὐχὶ πρὸς τούτῳ καὶ ἐμψυχότητα, καὶ ἕξξι σωματότητα, καὶ οὐσίαν, καὶ τὴν οὐσίας καὶ συμβεβηκότος συμπεριληπτικὴν νοουμένην ὄντότητα; δοθέντος δὲ καὶ τούτου, πῶς οὐχὶ βουλησόμεθα βραχεῖα εἶπε πτήσει νοὸς μεταρθεῖναι ὑπεράνω μικρὸν, ὥστε καὶ τὸ μὴ ὄν αὐτὸ, ὡς ἐξ ἄρσεως ὄν, οἷον χάος, ἐν τῇ ἀπλευράτῳ ὄντι ὡς γενικωτάτῳ συμπεριλαβεῖν; φαιμέν γάρ τι περὶ αὐτοῦ, καὶ ὀριζόμεθα οὕτω, μὴ ὄν εἶσι τὸ μὴθ' ὑπαρξίν ἔχον, μήτε ὅλως παρυφεςῶς, μὴθ' ὅλως νοούμενον· καὶ τὸν δημιουργὸν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δημιουργῆσαι τὸν κόσμον φαιμέν· εἰ γὰρ καὶ τοῦ πάνυ μὴ ὄντος ἔννοιαν λαβεῖν οὐ δυνάμεθα, ἀλλὰ σὺνισμεν νότῳ μὰ τι συμπαραθεῖν ἐκ τούτου κατ' ἄρσιν τοῦ ὄντος, ὥσπερ σκότους πρὸς φῶς· ἔστι τοίνυν τί καὶ τὸ μὴ ὄν κατὰ σέρησιν, καὶ ἀποφατικὸν τὸν ὄρισμὸν ἑαυτοῦ παραδέχεται· (Λογ. νζ.) Τὸ γοῦν ὄν ἀπλῶς τοῦ τε καθ' ὑπαρξίν ὄντος, τοῦ τε ὀνομαστικῶς ἐκτὸς ὑπάρξεως ὄντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντος τῇ γοῦν φωνῇ καὶ ἐπινοίᾳ εἶσι περιεκτικόν.

Ἄλλως ὄν κυρίως μὲν τὸ ὑπέρτατον ὄν, τὸ αἰδίον, καὶ ἀγέννητον, καὶ ἀφθαρτον, αὐτὸς δὲ θεὸς, ~~καὶ~~ τοῦ μηδενὸς παντοδυνάμους καὶ πανσύφως καὶ κρείττω λόγου παραγαγὼν τὰ ὄντα· δεῦτερον δὲ τὸ κατὰ τε τῆς οὐσίας καὶ τοῦ συμβεβηκότος λεγόμενον ὀνομαστικῶς· τρίτον δὲ καὶ ἐν λόγῳ ὑπάρξεως αὐταὶ αἱ οὐσίαι· καὶ τέταρτον καὶ τὰ συμβεβηκότα κατὰ δεῦτερον ὑπάρξεως λόγον· Τούτου χάριν δ' ἂν λέγοιτο καὶ τὸ μὴ ὄν· πρὸς γὰρ τὸ ὑπέρτατον ὄν, ὡς μὴ ὄν ἂν εἶη τῷδε τῇ πᾶν διὰ τὴν ὑπεριγῆν τῆς ἀκρίτου καὶ ἀκηράτου οὐσίας ἐκλαμβανόμενον· πρὸς δὲ τὸ ἀπλῶς ὄν, τὸ κατὰ πάντων τῶν ὄντων κατηγορούμενον, τὸ μηδέπω μηδαμῶς ὄν, οὐ οὐδεὶς νῶ ὅλως δράξασθαι ἐξισχύσειεν, ἀντιτίθεται πρὸς δὲ τὰς οὐσίας τὰ περὶ αὐτὰς συμβεβηκότα, ὡς μὴ ὀριστάμενα καθ' αὐτὰ, μὴ ὄντα λέγεται· πρὸς δ' αὐτὰ ταῦτα τὰ συμβεβηκότα, τὰ μὴ τοιαῦτα ἀντιθέτως νοούμενα κείσεται.

Περὶ Δυνατοῦ καὶ Ἀδυνατοῦ.

§. ιγ. Πάν ὅ,τι δύναται γενέσθαι λέγεται δυνατόν· ἀδύνατον δ' αὖ τὸ ἀνάγκη, ὃ γενέσθαι οὐ δύναται· ἀλλ' ὡς περ εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν τὴν δύναμιν ἐφθάρην διελόντες (ιχ'), οὕτω καὶ τὸ δυνατόν αὖ εἶναι διπλόν· ὡς μὲν γὰρ ἐν τῇ αἰτίᾳ, πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ὡς δὲ ἐν τῷ τὴν ἐνέργειαν δεχομένῳ, πρὸς τὸ πάσχειν ἐστὶ δυνατόν. τοῦτον, τὸ μὲν πῶρ καίειν ἐστὶ δυνατόν, τὸ δὲ ζῆλον καίεσθαι. τοῦ δ' αὖ Ἀδυνατοῦ εἶναι αὖ καὶ τοῦτον· τὸ μὲν, ἀπόλυτον· τὸ δὲ, σχετικόν· καὶ ἀπόλυτον μὲν λέγεται τὸ τῆ αἰτίᾳ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἶναι καὶ εἶναι· ἐξ αὖ συνάγεται ἀδύνατον εἶναι παρά τε θεῷ καὶ ἀνθρώποις συναλκθεῖν τὰ ἀντιφάσκοντα ὃ καὶ μεταφυσικῶς ἐστὶν ἀδύνατον. σχετικὸν δ' αὖ, ὃ ὑπὸ τῆςδε μὲν τῆς αἰτίας γενέσθαι ἀδύνατον, ὑπ' ἄλλης δὲ, δυνατόν· οἷον, ἐμοὶ μὲν γάδιον τρέχειν ἀδύνατον, προβέβηκεν ἤδη τῇ ἡλικίᾳ· ἐτέρῳ δὲ νεωτέρῳ ἐστὶ δυνατόν. τοῦτου δὲ τῷ σχετικῷ τὸ μὲν ἐστὶ φυσικόν, τὸ δὲ ἠθικόν· καὶ φυσικόν μὲν ἐστὶν, ὃ δύναται τῆς φύσεως γενέσθαι ἀδύνατον, οἷον νεκρὸν ἀναστῆναι (*). ἠθικόν δὲ, τὸ φυσικῶς μὲν γενέσθαι δυνατόν· γαλεπὸν δὲ διὰ πολλὴν ἀτοπίαν τυγῆν συμβῆναι, ὡς λαμπρῶς διαμαχόμενον τῷ κατέκοντι οἷον, τὸν ὑγιᾶ τὰς φρένας, κακὸν δὲ μηδὲν μηδέποθεν προσδοκῶντα κείεσθαι, τοῦτον φημὲν ἀδύνατον γενέσθαι αὐτόχρηστα, καὶ υἱὸν φρόνιμον ἄλλως, καὶ μάλιστα παρὰ τοῦ τεκόντος φιλούμενον, πατραλοῖαν γενέσθαι.

Περὶ Ἀναγκαίου καὶ ἐνδεχομένου.

§. ιδ. Ἀναγκαιὸν δὲ εἶναι τὸ ἐναντίον τῷ ἀδυνατῷ, περὶ οὗ ἡμῖν

(*) Ἰερῆς περὶ τούτου λόγος, καὶ τῆς θείας γραφῆς πιστεύοντας, ἴσμεν ἐμαυλοῦντες τὰ περὶ ἀνθρώπου ἀδύνατα πάντα δυνατὰ τῷ θεῷ ἵστα, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν ἀντίφασις· τὰ γὰρ ἀντιφάσις ἀντιπίπτουσα μόνη, ὡς εἴρηται, μήτε φύσει, μήτε θεῶν τῶν ἀπειρῶν τὴν ἰσχύον, καὶ ἀπίστεως κέλευσε τούτου μείζων· τε καὶ βελτίους παράγει δύναμιν, ποιῆσαι συναλκθεῖν δύνασθαι τῶς τε πάλαι καὶ τῶς νῦν ἐμαυλοῦνται· εὐ γὰρ, τὴν ἀπὸ κενεῖρας ἰθαίε παῖτα, εἰς ἐπαξίαν τρέψαι βασιλεύεται· εὐ δὲ τῆς ψευδοῦς παύσεως διαγίμωσις ἔχει χεῖρον· ἀλλὰ γὰρ ἴνα, εὐκ ἂν δύνατε ψεύδασθαι.

ἔργεται ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐναντίων ἢ αὐτὴ ἐστὶ διδασκαλία, ἀπὸ τοῦ ἐναντίου ἐπιχειροῦσιν, οὐδὲν ἦν προὔργον ἴσως εἰπεῖν, εἰ μὴ μνημὴς χάριν· Διαίρεθῆναι γὰρ ἂν καὶ τοῦτ' ὁμοίως εἰς μεταφυσικόν, φυσικόν, καὶ ἠθικόν· καὶ μεταφυσικὸν μὲν ἐστίν, οὐ τὸναντίον ἦν ἀδύνατον ἀνωτέρω, οἷον τῶν ἀντιφασκόντων ἀναρχαῖον θάτερον ἀλτ. θεύειν, ἀδυνάτου ἀποδειχθέντος ἅμα ἅμφω συναλγεύειν τὰ μέρη· (Λογ. πέ.) Φυσικῶς δ' ἀναρχαῖον ἐστίν, ὅ κατὰ γε τοὺς φυσικοὺς νόμους μὴ γενέσθαι ἀδύνατον· οἷον, πᾶν βαρὺ, μηδενὸς ἀντίρροπος, ἀναρχαῖον ἐπὶ τὰ κάτω φέρεσθαι· ἠθικῶς δ' αὖ, ὁ συνθραμωσῶν τῶν περιστάσεων, χαλεπὸν δοκεῖ μὴ γενέσθαι· οἷον, τὸν σωφρονούντα, καὶ παρὰ τῶν τεκόντων πεφλημένον, ἀναρχαῖον σέβεσθαι τοὺς γονεάς· καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἀναρχαῖον. Τὸ δὲ ἐνδεχόμενον τὴν μίσην τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀναρχαίου κατὰ τοὺς τρεῖς εἰρημένους εἰσάξιτε τρόπους, ὡς ἐπὶ ὕλης ἐνδεχομένης αἰεὶ λαμβανόμενον (Λογ. σθ.) ὁ γὰρ δυνατὸν γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι ἐνδεχόμενον ὀνομαζέται· Διενέγκοι δ' ἂν οὐκ ἐνδεχόμενον δυνατοῦ, ἢ τὸ μὲν ἐν τοῖς κατὰ προαιρέσειν, τὸ δὲ ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μᾶλλον λαμβάνεται· οἷον ἐνδεχόμενον τὸν ἡγεμόνα ἀφείναι τὸν φόρον ταῖς ὑπηκόοις· δυνατὸν ἐμὲ σαύτη τῇ νυκτὶ τὸν τελευταῖον ὕπνον ὑπνώσαι, ἢ μὴ παθεῖν τοῦτο.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.

Περὶ τῶν κατὰ σχέσιν πῶς καὶ καθόλου ἐννοιῶν.

§. ιε. Τῆς τῶν καθόλου κατὰ σχέσιν ἐννοιῶν διακρίσεως ἄλλως γενομένης παρ' ἄλλοις, ἡμῖν ταῦτίτοιμον ἀφορῶσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ σκιαῦτα συγκέλευσαι μάλιστα· οἷον, εἰς τὴν ἰσότητά, καὶ ἀταρξίτητα· εἰς ὁμοιότητα, ἰσότητά τε καὶ ἰσότητά· εἰς διάστημα, τόπον, κίνη

τιν, ἡρεμίαν, καὶ χρόνον· εἰς ἀδράνειαν, συμπάθειάν τε καὶ ἀπάθειαν· εἰς ὠρισμένον, ἀόριστον, πεπερασμένον, ἄπειρον, αἰώνιον, καὶ αἰδιον· εἰς αἰτία· εἰς ἀλκείαν, ψεύδος, τάξιν, ἀταξίαν· εἰς τελευτήματα, ἀγαθότητα, καὶ εὐδαιμονίαν. περὶ ἑν ἐκείνων ἐστίν.

Περὶ Ταυτότητος καὶ ἑτερότητος

Ἔστι δὲ ταύτα καὶ ἕτερα λέγουσι· ἂν μάλιστ' ἀπολύτως καὶ σχετικῶς· ἀπολύτως μὲν ἕνα· αὐτό τι ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ πρὸς ἑαυτῷ παραβαλλόμενον χρόνῳ καὶ τόπῳ, πάντων, ἢ ἕτερον εὐρεθείη· σχετικῶς δὲ, ἐπειδὴν τι πρὸς ἄλλῳ παραβαλλόμενον, πάντων ἢ ἕτερον ἢ καὶ σχετικῶς μὲν ταύτα, ἢ ἕτερα ἐστὶ μάλιστ' καὶ ὕλη καὶ γένει καὶ εἶδει· οὐ μὲν δ' ἂν εἴη καὶ ἀριθμῶν· τούτῳ γὰρ μόνον ἕτερα, ὅσα γινετοῦ αὐτοῦ εἶδους μάλιστ' ἀπέχοντο· ἀπολύτως δὲ ταύτομα ἐστὶ μὲν πῆ ταύτα, ἐστὶ δὲ πῆ καὶ ἕτερα, πᾶσιν αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ παραβαλλόμενα αἶον, ἐστὶ μὲν τις ὁ αὐτὸς φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς διὰ πολλῶν δευμένων· Ἀριστέδη γὰρ φαμέν μέχρι γήρωσ δίκαιον δευεῖναι αὐτῷ καὶ πλάτανον διὰ πολλοῦ τὸν αὐτὸν φαμέν εἶναι, ὡς τῆς κατ' αὐτὴν ἀκριβείας ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ἀλλ' ἐξικνούμενοι· ἐστὶ δὲ τις ἄλλος καὶ φύσει καὶ ἦθει διάφορος ἑαυτοῦ, ὁμοίος μάλιστ' πάντων ἀκτινίσθης, ἐν παντί καὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ μεταβαλλόμενος, καὶ ὁ Ἰσίδας ἐξ Ἀπυσόλου προδύτης γενόμενος· ὁρίσασθαι δ' ἂν τις τὴν ταυτότητα καὶ ἑτερότητα ἐπὶ μὲν τῶν ἀπολύτως τοιούτων, τὴν μὲν, ἀριεφέν εἶναι τοῦ ὄντος, ἄλλο τε ἀλλαγῶ θεωρουμένου τὴν δὲ ἑτερότητα, τροπὴν εἶναι τοῦ ὄντος, τύπῳ καὶ χρόνῳ συμμεταβαλλόντος· ἐπὶ δὲ τῶν σχετικῶν, ταύτα μὲν εἶναι, ὡν θατέρῳ πάρεστιν ἐννοεῖν πᾶν ὅτι καὶ τῷ ἑτέρῳ· ἕτερα δὲ, τοῦναντίον, ὡν θατέρῳ οὐκ ἐστὶν ἐννοεῖν πᾶν ὅτι καὶ τῷ ἑτέρῳ.

Περὶ ὁμοιότητος, ἀνομοιότητος, ἰσότητός τε καὶ ἀνισότητος.

Ἔστι δὲ ὁμοια δὲ λέγονται, οἷς αἱ αὐτὰ πάντα τε πρόσκεισιν· οἷς

δὲ μὴ, ταῦτ' ἀνόμοια ἤκουσεν· ὡς δ' αὐτως καὶ ἴσα, οἷς τῷ αὐτῷ ἤπαρσται μετρεῖσθαι· οἷς δὲ τὸ μέτρον διάφορον, ταῦτ' ἄνισα λέγεται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ὁμοιότης ἐν ταῖς ποιότησι μάλιστα ἔστηκεν, αἱ δὲ πολλαὶ εἰσιν, εἰ μὲν ἀπάσας ἐν τῇ παραβολῇ τῶν ὁμοίων λαμβάνομεν, καὶ καθ' ἀπάσας ταῦτα εὐρίσκοιμεν ὁμοιοῦμενα, ἀκριβῶς τοιαῦτα ἂν εἶεν· εἰ δὲ καθ' ἅς τινας μὲν· ἐπεὶ δὲ ὦν τὴν παραβολὴν παρατρέχοιμεν, ταῦτ' οὐ μᾶλλον ὁμοια, ἢ παρόμοια λέγοντ' ἂν· πολλὸν γοῦν τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον τὰ τοιαῦτα ἐπιδέχεται, ὥσπερ αὐ καὶ τᾶν ὁμοίων μάλιστα. Διαφέρει δ' ἂν ὁμοιον καὶ ταυτόν ἀλλήλων, ἢ τὸ μὲν, ἐπὶ οὐσίας· τὸ δὲ ὁμοιον ἐπὶ ποιότητος ἐκλαμβάνοιτ' ἂν· τῶν δὲ κατὰ ποσὸν αὐθις ἐνιζομένων, ἢ μὴ, τὸ μὲν ἴσον, ὡς ἐν τούτῳ ἐν, καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχον, ἐπίτασιν καὶ ὑφῆσιν ὅπως δοκεῖ παραιτεῖσθαι· τὸ δὲ ἄνισον κατὰ πολλὰς ἑαυτοῦ ἐπιδέχεται ταῦτα· αἱ γὰρ ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις, ὅσον ἂν ὡσι τοιαῦτα, τοσοῦτον πλεονῶσι τοῦ μέτρου ἀφίστασθαι.

ιη. Ἐντεῦθεν τοίνυν ἐκ τῆς παραβολῆς πολλῶν ὁμοίως ἐν ἡμῖν ἐνεργούντων, πολλαὶ τῶν καθόλου ἐννοιῶν ἡμῖν εἰσι προσγινομένη· αὐτῷ φέρε μαθόντες κατὰ μικρὸν τὸ πρῶτον οἱ ἄνθρωποι, ὅτι καθάπερ τοδί τὸ ἄνθος τὸ τῆς ὀσφρήσεως πληξάν νεῦρον τινένδε τῆ ψυχῆ διήγειρεν αἴσθημα οὕτω καὶ τοδί διὰ τῆς αὐτῆς διῶν τὸ αὐτὸ ἐπέποιήσε· τούτο δὴ αὐτῷ θεωρήσαντες ἐπὶ πλείστων, μήπω τῆς κατὰ τὸ ποιὸν αὐτῶν διαφορᾶς φροντίδα ποιούμενοι, τὴν καθόλου τῆς ὀσμῆς ἀφαιρέσει νοός ἀνελαβὸν ἐννοιαν· ὡς δὲ αὐτῶς ἰδόντες κατὰ τῶν σωμάτων τοῦ μὲν τοδί, τοῦ δὲ τοδί, ἄλλου δὲ ἄλλο ἐπιχειρούμενον χρῶμα· ταῦτα δὲ, ὅτι πάντα διὰ τῆς ὀράσεως τῆ ψυχῆ παρῆσάγει τὸ αἴσθημα, τὴν καθόλου τοῦ χρώματος ἐτεκτόνησαντο ἐννοιαν· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν τῶν σχημάτων· καὶ τούτ' οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀπλῶν ἰδεῶν, (Λογ. κά.) ἀλλὰ κατὰ τῶν συνθέτων, καὶ προσέτι τῶν ἰθικῶν· οὕτω γὰρ ἰδόντες τοδί τὸ δένδρον ἐκ στελέχου, ἀκρεμώνων, κλάδων, καὶ φύλλων συγκεῖμενον· ἰδόντες δὲ ταῦτα καὶ ἐπὶ ἄλλων καὶ ἄλλων ἐξῆς, εὐθύς ἐκ τῆς ὁμοιότητος ἐπὶ τὴν καθόλου ἐννοιαν ἀνεδραξάν

καὶ δένδρον τὸ καθόλου κατ' ἐπίνοιαν ἀνεπλάσκειν· εἰδὲ γὰρ καὶ τὰς τῆς πύας πρὸς ταῦτα, παρελλολεθθέντες, προσεξετάσασθαι δυνάμετες, ὅπως τε ὁμοίως ἐκ τῆς γῆς τὰ πρέσθαι ἔχουσι, καὶ ὅπως καὶ τοῦ ὁμοίως πύργου αἰεζόμενα, ἐπὶ τὴν καθολικωτέραν ἐπὶ τὴν τοῦ καθόλου φύτου ἀνμὲν ἐννοίαν· Οὕτω δὴ καὶ τῶν ἠθικῶν· τὰ γὰρ ἀνθρώπινα πάντα ἀναλέξαντες, πρῶτον καθ' ἕκαστον, καὶ εὐρόντες αὐτῶν τὰ μὲν σωτικά, τὰ δὲ κίνου λυμαντικά, ἕκαστα μὲν εἰς τὴν ἀρετὴν, ταῦτα δὲ εἰς τὴν κακίαν, εἰς καθολικωτέρας ἐννοίας ἐκτετρα συνέκλεισαμεν· καὶ τοὶ οὗτ' ὄσμην καθόλου, οὔτε χρῶμα, οὔτε δέδρον, οὔτε φύλον, οὔτε ἀρετὴν, οὐ κακίαν τοῖς καθ' ἕκαστα ἐκτετραμένον ὑπάρχοντα· τὰ γὰρ τοιαῦτα οὐ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἔργα ἐστὶ τοῦ νοῦ, τοῦ ἐκ παλαιῶν τῶν καθ' ἕκαστα ἰδιότητων ἐν τῇ πλασουργούσῃ· τῇ τῆς ἀραπέσειος πύσει, (*) εἰσὶ δὲ πάντα οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὰ τῶν ἐκ τοῦ περιπέτου γένος, εἶδος, διαφορὰ, ἴδιον, καὶ συμβεβηκός· περὶ ὧν εἴρηται ἐν τῇ λογικῇ (λ.) ἰκτινῶς.

Περὶ δασήματος, τόπου, κινήσεως, καὶ ἡρεμίας, ἐν ἧ καὶ περὶ χρόνου.

Ἐπιπέδον Διάστημα εἰσὶν ἡ τοπικὴ αὐτῆ ἕκτασις, ἐν τῇ τῶν πάντων, ὁ ὄρατος ἀπὸς διαστάσεως νήχεται οὐ ἐκτὸς εἰ ἐπιπροσεπεκτείνεται τοῦ διαστήματος, οὐδὲν οὐδέ τις οὐδὲν οὐδαμῶς· Τούτου οὖν ὁ ἕκαστον τῶν χωρίων κατέχει μέρος, τούτου τύπος καλεῖται· τύπος γὰρ ἐστὶ τὸ τοῦ περιέχοντος μέρος, καθ' ὃ περιέχει τὸ περιεχόμενον· ἔστι δὲ ὁ μὲν καθόλου, ὃν τῶν πάντων κατέχει ὁ δὲ ἐπὶ μέρος, ὃν ἕκαστον τῶν ἐπὶ μέρος κατέχει· Κίνησις δ' αὖ ἐστὶν ἡ μὲν τοπικὴ, ἡ δὲ ἀπείριστα μεταβολὴν, ἢ ἀλλοίωσιν· κακείνη μὲν ἂν εἴη ἐνέργεια τοῦ κινουμένου ἐν τῷ κινουμένῳ, ἐκ τύπου παραλλάττουσα τόπον, ὡς ἡ

(*) Ἀλλ' καὶ Πλάτων, φασὶ, περιεχόμενα ἐπὶ ταῦτα τὴν τοῦ διαστήματος πύρρῳσιαν, ὡς ἔστιν, τράπεζαν μὲν, ὡς Πλάτων, καὶ κύβον ἔρω· τράπεζα δὲ, καὶ καθόλου ἔρω· ἔ δὲ, ὀφθαλμοῦ μὲν γὰρ, ἔρω, εἰς ταῦτ' ἔραται, ἔρω· εἰς δὲ τράπεζα δὲ, καὶ καθόλου ἔρω· ἔ δὲ, ὡς ἔρω.

Ευλή του λίθου· αὕτη δὲ, ἰδὸς τις ἀπὸ τοῦ δυνάμει ἐπὶ τὸ ἐνεργεῖα διακίθάζουσα οὕτω τὸ ὕδωρ τῆ τοῦ πυρὸς ἐπέιξει θερμαινόμενον, μεταβάλλει εἰς τὸ ἐνεργεῖα· καὶ πάλιν τῆ τοῦ κατεπείγοντος ἀπυρροῖα καλινδρομεῖ· Ἡρεμία δὲ πάλιν ἐστὶν ἡ τοῦ πεφυκότος κινεῖσθαι ἀκινησία· τὸ γὰρ πεφυκὸς κινεῖσθαι, μὴ κινούμενον, ὅτε, καὶ ἐνθα, καὶ ἴσος πέφυκε, λέγεται ἡρεμιῶν· Ἐκ δ' οὖν τῆς κινήσεως ἢ τῆς διαδοχῆς τοῦ χρόνου εὐθὺς ἡμῖν περάγεται ἐννοια· διὸ καὶ τὸν χρόνον ἀριθμὸν, εἶτ' οὖν μέτρον κινήσεως καὶ ἡρεμίας εἰσὶ τινες ὀρισάμενοι· τὴ γὰρ ἐν εἶη καὶ οὗτος, ἢ συνεχῆς τις ἐκ διαδοχῆς τῶν μερίων, καθ' ἃ τὰ κινούμενα καὶ τὰ ἡρεμῶντα μετρεῖται, παραλλαγή· Ἐστὶ δ' ἔτι ὁ χρόνος τότε ἀριθμῶν καὶ τὸ ἀριθμούμενον ἅμα· ὥσπερ γὰρ καὶ μέτρον τι οὖν ὁ μέδιμνος, οὕτῃ ἐστὶ τὸ ἀγγεῖον τὸ μετροῦν καὶ ὁ μετρούμενος σῖτος· οὕτω καὶ ὁ χρόνος τὴν ἡμερούσιον, φέρε, κίνησιν ἀριθμῶν τοῦ ἡλίου, ἀντιμετρεῖται καὶ αὐτὸς ὑπ' ἐκαίνης.

Περὶ Ἀδρανείας, συμπαθείας, καὶ Ἀντιπαθείας.

§. κ. Ἐγκεῖται τοῖς σώμασιν ἅπασι δυνάμεις τις καλουμένη Ἀδράνεια (εἰ μὴ τις εἶποι οὐ δύναμιν, ἀλλ' ἀδυναμίαν μᾶλλον τούτῃ εἶναι) ἧς ἡ ἐνεργεῖα ἐστὶ φυλάττειν τὸ ἐν ᾧ ὑπάρχει σῶμα ἐν τῇ παρουσίᾳ αἰεὶ καταστάσει, ὥστε κινούμενον μὲν τοῖς κινούουσιν ἀντιπαθεῖν· ἡρεμοῦν δὲ, ἀνθίστασθαι τοῖς κινούουσιν, ἅτε δὴ πεφυκὸς αἰεὶ καὶ ἡρεμοῦν μηδέποτε κινεῖσθαι· καὶ κινούμενον, μηδέποτε λήγειν, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἐξίτασθαι φύσεως, εἰμῆ ποτε ὑπὸ ἐξωτερικῆς αἰτίας βιάζοιτο· Συμπάθεια δ' αἰ καὶ Ἀντιπάθεια εἰσὶ δυνάμεις τοῖς σώμασιν ἐνυπάρχουσαι ἐναντία ἀλλήλαις· ὧν ἡ μὲν, Ἐλξίς· ἡ δὲ, Ὄσις καλεῖται· ἡ μὲν, ἔλκουσα τὰ πλησίον πρὸς ἐσθῆν· ἡ δὲ, ἀποκρουομένη, καὶ ἀποπέμπουσα. Καταφαίνεται δὲ καὶ ἐν πολλοῖς μὲν ἄλλοις τὸ τῆς Ἐλξεως ἔργον· μάλιστα δὲ πάντων ἐν τῇ μαγνήτιδι πρὸς τὸν σίδηρον· πολλὰ δὲ καὶ τῆς ὤσεως ἔργα κατὰ τῆς ἀν ζητῶν ἐν τῇ φύσει· ὕδωρ γὰρ μίξας ἐλαίῳ, αὐτίκα ἔβη· τὸ μὲν ὕδωρ κάτω διακρίθην, τὸ δὲ ἐλαίον ἄνω ἐπιπυλάξεν· αἴτιον

δοι, ἢ ἐλαίς μὲν τῶν ὑποκρίσεων πρὸς ἄλλα, ἢ ὕσιν δὲ βίαιον
 κέρων πρὸς τὰ ἀλλόφυλα ἢ μάλλον εἰπεῖν, τὸ ὑφ' ἑαυτῶν ἢ τὰ
 ἀλλόφυλα ἰσχυρότερον ἔλασθαι, θαπτεροὶ αὐτῶν ἐποίησε τὴν διά-
 κρίσιν χαλκῶν γὰρ χρυσῶ μεμιγμένον ἐξ ἡμισίας, εἰς ὅσον νήτρου
 αἰς, διέσπασε παραγρημα τὰς φύσεις ὁ γὰρ χαλκὸς πλείω πρὸς
 τὸ νήτρον, ἢ τὸν χρυσὸν κεκλιμένος ἀμπαθείαι, πρὸς ἐκεῖνο κατα-
 κράτη ἐκκρίθησεται (*)

Περὶ ὄρισμένου καὶ ἀόριστου, πεπερασμένου
 καὶ ἀπεύρου, αἰωνίου καὶ ἀϊδίου.

§. κα. Τῶν λεγομένων τὰ μὲν εἰσὶν ὄρισμένα, τὰ δὲ ἀόριστα
 καὶ ὄρισμένον μὲν ἐστὶ, καθ' ὃ λέγεται αἰσθητῶς, καὶ οὐ τὸ γε ἀντι-
 κείμενον, ἢ τῷ εἶδει ἕτερον οἷα ἂν ἀληθῶς κατηγορηθεῖται οἷον, ὁ
 δὲ αἰσθητῶς λευκὸς ἐστὶ. Τούτου οὐκ ὡς ὄρισμένου οὐκ ἂν κατηγορηθεῖται
 οὔτε τὸ ἀντικείμενον μέλας, οὔτε ἄλλο τῷ εἶδει ἕτερον, οὐ τὸ ἐρυ-
 θρὸν, οὐ τὸ φικίον, εἰς ὅσον ἂν εἴπῃς τὸ δὲ γένει ἕτερον, μάλιστα
 τὸν γὰρ λευκὸν καὶ ἐπιστήμονα εἶναι οὐδὲν ἂν κωλύει, τὸ μὲν τῆς
 οὐσίας ὄν, τὸ δὲ τοῦ χρώματος εἶδος ἀόριστον δ' αὖ ἐστὶ, καθ' ὅσον
 οὐκ ἂν ἀληθῶς λέγοιτο, οὔτε τὸ ἀντικείμενον, οὔτε εἰ εἶδει, ἢ γένει
 ἕτερον εἴη τί οἷον, ἀνθρώπων εἰπεῖν μὴ λευκὸν, οὐκ ἂν ἀληθῶς
 κατηγορηθείαι αὐτοῦ τὸ ἀντικείμενον μέλαν, οὔτε τὸ τῷ εἶδει ἕτε-
 ρον ἐρυθρὸν, οὔτε τὸ τῷ γένει, τὸν ἐπιστήμονα (**).

§. κβ. Πεπερασμένον δὲ αὐθις, αὐτὰ κέρατα κεῖται κατὰ τὴν
 ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἀπειρον δὲ πάλιν, αὐτὰ κέρατα οὐκ ἔστιν εὐρεῖν
 τούτου δὲ τὸ μὲν ἐστὶ σχετικόν, τὸ δὲ ἀπὸλυτον καὶ σχετικόν μὲν
 εἰς τὴν ἡμετέραν γνῶσιν διαλαμβάνον, ὡς ὁ Γόρδιος δεσμός, ἢ πε-

(*) Ἰδίως περὶ τῶν ἀποκρίσεων τούτων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐπιτομῇ Φυσ. Ε. καὶ ἐξῆς.

(**) Ἐπὶ δ' οὐκ ὅτι τῶν ἀμείνων ἀντικειμένων ἢ προκρίσεως θαπτεροῦ ἀπεφατικῶς οὐκ εἰ-
 πολεῖται τὴν ἀοριστίαν τοῦ ἀντικειμένου οἷον, λίαν εὐ εἶναι, ἀρα τίθηται καὶ, οὐκ ἔτι μὲν
 εἶναι, ἀρα νῦν θάπτερον γὰρ τούτων προκρίσεων ἐν τῷ λόγῳ ἀπεφατικῶς, ὡριστὸς τὸ
 ἕτερον καταφατικῶς.

μιτουμένην Ἀλέξανδρος λέγεται καὶ τὸ πλῆθος τῆς ψάμμου ἢς θάτερον τῶν περάτων ἡμῖν ἀγνοεῖται· ἀπολύτων δὲ, οὐ οὐδ' ἂν ἐπιβολῇ τοῦ νοῦς πέρας τῆς ἐκτάσεως εὐρεῖν ἐξικνούμεθα· οἶον, τοῦ παντός τούτου, ἀπείρου ὑποτεθέντος, πέρατα καθ' ἑκάτερον τῆς διόλου τούτου διακρούσης διαμέτρου καταλαβεῖν· οὐ ἄρισμόν ἐκεῖνον ἀπέδωκαν· ἀπειρόν ἐστιν, οὐ πέρας μηθέν· ἢ, οὐ τὸ πέρας κέντρον ἐστὶν αἰεὶ τοῦ αὐτοῦ· ἢ, οὐ κέντρον μὲν πανταχοῦ, περιφέρεια δὲ οὐδαμοῦ· λέγεται δὲ ἔτι τὸ ἀπειρον κατὰ τε προσθήκην, καὶ ἀφαιρέσιν· προσθήκη μὲν, ὡς ἡ μονὰς ἀριθμῶ προστιθεμένη αἰεὶ, προήκει ἐκ' ἀπειρον· ἀφαιρέσει δὲ, ὡς τὸ συνεχὲς ποσὸν αἰεὶ νεοραῖς ἐπιβολαῖς διακρούμενον· ὁ καὶ ἀπειροστόν μάλιστα λέγοιτ' ἂν, τὸ ἐκ' ἀπειρον ἐλαττούμενον· ὁ δὲ χρόνος αὐθις ἐπ' ἄμφω τῆς ἀπειρότητας προήκειν δοκεῖ, αὐξόμενος μὲν προσθήκη, μειούμενος δ' ἀφαιρέσει· Ἀλλ' ὡσπερ ἡ τοῦ ἀπείρου τῆς τοῦ διαστήματος ἐνωθεῖσα ἐννοία, παράγει τὴν ἀπειρότητα· οὕτως ἡ αὐτὴ συνελθούσα τῆς τοῦ χρόνου ἐννοίας, παράγει τὴν αἰδιότητα, ἣτις ἐστὶν ἡ ἀπειρότης πρὸς τὸ μᾶλλον τοῦ χρόνου· ἢ καὶ τὸ παρεληλυθὸς προστιθέμενον, τὴν τῆς αἰωνιότητος δίδωσιν ἀπειρίαν· αἰωνιότης γὰρ καὶ αἰδιότης ἀμέτρητα ἄμφω· ἢ μὲν, ἀρχῆς καὶ τέλους ἐπέκεινα οὔσα· ἢ δὲ, τέλους μόνου, ἅτε δὲ ἢ μὲν, ἐκατέρωθεν· ἢ δὲ, ἐτέρωθεν περάτων ἐκπίπτουσα· λέγεται δ' ἔτι τὸ ἀπειρον καὶ κατὰ τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ· τὸ μὲν, τὸ κατὰ τὴν διαδοχὴν ἔξω γινόμενον πέρατος· τὸ δὲ ἐνεργείᾳ, τὸ ὑποτιθέμενον διάστημα ἀπειρον εἶναι· διενέγκοι δ' ἂν ταῦτ' ἀλλήλων, ἢ τὸ μὲν δυνάμει ἀληκτὸν τινα ὑποτίθῃσι τὴν πύλοσιν τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως· τὸ δὲ ἐνεργείᾳ ἀναύχητόν ἐστι, καὶ ὅλως ἀπραχέσιον· τοιοῦτος δὲ μόνος ἐστὶν ὁ θεός, ὁ καὶ ὅλης καὶ πέρατος παντός ἐπέκεινα καὶ ὧν καὶ ὑμνούμενος (*).

(*) Ἰστίον δ' ἐπὶ ταῖς λαχούσι ποσότητος τὸ ἀπειρον κυρίως ἀπεδιδόμενον, κἰπὶ τὰς ποιότητας μετανέμεται· ἔνθα πέρατα μὲν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπίκειαν καταλαβεῖν χαλεπὸν (τῶν γὰρ προστικῶν τούτοις ἴδιον), βαθαῖον δὲ τὸ πᾶν, καὶ ἅλως ἐπιπέσει, οὐ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἴσασον, ἀλλὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἴσασον θεωρούμενος οὕτως γὰρ καὶ ἀσφίαν, καὶ γῆν, καὶ δύνανται ἀπειροσὺν λέγεσθαι.

Περὶ Αἰτίων.

§ κγ. Τῶν δὲ αἰτίων εἰς ἑξάδα πληθυντομένων τὸ μὲν ἐστὶ ποιητικόν τὸ δὲ, τελικόν· τὸ δὲ, ὑλικόν· τὸ δὲ, εἰδικόν· τὸ δὲ, ὄργανικόν· τὸ δὲ, παραδειγματικόν ἢ καὶ ἄλλως ἐστὶ φράζειν οἶον, τὸ ὑφ' οὗ, τὸ δι' οὗ, τὸ ἐξ οὗ, τὸ καθ' οὗ, τὸ δι' οὗ, τὸ πρὸς οὗ ὧν τὰ δύο τελευταῖα, ὡς ἐντέτακτα μάλλον ἔντα, ἀπέκλεισαν οἱ περὶ ταῦτα θεινοὶ διὸ καὶ ἡμῶν λόγος περὶ τούτων οὕτως ἔσται, ὡς ἀναγομένων τοῦ μὲν, εἰς τὸ ποιητικόν· τοῦ δὲ παραδειγματικοῦ, εἰς τὸ εἰδικόν· τῶν δὲ λοιπῶν τεσσάρων τὰ μὲν προαγοόμενα δύο ἕκτος εἰσι τοῦ αἰτιατοῦ τὰ δὲ ἐπόμενα ἐνωκάρχουσιν· εἰπωμεν δὲ περὶ τούτων ἑκάστων ἰδίᾳ ἕξτις.

§ κδ. Τούτων οὖν ποιητικόν ἐστὶ τὸ ὑφ' οὗ, ἢ πρώτη τῆς μεταβολῆς, ἢ γαῦν τῆς ἀρεμῆσεως, ἀρχὴ ἢ ὅπερ ἀπώσοῦν ἐνεργούν, ἀρχὴ τῆς αἰτίας τῆς ἐπέξεως γίνεσθαι· διακρίεται δὲ εἰς τὸ φυσικόν, μεταφυσικόν, καὶ ἠθικόν· καὶ φυσικὸν μὲν ἐστίν, ὃ τῇ ὑπαρχούσῃ δυνάμει ποιεῖται ἕκτος ἑαυτοῦ, ὡς ὁ ἀποδοῦμος οἰκίαν. Μεταφυσικὸν δὲ, τὸ μόνον λόγῳ διακρινόμενόν τι ποιῶν· οὕτω αἰτίαν ποιητικὴν φασὶν νοῦ καὶ βουλήσεως τὴν ψυχὴν· καὶ αὐτῶν μὲν δυνάμεων τὰς οὐσίας τῶν δὲ ἐνεργειῶν αὐτὰς τὰς δυνάμεις· (ια.) ἠθικὸν δὲ αὐτὸ πάλιν τὸ μὴ δι' ἑαυτοῦ, δι' ἑτέρου δὲ εἰς ἕτερόν τι ποιῶν· οἶον, ὁ προτρέψας, ἢ δυνάμενος μὲν κωλύσαι, μὴ κωλύσας δὲ, ἀλλὰ συναινέσας τὸν φόνον· Πρὸς δὲ τούτοις τοῦ φυσικοῦ, ὃ καὶ κυρίως ἐστὶ ποιητικόν, τὸ μὲν, μετὰ βουλῆς ποιεῖ, ὡς πρὸς τι τέλος ἀφουρῶν· οἶον, ὁ τὸν πολέμιον ἀπακτείνας, ἢ ὁ ἀκοδομησάμενος οἰκίαν· τὸ δὲ, ἀναγκάτως (ια), ὡς τὸ πῦρ καίον, ὡς ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπειγόμενον φύσει· ἐπὶ δὲ τούτοις κακεῖνο περὶ αὐτοῦ θεωρεῖται, ὡς ἄλλα μὲν αὐτοῦ προσεχῆς τι καὶ ἄμεσον, οὗ μεταξὺ καὶ τοῦ αἰτιατοῦ οὐδὲν ἐγγωρεῖ ἕτερον δὲ πᾶρρω καὶ ἔμμεσον· οἶον, προσεχῆς μὲν αἰτίον τῆς πτώσεως τοῦ γενάρχου ἢ εἴνα· πᾶρρω δὲ, ὁ ὄφις· εἰ δὲ βούλει, κατὰ τὸν διάβολον πᾶρρωτέρω προσαναγκάσει ἂν τὴν αἰτίαν· καὶ ἐπὶ πᾶρρωτέρω ἐπὶ τὸν φόνον· ἔτι δὲ τὰ μὲν, πρῶτά ἐστιν

οἷον ὑμνεῖται πρόριστον ὁ Θεός, τὸ ὑπέρτατον, τὸ αἰώνιον, τὸ μηδε-
νὸς ἠρτημένον, τὸ ἀυτοκίνητον, μὴ δὲ τὸ ἀκινήτως τὰ πάντα
κινουῦν καὶ κωσμοῦν· τὰ δὲ, δεύτερα, καὶ ἀπηρτημένα τοῦ πρώτου,
ὕψ' οὐ τό, τε εἶναι ἔχει λαβόντα, καὶ τὸ κινουῦν.

§. κβ. Τὸ δ' αὖ Τελικὸν οὐδὲν ἂν εἴη, ἢ τοῦτ' αὐτὸ, εἰς ἃ τὸ κατὰ
τὰ βουλήν ποιητικόν ἐστιν ἀφορῶν· ὁ νοεῶς παριστάμενον, κινεῖ
τὸ πεφυκὸς εἰς ἐνέργειαν· (*) τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ἀγαθόν, εἴτε ἀληθές
ἢ δοκοῦν· περὶ οὗ εἰρήσεται ἡμῖν ἐν τῇ ἑξῆς· (μέ. καὶ ριέ.) ἔστι δὲ
καὶ τοῦ τελικοῦ ἄλλο καὶ ἄλλο προσεχές τε καὶ πύρβω· οἷον, ἀργυρο-
λογεῖ ὁ Ἡγεμῶν, ἵνα ὄπλα κατασκευάσῃτε· κατασκευάζει δὲ τὰ ὄπλα
ἵνα τὸ στρατιωτικὸν ἐξοπλίσῃ· ὀπλίξει δὲ τὸ στρατιωτικόν, ἵνα τοὺς
ἐχθροὺς ἀποκρούσῃται· ἀποκρούσεται δὲ τοὺς ἐχθροὺς, ἵνα τὸ λοιπὸν
ἂν εἰρήνη διέχῃ· Ἐνταῦθα τοίνυν προσεχές μὲν αἴτιον τῆς ἀργυρολο-
γίας ἐστὶν ἢ τῶν ὄπλων κατασκευῆ· ἔσχατον δὲ ἢ εἰρήνη· τὰ δὲ με-
σαῦτ' ἄλλο ἄλλου ἐστὶ μᾶλλον καὶ ἥττον πύρβωτέρω τοῦ προσεχούς·
Χρὴ δ' ἐν τούτοις κάκεινο εἰδέναι, ὅτι ταῦτά, τὰ γε μέσα, τελικὰ τε
καὶ ποιητικὰ ἡλλήλων εἰσὶ· τελικὰ μὲν, τῶν πρὸ ἑαυτῶν· ποιητικὰ
δὲ, τῶν μετ' ἑαυτὰ τεταγμένων· ἢ μὲν γὰρ ἀργυρολογία ποιητικόν
αἴτιον τῆς τῶν ὄπλων κατασκευῆς· ἢ δὲ, τῆς ἐξοπλήσεως· ἢ δὲ,
τῆς νίκης· ἢ δὲ, τῆς εἰρήνης· ἢ δὲ, τυχὴν τῆς εὐδαιμονίας· ταῦτά
δ' ὁμοίως καὶ τελικὰ τῶν πρὸ αὐτῶν τῶ οἷον πύρβωσαν ἐν τῷ λόγῳ
ἀνακρουμένω εὐρίσκειται.

§. κγ. Ἰλικὸν δ' αὖ τὸ ἕτερόν ἐστι τῶν ἐνυπαρχόντων τῇ αἰτί-
τῳ· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἢ ὕλη, ἐξ ἧς γίνεταί τι, ὡς ὁ ἀνδρὶς ἐκ γαλακῶ·
τῆς δὲ ὕλης ἐστὶ μὲν τι, ἢ πρώτη καὶ ἀνείδεος λεγόμενῃ, ἢ μόνον
καὶ τούτῳ νόθῳ λεγισμῶ ληπτῆ γιγνομένη, ἢ μηδὲν, μὴ πυσίν, μὴ
ποιόν, μὴ ἄλλο τι, οἷς τὸ ὄν ὄριται, ὡσα (λογ. λα.) ἀμορφος μὲν
ὑποτιθεμένη, πάσης δὲ μορφῆς δεκτικῆ γιγνομένη· αὕτη πρώτη κα-

(*) Ὅμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ παρὰ Πλουτάρχῳ (Περικλ. β.) τὸ γὰρ κλέον, φασί,
ἐπ' ἑαυτὴν περὶ τῆς κινή, καὶ κρατικῆ· ὅστις ἕρως ἐκείνου, ἑθελούσων εἰς τῆς με-
μύσει τὸν θεατῆν, ἀλλὰ τῆς ἰσχυρῆς τοῦ ἕρως τὴν προκίρσιν παρεχόμενον.

λείπει ὕλη· δεύτερα δὲ, ἡ αὐτὴ προσλαμβάνουσα τὸ εἶδος, ἅπερ ἐστὶ τῶν στοιχείων, γῆ, ὕδωρ, ἀήρ, πῦρ· τρίτη δὲ, ἡ τῶν ἐκ τῶν αὐτῶν μικτῶν καὶ συνθέτων, ὡς ὁ χαλκός. Τούτων δὲ ὡς ἔχοντων, τὸ μὲν πρώτον ὑλικὸν αἶτιον καθ' αὐτὸ μὲν ἐστὶν ἀνεπίστατον, μόνον δὲ λόγῳ καὶ ἀμυδρῶ λογισμῶ λαμβανόμενον· τὸ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον, ὑποστατικά, ὡς καὶ ταῖς ὕλαις ὄντα καὶ ὑμεσῶν· ὧν τὸ μὲν ἐστὶν, ἡ τετρακτὺς τῶν στοιχείων· τὸ δὲ, τὸ ἐξ ἐκείτων μικτὸν καὶ ἔστιν οὕτως ἢ μὲν πρώτοι ὕλη ἢ ἀνείδεος, καὶ ἀκατανόητος, αἶτιον ὑλικὸν τῶν ἐκ τούτων καὶ τοῦ εἶδους ἀπλῶν, οἷον τῶν στοιχείων· τὰ δὲ στοιχεία τῶν ἐξ αὐτῶν συνθέτων οἷον, τὸ ἕλκον περιέχει γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, καὶ πῦρ· καιόμενος γὰρ αὐτοῦ, τὸ μὲν εἰς πῦρ, τὸ δὲ εἰς ἀέρα, τὸ δὲ εἰς ὕδωρ, τὸ δὲ εἰς γῆν ἀποκρίνεται ὡς καὶ τὰλλα εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν.

§. κγ'. Εἰδῶν δὲ, τῶν ἐνυπερχόντων τὸ δεύτερον, αὐτὸ τούτ' ἐστὶν, ὃ ἢ ὕλη λαμβάνει εἶδος, καθ' ὃ ἕτερου ἕτερον διενήνοχεν· οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη, τὸ εἶδος, ἢ σύστημα γνωρισμάτων καὶ χαρακτήρων, οἷς παντὸς ἄλλου τὸ ὄν περιγράφει διακρινόμενον· διακρίειν δὲ καὶ τοῦτο εἰώθασιν εἰς μὲν τὸ φύσει, ὡς τὸ τοῦ χρυσοῦ· εἰς δὲ τὸ τῆς τέχνης. ὡς τὸ τῆς φιλικῆς ἄλλως δὲ καὶ πάντα τὰ τε ὑλικὸν καὶ τὸ εἰδικὸν γενικώτερον ἐν τῷ πρακτικῶ συγκλεισθήσεται· ἴδε ἔνωσις. Διατασθε κς.

Περὶ Ἀληθείας καὶ Ψεύδους, Τάξεώς τε, καὶ Ἀταξίας.

§. κδ'. Ἀλήθεια παρὰ τὸ πῦρ βω λήθης εἶναι εἰρησθῆαι δοκεῖ· ἀληθές γάρ, ὃ ἂν συμφωνῆ πρὸς τὸν νοῦν, καὶν νόημα, καὶν λόγος, καὶν πράγμα τούτ' ἢ. Τῆς δὲ ἀληθείας ἡ μὲν ἐστὶ μεταφυσικὴ· ἢ ὅτι λογικὴ ἢ δὲ τῆσφ' καὶ μεταφυσικὴ μὲν ἐστὶν, ἐπειδὴ ἂν ἕκαστον τῶν ὄντων σύμφωνον ἢ πρὸς τὸν λόγον τοῦ δημιουργοῦ· ὃ ἐστὶν, ἐπειδὴ ἂν ἕκαστῳ προσῆ τά τε πάθη καὶ ἴδια, ἃ φύσει αὐτῷ παρὰ τοῦ δημιουργοῦ ἐμπεφύκεται· οἷον, ὃ χρυσοῦς ἀληθής ἐστὶ, τά τε ἴδια καὶ τὰ πάθη, τὰ τῆ αὐτοῦ προσανήκοντα οὐσίῳ, ἔχον ἐν ἐκτυτῷ ὁμοίως δὲ καὶ ταῖς ἐκ τῆς τέχνης συμβαίνει· ἐπειδὴ γὰρ τὸ ἀποτέλεσμα

τάμην, καὶ δικαιώσονται, καὶ εἰ περὶ πλείους τελευτήτες τούτων
δὲ κατὰ σύνθεσιν πως, τίς ἐν τῷ τῶν προσόντων πλείει, ὧν φύσις
τίς μετέχον νοεῖται, θεωρεῖται τὸ πλῆρωμα. Πρὸς δὲ τούτοις, τῆς
ἀπλῆς αὐτῶν πάλιν ἢ μὲν ἐστὶν ἀναύξητος πᾶν καὶ ἀμείωτος, καὶ ἐν
ἀπειρίᾳ τὴν ἀκρότητα ἔχουσα, ὡς ἡ τελειότες τῆς ὑπερτάτης καὶ
ἀκράτου φύσεως. ἢ δὲ τοῦ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐστὶ δεκτικὴ, ὡς ἡ
τῆς πεπερασμένης φύσεως ἀνθρώπου. τὸ μὲν γὰρ ὑπερτάτον ὄν καὶ ἐπι-
τίθει καὶ πληθεῖ μετ' ὑπερπλοῦς τῆς ἀπλῆτος τὰς ἀπλῆς ἀπλῶς
τελειότητος ἐν ἀπειρίᾳ ἔχον, ἡλίκαυ καὶ ὅσα οὐδ' ἂν ἰξισχύσειε νοῦς
ἀνθρώπου περινοῆσαι, ἀπειροτέλειον καὶ ἀπλῶς τέλειον ἐξυμνεῖται.
Τῶν δὲ περὶ αὐτὸ ὄντων, ὅσα μὲν τῆς τῶν ἐσχάτων ὄρων τῶν τε κατ'
εἰπέσιν καὶ πλεθὺν προσανακόστας αὐτοῖς τελειότητος ἐστὶν εὐ-
μοιρήσαντι, τέλει τῶν καὶ αὐτὰ κατὰ τῶν ὅσα δ' ἂν ἐλαττωταί,
ὡς τῶν κατὰ τῶν ἐσχάτων ὄρων μὴ ἐπιανοόμενα, καὶ ὅσων, το-
σούτων ἄλλο ἄλλο ἀτελέστερα ἐξελέγχεται. Διὸ τὰς ἐλάχιστους τῶν
τελειότητων ἐν παραθέσει πρὸς τὰς μείζους τὰς ἀτελειότησι μᾶλλον
συνακτατάπειν οὐδὲν ἂν κωλύοι. τὸ γὰρ ἥττον τέλειον, πρὸς τὸ
μᾶλλον τοιοῦτον παραμετρούμενον, ἀτελέστερον. λέγεται δ' οὖν τέλειον
τὸ μὲν, ἡθικῶς. τὸ δὲ, φυσικῶς. τὰ δὲ, μεταφυσικῶς. καὶ ἡθικῶς
μὲν, εἴτις ἐκ περισσοῦς ἀρετῶν, ὧν ἐκ λιπαροῦς μελέτης ἐν ἔξει
ἐγένετο, τέλειος οὕτω κατέστη. φυσικῶς δὲ, ὡς ἂν ἐν ἀκροτάτῃ εὐε-
ξίᾳ καὶ ἀκμῇ τῶν κατὰ φύσιν αὐτοῦ προσκρουσῶν τῶ εἶδει δυνά-
μειον, εἴτε ἀνθρώπου, εἴτε αὐτοῦ, εἴτε ἵππου, ἢ ὕπνου, τέλειος ἢ με-
ταφυσικῶς δὲ τέλειον τί ἐστίν, εἰ πάνθ' ὅσοις αὐτῶ ἢ φύσις γνωρί-
ζεται, κατὰ τὸ πλεῖστον πάντα πλουτεῖ, ὡς ὁ χρυσοῦς τὸ σιρρόν, τὸ
χρυσόν, τὸ βαρὺ, καὶ τὰ τοιοῦτα.

§. 2. Ἡ δὲ ἀναθύτης τελειότης τις καὶ αὐτὴ τυγχάνει γε οὕσα,
καὶ κατὰ τούτο ἀπὸ τῆς διενέγκουσαν ἂν ἀλλήλων ἢ ἢ μὲν πρὸς
τὰς γνωστικὰς τῶ νοῦς ἀναφέρεται δυνάμεις. ἢ δὲ ἀναθύτης πρὸς
τὴν πρᾶξιν ἀφορᾷ, τὴν θέλειον καὶ τὴν ὄραξιν τελειοῦσα. ἢ μὲν, ἐν
τῷ νοεῖν ἢ δὲ, ἐν τῷ ἐσθλατῶ καὶ ἐρετῶ τὸ τέλειον ἔχουσαν. ἔστι
γὰρ ἀναθύτης, οὗ πάντες ἐφίενται ἀνθρώπου ἀλλ' ὡσπερ ἡ τελειότης

αὐτῷ καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον μετέχουσα, ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ἔστι πολλάκις οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ, εἰσέππων καὶ μείζων, ἢ ἐκείνῳ μᾶλλον καὶ ἧττον τὴν θέλησιν τελειῶ, ἐαυτῆς γυνομένη. Ἰγὼ δὲ αὐτῇ ἀντίθετον τὴν κακίαν ἀπλῶς τε καὶ σχετικῶς ἀπλῶς μὲν, τὴν ἀπλῶς πρὸς αὐτὴν ἀντιβαίνουσαν· σχετικῶς δὲ, ὅτι καὶ αὐτὸ εὐ ἀγαθὸν πολλαχῆ τῆς ἄκρας ἐλλείπεται ἐπιτάσειας. Καθ' ἕσθιν οὖν ἐλλείπεται, κατὰ τοῦτο κακὸν ἔστι· καὶ τὸ αὐτὸ ἀγαθὸν, κακοῦ πρὸς γινόμενον αἴτιον, κακὸν λογισθήσεται οἷα εἰσὶν ὁ πλοῦτος, ἢ δούξα, καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα γε ὑπερυψώσαντα, εἰς ὕβριν τοῖς ἔχοντασ πολ- λάκις κατήνεγκεν· Ἄλλὰ περὶ τούτων ἐν τῇ ἠθικῇ εἰρήσεται ἀκριβέ- στερον (ριά. καὶ ἐξή.ς.)

Περὶ Εὐδαιμονίας

Ἄ. Εὐδαιμονίαν σαφῶς ὀρίσασθαι τοῖς τε παλαιοῖς καὶ τοῖς ἑπειτα φιλοσόφοις διαπεφάνηται· οὐδὲ γὰρ ξυνωδὰ ἀλλήλοις περὶ ταύτης ἐσθλέξαντο. Ἀριστιππος μὲν γὰρ ἐν τῇ τοῦ σώματος ἡδονῇ αὐτὴν περιώρισεν· ἀνεκτότερον δὲ πολλῶν τούτου περιλοσόφηκε περὶ αὐτῆς ὁ Ἐπίκουρος, ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ἐπὶ τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονὴν αὐτὴν μεθαρμύσας. οἱ δὲ Στωϊκοὶ αὖθις εἰς τὴν τῆς ψυχῆς περὶ τὰ δεινὰ καρτερίαν μετήνεγκαν· ὁ δὲ ἐκ Σταγειρίων πάλιν ὄλων ἰσμερῶν ἀρετῶν καταδέξας, ἐν τούτῳ ἔση τὴν εὐδαιμονίαν συνίστασθαι (*) Τῶν

(*) Αἱ κατ' Ἀριστοτέλην ἀρεταί, καὶ αἱ ἐκείνων αὐτῶν μάλιστα ὑπερβολαὶ καὶ ἐλλείψεις φέρονται αἰδοι.

Θρῆσύτης	ἀνδρία	δουλία
Ἀκλασία	σωφροσύνη	ἀνκισθησία
Ἄσωτία	λευθεριότης	ἀνελευθερία
Ἀλαξενία	μεγαλοπρέπεια	μικροπρέπεια
Κέρδος	δικαίον	ζημία
Λύθηδεια	σημνότης	ἀρίσκεια
Παχυργία	φρόνησις	εὐθυμία
Λυονότης	μεγαλόψυχία	μικροψυχία
Φιλότης	-----	ἐπιεικεία

ὁ δὲ νεώτερον αὐτῆς ἄλλα ἄλλων τῶν αἰρέσεων τούτων προαλλομε-
 νῶν Διόνειος ἐν τῇ τοῦ ἀληθοῦς ἀγαθοῦ ἀπολαύσει, καὶ τῇ τοῦ
 κακοῦ ἀπουσίᾳ τὴν εὐδαιμονίαν συνίστασθαι ἀπεφάνετο· ἀληθὲς δ'
 ἀγαθὸν ἐν οἷδε μόνον ἔσυχον καὶ ἀκέρτατον, τὸ ὑπέρτατον ὄν· οὐ
 ἢ ἀπόλαυσις, ὡς ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως, ἐν τῷ μετὰ θάνατον βίῳ
 καὶ ταῦθ' οὕτως ἔχειν οὐδέν· ὅμοιαι εἶναι τὸν ἀντεροῦντα καὶ ἡμῖν
 ἐν τῇ ἠθικῇ μάλιστα τοῦτο ἔσθαι· ἀλλ' ἤδη ζητεῖται, εἴτις καὶ
 ἐν τῷ βίῳ εὐδαιμονία ὑπάρχει· ὅτι μὲν οὖν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καὶ
 ἀταραξίᾳ ὑφίσταται τῆς ψυχῆς αὐτῆς, σύννοιδε πᾶς τις, ἀφ' ὧν αὐτὸς
 τε ἕκαστος τυγχάνει ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν ἀλλοιούμενος, καὶ
 τοὺς ἄλλους ὅρα τοῦτο πείσχοντας· ταῦτ' ἀλλ' οὖν γενέσθαι ἡμῶν
 διηνεχὲς μὲν οὐδένι δυνατὸν (πολλῶν γὰρ πρὸς τοῦτο, καὶ ὧν κα-
 τέλεξεν ὁ φιλόσοφος ἀρετῶν ἀπασῶν ἐγκρατεῖς ἡμᾶς δεῖ γενέσθαι
 ὁ βράδιον οὐδένι) ἐν μέρει δέ, καὶ διαλειμμάτων ἄλλος ἄλλου εὐ-
 δαιμονέστερος γίγνεται, ὁ τῶν παθῶν ἐπικρατέστερος, καὶ τοῖς
 προῦσιν ἐν ὑγιείᾳ τοῦ σώματος ἀσχοῦμενος μάλιστα (*)· ἐκεῖνο δὲ
 οὖν ἐπι ζητεῖται, πύτερον, πλείω χρόνον ἐν ἀταραξίᾳ τῆς ψυχῆς, ἢ
 ἐν κακοδαιμονίᾳ διάγομεν; τοῦτο μὲν οὖν ἄλλος ἄλλου, ὡς εἴρηται,

Ὀργιλότης	πράξις	ἀεργισία
Ἀλαζονία	ἐλπίς	εἰρωνία
Βυμβολογία	εὐτραπλία	ἀγροικία
{ Ἀρίσκεια }	φιλία	{ δυσκολία }
{ Κολακία }		{ δυσχερής }
Κατάκληψις	αἰδώς	ἀνασχυσία
φθίνεσι	νέμεισι	ἐπιχαιρική

ταῦτα δὲ καὶ ἄλλως ἐν ἄλλοις κίενται.

(*) Ἐστὶ δ' αὖ καὶ ἀπὸ τοῦ ἵθους πάλιν συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν· πρῶτον μὲν
 γὰρ τὸ συνιδεῖναι ἑαυτῶν ἀγαθὸν ἢ κακόν· καὶ πολλὴν ἔχει τὴν εὐδαιμονίαν· δεύτερον δὲ
 τὸ τῶν παθῶν κρατεῖν, καὶ τὴν φαντασίαν (περὶ οὗ εἰρησέσθαι μάλιστα ἐν τῇ ἠθικῇ) ὑφ'
 τῆς πανταίως ἢ ψυχῆ παραφύρεται, καλῶς κυβερνᾶν, καὶ τῆς ὑπαρχούσης ἀφαιρεῖ κα-
 κωδαιμονίας· τρίτον δὲ, καὶ ἀσυχίαν τινὰ εὐραῖν παρὶ ἐπεὶ οὐκ εὐλαγῶν σκεῖται· ἢ μὲν
 γὰρ διηνεχὲς ἀργία ἢ ἄλλοις μάλιστα ἐστὶν ἢ δὲ περὶ τὴν διατριβὴν τὴν ἀπ' ἐκείνης ἀγίων
 εὐδαιμονίας· διουσιδασίη.

διάφορον ἔχει· εἰδέ γε τὸ κεφάλαιον θεωρήσομεν, εὐρήσομεν τιμᾶς αὐτοῦς τὸ πλεῖον εὐδαιμονοῦντας· πλείω γὰρ, οἶμαι, τοῦ χρόνου μόρια ἐν εὐδαιμονίᾳ διαγιγνώμεθα· οἶον, ἐν δείπνοις, ἐν πύτοις, ἐν διατριβαῖς, ἐν μελέταις, ἐν ἀναγνώσεσιν, ἐν προσευχαῖς, ἐν θείαις, ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι, καὶ ἔργοις παντοίοις, τὸ ἡδὺ παρακείμενον ἔχουσιν· ἄλλὰ καὶ τοὶ ταῦθ' οὕτως ἔχουσιν, ὁ βραχυς ἐκεῖνος, καθ' ἓν κακοδαιμονοῦμεν, χρόνος μακρότερος ἡμῖν πολλῷ τῷ μέτρῳ δοκεῖ τοῦ πλείονος ἐν εὐδαιμονίᾳ· ὁ μὲν γὰρ τῆς εὐδαιμονίας, ὡς ἀκορῆτως προσεχούσης τῇ γαλήνῃ καὶ ἡδονῇ τῆς ψυχῆς, παραιρεῖται τὴν αἴσθησιν ἑαυτοῦ, ἡδιστος διαβρέων· τοῦτέστιν, ἢ τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ παρόντα ἡδέα προσοχῇ οὐ συγχωρεῖ καὶ τῆς τοῦ χρόνου βροτῆς αἴσθησιν λαβεῖν· ὁ δὲ τῆς χείρονος μόριος, ὡς πασχούσης ἐκείνης, καὶ σκευδούσης ἀποδράναι τὴν ἀπὸ τῆς ἀλγυδύνης αἰεὶ ἀκδίσαν, δριμυτέραν, καὶ δὴ καὶ χρονωτέραν κατὰ γε δόκησιν παρέχει τὴν αἴσθησιν· Κατὰ γοῦν τοῦτο διερμηνευθήσεται μάλιστα καὶ τὸ τοῦ Προφήτου· ὅτι τοῖς σωθησομένοις ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ παρουσίᾳ χίλια ἔτη, ὡς ἡμέρα ἢ ἑχθὲς· δῆλον δ' ὅτι καὶ τοῖς ἀπολωμένοις ἐν τῇ ἀπουσίᾳ ἢ παροῦσα ἡμέρα ὡς χίλια ἔτη· ἧς ῥῦσαι ἡμᾶς ὁ Θεός!

BIBΛΙΟΝ Β'.

II ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ.

§. λβ. Κόσμος τὸ δε τὸ πᾶν ἴκοντες, ὡς κατὰ κόσμον καὶ πληρεστάτην ἁρμονίαν παρὰ τοῦ σοφοῦ παραχθέν ἀρχιτέκτονος· Πυθαγόρας δὲ πρῶτος φέρεται ὁ τὴν προσοχίαν αὐτὴν ἀπιδεδωκώς τῷ παντί· Παρὰ δὲ τὸ κόσμος καὶ λόγος παρωνόμαται· ἢ περὶ τούτου ἐπιστήμη Κοσμολογία, ὡς λόγον ἀποδιδούσα ἐν γένει τοῦ κόσμου· ὁ δὲ πρῶτος περὶ αὐτῆς ἰδίᾳ πραγματευσάμενος Βύλιος εἶναι ὁ Γερ-

κινῶν πρὸς πάντων κλειῖται ὡς τῶν πρὸ αὐτοῦ σποράδην καὶ
ἀναμῖξ ἐν ταῖς φυσικαῖς καὶ μεταφυσικαῖς θεωρίαις ἀψυμένων τοῦ
πρῶτου, ὁ δὲ τὰς ἐξωτέρων αὐτῶν πρὸς ἀκριβῶς ἀναλύσας, καὶ
ἐν εὐμενέως μάλιστα κατακλίνας, καθαρὴν ἐπιστήμην τὴν περὶ
κόσμου πραγματείαν ἀπέσχετο. Κοσμολογία τοίνυν ἐστὶν ἐπιστήμη
ἢ γένει θεωροῦσα τὰ ἐν τῷ πᾶσι, ὡς ὅλον τι ἐκ πολλῶν μερῶν συν-
σπυζόμενον· εἰ γὰρ καὶ τῆ φυσικῆς ἐπιστήμης ὁ κόσμος ἐστὶν ὑποκείμενον,
καὶ φύσις ἰσχύματα μάλιστα, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς θεωρίας ἐστὶν
κατὰ τὴν διάφορον· ἢ μὲν γὰρ φυσικῶς τὸν πᾶσι καὶ ὑπε-
ρῶτα κόσμον, ὡς ἔχει φύσεως, θεωροῦσα, τὰ προσόντα πάθη καὶ
τὰ μεταβάλλει τῆς οὐσίας καὶ αἰεὶ κινουμέντης οὐσίας πολυπραγμο-
νεῖ· ἢ δὲ Κοσμολογία τοῦτόν τε αὐτὸν ἐν γένει καὶ κατ' ἀφαίρεσιν
ἀποφύτου τοῦ νοῦς πτεροῦ τυγχάνει πολυπραγμανοῦσα, καὶ δὴ καὶ περὶ
ἐκείνου, εἰς ἀνακτῆς πρὸς τούτων ὑφίστασθαι, τὴν σχέψιν ποιεῖται·
ἢ γὰρ Περὶ τῆς οὐρανῆς καὶ ἡμῶν δόξαν γράφειν, οὐ περὶ τὰς
ἀστέρας, ὡς τῶν τε πάλαι καὶ τῶν ἔπειτά τινες εἰκῆ, ἔπλασαν, ὅλον
τοῦ κόσμου ὅλησας, αὐτόματά τε, καὶ εἰμαρμένας διεπούσας τὸν κόσμον
ἀπογεγνῆτες, ἐνδοτρίβομεν· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα, καὶ ὅσα μάλιστα οἱ
ἐπιτὸν Καρτίσιον ἔπλασαν, τοῖς πρὸς ἡδονὴν φιλοσοφεῖν ἔγνω-
σαν ἄσκαντες, διακρούμεν τὴν ὅλην πραγματείαν εἰς κεφάλαια
ἑξήκοντα· πρῶτον μὲν, περὶ Κόσμου· δευτέρου δὲ, περὶ Ἀρχῶν, ἐξ
ἧς τὰ σώματα· τρίτον δὲ, περὶ τῶν ἐνοικῶν ταῖς οὐσίαις δυνά-
μεων, καὶ τῶν φύσει κειμένων νόμων· καὶ τέταρτον περὶ Ἀρχῆς καὶ
ἀμειβόμενος κόσμου.

Περὶ Κόσμου.

§ 1. Κόσμος μὲν πρῶτον τὸ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς τοῦτι ἡμῶν
ἀμειβόμενον σύστημα λέγεται· δευτέρου δὲ λόγῳ καὶ ἡ τῶν ὅλων καθ'
ἑαυτῆ καὶ πρὸς ἀλλήλα ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτοῖς ἐντεθεῖσα τάξις
καὶ διατάξις· ἐπειδὴ δὲ ἡ φύσις ταῖς τῶν ἐπὶ μέρος δυνάμεσι,
καὶ ταῖς ἐκ τούτων ἐνεργεσίαις (αἰ), ἄλλω ἄλλως εἰς ἐνὸς τέλους συν-

ἄπειρον πάντων ἐπίτευξιν, ὅ ἐστι τὴν ἀρμονίαν καὶ συντήρησιν τοῦ παντός, αἰεὶ κινουμένη τυγχάνει γε οὕσα, εἴη ἂν καὶ ὁ Κόσμος δραστήριος. Ἀλλ' ἵνα ἀπὸ τῆς τῶν ὑφωμένων θεωρίας ἐπὶ τὴν καθολικωτέραν αὐτοῦ χωρήσωμεν ἔννοιαν, πέντε ἐκεῖνα προσετασείον, αὐταῖς ταῖς αἰσθήσεσι διδασκάλῳ χρωμένους· Πρῶτον μὲν, ὅτι πολλὰ τῶν ὑφιστάτων κατὰ διαμυρῆν καίται, συνυφεστώτ' τε ἀλλήλοις καὶ συνυπάρχοντα· οἷον οὐρανὸς ὑφώμενος ἄνω, καὶ γῆ κάτω ἡμῶν ὑποπίδιον, παντοδαπὰ ζῶα τρέφουσα· ἄνω ἡμῶν φωστῆρες τε καὶ ἀστῆρες σφγχορεύοντες κύκλῳ διηνεκῶς· κάτω δὲ ζώων εἶδη μυρία, δένδρων τε καὶ φυτῶν παντίων, ποταμῶν τε καὶ θαλασσῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, τῶν μὲν μειζόνων, τῶν δὲ ἑλασσόνων· ἃ δὴ πάντα, οἷόν τινα τοῦ ὅλου σώματος μέλη, συνδιαμένει, τὴν ὅλοσφαιραν τῷ παντὶ παρεχόμενα. Δεύτερον δὲ, ὅτι πολλὰ ἐν τῷ διαδέχασθαι ἀλλήλα συνυφίστηκεν· οἷον, ἡ νύξ διαδεχομένη ἡμέραν, καὶ ἡμέρα ἐκ νυκτός ἀπαυγάζουσα· τὰ τε ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ἀλλοδιὰ διαδύχως γιγνόμενα καὶ φθειρόμενα, ὕδωρ εἰς ἀέρα μεταβαλλόμενον, καὶ ἀήρ, συμπιλούμενος φύγει, εἰς τὴν τοῦ ὕδατος αὐθις τρεπόμενος φύσιν. Τρίτον δὲ, ὅτι καὶ αὐτὰ ταῦτα κατὰ τε ποσὶν καὶ ποιόν, ζῶα τε καὶ φυτὰ, ἕτεραῖα καὶ ἑκάστην γιγνόμενα, αἰεὶ τε κινούμενα, καὶ τὸ ἡρεμεῖν ἀγνοοῦντα, οἷον δὲ τινα βυθὸν καὶ ἀπερβύθον ὑφίστανται ἄπαυστον. Τέταρτον δὲ, ὅτι ἄλλο ἄλλου γιγνόμενον αἴτιον καὶ αἰτιατόν, οὕτω τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἕκαστον παρεχόμενον, εἰς τὴν τοῦ ὅλου κόσμου συμπλήρωσιν συντελεῖ. Πέμπτον δὲ καὶ ἔσχατον, ὅτι μηδὲν ἐκτός τοῦ παντός τούτου ὑφίσταται, πρὸς ὃ ἂν τυχῶν ὡς μέρη πρὸς ὅλον ἀνάγοιτο· πύθεν γὰρ ἂν τις οἴσ' τε εἴη καὶ δεῖξαι ταῦτο, εἰ μὴ τις κρείττονι λόγῳ τῆς κτισθενούργου ὀυνάμεως, ἢ καὶ τὰ δύνατα δυνατὰ, ἔργον τίθειται τοῦτο; (*)

(*) Φέρεται παρὰ Πλουτάρχου Μικτροδωρὸς τις τῶν ἑπικουρίων εἰπῶν, ἵνα εἴχον γεννηθῆναι ἐν μεγάλῳ πεδίῳ, καὶ ἵνα κόσμος ἐν τῷ ἀπείρῳ ἑστίως ἔτεπεν εἶναι· ἀλλ' αὐτὸς οὐχ ἄλλως τὸ πᾶν ἴσως εἶπεν ἐκδεχόμενος ἐν τῷ λόγῳ· τὰ δὲ τοῦ παντός μέρη κατὰ συστήματ' ἕνα πλανητῶν εἰς κόσμου ὅλου μετασκευάσας· ἄλλως δὲ πῶς ἂν

Περὶ Ἀρχῶν, ἐξ ὧν τὰ σώματα σύγκεινται.

§. 3. Διττὴν τὴν ἀρχῶν παρὰ φιλοσόφους ὁμολόγηται εἶδος· αἱ μὲν γὰρ πρῶται εἰσὶν αἱ μὴτ' ἐξ ἄλλων, μὴτ' ἐξ ἀλλήλων γενόμεναι· αἱ δὲ δευτέραι, αἱ ἐξ ἄλλων τινῶν ἀπλουτέρων καὶ αἱ μὲν μεταφυσικαὶ ὀνομάζονται, αἱ κατὰ μὴν ἀφαιρέσειν ἐννοούμεναι, καὶ λόγῳ μόνῳ διακρινόμεναι· αἱ δὲ, ὅσον μηχανικαί, αἰσθηταὶ μὲν οὐ, φαντασίᾳ δὲ ἀμυδρᾷ λαμβανόμεναι. Πρῶται μὲν αἰν ἀρχαὶ μεταφυσικῶς ἢ τε ὕλη καὶ τὸ εἶδος· εἰσὶν, ὡς μὴτ' ἐξ ἄλλων ἀπλουτέρω, μὴτ' ἐξ ἀλλήλων γινόμεναι· ἢ τε γὰρ ὕλη αὐτὰ ὡς πρώτη τε καὶ ἀνείδεος ὑποτίθεται καὶ τὸ εἶδος ὁμοίως μὴτ' ἐξ εἴδους ἐτέρου, καὶ τῆς ὕλης ἀφηρημένον. Ὅτι δὲ αἱ ἀρχαὶ αἱ μεταφυσικαὶ αὐταὶ καὶ πρῶται ἀκούουσαι, οὐ κενά τινα, ὡς τισὶν ἔδοξεν ἐπινοίας ψιλλῆς εἰσὶν ἀναπλάσματα, ἀλλὰ φύσει τοῖς σώμασιν ἐναπάρχουσι, τὸ μὲν φύσει ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων οὐσίας κατὰ συνσπύρασμα ἔχουσαι· τὸ δὲ μεταφυσικῶς, ἐξ αὐτῆς τῆς κατὰ τὴν νοῦν ἀφαιρέσεως, ἐπινοία μόνῃ ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεναι, τοῦτο καὶ ἄλλως μὲν δυνατὸν ἀποδείξαι, ἀλλὰ καὶ τῶν πεφυκότων πρὸς ἀλλήλα μεταβάλλειν, γίνεταί φανερόν· παντὶ γὰρ τῷ μεταβάλλοντι δύο τινὲς ἀρχαί, ἐξ ὧν σύγκειται, ἐναπάρχουσαι θεωροῦνται, ἢ μὲν εἰδοποιούσα, ἢ δὲ δευρομένη τὸ εἶδος· τὸ γὰρ μεταβάλλον, εἴτε φύσει πύρασμα μεταβάλλειν, (*) οὐδὲν ἄλλο πάσχει, ἢ ἢ μὲν τῷ εἶδει αὐτοῦ προσῆν, ἀφαιρεῖται· ἕτερα δὲ ἀντ' ἐκείνων προσεπιδέχεται, καθ' ἃ τῆς προτέρας ἢ δευτέρας κατάστασις διακρίνεται· τότε διακρίνον ἄρα καὶ διασέλλον, τότε διακρινό-

κινῆσθε οὕτως τὴν ἀπειρον διένει ἀθήρα πιπιρασμένην νεῖ, ὥστε καὶ ἄλλοις παρὰ τὴν ἐρώμενον εὐρίαν κίσεως, εἰ μὴ τι εἴ ἀποκαλύψει:

(*) Φύσει μεταβάλλειν λέγεται τὸ οὕτω μεταβάλλειν, ὡς μηδὲν αὐτῷ μετὰ τὴν μεταβολὴν ἀπωλείσθαι, ὡς οὐδὲν τῷ εἶδει μόνον ἐωρᾶτο προσέχοντα, ἕτερα δὲ προσεγγίγεσθαι· διὸ καὶ ἄριστοτέλης τὴν εἰσαγωγή ταύτων μεταβολῆν ἐπινοίας, μεταβολῆν ἀπιδίδου εἶναι τῷ ἕκαστῳ εἰς ὅσον, ἕκαστα μόνον τῷ αὐτῷ αἰσθητῷ ὑποκειμένου· μεταβάλλειν δὲ κατὰ συμβεβηκός φασιν τὸ καὶ μετὰ τὴν μεταβολὴν διασώζειν τῶν αὐτῷ τῷ εἶδει προσέχοντων τὰ πλείονα. Εἰς μεταφ. φησὶ.

μενον και διοριζόμενον δύο εισιν ἀρχαὶ πρῶται, ἡ ὕλη και τὸ εἶδος, φύσει τοῖς σώμασιν ἐνυπάρχουσαι.

§. λς. Ἐλθωμεν δὲ ἤδη και ἐφ' ἃς δευτέρας Ἀρχὰς ἐφικμεν εἶναι· τριακτάς δὲ τὰς ἐξ ἄλλων εἴρηται εἶναι· και εισιν αὐται αἱ ἄτομοι σωματικαὶ φύσεις, ὡς ἐξ ὕλης και εἶδους τῶν και πρώτων οὐσιῶν ἀρχῶν συγκροτούμεναι δεύτεραι· δεύτεραι μὲν μεταφυσικῶς· φύσει δὲ πρῶται πρῶται γὰρ φύσει και αὐται· φύσει γὰρ οὐσαι ἀπλαῖ, οὐτ' ἂν ἐξ ἄλλων προτέρων συγκροτηθεῖεν (ἐννοητέον δὲ γὰρ φύσει, εἴγε μεταφυσικῶς, ὡς ἐξ ὕλης και εἶδους συμπεφυκυῖαι, ἐβρέθησαν δεύτεραι) οὐτ' ἂν εἰς ἄλλας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ φύσει δυνάμεων ἀπλουτέρως ἀναλυθεῖεν. Μηχανικαὶ δὲ ἤκουσαν αὐται, εἴγ' ἐξ αὐτῶν διαφόρων ἐκτεινομένων, και ποικίλως σχηματιζομένων και διατιθεμένων (*) ἕκαθ' οὕτως εἰπεῖν οἶονεὶ τεχνουργεῖται· Εἰσὶ δ' οὖν και αὐται αἰσθηταὶ μὲν οὐ διὰ τὴν τοῦ ἤκου σμικρότητα· φαντασία δὲ και μάλα λεπταί· Ταύτας δ' οὖν τὰς πρώτας εἶναι ἀρχὰς, καθ' ἃς, ὡς μηδέποτε μεταβαλλούσας, ἀκλινηὲς ἡ φύσις ἐσθίξει, διαμένουσα ἀπὸ τῆς αὐτῆς, οὐδὲν ἀπεικός· και γὰρ ὁρῶμεν αὐτὸ τὸ πῦρ τὸ διὰ πάντων τῶν σωμάτων διῆκον, και μονονῶ πάντα καταναλίσκον, τὰ μὲν ἐξ αὐτῶν συγκροτούμενα σύνθετα δυνάμενον εἰς τὰ, ἐξ ὧν συνέστηκεν, ἀναλύσαι· αὐτῶν δὲ τούτων μηδὲν κατισχύον, ἀθάπαρα περὶ και ἀλώετα· ὡς συνιόντων αὐθις ἀλλήλοισι τὸ σύνθετον εἰς τὴν προτέραν ἀποκαθίστασθαι φύσιν· οὕτω κατεπιζέει πυρός διαλύεται μὲν ὁ γρυσός, τῶν μερῶν διαστάντων ἀπ' ἀλλήλων τῇ τήξει· αὐτὰ δὲ τὰ ἀπλοτάτα ἤκιστα τρέπεται· διὸ συνιόντων ἐκείνων αὐθις, ἀποκαθίσταται· ὡς δ' αὐτως και ὕδατι ἀρθέντι εἰς ἀτμῶς ἐκ λεπτοῦσεως, τὰ πρώτιστα τῶν ἐν αὐτῷ μερίων ἄτρεπτα μένουσα, εἴη

(*) Ἐκ τῆς ἐμοιότητος και ἀνεμοιότητος καλλῶν ἔντων διακρῖται, ἐπὶ μᾶτι ἐκάστη τῶν ἀτόμων ἐκάστη ἐπεροφύς, και ἐπεροσχέμων τυγχάνει γὰρ εὐσα, μᾶτι μὲν ἀπασα φύσει και σχήματι ἐμοικα· εἰ μὲν γὰρ δαίμεν τὸ πρῶτον, οὐδὲν ἄλλο ἐν τοῖς σώμασιν ἐμοικον· εἰ δὲ τι δεύτερον, ἀδύνατον ἦν προκύψει τινὰ τριακτῶ, ὅττι διακρῖται ὡς ἐκείνων εἶδη.

ἄνω φύσιν πλάσει ὡς ἄντι, τὴν προτέραν φύσιν αὐτῷ ἀπὸδίδωσι· μυσία δὲ τοιαύτη ἐστὶν ἰδαίνεσθαι ἐν τῇ φύσει γιγνώμενα· ἐξ ὧν φύσεις τινὰς ἀπλοκράτους, ἀναλλοιώτους τε, καὶ πάντα ἀτόμους τῷ παντὶ ὑφίσταται ἀνάγκη ὁμολογεῖν, ἅπερ ἂν εἴη τὰ πρῶτα στοιχεῖα, ὧν ἢ μὲν μίξις καὶ κράσις τὴν γένεσιν ἢ δὲ διάζευξις καὶ διάστασις, τὴν φθορὰν τοῖς συνθέτοις παρέχει.

Περὶ τῶν ἐνοουσῶν ταῖς οὐσίαις δυνάμεων καὶ τῶν ἐν τῇ φύσει κειμένων νόμων.

§. λζ. Τὸ μέγα τοῦτο σύστημα τοῦ παντός ἐννοούμενον ὀλιχῶς, ἐκ πλεόνων ἄλλων συστημάτων ἀπλοκράτων, ὡς εἶδος, τῶν μὲν μείζονων, τῶν δὲ ἐλασσόνων, καὶ μέγιστων ἀπλοκράτων ἀτόμων οὐσιῶν τὴν ἀνάγκην ἐπιδεχομένων, ἐπιτέλει· ταῖς οὖν τοιαύταις, ἐξ ὧν ἕκαστος ὁ διάκοσμος οὗτος συναρμολογεῖται, οὐσίαις καὶ δυνάμεις τινί, ἐξ ὧν αἱ ἐέργειαι, δι' ὧν αἱ μεταβολαί, ἐν εἰς ἢ τάξις καὶ ἡ διακόσμησις μάλιστα θεωρεῖται, (λδ.) ἐνεῖναι μὲν ἐπάναγκες φαίνονται· γινώσκειν δὲ ἡμᾶς αὐτὰς, ὑποθαί ποτε τὴν φύσιν, ἐπ' ἀκριβῆς χαλεπώταται· ὡς, ὅρα, ὁρῶμεν μὲν τὸ πῦρ πάντα καταναλίσκειν, καὶ τὴν δύναμιν ταύτην τὴν αὐτῷ ἐνούσαν ὁμολογοῦμεν· τῆς δὲ κατὰ τὸ καίειν τῆς κινήσεως τῆς αἰτίας πεντελῆς ἀγνοοῦμεν· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κατωφέρεις τῶν σωμάτων ἐπὶ τὴν βαρύντητα ἀναφέροντες, αὐτῆς πάντας τὴν αἰτίαν καταλαβεῖν οὐ δύναμεθα· τὰς οὖν τοιαύτας δυνάμεις, καθ' ἃς τὰ μὲν κινεῖν, τὰ δὲ κινεῖσθαι ἐν τάξει πεφυκίτα τυγχάνει, νόμους ἀπόμειψαν φύσεως· ὅτι γὰρ ἡ φύσις κατὰ τε εἶδος καὶ γένος, καὶ καθ' ὅλα μεταβολαῖς ἀπεργάζεται, ταύτας ἀπαρασιτήτως κατὰ λόγον τὸν αὐτῶν, καὶ ἐν παραπλησίαις ταῖς περιτάσεσιν ὁμοίας ἀλλήλαις αἰεὶ ἐπιτελεῖ· διὸ καὶ νόμοι τῆς φύσεως ἤκουσαν, αἰσθίσει μὲν καὶ πείρα ἡμῖν ὡς ἐκ τῶν ὕστερων φαινόμενοι· ἐκ δὲ τῶν προτέρων πεντελῆς ἀγνοοῦμεν, ἅ τε δὲ καὶ τῶν δυνάμεων αὐτῶν, καθ' ἃς οἱ νόμοι, τὸ πλεῖστον μέρος ἀγνοουμένων. (*)

(*) Ἐν τούτοις διακρίβειν τὸ κατὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν, καὶ ὑπὲρ φύσιν κατὰ

§. λγ. Τὴν οὖν ἐνυλὴν φύσιν πρῶτον ἀκριβῶς διασκηψάμενοι οἱ φιλόσοφοι, ταύτην εἶρον, ὡς εἰ μὴ δύνασθαι μηδαμῶς μεταβῆναι ὑφ' ἑαυτῆς ἐαυτῇ τροπὴν ἐμπαιεῖν, μήτε ἠρεμοῦσαν κινεῖσθαι, μήτε κινουμένην ποτὲ ἠρεμεῖν, μήθ' ὃ φέρει σχῆμα, τοῦτ' ἐξ οὐκείας δυνάμεως μεταμῆψαι. Ταύτην οὖν τὴν ἐκ φύσεως τῆς ὕλης προσοῦσαν νοηρότητα Ἀδρανείων τῆς ὕλης ἐνόμασαν (κ). κατὰ οὖν τὸ πάθος τοῦτο τῆς ὕλης κείσθω νόμος τῆς Ἀδρανείας πρῶτος ὁδὶ.

» Ἐν οἱαδήποτε καταστάσει ἡ ὕλη τεθῆ, ἐν αὐτῇ μενεῖ, εἰ μηδὲν ἔξωθεν ἀντενεργοῦν, ἢ μεταβάλλομαι ποτεθεῖκ.

Ἐκ γοῦν τούτου προσεπιφύονται καθάπερ παραφυσάδες ἐκείνοι.

» Τὸ ἠρεμοῦν σῶμα οὐκ ἂν κινήσει ποτε αὐτὸ ἑαυτῷ· καὶ πᾶν τὸ κινούμενον σῶμα ὑφ' ἑτέρου κινεῖται.

» Πᾶν σῶμα τὸ ἐν κινήσει ὄν, οὐκ ἂν ὑφ' ἑαυτοῦ ἠρεμήσει· καὶ πᾶν τὸ ἀπὸ κινήσεως ἠρεμοῦν, ὑφ' ἑτέρου πάντως τὸ ἠρεμεῖν προσλαμβάνει.

§. λδ. Δεύτερον δὲ κατιδόντες καὶ ἦν ἔχει σχέσιν πρὸς τὰ ἔξωθεν ἐνεργοῦντα ἢ ἐνυλὸς φύσις, ἀπεφθίναντο πᾶσαν μεταβολὴν αὐτὴν ἐπιδέχεσθαι, καὶ ἠρεμοῦσαν δύνασθαι κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου ἔξωθεν ἐνεργοῦντος, καὶ κινουμένην ἀλλοῖς κατασχεθῆναι κατὰ πολλὴν ἀδιάφορίαν, τίς κινήσεως ἀλλοῦσαν, ἢ γοῦν αὐξεῖν, ἢ μειοῦν τὴν κίνησιν κατὰ τοῦ κινουόντος, ἢ κωλύοντος περιὸν τῆς δυνάμεως· καὶ σχῆμα δὲ ἀμείψεν, καὶ ὅλως ἀδιάφορον εἶναι πρὸς πᾶσαν κατάστασιν τὴν αὐτῇ προσανήκουσαν. οἶον, ἔσω σώματα δύο, τὸ μὲν

φύσιν μὲν γὰρ ἴσθαι τὸ κατὰ τὴν κείμενος ἐν τῇ φύσει νόμος γινόμενον· παρά φύσιν δὲ, τὸ παρά τούτους συμβαῖνόν τι διὰ βίαν τῶν ἔξωθεν τινος ἐνεργούντων αἰτίων, ἢ τοι διὰ πλεονεξίαν, ἢ δι' ἄλλοις, ἢ παρεκτροπὴν, καὶ ἕσα τοιαῦτα παρά τὴν τῆς φύσεως ἀκρίβειαν τυγχάνει γινόμενα· ὑπὲρ φύσιν δὲ, τὸ ὑπὲρ τὴν τῆς φύσεως δυνάμιν ὑπὸ τῆς πανοσινοῦς καὶ ἀπολύτου δυνάμεως τοῦ ὑψίστου τελεούμενον· τὰ γὰρ θαύματα μόνος αἰσὶ τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ ἔργα· ἐπειδὴ γὰρ εἰ νόμος τῆς φύσεως, ὑπ' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖν τῆς φύσει, τῇ βουλήσει αὐτοῦ αἰεὶ πιθανοῦσαν, ὑπ' ἑαυτοῦ μόνου δύναται εἶναι καὶ τραπῆναι.

προσβάλλον, τὸ δὲ προσβαλλόμενον. Τούτων αὖν τὸ μὲν προσβαλλόμενον τοσοῦτον ἀνάγκη μεταβαλεῖν τῆς κινήσεως, ὅσον ἐστὶ τὸ τῆς κατὰ τὴν προσβολὴν κινήσεως μέτρον τοσαῦτον δὲ τὸ προσβάλλον ἀφαιρεθήσεται, ὅσον ἂν μεταδῶ τῷ προσβαλλομένῳ προσεπιλογιζέσθω δὲ ταῦτοις καὶ ἡ κατὰ τὸν ἄγκυον ἐκατέρωθεν δύναμις, καὶ κατὰ τοῦτο μετρεῖσθω ἡ κίνησις ἢ γὰρ γῆ αὐτῆ, ἅπαν φημί ταῦτ' ἐστὶς ἀρούρης τὸ ἄχθος, ἐν ἡρεμίᾳ ὑποκειμένη, κίνησιν ὑπὸ μιᾶς ἐπιβαθεσθείσης ὀπορτηνοῦν ἐπιδέσθαι· ἔσθαι μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἂν κίνησις λεπτόν· λόγῳ δὲ καὶ θεωρίᾳ καὶ μάλα ἂν εἴη διαιρετόν· ὁ καὶ ἀνάπαλιν εἰς ταύτην κίνησιν ἤξει· κινουμένη γὰρ ἡ γῆ, ἢν προσκρούσῃ τῇ μιᾷ, τοσοῦτον ἀποβαλεῖται, ἧς ἔχεν ὄρεως, ὅσον ἐστὶν ἡ ἀπὸ τοῦ ὄγκου τῆς μιᾶς ἀντίστασις. Ταῦτα αὖν τὴν τῆς ὕλης δεξιότητα ἀδιαφορίαν καὶ δύναμιν παθητικὴν ἐνόμισαν οἱ φιλόσοφοι· ἦτις διενέγκοι ἂν τῆς ἀδρανείας, ἢ ἡ ὕλη κατ' ἐκείνην μὲν νωθρά τις ἐστὶ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀμετάβατος κατὰ ταύτην δὲ εὐφυῆς καὶ ἐτοιμῶς δοκιμάζεται ἔχειν πρὸς πᾶσαν μεταβολήν. Κεῖσθω οὖν καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἰδιοτροπίαν δεύτερος νόμος ὁ τῆς ἀδιαφορίας ὁδὸς.

Ἡ ἐν ἡ κίνησι καταστάσεως ἐν κινήσει, ἢ ἡρεμίᾳ ἐπὶ τὴν ἐναντίαν ῥαδίως πέφυκεν ἡ ὕλη μετακινεῖσθαι καὶ μεθίστασθαι ὑπὸ τοῦ ἐξωθεν ἐπινεργεῖν δυναμένου.

Ἐκ δὲ τούτου προκύπτουσι οἱ ἑσῆς.

Ἡρεμοῦσα μὲν ἢ ἐνυαλὸς φύσις, ῥαδίως ἂν ὑπὸ τοῦ ἐπινεργεῖν αὐτῇ δυναμένου εἰς κίνησιν μεταβῆι.

Κινουμένην δὲ, ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι εἰς τὸ ἡρεμεῖν, ἢ γοῦν εἰς ἐλάττωνα, ἢ μείζονα κίνησιν μεταστῆι.

Σ. μ. Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τρίτην ιδιότητα ἐνυπέφρουσαν τῇ ὕλῃ προσεπισημῆσαντες, καθ' ἣν ταῖς ἐξωθεν ἐνεργοῦσιν ἀντενεργεῖν κίφουκε καὶ αὐτῇ ἀντιβαίνουσα, Ἀντιδράσειν τοῦτο ἐκάλεσαν· ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς αἰσθήσεως φανερόν τὸ λεγόμενον γίγνεται. πᾶν γὰρ σῶμα προσβαλλόμενον, ἀντιδρᾷ πρὸς τὸ προσβάλλον ἐπίσης· ἐκ δὲ τῆς ἀντιδράσεως ταύτης καὶ μοῖραν αὐτοῦ τῆς κινήσεως ἀνάλογον

τῷ ὄγκῳ καὶ τῇ κατὰ τὸν ὄγκον στεφύτῃ ἀραιεῖται (λθ.). Ἔστι δὲ ἰδεῖν τὴν τοιαύτην Ἀντιδράσιν κατὰ τοὺς νόμους ἐκτελουμένην, οὐ μόνον ἐν τῷ ἐκινηθῆναι πρὸς τὸ κινεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ κινουμένῳ πρὸς ἄλλο κινεῖν τῆσιν, ἢ ὀποσούν ἀντιθέτω κινήσει· ἐν τούτοις γούν ἀλληλεπιδράσια καὶ ἀλληλοπάθεια θεωρεῖται· τὸ γὰρ μὲν ἐκ μείζονος προσεῖλλον ἰσχυρὸς ὡς ἐνεργεῖν θεωρεῖται ἂν πρὸς τὸ ἐξ ἰσσοῦ φερόμενον τῆς κινήσεως. τὸ δὲ μέτρον τῆς Ἀντιδράσεως ἀνάλωγον τυγχάνει γὰρ ἐν τῷ ὄγκῳ τοῦ ἀντιδρῶντος ὅσον γὰρ μείζον τούτου ἂν ἦ, τοσοῦτον μᾶλλον μὲν ἀντίγει, ἔλαττον δὲ κινεῖται· καίσθω τοίνυν καὶ κατὰ ταῦτα τρίτος νόμος ὁ τῆς Ἀντιδράσεως ὅτι

Αἱ τῶν σωμάτων ἐπενεργήσεις καὶ ἀντιδράσεις ἴσαι ἀλλήλαις εἰσὶ.

Ἐκ τούτου δὲ ἀναφέρονται κακείνα,

Σῶμα κινήσεως μεταδόν, τοσοῦτον τῆσιν ἀραιεῖται, ὅσον μετέδωκεν.

Σῶμα κινήσεως μεταλαβόν, τοσοῦτον τῆσιν μεταλαβεν, ὅσον ἀραιῖλε.

Ταῦτα τοίνυν τρία εἰσὶ τῆς ὕλης γνωρίσματα, πρῶτον μὲν τὸ ἐπίτης πρὸς τὴν ἡρεμίαν, ἐν κινήσει οὖσαν· καὶ ἐν ἡρεμίᾳ, πρὸς κίνησιν ἀδρανῆ εἶναι· δευτέρῳ δὲ ἀδιάφορον πρὸς ἕκαστα ταῦτα εἶναι, ἃ ὑπὸ τῶν ἑξωθεν ἐπενεργούντων αὐτῇ πέφυκε δέχεσθαι· τρίτον δὲ καὶ ἀντιδρῶν ἀντιβαίνουσαν πρὸς τὰ ἑξωθεν αὐτῇ ἐνεργούντα δύναμιν ἔχειν. (*)

Ἐπιπέδι δὲ εἰ νόμοι οὗτοι συντελεῖται πρὸς τὴν τοῦ παντός τάξιν καὶ διακρίσιν, προσθήσει τούτοις καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἔθους λαμβάνους τῆς φύσεως νόμους, ὡς καὶ αὐτοὺς εἰς τὴν τῶν ὅλων διακρίσιν συντελεῖντα, εἴγε φιλῶντες εἰσὶ δεῖ οὗτοι εἶναι κανόνες παντός, τί τὸ καθῆκεν καὶ μή καθῆκεν ἡμῶν ἀποφασίζοντες καθ' ἑαυτὸν τὸ ἐκ προαιρέσεως γινόμενα ἀπευθύνοντα καὶ πρῶτος ἴσταν· θείον σῶμα ὑπαρξάντων· δεύτερος δὲ, τὸν πλοσίων ἀρχαῶν· τρίτος δὲ, ἑαυτὸν σώζων· ταῦτα δὲ ἴσταν ἢ τρίται τῶν καθήκοντων διακρίσεις, περὶ ἧν εἰρήσεται ἡμῶν ἐν τῇ ἑξῆς.

Περὶ ἄρχῆς καὶ τελειότητος Κόσμου.

§. μά. Οὐ μακρὸν χρόνον ἦν παρὰ τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις φιλοσόφοις περὶ τε τῆς ἀρχῆς καὶ τελειότητος τοῦ κόσμου· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀνερχόμενοι αὐτὸν δυσχερῆσθαι εἶναι (ἐκ τίνος γὰρ αὐτὸ καὶ λάβει ἀρχὴν, μηδενὸς ἐκ μηδενὸς δυναμένου γενέσθαι;) οἱ δὲ τῆ ὕλης τὸ αἰώνιον καὶ αὐθόπαρκτον βιασθέντες προσθεῖναι, ἐκ αὐτῆς τὴν ἀρχὴν τῷ κόσμῳ ἀπένειμαν· οἱ δὲ, καὶ τῆ κινήσει· οἱ δὲ, καὶ τῷ αὐτομάτῳ ἀλλὰ κινήσει ἀνευ ὕλης, ἢ τῆ κινήσει, πῶς ἂν αἴτιον αὐτόματον ὄν τῶς ἂν εἴη, ἀπὸ τε πάντων τὰ γινόμενον προὑποτίθει τὸ ἐξ οὗ παράγεται αἴτιον; Ταῦθ, οὗτοί γε, καὶ ἄλλοι ἄλλως, ὡς ἕκαστος δραστηριότητος φαντασίας τετύχηκεν, οὕτω μᾶλλον ἕτερατεύοντο· τίνας δ' οὖν περὶ χαρῆτων· ἡμεῖς δὲ ἱεροῖς τε λόγοις πιστεύοντες, καὶ λόγοις ὀρθοῖς ὡς ἔπος ἐπέμεσαι, ἐκ τοῦ μηδενὸς τὸν κόσμον ἀπολογοῦμεν περιχθὰι θεῶν δὲ εἶναι τὸν παραγαγόντα, τὸν ταῦτα ἀνδύμενον, καὶ τοῖς τοῖς ἀνθρώπινος οὐ χωρεῖ τὴν τοῦ τρόπου κατάληψιν· εἶδ' οὖν γὰρ καὶ λόγοις τούτοις ἀποδείξει, λέγομεν μὴδ' οὕτω δυνατὸν οὐδέν τι κίνησιν ὑπάρχειν· τῶν γὰρ αὐτῶν συντιθέντων ἑκάτερον ὑπάρχει αἰένως, ὡς ἢ ὕλη, οὐ τὸ εἶδος· τῆς μὲν γὰρ ἢ ἐπὶ αἰῶνος ὑπαρξῆς λίαν ἀπυρίας τὴν ἐκ ἀπειρον ἂν συνήγαγε πρόβον τὸ δὲ, ἐξ ἀνάγκης ἐκείνη συμπερομαρτεῖ· ἔπειτα τὸ αὐθόπαρκτον ἐστὶν ὄν ὀναγκαστὸν (ὡς)· ταῦτα δ' οὐκ ἂν εἴη μὴ ἀνεξάρτητον εἶναι, οὐ μόνον τῆ ἑαυτοῦ ὑπάρξει, ἀλλὰ καὶ τῷ τῆς ὑπάρξεως τρόπῳ ὅστις, τὴν ἢ ὑπάρξει αὐτῆ ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ τὸν τρόπον τοῦ αἰώνου, ἢ τοιούτῳ ὑπάρχειν, ὑπὸ μηδενὸς ἐξωθεν μὴτ' ἀφαιρούμενον, ἢ αὐθόματον, μὴτε μειωμένον, μὴτ' ἄλλως πῶς ἀλλοιούμενον· ἢ τῶν ὕλης, πλὴν ἄλλο τε ἄλλο ἀλλοιούσεις ἐπιδεχομένης, ἢ ἂν εἴη· οὐθόπαρκτος τε καὶ ἀνεξάρτητος; Ἄλλ' οὐ δὲ ἢ κινήσεις αἴτιον φύσει γὰρ τὸ κινούμενον ἐξ ὕλης καὶ εἶδους συναπαρτίζεται. Οὐδὲ μὲν τῷ αὐτομάτῳ καὶ τυχεῖα τινὲς εἶναι τὸν τοῦ παντὸς ἀποκρίνον ἀρχὴν· οὐ γὰρ ἀνερχόμενον καὶ εἰσερχόμενον αὐτῷ οὐ τυχεῖον τι οὐκ ἀποκρίνον· ἀλλὰ τὸ πάνσοπον ἀντικρὺς τῆς ἕκαστα γρήσει

καὶ τρέστιν ὠρισμένοις καὶ πεπιγύσει δεδιητικαῖς Προνοίας λαμπρῶς καὶ ἀουδῆλιος κηρύττει οὐκ ὄντων ἐπὶ τὴν πρωτίστην οἰκίαν, τὴν πάνσοφον, παντοδύναμον, πανάγαθον, τὴν τελείαν καὶ ὑπερτελεῖ τὴν τοῦ παντός ἀρχὴν ἀνακτίων. Ἀλλὰ καὶ τὸ γρονικὸν πῦρ, καθ' ὃ παρῆλται καὶ τοῦτο τοῖς φιλοσοφίαις ἠμφισβήτηται καὶ τὴν τοῦτο παρὰ τῆς θείας γραφῆς ἑξαήμερον φέρεται ἀπορεῖται γὰρ. ὡς, πότερον ἀληθείης καὶ φυσικῆς ἡμέρας τῆς γαφῆς ἀπὸφαίνεται, ἢ ἄλλως ἐκφορᾶς εἰσὶ τινες ἐκ μεταφορᾶς, ὁ δὲ κόσμος ἐν ἀκαρεῖ παντοδυνάμῳ γεγέννηται νεύματι, τοῦτο γὰρ καὶ τῆς θείας πρέπου μάλλον μεγαλειότητι διὰ τὸ ἀπειροδύναμον εἶναι καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι ἡμεῖς δὲ τὰ τῆς θείας σοφίας ἐς ἄκρον ἐξυγνεύειν ἀδύνατοι ὄντες, σῶμεν καλῶς, ἐν οἷς ὁ Θεόπτης Μωϋσῆς θειοτέρῳ νοῦ περιλοσόφηκεν, ἐν ἑξ ἡμέραις φάμενος γενέσθαι τὸν κόσμον.

§. μβ. Οὐκ ἦττον δὲ καὶ περὶ τῆς τελειότητος αὐτοῦ διαπεριλονεῖται τοῖς αὐτοῖς· οἱ μὲν γὰρ, μὴ εἶναι τοῦτον τὸν τελειότατον· οἱ δὲ, τελειότατον πάντων εἶναι φασιν· οἱ μὲν οὖν τὸ τέλειον αὐτῷ ἀποδύντες, ἐκεῖνοις τοῖς λόγοις πείθονται ^{καθ' ὅσον} μάλιστα ὁ Θεός, φασίν, ἀπειροδύναμος ὢν, τῷ τε τέλειον καὶ ὑπερτελεῖον πλουτῶν, ἐδύνατο ἅμα ἀπείρους κόσμους παρὰ τοῦτον δημιουργῆσαι, ἀλλ' ἐν τῷ μόνῳ χρείας οὐσίας ἐνεργεία ὑφίστασθαι, τὸν τελειότατον πάντων, ὢν δυνατὸς ἦν παραγαγεῖν, εὐκὸς προελῆσθαι ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι συνέτησιν· Ἀλλ' εἰ μὲν μίγρη δεῦρο ἔτατο τὰ παρ' αὐτῶν περὶ τούτου φιλοσοφούμενα, οὐδὲν ἂν ἐκόλυε καὶ ἡμᾶς πείθομένους τοῖς ἐκείνων ἔχειν λόγους· νῦν δὲ καὶ πείσμα ἐκεῖνο προκίπτει ἄσπετον τῆς τοῖς εὐσεβέστερον φιλοσοφεῖν αἰρουμένους, ὅτι καὶ τὸ τέλειον τοῦτο, ὁ παρὰ σμῶ ἀπένειμαν, ἀπλῶς τέλειον ὑπετέπασσαν εἶναι, ὥστε καὶ βουλόμενον τὸν Θεὸν μὴ ἂν δύνασθαι προσθεῖναι τι τῆς αὐτοῦ τελειότητι τοῦ γὰρ ἀπλῶς τελείου πῶς ἂν γένοιτο τελειότερον, καὶ οὕτως ἀπειρον τὸν Θεὸν τῆς δυνάμει ὁμολογοῦντες, πεπερασμένον κηρύττουσι, περιουρῶντες ἐν μέρει τὸ παντοδύναμον· ὁ πρὸς τῷ περὶπίπτειν ὀνειδίσκει, καὶ τῆς Πίστει οὐκ ἀνεπίληπτον.

§. μγ. Τῶν δ' αὖ ἀτελεῖ τὸν Κόσμον δογματιζόντων οἱ μὲν, τὸ.

ἀπὸ τῶν εἰρημένων ἀποπνέει ἐκλείπει βουλεύματα, τῆς γνώμης παρ-
 τῆς ἐγένοντο· ἕτεροι δὲ ἰδίοις δουλεύοντες λογισμῶς, καὶ οἱ πεπε-
 ρασμένοι εἰς τὸ ἀπειρον τῆς θείας σοφίας καταθρασυόμενοι ἐμβα-
 τεύσαι, εἰς ἀλλοιούτους ἰδέας ἐξέκειλαν, εἰσπύματα τοῦ μεγάλου
 καταλέγοντες κόσμου, καὶ ἐπιδιορθώσεις ἐκ τοῦ θρασυροῦ τῆς ἐαυτῶν
 καρδίας ἐκφέροντες, καὶ σαχνῶν παρ' αἰτίας τῶν ἀμεινων ἂν τῶν, εἰ-
 ποῦτώ, τῶδε, ἢ τῶδε δεδμηιοῦρ, τῶσ' καὶ ἄλλαι μυρία κατὰ τῆς θείας
 βλασφημοῦσι σοφίας, κακῶς εἰδότες, ὡς τὸ πεπερασμένον διὰ τοῦ
 ἀπειρου διέξει ἀδύνατον ὅποτε γὰρ καὶ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀποβαι-
 νόντων ἀγνωσθῆναι πολλὰς τῶν αἰτιῶν, ἔκρουγε δὲ μᾶλλον τυφλώ-
 σαιμεν ἂν πρὸς τὴν ὅλην τοῦ παντὸς ἀρμονίαν, ἐνθα πλεθος ὄσον
 αἰτίων τε καὶ αἰτιατῶν, καὶ τῶν αὐτῶν, ἄλλως θεωρουμένων, ἀμφο-
 τερὰ ὄντων (κέ.) ταῖς σωφρόνως φιλοσοφεῖν, ἀδυσσας ἀευσσον ἐπι-
 καλουμένῃ πανταχῶθεν παρῆσται· τί γὰρ ἦν καὶ εἴποι τις ὁ ἐν ἀερο-
 τῆτι γεννηθεὶς ἀμθία, καὶ μήτε πρὸς τὴν ἐκυστῶ γνῶσιν, ὕστερον
 παιδευθεὶς, δυνάμενος ἐπαρθέσαι, πρὸς μερίαν συμπλοκὴν καὶ ἀλ-
 λολογίαν αἰτίων τε καὶ αἰτιατῶν, ἃ δι' ἀπόστασιν, ἢ διὰ λεπτό-
 τητα τὴν ὄρασιν ἀποφεύγουσιν, ὅποτε οὐδὲ τῶν ἐν τῷ ἔμμετρῳ σκί-
 να τουτῶι πολλῶν τῶν λόγων ἔχουμεν ἂν εἰπεῖν; Ἄλλ' ἰδέσθαι αὐτοῖς,
 ἀποστα, ὁ μένος ἀγαθῶς καὶ σοφίας!
 Ἔ. μδ. Ἐκ τούτων ὧν θαυμάζειν ἐπεισι καὶ τῶν πρώτων τῆς
 ἀμθίας, καὶ τῶν δευτέρων τῆς τῶν τούτων μὲν, ὡς τοσαῦτον
 αἰς ἐαυτῶν ἐπινοίας ἐπιβαρῆσαντων, ὥστε καὶ τοῦ ἀπειροσόφου
 ἀφρανίστασθαι σοφία καταθρασύνεσθαι· ἐκείνων δὲ, ὡς τοῖς θείοις
 βουλομένων ἐμβατεύειν βουλεύμασιν, ὥστε καὶ μαθεῖν ἐθέλειν, εἰ τὸν
 πλείστατον, ὧν ἰδύνατο δημιουργήσασθαι κόσμον, ὁ ἀπειροδύναμος
 ἔπειτα· καὶ τοι εἰ μὲν αὐτὸ πρὸς αὐτὸ θεωροῦντες τὸ τέλειον, ταῦτα
 λέγουσιν, εἴεν ἂν μέτρια λέγοντες· τέλειος γὰρ ὁ κόσμος καθ' ἐπι-
 πρὸ θεωρούμενος, ὡς ἐκ τελείων μερῶν συναρμολογούμενος· καθάπερ
 ἀμθιαντὴν τινὰ τὸ τέλειον ἔχειν φαμέν, τὴν ἐκ κωνοικῶν μερῶν
 τῆς συμμετρίας συγκεκοσπημένην· εἰ δὲ πρὸς τὴν θείαν δύναμιν
 τέλειον ἀναφέρουσιν, ἀνεπίληκτοι οὐκ ἂν εἴεν, ὡς ὄρον τῆς ἀπει-

ριορίσθαι δυνάμει τοῦ θεοῦ ἀπονέμοντες, δέον τ' ἀνάπαλιν, τὸν μὲν κρείττονα πεπεράσθαι πιστεύειν· τὸν δὲ δευτερευόντα ἀπειρώς παράγειν, ἢ τοῦτον, ἢ ἄλλον δύνασθαι τελειότερον· ἐκ τε γὰρ τῆς τῶν ὑψηλῶν ὑποστάσεως τὸ πανσθενουργὸν καὶ ἀπειράγαθον τῆς θείας μεγαλειότητος γερχίζομεν· καὶ τῆς καλλονῆς καὶ διακοσμῆσεως οὐκ ἥττον τὸ προνοητικὸν, καὶ ἀπειροτέλειον ἀνυμνοῦμεν· Οὐδ' αὖ ἐκ τοῦ ἐν χρόνῳ ποτὲ δευτερευῆσαι ἀλλοίωσιν τινα τῷ ἀναλλοιώτῳ προ- τρέβομεν· ὅπερ ἂν πάθοιεν μάλιστα οἱ τῷ καθ' ἑαυτοὺς ἀδυνατῶντι τὰ τοῦ θεοῦ βουλήματα πολυπραγμονεῖν θρασυνομοῦντες· ἀλλ' ἀτρέπτως δυνάμει καὶ προαιωνίῳ βουλήματι, ὥσπερ καὶ ὅτε κάλλιον αὐτῷ ἔδοξεν εἶναι καὶ τῇ φύσει προσῆκον, τὸ πᾶν δευτερευῆσαι πιστεύομεν· καὶ πάλιν, εἰ τῶν μὲν κρατούντων νόμων ἐκστάντων, ἑτέρων δὲ τῷ ἐκείνου γεύματι ἀντικαταστάτων, παραλλαγῆν τινα καὶ ἀλλοίωσιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐθέλησιν τοῦ παντός ἀπεργάσασθαι, τίς ἀντιστήσεται τῷ ἐκείνου βουλήματι; τοιαύτην καινοουργίαν τοῦ παντός καὶ ἐν ἀποφρήτοις μυσήμεθα λέγεις, οὐρανὸν καινόν, καὶ γῆν καινὴν ἰσομένην, κοῦδέν ἄπιστον ταῖς εὐσεβείναις αἰρημέναις.

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ.

§. μέ. Ψυχολογία ἐστὶν ἐπιστήμη, λόγος, ὡς καὶ τὸννομα δελεῖ, τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν καὶ πηλοῦ ἀποδοῦσθαι ψυχὴν δὲ τὴν ἐν ἡμῖν φημὲν ἐννοῦσαν οὐσίαν, περὶ ἣν, ὡς τιμιώτερον μέρος τοῦτ' ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου, τοσοῦτ' ἄλλοιον δοκῶσιν οἱ

ἀργαῖοι ἐνεργησάσθαι· ἀλλὰ καί τι πάλιν πρὸς ἡμῶν ἀφ' ὧν περὶ
 αὐτῶν ἐκεῖνοι πεποιήθη, οὗ δ' οὐκ ἐπιφέρει πρὸς ἀλλήλους ἐπιβέβη-
 ζαντων· οἱ μὲν, σωματικὴν τινὰ οὐσίαν· οἱ δὲ, σωματικὴν μὲν οὐ, τοῦ
 δὲ σώματος οὕτως ἐκτεταμένην, ὡς καθεὶν ἕνευ ἐκείνου δύνασθαι
 ἐνεργεῖν· οἱ δὲ, καὶ πῶς ἀσώματων διαμετρίσαντες· καὶ οἱ μὲν, θνη-
 τὴν· οἱ δὲ, ἀθάνατον καὶ αὐτόχρομα νῦν, εἴα δὲ καὶ ἐστίν, αὐτὴν
 εὐποθέμενοι· καὶ οἱ μὲν, μίαν ἐν ἅπασιν εἶναι ἀνθρώποις· οἱ δὲ, ἐκά-
 στῳ χωρὶς μίαν εἶναι· καὶ ἄλλοι ἄλλως ὡς τὰς δύοσας καταλέγειν
 ἐνταῦθα οὐ πρὸς ἡμῶν, τοῦπίτομον θηρωμένων· ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν,
 ὅσοι ἀποπλανηθέντες πᾶ ἕντις, εἰς ἀλλοκίτους ἐξετραχηλίσθησαν
 δύοσας, παρ' ἐχυτῶν τῆς ἀπάτης τὸν ἑλεγχον ἔχουσιν· ἡμῶν δὲ τῶν
 σωφρονέστερόν τε καὶ εὐεθέστερον φιλοσοφούντων περὶ αὐτῆς λόγους
 ἐπομένους, ὠρίσθω ὡδὲ· Ψυχὴ ἐστὶν οὐσικίας πάντῃ καθαρεύουσα
 ἀπλῆ, ἀδικήτορος, ἀφθάρτου, ἀθάνατος· καὶ περὶ ταύτης ἡμῶν
 ὁ λόγος ἐστίν.

Ὅτι ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία.

ἡμῶν. Τὴν τῆς ψυχῆς οὐσίαν διακινῶν περιλαβεῖν οὐκ ἂν ἄλλως
 ἡμῶν γένοιτο, ἢ ἐξ ὧν αὐτὴ πρὸς τὰ ἐξῆς καὶ πρὸς ἐχυτὴν ἐνεργεῖ·
 εἰαὶ γὰρ ἂν οὕτω πως ἰνδ' ἀλλεσθῆαι περὶ ταύτης· σὺνισμεν γὰρ δύ-
 ναμὴν τινὰ ἐνῶσαν ἡμῶν, δεῖ ἢς ἡμῶν τε αἰτίας, καὶ τισι τῶν ἐν ἡμῶν
 καὶ περὶ ἡμῶν καὶ ἐκτὸς ἡμῶν συμβαίνοντων προσέχουσαν ἐπιβάλλον-
 τισ· καὶ νῦν μὲν ἐπὶ πλεῖστον τῆ περὶ τὸ αὐτὸ προσοχῆ, δοκοῦμεν ἐμ-
 μένειν· νῦν δ' ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ὁμιώμενοι δυνάμεως, ἀφ' ἑτέρου
 εἰς ἕτερον μεθιστάμεθα, ἄλλων ἐπὶ ἄλλαις τῶν ἐπιβουτῶν γινουμένων,
 καὶ ἄλλας ἄλλων διαδεχόμενων· οἷον, ὡς εἴ τις εἴη ἐν πλ. θούσῃ ἀ-
 γορᾷ, τὰς τε οἰκίας περὶ περισχοπῶν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, οὓς μὲν
 προσιώντας, οὓς δὲ ἀπύοντας, τοὺς πωλούντας, τοὺς ὠνούμενους, τοὺς
 θεωμένους· ταῦτα δὲ καὶ ἄλλα μυρία πᾶ αὐτῶ ἐκείνη, ἐκείνη δυνάμει
 διέρχεται· ταῦτα δὲ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα εἴαν εἴη, ἢ ἐνεργεῖαι πᾶν-
 τος τῆς ἐνυπαρχούσης δυνάμεως· ἀλλὰ μὴν αἴτι ἐνεργεῖαι, αἴτιε θυ-

νόμοις ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι, ἔστιν ἄρα τὸ ὑποκειμένον, ἐν ᾧ ἵκεῖναι τὴν ὑπέρτατον ἔργον· τούτου δὲ εἶναι ἡ ψυχὴ· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴη γινέσθαι ἐνίρρητον, ἢ ἀλλοίωσιν, μὴ ὑπόντως τοῦ, ἐν ᾧ ταῦτα τὴν ὑπέρτασιν ἔχει διακείμεντος· οὐδὲ συμβεβηκώς, μὴ ὑποκειμένου τινὸς εἰς ὑποδοχὴν τοῦ συμβαινόντος· Ἐπειδὴ τοίνυν τῷ ἐν ἡμῶν ἐννοοῦνται πολλά περὶ τῆς ἀπλῆς ἐννοίας, καὶ κρίσεις, καὶ συλλογισμούς· (λογ. σ.) τοιαῦτα συμβαίνουσιν, ἔστι τι ἐν ἡμῶν διακείμενον, ἐν ᾧ τὰ τοιαῦτα, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ συμβαίνει.

Ὅτι ἀπλῆ καὶ αὐλὸς ἡ ψυχὴ.

§. μ'. Ἐξ ὧν ἔφησεν ἀνωτέρω περὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς, ἐκ τούτων αὐτῶν καὶ τὸ ἀπλῆν καὶ αὐλὸν αὐτῆς ῥᾶς· ἂν ἔγωγε τις ἀποδείξαι· τὸ γὰρ τὴν ἐν ἡμῶν διανοητικὴν δύναμιν ποτὲ μὲν τῇ περὶ τὸ αὐτὸ προσυχῆ ἀμετακίνητον ἐπὶ πλείον· ποτὲ δὲ ἄρ' ἐπίγειον εἰς ἕτερον μετακίνησαν, πᾶν δ' ὑποτρέχειν τὰ ἀντικείμενα, καὶ ἑκάστην τε θεωροῦσαν, καὶ τὸ ὅλον διασκεπτομένην, τούτ' αὐλὸς ἀριθλοῦς ἐστὶν ἰδιότης· τὴ γὰρ ὑλικὴν οὐνοῦν, εἴτε τὴν τοπικὴν, εἴτε τὴν κατ' ἀλλοίωσιν τύχη κινούμενον κίνησιν, ἐν μέρει καὶ ἐν γένει, ἄρ' οὐ ὁρμαῖται, ἐπὶ τὴν πρὸς ὅν ὄρον πηθεῖται τὴν πρόθεον, ἐκ σημείων παραμειῖται σημείων ἐκείνου διέδοχον· ἔστι γὰρ ἡμῶν, ῥᾶς· εἶπεν, κίνησις ἢ α· ἔ· γ· ἡμῶν· ἂν τὸ κινούμενον, ἀπὸ τοῦ α· ἀρξάμενον κινεῖσθαι, μεταβῆ· εἰς τὸ β, ὡς ἂν κατέγραψαμεν καὶ τὴν, ὅ· πρὸς ἄλλοι, καὶ αὐλὸς ἐπὶ τὸ γ μεταβῆ, κατ' ἐκείνου μόνον νοεῖται ποιῆσθαι τὴν κίνησιν· καὶ ἐξῆς ὑμῶν διαδοχῇ, μέχρις ἂν ἀφίκεται πρὸς τὸ γένος· Πῶς οὖν ἂν εἴη τῇ πολυμερείᾳ καὶ συνθέτῳ οὐσίᾳ πᾶν ὅν αὐθιγμάτων ἅμα ὡς μόνον ἐνεστώτων, ἀλλὰ καὶ παρεπιπέδων καὶ κέντρωσιν ἔργον; καὶ ταῦτ' οὕτω παραδέχεται πρὸς ἀλλήλα, ὥστε καὶ κρίσεις, καὶ ἐκ κρίσεων διανοίας ποιῶν· καὶ τούτων αὐλὸς ἕτερον ἐξ ἑτέρων παρεπιπέδων; ταῦτα φησὶ, πῶς οὐ εἴη οὕτῃ, πολυμερείᾳ καὶ συνθέτῳ οὐσίᾳ, εἰς ἓν τὸν ἐν ἑαυτῇ ἀπείρων σημείων σχηματισμῶν, ὥστε δύνασθαι ἐνεσθῆναι ταῦτα καθ' ἑκάστην κατ' ἐν γένει; ὡς ἔστιν· ὁ μόνον νοῦς ἀπλοῦς καὶ ἀμερῆς ὅτι, ὁ οὐτός· πολλῶν παρεπιπέδων καὶ κατὰ

πολλὰς ἀλλοιώσεις ἐν ἐκότη, ὡς ἐν σημείῳ ἀκαρεῖ συγκληθέντι τῆς
 ἐνοίας, τά τε καὶ ἑαυτῆ βιωσῶν, καὶ τὸ ἔλον σινάμα δεικνύται δ
 ἐπὶ τὸ ἀπλοῦν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς συνειδήσεως αὐτῆς· τὰ γὰρ παρ
 αὐτῆν, ὅσα τῶν αὐτῆς ἐφέρεται ἕως, ὡς τε ὡσα κρίνειν, καὶ ἐπι
 γραφεῖσα τέως πρὸς ἐκότην, καὶ συνειδήσασα, αὐτῆ ἐκότην κρίνει,
 τὸ τε κρίνον ὡσα καὶ τὸ κρινόμενον ἄ γὰρ οἶδε, σίνουδεν ἐπεικῶς
 ταῦτ, εἰδυῖα, καὶ ἐπιγραμμένα συνεκίεσασα ὅ πῶς ἂν τῆ ὕλη γένοιτο
 ὁρνατόν, ἑτεροκινήτω γε πῶς.

§. μη. Θῶμεν γεμῆν τὸν ἀντικίον, ὅτι ἐνυλος ἡ ψυχῆ, τούτο δὲ
 ἐπὶ σῶμα αὐτῆν εἶναι ἀλλ' αὐτῆ ἀπομολύηται παρὰ πάντων ἐν τῷ
 σώματι κείσθαι πῶς οὖν ἐν φαίημεν σῶμα διὰ σώματος χωρεῖν οἶόν τε
 εἶναι, εἰ δὲ καὶ συγκεκρισθαι τῷ σώματι ἐν εὐρυτέρῳ δοίημεν
 ἑνὶ, ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ μὴ συνουσιῶσθαι αὐτῆ φαίημεν ἐν τῆ κρῆ
 σει, σῶμα ἐν σώματι ὑπερβαμένον πῶς οὖν τὰ αὐτὰ τῆ οὐσία τὰ
 διαμαχόμενα δέξονται; οὐσία γὰρ τῆ αὐτῆ τὰ ἐναντία κατὰ τὸ αὐτὸ
 προσεῖναι ἀδύνατον οἷδε γὰρ οἶνος, ρεῖσ' εἰπεῖν, καὶ ὕδωρ συνουσιῶ
 θέντα ἐκ μίξεως, δύναται ἂν, ὁ μὲν τὸ θερμὸν, τὸ δὲ τὸ ψυχρὸν τυχόν
 κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπιδέξασθαι ὅ καὶ κατ' ἐκείνων, τῆς ψυχῆς δὲ καὶ
 τοῦ σώματος συνουσιῶθέντων, ἔργα τις ἂν εἰπεῖν τῶν δὲ μέγαν ἐν
 τούτοις τῶν ἐναντίων πρὸς ἀλλήλα ἐνοσῶμεν τὸν πόλεμον. ἡ μὲν γὰρ,
 αἰδῆς τε καὶ ἀμωροσ τὴ δὲ, ὄρατίν ἡ μὲν, ἡγεμονεῖουσα καὶ κρα
 τοῦσα τὸ δὲ, ἀσγόμενον καὶ ὑπεῖσαν καὶ ἡ μὲν, ἀσγῶσα, ὡς ἡνιο
 γῶσα τῶν παθῶν τὸ δὲ, ἀσγόμενον καὶ ἀγόμενον καὶ ἡ μὲν, αὐ
 τοκίνητος καὶ κινῶσα τὸ δὲ, ἐτεροκίνητον, καὶ πᾶν ὑπ' ἑτέρου ἀνα
 κινούμενον ὅ πάντα τὸ ἐτεροκίνητον τῆς ψυχῆς δείκνυσι σαφῶς πρὸς
 τὸ σῶμα τὸ γὰρ ἡγεμονεῖα αὐτῆς πανταχοῦ διατηρεῖ, καὶ ὅτι καὶ
 τοῖς ἐκ τῆς ὀρέξεως πάθει τὸ μὲν γὰρ σῶμα πίνειν τυχόν εἴδει
 καὶ τρώγειν, ἡ δὲ ἀνθῆλκει, καὶ οἶον δεσπότης ἀπαγορεύει ταῦτα πρὸς
 τὸ μὲν, λαγνεύειν, ῥαθυμεῖν, ὑπνώπειν ἡ δὲ, τῶν ἀντικίον, σιωρονεῖν,
 πονεῖν, γρηγορεῖν ἐπιτάττει. Μὴ οὖν αὐλον τὴν ψυχῆν, μήδ' ἑτέραν
 τῆ οὐσία τοῦ σώματος εἶναι, οὐδὲς εἴθ' ὑπολείπεται λόγος καὶ τοι
 γὰρ τῆς οὐσίας αὐτῆς, ὑπερ ἄν τις καὶ ἀντιπαῖσι, ἐφεκῆσθαι τῆ δια

νάξ ἀθάνατον, ἀλλ' οὐκ ἂν εὐλόγως ἡ ἄγνοια τούτου ἐπιχείρημα καὶ τῷ πρὸς σύμφισμα γένοιτο.

Ὅτι ἀφθαρτος καὶ ἀθάνατος ἡ ψυχή.

§. μθ. Ἐκ γούν τῶν εἰρημένων ἀποδέδεικται αὐλον καὶ ἀπλήν εἶναι τὴν ψυχὴν· εἰ δὲ τούτο, ἔστιν ἄρα καὶ ἀμερῆς ἡ αὐτή· τὸ γὰρ ἀπλοῦν ἀμερῆς, καὶ ὕλως ἀνέκτατον· ἀμερῆς δὲ οὐσα, ἔστιν ἄρα καὶ ἀδιάλυτος· εἰς τί γὰρ διαλυθήσεται, οὐ μέρος οὐδέν; ἀδιάλυτος δ' οὐσα, ἔστι πάντως καὶ ἀφθαρτος· πῶς γὰρ ἂν φθαρείη τὸ μὴ πικρὸς διαλύεσθαι; οὐδὲ γὰρ εἰς τὸ μηδέν, ὡς ἂν εἴποι τις τῶν πάντων τία φρονούντων, οἰγήσεται· ὡς γὰρ ἡ γένεσις οὐδέν ἐστιν, ἢ συνδρομὴ καὶ κράσις τῶν στοιχείων εἰς τὸ αὐτό· οὕτω καὶ ἡ φθορὰ οὐκ ἂν εἴη, ἢ διάλυσις τοῦ συνθέτου εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη, κοῦχί εἰς τὸ μηδέν· ὅλον, ξύλου, φέρ' εἰπεῖν, τεθέντος εἰς τὸ πῦρ, ὅσον μὲν αὐτοῦ πικρῶδες ἐστιν, ἀπίπτη εἰς τὸ πῦρ· ὅσον δὲ ἀερῶδες, εἰς τὴν αἴρα· καὶ τὸ μὲν ὑδατῶδες διεκρίθη εἰς τὸ ὕδωρ· τὸ δὲ γειῶδες καὶ ἀλατῶδες, εἰς τὴν γῆν· κοῦδέν εἰς οὐδέν, ὡς καὶ μηδέν ἐκ μηδενίος· εἰς τί οὖν ἡ ψυχὴ τὴν φθορὰν ὑποστήσεται, ἢ μήτε ἐκ στοιχείων, εἰς ἃ διαλυθεῖσθαι συνεσκευῆα, μητ' ἄλλως εἰς τὸ μηδέν οἰχομένῃ; οὐκ αὖν ἡ τοῦ λόγου κλίμαξ παῖθει σαφῶς καὶ ἀθάνατον αὐτὴν, ὡς ἐστὶν ἐμολογεῖν. (*)

(*) Προσθετίον δὲ ἰσταῦθα τυπικῶς τὴν παρὰ ταῖς ἀρχαῖαις συμφύτων παρὶ τῆς Ἀθηνασίας τῆς ψυχῆς ὡς προσέκοντα τῆ καθ' ἑαυτῆς τῆς λέγου ἰσχυρῶς εἶναι,

Ἡ ψυχὴ ἐστὶν οὐσία διανοητική·

Ἡ διανοητικὴ οὐσία ἐστὶ πνεῦμα·

Τὸ πνεῦμα οὐκ ἐστὶν ἐκτεταμένον·

Τὸ μὴ ἐκτεταμένον οὐκ ἔχει μέρος παρὰ μέρος·

Τὸ μὴ ἔχον μέρος παρὰ μέρος, ἀδιάλυτον·

Τὸ ἀδιάλυτόν ἐστιν ἀφθαρτόν·

Τὸ ἀφθαρτόν ἐστὶν ἀθάνατον·

Ἡ ἄρα ψυχὴ ἐστὶν ἀθάνατος·

μιουργούμεναι ἤδη παρὰ Θεοῦ, ἐντίθενται ταῖς σώμασιν, ὀργανισθεῖσιν ἤδη πρὸς ἐνέργειαν ἰκανῶς· τοῦτο δὲ θέλοντες πιστέωσθαι μάλιστα, καὶ μαρτυρίαν ἐκείνην εἰσάγουσι γραφικὴν· «ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὼ ἐργάζομαι» ἐν τοῖς κατὰ μέρος δκλονότι τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀποδιδύντες· περὶ γὰρ τῶν ἐν γένει καὶ εἴδει κατὰ παυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ τὴν ἡμέραν τὴν ἐξέδομην· καὶ ἄλλαις ἄλλων ἐντυχεῖν ἐστὶ πολλῶν δοξασίας· ἀλλὰ τίς οὕτως ἡμῖν ἐγγύς ἐσται, ὡς καὶ πείσαι ἡμᾶς οἰκθῆναι διαφορᾶν αὐτόν τι ἀραρὸς περὶ τούτων; (*)

Εἰ ἀεὶ νοεῖ ἡ ψυχὴ.

§. νά. Οὐκ ἔλαττον καὶ περὶ καταστάσεως τῆς ψυχῆς ταῖς σοφοῖς κεκίνηται ζήτημα πότερον, ἀεὶ ἐν τῷ νοεῖν διεγίγνεται, ἢ ἐστὶ ὅτε καὶ ἀναπαύεται, τοῦ νοεῖν παυομένης; οἱ μὲν γὰρ, ὡς ἀεὶ νοούσας αὐτῆς γνώμην ἔχουσιν· οἱ δὲ καὶ παύεσθαι ποτε ἀξιοῦσιν· Οἱ μὲν οὖν τῆς πρώτης ἀντεχόμενοι δύσεως, ἐκείνοις τοῖς λόγοις μάλιστα ἐπερείδονται· εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ, φασὶ, καὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου γε παύσεται τοῦ νοεῖν, συνεχραίη ἂν εὐθὺς καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως οὐσίαν καὶ τῆς ψυχῆς αὐτὴν τὴν νόησιν εἶναι· Ἀλλ' ἡμῖν οὐσίαν μὲν τῆς ψυχῆς εἴρηται εἶναι, διανοίᾳ δὲ συλλαβεῖν αὐτὴν τῶν ἀδυνάτων, ἃ ὅσον εἰκός ἐστιν ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς πορίζεσθαι· Ἔνοιαν, (μς.)· τὰς δὲ ἐνεργείας εἶναι ἀποτελέσματα τῶν δυνάμεων· καὶ ταύτας αὐθις αὐτὰς τῶν οὐσιῶν φθὰς ὁ λόγος ἀπέδειξε· (κδ.) νῦν δὲ τὴν νόησιν, ἐνέργειαν οὖσαν τῆς ψυχῆς ὁμολογουμένως, τὴν αὐτὴν καὶ οὐσίαν τίθεσθαι τῆς ψυχῆς πῶς οὐκ ἀτοπον, αἰτίαν καὶ αἰτιατὴν, τὸ προάγον καὶ προαγόμενον δοκοῦντας ταυτίζειν; Ἄλλοι δ' ἐπὶ αὐτοῦτο λέγουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀργανικῶν σωμάτων λαβόντες ὁμοίωσιν, ὡσπερ ἐκεῖνα, φασὶ, καὶ ζῶα, καὶ φυτὰ ταῦτα ἢ, τῆς ἐνεργείας

(*) Λόγος τις διαφορᾶς τοῦ Μιχαίου εἴρεται ἐν λογικῇ τοῦ Πλατωνίου, ἀποδεικνύων, ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος ἀφύχου καταλαμβάνεται, τῆ δὲ σπέρματος δυνάμει συμπέσαντες ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ ἐμβρυον, ἐπίσσει τὴν ψυχὴν αὐτῆ ὁ θεός.

μιουργούμεναι ἤδη, πρὸς θεοῦ, ἐντίθενται τοῖς σώμασιν, ὀργανισθεῖσιν ἤδη πρὸς ἐνέργειαν ἰκανῶς· τοῦτο δὲ θέλοντες περισσασθαι μάλιστα, καὶ μαρτυρίαν ἐκείνῃν εἰσάγουσι γραφικὴν· «ὁ πατήρ μου ἔως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὼ ἐργάζομαι» ἐν τοῖς κατὰ μέρος δηλονότι τὴν ἐργασίαν ταύτην ἀποθιδύοντες· περὶ γὰρ τῶν ἐν γένει καὶ εἶδει κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ τὴν ἡμέραν τὴν ἐξόδομην· καὶ ἄλλαις ἄλλων ἐντυχεῖν ἐστὶ πολλῶν δοξασίας· ἀλλὰ τίς οὕτως ἡμῖν ἐγγύτης ἔσται, ὡς καὶ πῦσαι ἡμᾶς οἰηθῆναι διορᾶν αὐτὸν τι ἀραρὸς περὶ τούτων; (*)

Εἰ αἰεὶ νοεῖ ἡ ψυχὴ.

§. νά. Οὐκ ἔλαττον καὶ περὶ καταστάσεως τῆς ψυχῆς τοῖς σοφοῖς κεκλήθηται ζήτημα· πότερον, αἰεὶ ἐν τῷ νοεῖν διεκρίνεται, ἢ ἐστὶ ὅτε καὶ ἀναπαύεται, τοῦ νοεῖν παυομένη; οἱ μὲν γὰρ, ὡς αἰεὶ νοεῖσσις αὐτῆς γνώμην ἔχουσιν· οἱ δὲ καὶ παύεσθαι ποτε ἀξιοῦσιν· οἱ μὲν οὖν τῆς πρώτης ἀντερχόμενοι δόξης, ἐκείνοις τοῖς λόγοις μάλιστα ἐπερείδονται· εἰ γὰρ ἡ ψυχὴ, φασὶ, καὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου γε παύσεται τοῦ νοεῖν, συνεχεσαίτ' ἂν εὐθύς καὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεως οὐσίαν καὶ τῆς ψυχῆς αὐτὴν τὴν νόησιν εἶναι. Ἀλλ' ἡμῖν οὐσίαν μὲν τῆς ψυχῆς εἴρηται εἶναι, διανοίᾳ δὲ συλλαβεῖν αὐτὴν τῶν ἀδυνάτων, ἃ ὕσον εἰκός ἐστιν ἐκ τῶν ἐνεργειῶν αὐτῆς πορίζεσθαι ἐνοιαν, (μς.)· τὰς δὲ ἐνεργείας εἶναι ἀποτελέσματα τῶν δυνάμεων· καὶ ταύτας αὐθις αὐτὰς τῶν οὐσιῶν φθᾶς ὁ λόγος ἀπίδειξε· (κδ.) νῦν δὲ τὴν νόησιν, ἐνέργειαν οὐσαν τῆς ψυχῆς ὁμολογημένης, τὴν αὐτὴν καὶ οὐσίαν τίθεσθαι τῆς ψυχῆς πῶς οὐκ ἄτοπον, αἰτίαν καὶ αἰτιατὴν, τὸ πρόαγον καὶ προαγόμενον δοκοῦντας ταυτίζειν; ἕτεροι δ' αὖ οὐ τοῦτο λέγουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀργανικῶν σωμάτων λαβόντες ὁμοίωσιν, ὡσπερ ἐκεῖνα, φασὶ, καὶ ζῶα, καὶ φυτὰ ταῦτα ἢ, τῆς ἐνεργείας

(*) Λόγος τις διορᾶν τοῦ Μαρτίου σώζεται ἐν λογικῇ τοῦ Πλατωνίου, ἐπιδεικνύων, ὅτι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος ἀφύχου καταβληθέντος, τῆ δὲ σπέρματικῆς δυνάμει συμπέξαντος ἐν τῇ μήτρᾳ τὸ ἐμβρυον, ἐνίσταται τὴν ψυχὴν αὐτῷ ὁ θεός.

των χυμῶν παρομέντι, κινούνται καὶ τῷ ζῆν παρὰ χῆρμα ἐκείνου
 δυνάμει τοῦτο συνήλθετο ἐνεργείᾳ· οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν εἰσὸς παρο-
 μέντις τῆς κατ' αὐτὴν ἐνεργείας, συμπίπτουσα. Ἀλλ' ἡμεῖς ἴσμεν, ὅτι
 τῶν ὤσειων εἰσὶν αἱ δυνάμει τὸ ἐνεργεῖν ἔχουσαι, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἐνεργε-
 ῖν δυνάμειν ἐκείνην (καὶ) αἰσῶν καὶ τῆς ψυχῆς ἀναγκαίως, κα-
 θάπερ τὸ κινεῖσθαι τοῦ πυρός, ἐν παντὶ κινήσει, πρὸς αἰσιν ἢ ἐνεργείᾳ.
 Χωρὶς δὲ τούτων τῆς μὲν ὀργανικῆς τῶν σωματίων ἐξωθεν δοκεῖ
 κίνησις ἔχειν τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκ τῆς τροφῆς πρὸς συμπλήρωσιν
 αὐτοῖς τῶν αἰεὶ ἐκτιμιζομένων μορίων ἢς κωλυθείσης, παύεται καὶ
 ἡ κίνησις, καὶ τούτου δὲ καὶ ἡ ζωὴ ἢ δὲ νόησις τοιοῦτό τι οὐδὲν
 τῆ ψυχῆ συνεισφέρειν δοκεῖ τὸ ἄντιον δὲ ἐπιπλάσσει αὐτὴν ἀναγκά-
 ζαι, ἕκ ἐκ πείρας ἐν ταῖς πολυπραγμονεσέσαις τῶν πραγματειῶν,
 καὶ τῆς μελέτης μάλιστα βλέπομεν.

§ νβ. Ἐπιπτα καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ λόγου τοσούτω ἀσύστατος φαίνεται.
 εἰς γὰρ ὁμοιότητος ἀπλοῦ καὶ αὐλοῦ πρὸς σύνθετον καὶ ὀργανικόν; οὐ
 γὰρ ὡς περ παρομέντις τῆς κινήσεως, τὸ ζῆν διαλύεται εἰς τὰ ἐξ ὧν
 συνετέθη· οὕτως ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν παθεῖν τὸ αὐτὸ, τῆς νοήσεως
 παρομέντις εἰς τὴν γὰρ διαλυθήσεται, ἀπλῆ οὐσα καὶ ἀμερῆς; (μζ.)
 οὐδὲ γὰρ ἂν εἴποις εἰς τὸ μηδέν, μηδενὸς εἰς τὸ μηδέν ρθειρομένου,
 ὡς περ καὶ μηδέν ἐκ μηδενός ἐστι γίνεσθαι τὸ αἶν; φαίη τις ἂν, σὺ
 λέγεις λήγειν ποτὲ τὴν ψυχὴν τοῦ νοεῖν; οὐ φαίη, ἀλλ' οὐδ' ἔγω ὅ,τι
 καὶ εἴη ἢ γεμῖν τῆς ἀγνοίας ὁμολογία εἶαι ἂν γένοιτο εὐπορία εἰκό-
 νως τοῖς τῆς γνώμης ἐκαίντις προῖσαμένοις.

§ νγ. Τέως δ' αἶν ἐκ τῶν ἐνόητων καὶ συτγορεῖν αὐτοῖς ἐστίν,
 εἰ ἐν ταῖς ἐγρηγόρησσι μόνον τὴν δόξαν ταύτην περιορίσειαν· ἐν γε-
 μῆν τοῖς ὕπνοις καὶ δῶμεν αὐτῇ τινὰ, ὡς ἐν ταῖς ὀνειράσι, κινήσιν,
 ἀλλὰ τὸ γε πλεῖστον ἀνάπαυσις τῆς ψυχῆς ἂν εἴη ὁ ὕπνος· ὅσον γὰρ
 αὐτῆ τῆς οἰκείας δυνάμειος δοκεῖ κατὰ κινεῖσθαι ἐκ τοῦ νοεῖν ἐν
 τῷ γρηγορεῖν, τοσούτον ἐκ τῆς ἀναπαύσεως, καθάπερ τὰ μουσικὰ
 τῶν ὀργάνων ἐκ τῆς τάσεως ἀνιέμενα, προσλαμβάνουσα, τὸ πρῶ-
 γηθῶθεν ἀνεπλήρωσιν (οθ.)· εἶεν. Ἀλλὰ περὶ τῶν νηπίων αὐτῶν τί ἂν
 εἴποιμεν; καὶ πᾶσι πᾶσι νόησιν δῶμεν τῷ ψυχρῶ αὐτῶν; καὶ

μάλιστα ἄμ' εἰς τὸ φῶς ἐξελθόντων; οὐ μᾶλλον, οἴμαι γ' εἰ, ἐκείνων
νοεῖ, ἢ καθ' ὑπνον οἱ τέλειοι, ὥσπερ ἐν ἰλίγγυις μέλις τοῖς ἀντικειμέ-
νοις νόησέν τινα, καὶ ταύτην ἀμυδροτάτην, ἐπιβάλλειν δυνάμενα·
πῶς γὰρ ἂν τὰ μήπω συνείδησιν ἔχοντα; καὶ φημι, κατάρτημι, καὶ
ἔχω τὸ φῶς.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς.

§. νδ. Εἴρηται ἡμῖν ἐν τῇ Λογικῇ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ νοῦς,
ὅσον ἡμῖν ἐκεῖ συμβάλλεσθαι ἔδοξεν· ἀπὸ γὰρ μόνου τοῦ γνωστικοῦ
μέρους ἐκεῖ ὀρμηθέντες, τρεῖς μόνας ἐκείνων εἰσαγαγεῖν ἤξιόταται,
τὸ νοεῖν, τὸ κρίνειν, τὸ συλλογίζεσθαι (γ-τ)· ἐνταῦθα δὲ, ἐπειδὴ περὶ
ψυχῆς ἐν γένει ὁ λόγος ἐστίν, ἀνάγκη περὶ πασῶν διαλαβεῖν, καὶ ὅσον
οἶόν τε ~~περὶ~~ βριέστερον διαπεφώνηται γεμῆν καὶ περὶ τούτων τοῖς φι-
λοσόφοις, ἄλλως ἄλλοις διελοῦσι καὶ γινώσκουσι περὶ τούτων. Σοφίαι
δὲ, ὧ καὶ ἄλλοις μάλιστα ἡμῖν ἔδοξεν ἔπεσθαι, αἱ πᾶσαι πάντε ἐκί-
ναι πρεσβεύονται μάλιστα· Αἰσθησις, Σκέψις, Μνήμη, Θύλησις, Ἐνεργεία.
Περὶ τούτων τοίνυν ἡμῖν ὁ λόγος ἐστίν.

Περὶ Αἰσθήσεως.

§. νε. Αἰσθησις τοίνυν ἐστίν, ὡς αἱ περὶ Πλάτωνα, ψυχῆς καὶ σώ-
ματος κοινωνία πρὸς τὰ ἐκτός· ἢ γὰρ θύνησις, δὲ πρὸς τὸ ἐκτός
ταί, ἐστὶ τῆς ψυχῆς τὸ δὲ ὄργανον, δὲ οὐ, τοῦ σώματος ἴδιον· ὅτι
οὐκ ὡς οὔτε τῆς ψυχῆς τὸ πάθος μόνον ἐστίν, οὔτ' αὐτὸ σῶμα ψυχῆς
ἴμοιρον αἰσθάνεσθαι πέφυκε. Δεῖ τοίνυν πρῶτον μὲν ἀλλοιοῦσθαι τὴν
αἰσθητήριαν· τὴν δὲ αἰσθησιν διακριτικὴν τῆς ἀλλοιώσεως γίνεσθαι
καὶ τὰ μὲν αἰσθητήρια πάντα, Ὀρασις, Ἀκοή, Ὀσφύσις, Γούσις, Ἀσπι-

ἡ δὲ αἰσθησις μία, ἡ δὴ δύναμις τῆς ψυχῆς, ἡ διακρίνουσα τὰ ἐν ἐκεί-
νοῖς γινόμενα πάντα. (7) Ἄλλ' ἴν' εὐμεθέστερον ἡμῖν ὁ λόγος γω-
ροῖται, λεπτῶν πρώτων· περὶ τῶν αἰσθητηρίων, ὅπως ἕκαστον ὑπὸ τῶν
ἐκτὸς ἀλλοιοῦται εἴτε καὶ ὅπως ἡ αἰσθησις τὴν ἀλλοίωσιν ἐν τῇ
ψυχῇ διακρίνει.

Ὅτι διὰ τῶν νεύρων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τὰ αἰσθητήματα
γίνεται.

§. νς. Τὰ τὰ νεῦρα ἡμῖν παρέχουσιν τὴν αἰσθησιν, τοῦτο ταῖς ἀπέν-
των ἐκκρατύνεται ψήφοις· ταῦτα γὰρ ὡς ἀπὸ μίτης τοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ
τὰ ἀκρωτήρια, ὡς κλάυες καὶ κλάδοι, προήκοντα, καὶ τὰ αἰσθητήρια
ἀποτερματίζονται, τῆς αἰσθητικῆς ἡμῖν κραίτης γίνεται· σωληνοει-
δῆ γὰρ καὶ σφαιροειδῆ ταῦθ' αἰ περὶ ταῦτα δεινοὶ ὑποτιθέσθαι εἶναι,
ὕγρὸν τε σπέρμα, οἷον ἐπιερύοντι ἐνεῖναι ἢ ῥαώδη ὕλην, καὶ πνεῦμα
ζωτικόν, καὶ ῥευστὸν ἀεὶ ὡς ὄνομαζοντες καὶ τούτο συνεχιζόμενῳ κινή-
σει ἔς' ἐπὶ τὸ ἐγκέφαλον διαρρέον, θάπτον, ἢ νοῆσαι παρέχουσιν τὴν
αἰσθησιν· καθάπερ καὶ ἡ ἐν μουσικῷ ὄργάνῳ χυρδῇ, κροσομένη κατὰ
τὸ πέρας, ἀγρόνως τὸν ἦχον διακρίθμενον ἐπὶ θάτερα· εἰ δέ γε τὰ
ταῖς αἰσθητηρίοις ἐγγινόμενα πάντα, μὴ συνεχεῖς κινήσεως ἐπὶ τὸν
ἐγκέφαλον, ὡς εἰς ὄφθαλμὸν, πρὸς ὄν, ἀποτερματίζονται, ἀπολεθίζονται, ὑ-
δενὸς ἡμῖν αἰσθητικῆς γενήσεται αἴτια καὶ τοῦθ' ἡ πείρα ἡμῖν μά-
λις αἰσθητικῆ· ἐνὸς γὰρ τινος ἀποιοῦδχοτουῦν τῶν νεύρων, ἢτοι δεσμῶ
συσφισσόμενοι, ἢ χυμοῦ παχυτέρου ἐπιρροῆς, ἢ νομένου, καὶ ἔμφραξιν

(7) Διακρίνειν δ' ἐνταῦθα τοὺς ἔρους τοὺς δὲ αἰσθησις, αἰσθητικῆ, αἰσθητικόν, αἰσθη-
τικόν, αἰσθητικόν· αἰσθησις μὲν γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ ἐν ἡμῖν δύναμις, καθ' ἣν περιέχεται ἡ
πλοῦσινοῦται τῶν ἐκτὸς, καὶ ἡ ἐκ τῆς δυνάμεως ταύτης προῖσκα ἐνέργεια· εἶναι, ἢ μὲν
αἰσθητικῆς δύναμις, τῶν δ' ὅν εἶς κατὰ δύναμιν αἰσθησις· ἢ δὲ ἔδη αἰσθάνεσθαι πρὸς
ταῦτα κατ' ἐνέργειαν αἰσθησις· ἀμφὸς δὲ τῶν, τε δύναμις καὶ τὸ ἐνέργειαν κατὰ τῆς αἰ-
σθητικῆς ὀνόματι περιλαμβάνεται· αἰσθητικῆ δ' αὖ τὸ πᾶσι, καθ' ὃ ἀλλοιοῦνται· αἰσθη-
τικόν δὲ, αὐτὸ τῶν τῶν ἐστὶ τὴν αἰσθησιν παθίσμενον· αἰσθητικόν δὲ, τὸ πρῶτον,
καθ' ὃ τὴν αἰσθησιν ἔχειν δέχεται αἰσθάνεσθαι· αἰσθητικόν δὲ (ἢ καὶ αἰσθησις ἐπίστω
λέγεται) τὸ ἔργον, δι' ὃ τὸ αἰσθητικὸν αἰσθάνεται τῇ ὑπὸ.

πύσγοντος, ἢ τάσει σφοδρᾷ διασπώμενου τε καὶ σφαιριζομένου, ἢ
 τέως τομῆ διαρρήχεντος τὸ πρὸς ὃ ἀπολήγει, καὶ πέρασ ἔχει παρα-
 λύεται μέλος· κἄν γὰρ ἄλλοις ἐν ἄκρᾳ αὐτοῦ τὸ ὄργανον θῆλλον ἦ,
 κισθήσεως γεμτὴν οἰσούν καὶ κινήσεως τῆς τε καθ' ἑρμὴν καὶ προαί-
 ρεσιν ἄμοιρον ἀπολείπεται. (*)

Περὶ τῶν Αἰσθητηρίων.

§. νζ'. Εἰκὸς οὖν τὰ αἰσθητήρια ὑπὸ τῶν ἐκτὸς προσεαλλόντων
 πολυαχῶς ἀλλοιωθῆναι εἴθ' οὕτω διατεθειμένων ἐκείνων, καὶ τῆς ἀλ-
 λιώσεως διὰ τῆς νευρώσεως ὕλης ἔς ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διαπορθμευ-
 θείσης, αὐτοῦ ἐγγίνεσθαι τῆ ψυχῆ, τὰ αἰσθήματα οἷον, ταυτὶ τὸ χρῶ-
 μα τυχόν, ἅμα προσεαλὸν τῷ ὀφθαλμῷ, διατίθῃσιν αὐτὸν· ὁ δὲ, τῷ
 πάθημα τοῦτο λαθὼν, τῷ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφαλοῦ εἰς αὐτὸν ἀπολήγοντι
 νεύρῳ, ὃ καὶ ὀπτικὸν διὰ τοῦτο νεῦρον ὠνόμασαι, διαδίδωσι· τὸ δὲ
 διαπορῶμεναι τοῦτο παρχυρῆμα εἰς τὸν ἐγκέφαλον συγκινηθέντος δὲ
 καὶ συνδιατεθέντος καὶ τοῦ ἐγκεφαλοῦ, εὐθὺς ἐγγίεται αἶσθημα τῆ
 ψυχῆ. Ὀμοίως δὲ καὶ τῆς ἀκουστικῆς ἅμα γὰρ τὸ τῷ κώδωνος, φέρε, κτύ-
 πῳ συγκινούμενος ὁ αἶρ, καὶ ἀλλεπαλλήλως κύμασι τῷ τυμπάνῳ
 τῆς ἀκουστικῆς προσεαλὸν, διατίθῃσιν· εἴθ' οὕτω τῆ μέχρι τοῦ ἐγκεφα-
 λου κινήσει τὸ αἶσθημα ἀναφύεται τῆ ψυχῆ. Ἰσαυτως δὲ καὶ τὰ ἀπὸ
 τοῦ ῥινοῦ ἐξερχόμενα λεπτότατα μίρια ταῦτων ποιεῖ τῷ τῆς ὀσφρή-
 σεως προσεσῆλλοντα νεύρῳ ἔσπερ αὖ καὶ τὰ τῆ γεύσει, καὶ ἀρτῆ αἰ-
 σθητικῆ αὐτῆ ὁδῷ, ἢ καὶ τὰ εἰρημένα, περαίνουσι τῆ ψυχῆ τὰ αἰ-
 σθήματα.

(*) Ἐκ τούτων οὖν ἴπμεν, ὅτι ἐμάρτυται παρὰ τοῖς πάλαι, ὡς ἔ ψυχῆ ὅλα ἐν ὅλῳ
 τῷ σώματι, καὶ ὅτι ἐν ἐκείνῳ μίρει ἐστὶν ἰδρυθῆσκαί γὰρ τὸν ἐκαστὸν ὄργανον ἐκκε-
 ρῶς περισοφίγηται, ἕνεκεν διακρίσει τὸν τοῦ νεύρου πρὸς τὸν ἐγκέφαλον κινήσειν, εὐθὺς
 ἢ τὸν διακρίσειν ἀπεπτόμα, αἰσθητικῆς ἐκείνου εἰς ὃ ὅτι οὐδὲν ὅτι ἡ ψυχὴ ἐν μέρει τῷ ἐν-
 κεφαλοῦ τὴν εἴδραν ἔχει· καὶ περ κἄν τούτω ἀγνοῖται το μίρει, ἢ κατὰ τὴν εἴδραν δι-
 διον ἔχει.

ὅτι οὐχ ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς σώμασι τὰ αἰσθήματα.

§. γή. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν περὶ πάντων ἐστὶν ἀναντιρρή-
τον· ἐκεῖνο δὲ μάλιστα τοῖς πολλοῖς ἔχει περὶ τὴν παράλογον, ὅτι
τὰ αἰσθήματα ταῦτα, ἃ ἔξωθεν ἢ ἕξω προλαμβάνει, ἐν τοῖς αἰ-
σθητοῖς οὐχ ὑπάρχουσιν, αὐτὰ χρώματα ἐν τοῖς σώμασιν, οὔτε ὄσμη
ἐν τοῖς ὀσμηροῖς, οὔτε χυμοὶ ἐν τοῖς γευστοῖς, οὔτε μὲν τοῦθ' ὅπερ
θερμὸν ἢ ψυχρὸν ὀνομάζομεν τοῖς ἀπτοῖς· δύνασθαι μὲν γὰρ ταῦτά
φασὶ τὰ αἰσθητὰ ἐμποεῖν τοῖς αἰσθητηρίοις, περιέχειν δὲ μετὰ μῶς
πεφυκέναι καθάπερ καὶ βελόνη κεντῶσα, αἰσθητὴν μὲν παρέχει τῷ
κεντωμένῳ τὴν ἀλγιδόνα, αὐτὴ δὲ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶ τοῦ παθήματος
ἄμοιρος· οὕτως οὖν, φέρε καὶ τὰ ἐκ τοῦ βύθου ἐξερχόμενα μόρια καὶ
τῷ ὀσφραντικῷ προσβάλλοντα νεύρα, ἐμποιοῦσι μὲν αὐτῷ τὴν πλῆξιν
τὸ πάθημα, οὔμενον ἄλγος κατὰ τὴν βελόνην, ἕτεροῖον δὲ, καὶ τῇ
ποιᾷ τοῦ ἐξ οὗ ἢ προσβαλὴ κενήσεται ἀνάλωγον, τοῦθ' ὅπερ ὄσμην ὀνο-
μάζομεν· ἢ γεμὴν ὄσμη οὐχ ὑπάρχει τῷ βύθῳ, ὡς οὐδὲ κνισμὸς ἐν
κνιζούσῃ τῇ κνίδι· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἄκραν τῆν γλῶτταν καὶ τὴν ὑ-
περώτην διαίνοντες χυμοὶ τῷ αὐτῷ ὕμῳ τοῖς γευστοῖς οὐχ ὑπάρχου-
σι· τὰ δ' αὖ χρώματα οὐδὲν ἐστὶ καὶ αὐτὰ, ἢ ἀπὸ τῶν σωματικῶν
μορίων τὰς τοῦ φωτός παντοίας ἀποδεδυμένων καὶ ἀπορροφούντων
ἀκτῖνας, ἢ ἕκαστον μάλιστα θέσιως ἔχει, τοῦ φωτός ποιὰ ἀντανάκλα-
σις, τῇ μὲν ὕψει τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε πως περικυκλόμενα, ταῖς δ' ἀλη-
θείαις ἐν τοῖς σώμασιν οὐχ ὑπάρχοντα (*) Παραδοξότερον δ' ἴσως

(*) Ὅτι τὰ χρώματα ἐστὶν ἐκ τῶν τοῦ φωτός ἀκτῖνων, δεῖται καὶ ἐξ ὧν ἐν σκοτίᾳ ἐ-
ρῶμεν εὐθὺν ἐν δ' ὧν τῷ φωτὶ, ἐπιπέδη ἐκαστὴ ἀκτὶς κατὰ τοῦ φυσικομαθηματικῆς
σύγκριται ἐξ ἐπιπέδου πλασίνου, καὶ ταῦτα προβαίνει χρώματα ἐπιπέδα, τὸ ἐρυθρὸν, τὸ ξαν-
θόν, τὸ ὀχρὸν, τὸ πράσινον, τὸ κίτρινον, τὸ πορφυροῦν, τὸ κίτριον. (Εὐκλ. φησ. γλῶ.)
τούτων προσβάλλουσιν τῷ σώμασιν, αἱ μὲν ἀπορροφῶνται, αἱ δὲ ἀντανάκλῶνται ὡς
ἐλάκη θέσιως τὰ ἐν τοῖς σώμασιν μόρια· αἱ τῶν ἀντανάκλῶμεναι τοῦ ἐξωθεν τῆς ἐ-
ρέσιως χυμοῦ διελθούσαι δικτυώσαι τὴν ἐκαστὴν περικυκλῶσιν· ἡ δὲ μεταδίδωσι
τὴν κίνησιν τῷ εἰς αὐτὴν κατακείμενῳ νεύρῳ· τὸ δὲ διαπερθεῖται εἰς τὸν ἐγκέφαλον· ἐξ
ὧ ἀρρήτῳ λόγῳ περικυκλῶσιν τὸ τοιῶσδε αἰσθητὸν ἢ ἕξω· ὡς τὰ ἐπι τῶν ἐπιφανειῶν

ἀείπειν ἄν, ὅτι καὶ ἐν τῷ πυρὶ θερμὸν ὅτι· ἡμῶν περὶ τὴν αἰσθη-
 μα, οὐκ ὑπάρχει τὸ ἄλλο θερμὸν οὐδὲν ἕτερον καὶ αὐτὸ, καὶ ὡς ἐν τῷ
 κινήσει σφοδρῶς γίνεται οὐδὲν, ἀπὸ τῆς γαίης, οὐδὲν τὸ
 πεπορηκτοῦ. αἴτιον δὲ πάλιν νομίζω ἐπειδὴ γὰρ τὸ πυρὶ περὶ
 κινεῖσθαι πανταχοῦ κατὰ τὰ βεβηκέντα πρὸς ἑαυτὸν, ἐν τῷ ὅτι
 ταδίδωσι μὲν ἀδρόως τὸ πεπορηκτοῦ τῷ πυρὶ τῆς γαίης
 κινήσει σφοδρῶς γινόμεναι, καὶ μίγξι τῷ ἐγκρατῶσι διακρίσει
 σα, σφοδρῶν καὶ τὸ αἰσθημα τῶν, ὅπερ θερμὸν ἢ θερμότητα ὀνομα-
 ζομεν, τῆς ψυχῆς ἐναπαύσεν ἐπειδὴν δὲ τὸ κεντῶν, σώματος, μιν-
 νεκτοῦντος αὐτοῦ τῷ πυρὶ, ἢ γαίης ποτε θύγη, ὡς μεταδίδουσα ἐκεί-
 νῳ τοῦ ἐν αὐτῇ πυρὶ κατὰ τὸν τῆς ἰσορροπίας νόμον, ἢ διακρίσθαι,
 κινεῖται· ἢ δὲ κινήσει παράσθεν εὐθὺς αἴσθημα τῆς ψυχῆς ἐκκεντῶν τῷ
 εἰρημένῳ, ὅπερ ψυχρὸν ἢ ψυχρότητα ὀνομαζόμεναι καὶ ἐστὶ οὕτως τὸ
 θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν αἰσθηματα μὲν ἐκ τῆς τοιαύτης κινήσεως τῆς
 ψυχῆς ἐμπροσθέντα ἐν δὲ ταῖς σώμασιν ἀληθῶς οὐκ ὑπάρχοντα, ὡς
 τῷ πυρὶ τὸ θερμὸν, οὕτως τῆς γαίης τὸ ψυχρὸν, ἢ λευκὸν.

Περὶ τῆς ἀμοιβαίας τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος
 Ἐνεργείας.

§. νθ. Οὕτω μὲν οὖν τὰ αἰσθηματα τῆς ψυχῆς διὰ τῶν αἰσθητι-
 κῶν ἐναπογεννησέσθαι, καὶ ταῦτ' αὐτὰ μὲν ὑπάρχοντα ταῖς αἰσθητικαῖς,
 ὡς εἴρηται, ταῖς ἀπάντων τῶν φιλοσόφων ψήφῳ ἐπιβεβαιωθέντι
 ὅπως ὅμως ἀπὸ σώματος πηλίου εἰς ψυχὴν πάσας ὅλας ἀμείψων
 καὶ ἐναλλάξ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ εἰς τὰ ὅλας μετέχοντα αἴτιαι ἐπεκτετα-
 σεις καὶ τὰ πάντα διακρίνοντα, περὶ τούτου πάντες διανοούμενοι,
 καὶ σοφοὶ ἡμῶν ἔργον εἰπεῖν οὐδὲν, ὅτι καὶ παίσσονται καὶ αὐτὸ ἐπι-
 σιν ἐν τοσούτῳ σκότῳ πικρῷ διαδιδόντες ἄλλήλους ὅτι εἴη πρῶτον αὐτὸ
 (ἡμῶν γὰρ τούτου) εἰσὶ ἀλλοτρίων εἰς αὐτὰ ἐκ τῆς φύσεως πρώτιστα καὶ

σώματα οὐκ ὑπάρχει ταῖς ἀληθείαις ἀλλ' ἢ καὶ τῆς ἕως τῶν μερῶν, τούτων, καὶ
 κινήσει τῆς ἀληθείας τῶν μερῶν αἰσθημάτων.

πλούσια, ἀλλ' οὐκ ἂν εἴη, οἰμαί γε δύνασθαι (*) ἴσμεν γὰρ τὰς τε
 τῶν πραγμάτων ἀντιλήψεις διὰ τῶν αἰσθητηρίων τὴν ψυχὴν εἰσιού-
 σης ἴσμεν δὲ καὶ τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας εἰς τὸ σῶμα διαβιβαζο-
 μένας (καὶ γὰρ βροδίω, κλειμασίῃς τῆς ψυχῆς, καὶ τὸν δάκτυλον
 κινῶ, δεξιῆ, ἢ ἀριστερῆς, καὶ ὅπως ἂν ἐκείνη τῷ σώματι ἐπιγεύσῃ)[†]
 ὅπως γεμῆν ἐκείνη, ἀσώματος οὔσα, ἐνεσιγῆι τὴν κίνησιν ταύτην
 τῷ σώματι καὶ ὅπως τὸ σῶμα, ἐνυλὸν ὄν, ἐνεργεῖ εἰς ἐκείνην, τοῦ-
 το συνιδεῖν καὶ περινοῆσαι καὶ τῶν πᾶν χαλεπῶν· οὐ γὰρ ἔλξει,
 οὐκ ὄσει, οὐ προσέσκη, οὐχ ὅτι ἂν εἴπῃ τις. Τοῦτο οὖν ἰνάγκασε
 τοὺς φιλοσοφώτερον εἰς τὰ τῆς φύσεως εἰσδύνασι ἀπύρρητα βουλομέ-
 νους εἰς πᾶσας δασείας ἀποπλανηθῆναι ἄς καταλέγειν ἐνταῦθα
 μὴ καὶ μέτασιν ἢ μετίτω δὲ ὁ βουλούμενος ταύταις ἐντυχεῖν Σοφίον
 μὲν ἐν Μεταφ. Εὐγένιον δὲ ἐν Λόγικῃ.

Περὶ Σκέψεως.

§. ζ. Δευτέρου δὲ δύνανται τῆς ψυχῆς τὴν Σκέψιν ἡμῶν ἀνωτέ-
 ρη ὁ λόγος εἰσαγγεῖν· ἐστὶ δὲ Σκέψις ἐπισημὴ κρίσεως μετὰ τῆς προ-
 σαρῆς καὶ ἐρεῖνης ἐπὶ τῶν μὴ παχέως καὶ ὡς προστέκει κατανοου-
 μένων· δεῖ γὰρ δὴ ἐπέχειν, ἐν οἷς ἀμύγητά τις, ἢ ὑπόνοια τῆ ψυχῆ
 περιουλοῦσθαι, ἵνα μὴ τὰ ἐν ἡμῶν κριτικῶν προκρίτερον ἐξενεχθῆν,
 καθάπερ ἕκτος δυσάγωγος, καὶ τὸν ἀναστάτην νοῦν εἰς τὸ τίς ἀπά-
 τῆς ἐάραθρον ἐτραχηλίση· ἔστι δ' ἐν ἀμυγηταῖς ἡμῶν ἡ ψυχῆ, ἡ γίγνα
 μέλις, μετέτερον πᾶσι τῆς ἀντιφάσεως μορίων δέξασθαι δυναμένη,
 μετέωρος ἔσταται (Λογ. ρνζ.) Τούτων οὖν τὸν λόγον ἐρευνῶσα ἐκα-
 τέρωθεν μετὰ προσαρῆς, καὶ τὸ πᾶσιν ὑποτερωθενοῦν ἐφειμένα
 πορίζεσθαι, σκέπτεσθαι λέγεται ἔπι δὲ Σκέψις ἐστὶ, καὶ ὅτι πᾶσιν
 ἡμῶν ταῖς αἰσθησεῖς ὑποκειμένων, ἐφ' ἐν ταύτων σταρίζομεν τὴν
 δύνανται, ἵπτοι ἰδέσθαι, ἢ ἐννοῖαν αὐτοῦ λαθεῖν ἐφειμένοι· τίς ἐς το-

(*) ἔστι ἄρα ἐπὶ τῆς φιλοσοφίᾳς ἐς καὶ πρώτη ἀρχὴ ἢ εἴη τῆς φιλοσοφίᾳς εἰ
 δὲ ὑπεραλέγμενοι ταῦτα καὶ ἐπίκαιρα ἰδιότροποι ἀναπαραγγέλλουσαν ναστικῶς, λαυθάνουσαν
 αἰετῶν πᾶσι, ἡλικίως κατακρίπτοντες.

αὐτὸν πολλάκις πράξει, ὡς οὐδὲ αὐτῶν τῶν περὶ ἐκυτὴν γυγνομένων αἰσθάνεσθαι συγχωρεῖ τὴν σκαπτόμενον· μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ τὸ τοῦ Ἀρχιμήδου πάθος, ὡς οὐδὲ ἐπαλλήλων τῶν πλεμίων, ἀναλαθεῖν ἐκυτὸν ἀπὸ τῆς θεωρίας, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου διδύνηται τοῦτο γεμῆν οὐ σκέψιν, προσοχὴν δὲ καλεῖν τινες ἀξιούσι· σκέψιν δὲ φασὶ τὴν ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον μετὰ συνειδήσεως καὶ βουλήσεως μεταεαίνουσαν προσοχὴν, εἴτ' αὐτὴ ἐκυτὴν, καὶ τὰς ἐκυτῆς ἐνεργείας καὶ ἀλλοιώσεις θεωρεῖ ἢ ψυχῇ, εἴτ' ἐκ τῶν ἔξω ἐπὶ τὰ ἔσω μεταφέρει τὴν προσοχὴν, εἴτ' ἀφ' ἑτέρου τῶν ἔξω ἐφ' ἕτερον μετατίθεισιν· οὕτω φέρεται ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐκινητοῖ μέρους παραμείζων ἐκ μέρους, καὶ γῶμα ἐκ γῶματος παραλλάττων, ἢ μὲν ἐφ' ἑκάστου προσέγω καὶ ἐπιζάνω τῆ διανοίᾳ, τοῦτο Προσοχή· ἢ δὲ μετὰ συνειδήσεως καὶ βουλήσεως τῆ προσοχῆς ἀνὰ ἕκαστον ἐκ διαδοχῆς ἐπιέρχομαι πάντα τοῦτο Σκέψις ἰδίως ἐννοήσεται.

Περὶ Μνήμης.

§. ζα. Τρίτην δὲ τὴν Μνήμην ἢ τοῦ λόγου τάξις ἐπιφέρει τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ταμειὸν ταῖν δυαῖν εἰρημέναιν· αἰσθησις γὰρ καὶ σκέψις ἄνευ μνήμης φροῦδὰ ἐστὶ καὶ ἀσυντελή παντελῶς, εἴγε ἢ ψυχῇ, ἅμα πρυσσασμένων ἐκείνων τοῦ ἐνεργεῖν, ἐν ἀμαθίᾳ αὐτοῖς ἂν εἴη μερίστη ἐξ ὑπαρχῆς, ἅτε δὴ πάσης ἰδέας τε καὶ ἐννοίας οὕτως ὡς πρώτης αὐτῆ τοῦ λοιποῦ αἰ παρασησομένης· ἔστιν οὖν Μνήμη δύναμις τῆς ψυχῆς, ἢ κατέχει, ἀνακαλεῖται, καὶ ἀναπολεῖ, ἢ μεμάνθηκε· καὶ ἢ μὲν κατέχει τὰς ἰδέας καὶ ἐννοίας τῶν προεγνωσμένων ἢ ψυχῇ, θεωρία τούτου κατὰ τὴν Στάσιον ὀνομαζέται· ἢ δὲ τυγχάνει ὄρωσα τιαῦτα, ὡς καὶ προσόρακι, καὶ συνειδήσῃ, ὅτι καὶ πάλαι ποτὲ αὐτὰ ἐώρακε, τὸτ' ὀνακλήσεις, ἢ μᾶλλον ἀναγνώρισις παρὰ τῷ αὐτῷ προστηρόσεται.

§. ζβ. ἔστι δὲ εὐρεῖν τὴν μνήμην αἰετὸς αἰετοῖς ὄσσαν ὄρακι· ριωτέραν, καὶ πολλάκις τῆ τῆς ἰδέας κατατάσσει ἀνάλογον· (*)

(*) Σαφῶς δ' ἐρμηνεύει ταῦτα Πλάτων ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, φασὶ λόγῳ ἐν

ἔων ἀκρόασι, ἢ ἐώρακα, προαγγεῖμα μὲν ὁ τύπος ἐν ᾧ, καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν, συμπαρίστανται ἐπιθετικῶς καὶ ἄλλαι τινὲς περιστάσεις, πολλὰ γὰρ ἔστιν ἄλλα, ψύχης, θάλασσης, γῆς, ὕδατος, πάντων δὲ συμφασίαν κατ' ἐκείνο γενέσθαι, πανταίως εἰσάγονται τῶν δ' αὖ γυμῶν καὶ τῶν ὀσμῶν, καὶ τῶν ἐκ τῶν ἀπτεῶν τοῦ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, οὐδὲ τούτων ἂν λάθοιμεν μνήμην, μὴ καὶ τὰς ιδέας, ἔων ἐκείναι αἱ παύτητες λέγονται εἶναι, συμπαραλαβόντες οὕτω γὰρ μέμνηται τῆς τοῦ μεγάλου ἠδύτητας, τῆς τε τοῦ ῥόδου εὐδοκίας, καὶ τοῦ τῆς γίνουσι ψυχροῦ, ἀλλ' ἅμα δοκεῖ μοι καὶ ἕρᾶν πως τὸ μέλλον καὶ τὸ ῥόδον, οἷον ἐν τῇ χειρὶ προσφερόμενος πρὸς τὴν βίβλα, μονοτονῶν ὑποσφραίζομαι οὕτως οὐκ ἂν εἴη μνήμην τῶν παύτων ποιήσασθαι, ἔν μὲν καὶ τὰς ιδέας τῶν, ἐξ ὧν αὐτὰ κρίνεται, τῆ μνήμης προσλάβωμεν· αἱ γὰρ ἴδεις ἐν τῷ ἐγκρατῶ, ἔων τῆ κινήσει τὰ αἰσθητά, αἴτις ιδέαι καὶ ἔννοιαι πᾶσαι, ὑστερον δὲ καὶ αἱ μνήμαι ἐγγίνονται τῆ ψυχῆ, ὡς περ ἐξ ἀσπίδος, ὑπὸ ἧς αἱ ιδέαι ἐνετυπῶντο, ἐπύργον κινηθεῖσαι, οὕτω καὶ ταῖς μνήμας τῶν αὐτῶν κινεῖσθαι πεφύκασι.

§. ξδ. Μνήμη δέ τις ἐστὶ καὶ ἡ φαντασία, διαφέρουσα μόνον ἐκείνης τῆ δραστηκώτερη καὶ ἐνπνεύστερη τῆς ιδέας τε καὶ ἐννοίας, περιστῶν καὶ τῶ πανταίως αὐτὰς πολλάκις ἄλλοτε ἄλλως συμπλέκειν καὶ διακρίνειν, τρυγελίων καὶ γυμνασίων περιστάσεων εὐκρινῶν, καὶ ἄλλα μυρία ἔων οὐδὲν ἐστὶν ἐν τῇ φύσει (*). Ἔστιν οὖν φαντασία δύναμις τῆς ψυχῆς τῶν τε παρελθούτων ὡς παρόντων τὰς ιδέας ἐναργῶς περιτῶσα, καὶ ἄλλας ἀρ' ἐαυτῆς κατ' ἀρίστην προστάσει· ἐστὶ δὲ καὶ πρὸς πάσας μὲν τὰς τῶν ἡρώων ἐκείνων τε καὶ ἑαυτῶν τῆ δύναμις αὐτῆ· τοῖς δὲ ποιητικῆς καὶ ἡρωϊκῆς καὶ πλέον τι ἐξ αὐτῆς περιτρέφεται τούτῃ γὰρ οἱ τὰ κράτιστα ἐνευδοκίμησαντες, τὴν μεγίστην ἐκτέλεσαντο εὐκλείαν· ἐν δὲ τῆς ἠθικῆς ἐπιεικέστερα βίβει, τῆ ἂν αὐτῆ εὐ, ἢ ἐτέρως ἑκάστου γρηθήσεται ἔν δὲ ποτε πέρα τοῦ δέοντος ἐξαχθή, πρὸς ὑπερβολὴν, εἰς νόσον τὰ πολλὰ

(*) Δικαιωρὸν μάλιστα μνήμης πρὸς τὴν φαντασίαν ἔστι καὶ ἐν τῇ Σοφοκλέει Μίτρον, ὅπου μοι ἀκριβέστερον περιηγησάμεθα περὶ τούτων.

τελευταῖα, καὶ εἰς παραφροσύνην περιτρέπει τοὺς ἔχοντες (*): δοκεῖ δὲ πάντα περαίνειν ὡς δι' ἰδίων δυνάμεων, τῆς τε μνήμης, καὶ ἀναπόλησσεως (ζα.) ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὴ οὐκ ἐλαχίστην μῆραν συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ κακιδαιμονίαν, ἐν τῇ ἠθικῇ (κγ. κθ.) περὶ αὐτῆς εἰρήσεται ἀκριβέστερον.

Περὶ Θέλξεως.

§. ζβ. Τετάρτη δὲ δύνამις τῆς ψυχῆς ἐστὶν ἡ θέλησις, ἢ καὶ βούλησις λεγόμενη· ἐστὶ δὲ ἡ θέλησις δύνამις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς τὸ μὲν ἀγαθὸν δικάζει, τὸ δὲ κακὸν ἀποστρέφεται· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔστι μὲν ἅ τῶν ἀγαθῶν ἀληθῆ, ἐστὶ δ' ἅ καὶ δοκοῦντα καθάπερ αὐτὸ καὶ τῶν κακῶν τινὰ μὲν ἀληθῶς τοιαῦτά ἐστι, τινὰ δὲ δοκοῦντα τοιαῦτα, ἀγαθὰ τῆς ἀληθείας τυγχάνει ἅντα, ὡς καὶ τῇ ἠθικῇ ἡμῖν εἰρήσεται, (μβ.) διὰ τοῦτο πολλάκις ἡ θέλησις ἐξ ἀπάτης, μὴδ' ὡς γὰρ γριωμένη τῇ κρίσει, ἀντὶ τῆς ἴραος συμπλέκεται τῇ νεφελῇ, ἀντὶ τοῦ ἀλαβοῦς ἀγαθοῦ τὸ δοκοῦν εἰδυμένον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἀπάτη ἐκ τῆς παρουστικῆς ἡδονῆς καὶ λύπης προκύπτει μᾶλλον δοκεῖ, βητίον ὀλίγ' ἄττα καὶ περὶ τούτων.

§. ζγ. Πάν ὅταν τὸ δυνάμενον ἴποι ἡδονὴν τινὰ ἡμῖν ἐμποιοῦσαι, ἢ λύπην μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀλγηδύνα δὲ ἀπὸ τοῦ σώματος ἡμῶν ἀφελῆν, τοῦτ' ἐστὶν ἀγαθόν· καὶ αὐτὸ πάλιν τὸ ἐμποιοῦν ἡμῖν ἀλγηδύνα, ἢ τὸ ἀφαιροῦν ἀπ' ἡμῶν ἡδονήν, τοῦτ' ἐστὶ κακόν. ἔστι δ' οὖν ἡδονὴ μὲν, προσέδωκε ἔξωθεν τοιωσδε, ἢ τοιωσδε κινουσα τὰς ἴνας, καχτεῦθεν ἐμποιοῦσα αἰσθητικὴν τῆ ψυχῆ κατ' ἀρέσκειαν· ἢ ἡδονὴ

(*) λέγεται γὰρ τις εἰς προσωπὴν ἀνάστυχα γιγνόμενος καὶ ὑπερβοῖς αὐξῆσαι ἀνακισθῆναι ἐκ φαντασίας, ὡς μηδὲ τῆς αἰσίας προκύπτειν τοιωσδε, τὸ κατὰ τὴν φύσιν σπινὸν ὑπερβόμενος μὴ σθηλασθῆναι· ἐπειδὴ βίη ὑπὸ τῶν θεραπεύτων ἐξολύσθη ἀντέχων καὶ ἀντιρείδων τὸ πίδα. ἀλγῶν ὡς δῆθεν σθηλασθῆναι τὰ ὄντα μετ' ὑπερβοῖς τίθηται ἴτιρος δὲ τις τὸ ἡμίτερον εἶδεν· ὅναρ ἰδὼν ἐκαχτοῦσδε ἴως ποδῶν ἐκ λίθου εἶναι λεκῶν διωπνοθεῖς δὲ, ἀπειπλάγη τὸ ἔντι, δευμείστας τῆς φαντασίας, καὶ τὸ ὄναρ εἰς ὑπερβοῖς μεταβιβαίν.

ἔστι προσβυλή ὑμαίη καὶ προσινής, ὑπερμεγέθη καὶ περιπέ-
πουσα τὴν οὐσίαν· ἡ δὲ ἀληθῆδὸν προσβυλή σφοδρὰ καὶ ἀνώ-
μαλος πρὸς τὰς ἴσας γυγνυμένη τῶν νεύρων, ἐνυγλώσα, διασπᾶσα,
σπαράττουσα, παντοίως διακλύειν σπύδουσα τὴν οὐλίαν. ἔπι δὲ
τούτοις ἡ μὲν τῶν ἡδονῶν, ἐκ μικρῆς βαθμηδὸν προΐουσα, εἰς τὸν
τελευταῖον κορυφούται βαθμῶν· ἡ δὲ, ἀπρυσδοκίως ἐν τῷ ἀνεπί-
τῳ εὐθὺς καθιδρύθη, ἡ ἂν ὀκλυότι ἐκατέρῃ τοῦ ἰσοῦμον σχῆ ἐκ
τῶν ἔξωθεν προσεαλλόντων ἐπικίνδυνον οὐ ἐστὶ ὡς τὸ ὑραττικόν
καὶ αἰφνίδιον, καὶ ἡδονῆ τῆ καὶ λύπη· καὶ πάλιν ἡ μὲν ἐκ τῶν ἀνε-
θεν ἐαθμηδὸν κατιούσα, τῶν πρὸς ἀρίσκειαν προσεαλλόντων ἑκα-
τουμένων, εἰς λύπην ἀποτερματίζεται τελευτώσα· ἡ δὲ, ἀπρυσδο-
κίως, ὡπερ ἐν ἱεροῖς δόμοις τῆ τοῦ ἰού· ταῦτα δ' αἰρήσθη καὶ περὶ
τῆς ἀληθῆδὸνος, ἀπὸ τούναντιου λαμβανόμενου τοῦ λόγου.

§. ζ'. Ἐπιέρβουσι δ' οὖν τὰ πάθη ταῦτα ἡ φαντασία, παντοίως
ἐξαλλοιοῦσα καὶ παραμυροῦσα τὸ ἀληθές, οὐχ ἔτιον ἐν ταῖς φυσι-
κούς, ἢ καὶ ἐν ταῖς ἡθικαῖς, ὡς μάλισθ' ἡμῖν ἐν οὐκίῳ φησί· σέπει
τύπῳ (ἡθικα κ'·). πρὸς δὲ τούτοις τὸ εἶδος, ἡ ἀνατροπὴ, ἀλλ. ἀλλοι-
ταῖ ἡδῶ καὶ τὰ ἀπὸ τῆ ἀμελύτερα, ἡ ἰσχυρότερα ἀπεργάζονται· πᾶ-
σα γὰρ ἡδονὴ διαρκῆς γυγνυμένη, οὐ· ἐπ' ἐστὶν ἡδονὴ, τῆς αἰσθητικῆς
ἀπαμύλιτομένης τῷ εἶναι οὐ δὲ γὰρ ἀ· γένοιο ἀ· μῶν ἀ· ἀπαμύλιτο·
ὡσπερ τοῦ ἀτόντος ἐκ διαλευγμάτων συναίσθησις καὶ τ' οὐ φησὶν
ἡ πείρα δείκνυσι καθ' ἑκάστην ἐν τῆ φησὶσι, καὶ πῆρασι, καὶ ἐν
ὑπνοῖς, καὶ ταῖς τοιούτοις τοῦ μὲν γὰρ ἡ τῆ ἀπὸ μύσεως ἀνέρι·
κλέπει τῆς εὐφροσύνης τὴν αἰσθησιν· τοῦ ἐκ ἡ πῆρασι, ἐκ τῆν ἀπὸ
λουσιν τῆς ἐλπίσεως ἀπεργάζονται ὡ, δ' οὐκί· καὶ πᾶσα ἀπὸ γ-
δῶν, συνεχίστην ἐπιτεκνύουσα, ὑραττὶ πῆρασι τῆ εἶναι τῆ
πάσχοσι· τὸ δ' αἰφνίδιον καὶ ἀπρυσδοκίως ἐπιπέσει, καὶ τῆ
πλείσῳ μάλισθ' ἀπαμύλιτο· ἐκπῆρασι τῆ φησὶσι.

(*) Τὸ εἶδος δὲ φησὶ καὶ Ἐρμπαδὸν ἱερῶν. τῆ εἶναι ἀπὸ τῆ
· · · · · ἐν γὰρ οὐκί·
· (ὡ) κί· σὺν τῆ εἶναι.

§. ζ'. Διαφέρει δὲ ἡ ἠέλησις τῆς ὁρέξεως, ἢ ἡ μὲν ἀπλῶς ἰσχυρὰ μὲν τίς ἐστὶ πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἀποστροφὴ δὲ πρὸς τὸ κακόν· ἢ δὲ ἠέλησις, διεγερομένη ὑπὸ σφόδρα, καὶ ταῦτ' αὐτὰ ποιεῖν οἶδε, καὶ ὑποὺ ἐπιδήσειεν, ἀνθιστρέφεται τὸ ἐναντίον τὸ γὰρ ὁρεκτικὸν οὐδὲν ἐστίν, ἢ τὸ πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ἰσχυρὰ, πρὸς δὲ τὸ κακόν ἀποστροφὴν ἐνδεικνύμενον· ἢ ὁρμὴν καὶ ἀποστροφὴν ἐπιρροὴν ὀνομάζουσιν (*) ἡμῶν δ' ἐν τοῖς ἠθικοῖς, ἐνθ' ἀκριβέστερον περὶ τούτων πραγματευσόμεθα, Ἀγάπη, καὶ Βίσιος κληθίσεται (μς.) (**). καὶ ἐκ ταύτης τῆς συζυγίας τῶν ἐναντίων αἰτε κλίσεις πάσαι καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τυγχάνουσιν ἐξαρτώμενα· ὅφ' ὅν ἐκείνη πάλαις παραβιάζεται ἴσχυρὰ μὲν πρὸς τὰ δοκοῦντα ἀγαθὰ, ἄφ' ὅν ἰσχυρῶς ὁ λογὸς κλύει ἀπέχεσθαι ἀνανεύειν δὲ πρὸς τὰ δοκοῦντα κακά, ἢ ἐκείνης παντοίως σπειθεί προσέσθαι· Τοιαύτη μὲν ἡ ὁρέξις· ἢ δὲ ἠέλησις ἐστὶν ἐλευθέρως ἐν ὅσῳ μὲν γὰρ ἡ ψυχὴ ἐνταῦθα μετέωρος οὔσα, ἐφ' ἐκείνη κατακλύεται, τὸ τὸ πλεῖον τῆς ἰσχυρῆς ἔχον διασκεπτομένη, καὶ ἐφ' ἄπώτερον ῥέψῃ, διανοουμένη, συναισθάνεται ἐν ἐκείνῃ δύναμιν ἵνα ὑποκινουμένην, οἷον καὶ προσδιορίσαι αὐτὴν πρὸς τὸ πιθανώτερον ἀγαθόν· καὶ αὐτὴ ἐστὶν ἡ ἠέλησις, δι' ἧς ἡ ψυχὴ δυνάμει μὲν τὸ ἀγαθόν, ἀποτρέφεται δὲ τὸ κακόν, εἴτ' ἀληθῆς, εἴτε δοκοῦν· τούτῳ εἴτ' κἀπειδὴ σύννοθεν εἶπε ὑπὸ μηδενὸς τῶν ἐκτὸς τῆν δύναμιν

* Τὸ δὲ μετ' ἐπιθυμίας κακῶσθαι
 ** Θανάξ βραχὺς κίων.

(*) Ἄλλοι τε καὶ Εὐγένιος (μεταφ. κκ.) τούτοις τοῖς ἔροις ἐγγρακτο, ἔρισις τὴν ἰσχυρὰν, δύναμιν εἶναι, εἰπόν. καθ' ἣν ἡ εὐσία πρὸς μὲν τὸ αἰετὸν αὐτῆ καὶ προσήκει εἶναι ἰσχυρὴν ἔρισην ἔχει· ἀπὸ δὲ τοῦ μη εἰμίον δεικνύται, μετὰ προσήκειται ἀποστροφῆν.
 (**) Ὡσπερ τὸ γινώσκον τοῖς ἀντιφάσκουσιν ἅμα συγκαταναῖον ἀδυνατῆ· ἀλλ' ἐπὶ ἄλλοις τῶν μερίων, ἢ ἂν ἀληθῆς ἢ ἔρ. συγκαταπρόσκειται, τοῦ ἐπὶ τοῦ εἰ ἀνάγκη ἰσχυρῶς ἀνένυσιν εἶπω καὶ τὸ ἐρικτακὸν πρὸς τὸ δόξαν σφαιρῆς καὶ οἰκίαν ἰσχυρῶς ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου καὶ μηδὲν προσέκινται εἰς ἰσθ' ἔπιως εἰα ἂν λάσει ἀπὸ τῆς δύναμιν (Εὐγ. μεταφ. κκ.) ἐπὶ γὰρ ἐπιρ τῆς διανοίας καταφασίς καὶ ἀποφασίς, ταῦτ' ἐν τῇ ἐπιρ δυνάμει καὶ ἐπιρ. Ἄμ. ς. ς.

καύτην προσδιοριζομένην, ἀλλ' ὄλκην ἀφ' ὧν ἐαυτῆς ὑπερβαίνουσαν, ὡς ὅτι ἔφη εἰληφεν ἀποβαλεῖν, εἶπός· ἐπιλήσσει· καὶ τὸ ἀποβεβλημένον ἀνθελέσθαι ἐν μέρει, εἰ αὐτῇ τούτο δοῦναι, οὐκ ἂν εἴη ἐνδοιάσειε περὶ τῆς οἰκείας ἐλευθερίας. (*)

§. ξθ'. Ἐλεύθερον οὖν τῆ ψυχῆ ἦτοι τὸ ἀγαθὸν, ἢ τὸ κακὸν ἐλίσσθαι· εἰ γὰρ ταῖς κλίσει περιορισθεῖ μόνον, ταῖς μόνον τὸ ἀγαθὸν ὑπετερονοῦν ἀφορώσαις, ἀπώλεσε τὴν ἐλευθερίαν· παρ' αὐτῆ οὖν κείται καὶ τοῖς πάθεσι παροτρυνόμενην, μὴ ἐνδιδόναι, καὶ τῷ λόγῳ χαλιναγωγομένην, ἐπιλοκακεῖν, καὶ ἀρτηνάζειν, ἀπαρκαλύμενην ἐκατέρωθεν διατηροῦσαν τὸ τῆς προαιρέσεως αὐτεξουσίαν· οἱ γὰρ ἐν τῷ δύνασθαι τὴν ψυχὴν αἰρεῖσθαι, ἢ φέρειν τὸ ἀγαθόν, ἢ κακὸν τὸ ἐλεύθερον αὐτῆς περικλείοντες, κομιδῆ λαμβάνουσι τοῦτ' αὐτῆ αὐτῆς ἀποκλείοντες· συνισμεν γὰρ αὐτὴν καὶ οὕτως μὲν ἐξωτερικῶς κρείττω οὔσαν, ὡς ἐξ ἐαυτῆς τὰς ἰδίας θελήσεις προεκάλλουσαν, καὶ πρὸς τὸ θέλειν, ὃ ἂν μὴ ἐθέλη, ἀπαραβίαστον γιγνομένην· καὶ ἀνάγκης δὲ τῆς ἐσωτερικῆς πάντως ὑπερκειμένην, ὡς μὴ ὑπὸ τῶν παθῶν ἀνταρκαζομένην, μὴ ὑπὸ τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἐκδικαζομένην· ἀλλ' αὐτὴν ἀφ' ἐαυτῆς καὶ ἐνδιδούσαν ὑπ' αὐτῶν ἄγασθαι καὶ φέρεσθαι, καὶ ἀντιδικαίνουσαν μηδέποθ' ὑπείχειν. (**)

Περὶ Ἐναργείας, ἢ Κινήσεως.

§. ο. Πίμπτη δὲ δυνάμις ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἡ Ἐνέργεια, εἶς ὧν κινήσεις, καὶ ἦν αὐτῆς ἐκτυπὴν ἐσωτερικῶς ἐν ταῖς εἰρημέναις τῶν

(*) Ἐλευθερίαν τε καὶ αὐτεξουσίαν τὴν δυνάμιν ἀπαραβίαστον, καὶ ἦν κρείττω ἢ τὸ θέλειν ἢ τὸ ἀνάγκη καὶ αὐτεκνήτως νῆσαι πρὸς τὰ κατὰ γένεσιν αὐτῆς παροτρυνόμενα. αὐτὴ τὸ κρείττω τῶν κατὰ τὴν θελητικὴν δυνάμιν βεβαιῶν ἐπὶ τὰ γένη, καὶ ἀπεστρέφουσαν ἀπὸ τῶν κατὰ ἀγαθῶν ἔχουσα, οὕτως ὥστε ἐν ᾧ πρὸς θάτερον βέβαιον τῶν ἀντικειμένων, παρ' αὐτῆ κείσθαι καὶ τὴν πρὸς θάτερον οὐδὲν ἦπτεν ἐλίσσθαι βεβαιῶν καὶ ἐπίστασιν· μετὰ δὲ ἡ δυνάμειος ταύτης παντὶ ἀνθρώπῳ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνδοξίας συνειδήσεως τὸ πᾶν ἔχει καὶ εὐλαίαν. Εὐγ. Μιτσοφ. σμλ.

(**) Ἴδε καὶ τῆς Ἐναργείας. Μιτσοφ. σμ. ἔδωκεν ἐπραγματευστέμια ἀκρίβειστον περὶ τῶν δυνάμειων τούτων.

δυνάμεων, καὶ τὸ σῶμα ἐξωτερικῶς ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐνεργειῶν
 κινεῖ ἢ ψυχρῶς ἐκινήσει μὲν καὶ ἐσωτερικῶς, πρῶτον μὲν ἐν τῷ σκέ-
 πῃ εἶναι, εἴ γε ἐπ' αὐτῆς καίτι κατὰ γὰρ τὸν τῆς ἐλευθερίας νόμον (εἰς.)
 ἐπιστρέφει μᾶλλον τῷ πράγματι τούτῳ, ἢ ἐκείνῳ, καὶ προσχεῖν πλέον
 ἐκείνῳ, ἢ τούτῳ, καὶ μεταβῆναι, ὅτε, καὶ ὅπως ἂν ἐθέλη, ἀπ' ἑτέρου εἰς
 ἕτερον. Δεύτερον δὲ ἐν τῷ μεμνησθαι, ὅς προειλήρει ἰδέασ, περιομένη
 κατέχει ἐν τῇ θεωρίᾳ, καὶ ἀνακαλεῖν ἐν τῇ ἀναμνήσει (ζα.) καὶ τοι
 καὶ παθαίνεσθαι τι ἐνταῦθα δοκεῖ, ἥντιν' αἱ κατὰ τὴν μνήμην ἰδέαι
 τυγχάνουσιν ἀφ' ἐαυτῶν ἐγειρόμεναι. Τρίτον δὲ ἐν τῷ βούλεσθαι,
 ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἐμφαίνεται αὐτῆς ἡ ἐνέργεια, πᾶν ὅ,τι ἂν βού-
 ληται, καὶ κινώσῃ καὶ ἐνεργούσῃ ἐν γὰρ μὲν τῇ αἰσθήσει μόνῃ πά-
 σχειν μᾶλλον, ἢ ἐνεργεῖν δοκεῖ ἢ ψυχρῶς μηδενὸς γὰρ προσεῖλλον-
 τος ἐξωθεν, οὐκ ἂν γένοιτο αἰσθητῶς κινεῖσθαι, ὅ εἴρηται, μηδὲν ἐν
 τῷ νῶ, ἔμῃ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει (τὴν γὰρ ἂν, εἴπερ, καὶ κωφῶς,
 καὶ τυφλοῦς ἰδέαν ἔχων καὶ χρωμάτων λαμβάνειν) καὶ πάλιν τῶν
 ἐξωθεν προσεῖλλοντων τῆς αἰσθητηρίαις οὐκ οἶατ' ἂν εἴη ἢ ψυχρῶς
 διορθῆσθαι τὸ αἰσθητῶς, οὐδὲ τῆς χειρὸς τυχόν κεντηθείσας, μὴ αἰ-
 σθῆσθαι τὸ ἄλγος καὶ ταῦτα μὲν ἐσωτερικῶς.

§. οα. Ἐξωτερικῶς δ' αὖ πολὺ γρηῖμα τῶν ἐνεργειῶν ἐν τῷ σώ-
 ματι τούτων γινώσκαι αἱ μὲν εἰσιν ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ ἐλευθερικαὶ καὶ ἐκού-
 σαι καὶ ἀναγκαῖαι μὲν, αἱ ζωτικαὶ, αἱ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τακτι-
 κῶς τε καὶ ὅσον μηχανικῶς διεξυγίμενά τε καὶ διακινούμεναι, οἷα
 εἰσιν ἢ διαστολὴ καὶ συστολὴ τῆς καρδίας, ἢ τοῦ πνεύματος, ἢ περι-
 σταλτικῆ, τοῦ σπλάχνου καὶ τῶν ἐντέρων, οἱ σπασμοὶ, καὶ τὰ τοιαῦτα
 ἐξ ὧν τὸ ζῆν ἤρτηται· χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἢ τὰ αἰσθητῶς ἐξω-
 θεν διεγείροντα εἴ γε καὶ αὐτῆ, καὶ μὴ θελούσας τῆς ψυχῆς ἀναγκ-
 αῖως πράττει τὸ ἐκείνης (ο.) καὶ γὰρ πληγεῖς τὴν ἀκοὴν, ἢ τὴν
 ὄρασιν, ἢ τινὰ τῶν ἄλλων αἰσθησεῶν ὑπὸ τῶν ἐκτὸς, ἐκφυγεῖν οὐκ
 ἂν ἔχοιμι τὴν τῆ προσβολῆ παραπιδούσαν ἀντιληψίν· ὁμοίως δὲ
 καὶ τὴν αὐστηρικὴν, καὶ ἐκκριτικὴν, οὔτε προάγειν, οὔτε διακόπτειν

δ' ἐπινοήσαντι (*) αὐται μὲν οὖν ἀναγκαστικαί εἰσιν· αἱ δ' αὖ ἐλαύρομαι, οἷα αἱ τῶν μελῶν τοῦ σώματος μάστιγα, ὅτι τῷ τῆς ψυχῆς ὑπακούουσι νεύματι· Τέως δ' οὖν οὔτε τῶν πρώτων τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν ἂν γνοίη τις, μὴ εἰσδὼς εἰς τὰ τῆς φύσεως αὐτῆς, οὔτε τῶν δευτέρων τὴν ἀπὸ τοῦ αὐλοῦ διάθεσιν εἰς τὸ ἐνυλον, καὶ ἐξ ἐκείνου αὐτῆς εἰς τοῦτο, τὸ παρὰ τοῖς σοφοῖς ἀργαλειώτατον ζήτημα (υθ)· γνωστὸν δὲ μόνον, ὅτι πᾶσα κίνησις σωματικὴ διὰ τῶν μῶν ἐπιτελεῖται, τῶν μὲν συσπλομένων καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ὑγκνημένων κατὰ τὸ μέσον, τῶν δὲ ἀπ' ἐναντίας τῶν καὶ ἀνταγωνιστῶν καλωμένων παρὰ τοῖς ἀνατόμοις, διασπλομένων καὶ γλωμένων· τίς δὲ καὶ τῆς φύσεως καὶ διατροπῆς ἡ αἰτία, οὐκ ἔστι βέβαιον σκεῖσθαι· κἄν μὲν γὰρ τῷ τῆς ψυχῆς βουλήματι καὶ τῷ ὄρωμεν παιθόμενα, τὴν δὲ τροπὴν, ὅπως τὰ τῆς ἐπιταγῆς ἐκείθιν διακρίθῃται ἀγνωστοῦμεν· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴποι τις ἄλλως ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ γίνεσθαι τὴν ἀρχὴν τῆς κινήσεως. οἱ γὰρ τὴν ἐνυλον ὀλοῖαν, ὡς ἔχει φύσεως, πανταχούθιν περισκοπήσαντες, οὔτω πεφυκυῖαν συνεῖδον καὶ κενόφωρον, ὡς μηδεμίαν ἔχειν τροπὴν αὐτῆν ἐκυτῆ ἐπιταγῆσαι· πᾶν γὰρ τὸ ἡρεμοῦν ὕλικόν κατὰ τοῖς νόμοις τῆς ἁδρανείας (λθ.) οὐκ ἂν κινήσειεν, οὐδ' ἂν κινούμενον στήσειεν αὐτὸ ἐκυτό.

Περὶ Ὁρμῶν.

§. οβ Περὶ δὲ τῆς ἐμφύτου δυνάμεως καὶ φύσεως, εἴ τις εἴη τοῖς ζώοις μελετήσαντες γράψαι, πολλὴν εὖρομεν τοῖς σοφοῖς εἶσαν παρὰ τούτου διαφωνίαν, τοῖς μὲν, τοῖς δὲ μηδ' αὐτῆς ὑπάρχειν αὐτὴν διατεινομένης· ἐξήπαρτῆσθαι δὲ τῶν τε πλῆκει καὶ τῶν νεωτέρων συγνοῦς παρὰ φύσεως, ὡς μὴ ἐγκύψαντας ἀκριβῶς, μὴ δὲ ἐπινοήσαντας ἁποδοκίμως τὰ ληθῆς, ὧν καὶ Σόλωνος πολλὴν εἶπας τὴν γ' ὅτι κατὰ φύσιν

(*) Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ τῶν ἀλόγων ἐπινοήσεως ἡμετέροις ἔργον παραχρῆ καὶ θαλάσσης τί καὶ ἂν εἴπωμεν; ἐκ μὲν ἐπιταγῆς καταστῆσαι καὶ καταστῆσαι παραχρῆ καὶ οὐκ ἂν εἴη· ἢ δὲ τὴν μάστιγα τὰ πρῶτα πᾶσι διακρίθῃσαι φυσικῶν καὶ πρῶτα ἂν ἐπιταγῆ, τοῦτο δὲ τῆς ἐπιταγῆς σφραγιστὴ τὴν τῆς φύσεως καταστῆσαι.

τῶν τοιούτων μηδεμίαν γὰρ ὁ σοφὸς οὕτως ἀνὴρ τοῖς ζώοις κήρῃσιν τοιαύτην ἐνεῖναι δυνάμειν· ἐξήπατῆσθαι δὲ λαμπρῶς τοῖς ταύτην εἰσχυγνύοντας, ὡς δάθετ' αὖ ἐκείνους τὴν σκέψιν γιγνομένην δι' ὀνόματιον τῶν τὰ ζῶα πρὸς πάντα μὲν ὀρχᾶν, ἐκείνων δὲ ἀπέχεσθαι, τί τε συμφέρουσι φαί, καὶ τῶν μὲν συμφερόντων· καὶ φησὶν ἐκ πείρας τὴν γνώμην ταύτην ἐπιβεβαιῶσαι· τρεῖς γὰρ ἀρτιγενεῖς σκύλακας ἐπὶ καθέδρας θείας, εὐθέως κατεῖδε καταπεσόντας, μηδὲν ὑπὸ μηδεμιᾶς ἐνδοτέρως, εἴτ' οὖν ἐμώρτυμα κινήσεως, ἣν καλοῦμεν ὄρμη, πρὸς τὴν πτώσιν προφυλασσάμενος· ἐπαναλαβὼν δὲ καὶ αὐθις καὶ πολλάκις τὴν πείραν, ταῦτ' αὖ κατεῖδε γεγεννημένα· μέχρις οὖν τὰ κυνίδια καθορῶντα ἐκ σκευδῆσεως τὴν πρακτικὴν κίνδυνον, οὐκέτι ἀπερισκέπτως περὶ τῆς καθέδρας χεῖλος ἐφεισπύζειν ἐθάρρουν, ἀλλ' οἷον δὴ κατακλυθῆναι, καὶ πρὸς τὸ βῆθος ἀποδειλιῶντα, τὴν πόδε ἀντήρειδον· ἐκ σκευδῆσεως ἄρα, εὐχαιῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἐξ ὄρμης τοῦ τὰ συμφέροντα καὶ μὴ, διασκεῖν καὶ ἀποφεύγειν τὰ ζῶα τὴν ἐξὶν κακότησιν·

§. σγ. Ταῦτα δ' οὖν οὐ πάντα τε πιστὰ δοκεῖ μοι λέγειν· πρῶτον μὲν γὰρ οὐδὲ δεῖν οἶμαι τὴν ὄρμηθ' θεωρεῖν, ἐφ' ὧν οἱ σκύλακες ἐκ νηπιότητος ἤκουσαν περὶ κινῆσαι προφυλάττεσθαι, ἐν οἷς μάλιστα οὕτως οἰοί τε ἦσαν ἴσως τὸ βῆθος διὰ τὸ ἐπι τῆς ὕψους ἀσθενέως καταπίπτειν (ε.) (οὕτως γὰρ οὐδὲ τοῖς νηπιῶν ἡμῶν εἶναι ἂν λογικότερος)· ἀλλ' ἐκείνο μάλλον σκεπτικόν, οἱ σκύλακες οἷοι εἰ τυχούσιν ἐν ἐπιπέδῳ περὶ καὶ ὀμαλῶ ἀνατρεφέντες χωρίῳ, καὶ βῆθος μηδέ ποτε προσλαβόντες ἰδέσθαι, εἴτ' ἀναβάντες εἰς οἰκίαν περὶ ἐπὶ τῆς θυρίδος, πότερον ἐθελήσουσι καταπίπτειν, μὴ προμαθόντες ἐκ πείρας τὸν κίνδυνον, ἢ τούτωντιον φυλάττοντες καταπίπτουσιν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ ἔγωγε ταῦτ' οὐκ οἶμαι οὐκ ἂν οὕτως ταῦτο τῆς ἐν τοῖς ζώοις ἀπορρήτου δυνάμεως μάλλον, ἢ τῆς φρονήσεως, εἴτις εἰς αὐτοῖς, ἔργον ἔργως τίθειται· τὸ δὲ τῆς ὄρμης ἐπερὶ οὐκ εἶναι ἐπὶ μόνων τῶν φυσικῶν λαμβανόμενον, εἴτις ἐστὶν ἡ πρὸς τὴν περὶ τῶν ζώων ἐπίνοιον εὐθὺς ἐκ γεννήσεως καταφυγῆ καὶ συμπάθειαι ἢ πρὸς τὸν πολέμου φυλακῆ καὶ ἐπίθεσις τῶν τῆς πῆρας τὸ μὲν ἀφεύγειν, τὸ δὲ διαβεβῆσθαι τὸ καὶ πρὸς τὸ τελεῖν προνοεῖν καλῶς, καὶ τεκνῶντα τὰ εὐχέλτα ποιῶν

τοῖς γεγεννημένοις τὸ περιπαθῶς καὶ ἀκριβῶς ἐπιδάξαι, καὶ πάντα ποιεῖν κατὰ λόγον τὰ λόγον μὴ ἔχοντα, ὥστε πρὸς ὃ πείσκειν ἕκαστον, καὶ ἀκουσίως ἐπιβρέπειν πρὸς τοῦτο· ταῦτα, φημί, σκεπτέον, οὐχὶ δὲ τὴν ἀπὸ τῆς καθέδρας τῶν σκυλάκων κατάπτωσιν, ἧς οὐκ ἔστιν ἐν τῇ φύσει ἢ μάθησις· οἷον δὲ καὶ κύων μηδέποτε ἑωρακίως λαγῶν. εἶπου τοῖς ἴχθυσι αὐτοῦ ἐντύχοι, διώκει ἰχνηλατῶν, οὐδ' αὐτὸς ἴσως εἰδῶς, ὑφ' ὅτου ἀγύμενος· καὶ σκύμνος λύκου κυνδίοις ὑπὲρ τῆς αὐτῆς ποιμένι συνανατραφεῖς, τὴν φύσιν οὐκ ἔσχε μεταβαλεῖν· ἄμα γὰρ αὐξήθει, μεταστὰς τῶν συμφυλάκων, ἐπὶ τὴν ποιμένην ἐτρέπετο, ἧς τὴν ραλαχὴν ἐπιστεύθη· οὕτω μεταμαθῶν τὴν παιδαγωγίαν, εἰς τὸ ἐμφυτον μεθώρμησε μάθημα.

§. οἴ. Ἐπὶ δὲ ταύταις κἀκείνο οὐχ ἴττον πείθει ὑμολογεῖν τὴν ὁρμήν· πύθεν γὰρ καὶ αὐτοῖς τοῖς σκυλάξιν ἄμα γεννηθείσιν τὸ ἔθος μαστεύειν τὰς τοῦ γάλακτος πήδακας, εἰ μὴ καὶ τοῦτ' αὐτοδίδακτον ἢ φύσις ἐνέσπειρεν; καὶ ἀπὸ πούας πείρας, τυφλὰ ἔτι ἔντες, εἰ μὴ ἐξ ὁρμῆς τῆς θηλῆς ἐπιχρέμανται; εἰπεῖθ' ὁ αὐτὸς αὐτοῦ φησὶν, ὅτι καὶ ἡ ἀράχνη οὐ πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τὸν ἴσυν ἰσουργεῖ· ἀλλ' ὡς δῆθεν ἐνοχλουμένη ὑπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἀποκειμένης ὕλης, ἣν ἀποθέσθαι ἐφιμένη, τὸν ἴσυν εἰσὶν τεχνουργεῖ· εἶθ' οὕτως ἐπίπυον, εἴπερ, ἤρειτο ἔργον, καὶ πρὸς τὴν σκοπὴν δεξιότατον, οὐ κατὰ τὴν μέσον, ὡς ἐπὶ ὕδνου ἰδρυμένη, ἐπιέουαυε αἰεὶ τοῖς σαγκνευμένους τῶν ζωῶν; ταῦτόν δὲ φητέον καὶ περὶ τῶν μελισσῶν, καὶ μυρμηκῶν· καὶ τοι οὐκ ἔσθ' ὅς τις οὐκ ἂν τὴν τούτων, ἐν οἷς ἐργάζονται, εὐρίαν θαυμάσειεν· ἦν οὐ παιδαγωγίς, οὐ διδάσκαλος, οὐκ ἀρχιπέμπων, οὐκ ἄλλος οὐδὲς αὐτὰ ἐξεδίδαξαν, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτὰ τὸ ἄερον κἀδύρμητόν τε καὶ αὐτοδίδακτον αὐτοῖς ἐδωκόσατο. (*)

(*) Κἀκείνο δὲ μοι δεκτὴ ἄξιον προσθεῖναι τῇ λέξει πρὸς τὴν τοῦ Σακιάου σκυλάκας· Γαλὶ μοι τίτακι ποτε εἶδον ἐν τῷ δώματι τὰ δεκάτῃ τῶν ἐφθαιμῶν αὐτοῖς ἐπιτρέπον, ἐπύρματον προσκαίροντα ἐν τῇ κλίτῃ· εἶθ' κατὰ τὴν ἰσὺν προσπύροντα αὐτοῖς, καὶ τὸ κμῶμαίρον παρασύροντα, ἐφρῆσαν πρὸς τὸ τοῦτο ἰαίμα, καὶ τὴν κίχην παραγῶσαν, ἐπιπέδσαν, εἶτα προσεῖπον ὡς ἄρα τῆς ἐπέθεσαν ἰσῶν τῇ κίτῃ

§ οέ. Ἄλλὰ τῶντα μὲν οὐδένος ἐστὶ λόγου οἶμαι προσδεῖσθαι·
 ἐκεῖνο δ' αἰθίς παραλογὸν ἀπαντᾷ τῆς σοφίας· τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν
 οὐδεμίαν φρόνησιν τῆς ἀλήθειας τῶν ζώων, οὐδέ γε τὴν ἐκ τῆς αἰσ-
 θήσεως διακῶσιν ἀποδιδόντες· τινὲς δὲ καὶ τὴν ἐκ τοῦ λόγου προσε-
 παιδαφιλεύσαντο. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὴν τῶν δευτέρων δῆθεν ἀτοπίαν
 ὑπεκκλίνουσιν βουλόμενοι, εἰς ἄλλαν οἷα ἐλάσσω λανθάνουσι καταφε-
 ρόμενοι, γνώσεως ἀκροῦν τὰ κτήνη καταλείποντες ἄμειρα, καὶ
 οὐδὲν ἢ ψιλὰ μηχανήματα· οὔτοι δ' αὖ πολλὴν φειδωλίαν κατα-
 γνῶντες ἐκείνων, τὴν ἐναντίαν ἐξάδεισαν· ἐξ ὧν γὰρ ὅσημέραι τὰ
 πολλὰ σοφία ὀρώμεν ἐπιτεδεύοντα, πρὸς τὴν ἐναντίαν ὑπερῶν ἐξε-
 τράπησαν· εἰσὶ δ' οὖν οἱ πρότεροι πολλῶν παραλογώτεροι τῶν δευ-
 τέρων· εἰ μὲν γὰρ μηχανικῶς, ὡς αὐτὰ τερατεύονται, τὰ κτήνη κί-
 νητο, εἰ μὲν ἔξωθεν τοῦτο πάσχουσι, ταῦτ' ἔδεικ' πράττειν αἰεὶ, καὶ
 φροσύμενα καὶ θυμολύμενα, καὶ τῶν ὅτι ἂν τήλωσι πράττοντα· νῦν
 δ' ὀρώμεν αὐτὰ ὀρμάς τε πολλὰκις ἔχοντα ταῖς ὑπὸ τῆς ἔξωθεν ἐνερ-
 γείας πολλὴν ἐπιφροσύνας ἐναντιώτατα οἷον, ἵππους τε ὀρώμεν καὶ
 ἄρκτους, καὶ τὰ σακῦτα μόλις γαλιναῖς καὶ ἀλύσεισι κατεγόμενα,
 καὶ ἰχθύας ἄνω πτερυγῶν νεχόμενους, καὶ βόας ἐπὶ τὸ ἀναντες ἰλ-
 κοντας ἀμαζῶν· καὶ ἄλλα μυρία κατίθωσι πρὸς ἂν ἀπ' ἐναντίας ταῖς
 ἔξωθεν ἐνεργείαις ἀντιφερόμενα. Εἰ δὲ τὸν αὐτὸν ἐσωτερικῶς φασὶν
 ὡς ἐκ τοῦ ὄργανισμοῦ τὴν κίνησιν ἔχειν, ἔδει καὶ οὕτως οὐκ ἦπτην
 μονοτρόπως, ὡς τὰ ὀρολόγια διεξίχεσθαι τῆς γὰρ αὐτῆς αἰτίας
 ἀκαρπακότητος μενούσης, τὸ ἀποτέλεσμα διαφορετικῶς μεταβάλλειν ἀδύ-
 νατον· νῦν δ' ὁ μὲν ὄργανισμὸς αὐτῶν αἰεὶ ὁ αὐτός, τὰ δὲ κινήματα

διαφέρει, καὶ ταῖς αὐταῖς στρατηγίαισι τὴν μάχην πρὸς τὸ ἐπισυρόμενον σχετίζον.
 ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἕνα ἡμάχωνται, τὰ μάλιστα μάχην εὐδίατα, μάλιστα ὅταν ἐφορῶνται μαδί-
 κω μαδίως, καὶ μὲν τῆς ἐνέου ὡς ὁπλίας πρὸς ἐπὶ πρὸς ἡχομένω· οὕτως ἡ ἕξις αὐ-
 θήματα αὐταῖς τὴν πρὸς τὸ κλίματι ἔχοντα ἐνέου καὶ τῆς δ' αὖ πάλιν, μάλιστα
 πέντατος κώπης προτιθέντες, ταῦτ' αὐταῖς τῆ μακρῆ ἀποδείξει, γόλας μὲν κατ' ἄρχην
 καὶ θυμῶν· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλω, καὶ τῶν μακρῶν μάλιστα μὲν προτιθέντες, μάλιστα τὴν μα-
 κρῆν ἐν ταύτῃ προσπαθῶσαν. ἔπειτα ἄρα πρὸς ἀλήθειαν μάλιστα τῶν ζώων, αἰεὶ
 αἰετῶν καὶ αὐτοδιδόντων, πρὸς ἐπίφροσιν ἐκαστον, πρὸς ἕνα.

παντοία, καὶ ὄρον οὐκ ἔχοντα· ἔπε γὰρ κατὰ τὰς αὐτῶν δυνάμεις ἐστὶ παραλλήλως, καὶ εἰ κινήσεις αὐτῶν οὐχ ὡσαύτως εἰς οὐτε ποῦ-
 ται, οὐτε ποῦται συγχάνουσι σείχουσαι ἑπιπτα καὶ τὰς ἐφρημένας
 ἀναγκαίως κινήσεις (οἶα), οἷαι αἰ τῆς καρδίας, καὶ τοῦ πνεύματος,
 καὶ τῶν ἄλλων τὰς αὐτὰς καὶ αὐτῆς ἐνορῶμεν τὰς κινήσεις οὐσας·
 οὐκ ἄρα οὐκ ἀλλὰ μηχανήματα τὰ ἐκείνων κινήματα· ἀλλὰ φύσει καὶ
 θελήσει, καθάπερ καὶ ἐν ἡμῖν, κυβερνᾶται.

§. 57. Πρὸς δὲ τοὺς δευτέρως αὐθις ἐκεῖνό φημεν, ὅτι εἰ λογικὴ
 ἦν τὰ κτήνη, ἐφ' οἷς κατὰ λόγον καὶ τέχνην ἐνια δοκῶσιν ἐργάζεσθαι,
 εἰ μὴ ὅτι καὶ τὴν τρέψαν τῆς τέχνης ἐξήλαξαν, ἀλλὰ πᾶν τὸ
 εἶδος κατὰ μίαν ὁρμὴν αἰεὶ κινεῖται φαίνεται, πᾶσα γὰρ γελιδῶν
 καὶ ἐν παντὶ τύπῳ παραπλοσίως κατασκευάζει τὴν καλιάν· ἔδει γὰρ,
 εἴπερ, καὶ θέσιν νεοτῶν πρὸς τὸ ἐρφαλέτερον, καὶ τρέπον, καὶ σχῆμα
 ποτε ἀμείψειν συμπύξαιως πρὸς τὸ βέλτιον, ἐν' ἔχοντα εὐλόγητος τι
 λέγειν, ὅτι τὸ κατὰ λόγον αἰεὶ δοκῶν ἀμεικτον αἰρετίζεται τὴν δε
 πᾶν εἶδος, ὅτι πού' ἂν ἐργάζεται, ἐμοίεσθαι, καὶ ἐμοίετροπον
 ἐργάζομενα καθορᾶται, γελιδῶν ὑπὸ τῆ ὁρμῆ τὴν καλιάν κτηνη
 μένη, καὶ περιστρέφει ἐν ὅπῃ που ἀγρία συμφορήτασα, νεοττεύουσα,
 καὶ μέλισσα αἰεὶ ὡσαύτως μελιουργοῦσα, καὶ ἀράχνη ὁμοίως τὴν
 ἴσθον ἀσκῶσα καὶ ἐξυφαίνουσα, καὶ λαχρῶς τὰ αὐτὰ τεχνάζομενα,
 καὶ λόκος ὁμοίως ὅτι πανουργῶν, ὃ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐστὶ πῶν μὲν
 γὰρ ἀνθρωπίνων προξείων πολλὸ τὸ θαυμάσιον καὶ πολυτροπον, καὶ
 μυρία ὁδοί, ὡς ἐλευθέρου ὄντος τοῦ λογικοῦ καὶ οὐτεξουσίου
 σῶν δὲ, ὡς ἐκ φύσεως ἢ κινήσεις οὐσα, παρὰ πᾶσιν ἐστὶν ἡ αὐτή· τὰ
 δὲ τούτοις ὁ μὲν ἄνθρωπος, πᾶν ὅσα πράττει, καὶ παρὰ ἑν σακί
 γίγεται, ταῦτα οἴνομαί τε καὶ λόγῳ κατέχει· τὰ δ' ἀνομιώτατα
 γου, καὶ τὰ τῆς κατ' αἰσθητικῆς γνώσεως ἔτυχεν, ἀλλ' οὐ πῶσαι κα
 συνειθένοι τολῶσθε, ἢ τουῦσθε γρηγομίνας τὰς ἀντιλήψεις οὐκ ἐξου
 ται ἄρα λογικὸν ἐλευθέρων καὶ οὐτεξουσίον τοῖ, κτήσεων ἀπονέμειν
 ἴδε καὶ τῆ Ξουωρίδι Μεταφ. λ.δ. καὶ π.δ.

§. 58. Αἰσθητικῆς γρηγοῦν ἐστὶ ἡ τῶν κτηνῶν πᾶσιν ἴσθον προῦγει,
 καὶ οὐδεὶς ἂν ἐξαρνος γένοιτο ὅτι καὶ αἰσθητικῶν οὐτεξουσίον καὶ

§. σθ'. Ἐκ γούτων τῶν εἰρημύτων συναγεται, ὅτι μήτε ὡς μηχανήματα τὰ κτήνη κινεῖται, μηθ' ἀπλῶς μετέχουσι ζώου, ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι φρονήσεως δὲ καὶ γνώσεως οἰαίου μὲ πᾶμπαν ἀμοιρα εἶναι καὶ Ἀριστοτελεὶ δοκεῖ φησὶ γὰρ (περὶ ζώων γεν. βιβ. Α. κ. φ. ἐσ/άτω) πῶς γὰρ αἰσθησιν ἔχει, εἰμὴ καὶ γνῶσιν; τοῦ γὰρ τὰ ζώου οὐ μόνον τὸ γενεῖσαι ἔργον (τούτο γὰρ κοινὸν τῶν ζῶντων ἀπαιτων) ἀλλὰ καὶ γνώσεώς τινος πάντα μετέχουσι· τὰ μὲν, πλεονικς τὰ δὲ, ἐλάττωτος τὰ δὲ, καὶ πᾶμπαν μικρὰς αἰσθησιν γὰρ ἔχουσι· ἢ δὲ, γνῶσις τίς ἐστὶ καὶ αὐτή.

Περὶ ὕπνου, καὶ ἐγυπνίον.

§. σθ'. Περὶ μὲν οὖν ὕπνου, ὅθεν ἔχει τὴν αἰτίαν, καὶ ὅπως ἢ ἀπὸ γρηγύσεως εἰς ὕπνον μεταβάσις γίνεται, σαφές μὲν καὶ βέβαιον εἶπεῖν ἐργῶδες εἶναι δοκεῖ· εἰκασίαις δὲ τισὶ σαλεύουσα ἢ διανοια, πείθει, ὅτι τοῦ ἐν ταῖς νεύρῃς λεγομένου βροστοῦ (νε') διαφανομένου ταῖς δι' ὅλης ἡμέρας πινύσει τὸ πλεῖστον μέρος, τὸ λειπόμενον, ὡς μὴ ἐξαρχοῦν διαβρεῖν, αἴτιον γίνεται τοῦ μηκίτε ἐνεργεῖν τὰς αἰσθήσεις· ὅθεν ἐπιγίγνεται ὕπνος· ὅς οὐδὲν ἂν εἴη, ἢ ἀνάπαυλα τῶν αἰσθήσεων· ἐπικρατύνεται δὲ ἡ γνώμη καὶ τῆς ἀτονίας τῆς πρὸ τοῦ ὕπνου ἡμῶν συμβαινούσης· ὅς τότε νύκτα ἔστι μέγιστα

ζώου ψυχὴ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· αἷμα δὲ παγν. εἰς σάρκα πύφουσι μεταβάλλων ἢ δὲ σὰρξ φθαρῖσα, εἰς γῆν ἀναλύεται· νεκρὰ τὶς ἔστιν εἰκότως ἢ ψυχὴ τῶν κτηνῶν ... Ὅρα τὴν ἀκολουθίαν ψυχῆς πρὸς αἷμα, αἵματος πρὸς σάρκα, σαρκὸς πρὸς τὴν γῆν· καὶ πάλιν ἀναλύσα; διὰ τῶν αὐτῶν ἀνακρίσεις· ἀπὸ γῆς εἰς σάρκα, ἀπὸ σαρκὸς εἰς αἷμα, ἀπὸ αἵματος εἰς ψυχὴν, καὶ ἐπίστροφος, ἔτι τῆς ἐπὶ τῶν κτηνῶν ἢ ψυχῆς μὲν νόμιζε αὐτὴν πρῶτον εἶναι τῆς τοῦ σώματος ἀποκρίσεως, μάλιστα ἐπιδικαζόμενα μετὰ τὴν τῆς σαρκὸς διαλύσιν· ἕνεκα φληνάφους τῶν σκελετῶν φίλοισίων· εἰ οὐκ ἀισχύονται τὰς ἐκτῶν ψυχῆς καὶ τὰς κοινὰς ἐμίας ἀλλήλαις πιδόμενοι, εἰ λήγοντες ἐκτεῖς γρηγοροῦσιν καὶ γυναικας, καὶ θύμους, καὶ ἰχθίους θάλασσης· ἐπὶ δὲ, εἰ μὲν ἰχθίους πρὸ τῆς εὐκ ἂν εἶπαμε· ἔτι δὲ ἐν τῇ ταύτ' ἔγραψεν, τῶν ἰχθίων ἕσιν ἀετιοτατα, καὶ πᾶν οὐτότως διατεταίχην .

ως βλεψόμενος, ἕνεκα πόνου ἡγεῖται ἀπολειποῖσι· γὰρ τῆς νεύρω-
 δως βύτης, καὶ τῆς νεκρόσεως μάλλον ἐπαρτατούσης, λειπόμενόν ἐστι
 τὴν ψυχὴν ἀναπνεύσθαι (νγ'). ἐν δὲ τούτῳ αὖθις ἐπιρρέοντων τῶν
 ζωτικῶν πνευμάτων ἐκ τοῦ αἵματος πανταχόθεν, καὶ τῶν διαπνεύ-
 θέντων τὸν τόπον ἀναπληρῶντων, οὕτως ἐκ τῆς τούτων διαψυλείας
 περιήγνεται ἡμῶν ἀναπνεύσθαι τὰς δυνάμεις (ἴδι πθ. θ'). τεκμη-
 ριωῖ δὲ τοῦτο καὶ ἡ ὑπνομαχία, ἕνεκα ἀποφεύγειν τὸν ὕπνον βουλο-
 μέθα ὡς καὶ μὴ βουλομένους ἡμᾶς πολλάκις προσίεσθαι, ἀλλὰ μὴ
 δυνάμενους γὰρ τῶν ζωτικῶν ὑπερτεῖν ταῖς αἰσθήσεσι, τελευτῶν
 κατεργάζεται.

§. π'. Συντελεῖ δὲ πρὸς ὕπνον πολὺ ἦτε ἀπὸ τῶν θερύσεων καὶ
 φροντίδων μετέταξις, καὶ τὸ μονοειδές μάλιστα προσβολῆς· ἐξωθεν
 ἐμύσει διακινεῖται σὺν μάλιστα τι μιν ἄφρογρον καὶ μονότονον, καὶ
 ὕδωρ κροσσῶδες καὶ κελάρυον, ἀπρηνδοσκάτως εἰς ὕπνον κατ' ἔνεργει-
 τὰ γὰρ τοιαῦτα διὰ τὸ τῆς προσβολῆς μονοειδές ἀψύκον καὶ πρὸς-
 κρον καθεστῶτα, ὅτι ἐν ἐπὶ πολὺ κινεῖται τὴν τῆς ψυχῆς προσοχὴν
 τὸ δὲ ποικίλον, ὡς ἄλλων ἐπ' ἄλλαις αἰεὶ προσβολαῖς γιγνομένων,
 κεραιρεῖται τὸ ἦσυχον διὸ καὶ τῆς θεέτης ποικιλιωμένων τῶν
 τε παρορμήσεων καὶ τῶν πράξεων, καὶ αἰεὶ αἰλ' ἐπ' αἰλοῖς διεγει-
 ρωσῶν ἐκ τῆς ποικιλίας αἰσθήματα, καὶ δὲ ὕπτις γρηγοροῦμεν νυκτός.
 ὡς δ' αὖτως καὶ ἐν ἀσπλαγι μωσσοῖς πλουθῆγγοις καὶ παραλλα-
 τωμένοις, ὅσον ἐν θέσει, ἐν πανηγύρεσιν, ἐν παιδιαῖς, ἐπὶ πολὺ κρατεῖ
 τὸ ἐγρηγορον· καὶ γὰρ τὸ ὕπνον πολέμια.

§. πβ'. Ἀλλ' οὗτ' ἐν τούτῳ ἔργῳ ἀν' ἐπέπαν ἡ ψυχὴ ἀναπνεύσθαι,
 ὑπὸ πολλῶν τῶν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μὲν διεγειρημένων ἐνυπνίων, ἐκ-
 τινος δὲ τῶν ἰσθῶν τὴν αἰτίαν ἔχοντων· ἴς γὰρ τις ἐκ τινος αἰτίας,
 εἴτ' ἐξωτερικῆς, εἴτ' ἐσωτερικῆς (πολλὰ δ' ἀν' εἶεν αὐταῖ) κινηθεῖ-
 σε, συνεκίτησε καὶ τὰς παρ' αὐτῆς συγκινηθεῖσαι δ' οὕτω, τὸ νεκρὸν
 ἐκείνο, ὅς εἰπεῖν, τῶν ἐνυπνίων παράγωσιν αἰσθημα, τὴν ἐκχόστη
 κατέχει ἰδέσθαι, συγγενῆ μόντοι καὶ ἀκίθητόν πως, διεγείρωσται
 συγγένεται δ' αὐταῖ αἰ ἐν ὕπνοις· ἰδέαι πολλάκις καὶ συνταράσσον-
 ται, ἀλλὰ αἰλοῖς ἀπογνωτέρα καὶ ἀτοπωτέρα παρηγαμένη· τὸ μὲν, διὰ

τὸ μὴ ἰκανῶς τὰς ἴνας κινεῖσθαι τὸ δὲ, διὰ τὸ ἐκάστην συγκινεῖν τὴν πλ.σίον, ὥστε πολλὰς ἰδέας εἰς μίαν συγκεῖσθαι γένοιτο ὃ ἂν πρῆτο, καὶ ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον πλ.ακίς ἐν ἄλλῳ ἄλλῳ τε καὶ τύπῳ καὶ γένει ἡμῖν προπέθελε· καὶ διὰ τούτου, ἢ τούτου ἰδέας συναναφυσμένη ταῖς ἀπανταχοῦ περιτάσειν (ζγ' ζδ'), ὅφ' ὧν ἰκεῖνο περιπεύχιστο, παρίσταται ἄτοπος, ὡς μάλιστα τῆς ψυχῆς δυναμίνης ὡς ἐν ταῖς ἐγρηγόρσεσι διακρίνειν αὐτάς· καὶ σὺν λόγῳ ἀπευθύνειν, ὅπως ἂν βούληται ὅπερ καὶ ἐν ταῖς ἐγρηγόρσεσι καθορίζεται πολλάκις γινόμενον, ὡς ἐν τοῖς περισπασμοῖς, τῷ νοῦς διαβίοντος ἐλευθέρως, ὅποι ἂν τύχη. (*)

Περὶ Παθῶν.

§. πρ'. Τὸ μὲν περὶ Παθῶν εἰπεῖν ἀκριβῶς ἐν ἑτέρῃ ἀνκθ. σύμμεθα πραγματεία, ἐνθα τὴν περὶ τὸ ἦθος ἡμῖν ὁ λόγος ποιήσεται ἔνστασιν καὶ ὑπόθεσιν· ῥητέον γὰρ μὴ κίνταυθα μεταφυσικώτερον τι καὶ

(*) Παραίτια δὲ τῶν κατὰ φύσιν ἐπιπτώσεων εἰσι τὸ σωματικόν, εἰς μάλιστα, καὶ πάλιν τὸ ἐπικρατεῖν· διὸ καὶ κατὰ τὰς τούτων διαφορὰς κριεῖται περὶ μάλιστα· εἶναι, καὶ ἐκείνων μὲν φύσιν ἐνύπνια εἶναι ἐμπροσθαῖος, κροταλισμαῖος, χροαῖος τε ξανθῆς καὶ φιαγώθαιος, ἔρως, στάσις, μάχης, φυγῆς, διαώσις, καὶ ἕσσις τε εἴδηται ἐκπιπρῶσται ἦθος τε καὶ κρῆσιος· Μικροχολικῶν δὲ, ζέφου, ἀγῶνας, ἐμύχαι, καπνῶς, μελεπτορῶς, ἀλλας νεκτερινῆς πλῆγας· διὰ σαναριστῶν καὶ κατακρίων ἐρῶσται, φάτακα ἐκδιμακτιῶντα, μερῶς ἀλλοκίτου· καὶ φρίκην, ἐπὶ ἀΐσται· γέσλασιν ἐπικύψις, καὶ κατ' αὐτὰ μάλιστα· καταλισθῆσις, ἀνακρῆ τε πάντα καὶ φρεῖτε προζῆνα· τῶν δὲ φησιματωδῆστῶν ὑδάτων ἐμρῆσις, ἐκῶσῶν, πύσιν κατακῶσις τε, καὶ καταπνύσις, ἔχθη ὑπερδρῶδῆστῶν πιζῶντα, καὶ τὰ τῶν ἀνισιν διακροῦσται, ὁσῶσται, ἀύσις, πίδαις, καὶ ἕσσις ἔξω· ἐμύχαι νοθήσιν τε καὶ κρῶσῶσται· τῶν δὲ ἀκροκρῶσται· στήσῶν τε καὶ πλῆθωρικῶν, πικρῶσται, ὀχλαῖς, ἐμύχαις, ἐρῶσται, σαναριστῶς μερῶσται ἐρῶσται, περιπύψις τε καὶ ἐμύχαις· τῶν ἐμύχῶσται μετὰ γλαυδῶσται, ἐμρῶσται, ἀύσις καὶ τερπνῆς, καὶ εἰς ἀπῶσται· ἐπιμύχαι τε τερπνῶσται καὶ χροῖος· ὅσῶ μὲν καὶ ἐρῶσται σὶ μετὰ τῶν πικρῶσται αὐτῶσται ἐμύχαι ὀσῶσται εἶπῶσται εἰς φρεῖτε καὶ ὑπερδρῶσται, καὶ διψῶσται πικρῶσται καὶ κρῶσται ἐμύχαις· ὀσῶσται, καὶ φρεῖτε, καὶ ὀσῶσται μελεπτορῶσται, καὶ γλαυδῶσται· ψυχρῶσται ἀπὸ φρεῖσται ἀπῶσται, καὶ ἐμύχαις, καὶ μετὰ δὲ καὶ ἐμρῶσται κρῶσται, καὶ πικρῶσται πρῶσται τῶν ἀπῶσται διακροῦσται, καὶ τὸ πρῶσται τῶσται ἀπῶσται· διακροῦσται· ἔξω, μεταφ. ψυγῶσται.

συννοησιμώτερον, ὅσον ἂν ἐν γὰρ τῷ παρόντι συμβάλλεται γενικώ-
 τερον. Σύνισμεν οὖν ἐν τῶν σὰ ὡς πὶ συμβαῖνον ἐν ἀμετακίαις ἀλ-
 ληλενεργείαις, καὶ ἀλληλοπαθείαις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος (νθ.)
 καὶ τῶν τῶν τρόπων, καθ' ὅν πῶτα γίνεται ἀγνωσμένον ὄν, ἐπειδὴ ἢ
 ψυχῆ ἀκαταλαῖ τῶς διαλυγισμοῖς πὶ τῶν αὐτῆ δόκούντων ἀγαθῶν,
 αὐτίκα ἔτι κίνησις τοῦ αἵματος ῥέων, καὶ τῶν ζωτικῶν ὑγρῶν δια-
 ψιλεστέρα ἐστὶν ἢ διάρρηξις, ἢ καρδίᾳ ἀνεσκιρτῶ, ὁ σφυγμὸς εὐρίνε-
 ται, τὸ ὄμμα γίνεται χαρῶν, τὸ πρόσωπον, τὸ μεδίαμα ἔρέμα
 καταγγέλει τὸ περιχρῆς τῆς ψυχῆς ἐπειδὴν δὲ ἐπέλθῃ αὐτῆ, ἐνθυ-
 μηθῆναι πὶ τῶν ἀπιδεστέρα, εἰλὸς καὶ τὸ σῶμα πρὸς τοῖναντίον ταῖς
 εἰρημέναις διατίθεται διαλέσσει παραχρῆμα γὰρ ὄχρος εἶλε τὰς
 παρῆς, καὶ βλέμμα γίνεται σκυθρωπὸν, καὶ σενανμὸς ἐνδοθεν ἀνα-
 πηδῶ, καὶ σφυγμὸς ἀποσενούται, καὶ ἢ νευρώδης ῥοτὴ ἀμείλυτέρα καὶ
 νωθροτέρα ἐαυτῆς καταστῆσι, τῶν τῆς ψυχῆς περιφανῶς δυσθυμίζον
 ἐξήγγειλε τὴν ἀπάθει δ' αὐτῆ ἐκ τῶν σωματικῶν ἐδονῶν καὶ κακώ-
 σμων καὶ πὶ τῶν ψυχῆς παραχρῆμα μεταχρῆται ἢ συμπάθει· ἐκ-
 μὲν τῶν, εὐθυμία καὶ γέθος ἐκ δὲ τῶν, δυσθυμία καὶ λύπη· τού-
 τὰ δ' ἐστὶν ἰδέω καὶ πᾶντων συμβαίνοντα τῶν παθῶν, θυμοῦ, ἐπι-
 θυμίας, ἐλπίδος, φόβου, τῶν πάντων καὶ ἀναπύδρατος δοκεῖ ἢ τῆς
 ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος αὐτῆ ἀλλολοπείθει.

§ πγ'. Ὅτι μὲν οὖν τὰ πάθη ἐξ ἀλληλοπαθείας ὁτῶς ἀφ' ἐκα-
 τέρων ἐφ' ἑκάτερα μεταβάσει καὶ μεταλλάσσεται, ἐξ αὐτῆς τῆς πείρας
 αὐτόπιστον καὶ ὅτι τούτων ποτὲ μὲν προκατάρχει τὸ σῶμα, ποτὲ δὲ ἢ
 ψυχῆ (θα)· τὸ μὲν, σωματικῆς τυχοῦς ἐξωθεν προσβολῆς ἐπιούσης, καὶ
 τῆς ἀντιλήψης τῆς ψυχῆς ἐμπορούσης, ὅρ' ἔς ἢ ὄρμη, καθ' ἣν τὸ πάθος
 ἢ δὲ, αὐτῆ ἀφ' ἐαυτῆς, καὶ ἀνευ τῆς τοῦ σώματος ἀρρομῆς, τῶν τε
 ὀρεκτικῶν προσηύσα, καὶ τῶν ἐν τῷ σώματι τρικυμῖαν αὐτοεσλεύ-
 πως κινήσεων· ἐπὶ δὲ πρώτοις καὶ ὅτι τὰ πάθη ταῖς τῶν ἀγαθῶν
 καὶ κακῶν διενεργούμενα ἀντιλήψεις, τῆς παρατάσει καὶ παροχμονῆς
 τῆς ψυχῆς ἐν ἐκείναις συνεπιδιδύσσει καὶ συνεπιρρέωννυται (πθ.
 ιθ' ζσ'), πῶτα δὲ μὴ ἀληθῆ εἶναι μεδέοντα ὄναι εἶναι τὸν ἀντε-
 ρῶντα ὄπως γαμῆν ἢ ψυχῆ ὑπὸ τοῦ σώματος ἀγασθῆναι πὶ καὶ οὐ-

ρεθῆαι π' ὄφρα, ἐς πολλὰς εὐθυμίας τε καὶ δυσθυμίας, ἐπιθυμίας τε
 καὶ ὀργῆς, ἐλπίδας τε καὶ πτοίας παντοίας, καὶ τὰς τοιαύτας ἀλ-
 λοιώσεις τρεπομένῃ, καὶ ἀλλοιουμένῃ· καὶ ὅπως τῶν ἀλλοιώσεων
 αὐτῶν ὁμολογουμένως ἐπιτεινόμενων καὶ ὑφαιμένων, συνυφίστασθαι
 καὶ τῆ ἀπλοσύατι οὐδία τὴν κατ' αὐτὰς ἐπίστασιν τε καὶ ὕφασιν δύ-
 ναται, ταῦτά γε, τίς ἂν ἔχοι διεξηγήσασθαι; οὐκοῦν ὁμολογητέον
 τὴν μὲν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀλληλοπαθείαν, ὡς δόγμα τι
 ἐναργές· καὶ αὐτόπιστον· συνομολογητέον δὲ τῷ δόγματι καὶ τὸν τρό-
 πον εἶναι ἀπερινήκτον, οἷα ποῖλά καὶ ἄλλα ἐν φιλοσοφίᾳ· ὡν τοῦ
 ὅτι ἐστὶ γινωσκομένου, τὸ ὅπως καὶ διότι ἐστὶν ἀγνοεῖται· ἴδε καὶ
 Εὐγ. ωμθ'.

§. πδ'. Ἐστὶ γεμῆν τὰ πάντα ταῦτα οὐκ ἀφανιστὰ ὄλωσ, ἢ δόγμα
 ἦν μάλιστ' αὐτῶν ἐκ τῆς σοφίας, ὡς ὕλη ταῦτά γε γινόμενα ἀρετῆς·
 οὐδ' ἔτι γὰρ ἔστι πρὸς ἀρετὴν ποιῆσθαι ἐπίδοσιν τοῖς μὴ ὑπὸ τινος
 φιλοτιμίας ἐσωτερικῆς, ἢ ἐξωτερικῆς κινουμένοις· διὸ καὶ ὁ λόγος οὐχ
 ὄλωσ τὸ πᾶθος βούλεται ἐξαιρεῖν, ὡς μήτε δυνατὸν, μήτε ὠφελι-
 μον τοῦτο, ἀλλ' ὄφρα τινὰ αὐτῶν ἐπιθῆς, τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς οὐκ
 ἀπαθείας, ἀλλὰ συμμετρίας παθῶν καὶ μεσότητος· ἀπεργάζεται δ' αὖ
 γὰρ δὴ τὴν ἀρετὴν μήτ' ἀπαθῆς, μήτε μὴν ἐκπαθῆ, εἶναι· ἢ μὲν γὰρ
 ἀπάθεια ἀπαρρύμπτων καὶ ἀνενηθουσίαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν παρέχεται
 τὴν ψυχὴν· ἢ δὲ, ἐκπάθεια, συντεταραγμένην, καὶ ὄλωσ ἀνεπιλόγη-
 ς· ἂν ἄνθ ὡν φυλακτέον τὰ πάντα, μετρίάζοντες ταῦτα καὶ ὑποσφί-
 ριντας, οὐ μὴν δε παντάπασιν ἐξαιρούντας, ὅπως μὴ σπινδιλωμεν
 καὶ αὐτὸ τοῦ βίου τὸ ζώπυρον (Πύ.)· νά· πῶς γὰρ ὄ, συστατικῶν
 ὄντων τῆς ζωῆς οὐσίας, καὶ τῆς ζωῆς ὄντων τούτων μὴ ἂν ἐχού-
 σις συνίσχασθαι; πείνα γὰρ καὶ δίψα τὰς φύσει τῷ ζῶντι παρεπο-
 μένας ἐνδείας πληροῦ θυμῶς δὲ κλιῶσ πρὸς τὸ ἀμύνασθαι νόπτει,
 καὶ τῶν πολεμίων διασώζεσθαι κέντρον ἐνίσχιν· ἔτι δὲ, πρὸς συ-
 νοουσίαν ὄφρα, καὶ ἕτερον ἄνθ ἐκαστοῦ ἕκαστον εἰς τὸν βίον πρὸς τὴν
 τοῦ εἴους συντήρησιν καταλείπειν παρεσκευάζει· ἀγάπη δὲ συναγει
 τέχνη πρὸς τοὺς τεκόντας, καὶ γειναμένους πρὸς τοὺς τεχθέντας· ὃ
 δὴ καὶ πρὸς τὰλλα τῶν ζώων τῷ ἀνθρώπῳ κοινὰ ὄντα, οἷα καὶ

πρὸς ἀρετὴν κέντρον γίνεταί, καὶ ἀρεταὶ εἰσιν ὅλως, εἰ μόνον ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ φερούμενα λόγου, καὶ μὴ εἰς ἀμετρίαν ἐκπίπτουσιν (*).

§. πβ. Νῦν δὲ κενρὸς ἰδεῖν καὶ ὑπερᾶ ἀττα ἐστὶ τὰ πάθη, καὶ τοὶ τὴν περὶ τούτων διδασκαλίαν κερδέστερον ἐν τῇ ἠθικῇ ποιησόμεθα. Ἀρχαῖ μὲν οὖν τῶν παθῶν ἄλλοι ἄλλα κερδύνονται, καὶ ἡμῖν ἁγάπη καὶ λύπη εἰσὶν ἐκεί τὰ ἀρετέστατα (μεν'). ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἄλλοις καὶ Εὐγένιος ὁ περίπυρος ἐν ταῖς μεταφυσικοῖς τὴν ἠδονὴν καὶ τὴν λύπην προτίθει, ὡς τῶν ἄλλων κερδαιωδέστερα τούτα ὄντα, καὶ ἄρ' ἔτι ὡς ἐκ βιβλίων πολλὰ εἴκεν ἀναφύεσθαι (τῶν γὰρ παθῶν, φασὶν ὁ Θειάρχης, ἠδονὰ καὶ λύπην ὑπερτάτα.) οὐδὲν ἀντιπρατικὸν ἡμῖν δοκεῖ ἀναφύεσθαι, εἰ τοῖς ἐκείνου αὐτολεξεί ἀκοιουθήσαντες, εἴπομεν περὶ τούτων.

§. πγ. ἠδονὴ τοίνυν ἐστὶν ἡδαιεῖ τις καὶ φαιδρὰ διάθεσις τῆς ψυχῆς ἀγαθῶ περιέντης, ἐπίστρεφόν τινά ἀλλοίωσιν ἐμπροσθε τῷ σώματι διὸ καὶ κέντρον λείπει αὐτὴν εὐρίσαστα, τῆς κατὰ τὴν λύπην τρυφήρας οὕτως κινήσεως ἀντιδιασειλάμενοι· ἰδιαίτερον δὲ ἠδονὴ ἐστὶν ἠδονή, φασὶν, ἔπαρσις ἢ δὲ χαρὰ, εὐλαγρος ἔπαρσις, καὶ ἀσμενισμὸς ὁ ἐπὶ τῆς ἀγαθοῦς τοῖς ἀπροσδοκῆταις, καὶ ἡ ἐπὶ τῆς σώματι ἐξ ὁρᾶς εὐρησθέντι. Ἡδονὴ δὲ, ἡ ἐπὶ διακινήσει καὶ ἀνεπιτησιᾷ παντός καὶ ἡ μὲν οὖν ὡσων ἠδονὴ, κηλικίαι καὶ ὅς ἔτι ὄψεως, τέρψις, ὄλον τέρψις τις οὕσα, καὶ προτραπή τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὸ κνειμένον. Διάρσις δὲ, ἀνάλυσις ψυχῆς. Ἐπιτραφεκαχία δὲ, ἠδονὴ ἐπὶ τοῖς τῶν πέλας ἀπληγμάτων ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἠδονὴ καταστρατητικὴ ἀκρίει, ἢ ἐπὶ ἀνακρίσει ἀληθινοῦς ἢ λύπης, καὶ ὄλον ἀνοητικὴ οὕσα τελεία γίνεταί, δὲ τις κατὰ τούτοις τὸ πάθος τῶν σκευῶν πλατυμῶς, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὑγρῶν καὶ τῷ αἵματι μάλιστα ὀραίωσις, καὶ ἡ κωλορορία τρυφῶν καὶ ὑπερλεπείων, ὡς καὶ πλημμελοῦντος ἐνίστε τῆς ὑπερβολῆς τῷ πάθους, καὶ τὴν κενρὸν ἐπικλύζοντος,

(*) Γίνεται γὰρ ὡς Θειάρχης ὁ Περδογρῆς ἐκ τῶν παθῶν ὁ ἀρετὰ, καὶ γινεσθεῖσα πάλιν σὺν αὐτοῖς σπένδεται εἰς ἀμετρίαν ὡς τὰ πάθη τῆς ψυχῆς διὸ οὕτως γὰρ φερούμενα ἄλλὰ σπενδύσασθαι περὶ τὸ λόγον ἔχον τῷ δίκαιον καὶ τῷ μετρίον.

θίναντων ἐξάπεινα προμνηστεύσθαι τῆς δὲ ψυχῆς γιθόμενης, ἢ τοῦ πνεύματος διέχουσι καὶ αὐτὸ φαιδρύνει τὸ πρόσωπον, καὶ τὰ μέλη πάντα οἷον ἀνακουφίζει, καὶ μᾶλλον εὐκίνητα ἀπεργάζεται· ἀνίσκηνται γὰρ ἀπὸ χαρᾶς πῶλλάκις καθήμενοι, καὶ οὐδὲ μένειν οὐδ' αὖτε εἰσιτρέχουσι δὲ καὶ σαρτώσι, καὶ χεῖρας ἐπ' ἀλληλαῖς κρούουσι, καὶ αἰοῦσι, καὶ ταῖς ἄλλοις ἐντυχὲν καὶ περιπαλῆσαι σπυῖδουσι τὸ θυμῆρις· οὐ γὰρ οὐδ' ἐσθλὴν ἢ χαρὰ ἀσπάζεται, οὐδὲ μόνουσι· καὶ δαψιλῆς δὲ καὶ καπυρὸν ἐγγε·ώσιν, εἰ τύχοι τι μάλιση τῶν ἀχθῶν καὶ παρὰδύζων συμβαῖνον, ἐφ' ᾧ τὸ τοῦ γέλωτος ψυχῆς γὰρ θυμᾶδούσης ὁ γέλωσ, κατ' ἐκίχτητων, οἶνεί τις ἐστὶν ὑπερέκχουσι.

§. πζ'. Λύπη δὲ ἐστὶ διάθεσις ἀρεθῆς τῆς ψυχῆς ἐπὶ ἀντιλήψει κακοῦ παρόντος, οὐκ ἄνευ σωματικῆς ἀλλοιώσεως· ἔτεροι δὲ ἀλογον αἰτιῶν ὠρίσαντο συσυλῆν, ἢ δούξαν πρόσφατην ἐπὶ κακοῦ παρούσης κτημαριζομένοις δὲ ταύτην, ὡς μὲν ἐκ τῶν ἀποτελεσματίων καὶ τοῦ μεγέθους, ἄχος μὲν ἐστὶ λύπη, ἀφωγίαν ἐμπλοῦσα· ἄχος δὲ λύπη, βαρύνουσα· ὀχλοῖσι δὲ, λύπη γενουχωροῦσα· βαρυθυμία δὲ, λύπη βαρύνουσα, καὶ ἀνεψυχὴν μετ' ἀποδοῦσα· σκαλισμὸς δὲ, λύπη σκαλῶν ὀδύνη δὲ, λύπη ὀξεῖα· ὡς δὲ ἐκ τῶν αἰτίων, ἔλεος καὶ οἰκτιρῶς ἐστὶ λύπη ἐπὶ ἀλλοτριῶσι κακοῖς, ἢ τοῖς παρ' ἀξίαν τιταπεινωμένοις· φθόνος δὲ, λύπη ἐπὶ ἀλλοτριῶσι ἀγαθοῖς· ὧν ἢ μὲν, ἐγχείη συνήπται ἢ δὲ τοῦ φθόνου, κακίᾳ· ζῆλος δὲ, λύπη ἐπὶ τοῖς ἄλλοις μὲν ὑπὲρ τοῦ τι ἡμῶν δὲ μὴ ἐν ᾧ καὶ τὸ τοῦ πῶτος πάθος ἐμφαίνεται· δυσχερεῖα δὲ λύπη ἐξ ἰσχυρῶν λυγισμῶν· μεταμέλεια δὲ, λύπη ἐφ' ἀμαρτήμασι πεπραγμένοις· ἀθυρία δὲ, λύπη ἀπειπείλοντος, ὧν ἐπιθυμῆσαι τυχεῖν· γέμισις δὲ, λύπη ἐπὶ ἐπαρημέλεια παρὰ τὸ προσέλκεν· δυσφορία δὲ ἐστὶ λύπη μετὰ ἀπειρίας τοῦ πῶτος γρηθῆσαι τῶς παρούσης.

§. πη'. Ἡ δὲ τῶ σώματι ἐμπλωμένη, κατὰ τὰς λύπας διάθεσις τῆ κατὰ τὰς ἡδονὰς ἐστὶν, ὡς εἰκὸς ἐναντιωτάτη· γενουχωρῶν λύπουμένων τὰ σκεῦη συσπυρῶμενα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ὑγρὰ, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ σῆμα, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτοῖς ἀποστρεφῆ καὶ ἀμείβεται· οὐ καὶ ὑπερβῶς ὁ ἐκ Λαζικανζοῦ φωστήρ δεσμὴν κερθῆς τὴν λύπην ἐνδύμασι· καὶ τῶ μὲν νοθεῖς εἰσι καὶ ἀχέτις· οἱ λαπομενοὶ, κατὰ γενῶντες,

εἰς γῆν καταπίπτον τὸ ὄμμα, καὶ χυθὸν τε βλέπον καὶ λελυμένον ἔχουσιν, ὠχρῶσί τε καὶ βαρὺ γένουσι, καὶ πορνιῶνται τοῖς ἄλλοις. εἴθ' οὕτω τὴν σιγὴν ἀσπάζονται καὶ τὴν μόνωσιν· καὶ δακρῖουσι δὲ, καὶ κόπτονται· εἰ γάρ τοι καὶ ταῖς ἡδοναῖς φθίνεται πολλάκις τὸ δακρῦειν παρακολουθοῦν, ἐκ λύπης ἄλλ' οὐ καὶ τότε συνανακεκραμένης τῆ εὐθυμίας· τὰ δὲ δάκρυα καὶ τὸ πλεονάζον τῆς λύπης ἀποφορτίζει, ὡς ἄρα τῆ ἀποθλίψει τῶν ἐκ τῶν ἀδένων ὑγροῦ, τὸ ἐκλειπόμενος τῆς κινήσεως αὐξάντα· καὶ ὁ οἶνος δὲ διὰ τὸ πνευματώδες διὸ δότε οἶνον, φησὶν ὁ Παροιμιαστὴς (24.) τοῖς ἐν λύπαις· καὶ τὸ τοῖς φίλοις τὰ λυπηρὰ ἐξαγγέλλειν καὶ διεξείναι· κωφίζονται δὲ οἱ λυπούμενοι, καὶ τῶν φίλων συναλγούντων· διὸ καὶ ἀπορήσειεν ἂν τις, πότερον, ὥσπερ βάρους μεταλαμβάνοντες τὴν παραμυθίαν παρέχουσιν αὐτοῖς ἐκεῖνοι· ἢ τοῦτο μὲν οὐ, ἢ παρουσία δὲ τούτων, ἡδεῖα οὔσα, καὶ ἡ ἐννοια τοῦ συναλγεῖν ἐλάττω τὴν λύπην ποιεῖ; ἢ ἐπὶ τὴν συνέχουσιν ἀγλὴν τῆ συντυχίας καὶ προσελπιᾶ διαβρίπιζόντες οἶνον καὶ διασκεδαννύντες, τῆς καρδίας ἀποσκευάζονται; διὸ καὶ ὁ τραγῳδῶς (Εὐριπ. Ἀνδρομ.)

• Συνάλγησον, ὡς ὁ κάμνων, δακρύων μεταδύς,

• ἔγει κωφότετα μύθων.

Ἰσχυρὸν δὲ ἄλλως εἰς τὸ τὴν λύπην ὑποσεῖλαι καὶ λόγος ὁ δεικνύς μὴ τοσοῦτον τὸ δεινὸν εἶναι ἡλίχον δοκεῖ τῷ πάσχοντι· οὐ γὰρ ἔστιν

• Οὐκ ἔστιν λύπης ἄλλο φάρμακον βροτυῖς,

• ὡς ἀνδρὸς ἐσθλοῦ καὶ φίλου παραίνεσις.

καὶ γὰρ

• Ἡδὺ γε φίλου λόγος ἐστὶ τοῖς λυπουμένοις.

1 Ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου· ἐν δὲ τῇ Ἠθικῇ καὶ μάλιστα περὶ παραμυθίας ἐν τοῖς περὶ φαντασίας εἰρήσεται ἡμῖν ἀκριβέστερον περὶ τούτων· ὁ γὰρ τῶν παθῶν λόγος, ὡς συνεπομένων τῶν ἡθῶν, ἐκεῖ μάλιστα ἀνήκει.

BIBLION Δ'.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ.

§. πθ'. Ἐδει μὲν ἐξ ὧν ὀρώμεν μεγάλων καὶ θαυμασῶν τετυτωνί-
των περιεχόντων ἡμᾶς ποιημάτων· ἃ καὶ κατανοεῖν ἀκριβῶς, καὶ
εἰπεῖν περὶ αὐτῶν κατ' ἀξίαν, ἀμύχανον· ἐκ τούτων δὲ μόνον
τὸν ποιητὴν ὁμολογήσαντας, μηδὲν ζήτησιν περιεῖρα· ἱκανοὶ γὰρ
εἰσιν οἱ οὐρανοὶ, προσφθικῶς εἰπεῖν, τὴν δύξαν τοῦ θεοῦ διακρίσασ-
θαι, τὸ δὲ σπέρμα τὴν τῶν χειρῶν αὐτοῦ ποίησιν ἡμῖν ἀναγγεῖλαι· καὶ
γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστολον, τὰ ἀόρατα τοῦ θεοῦ ταῖς ποιήμασι νοούμε-
να καθορᾶται· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος καὶ μεταφυσικώτερός τι καὶ ὑπὲρ
τὴν αἴσθησιν γλίχεται περὶ τούτου καταμαθεῖν, καὶ οὕτω προτι-
παύεσθαι, εἰπώμεν καὶ ἡμεῖς περὶ θεοῦ ὅσα γι ἀνωθεν ἀνθρώποι, σφρη-
πιήσει τε νοῖς κατανοήσαντες, καὶ εὐσεβεῖς διαλάμβαντες, ἀπειρή-
ναντο περὶ τούτου.

§. υί. Ἐστὶ τῶν τῆς Θεολογίας τὸ μὲν, δογματικόν· οὗ ἡ γνώ-
σις ἡμῖν δεδιώρηται ἐξ ἀποκκλύψεως· τὸ δὲ, ἠθικόν· οὗ ὑπακείμενον
ἢ πρᾶξις, εἶγε συμφώνως ἔχει ταῖς πιστευομέναις· τὸ δὲ, μεταφυσι-
κόν· οὗ ἔργον λόγον τε εὐρεῖν τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεοῦ, καὶ τίς τε ἡ
δύνη καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐξετάσαι· καὶ τούτ' ἡμῖν μόνον ὁ λόγος
ἐπισημαίνεται πραγματεύσεσθαι. Δείκνυται τῶν τῶν θεοῦ ὑπαρ-
ξίς ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς μεταφυσικῶς πρῶτον μὲν (*), ὅτι αὐτὴ
μὴ οὖσα ὄν ἀναγκαῖον, ἀναγκάτως ἀφ' ἑτέρου ἀναγκαίου τὴν ἐξάρ-
τησιν ἔχει· τοῦτο δὲ ἐστὶν ὁ θεός. (**). Δείκνυται δὲ τοῦτο, ὅτι τὸν

(*) Μεταφυσικὴν δ' ἰσχυρῶς ἀποδεικνύει ὅτι τὸν λόγον, κατ' ἴσον ὑπάρχει ταῖς ἡμέ-
ταις αἴτις μὴ συναλλαγήσειεν, εἰς ἵστατον ἢ πρῶτον ἀποκαταστατικῶς· ὡς αἴτις καὶ διχο-
μινας τὴν τῆς ψυχῆς ἀλλοίωτα, θεοτὴν αὐτὴν δεδιώρηται ἀνάγκη.

(**) Ὑπάρχειν λέγεται τι ἢτοι ἀναγκάτως· ἢ καταστατικῶς, καὶ κινῶν μὴ, ἀδύνατον
μὴ εἶναι· τοῦτο δὲ, δυνατόν καὶ μὴ εἶναι· οὕτως οὖν, ὅτι καὶ μὴ εἶναι ἡμᾶς δυνατόν,

ἡμῶν νοῦν ἐκ πέρας ἴσμεν αὐτῆς πολλὰς μὲν ἀλλοιούμενον ἀλλοιώσεις (μ. π. π.), πολλὰς δὲ μεταβολὰς μεταβάλλον, μυρία δὲ ἔσα αἰσθητά ἐξώθεν παθαινόμενα, εἰς τε ἠδονὴν καὶ λύπην ἐφ' ἑκάτερα ἐν μέρει τρεπόμενον, ἃ οὐκ ὅπως αὐτῷ ἑαυτῷ οἶόν τε ἐστὶν ἐμποῦναι, ἀλλ' οὐδ' ἀποφεύγειν δύναται ἐπιόντα τὸ ἄρα τοιοῦτον ἀφ' ἑτέρου αἰτίου καθ' αὐτὸ ἀναγκαῖα τὴν ἐξάρτησιν ἔχει ἀνάγκη τῆς δὲ προόδου τῶν αἰτίων, εἴτις ἄρα καὶ ἕτερα μεταξύ τιθέναι δυσχρῆστο, μὴ ἂν προϊούτης ἐπ' ἄπειρον, (Εἰ γὰρ δεξαίμεθα πρόδον αἰτίων ἐπ' ἄπειρον προϊούσαν, ἔσομεν σειράν τινα ἀποτελεσμάτων ἀνευ αἰτίας ἃ ἀκτινάσκει· ἔπειτα μὴ οἷσσις πρώτης αἰτίας, οὐδ' ἂν ἀπτελεστικὴ πρότον εἴη· τούτου δὲ δοθέντος, συναρχειται καὶ πάντα ἐξῆς ἀνάγκης τύνον πρότον εἶναι αἰτίαν· ἴδε Σοκρῶτον λογ. σελ. 83.), ἔστι τε πρότον αἶτιον, αὐθύπαρκτον ἂν, οὐκ ἀλλοιούμενον, οὐ μεταβάλλομενον, οὐ παθαινόμενον, ἢ τρεπόμενον· ἀλλ' αὐτὸ ὑφ' ἑαυτοῦ ὑφιστάμενον, καὶ ἀπ' οὐδενὸς τῶν παρ' αὐτῷ ἐξαρτούμενον, οὐ μόνον τῆς ὑπάρξεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπάρξεως τρόπου· τὸ γὰρ τοῖσδε πως ὑπάρχειν αὐτὰ δεῖσθαι, οὐτ' ἀφαιρεθῆναι ὑφ' ἑτέρου δυναίσεται (μ. π.) τούτο δὲ ἐστὶν ὁ ΘΕΟΣ (*)

§. καὶ δεύτερον δὲ, ὅτι ἡ ψυχὴ ἐξ ἑτέρου τὴν ἐξάρτησιν ἔχει, κακῶς δὲ δὴλον οὐκ ἦν· αὐτὴ γὰρ αἰσθητὰ λαβεῖν, μὴ τῶν ἐξω-

κινεῖσθαι, ἐπὶ κατὰ συμβεβηκός· ὑπάρχουσα καὶ τῶν πρὸ ἑαυτῶν ἐπὶ μὲν ἡμῶν εἶναι δεῖον. Λίν. Π. ρ. ρ.

(*) Ἐπειδὴ περὶ διδάσκει ὅτι τὸ πᾶν ἀλλοιωτὸν ἐστὶν ὑποκειμένον· τὰ δὲ ἀλλοιώσειν ὑποκείμενα κατὰ συμβεβηκός ὑπάρχουσα· τὰ δὲ κατὰ συμβεβηκός ὑπάρχοντα, τὴν αἰτίαν, δὲ ἐν ὑπάρξεσιν, ἀναγκαῖως ἔχουσιν. καὶ τὸ δὲ τὸ πᾶν τῆς αὐτοῦ ὑπάρξεως ἔχει τὴν αἰτίαν, καὶ κατὰ τὸ πᾶν, εἰς δὲ ἀποτελεστικὸς αὐτῆς, δυνατοῦσιν (γ) ἔστι ἄρα αἰτία τοῦ δὲ τῶν πάντων· αὐτοῦ διαφέρεισθαι· αὐτὰ δὲ αὐτῶν· ἔστι κατὰ συμβεβηκός ἐν ἑαυτῷ καὶ αὐτῷ, ἢ ἀναγκαῖον εἰ μὴ ἐν κατὰ συμβεβηκός, εἴχον ἂν καὶ αὐτῶν τῶν ἑαυτῶν αἰτίαν· προόδου δὲ ἐπ' ἄπειρον αἰτίων μὴ εὔσθαι, ἴσασθαι δὲ ἐνοῦς τελευταίου εἰς τὴν πρότον αἰτίαν· εἰ δὲ ἀναγκαῖα ἔστι δὲ καὶ αὐθύπαρκτος, κινεῖσθαι καὶ πρότον αἰτία πάντων τῶν ὄντων· ἔστι ἄρα αἰτία τοῦ πάντος αὐτοῦ διαφέρεισθαι· ἢ ὅμα καὶ πρότον ἐστὶ, καὶ διὰ τούτου ἑαυτῶν αἰτίαν οὐκ ἔχει τούτῳ, ἀναγκαῖα καὶ αὐθύπαρκτος ἔστι αὐτῶν, μ. π. ρ. π.

θεν προσβαλλόντων· οὔτε μὴν προσβαλλόντων ἐκείνων, ἀποκρούσασθαι δύναται. Ὅτι τοίνυν τοῦθ' οὕτως εἶπαι, καὶ ὁ τρίτος τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ἐξ ἐτέρων ἐξαρτᾶται αἰτίων, πῶς ἂν εἴη αὐτὴ ἢ ἀφ' ἐκείνης ὑπερσῶσα, ἢ τις οὐδ' αὐτῇ τῇ ἐκείνης δυνάμει (οὐδὲ γὰρ τοῦτο μικρὸν) τῇ οὐσιώδειτε καὶ χαρακτηριτικῇ, ἢ τις ἐστὶν ἢ νόησις, Πλευθέρως δύναται ἂν γρησασθαι; ἦν μὲν γὰρ, εἴπερ, καὶ κενεῖς καὶ τυφλοὶ εἰδέας σχαῖν· τοῖς μὲν, τῶν γραμμάτων· τοῖς δὲ, τῶν ἤχων· ἦν δ' αὖ ὁμοίως τοῖς βλέπουσι καὶ ἀκούουσιν, καὶ βλέποντας μὲ βλέπειν, καὶ ἀκούοντας μὲ ἀκούειν, ὅποτε βούλωντο· τούτου δὲ μὴ ὄντος, οὐκ ἂν ἄρα εἴη ἡ ψυχὴ ἀνεξάρτητος· ὁ καὶ τῆς ἀγνοίας αὐτῆς, ἦν αὐτῇ ἐκείνη ὁμολογεῖ ἡ ψυχὴ, φανερόν· οὐ γὰρ σύννοσθαι ἐκείνη ἀβυσπύρατος γενομένη· Πῶς οὖν τὸ νοεῖν δυνάμενον ἀγνοοῖ τούθ', ὅτι αὐτὸ ἀφ' ἐκείνου ἐξαρτᾶται, εἴγε ἀφ' ἐκείνου τὴν θ' ὑπερξίν, καὶ τὴν τρίτον τῆς ὑπάρξεως ἦν ἐσχηκός; οὐκ ἔστι τοῦτο· ἐστὶν ἄρα τὴ, ἀφ' οὗ ἡ ψυχὴ ὡς πρώτου ἐξαρτᾶται αἰτίου.

§. υἱδ'. Δείκνυται δ' ἐπι τετραχῶς· ἐκ τοῦ ὁρθοῦ λόγου, ἐκ τῆς τῶν σωματίων ἐνδεχομένης ὑπάρξεως, ἐκ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀρμοῦνίας αὐτῶν, καὶ τῆς ἱστορίας· ἐκ μὲν τοῦ λόγου οὕτως· δεικνυμέναις, Θεῶν ὑπάρχειν ὁμολογεῖν, ὅτι ὑπέρτατόν τε καὶ τελειότατον, οὐδὲν ἐστὶν ἀντιφάσκον· οὐδ' ἔστιν, ὃ ἂν ἀντιπίπτει τῷ λόγῳ πύπτου· τί οὖν ἂν κωλύει τὴν τοῦ Θεοῦ προχθέντων ὑπερξίν; ἐκ δὲ τῆς τῶν ὄντων ὑπάρξεως, ὅτι ὁρώμεν αὐτὰ ἐν διανοεῖ ὄντα βλάη, γεννιόμενά τε καὶ ἀπογεννόμενα, καὶ οὐκ ἐστὶν οὐδὲν τῶν αἰσθησέων ὑποπιπτόντων, ὃ μὲν ἐν γενέσει ἐστὶ καὶ φθορᾷ· τὰ δὲ τοιαῦτα ἀνάγκη, ἐξ ἐτέρου τινὸς ἐξαρτᾶσθαι, ἀναγκαίως ὄντος καὶ τελειοτάτου, τίνθ' ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων ἀπογεννόμενα λόγον τῆς ὑπάρξεως ἔχοντος· τούτου δὲ ἐστὶν αὐτός ὁ Θεός· ἐκ δ' αὖ τοῦ τέλους, εἴγε ὁρώμεν ἐν τῇ φύσει, ἀλόγη οὔτε, πάντα κατὰ λόγον γεννιόμενα, συναρμολογημένα τε, καὶ ἐκ συναφείας καὶ σχέσεως τῆς πρὸς ἄλληλα συσσωζόμενά τε καὶ συνταρούμενα (μγ'.)· τούτου δὲ τῆς φύσεως ἀπλῶς ἀποδεικνύμεναι, ἀλόγη οὔσα, ἀλογηθέντι καὶ ἀποπῶν ἀποπῶς· ἐστὶν ἄρα τὴ λογικὴν ὄν ὑπέρτατόν τε καὶ τελειότατον, ὃ ἐλευθέρως πάντα προχθί-

ἔλαβεν, ὃ ἐστὶν ὁ Θεός. Ἐκ δὲ τῆς παραδόσεως αὐθις, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπῆρξεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἰδέα· καὶ εἰ τούτων ἓνα ἐν ταῖς περὶ ταῦτα δυσασίαις ἀποπεπλάνητο· ἀλλ' οὐκ ἐν οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ἀπένειμε λατρείαν ἰντιναοῦν ὡς ὑπερύχου ποιητῆ, καὶ σωτῆρι ὑποικηθῆναι οὐκ οὔν κατὰ τούτου ἢ τοῦ ὑπερτάτου ὄντος ὑπαρξίας, οὐχ ἵπτοι πρεσβεύεται.

Περὶ τῶν ἰδιοτήτων τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐθύπαρκτος καὶ αἰώνιος.

§. υἱγ'. Ἐκ γοῦν τῶν εἰρημένων ἀποδειχθείσης τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἰκανῶς, λοιπὸν ἂν εἴη καὶ περὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ εἰπεῖν, καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τῇ πραγματείᾳ· ἰδιότητας δὲ τοῦ Θεοῦ φησὶ, τὸ αὐθύπαρκτον, τὸ αἰώνιον, τὸ τέλειον, τὸ ἄπειρον, τὸ ἀπερίγραπτον, τὸ πανταχοῦ παρεῖναι, τὸ ἐνιαῖον, τὸ παντοδύναμον, τὸ πάνσορον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ ἀγαθόν, τὸ δίκαιον, καὶ ἄλλα πολλά. Ὁμολογηθέντος τοίνυν ὑπάρχειν τὸν θεόν, ἀνάγκη συνομολογεῖν καὶ αὐθύπαρκτον εἶναι, ὡς πρώτην τῶν ἀπάντων αἰτίαν ὑπὸ τίνος γὰρ ἂν ἔσχε τὴν ὑπαρξιν, πρῶτου αἰτίων μὴ ἂν προέσσης ἐπ' ἄπειρον (υἱ.)· αὐθύπαρκτος δὲ ὢν, ἔτι δὲ καὶ αἰώνιος· εἰ γὰρ ἦν ὅτ' οὐκ ἦν, πῶς ἂν τὴν ἀρχὴν ἔσχε; ὑφ' ἑτέρας αἰτίας; ἀλλ' οὐκ ἦν οὐδὲν, εἰ μὴ δοῖμεν αὐθις τὴν ἐπ' ἄπειρον πρόθεον· ἀλλ' ὑφ' ἑαυτοῦ; καὶ πῶς ἂν εἴη τὸ μὴ ὂν ὑπὸ τοῦ μηδενὸς ἀρχὴν λαβεῖν; οὐκ ἦν ἄρ' ὅτ' οὐκ ἦν ὁ Θεός· ἀλλ' αἰεὶ ἦν καὶ ἔσται· ὃ γὰρ αὐτὸ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ὑπόστασιν ἔχει, τοῦτ' ἀδύνατον μὴ καὶ αἰδίως ὑφίστασθαι ἐνουμένης γὰρ τῇ φύσει αὐτοῦ, καὶ οἷον συνουσιωμένης τῆς τοῦ ὑπάρχειν δυνάμεως, οὐκ ἔσθ' ὅπως λήξει ποτὲ ὑφιστάμενον. Οὕτω τοίνυν τὸ αὐθύπαρκτον εἶναι τὸν θεόν παρεισάγει αὐτῷ ἀναγκάτως καὶ τὸ αἰώνιον καὶ αἰδίον εἶναι.

Ὅτι καὶ τέλειος, ἄπειρος, ἀπερίγραπτος, πανταχοῦ παρών, εἷς, παντοδύναμος, πάνσορος, ἀπλοῦς, ἀναλλοίωτος.

§. υἱδ'. Αὐθύπαρκτος δ' ὢν ὁ Θεός, ἔτι δέπου καὶ ἀνεξάρτητος·

ἐκ τίνος γὰρ τὴν ἐξάρτησιν σχοίη, μηδενὶς αὐτοῦ προεπάρξοντος; εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι πάντως καὶ ἀπλῶς τελειός· ὁ γὰρ τὴν τῆς ὑπάρξεως δύναμιν ἐνοσημένην τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἔχων, πῶς ἂν τοῦ τελείου τὸ ἀτελὲς ἀνθαιρωῖτο; τελείω δὲ ὄντι οὐκ ἂν, οὔθ' ἂν ἐπινοήσῃ, αὐτῷ προσθεῖν τι· πῶς γὰρ ἂν τῷ ἀπλῶς τελείω καὶ ἀναλλοιώτῳ, ἢ προσθέσει, ἢ ἀφαιρέσει ἀλλοίωσιν δυῖμεν ψντινασοῦν; (κβ'.) ἢ δὲ πρόσθεσιν οὐ προσίεται, τούτῳ πρόσθεσιν τὸ ἄπειρον ἐκ τοῦ συνεγγυς· εἰ γὰρ μὴ, ἦν ἂν πεπερασμένον τὸ τιούτεν καὶ ἀτελὲς ἦν δὲ τὸ αὐτὸ ἀνωτέρω καὶ τελειον· καὶ ἦν ἂν οὕτω λαμπροτάτη ἀντίφρασις· ἔστιν ἄρα καὶ ἄπειρος ὁ θεός· ἄπειρος δὲ ὢν, ἔστι πάντως καὶ ἀπερίγραπτος· πῶς γὰρ τὸ παντὸς ἐπέκεινα πέρατος, ἐντὸς περάτων ἐν τῷ περιγράφεσθαι γένοιτο; καὶ ταῦθ' ὑπὸ νοῦς γενοῦ καὶ πεπερασμένου; ἀπερίγραπτος δὲ ὢν, πάρεσι πανταχοῦ· ἀνάγκη γὰρ τὸ ἐκτὸς παντὸς πέρατος καὶ περιγραφοῦς, πανταχοῦ παρεῖναι, καὶ ἐν εἶναι εἶγε τὸ ἄπειρον οὔτ' ἐν ὁρισμένῳ κείσεται τύπῳ, οὔτ' ἔσθ' ὅπου δυνατὸν μὴ παρεῖναι, οὔτε πολλὰ εἶναι· ἢ δ' οὖν ταῦθ' οὔτω πάνθ' ἅμα πάρεσιν, ἔσθ' ὅπως μὴ παντοδύναμον τοῦτο καὶ πάνσοφον ἔσαι; πῶς γὰρ τὸ τελειότατον ὄν οὐκ ἂν πάντα εἰδῆι, καὶ δύναιτο; δύναται δ' οὖν, ὁ βούλεται (κγ'.)· ὁ γὰρ ἂν οὐκ ἔμελλεν τὰ ἐντινάσκοντα δύνασθαι ποιεῖν συναληθῶς, οὔτε μὴν δύνασθαι ψεύδασθαι· οὐδ' αὖτως γὰρ τοῦτο τῇ αὐτοῦ σοφίᾳ καὶ βουλήσει ἀπολλοῦν γίγνεται (Λίν. Η). ρπ'). Ἐπι δὲ τούτοις ἔσθ' ὁ αὐτὸς καὶ ἀπλῶς, οἷα οὐσία διανοητικῆ· εἰ γὰρ μὴ, ἔσαι σύνθετος· τὸ δὲ σύνθετον προϋποτίθει τὰ μέρη, ἐξ ὧν συντίθεται· καὶ ἦν ἂν οὕτω τὰ μέρη αὐτοῦ πρότερα, καὶ ἀρχὴ αὐτῷ τῆς ὑπάρξεως· ὁ ἐνκντίως ἔχει, οἷς ρθ' ἀσυντες εἶπομεν· (υἱ. καὶ ἐξῆς) ἔστιν ἄρα ἀπλῶς· ἀπλῶς δὲ ὢν, ἔσται ἠέπου καὶ ἀναλλοιώτος· εἰς τί γὰρ ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀναγκασίως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχον ἀπλοῦν; ἴδε αὐτόθι.

Ὅτι ἀγαθὸς καὶ δίκαιος

§. υἱ. Ἐπὶ πάντων δὲ τούτων λέγεται ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ

δικαιοσύνη, ὡς μέγαν ἀπλότως καὶ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ σχετικῶς πρὸς τὴν ἀνθρώπου τέλειος γὰρ ὢν, ὡς δύναται μὴ εἶναι ἄμα καὶ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἀγαθὸς μὲν, ὅτι μωρίας ὅσαις εὐεργεσίαις ἡμᾶς εὐπεποίηκε, καὶ ποιῆ' ἐκεῖνο μὲν τό,τι εἶναι ἡμῶν παρασχών, καὶ τὰ πάντα εἰς ἀπλοῦσαν ὑπετάξας· ταῦτο δὲ, τὰ τε παρόντα ἡμῶν ἀγαθὰ σωματικῶν, καὶ ἐπὶ ἐλλειποῦμεθα κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ψυχῆν τελειῶν, νόσων τε ἀπλλάτων, καὶ τῶν μὴ προσόντων ἀγαθῶν ἐπιπλήϊον. Χωρὶς δὲ τούτων τὴν τε ἰσότητι πρὸς τὸ ἀγαθὸν κυβερνητῶν λ.), καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἐλευθερίαν δωρούμενος, ὡς ἔχειν ῥαδίως τῶν κακῶν ἀπλλάττεισθαι, εἰ μέγαν ὁ ἀνθρώπου δὲ ἀγάπης αὐτῷ συνειναὶ θελήσει· (118. μ.) Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν πρὸς ἡμᾶς τοῦ θεοῦ κινύτουσιν ἀγαθότητα. Δίκαιος δὲ αὐτὸς ἐστίν, ὅτι ὁ πλάσας ἡμᾶς οἶος, δεκτικὸς εἶναι ἀρετῆς καὶ κακίας, καὶ τὴν ἐλευθερίαν διὰ τούτο πρυτανεύσας ἡμῶν, ἔχ' ὡς τὴν μὲν, αἰρεῖσθαι τὴν δὲ, ἀπωθεῖσθαι, αὐτὸς καὶ τῷ μέλλοιτε βίῳ ἀποδώσει ἐκάστῳ ἀμοιβὴν τῶν βεβιωμένων ἀξίαν.

Περὶ τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ.

§. υγ'. Ἐν δὲ αὐτῶν ταῖς δημιουργίαις τοῦ θεοῦ διαλάμπουσι μάλιστα ἢτε δυνάμεις, ἢ σοφία, καὶ ἢ ἀγαθότης· δυνάμεις μὲν, ἢ ἅπαντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παράγωγε. Σοφία δὲ, ἢ ἐν διγνεκεῖ γενέσει καὶ φήσῃ καταρεῖ τὰ καθόλου, καθ' ὧς λόγους οὐσιωτικῶν αἰωνίως ἐν τῷ δημιουργικῷ πρῶφεσῶτα, ταῦτ' ἐν χρόνῳ ποτ' ὑπερον δεδεδωμένον. Ἀγαθότης δὲ, ἢ διέπει καὶ διεξάγει τὸ πᾶν ἐν παντοίαις μεταβολαῖς πρὸς τὸ σῶζεσθαι· εἶθ' ἀκαθάρτα μάλιστα ἢ πρῶτα αὐτῷ δέχουσα μέχρι τῶν ἐσχίστων. Θυμωσὴ ὡν πάντως καὶ παντὸς λόγου κρείττων ἢ ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ εἶναι τῶν ἀπάντων παραγωγὴ ἀνερμήνευτος δὲ καὶ ἢ τῶν δημιουργημάτων ἐν προαγωγῇ καὶ συνεχείᾳ συντήρησις ἀκατάληπτος δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς κυβερνήσεως τούτων· ἀρρητος δ' ἐπὶ πᾶσιν ἢ πρόνοια καὶ οἰκονομία.

Θεέ! ἀναρχε, αἰώνιε, ἄπειρε, ἀπερίγραπτε, παντοδύναμε, πάν-
 σαρκε, ἀναλλοίωτε, αὐ-κινητε, ἦ, μᾶλλον ὡς αὐτοκινήτως τὰ πάντα
 κινῶν καὶ κοσμῶν· τέλει, ὃ ἐν ἐπιτάσει καὶ πληθει μεθ' ὑπερτελοῦς
 τῆς ἀπλότητος τὰς ἀπλῶς ἀπλᾶς τελειότητας ἐν ἀπειρίᾳ ἔχων, κλί-
 κης καὶ ὕψους εὐδ' ἂν ἐξισχύσειε νοῦς σῆμὸς περινοῦσαι· ὁ ἀπειροτέ-
 λενος καὶ ἀπλῶς τέλενος ἐξυμνούμενος· ὁ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ὁ ἐκ τοῦ
 μὴ ὄντος ἐμὲ τὸν ἐλοχιστὸν εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν, ὁ συντηρῶν με
 καὶ τελειῶν, καὶ τῶν δεινῶν καὶ ἀκαλαπτῶν, ὁ διεξάγων με τῆς συ-
 φῆς σου προνοία καὶ ἀγαθότητι, ὁ τῶν ἐβιωμένων ἐπαγγειλάμενος
 ἄξια δῶσειν, αὐτὸς ὡς ἄκτιστος τὸ κτίσμα, ὡς ἐρθερτος τὸν ρθαφ-
 τὸν, ὡς ἀναλλοίωτος τὸν παντοίαις μεταβλαῖς ὑπακείμενον, εἰσὺν
 με θεολογῶντα.

Ἐν Βουκουρεστίῳ, αἰωνί.

ΤΑ ΑΥΤΑ

ΚΑΤ' ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΙΝ (*)

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΟΝΤΟΛΟΓΙΑΣ.

§. α. Τί ἐστιν ὄντολογία;

Απ. Ἐπιστήμη ἀρχικωτάτη, τὸ ὄν ἀπλῶς καὶ τὰ αὐτῷ ἐνυπάρχοντα θεωροῦσα.

Ἐρ. Τί ἐστι φιλοσοφία;

Απ. Γνώσις τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ἀγαθοῦ.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται αὕτη;

Απ. Εἰς τρεῖς, εἰς λογικὴν, ἧτις προπαρασκευάζει τὸν νοῦν εἰς θήραν τοῦ ἀληθοῦς· εἰς θεωρητικὴν, τὴν τῶν πραγμάτων γνῶσιν διδάσκουσαν· καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν, τὴν πρὸς τὸ ἄκρον ἀγαθὸν ἡγουσαν.

Ἐρ. Ἡ δὲ θεωρητικὴ αὕτις εἰς πόσα ὑποδιαιρεῖται;

Απ. Εἰς δύο, εἰς Μεταφυσικὴν καὶ Φυσικὴν.

Ἐρ. Τί ἐστι Μεταφυσικὴ;

Απ. Ἐπιστήμη, τὸ ὄν ἀπλῶς θεωροῦσα. τῷ τε παντὶ τούτῳ κοινῶς, καὶ τοῖς ἀσωμάτοις ἰδίᾳ τὰ προσήντα ἀπεδιδῶσα.

(*) Ὁ σκοπὸς τῆς κατ' ἐρωταπόκρισιν οὕτω συνταχθείσης πραγματείας ἐστὶ τὸ ἀπεκτιθέμενον κατὰ τὴν τούτῳ διδασκαλίαν, ἐν ἧσιν συνεπιτελεῖται ἀπεκρίνεσθαι ἐν ταῖς δημοσίαις ἐρωτῶμεναι ἑξήτασιν, ἕτε δώσουσι λόγον τῶν διδασκόμενων.

Ἐρ. Εἰς πόσα δ' αὐτοῦ υποδιαιρεῖται καὶ αὕτη;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα, Ὀντολογίαν, Κοσμολογίαν, Ψυχολογίαν, καὶ Θεολογίαν.

Ἐρ. Τί ἐστιν Ὀντολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη, ἢ τὸ ὄν ἀπλῶς θεωροῦσα.

Ἐρ. Τί δὲ Κοσμολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη, ἢ περὶ τῶν τοῦ παντός διακρίσεων, καὶ τῶν τῶν καθόλου οὐτῶ ἐπιθεωρουμένων πραγματικῶν καταγινομένων.

Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ Ψυχολογία;

Ἀπ. Ἡ περὶ ψυχῶν καὶ πνευμάτων ἀπλῶς πραγματευομένη ἐπιστήμη.

Ἐρ. Τί δὲ Θεολογία;

Ἀπ. Ἡ εἰς θεωρίαν τῆς θείας ἡμᾶς ἀνάγουσα φύσεως ἐπιστήμη.

§. β'. Ἐρ. Πῶς δὲ ἀρχικωτάτην ἑστὶ τὴν Ὀντολογίαν εἶναι;

Ἀπ. Ὅτι οὐ μόνον τὸ ὄν ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶ ὄντι κρυπτόντα, τὰς πρωτίτας ἀρχάς, τὰς τε ιδιότητας αὐτοῦ καὶ τὰ πάντα διὰ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ θεωρεῖ.

§. γ'. Ἐρ. Καὶ τί ἐστιν ἀρχή;

Ἀπ. Ἡ ἀφ' οὗ κρείσσει τι, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος ἑτέρου ἐστὶ.

Ἐρ. Πῶς γὰρ δὲ λαμβάνεται ἡ ἀρχή;

Ἀπ. Τριχῶς κατέχει τὸ γενικώτερον, εἶναι τι, ἢ γίνεσθαι, ἢ γινώσκεσθαι λέγεται δὲ ἢ μὲν, τῆς οὐσίας ἢ δὲ, τῆς ὑπάρξεως ἢ δὲ, τῆς γνώσεως.

§. δ'. Ἐρ. Πῶς ἐνεργεῖ ὁ νοῦς;

Ἀπ. Λαμβάνων μὲν τὰς ιδέας, ὑπὸ τῆς αἰσθήσεως ἐγχερόμενης ἐποικυδομῶν δὲ τὰς ἐννοίας, αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ ἀλλοιούμενος.

§. ε'. Ἐρ. Πῶς δὲ τοῦ ὄντος καὶ τῆς τῶν σιωμάτων ὑποστάσεως λαμβάνομεν γνῶσιν;

Ἀπ. Ταῖς ἐκ τῆς ἀφ᾽ ἧς πρὸ τῶν σπηλαίων ταῖς γὰρ διαλίπτης ἐπαφᾶς τῶν χειρῶν ἢ πρώτη τοῦ ὄντος καὶ τῆς ἀποστάσεως ἡμῶν ἐγγίνεται ἐννοια· εἴθ' οὕτως ἐκ τῆς ἀφ᾽ ἧς διδάσκειται καὶ ἡ ὕψους.

§ ε'. Ἐρ. Τῶν δὲ σχημάτων πῶς ἡμῶν ἐγγίνεται γνῶσις;

Ἀπ. Διὰ τῆς ὁράσεως καὶ ταῦτα, μάρτυρι τῆ ἀφῆ χρωμένως, μανθίνοντες ὡσπερ διὰ τῆς ἀκῆς, ὑπ' ἀμφοῖν τῶν εἰρημένων χειραγωγούμενως, τὴν τῶν ἔχων ἀπόστασιν ἀμῆν ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ὁσμῶν διὰ τῆς ὀσφύσεως.

§ ζ'. Ἐρ. Εἰς δὲ τὴν τῶν αἰσθητηρίων πῶς ἐρχόμεθα γνῶσιν;

Ἀπ. Ἐπειδὴν διακρίνομεν οὕτω μετὰ τὴν ἀπόστασιν καὶ τὰ ἀντικείμενα, ἐξ ὧν ἡμῶν τὰ αἰσθήματα, τότε δὴ ἰδόντες καλλάκις, ὅτι τοῦτο μὲν, διὰ τῆς ὁράσεως τοῦτο δὲ, διὰ τῆς ἀκῆς καὶ ἄλλο δι' ἄλλης αἰσθήσεως εἰσέρχεται εἰς τὴν ψυχὴν, οὕτω συλλαμβάνομεν τὴν τῶν αἰσθητηρίων ἰδέαν.

§ η'. Ἐρ. Τῆς δὲ ἐκτάσεως καὶ σερρότητος πῶς λαμβάνομεν γνῶσιν;

Ἀπ. Καὶ ταῦτα ὁμοίως διὰ τῆς ἀφῆς, ὡσπερ καὶ περὶ τοῦ διαστήματος εἴρηται (ε) εἰθ' οὕτως ἡ ὄρασις παρέχει τὴν ἔξιν.

Ἐρ. Ἐκ δὲ τούτου τίποτε ἄλλο ἡμῶν προσγίγνεται;

Ἀπ. Τὸ σερρόν τῶν σωμάτων, τοῦτέστι τὸ ἐνστατικὸν πρὸς τὴν πίεσιν ἔμφαν ἐξ οὗ τὴν τοῦ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ προσκτώμεθα ἐννοίαν καὶ τέλος τὸ τῶν σωμάτων ἀδιαχώρητον.

§ θ'. Ἐρ. Ἐκ δὲ τῆς σερρότητος τίνα ἐννοίαν προσλαμβάνομεν;

Ἀπ. Τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ ἀνευ γὰρ τούτου οὐδὲ σερρότης ὑπάρξει.

§ ι'. Ἐρ. Οὐαία δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Ἡ ἐνυπάρχουσα αἰ ποιότης, καὶ ὁ μόνος τῶν νοῶν, καὶ τούτου ἀμυδρῶς ἐννοούμεν ἐν ταῖς σώμασιν ὑποβεβητικῶς.

Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ σῶμα;

Ἀπ. Τὸ ἐξ ὕλης, ἐκτάσεώς τε, καὶ σερρότητος, σχήματός τε, καὶ χρώματος συντιθέμενον.

Ἐρ. Τί διαφέρει τῆς ὕλης τὸ σῶμα;

Ἀπ. Ὡς μέρη ὄλων καθάπερ πνεύματος ἢ ψυχῆς ἢ μὲν γὰρ πᾶσαν ὑπόστασιν ἐκτεταμένην καὶ σερρόαν περιέχει τὸ δὲ ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα ἐλαμβάνεται.

§. ια'. Ἐρ. Τί δ' ἕτερον ἐννοῦμεν πρὸς τὴν οὐσίαν;

Ἀπ. Δύναμιν, καὶ Ἐνέργειαν.

Ἐρ. Τί ἐστὶ δύναμις;

Ἀπ. Ἀρχὴ κινήσεως καὶ μεταβολῆς.

Ἐρ. Ποσαπλῆ δὲ αὕτη;

Ἀπ. Διπλῆ, ἢ ἀπλῆ δεξιότης καὶ εὐλαβία, ὡς ἡ γελαστική ἢ ἐν ὀργῇ, καὶ ἀκατάσχετος, ὡς ἡ τοῦ πυρός κεντρική.

Ἐρ. Ἐγὼς δὲ καὶ ταύτην ὑποδιελείν;

Ἀπ. Ἐγὼς ὡς μὲν γὰρ ἐν τῷ πυρὶ, εἴη ἂν ἐνεργητική ὡς δ' ἐν τῷ ξύλῳ τῷ πεφωκῶτι πάσχειν, καθητική.

Ἐρ. Ἐνέργεια δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τὸ πρὸς τῆς δυνάμεως ἀμέσως προβαλλόμενον καὶ τοῦτο δὲ ὁμοίως διπλόν· ὡς μὲν γὰρ ἐξ ἧς παγάζει δύναμις, ἐνέργεια ἔκαστον ὡς δὲ πρὸς τὸ δεχόμενον αὐτὴν, καθὼς προσαγορεύεται.

Ἐρ. Οὐσία δὲ καὶ φύσις τί διαφέρουσιν ἀλλήλων;

Ἀπ. Ὅτι οὐσία μὲν ἐστὶν ἢ πρὸς τὸ εἶναι ἕκαστον ὑποβεβηκυῖα· φύσις δὲ, καθ' ἣν τοιόνδε, ἢ τοιόνδε ἕκαστον πέφυκεν εἶναι.

§. ιβ'. Ἐρ. Τί ἐστὶν ὄν, καὶ μὴ ὄν;

Ἀπ. Ὑποχρητικῶς μὲν ὄν ἐστὶν πᾶν τὸ ὑφ' ἑαυτοῦ ὀγκματικῶς δὲ, φύσιν τινὰ γενικὴν δηλοῦν πέφυκεν κατ' ἀφαιρέτην ὡς ἄνθρωπον ἀπλῶς, ζῶον, φυτὸν, οὐσίαν, ποσότητα, ποιότητα, καὶ τὰ τοιαῦτα ἂν τῷ νοῦ θεωρούμενα, ὑποστάσεως ὡς πύμαρξαι.

Ἐρ. Ποσαυτῶς δὲ λέγεται τοῦτο;

Ἀπ. Τετραχῶς· πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μάλιστα ὄν ἐστὶν αὐτὸς ὁ θεός. δεύτερον, τὸ κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τῷ συμβεβηκίῳ λεγόμενον ὀνοματικῶς τρίτον, καὶ ἐν λόγῳ ὑπάρξεως, αἰοῦσίαι καὶ τέταρτον, καὶ συμβεβηκίῳ.

Ἐρ. Μὴ ὄν δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τὸ μὴ ὄν ὑπάρξιν ἔχει, μὴ ὄντως νοούμενον.

§. ιγ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ δυνατόν;

Ἀπ. Πᾶν ὅτι δύναται γενέσθαι εἴη δ' ἂν καὶ τοῦτο διπλόν, ὅ ἐλέγεται καὶ περὶ τῆς δυνάμεως ἀνιστέρου ὡς μὲν γὰρ ἐν τῇ αἰτίᾳ

πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ὡς δ' ἐν τῷ τὴν ἐνέργειαν δεχομένῳ, πρὸς τὸ πείσασθαι ἐστὶ δυνατὸν.

Ἐρ. Ἀδύνατον δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ὁ ἀδύνατον ἐστὶ γενέσθαι· ἐστὶ δὲ καὶ τοῦτου τὸ μὲν, ἀπόλυτον· τὸ δὲ, σχετικόν· κακεῖνο μὲν τὸ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ εἶναι καὶ μὴ εἶναι· τοῦτο δὲ, τὸ ἐν ἄλλαις ἄλλοτε περιστάσει γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι συμβαίνει.

Ἐρ. Ἐχεις δ' εἰπεῖν ἔτι τί περὶ τοῦτου;

Ἀπ. Ἐγώ γε ὑπομνηθήσεται γὰρ καὶ ταῦτο εἰς μεταφυσικόν, φυσικόν, καὶ ἠθικόν· οἷον, μεταφυσικόν μὲν τὸ συναλτθεύειν τὰ ἀντιφάσκοντα· φυσικόν δὲ, ὃ δυνάμει φύσεως γενέσθαι ἀδύνατον· εἶναι, νεκρὸν ἀναστῆναι· ἠθικόν δὲ, τὸ φυσικῶς μὲν γενέσθαι δυνάμενον· χαλεπὸν δὲ διὰ πᾶσιν ἀτοπίαν, ὡς τὸ πατραλοῖαν τινὰ γενέσθαι.

§. ιδ'. Ἐρ. Ἀναγκαῖον δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τοῦναντίον τοῦ ἀδυνάτου κατὰ πάντα τὰς τρόπους τῶν δὲ ἐναντίων ἢ αὐτῇ ἂν εἴη διδασκαλία ἐκ τοῦναντίου ἐπιχειροῦντι.

Ἐρ. Ἐνδεχόμενον δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Τὸ γενέσθαι καὶ μὴ γενέσθαι δυνάμενον· ταῦτο δὲ τὴν μίσην τοῦ ἀδυνάτου καὶ ἀναγκαίου κατὰ τοὺς τρεῖς εἰρημένους εὐχθίτη τρόπους.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

§. ιε'. Ἐρ. Ἐχεις εἰπεῖν ἡμῖν περὶ τινῶν ἄλλων ἐννοιῶν;

Ἀπ. Μάλιστα περὶ τῶν σχετικῶν, οἷα εἰσὶ τὰ, ταῦτόν καὶ ἕτερον, ὁμοῖον καὶ ἀνόμοιον, ἴσον καὶ ἄνισον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

§. ις'. Ἐρ. Ποσαχῶς οὖν ταῦτά καὶ ἕτερα λέγοντ' ἂν τινά;

Ἀπ. Διτῶς, ἀπολύτως, καὶ σχετικῶς· ἐκεῖνο μὲν, ἡνίκα τι αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ, ἐν διαφόρῳ παραβάλλόμενον χρόνῳ, ἢ φυσικῶς, ἢ ἠθικῶς· ταῦτόν ἢ ἕτερον εὐρεθήσεται· τοῦτο δὲ, ἐπειδὴν τι πρὸς ἄλλο ταῦτόν, ἢ ἕτερον εὐρεθῆ.

Ἔρ. Τί δὲ διαφέρει τῶν ἀπολύτων τὰ σχετικὰ;

Ἀπ. Ὅτι τὰ μὲν σχετικὰ ὕλη καὶ γένει καὶ εἶναι ταῦτά καὶ ἔτε-
ρα εἰσὶ τὰ δὲ ἀπόλυτα ἐν τῆς ἀπόφασιν τὴν ταυτότητα καὶ ἑτερό-
τητα ἔχει, τὰ αὐτὰ πρὸς ἑαυτὰ ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ χρόνῳ παρακλι-
νόμενα.

Ἔρ. Καὶ τί ἐστὶ ταυτότης καὶ ἑτερότης;

Ἀπ. Ἐπὶ μὲν τῶν ἀπολύτων ταυτότης μὲν ἐστὶ ἀτομικὴ τοῦ ὄντος,
ἄλλο τε ἀλλοῦ θεωρουμένου ἑτερότης δὲ, τριπλὴ τοῦ ὄντος, τύπου
καὶ χρόνῳ συμμεταβάλλοντος ἐπὶ δὲ τῶν σχετικῶν αὐθις ταῦτά μὲν,
ὧν ὑπερῶς πάρεσιν ἐννοεῖν πᾶν ὅ,τι καὶ τῷ ἑτέρῳ ἕτερα δὲ, ἐν ὑπε-
τέρῳ οὐκ ἐστὶν ἐννοεῖν ὅ,τι καὶ τῷ ἑτέρῳ.

§. ιγ'. Ἔρ. Τί δὲ ἐστὶν ὁμοιον καὶ ἀνόμοιον;

Ἀπ. Ὅμοια μὲν εἰσιν, οἷς αἱ αὐταὶ ποιότητες πρόσκειναι ἀνόμοια.
δὲ, τάναντία. οἷς δ' ἂν ἔχη μέσους, τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ, τῶν πτω-
πέτων ἐνυπαρχουσῶν, παρόμοια ταῦτα μᾶλλον ἂν εἴη.

Ἔρ. Τί δ' ἐστὶν ἴσα καὶ ἄνισα;

Ἀπ. ἴσα μὲν τὰ τῷ αὐτῷ μετρούμενα μέτρῳ ἄνισα δὲ, τάναντία.

Ἔρ. Τίνα δὲ τούτων ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἥττων;

Ἀπ. Ἐκτὸς τοῦ ἴσου καὶ τοῦ ὁμοίου, πάντα.

§. ιδ'. Ἔρ. Ἐκ δὲ τῆς τούτων παραβολῆς τίποθ' ἕτερον ἡμῶν
ἐπιγίγνεται;

Ἀπ. Αἱ ἐννοιαὶ τῶν καθόλου, οἷον τῆς ὁσμῆς, τοῦ χρώματος, τοῦ
χυμοῦ, τοῦ σχήματος ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν εἰδῶν καὶ γένων οὐ μὲν
ἀλλὰ καὶ τῶν ἡθῶν, ὡς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀπάντων γὰρ τούτων ἡ
ἐννοια ἐκ ταιούτης παραβολῆς ἡμῶν προσηγορεύεται.

§. ιε'. Ἔρ. Τί δὲ ἐστὶ διάστημα;

Ἀπ. Ἡ τοπικὴ ἢ δὲ ἔκτασις, ἐν ἣ ὁ διάχωσμος οὗτος γίνεται.

Ἔρ. Τί δὲ τόπος;

Ἀπ. Τὸ τῷ προϊέγοντος ἀκίνητων πέρας, καὶ ὃ περιέχει τὸ πε-
ριεχόμενον.

Ἔρ. εἰ δὲ κίνησις ποσαπλή;

Ἀπ. Διττὴ, ἡ μὲν τοπικὴ ἥτις ἐστὶν ἐνέργεια τοῦ κινουμένου ἢ

τῷ κινουμένῳ ἢ δὲ, κατὰ μεταβολὴν καὶ ἀλλοίωσιν, ἕδως τις οὐδα
ἀπὸ τοῦ δυνάμει ἐς τὸ ἐνεργεῖα μεταβιβάζουσα.

Ἐρ. Τί δὲ ἡρεμία;

Ἀπ. Ἡ τοῦ πεφραύτος κινεῖσθαι ἀκινήσις.

Ἐρ. Χρόνος δὲ τί ἐστ;

Ἀπ. Ἀριθμὸς, ἢ μέτρον κινήσεως καὶ ἡρεμίας ἢ αλλως, το,σε
μετροῦν καὶ τὸ μετρούμενον ἕμπε ἔγχερ χρόνος μετρῶν τὴν ἡμερω-
σιον κίνησιν τοῦ κλίου, ἀντιμετρεῖται καὶ αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου.

§. 2'. Ἐρ. Τί ἐστὶν ἀδράνεια;

Ἀπ. Κατάστασις τοῦ σώματος διηνεκῆς, ἐν ᾧ ἐστὶν ὥστε μήτε
κείμενον ἔχειν κινεῖσθαι, μήτε κινούμενον δύνασθαι λήγειν, μηδενὸς
κινήσαντος, ἢ κωλύσαντος.

Ἐρ. Συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τί ἐστ;

Ἀπ. Ἐν μὲν ταῖς φυσικοῖς, ἔλξις καὶ ὤσις, ἢ φιλία καὶ νεῖκος, ἐν
δὲ τοῖς ἠθικοῖς, ἀγάπη καὶ μῖσος.

§. κ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶν ὠρισμένον;

Ἀπ. Τὸ καθ' οὗ λέγεται ἀληθῶς, καὶ οὐτὸ ἀντικείμενον, ἢ ἄλλο
τι τῷ εἶδει ἕτερον οὐκ ἂν κατηγορηθεῖν οἶον, ἢ χιῶν ἐστὶ λευκή· οὐ
μέλαινα, ὡς φαιά, οὐκ ἄλλο τι εἶδος χρώματος.

Ἐρ. Τῷ δὲ γένει ἕτερον τι δύναται αὐτῆς κατηγορηθῆναι;

Ἀπ. Διάκρισις οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ ψυχρὴν αὐτὴν εἶναι, εἴ γε τὸ
ψυχρὸν καὶ τὸ λευκὸν ἕτερον τῷ γένει.

Ἐρ. Ἀόριστον δὲ τί ἐστ;

Ἀπ. Τὸ, καθ' οὗ τι οὐκ ἀληθῶς λέγονται ἂν, οὔτε τὸ ἀντικείμε-
νον, οὔτ' ἄλλο τι, κἂν εἶδει, κἂν γένει ἕτερον ἢ οἶον, ὕφασμά τι οὐ
λευκὸν, ἀλλ' ἄλλο τι.

§. κβ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ πεπερασμένον καὶ ἀπειρον;

Ἀπ. Πεπερασμένον μὲν, ὡς πέρατα κεῖται κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ
τέλος· ἀπειρον δὲ, οὐ πέρατα οὐκ ἐστὶν εὐρεῖν.

Ἐρ. Ποσαχῶς δ' ἔχει ταῦτα;

Ἀπ. Διττῶς ἐστὶ γὰρ τὸ μὲν αὐτῷ σχετικόν· τὸ δὲ, ἀπόλυτον·
πλάκων μὲν, ὡς ἡ ψάμμος τοῦτο δὲ, ὡς τὸδε τὸ πᾶν, οὐ πέρατα.

οὐδ' ἂν νόος ἐπιβολαῖς εὐρημιν· ὁ ὀρίζεται μάλιστα· οὕτως ἄπειρον
ἔστιν, οὗ τὸ πέρας κέντρον ἔστιν τοῦ αὐτοῦ.

Ἐρ. ἄλλως δὲ πῶς λέγεται τὸ αὐτό;

Ἀπ. Κατὰ προσθήκην καὶ ἀρχίρεσιν· τὸ μὲν, ὡς ἡ μονὰς προ-
τιθεμένη τῷ ἀριθμῷ· τὸ δὲ, ὡς τὸ συνεχὲς ποσόν, νόος γόν ἐπιβο-
λαῖς αἰεὶ διακρούμενον· ἐπὶ δὲ χρόνου κατ' ἀρχὴν τὸ ἄπειρον διακρού-
νεται, προσθήκη μὲν αὐξομένου, ἀρχίρεσαι δὲ μειουμένου· ἐξ οὗ προ-
κύπτει τὸ αἰώνιον καὶ αἰδίον.

Ἐρ. Καὶ τί ἔστιν αἰωνιότης;

Ἀπ. Ἀπειρότης χρόνου, ἑκατέρωθεν περάτων ἐκπίπτουσα.

Ἐρ. Τί δὲ αἰδιότης;

Ἀπ. Ἡ ἀρχὴν μὴ ἔχουσα χρόνου, τέλος δ' οὐ.

Ἐρ. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλως τὸ ἄπειρον;

Ἀπ. πάνυγε· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ δυνάμει, ὡς χρόνος ἐκ διαβολῆς
προήκων ἐπὶ ἄπειρον ἀφαιρέσαι τε καὶ προσθεῖσαι· τὸ δὲ, ἐνεργείᾳ,
ὡς τῷδε τὸ πᾶν, οὗτ' αὐξόμενον, οὕτε μειούμενον ἀληθῶς δ' εἶν
τοιούτων ἔστιν ὁ θεός.

§. κγ'. Ἐρ. Πόσα δὲ εἰσὶ τὰ αἴτια

Ἀπ. Τέσσαρα μάλιστα· τὸ ὑφ' οὗ, τὸ δι' οὗ, τὸ ἐξ οὗ, τὸ καθ' ὃ
τὸ γὰρ δι' οὗ καὶ πρὸς ὃ, συναίτια μᾶλλον ἂν εἴη.

Ἐρ. Ταῦτα δὲ ἐκτὸς τῶν αἰτιατῶν εἰσὶν, ἢ ἐνυπάρχουσιν;

Ἀπ. Τὰ μὲν δύο ἐπόμενα ἐνυπάρχουσιν· τὰ δὲ προπαραγμένα οὐ.

§. κδ' Ἐρ. Τί δ' ἐστὶ τὸ ὑφ' οὗ, ὃ ἐστὶ τῆ ποιητικόν;

Ἀπ. Ὅπερ, ὑπωσῶν ἐνεργῶν, ἀρχὴ τῆς αἰτιατῆς τῆς ὑπάρξεως γί-
νεται.

Ἐρ. Εἰς πόσα δὲ διαιρεῖται τούτα;

Ἀπ. Εἰς τρία, φυσικόν, μεταφυσικόν, καὶ ἡθικόν· τὸ μὲν, ὃ ποιῶ
τι ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ὡς ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν· τὸ δὲ, ὃ μόνω διακρίνεται
λόγῳ, ὡς ἡ ψυχὴ αἰτία ἐστὶ τῆς βουλήσεως· τὸ δὲ, ὃ δι' ἑτέρου ποιῶ
τι, ὡς ὁ συμβουλεύσας καὶ συναινέσας τὸν γόνον.

Ἐρ. ἔχεις δ' ἔτι τι εἰπεῖν περὶ τούτων;

Ἀπ. Μάλιστα· ἐστὶ γὰρ ὑποδιελθῆναι τὸ αὐτὸ αὐθις εἰς ἀεὶ ἐλευθέρων καὶ

ἀναγκασίαν· τὸ μὲν, ὡς ἐστὶν ὁ οἰκίαν οἰκοδομῶν· τὸ δὲ, ὡς τὸ πᾶν καῖον· ἔτι δὲ, τὸ μὲν ἐστὶν ἄμεσον, ὡς ἡ εὐα τῆς πτώσεως· τὸ δὲ ἔμμεσον, ὡς ὁ ὕψις· καὶ προσέτι, τὸ μὲν ἐστὶ πρῶτον, ὡς ὁ θεός· τὰ δ' ἄλλα δεύτερα πάντα ἐκ τοῦ πρώτου ἀπηρτημένα·

§. κέ. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ τὸ δι' ὅ, τούτῃσι τὸ τελικόν;

Ἀπ. Τοῦτ' αὐτὸ, εἰς ὃ τὸ ποιητικόν ἐστὶν ἀφορῶν· ὅννεραως παρὶς-
τάμενον κινεῖ τὸ πεφυκὸς εἰς ἐνέργειαν· ἐστὶ δὲ καὶ τούτου ἕλλο καὶ
ἄλλο πρόσχεζ τε καὶ πύρρω.

§. κς'. Ἐρ. Τὸ δὲ ἐξ οὗ, ὃ ἐστὶ τὸ ὑλικόν, τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ἡ ὕλη, ἐξ ἧς γίγνεται τι, ὡς ὁ ἀνδριάς ἐκ χαλκοῦ·

Ἐρ. Ποσαγῶς δὲ ἡ ὕλη λαμβάνεται;

Ἀπ. Τριγῶς, πρῶτον μὲν, ὡς ἡ ἀνείδευσ λεγομένη ὕλη· δεύτε-
ρον δὲ, ἡ προσλαβοῦσα τὸ εἶδος, ὡς τὰ φοιχεῖα· καὶ τρίτον ἡ ἐκ
τούτων σύνθετος.

§. κγ'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ τὸ καθ' ὅ, ὃ ἐστὶ τὸ εἰδικόν;

Ἀπ. Τὸ εἶδος, ὅπερ προσλαμβάνει ἡ ὕλη· καθ' ὅ ἕτερον ἕτερον
διαφέρει.

Ἐρ. Διαριεῖται δὲ τοῦτο εἰς ἄλλα;

Ἀπ. Μάλιστα· εἰς φυσικὴν καὶ τεχνικὴν· τὸ μὲν, ὡς τὸ τοῦ χρυ-
σοῦ· τὸ δὲ, ὡς τὸ τῆς φιάλης.

§. κδ'. Ἐρ. Ἡ δὲ ἀλήθεια ποσαπλή;

Ἀπ. Τριπλή· ἡ μὲν γάρ ἐστὶ μεταφυσική, ἡ δὲ λογική, ἡ δὲ
ἠθική.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἡ μεταφυσική;

Ἀπ. Ἐπειδὴν ἕκαστον τῶν ὄντων σύμφωνον ἢ πρὸς τὴν λέγον τῶ
δημιουργοῦ· ὡς ὁ χρυσός, ὅτι τὰ τῆ αὐτοῦ οὐσίχ προσανήκοντα ἔχη.

Ἐρ. Τί δὲ λογική;

Ἀπ. Ἐπειδὴν ὁ νοῦς συμφώνως ἔχη πρὸς τὰ νοούμενα.

Ἐρ. Τί δὲ ἠθική;

Ἀπ. Ἐπειδὴν αἱ φωναὶ τοῖς νοήμασι σύμφωνοι ὄσι.

Ἐρ. Τὸ δὲ ψεῦδος τί ἐστὶ;

Ἀπ. Ὁμοίως ἔχει καὶ τοῦτο τῶ ἀπὸ τούναντίου τὴν λέγον λαμ-
βάνοντι.

Ἔρ. Τί δέ ἐστι τάξις;

Ἀπ. Σειρὰ καὶ ἀλλελλουγία πολλῶν αἰμα κατὰ διακμονῆν, ἢ κατὰ διαδοχὴν θεωρουμένων.

Ἔρ. Τί δέ ἀταξία;

Ἀπ. Τοῦναντίον τῆς τάξεως, ὄχλος πραγμάτων, ὅπως ἐπιγε-
τεταγημένων.

§. κθ'. Ἐ. Τί ἐστι τελειότης;

Ἀπ. Ἀκρότης ἐκάστου πράγματος ἐν τοῖς προσηκούσι χαρακτη-
τήρσι.

Ἔρ. Γνωρίσματα δὲ τῆς τελειότητος ποῖα;

Ἀπ. Τῶν μὲν ποιότητων καὶ ἕξεων ἐν μόνον καὶ τοῦτο ἀπλού-
στατον, ἢ ἐν ἐπιτάσει ἀκρότης τῶν δὲ οὐσιῶν τὸ κατὰ σύνθεσιν
πλῆθος, ὡς τοῦ ἀδάμαντος τὸ σερρῶν, τὸ πυκνόν, τὸ σιλπνύν.

Ἔρ. Τὰ δὲ τοιαῦτα ἐπιδέχονται τὸ μάλλον καὶ ἥττον;

Ἀπ. Ἐπὶ μὲν τοῦ θεοῦ οὐδαμῶς, ὡς τὰς ἀπλᾶς ἀπλᾶς τελειότη-
τας ἐν ἀπειρίᾳ ἔχοντας τῶν δὲ παρ' αὐτὸν ὄντων, ὅσα μὲν τῆς
κατ' ἐπίτασιν καὶ πλεθύν ηὐμοίρῃσι τελειότητος εἶε ἂν καὶ αὐτὰ
τέλεια κατὰ τοῦτο· ὅσα δὲ τῶν ἐσχάτων ὄρων τῆς τελειότητος ἐξί-
κνεισθαι οὐκ ἔχει, καὶ ὅσον, κατὰ τοιοῦτον γ' ἄλλο ἄλλω ἀτελέτε-
ρον ἐξελέγγεται.

Ἔρ. Ἄλλως δὲ πῶς ἂν λέγοιντο τέλεια ταῦτα;

Ἀπ. Τὰ μὲν ἠθικῶς, ὡς εἴτις ἐκ πολλῶν ἀρετῶν διὰ θεωρίας
βαδίσας, τέλειος ἐν τούτῳ κατέστη, εἶς ὁ Σωκράτης· τὰ δὲ φυσικῶς,
ὡς εἴτις ἐν ἀκμῇ τῶν προσήκουσῶν αὐτῇ δυνάμεων τέλειος εἴτις,
ὡς ὁ Ἱπρακλῆς· τὰ δὲ μεταφυσικῶς, ὡς εἴτις πάντας τοὺς αὐτῷ προ-
σέχοντας χαρακτῆρας ἔχει, εἴτε φυσικῶν, εἴτε τεχνικῶν τοῦτο εἴτις·
ὡς ὁ καθαρὸς χρυσὸς, καὶ τὰ ἔργα τοῦ φειδίου.

§. λ'. Ἔρ. Ἀγαθότης δὲ τί ἐστι;

Ἀπ. Τελειότης καὶ αὐτὴ, κατὰ τούτο μόνον τῆς εἰρημένης δια-
φέρουσα τελειότητος, ἢ ἡ μὲν πρὸς τὰς φυσικὰς τῆς ψυχῆς ἀναφέ-
ραται δυνάμεις· ἢ δὲ ἀγαθότης πρὸς τὴν πράξιν ἀφορᾷ· κακείνη μὲν,

ἐν τοῖς κακοῖς αὐτὴ δὲ, ἐν τοῖς βουλητοῖς καὶ ἀφαιρετοῖς τὸ τέλειον ἔχει· τὰ δ' ἄλλα κοινὰ αὐτῇ πρὸς ἐκείνην· ἔχει δὲ ἀντίθετον τὴν κακίαν· καὶ ἀπλῶς ἀντιβαίνουσιν, καὶ σχετικῶς, καθ' ὃ τῆς ἀκρας ἐπιτάσειός ἐστὶ τῆ ἀπολείπεται.

§. λα. Ἐρ. Τί ἐστὶν εὐδαιμονία;

Ἀπ. Κυρίως μὲν καὶ μάλις ἡ ἀπόλαυσις τοῦ ἀληθοῦς ἀγαθοῦ, ἢ ἡ τοῦ κακοῦ ἀπουσία.

Ἐρ. Τί δ' ἐστὶν ἀλαθὲς ἀγαθόν;

Ἀπ. Τὸ ἔξουχον καὶ ἀκρότατον, τὸ ὑπέρτατον ὄν· οὐ ἡ ἀπόλαυσις ἐν τῷ μετὰ θάνατον βίῳ.

Ἐρ. Ἐν δὲ τῷ παρόντι τί ἐστὶν εὐδαιμονία;

Ἀπ. Ἡ τῆς ψυχῆς εὐπραξία· τοῦτο δὲ διηνεκὲς μὲν ἡμῖν γενέσθαι ἀδύνατον, ὃ δὲ ἐγκρατέστερος τῶν παθῶν εἴη ἢ ἄλλος ἄλλου εὐδαιμονέστερος.

Ἐρ. Πότερον δὲ πλείω χρόνον εὐδαιμονοῦμεν, ἢ κακαδαιμονοῦμεν;

Ἀπ. Πλείω εὐδαιμονοῦμεν κατὰ γε τὸ γενικώτερον· πλείω γάρ οἱ γε πλείους ἐν εὐθυμῖα διαγιγνώμεθα.

Ἐρ. Τί οὖν μακρότερος ἡμῖν ἢ τῆς κακαδαιμονίας δοκεῖ;

Ἀπ. Ὅτι ἡ μὲν τῆς ἀπολαύσειος ἡλιότης, καὶ ἐν πολλῇ παρατάσει γένηται χρονικῇ, ἀκέραιον ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν· τὸ δὲ ἄλλως ἀφίσητον ὄν, καὶ ἐν ὀλίγῳ ἀψίκορον, μείζω τὴν ἐχυτῶν παρέχεται αἰσθησιν.

ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑ.

§. λβ. Ἐρ. Τί ἐστὶ κόσμος;

Ἀπ. Ἀρμονία ἀκριβεστάτη τοῦδε τοῦ παντός, παρὰ τοῦ σοφοῦ ἀρχιτέκτονος παραχθέντος.

Ἐρ. Τί δὲ Κοσμολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη ἐν γένει θεωροῦσα τούδε τὸ πᾶν, ὡς ὅλον τι ἐκ μερῶν συνιστάμενον.

§. λγ'. Ἐρ. Εἰς πόσα κεφάλαια διακρίεται ἡ ἐπιτήμη αὐτή;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα, εἰς τὸ περὶ κόσμου· εἰς τὸ περὶ ἀρχῶν, εἰς ὧν τὰ σώματα· εἰς τὸ περὶ τῶν ἐνωσῶν ταῖς οὐσίαις δυνάμεων, καὶ τῶν ἐν τῇ φύσει κειμένων νόμων· καὶ εἰς τὸ περὶ ἀρχῆς καὶ τελειότητος κόσμου.

§. λδ'. Ἐρ. Πῶς θεωροῦμενον τὸ πᾶν, ὀνομάζεται κόσμος;

Ἀπ. Διτῶς, πρῶτον μὲν τὸ ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἡμῖν τυτὴ ὀνόμαζον σύστημα· δεύτερον δὲ, ἡ τῶν μερῶν τούτου καθ' ἑαυτὰ καὶ πρὸς ἀλλήλα τάξις καὶ διακρίσεις.

Ἐρ. Πόσα δὲ θεωρητέα εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐν γένει;

Ἀπ. Πέντε πρῶτον μὲν ὁ οὐρανὸς ἄνω μετὰ τῶν ἀστέρων, καὶ γῆ ὑποπύδιον μετὰ τῶν ζώων καὶ φυτῶν, θαλασσῶν τε καὶ ποταμῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων· δεύτερον δὲ, ὅτι τὰ πολλὰ τούτων ἐν διαδοχῇ ἀλλήλων ἐκ γενέσεως καὶ φθορᾶς συνεχίζονται, ὡς νῦν δεκδομένη ἡμέραν, καὶ ὕδωρ εἰς αἴρα μεταβαλλόμενον, καὶ πάλιν ἐκ συμπλήσεως παλινδρομοῦν εἰς ταῦτ'· τρίτον δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ζῶα τε καὶ φυτὰ, ἕτεροῖα καθ' ἑκάστην γιγνόμενα, ἐν διηνεκείῃ βίῃ διαγίγνονται· τέταρτον δὲ, ὅτι ἄλλο ἄλλου αἴτιον καὶ αἰτιατὸν γιγνόμενον, εἰς τὴν τοῦ κόσμου συμπλήρωσιν συντελεῖ καὶ πέμπτον μηδὲν ἐκτὸς τούτου τοῦ παντός ἂν εἴη, πρὸς ὃ ταῦθ' αἴμα ὡς μέρη ἀνάγοντ' ἂν.

§. λε'. Ἐρ. Ἀρχαὶ δὲ τῶν σωμάτων πόσαι εἰσὶν;

Ἀπ. Δύο· αἱ μὲν, πρῶται μεταφυσικῶς θεωροῦμεναι· αἱ δὲ, δεύτεραι μὲν μεταφυσικῶς· πρῶται δὲ καὶ αὐταὶ φύσει ὄναι, ὡς ἀπλαῖ καὶ μὴ ἐξ ἄλλων φύσει γιγνόμεναι.

Ἐρ. Τίνας δὲ φύς τὰς πρῶτας;

Ἀπ. Τὰς μύτε ἐξ ἄλλων, μύτε ἐξ ἀλλήλων γεγεννημένας, οἷον τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, τὰς κατὰ μόνην ἐπίνοιαν νοημένας.

Ἐρ. Πῶς ἄντις ἀποδείξειε ταύτας;

Ἀπ. Ἐκ τῶν μεταβαλλόντων πρὸς ἀλλήλας· δύο γὰρ ἀρχαὶ ἐν τῷ μεταβάλλοντι παντὶ θεωροῦνται· ἡ μὲν, εἰδοποιούσα ἡ δὲ, δε-

χομένῃ τὸ εἶδος· τὸ γὰρ μεταβάλλον οὐδὲν πάσχει ἕτερον, ἢ εἶδος ἀντὶ εἶδους δευτέρου ἀντὶ τοῦ πρώτου μεταλαμβάνον, τῆς ὕλης διαμενούσης· ὡς ἡ δευτέρα τῆς πρώτης καταστάσεως διακρίνεται· δύο ἄρα ταῦτα ἀρχαί· τὸ μὲν, διακρίνον· τὸ δὲ, διακρινόμενον.

§ λς'. Ἐρ. Δευτέρας δὲ ἀρχὰς τίνας φησὶ εἶναι;

Ἀπ. Σωματικὰς τινὰς φύσεις, ὡς ἐξ ἄλλων τινῶν μεταφυσικῶν, τῆς τε ὕλης καὶ τοῦ εἶδους συνισταμένας ἄς ἀτόμους φύσεις, ὡς μὴ τεμνομένας, ὀνομάζουσιν οἱ φιλόσοφοι.

Ἐρ. Διὰ τί δὲ λέγονται αὗται ἀρχαί;

Ἀπ. Ὅτι ἐξ αὐτῶν διαφόρως ἐκτεινομένων, καὶ ποικίλως σχηματιζομένων, ἕκαστα τοιαῦτα, ἢ τοιαῦτα τυγχάνει γε τεχνουργούμενα, καὶ εἰς ταῦτα αὐτὰ ἀναλύεται, μηκέτι περαιτέρω χωρούσης τῆς ἀναλύσεως.

§ λζ'. Ἐρ. Ἐνυπάρχουσι δὲ τινες ταῖς οὐσίαις δυνάμεις;

Ἀπ. Μενούσιν γε· αἱ ἐξ ὧν αἱ ἐνέργειαι, δι' ὧν αἱ μεταβολαί, ἐν αἷς ἢ τοῦ παντός διακώσμησις θεωρεῖται.

Ἐρ. Αἰτίας δὲ τούτων ἔχεις εἰπεῖν;

Ἀπ. Οὐκ ἔστιν· ἐκ γὰρ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν τὴν αὐτῶν ἰσχυρὰ δαλλόμεθα ὑπαρξῆν· διὸ καὶ νόμοι φύσεως ὀνομάζονται, αἰσθηταὶ μὲν ὡς ἐκ τῶν ὑσέρων φαινόμενοι· ἐκ δὲ τῶν προτέρων παντελῶς ἀγνοούμενοι.

Ἐρ. Διὰ τί ὀνομάζονται νόμοι;

Ἀπ. Ὅτι πάντα τὰ ἐν τῇ φύσει μεταβαλλόμενα κατὰ λόγον τῶν αὐτῶν καὶ ἐν πικραπλησίαις ταῖς περιστάσεσι, καὶ οὐκ ἄλλως ἄλλοτε μεταβάλλονται.

λθ'. Ἐρ. Πόσοι καὶ τίνες οὗτοί εἰσιν οἱ νόμοι;

Ἀπ. Τρεῖς οἵ γε ἀρκτικοί· ὧν πρῶτος ὁ τῆς Ἀδρανείας, καὶ ὅν ἐν οἰαδήποτε καταστάσει ἡ ὕλη ὑποτεθῆ, ἐν αὐτῇ μηδενὸς ἐξωθεν ἐνεργούντος, ἢ μεταβάλλοντος, διαμενεῖ ἕσπευ.

Ἐρ. Ἐκ δὲ τούτου πόσοι ἄλλοι καὶ τίνες οὗτοι συμπαραφύονται;

Ἀπ. Δύο, πρῶτος μὲν, τὸ ἡρεμοῦν σῶμα οὐκ ἂν ποτε κινήσειεν αὐτὸ ἑαυτὸ καὶ πᾶν τὸ κινούμενον σῶμα ὑφ' ἑτέρου κινεῖται· δεύ-

κίερος δὲ, πᾶν τὸ ἐν κινήσει ὄν, ὅτι ἂν ὑφ' ἐαυτοῦ ἡρεμήσει· καὶ πᾶν τὸ ἀπὸ κινήσεως ἡρεμῶν, ὑφ' ἐτέρου πάντως τὸ ἡρεμῶν προσλαμβάνει.

§. λβ'. Ἐρ. Δεύτερος δὲ νόμος τίς ἐστίν;

Ἀπ. Ὁ τῆς ἁδιαφορίας.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἁδιαφορία;

Ἀπ. Δεξιότης, ἢ δύναμις τῆς ὕλης παθητικῆ, οἷα μεταεἰλάσθαι ἁδιαφύρως ὑπύτινος ἕξωθεν.

Ἐρ. Λέγε δὲ τὸν νόμον.

Ἀπ. Νόμος ἁδιαφορίας ἐστὶ τὸ τὴν ὕλην τῆς, ἐν ἧ ἂν κίηται, καταστάσεως, εἴτε κινουμένην, εἴτε ἡρεμοῦσαν, περιεσφίλαι ἀεὶ μεταεἰλάσθαι ὑπὸ τοῦ ἕξωθεν ἐνεργεῖν εἰς αὐτὴν δυναμένου.

Ἐρ. Τίνες δὲ καὶ πόσοι καὶ οἱ ἐκ τούτου προκύπτοντες;

Ἀπ. Δύο οἱ ἐξῆς· ἡρεμοῦσα μὲν γὰρ ἢ ἔνυλος φύσις, ἥτις ἂν ὑπὸ τοῦ ἐπενεργεῖν εἰς αὐτὴν δυναμένου εἰς κίνησιν μεταγῆται· κινουμένη δὲ, τάνάπαλιν ἀπὸ τοῦ κινεῖσθαι εἰς τὸ ἡρεμεῖν, ἢ εἰς ἐλάσσονα, ἢ μείζονα κίνησιν μεταστῆται.

§. μ'. Ἐρ. Ὁ δὲ τρίτος νόμος τίς ἐστίν;

Ἀπ. Ὁ τῆς ἀντιδράσεως.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἀντίδρασις;

Ἀπ. Ἡ ἀλληλενέργεια καὶ ἀλληλοπάθεια τῶν σωμάτων· ὅς ἐστιν ὁ νόμος ἐκεῖνος· Αἱ τῶν σωμάτων ἐπενεργήσεις καὶ ἀντιδράσεις ἴσαι εἰσὶ.

Ἐρ. Τίνες δὲ γεννῶνται καὶ ἐκ τούτου;

Ἀπ. Σῶμα κινήσεως μεταδῶν, τοσοῦτον τάτης ἀραιεῖται, ὅσον μετέδωκε· καὶ, Σῶμα κινήσεως μεταλαβὼν, τοσοῦτον μεταίληθῆναι, ὅσον ἀφείλετο.

§. μα'. Ἐρ. Τὴν δὲ ἀρχὴν τοῦ κόσμου τίς ἀποδοτέον;

Ἀπ. Ἀκατανόητον τοῦτο, καὶ ὅλως ἀνεύρητον, εἰμύτις, τῆ γραφῆ πεποιθώς, πρωτίστην τῶν ἀπάντων αἰτίαν καὶ θεῖαν πρῶταν ἐξουνοίη, ἐκ τοῦ μηδενὸς ὁμολογῶν αὐτὴν εἰς τὸ εἶναι τὴν δὲ τὸ πᾶν παντοδυνάμω δυνάμει παραγαγεῖν.

Ἐρ. Πότερον δὲ, ἐν χρόνῳ, ἢ ἅμα πάντα καὶ ἐν ἀκαρεῖ παραγαγε ταῦτα;

Ἀπ. Ἐν ἡμέραις ἔστι, φησὶν ἡ γραφή· δυνατόν δ' οὖν, καὶ θεοπρεπέστερον μάλιστα ἐν βίπῃ ὀφθαλμοῦ ταῦτα παραγῆθαι νεύματι μόνῳ τοῦ σοφοῦ ἀσχιτέκτονος.

§. μδ'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἕνεκε τῷ κόσμῳ τὸ τέλειον, ἢ οὐ;

Ἀπ. Διαπεφιδονείκηται τοῖς σοφοῖς περὶ τούτου, τῶν μὲν τέλειον ταῦτον ἀποφηναιμένων· τῶν δὲ, ἀτελεῖ εἶναι.

Ἐρ. Τίσι λόγοις οἱ πρῶτοι πειθόμενοι, τὸ τέλειον αὐτῷ ἀπονέμουσι;

Ἀπ. Πολλοὺς γάρ φησι κόσμους δυνάμενον τὴν θεὸν τελείους παραγαγεῖν, εἰκὸς εἶναι, τέλειον αὐτὸν ὄντα, προελέσθαι τὸν τελειότατον.

§. μγ'. Ἐρ. Τίσι δὲ οἱ δευτέραι, οἱ τὸ ἀτελεῖς αὐτῷ περιήπτοντες;

Ἀπ. Οἱ μὲν τὸ ἐκ τῶν εἰρημένων πύρισμα ἀποκλίνοντες, ὡς εἰ τὸν τελειότατον τῶν κόσμων παρήγαγεν ὁ θεός, ἕτερον ἄρα τελειότερον τούτου παραγαγεῖν οὐκ ἂν ἔχει· ὅπερ ἄτοπον· ἕτεροι δ' ἄλλας αὐτοῦ ἀτελειώτετας κατιδεῖν φαντασθέντες, καὶ διεσφύλλον μάλιστα ἀπετύλμασαν ἔνισα.

Ἐρ. Σοὶ δὲ τί δοκεῖ περὶ τούτου;

Ἀπ. Τέλειον μὲν εἶναι τὸν κόσμον, αὐτὸν καὶ ἑαυτὸν θεωρούμενον, ὡς ἐκ τελείων μερῶν συγχρημιλογούμενον, τί μὴ φῶμεν; πρὸς δὲ τὴν θεϊαν δύναμιν ἀναφέρειν τὸ τέλειον, οὐκ ἐστὶ ὁμοίως ἐστὶν ἀνεπίληπτον· δυνατόν γάρ τῷ θεῷ ἀπείρους τοιοῦτους καὶ τελειότερους κόσμους παραγαγεῖν· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν πρῶτων. Ἡμεῖς δὲ τοὺς δευτέρους οὐκ ἂν εἴπομεν ἄλλο, εἰ μὴ τὸ τοῦ Σωλομῶντος· δειλοὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαί.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ.

§. μ. Ἐρ. Τί ἐστι Ψυχολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη, λόγον τῆς ψυχῆς, καὶ τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν καὶ παθῶν ἀποδιδοῦσα·

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἡ ψυχή;

Ἀπ. Οὐσία, πάσης καθαρεύουσα ὕλης, ἀπλή, ἀδιαίρετος, ἄφθορος, καὶ ἀθίνατος.

§. μσ'. Ἐρ. Δέγε μοι πρῶτον, πῶθεν ἔχεις κατανοεῖν τὴν οὐσίαν αὐτῆς;

Ἀπ. Ἐκ τῆς ἐν ἡμῖν ὑπερχύσεως δυνάμεως, δι' ἧς ἐπὶ πολλὰ ἐν πολλοῖς μεταβάλλεται τὸ νοῦς μεταβαίνομεν.

Ἐρ. Ἐπειτα πῶς ἐκ τούτου εἰς τὴν τῆς ὑπάρξεως τῆς ψυχῆς ἐργῆς ἐννοιοῦν;

Ἀπ. Ὅτι οὐδεμία οὔτε δύναμις, οὔτ' ἐνέργεια καθ' ἑαυτὴν ὑπάρχει, εἰ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ· ἔστιν ἄρ' ὑποκειμένον τι, ἐν ᾧ αἱ καίτοι τῆς αὐτῆς τὴν ὑπόστασιν ἔχουσιν.

§. μσ". Ἐρ. Τὸ δὲ ἀπλήθην καὶ ἄυλον αὐτῆς πῶθεν ἔχεις λαθεῖν;

Ἀπ. Ἐκ τῶν εἰρημένων δυνάμεων αὐτῆς καὶ ἐνεργειῶν βεβαίως συνίσταται· ἡ γὰρ περὶ τὸ αὐτὸ προσοχῆ, καὶ ἅμα περὶ πολλὰ ἐκινησιὰ αὐτῆς, καὶ ἐπιστροφή αἴθης εἰς συγγέντησιν τούτου ὅλου καὶ τῶν μερῶν, ἀπλήθην τε καὶ ἄυλον αὐτῆν παρέχει πειρῶν εἶναι· τὴν γὰρ ἔνυλον, ὡς ἐν γράμῳ καὶ ἐκ διαδοχῆς τὰς μεταβάσεις ποιούμενοι, καὶν κινούμενον, καὶν ἀλλοιοούμενον τούτο ἢ, ἄλλοτ' ἄλλῃ ἀποπλαναῖται·

Ἐρ. ἔχεις δὲ καὶ ἄλλως τοῦτ' ἀποδειξαι;

Ἀπ. Μικιστάχα, ἐξ αὐτῆς γὰρ τῆς συνευθέσεως ἑστὶν ἡ ψυχή οἴσθι, ταῦτά καὶ σύννοσθον, ὅτι οἴσθιν ὁ τῆς ὕλης οὕτως ἐπιστρέφειν πρὸς ἑαυτὴν ἐστὶν ἀδύνατον, ἑτεροκινήσει γὰρ ὕσθι·

§. μή. Ἐρ. Ἔστι δὲ καὶ ἑτερότης τούτων λόγων;

Ἀπ. Πῶς γὰρ αἷς ὑποτιθεμένης γὰρ τῆς ψυχῆς ἐνύλου εἶναι, πῶς ἐν σῶμα διὰ σώματος χωροῖται, εἴ γε ἐν τῷ σώματι αὐτὴ παρὰ πάντων ὁμολογεῖται εἶναι; εἰ δὲ καὶ δοῖται ἐν εὐρυτέρῳ τόπῳ συνουσιῶσθαι κατὰ κράτος τῷ σώματι, πῶς αἰ ταῦτα τῆ οὐσίᾳ τὰ διαμαχόμενα δέξαιτο; νῦν δὲ ἢ μὲν ἐστὶν ἀευδής, ἡγεμίων, ἀρχουσα, αὐτοκίνητος· τὸ δὲ, ὄρατον, ἡγεμονούμενον, ἀρχόμενον, ἑτεροκίνητον· ἢ τὸ ἑτεροῦσιν αὐτῆς ἀποδεδένυσται;

§. μθ'. Ἐρ. Τὰ δὲ ἀρθάρτων καὶ ἀθάνατων αὐτῆς πόθεν δεῖχθήσεται;

Ἀπ. Ἐκ τῶν εἰρημένων· εἰ γὰρ ἀκλή καὶ αὐλός ἐστίν, ἐστὶ πάντως καὶ ἀμερές· τὸ δὲ ἀμερές ἀδιάλυτον· εἰς τί γὰρ διαλυθήσεται, μὴ ὄντων μερῶν εἰς αἷ; τὸ δὲ ἀδιάλυτον, ἐστὶν ἀρθάρτων· πῶς γὰρ ἂν φθαρεῖν τὸ μὴ πεφραδὸς διαλύεσθαι; ἐκ τούτων αὖν ἀνάγκη ὁμολογεῖν τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ ἀθάνατον.

§. ν'. Ἐρ. Περὶ δὲ ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῆς ψυχῆς τί ἔχεις εἰπεῖν;

Ἀπ. Οὐδέν· οἶδε γὰρ οὐδεὶς οὐδὲν βέβαιον περὶ τούτου.

§. να'. Ἐρ. Τί δὲ, αἰ νοεῖ ἢ ψυχῆ, ἢ καὶ λέγει ἐσθ' ὅτι;

Ἀπ. Καὶ τοῦτο τῆς φιλοσόφου διακρινόμενον, τῶν μὲν φασκόντων, τῶν δὲ ἀποφασκόντων.

Ἐρ. Τίσι λόγοις ἀντιφέρονται πρὸς ἀλλήλους;

Ἀπ. Οἱ μὲν, ὅτι παυομένη ἢ ψυχῆ τοῦ νοεῖν, παύσασθ' ἂν καὶ τοῦ ὑπάρχειν· οὐκ ἔστι γὰρ αὐτῆς τὴν νόησιν εἶναι· οἱ δὲ, μὴ οὕτως, ἀλλ' ἐνέργειαν ἐκ τῆς οὐσίας προκύπτουσαν τὴν νόησιν ἔφασαν εἶναι· καὶ διὰ ταῦτα ἔλεγχος τῶν πρώτων ἀνίσχυρος· ἕτεροι δ' αὖ ἀπὸ τῶν χυμῶν τῶν ὀργανικῶν σαιμέτων τὴν ὁμοίωσιν προσλαβόντες· ὥσπερ ἐκεῖνα, φασὶ, τῆς κινήσεως παυομένης τῶν χυμῶν, παύονται τοῦ ζῆν· οὕτως καὶ ἡ ψυχῆ τῆς κινήσεως παυομένης· οἱ δὲ πρὸς ταῦτα, ἦν ἂν τοῦτο, φασὶ, εἰ ἀναγκαῖα, ὡς τὸ καυστικὸν τοῦ πυρός, ἦν τῆς ψυχῆς ἢ ἐνέργεια· νῦν δ' ἐστὶν ἐλευθέρη καὶ ἀνανάγκαστος.

§. νβ'. Ἐρ. Ἄλλων δὲ ταῦτ' ἐπιδέχεται ἀναίρεσιν;

Ἀπ. Μάλιστα· τίς γὰρ λόγος πρὸς παραεργλὴν ἀπλοῦ καὶ συν-

θέτου, καὶ αὐλοῦ, καὶ ὀργανικοῦ; τὸ μὲν γὰρ μαδίως διαλυθῆσκει εἰς τὰ ἐξ ἑῶν συνετέθη· τὸ δὲ αὐλον, ἀμερὲς ἔν, οὐκ ἔχει εἰς ἑῶν κείσεται τούτο·

§. νγ'. Ἐρ. Ἀκτανώματα ἄρα ταῦτα.

Ἄπ. Πάντως γι' κέν γὰρ δῶμεν αὐτοῖς ἐν ταῖς ἐγκυρῶσι τὴν ψυχὴν ἀεικίνητον εἶναι· ἐν γὰρ τοῖς ὑπνοῖς οὐκ ἂν ἀμερὲς εἶαστοῦν ἀνακλύσεως γένοιτο, ἵνα ἔχοι ὁ κτανώματα γρηγοροῦσα, τοῦτο ἀνακλήσασθαι ἀνακκρομένη.

Ἐρ. Περὶ δὲ τῶν γαπίων τί ποτε φῶμεν;

Ἄπ. Οὐδὲν, ἢ ὅτι ἀναλόγως τῇ ἑλικίᾳ ἀταλῇ τὴν νόσον ἔχει καὶ συγκεχυμένην, καθάπερ συμβαίνει τοῖς ἰλιγγίωσιν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

§. νδ'. Ἐρ. Πόσαι δὲ εἰσιν αἱ δυνάμεις καὶ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς;

Ἄπ. Πέντε, αἰσθησις, σκέψις, μνήμη, θέλησις, καὶ ἐνέργεια.

§. νε'. Ἐρ. Τί ἐστὶν αἰσθησις;

Ἄπ. Ψυχῆς καὶ σώματος κοινωνία πρὸς τὰ ἑαυτοῦ.

Ἐρ. Πῶς ἐγγίνεται τῇ ψυχῇ;

Ἄπ. Ἀλλοιούμενων πρῶτον ἑξωθεν τῶν αἰσθητηρίων.

§. νς'. Ἐρ. Πῶς οὖν ἐγγίνονται τὰ αἰσθήματα τῇ ψυχῇ;

Ἄπ. Παθητόμενα πρῶτον τὰ αἰσθητήρια ταῖς τῶν ἰσθμῶν προσβολαῖς, ὁσίων ἢ λόγος, ἀνακλύσονται διὰ τῶν νεύρων πρὸς τὴν νοῦν τὰ αἰσθήματα.

§. νζ'. Ἐρ. Πῶς ἂν γένοιτο τούτο; λέγε μοι σαφέστερον.

Ἄπ. Εἶναι τι βρωτόν ἐν τοῖς νεύροις παρὰ πᾶσιν ὁμιλοῦνται· ἵππειδ' ἂν τοίνυν τὸ αἰσθητήριον, οἷον ἡ ὄρασις συναρῆται τῇ ὀφθαλμῷ, τὸ τε τὴν εὐνοῖα τούτου προσλαβοῦσα, διαπρηματοῦ διὰ τῶν βρωτῶν ἐστὶ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἐνθ' ἀντιλαμβάνεται αὐτῆς τῇ ψυχῇ· ταῦτα δὲ εἰρήσθω καὶ πᾶντων τῶν αἰσθητηρίων.

§. ξβ'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ὁμοίως πάντες τῶντις κινήσεις, ἢ οὐ;

Ἄπ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἄλλως ἄλλου στεγανωτέρας, ἕκαστος ἀλλὰ τῆς ἡλικίας καταστάσει ἀκολουθῶν ἔχουσι παῖδες μὲν γὰρ κρῦψιν αὐτὴν ἔχουσι διὰ τὴν ἔτι τοῦ ἐγκεφάλου ἀπαλότητα καὶ τὸ εὐάγωγον, εὐκπλακτον δὲ γέρουσι δὲ, ἃ μὲν νέοι ἐπιόντες ἐφθασαν ἐγκολάψαντες, ταῦτα δὲ διαμένουσιν· ὧν δὲ τὰ αἰσθήματα ὑστερον, τραχυθέντος τοῦ ἐγκεφάλου, προσειληφίτες τυγχάνουσι, τούτων ἢ μνήμη σθένεται.

§. ξγ'. Ἐρ. Τί δὲ μνήμη κλίμα ἴδιον;

Ἄπ. Τὸ συμπεριίγισθαι ἄλλοι ἄλλως ταῖς περιστάσεσιν· ὧν γὰρ ἂν μνησθῆται τις, τούτων καὶ τὸν τύπον ἐν ᾧ, καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν τὰ αἰσθήματα εἴληθε προσαναπολαῖ καὶ δὴ καὶ φύχος καὶ παλαστος, εἰ τύχοι, καὶ ὅ,τι δῆποτε· εἶθ' ὧν δ' οὐδ' ἂν λάβοιμεν μνήμην, εἰ μὴ καὶ τὰς ιδέας τῶν, ἐξ ὧν ταῦτα ποίεισιν, συνκναπέλκσαιμιν· οἷον τῆς τοῦ βόδου ὀσμῆς καὶ τῆς τοῦ μέλου ἡδύτηςτος εἰκ' ἂν διεγείραιμεν μνήμην ἄνευ τῆς τοῦ βόδου καὶ τῆς τοῦ μέλου συμπεραστάσεως.

§. ξδ'. Ἐρ. Πότερον δὲ, διαφέρει τῆς φαντασίας ἢ μνήμη, ἢ οὐ;

Ἄπ. Μάλιστα· δραστηριωτέρα γὰρ ἢ φαντασία ἐστίν, ὡς πολλῶν ὄντων τε καὶ μὴ ὄντων πολλαίς πλαστούργουσα εἰκόνας.

Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶ φαντασία;

Ἄπ. Δύναμις τῆς ψυχῆς τῶν τε παρεληλυθότων τῶν ιδέων ἐναργῶς παρισῶσα, καὶ ἄλλως ἄλλως ἀπ' ἐκείνης κατ' ἀνάγκην ἐπιτιθεῖσα.

§. ξε'. Ἐρ. Τί δὲ ἐστὶ εὐλαχίς, ἢν τετάρτην τέταρτος δύναμιν τῆς ψυχῆς;

Ἄπ. Δύναμις καὶ αὐτὴ, δι' ἧς ἢ ψυχὴ τὸ μὲν ἀγαθὸν διώκει· τὸ δὲ κακὸν ἀποστρέφεται.

§. ξς'. Ἐρ. Τί ἐστὶ ἀγαθόν;

Ἄπ. Πᾶν τὸ δυνάμενον ἡδονὴν ἡμῖν ἐμποιεῖσαι, ἢ λύπην ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐξελεῖν· ὡσπερ καὶ κακὸν ἐστὶ τὸ ὑναντιῶν, πᾶν τὸ ἄλλως μὲν ἐμποιοῦν, ἡδονὴν δὲ ἀφαιρῶν.

ξζ'. Πότερον δὲ, ἐπιβρώννυται τὰ πάθη ταῦτα ὑπό τινας, ἢ οὐ;

Ἄπ. Πάνυ γε, ὑπὸ τῆς φαντασίας, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἡθικαῖς, καὶ ὑπὸ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τοῦ ἔθους, ἄλλως ἄλλοτε ἐξαλλοιούντων αὐτῶν· πάντα γὰρ ἡδονή, διαρκῆς γενομένη, οὐκέθ' ἡδονή ἐστὶ.

§. ζγ. Ἐρ. Τί διαφέρει ὀρέξεως θέλησις;

Ἄπ. Ὅτι ἡ μὲν ὀρεξις οὐδέν, ἢ ὄχημα ἐστὶ τῆς θέλησεως, οἷον ὄρεσθ' ἀπλῆ, κοινὴ καὶ τοῖς κτήνεσιν, ὅτε παρισταμένων ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ κακῶν, ῥέπει μὲν πρὸς ἐκεῖνα, ἀποστρέφεται δὲ ταῦτα· ἡ δὲ θέλησις ἐστὶ καὶ ἐλευθέρως δύναμις τῆς ψυχῆς, ὥστ' οὐ μόνον ταγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τὰναντία, εἰ δόξει, ἔχειν αἰρεῖσθαι ἢ τὸ τῆς ψυχῆς χαρακτῆριζέται αὐτεξούσιον.

§. ζδ. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἐξωτερικὴν λέγεις τὴν ἐλευθερίαν ταύτην τῆς ψυχῆς ἐνυπάρχουσαν, ἢ ἐσωτερικὴν;

Ἄπ. Ἀμφοτέρωθεν· οὔτε γὰρ ἐσωτερικῶς ἀναγκάζοιτ' ἂν, (εἴγε πείθοιτο τῷ ὀρθῷ λόγῳ) ἐκβιαζομένη ὑπὸ τῶν παθῶν, οἷα· ἐξωθεν ἀνάγκην προσίεται, εἰ μὴ αὐτὴ ἐβελήσειεν, ὡς ἐξ ἐκαστῆς τὰς θέλησεις ἐλευθέρως προεἰλάουσα, καὶ πρὸς τὸ θέλειν, ὃ ἂν μὴ ἐβέλτῃ, ἀπαραδίεστος οὔσα.

σ. Ἐρ. Ἡ δὲ κίνησις, ἢ πέμπτη ταχθεῖσα δύναμις τῆς ψυχῆς τί ἐστὶ;

Ἄπ. Ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, ἢ γινέσθαι ἐσωτερικῶς μὲν πρὸς ἐκαστὴν ἐν ταῖς εἰρημέναις δυνάμει, τῆ σκέψει, τῆ μνήμῃ, τῆ βουλήσει, τῆ αἰσθήσει (καί τοι ἐνταῦθα παθαίνουμένη δικαῖ λαμβάνειν τὴν αἰσθησιν) ἐξωτερικῶς δ' αὖ πρὸς τὸ σῶμα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐνεργειῶν.

§. σζ. Ἐρ. Διὰ τί ἐν ταῖς πλείσταις, καὶ μὴ ἐν' ἀπάσαις;

Ἄπ. Ὅτι τῶν σωματικῶν ἐνεργειῶν αἱ μὲν εἰσὶν ἀναγκαῖαι καὶ ἀκλόσιαι, αἱ δὲ ἐλεύθεραι καὶ ἐκούσιαι.

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν αἱ ἀναγκαῖαι;

Ἄπ. Αἱ ζωτικαὶ αἱ ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἀμείψου τὴν δυνάμει· εἰν ἔργουσαι οἷα τὴ συντολή καὶ διαστολή τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύμονος· πρὸς δὲ, ἢ αὐξητικὴ καὶ ἐκκριτικὴ· ὡς οὔτε πρῶται, οὔτε κωλύειν δυνατόν τῆ ψυχῆ.

Ἐρ. Τίνες δὲ αἱ ἐλεύθεραι καὶ ἐκλύσται;

Ἀπ. Ὅσαι τῷ τῆς ψυχῆς ἀκατανόητως ὑπεύκτου νόμου, εἰσὶ καὶ τῶν μελῶν τοῦ σώματος·

§. οὐδ' Ἐρ. Πότερον δὲ, τῷ ὅπερ ἔρηκην λέγομεν, ἐνυπάρχουσι τοῖς ζώοις, ἢ οὐ;

Ἀπ. Τοῦτο τοῖς μὲν δοκεῖ τῶν φιλοσόφων, τοῖς δὲ οὐ.

§. οὐγ'. Ἐρ. Σὺ δ' αὐτὸς τί φῶς περὶ τούτου;

Ἀπ. Εἴγε δεῖ πιστεύειν ταῖς ἡμετέροις αἰσθήσεσι, φῶς ἔγωγε.

Ἐρ. Τίτι λόγῳ πεποιθώς;

Ἀπ. Ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἐκαστὸν ἄμα γεννηθέντι προσπάθειαι, ἢ πρὸς τὸ πολέμιον ἄμα φυλακὴ καὶ ἐπίθεσις, τὸ προνοητικῶν αὐτῶν εἰς τὸ κακὸν, τὸ περιπεθεῖς ἐπιπέθειν, τὸ πολλὰ εἰς λόγῳ τὰ μὴ λόγον ἔχοντα ἐκ προνοίας αὐτὰ ποιῆν, ταῦτα καὶ ἄλλα μυρία με πείθει ἐνεῖναι αὐτοῖς βροχὴν τινα ἔμφυτον ταῦτα ὄρεν.

§. οὐδ' Ἐρ. Πόθεν ἂν ἄλλοθεν ταῦτα γένοιτο πιθανώτερον;

Ἀπ. Πολλὰ γάρ οἱ σκυλαῖς ἄμα γεννηθέντες, τῆς τοῦ γάλακτος μαρτύρουσι πίδακας; πόθεν δὲ, τυφλοὶ ἐπι ὄντες, τῆς θηλῆς ἐπιτρέμονται; ἔστι τι ἄρα τοῖς ἀλόγοις τῶν ζώων μάλιστα, ὃ αἰσθητικῶν παρέχει τῆν, πρὸς ἃ πέφυκεν ἕκαστον, κίνησι.

§. οὐ. Ἐρ. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, πότερον φῶμεν, μετέχει καὶ τὰ ἀλλοτῆρα τῶν ζώων ὁρμησέως, ἢ παντάπασιν ταῦτα ἐστὶν ὀπίσθησι;

Ἀπ. Καὶ τοῦτο τὸ ζήτημα ἀσφαλῆς ἔδοξεν εἶναι, τῶν μὲν ἐπιπροσκόνητων, τῶν δὲ οὐ μίαν φέρντων ἐπιλωρ, ἀλλὰ καὶ λόγον αὐτοῖς ὑποκῶν, ἐν οἷς ἂν πράττωσιν, ἀποδιδόντων.

Ἐρ. Σὺ δὲ τί φρονεῖς περὶ τούτων;

Ἀπ. Τὴν μέστην ἔρωγε ἀσφαλῆτερον δεῖν ἡγεῖσθαι βουδίζεσθαι.

Ἐρ. Τίνες δὲ λόγους ἔχοις ἂν ἀντιμαρτυροῦν πρὸς τοὺς πρώτους;

Ἀπ. Εἰ γὰρ δεῖται μηχανικῶς, ὡς ἐκείνη τελεῖται ὑπεύκτου ὄντος, ἐκείνη ἐνεργεῖ, πρῶτον μὲν οἷον καὶ ταῖς ζωῶν ἀντιτρέφουσι ἐνεργείαις, οἷα ὄρωμον ἐν ἵπποις, καὶ ἀρετὰς πολλάκις γηγνώσκουσι.

γαλκούς, καὶ ἀλύσειον ἐναντιομενούς· ἀλλ' αἰεὶ εὐτάκτως, καθάπερ
καὶ ἐρολόγιον, ἔπρακτον ἄν, ὅ ἂν πράττωσι.

§. υ'. Ἐρ. Πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους τί ἂν εἴποις;

Απ. Ὅτι, εἰ δοῖται καὶ τούτοις λογικὰ εἶναι τὰ κτήνη, ἐρ' οἷς
δοκοῖσι τινα κατὰ λόγον ἐργάζεσθαι, τί ὅτι μὴ μετέλλαξαν ἅπαρ
πότε τὴν τῶν πρῶτων τῆς τέχνης, οὕτω δὲ γελιδῶν, φέρ' εἰπεῖν, οὐδέποτε
τὴν τῆς νεύσεως θέσιν, ἢ τὸν τρόπον ἢ καὶ τῆς συμπλήξεως ἔπειτ'
οὐδ' αἰ πράττει, ἢ συλλογίζεται, οἴνοιδέ τε καὶ λόγῳ κατέχει, οὐ δια-
δοχὴν παρεκκλιθόντων, οὐ μιλῆτην, ἢ ἐννοσιαν θανάτου· σὺν ἄρ' ὀρθῶς
λογικῶν τινος ἀπέμεινον τῆς κτήσεως.

Ἐρ. Σὺ δὲ, ὅ τὴν μέσσην, τί φρονεῖς περὶ τούτου;

Απ. Ὅτι, ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται, μηδ' ὡς μηχανήματα
τὰ κτήνη κινεῖσθαι, μηδ' ἀπλῶς, ὡς ἄνθρωποι, λόγου μετέχειν· φρο-
νήσεως γὰρ καὶ γνώσεως οἴασθαι, ἀλλ' ἄλλων τελειότερος, μὴ
πάντα ἄμοιρα εἶναι, ὡς ζῶα αἰσθητικὰ, καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ.

§. σ'. Ἐρ. Τῆς δ' ἑσθῆς σοφοῖς τί δοκεῖ περὶ τούτου;

Απ. Βασίλειος ὁ μέγας, ὅς ὡς ἐν παρόδῳ πῆφατο πρώτων, μετέ-
χειν μὲν φρεσὶ καὶ ταῦτα λόγου τινός, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως, εἴτ'
οὐκ ἐξ ἔργου, ἀλλ' οἷα ἐκ συνειδήσεως τούτο πλουτεῖν αὐτὰ· δια-
φορὰν γὰρ μεγίστην εἶναι ψυχῆς κτηνῶν πρὸς ψυχῆν ἀνθρωπίνην· ἡ
μὲν γὰρ ἐμφοσημα θεῶν, τὴν δὲ ζῶσιν ἢ γῆ ἐξίγει.

§. σβ'. Ἐρ. Περὶ δὲ τοῦ ὕπνου ἔχεις εἰπεῖν, τί ποτ' ἐστὶν οὗτος,
καὶ πῶθεν ἔχει τὴν αἰτίαν;

Απ. Πάνωτε οὐδὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀνάγκη τῶν αἰσθήσεων·
ἢ δὲ αἰτία ἐκ τοῦ διαπραΰσθαι τὴν ἐν τῆς νεύσεως φύσιν· τῆ γὰρ τοῦ
νευρώδους φενοῦ ἀπουσίᾳ τῶν αἰσθήσεων ναρκουμένων, ἐπόμενον
εἶναι τὴν ψυχῆν ἀνεκπαύεσθαι· καὶ τούτ' ἐστὶν ὕπνος· μέχρις ἂν τῶν
ζωτικῶν περιπαρῶν ἐκ τοῦ αἵματος ἀναπληρωθῶντων, δευπνισθέν-
τες, δυναθῶμεν αὐ ἐνεργεῖν.

§. σγ'. Ἐρ. Τίνα δὲ τῶν γιγνομένων συντελεῖ μάλιστα ἡμῶν
πρὸς ὕπνον;

Απ. Πρῶτον μὲν τὸ πῆσχος καὶ ἀθόρυβον ἀπὸ τῶν φροντίδων·

ἔπειτα τὸ μονοειδὲς τινὸς ἐξωθεῖν προσηολίς, ἢ τοῦ ρεύματος, ποταμοῦ, ἢ μουσικῆς μοιροτόνου, ἢ ἔτου δήπουτι· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀψίκορα ὄντα εἰς ὕπνον ἔτρεφε·

§. πβ'. Ἐρ. Τὰ δὲ ἐνύπνια, ὅπως ποτὲ ὄρα ἢ ψυχή;

Ἀπ. Ἐν τῷ ἐγκριχίλω γυνομένης κινήσεως· ἵς γὰρ τις ἐκ τινος κινήθεισα αἰτία, συνακίνησε καὶ τὰς παρ' αὐτῆς ὡς οὖν αἶμα πάλαι, ἦν ἐλάττη κατῆγει ἰδέαν συγγενῆ καὶ ἀκίλυθόν πως, διεγείρουσαι, τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο παράγουσιν αἰσθημα, ἄλλο ἄλλου ἀμυδρότερον τε καὶ ἀτοπώτερον·

§. πγ'. Ἐρ. Τί δ' ἐστίν, ὃ ἡμῖν σύνηθις πάθος καλεῖν;

Ἀπ. Ἀλλοίωσις τις ἐν ταῖς ἀλληλενεργείαις καὶ ἀλληλοπαθείαις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· εὐφραينوμένης γὰρ τῆς ψυχῆς, συνεξάλλεται καὶ τὸ σῶμα· καὶ πάλιν λυπομένης, συνανιάται· καὶ ἀνάπαλιν ταῦτά καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἐγγίνεταί τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν τρόπον τῆς διαπορθμεύσεως ἀγνοῶμεν·

§. πδ'. Ἐρ. Ὅποια δ' ἂν εἴη τὰ πάθη τὰ ἐς ἀμρύτερον ἐπ' ἀμρύτερα μεταβαίνοντα;

Ἀπ. Θυμὸς, ἐπιθυμία, ἀγάπη, μῖσος, χθύνος, φόβος, ἐλπίς· καὶ τὰ τοιαῦτα· ὅν τὰ μὲν τὸ σῶμα κατάρχει εἰς τὴν ψυχὴν· τὰ δὲ αὐτῇ ἐξ ἐκούτης διεγείρουσα φαντασίᾳ, ἐκπέμπει τῷ σώματι, τοῖς μὲν θάλλειν, τοῖς δὲ κακοῖς σκυθρωπάζειν αὐτὸ ποιῆσαι· ὃ δ' οὖν τρόπος ἀκατανόητος·

§. πε'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἀρχινεῖα τὰ πάθη ἢ οὐ;

Ἀπ. Οὐμινον, ὡς αἰτιᾶ γινώσκονα μάλιστα τὰ πύλλα τῆς χθύνος ἀρετῆς· μετριάστέον δὲ μόνον ταῦτα, ἀποκλισησάτας τὰς ὑπερβολάς· ἀρετὴ γὰρ συμμετρία ἐστὶ καὶ μεσότης παθῶν· ἡ δὲ ἀπάθεια ἀπαρόμπτου καὶ ἀνευθουσίχστου πρὸς τὸ ἀρχίον τὴν ψυχὴν ἀπεργάζεται·

§. πς'. Ἐρ. Τῶν δὲ παθῶν τούτων τίνα ἐστὶν ἀρχικά;

Ἀπ. Ἐν μὲν τοῖς ἠθικαῖς μάλιστα ἀγάπη καὶ μῖσος· ἐν ταῦθα δὲ χθύνον καὶ λύπην οἱ πλεῖστοι τιθείασιν· ἐξ ὧν ὡς ἐκ βιζῶν ἐλασάται· καὶ ἄλλα·

γαλινοῦς καὶ πλούτεσιν ἐναντιωμένοις ἀλλ' αἰεὶ εὐπρόκτως, καθάπερ
καὶ ὠρελόγηται, ἐπρακτοῦσιν ἅκ, ὅ ἂν πράττωσι

§. 67. Ἐρ. Πρὸς δὲ τοὺς δευτέρους τί ἂν εἴποις;

Απ. Ὅτι, εἰ δοῦναι καὶ τούτοις λογικὰ εἶναι τὰ κτήνη, ἐφ' οἷς
δουλοῦσι τινὰ κατὰ λόγον ἐργάζεσθαι, τί ὅτι μὴ μετέλλαξαν ἅπασι
πότε τὴν πρόθεσιν τῆς τέχνης, ὡς δὲ γελοῖον, φέρ' εἰπεῖν, αὐδέποτε
τὴν τῆς νεοπλασθίας θέσιν, ἢ τὸν τρόπον ἠκριβέτε τῆς συμπλήξεως ἔπειτ'
οὐδ' ἂν πράττει, ἢ συλλογίζεται, σύννοιδέ τε καὶ λόγῳ κατέχει, οὐ δια-
δοχὴν παρεκλυθότων, οὐ μελέτην, ἢ ἐννοσιαν θανάτου σὺν ἄρ' ἔρθωσιν
λογικῶν τινος ἀπέκλειψαν πᾶσι κτήνεσιν.

Ἐρ. Σὺ δὲ, ὅ τὴν μέσσην, τί φρονεῖς περὶ τούτου;

Απ. Ὅτι τῶν εἰρημίων συνάγεται, μετ' ὧς μηχανήματα
τὰ κτήνη κινεῖσθαι, μὴδ' ἀπλῶς, ὡς ἄνθρωποι, λόγου μετέχειν· φρο-
νήσεως γὰρ καὶ γνώσεως οἴασθαι, ἀλλ' ἄλλων τελευτότατος, μὴ
πάντα ἄμοιρα εἶναι, ὡς ζῶα αἰσθητικὰ, καὶ ἄριστοτέλει δοκεῖ.

§. 68. Ἐρ. Τῆς δ' ἔτι σοφοῦς τί δοκεῖ περὶ τούτου;

Απ. Βασίλειος ὁ μέγας, ὅς ὡς ἐν περὶ ὁδοῦ πῆξαι τούτων, μετέ-
χειν μὲν φησὶ καὶ ταῦτα λόγῳ τινός, ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς φύσεως, εἴτ'
ὄν ἐξ ἔργου, ἀλλ' οἴα ἐκ συνειδήσεως τούτου πλουτεῖν αὐτὰ· δια-
φορὰν γὰρ μεγίστην εἶναι φύσεως κτηνῶν πρὸς φύσιν ἀνθρωπίνην· ἢ
μὲν γὰρ ἐμφύσημα θεῶν, τὴν δὲ ζωσιν ἢ γῆ ἐξίγει.

§. 69. Ἐρ. Περὶ δὲ τοῦ ὕπνου ἔχεις εἰπεῖν, τίποτε ἐστὶν οὗτος
καὶ πῶθεν ἔχει τὴν αἰτίαν;

Απ. Πάντα οὐδὲν γὰρ δοκεῖ εἶναι, ἢ ἀνίπικυλα τῶν αἰσθησέων
ἢ δὲ αἰτία ἐκ τοῦ διαπραῖσθαι τὴν ἐν τῆς νεύρου φύσιν· τῆ γὰρ τοῦ
νευρώδου φέρουσιν ἀπυστία τῶν αἰσθησέων νεκρωμένων, ἐπόμενον
εἶναι τὴν φύσιν ἀναπύεσθαι καὶ τούτ' ἐστὶν ὕπνος· μέχρις ἂν τῶν
ζωτικῶν πανταχῶθεν ἐκ τοῦ αἵματος ἀναπλάσθωντων, διυπνισθέν-
τες, δυναθῶμεν αὐ ἐνεργεῖν.

§. 70. Ἐρ. Τίνα δὲ τῶν γιγνομένων συντελεῖ μάλιστα τὴν
πρὸς ὕπνον;

Απ. Πρῶτον μὲν τὸ ἡσυχον καὶ ἀθόρυγον ἀπὸ τῶν φροντίδων·

ἔπειτα τὸ μονοειδές τινός ἐξωθᾶν προσβολῆς, ἥτοι βεύματος, ποταμῶ, ἢ μουσικῆς μονοτονου, ἢ ὅτου θήποτι· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἀψήκορα ὄντα εἰς ὕπνον ἔτρεψε·

§. πᾶ. Ἐρ. Τὰ δὲ ἐνύπνια, ὅπως ποτὲ ὄρα ἡ ψυχὴ;

Ἀπ. Ἐν τῷ ἐγκρατῆρι γυνομένης κινήσεως· εἰ γὰρ τις ἐκ τινος κινήσεια αἰτίας, συνεχίησιν καὶ τὰς παρ' αὐτῆς ὡτως οὖν ἄμικ πάλαι, ἢν ἐλάττω κατέχει ἰδίαν συγγενῆ καὶ ἐκδιλυθὸν πως, διεγείρῃσαι, τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο παράγουσιν αἰσθημα, ἄλλο ἄλλου ἀμυδρότερον τε καὶ ἀτοπώτερον·

§. πδ'. Ἐρ. Τί δ' ἐστίν, ὃ ἡμῖν σύνηθις πάθος καλεῖται;

Ἀπ. Ἀλλοίωσις τις ἐν ταῖς ἀλλελενεργείαις καὶ ἀλληλοκαθείαις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος· εὐφραϊνομένης γὰρ τῆς ψυχῆς, συνεχῶς ἀλλεται καὶ τὸ σῶμα· καὶ πάλιν λυπορμένης, συνεχῶς ἀλλεται· καὶ ἀνάπαλιν ταῦτά καὶ ἀπὸ τοῦ σώματος ἐγγίνεταί τῇ ψυχῇ, καὶ τὸν τρόπον τῆς διαπορθμεύσεως ἐγνοῶμεν·

§. πγ'. Ἐρ. Ὅποια δ' ἂν εἴη τὰ πάθη τὰ ἐξ ἀμυδρότερον ἐπ' αἰσθητότερα μεταβαίνοντα;

Ἀπ. Θυμὸς, ἐπιθυμία, ἀγάπη, μῖσος, φθόνος, φῖλος, ἐλπίς· καὶ τὰ τοιαῦτα· ὧν τὰ μὲν τὸ σῶμα κατέχει εἰς τὴν ψυχὴν· τὰ δὲ αὐτῇ ἐξ ἐκυτῆς διεγείρωσα φαντασίῳ, ἐκπέμπει τῷ σώματι, τοῖς μὲν θάλλειν, τοῖς δὲ κακοῖς σκυθρωπάζειν αὐτὸ πρᾶσσει· ὃ δ' οὖν τρέφει ἀκατανόητος·

§. πδ'. Ἐρ. Πότερον δὲ, ἀρχικῆς τὰ πάθη ἢ οὔ;

Ἀπ. Οὔμινον, ὡς αἰτία γυνομένα μάλιστα τὰ πάλαι τῆς ἠθικῆς ἀρετῆς· μετριοστέον δὲ μόνον ταῦτα, ἀποκλιθεῖντας τὰς ἠθικῆς βολῆς· ἀρετὴ γὰρ συμμετρία ἐστὶ καὶ μεσότης παθῶν· ἡ δὲ ἀπάθεια ἀπρόσμετον καὶ ἀνευθουσίαστον πρὸς τὸ ἀρχικὸν τὴν ψυχὴν ἀπεργάζεται·

§. πε'. Ἐρ. Τῶν δὲ παθῶν τούτων τίνα ἐστὶν ἀρχικὰ;

Ἀπ. Ἐν μὲν τοῖς ἠθικοῖς μάλιστα· ἀγάπη καὶ μῖσος· ἐνταῦθα δὲ ἠδονὴν καὶ λύπην ἢ πλεῖστα τιθήσιν· ἐξ ὧν οἱ δὲ μὲν ἠδονὴν ἠδονὴν καὶ λύπην· καὶ ἄλλα·

§. πς'. Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶν ἡδονή;

Ἀπ. Ἡδαιά τις καὶ φαιδρὰ διάχυσις τῆς ψυχῆς ἀγαθοῦ παρόντος ἐπίστημόν τινα ἀλλοίωσιν ἐμποιοῦσα τῷ σώματι.

§. πζ'. Ἐρ. Λύπη δὲ τί ἐστὶ;

Ἀπ. Διάθεσις ἀηδῆς τῆς ψυχῆς ἐπὶ ἀντιλήψει κακοῦ παρόντος οὐκ ἄνευ σωματικῆς ἀλλοιώσεως.

§. πδ'. Ἐρ. Τὸ δὲ σῶμα πῶς ἔχει ἐν ταῖς τοιαύτοις;

Ἀπ. Δῆλον ὅτι συνδιατίθεται τῇ ψυχῇ ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἡδοναῖς ἡ κίνησις τοῦ αἵματος καὶ τῶν ζωτικῶν πνευμάτων ῥᾶρον γίνεται, ἡ καρδία ἀνασκιρτᾷ, σφηγμὲς εὐρύνεται, καὶ πρόσωπον θάλλει ἐν δὲ ταῖς λύπαις τὸν κεντρίον, σενουμένων τῶν ἀγγείων, ἐξαμβλύνεται ἡ κίνησις τῶν ὑγρῶν διὸ δεσμὸν καρδίας τὴν λύπην ἠνόμεσαν.

ΘΕΟΛΟΓΙΑ.

§. πθ'. Ἐρ. Ἐκ δὲ τούτων τί πρὸς ἡμῖν ὑπερλαμπρὸν ἐστὶ λῆγρον;

Ἀπ. Οὐδὲν, ἢ περὶ θεοῦ, ὅσα ἡμῖν ἀνδρεί, σοφία καὶ ἀρετὴ διαλάμποντες εἰρήκασιν περὶ τούτου, ὅ ἐστιν ἡ Θεολογία.

§. υί'. Ἐρ. Καὶ τί ἐστὶν ἡ Θεολογία;

Ἀπ. Ἐπιστήμη, τῶν τῆς ὑπάρξεως καὶ τῶν ιδιοτήτων τοῦ θεοῦ λόγον παρέχουσα.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς τρία· εἰς Δογματικὴν ὃ ἡ γνῶσις ἡμῖν δεδιώρεται ἐξ ἀποκαλύψεως εἰς Ἠθικὴν, ὃ ὑπεκείμενον ἢ πράξις, εἴγε συμφώνως ἔχει τοῖς πιστευομένοις· καὶ εἰς Μεταφυσικὴν ὃ ἔργον λόγων τε εὐρεῖν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, τὰς τε ιδιότητας, καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐξετάσαντας.

Ἐρ. Περὶ τίνος τούτων ἡμῖν ὁ λόγος ἐνταῦθα;

Ἀπ. Περὶ τοῦ τρίτου, μεταφυσικῆς δηλ. τὴν τοῦ Θεοῦ ὑπάρξιν εὐρεῖν.

Ἐρ. Πῶς ἔσαι τοῦτο λεπτόν τῷ νοῦ;

Ἀπ. Πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ὅτι μὴ οὔσα ὄν ἀναγκαῖον, ὑφ' ἑτέρου ἀναγκαίου τὴν ὑπάρξιν ἔχει.

Ἐρ. Τί ἐστιν ἀναγκαῖον, καὶ μὴ;

Ἀπ. Ἀναγκαῖον μὲν ὄν ἐστὶ τὸ ἀναγκασίως ὑπάρχον, ὅστις τὸ αὐθύπαρκτον, τὸ μηδέποτε ἀλλοιωμένον, μὴ μεταβαλλόμενον, μὴ τριπύμενον, μὴ παθαινόμενον ἔξωθεν· τὸ δὲ τὰ τοιαῦτα πάσχειν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι λέγεται· ὡς οἷον ἡ ψυχὴ πολλὰς μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις τοιαύτας πάσχει, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ὄν ὑπάρχουσα, ἀφ' ἑτέρου αἰτίου ἐξ ἀνάγκης τὴν ἐξίρτησιν ἔχει.

§. ια'. Ἐρ. Πόθεν ἀλλοθεῖν δηλῆ ἡ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρξις τῆς ψυχῆς;

Ἀπ. Ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδεῶν· οὔτε γὰρ αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς λαθεῖν εἰσθημα δύναται, μὴ τῶν ἔξωθεν περισσ' αλλόντων, οὔτ' αὖ προσεαλλόντων ἐκείνων, ἀπέσασθαι· τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἂν εἴη αὐθύπαρκτον· πῶς γὰρ τὸ μηδὲ τῆ ἑαυτῇ δυνάμει ἐλευθέρως δυνάμενον γρῆσασθαι; ἔπειτα οὐδ' αὐτὴ ἡ ψυχὴ ἐνεῖν δυνάμει σύνουδε πώποτε ἑαυτῇ αὐθύπαρκτος οὔσα· ἐστὶν ἄρα τί, ἀφ' οὗ ὡς πρῶτον ἀναγκασίως ἡ ψυχὴ ἐξαρτᾶται.

§. ιβ'. Ἐρ. Πόσα ἄλλως ἔχεις πιεῖσασθαι τοῦτο;

Ἀπ. Τετραχῶς, ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν σωμάτων, ἐκ τοῦ τέλους αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ἰσορίας.

Ἐρ. Πῶς τὸ πρῶτον τὸ ἐκ τοῦ ὀρθοῦ λόγου γιγνόμενον;

Ἀπ. Ὅτι τῷ θεῷ αὐθύπαρκτον ὑμολογεῖν οὐδὲν ἐστὶν ἀντιφάσκον οὐδ' ἔστιν, ὅ ἂν ἀντιπεριπίπτει τῷ λόγῳ τούτῳ.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ὑπάρξεως τῶν σωμάτων;

Ἀπ. Ὅτι τὰ πάντα, ὡς ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ ὄντα διχνεκεῖ, ἐν ἑτέρῳ τελειωτέρῳ τε καὶ ἀναγκασίῳ ὄντι, ἀναγκασίως τὴν αἰτίαν τῆς ἑαυτῶν ὑπάρξεως ἔχουσιν.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἐκ τοῦ τέλους καὶ τῆς ἀρμυνίας τῶν ὄντων;

Ἀπ. Ὅτι πάντα ὁρῶμεν τὰ γιγνόμενα κατὰ λόγον γιγνόμενα;

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἀγαθότης τοῦ θεοῦ;

Απ. Ἰδιότης, καθ' ἣν εἶνε ἡμᾶς πεποιήκε καὶ ποιεῖ, τά τε παρόντα ἀγαθὰ ἐπιβουλεύων, καὶ εἴ πως ἐλλειπόμεθα, καθ' ἑκάτερον τελειῶν ἐπὶ δὲ τούτοις τὴν θείαν κυβερνήτων πρὸς τὸ ἀγαθὸν, καὶ τῆ ψυχῆ τὴν ἐλευθερίαν διοικίκενος

Ἐρ. Τί δὲ δικαιοσύνη;

Απ. Ἰδιότης, καθ' ἣν ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδώσει ἡμῖν ἐκαστῶ ἀμοιβὴν τῶν κατὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς βεβιωμένων ἀξίαν

Σ. υἱς'. Ἐρ. Ἐν δὲ τῇ δημιουργίᾳ τίνες τῶν ιδιοτήτων αὐτοῦ ἐπιλαμβάνουσι μᾶλλον;

Απ. Ἡ δύναμις, ἡ σοφία, καὶ ἡ ἀγαθότης. ἡ δύναμις μὲν, ἡ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν. ἡ σοφία δὲ, ἡ ἐν βούλῃ καὶ ἀποβῆσθαι τῶν ἐπὶ μέρους συντηρεῖ τὰ καθόλου, καθ' οὓς λόγους οὐσιωτικοῖς αἰωνίους ἐν τῷ δημιουργικῷ συνεφεστώτα νοῦ, ταῦτ' ἐν χρόνῳ ποθ' ὑπερον δεδημιούργηκεν. Ἡ δ' αὖ ἀγαθότης, ἡ δίδωσι τὸ πᾶν ἐν παντοίαις μεταβολαῖς πρὸς τὸ σώζεσθαι ὑπομύλιτα ἐνηράται ἡ πρόνοια αὐτοῦ διέκουσα μέχρι τῶν ἐσχάτων. Ἐκμακρὰ μὲν οὖν ἡ δημιουργία, ἀνεργητικὸς δὲ ἡ συντήρησις, ἀκαταλείπτως ἡ ἐκτίρησις, ἀνέκορατος καὶ ἡ πρόνοια.

Ἐρ. Ἐπανάλαβε ἡμῖν τὰ περὶ Θεοῦ εἰρημένα μετὰ συντομίας.

Απ. Ὁ Θεὸς ἐστὶν ἀναρχός, αὐθιπέρατος, αἰώνιος, τέλειος, ἐν ἐπιτάσει καὶ πληθει μεθ' ὑπερτελοῦς τῆς ἀπλότητος τὰς ἀπλᾶς ἀπλῶς τελειότητος ἔχων, ἡλικας καὶ ὄσας οὐδ' ἂν ἐξισχύσειε νοῦς οὐμὸς περινοῆσαι, ἀπειροτέλειος καὶ ἀπλῶς τέλειος ἐξυμνούμενος, ἀπειρος, ἀπερίγραπτος, ἀναλλοίωτος, ἀντοκίνητος, ἢ μᾶλλον ὁ αὐτοκινότητος τὰ πάντα κινῶν καὶ κοσμῶν ἀγαθός, δίκαιος, ὁ διεξάγων τὰ πάντα σοφία καὶ πρόνοια μέχρι τῶν ἐσχάτων, καὶ ὁ ἐπαγγελόμενος δόξαι κατὰ τὴν ἀξίαν ἐκάστω τῶν μισθῶν τῶν βεβιωμένων.

υπόδω; πρῶτος, τοῦτο ἄπειρον ἀντικρὺς· εἰ δὲ μὴ, εἴη ἂν ἀτελής,
ὅπερ ἀντιφάσκει πρὸς τὰ εἰρημένα·

Ἐρ. Πῶς δὲ ἀπερίγραπτος;

Ἀπ. Φανερόν, ὅτι τὸ ἄπειρον ἐστὶ πάντως καὶ ἀπερίγραπτον· τὸ
γὰρ παντὸς ἐπέκεινα πέρατος πῶς ἂν περιγραφὴν ἐπιδέξαιτο;

Ἐρ. Πῶς δὲ πανταχοῦ παρών;

Ἀπ. Ὅτι ἀνάγκη τὸ παντὸς πέρατος καὶ περιγραφῆς ἐκτὸς παν-
ταχοῦ παρεῖναι·

Ἐρ. Πῶς δὲ καὶ εἰς ὁ θεός;

Ἀπ. Ὅτι τὸ ἄπειρον καὶ ἀπερίγραπτον οὐ δύναται μὴ εἶναι παν-
ταχοῦ· οὐκ ὄν οὔτε πολλὰ εἶναι· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἐν τύπῳ καὶ πε-
περασμένα·

Ἐρ. Πῶς δὲ παντοδύναμος καὶ πάνσοφος;

Ἀπ. Ὅτι, ὡς πάντα τὰ εἰρημένα πρῶσις, ἐστὶ ὅπως μὴ παντοδύνα-
μον καὶ πάνσοφον εἶναι· δύναται δ' ὄν, ὃ βούλεται· βούλεται δὲ καὶ κεί-
ληθές καὶ σύμφωνον τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ· οὐ γὰρ ἂν τὰ ἀντιφάσκοντα συνα-
ληθεύειν ποιήσειεν, οὐδ' ἂν ψεύσαστο καθ' ἣς τίταχε τάξιως ἐξ ἀρχῆς·

Ἐρ. Πῶς δὲ καὶ ἀπλόως ὁ θεός;

Ἀπ. Ὅτι οὐσία ἐστὶ διανοητική· εἰ μὴ γὰρ τοιοῦτος, ἐστὶ πάντως
σύνθετος· τὸ δὲ σύνθετον ἐκ μερῶν· τὰ δὲ μέρη προϋποτίθενται· τὰ
δὲ προϋποτιθέμενα ἦν ἂν αὐτῷ ἀρχὴ τῆς ὑπάρξεως· ὃ ἐναντίον ἐστὶ
τῷ ἀναγκαίως ὑπάρχοντι, καὶ αὐτοῦ ὑπάρκτος, καὶ αἰωνίου, καὶ πᾶσι
τοῖς λοιποῖς, ἃ φάσαντες ἀπεδείξαμεν·

Ἐρ. Πῶς δὲ ἀναλλοίωτος;

Ἀπ. Δῆλον ὅτι, εἰ ἀπλόως, ἐστὶ ὁ ἄπειρος καὶ ἀναλλοίωτος· εἰς τί
γὰρ ἀλλοιωθήσεται τὸ ἀναγκαίως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχον;

§. υἱ. Ἐρ. Ἐτέρων δὲ τοῦ θεοῦ ιδιότητα ἔχεις εἰπεῖν;

Ἀπ. Πῶς γὰρ οὐ; ἀλλ' ἐπὶ πρῶτων τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν πα-
ραλειμμένων ἐπιλάμπει μάλικα ἢ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνη·

Ἐρ. Πόθεν αὐτῷ περιχέονται τούτα;

Ἀπ. Ἐκ τῆς ἑαυτοῦ τελειότητος· τέλει γὰρ ὄν, οὐ δύναται μὴ
καὶ ἀγαθός καὶ δικαίος εἶναι, καὶ πᾶσι ἔχειν τὰς ἀρετὰς·

αὐτο δὲ τῆ ἀλόγῃ φύσει ἀποδιδόναι ἀλογίαν τε καὶ ἄτοπον· ἔστιν
 ἢ τι λογικὸν ὑπέρτατον καὶ τελειότατον.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἐκ τῆς ἱστορίας πῶς;

Ἀπ. Ὅτι ἐξ ἀρχῆς παρὰ πᾶσι τῆς ἐθνέσειν ἢ τοῦ θεοῦ ὑπῆρξεν
 πίστις, καὶ ἐν ταῖς τούτων εἰς διαφόρους καὶ ἀλλοκότους ἐτράπησαν δο-
 ξασίας, οὐκ ἔστιν καὶ τούτων ἀπάντων ὁμολογεῖται ἡ ὑπαρξίς τοῦ θεοῦ.

Ἐρ. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς ὑπῆρξεως τοῦ θεοῦ χωρῶμεν
 ἢ καὶ εἰς τὰ δεύτερα, ὡς ἰδιώτητας αὐτοῦ ἔργα εἶναι· Τίνες δὲ
 αὐταί;

Ἀπ. Τὸ αὐθύπαρκτον, τὸ αἰώνιον, τὸ τέλειον, τὸ ἄπειρον, τὸ ἀπε-
 γράπτον, τὸ πανταχοῦ παρεῖναι, τὸ ἐνιαῖον, τὸ παντοδύναμον, τὸ
 ἀνεσφον, τὸ ἀπλοῦν, τὸ ἀναλλοίωτον, τὸ ἀγαθόν, τὸ δίκαιον, καὶ
 ὅσα τοιαῦτα πρόσκειται τῆ ὑπερτάτῃ οὐσίᾳ·

Ἐρ. Δείξον πρῶτον, πῶς ἔστιν αὐθύπαρκτος ὁ θεός;

Ἀπ. Ὅτι, ὁμολογηθέν ὑπάρχειν θεόν, ἀνάγκη καὶ αὐθύπαρκτον
 αὐτὸν εἶναι·

Ἐρ. ὑπὸ τίνος γὰρ ἂν τὴν ὑπαρξίν ἔσχε, προῦδου τῶν αἰτιῶν μὴ
 ἂν προϋούσης ἐπ' ἄπειρον;

Ἐρ. Πῶς δὲ καὶ αἰώνιος;

Ἀπ. Ὅτι αὐθύπαρκτος ὁμολογηθέντος αὐτοῦ, ἀνάγκη καὶ αἰώνιον
 εἶναι· εἰ γὰρ ἦν ὅτι οὐκ ἦν, πῶθεν ἂν τὴν ἀρχὴν ἔσχε, μὴ οὐσης
 προῦδου τῶν αἰτιῶν ἐπ' ἄπειρον; ἢ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ; ἀλλὰ πῶς
 αὐτὸς ἂν εἴη τὸ μὴ ὄν ἐκ μηδενὸς γενέσθαι, ἀρχὴν λαβὼν; οὐκ ἦν
 ἔτι, ὅτε θεὸς οὐκ ἦν, ἀλλ' ἦν καὶ ἔστι· ὁ γὰρ αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ τὴν
 ὑπόστασιν ἔχει, τοῦτο ἀδύνατον μὴ καὶ αἰδίον εἶναι·

Ἐρ. Πῶς δὲ ἄπειρος;

Ἀπ. Εἰ γὰρ αὐθύπαρκτος, ἔστι δῆπου καὶ ἀνεξάρτητος, ὡς μη-
 δενὸς ὄντος, ὑφ' οὗτου ἐξαρτηθήσεται· τὸ δὲ τοιαῦτον πῶς ἂν εἴη
 ἀτελές, τέλειον ἀφ' ἑαυτοῦ δυνάμενον εἶναι;

Ἐρ. Πῶς δὲ ἄπειρος;

Ἀπ. Ὅτι τελείῳ ὄντι οὐδ' ἂν ἐπινοῖα προσθείμεν τι· ἢ γὰρ προ-
 σθήκη ἀτελοῦς καὶ πεπερασμένου ἐπὶ προσθήκῃ· ὁ δὲ προσθήκην

Μεταμείβει τί ἐστὶ. πζ'.
 Μεταφυσικὴ τί ἐστὶ. α'.
 Μεταφυσικῶς θεολογεῖν. υί.
 Μνήμη δυνάμεις τῆς ψυχῆς. ξβ'. εἶπε
 διαφέρει πᾶσι ἡλικία. ξβ'. συμ-
 περιχέεται περιστάσει. ξγ'. δια-
 φερεὶ φαντασίας. ξδ.
 Μίσος τί. πζ'.
 Νέμεσις τί. πζ'.
 Νόμος φύσεως ἀκατάληπτος. λγ'.
 νόμος ἀδρανείας. λδ'. νόμος ἀδια-
 φορίας. λε'. νόμος ἀντιθέσεως. μ.
 νόμος ἠθικῶς τριῶν. αὐτόθι.
 Ὁδύνη τί ἐστὶ. πζ'.
 Οἶκτος τί ἐστὶ. πζ'.
 Ὁμοίον τί. ιζ'. ἐκ παραβολῆς αὐτοῦ
 πολλὰ ἔννοια γενικῶς ἀναφύου-
 νται. ιε'.
 Ὄν καὶ μὴ ὄν τί, καὶ ποσυχῶς. ιβ'.
 ἀνεγκλιῶν καὶ κατὰ συμβεβη-
 κίαν. υί.
 ὄντολογία τί ἐστὶ. α'.
 Ὀρεξίς τί ἐστὶ. ξγ'.
 Ὀυμὴ τί ἐστὶ. ξδ'. οβ' καὶ ἐξῆς.
 Οὐσία τί ἐστὶ. ι. Ὁρισμός. ια.
 Ὀχλήσεις τί ἐστὶ. πζ'.
 Πάθη τοῦ σώματος πῶθεν καὶ
 ὅπως. πβ'. ὁ τρόπος τῆς ἀλλήλο-
 καθείας αὐτῶν ἀκατανύκτου. πγ'.
 ὅτι δεῖ μίγον μετριάξεν τὰ πά-
 θη. πδ'. τὰ ἀργικὰ αὐτῶν ἀγά-
 πη καὶ μίσος, ἢ μᾶλλον ἄδουλή
 καὶ λύπη. πε'.
 Πεπερασμένον τί ἐστὶ. κβ'.
 Πένθος τί ἐστὶ. πζ'.
 Πνεῦμα ζωτικῶν τί ἐστὶ. ιε'.
 Προσοχὴ τί ἐστὶ. ξ'.
 Σκέψις δυνάμεις τῆς ψυχῆς. ξ'.
 Στεφάνος τί καὶ ὅπως εἰς εὐνοίαν
 ἔκει. η'. θ'.

Στοιχεῖα τίνα. κγ'.
 Σύστημα τοῦ κόσμου πῶθεν. λγ'.
 Σύγκρισις τί ἐστὶ. πζ'.
 Συμπάθεια τί ἐστὶ. κ'.
 Συγκληρομὸς τί ἐστὶ. κζ'.
 Σῶμα τί ἐστὶ, καὶ τί διαφέρει τῆς
 ὕλης. ι.
 Τάξις τί ἐστὶ. κβ'.
 Ταυτότης τί, καὶ ποσυχῶς. ιε'.
 Τελειότης τί ἐστὶ, καὶ βαθμίδας
 αὐτῆς. κθ'.
 Ἰλγ. διαφέρει σώματος. ι. ποσυ-
 χῶς ἐλαμβάνεται. κζ'. ὅτι ἀρ-
 γῆ μεταφυσικῆ. λδ'. μετακινεῖ-
 ται ὑπὸ τῶν ἐξωθεν προσβα-
 λόντων. λε'. γνωρίσματα. ὁ. ἔς
 τρία. αὐτόθι. ὕλγ. βρώδης ὑπὸ
 νζ'. διαπορθμεύει τὰς ἰδέας εἰς
 τὸν ἐγκέφαλον. νζ'.
 Ἰπαρξίς θεοῦ πολλαχῶς ἀποδεικ-
 νύται. υί. καὶ ἐξῆς.
 Ἰππος πῶθεν καὶ τί ἐστὶ. οθ'. τίνα
 αὐτοῦ τὰ ἐπαγορεύα. κ'. παρὰ
 τὰ τῶν ἐνοπιῶν. κβ' στμ.
 Φαντασία τί ἐστὶ, καὶ ὅπως εἰς
 μανίαν περιτρέψει πολλοί. ξδ.
 ἐπιβάνουσι τὰ πάθη. ζγ'.
 Φθίσις τί ἐστὶ. πζ'.
 Φύσις τί ἐστὶ καὶ διαφορὰ αὐτῆς
 πρὸς τὴν οὐσίαν. ια. κατὰ φύσιν,
 παρὰ φύσιν, ὑπὲρ φύσιν τί δια-
 φερεῖ. λγ'. νόμος φύσεως τριῶν.
 λδ'. λε'. μ'.
 Χαρὰ τί ἐστὶ. πζ'.
 Χρῆνος τί ἐστὶ. ιθ'.
 Ψυχὴ ὅπως τὰς ἰδέας διὰ τῶν
 αἰσθητικῶν λαμβάνει. δ'. ε'. ζ'.
 ὁρισμὸς αὐτῆς. ιε'. ὅτι ἐξ ἑτέρου
 τινος ἀναγκασίω ἐκαστάται. υί.
 καὶ ἐξῆς. ἐκ τῶν δυνάμεων καὶ

γάσεως. ε. γνώσις τῶν αἰσθη-
 σεων. ζ. τῆς ἐκτίσεως καὶ τῆς
 ὀπίσταν. η. τοῦ σώματος. θ.
 Διάστημα τί ἐστὶ. ιθ'.
 Διαλυσις τί ἐστὶ. κζ'.
 Δύναμις τῆς ψυχῆς τριπλή. δ.
 ἀρχὴ καὶ αἰτία πάσης κινήσεως
 καὶ μεταβολῆς. ια. ἢ μὲν ἐλευ-
 θερος ἢ δὲ, ἀναγκαστή· καὶ ἢ
 μὲν ἐνεργητικὴ, ἢ δὲ παθητικὴ.
 αὐτῆσι δυνάμεις ἀπείρουσαι. λζ'.
 δυνάμεις πέντε. υδ'. δυνάμεις
 ἐκούσιαι, καὶ ἐλεύθεραι. οα.
 Δυνατὸν ποσᾶχως. ςγ'.
 Δυσφορία τί ἐστὶ. πζ'.
 Δυσχέρεια τί ἐστὶ. πζ'.
 ἔθος, ὅτι ἰσχυρὸν. ζζ'.
 Εἶδος τί ἐστὶ. κς'. ὅτι ἀρχὴ μετα-
 φυσικῆ. λβ.
 Ἐκτασις τί, καὶ ὅπως γινώσκει-
 ται. η. ὅτι ποιητὴς ὠμολόγησ. θ.
 ἔλεος τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἐλευθέρᾳ βούλησιν. ζη. ζθ'. διπλή.
 τίς ἐστίν, ἢ μὲν ἀπὸ βίας, ἢ δὲ ἀπὸ
 ἀνάγκης. ζθ'.
 Ἐλπίς τί ἐστὶ. κ'.
 Ἐνδεγόμενον τί ἐστὶ. ιθ'.
 Ἐνέργεια, ὡς μὲν ἐκ τῆς δυνάμεως
 προβαλλομένη, λέγεται ὡς δὲ
 πρὸς τὸ δεκτικόν, πάθος. ια. καὶ
 ἄλλως. ιβ.
 Ἐννοια ὅποια. δ.
 Ἐπιφορὰ. δ.
 Ἐπιχειρηματικὴ τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἐπερίτης τί ἐστὶ, καὶ ποσᾶχως. ις'.
 Ἐσθαιμονία τίς μὲν τελεία· τίς δὲ
 ἢ πρόσκαιρος καὶ ποσᾶχως. λβ.
 Εὐθυμία τί ἐστὶ. πζ'.
 Ζήλος τί ἐστὶ. πζ'.
 Ἄδοντὶ τί ἐστὶ. πζ'. πζ'.

Ἡρεμία τί ἐστὶ. ιθ'.
 Θέλεια, ὁμιλία τῆς ψυχῆς τί
 ἐστὶ. ζε. σύννοια τῆν ἐκυτῆς ἐλευ-
 θερίαν. ζη.
 Θεολογία. α. διαίρεσις αὐτῆς. ς'.
 Θεὸς ὑπάρχων πολλαχῶς ἀποδεί-
 κνυται. ια. καὶ ἐξῆς ὅτι αὐθύ-
 πακτος καὶ αἰώνιος καὶ αἰδιος.
 υγ'. ἀνεξάρτητος, τέλειος, ἀπει-
 ρος, ἀπερίγραπτος, παν-αχῶς
 παρὰν, εἰς, παντοδύνομος, ἀπ-
 λῶς, πίνσοφος, ἀναλλοίωτος.
 υδ'. ἀγαθὸς καὶ δίκαιος. υι. τῶν
 ἰδιωτέων αὐτῶν αἰ προσήκουσαι
 ἐν τῇ φύσει τὸ σοφόν, τὸ ἀγα-
 θόν, τὸ δυνατὸν ἐστὶ. υς'.
 Θεωρία τί ἐστὶ. ζα.
 Ἰδέα ὅποια. δ. ἀρχὴ καὶ τῆς ἐν-
 νοίας αὐτῆσι συγγέονται ἐν τοῖς
 ὑπνοῖς. πα.
 ἴσον τί ἐστὶ. ιζ'.
 Κακία ποσᾶχως. λ'.
 Κακὸν τί ἐστὶ. ζς'.
 Κίνησις τί ἐστὶ. ιθ'. δύναμις τῆς
 ψυχῆς ὅπως δὲ αὐτῆς ἐνεργεῖ,
 καί πως καὶ παθίκεται. ια, πζ'.
 Κοσμολογία. α. λβ'.
 Κόσμος τί ἐστὶ. λβ'. ποσᾶχως. λβ.
 γεται. λδ. εἰ ἔχει ἀρχὴν. μα.
 εἰ τέλειος καὶ ὅποιος. μβ — μδ'.
 Κτήνη ὅτι ὀρεκτικὰ. οβ' — οε. οὐ
 μηχανικῶς κινεῖνται· ἀλλὰ ὡ-
 σει καὶ θελήσει. οε. ὅτι οὐ λογικὰ
 καὶ ἡμέας ος'. ὅτι αἰσθησὶ καὶ
 κοίσει τῶν ἐκ φύσεως σαμῆρι-
 νότων ἡμῶν τελειότερα. οζ'. ὅτι
 φρονήσεως καὶ γνώσεως οὐ παν-
 παν ἀπορία. οη'.
 Λύπη πάθος ἀρχικόν. πβ. τί ἐστὶ
 αὐτῆ. πζ', πζ'.

ΠΙΝΑΞ

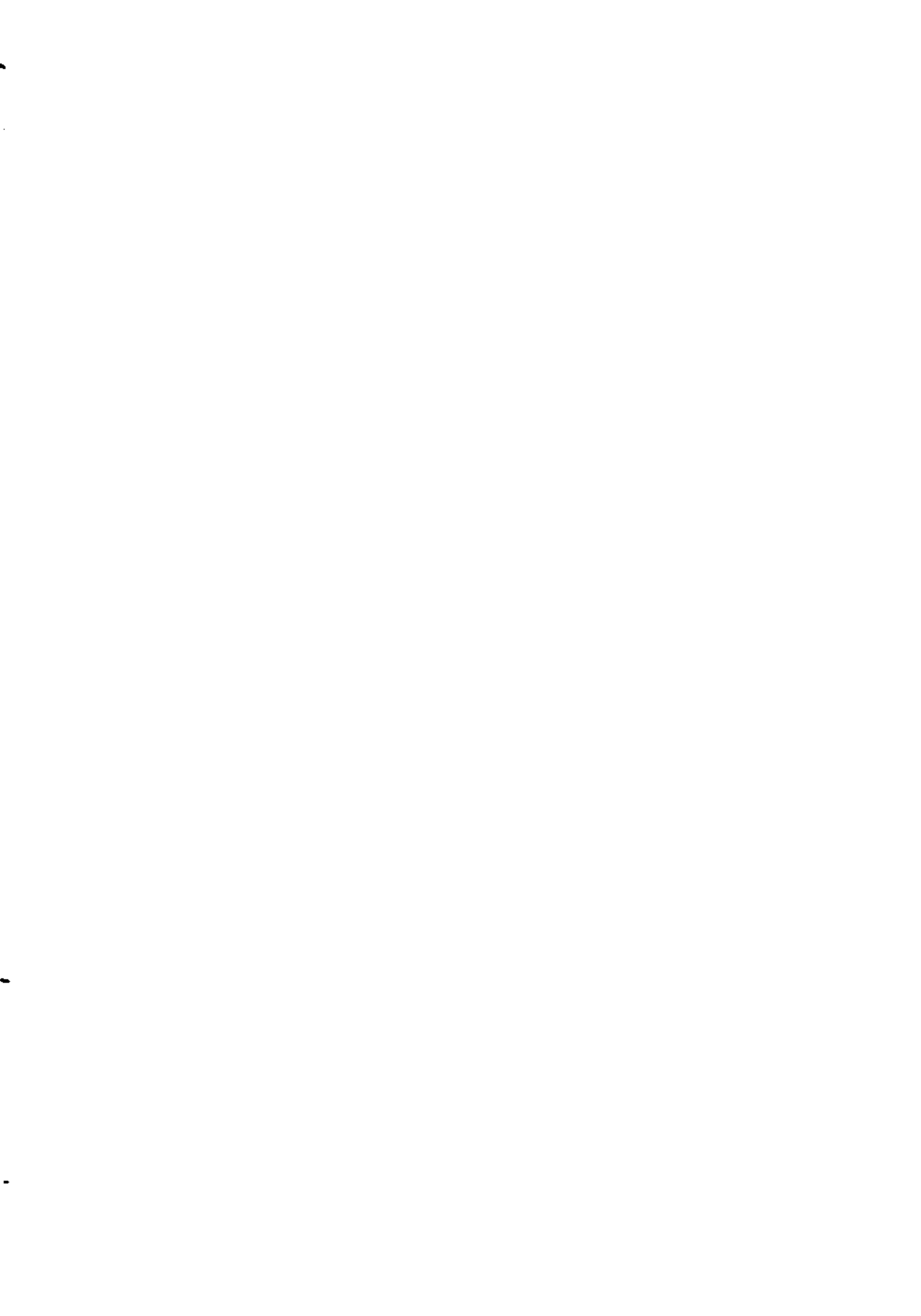
ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝ. ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

- Αγαθόν τί ἐστι. β. ξς'.
 Αγαθότης τί ἐστι καὶ τίνες αὐτῆς
 αἱ βαθμίδες. λ'.
 Αγάπη τί ἐστι. ξη'.
 Ἀδιαφορία τῆς ὕλης τί ἐστι. λθ'.
 Ἀδράνεια τί ἐστι. κ. νόμος αὐτῆς. λθ'.
 Ἀδύνατον πωσαχῶς. ιγ'.
 Ἀθυμία τί ἐστι. πζ'.
 Αἰθιόν τί ἐστι. κα'.
 Αἰώνιον τί ἐστι. κα'.
 Αἰσθήματα διὰ τῶν γνῶσεων ἐγγί-
 νονται τῆ ψυχῆ. νς'. ὑπὸ τῶν
 στοιχείων τῆ ψυχῆ ἐμποιοῦνται,
 ταῖς δ' ἀληθείαις τοῖς σώμασιν
 οὐκ ὑπάρχουσι. νη'.
 Αἰσθητικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς. νε'.
 αἰσθησις, αἰσθημα, αἰσθητικόν,
 αἰσθητὸν, αἰσθητήριον διαφέρου-
 σι πρὸς ἀλλήλα. νε'.
 Αἰσθησις ἀρχὴ τῶν μερικῶν ἰδεῶν.
 δ'. διὰ τῆς ἀφῆς πρώτων ἐγγί-
 νεται ἡμῖν ἢ τῆς ὑπάρξεως τῶν
 πραγμάτων πρώτη ἐννοια· εἰδῶ
 οὕτω καὶ τῆς ἀποστάσεως. ς'. τῆς
 ἐκτάσεως καὶ στερότητας. ἦ. τῆς
 σώματος. θ'. ὅπως αἰσθησις αἰσ-
 θησιν πωγαίνει διδάσκουσα. ε'.
 Αἰσθητήρια πάντα. νε'. ὅπως ἐνεργ-
 οῦσι. νς'.
 Αἰτια εἶ. κγ'. τὸ ποιητικὸν πωσα-
 χῶς κδ'. τὸ τελικὸν ὅπως. κέ.
 τὸ ὄλιγον πωσαχῶς. κς'. τὸ ἰσχυ-
 ρὸν ὅτι πύτ' ἐστι. κζ'. πρῶτος
 αὐτῶν ἐπ' ἄπειρον οὐκ ἔν εἰη. ιι.
 Ἀληθεῖα πωσαχῶς λέγεται. κη'.
 Ἀληθειῶν ψυχῆς τί ἐστι. ξς'.
 Ἀνάμνησις τί ἐστι. ξα'.
 Ἀνακύλισις τί ἐστι. ξα'.
 Ἀναγκαῖον τί καὶ πωσαχῶς. ιδ'.
 Ἄνισον τί ἐστι. ιζ'.
 Ἀνόμωον τί ἐστι. ιζ'.
 Ἀντίδρασις τῆς ὕλης τί μ'.
 Ἀντιπάθεια τί ἐστι. κ'.
 Ἀόριστον τί ἐστι. κα'.
 Ἀπόρρασις τί. δ'.
 Ἄπειρον τί ἐστι. κα'.
 Ἀπόστασις. ε'.
 Ἀρετὴ οὐ κατορθοῦται ἀνευ παθῶν.
 καὶ ὅτι οὐκ ἀπάθεια αὕτη, ἀλλὰ
 συμμετρία παθῶν. πδ'.
 Ἀρχὴ τί ἐστι. γ'. τῆς συνθέσεως.
 τῆς γένεσεως, τῆς γνώσεως, καὶ
 διαφέρει τοῦ αἰτίου. γ'. ἀρχαὶ
 πρώται ἢ ὕλη καὶ τὸ εἶδος. λε'.
 δεύτεραι. λς'.
 Ἀταξία τί ἐστι. κη'.
 Ἄτομος οὐσία τί ἐστι καὶ ὅπως
 εἶη. λς'.
 Ἄγθος τί ἐστι. πζ'.
 Γέλως τί ἐστι. πς'.
 Γενῶσις ἕξει μόνη πᾶς ἰδέας τῆ
 ψυχῆ ἀναπέμπει. ς'.
 Γνώσις ὅπως ἡμῖν ἀνορθοῦται. δ'.
 γνώσις τοῦ ὄντος καὶ τῆς ἀπο-

ἐνεργειῶν αὐτῆς ἢ οὐσία δι. λ. γ.
παι. μς. ὅπως ἀπλή. καὶ αὐλος. μζ.
διαφορὰ πρὸς τὸ σῶμα. μή. ὅτι
ἀφθαρτος μθ'. ἀργὴ αὐτῆς. ν'.
εἰ αἰ νοεῖ. νά. ἀναπαύεται ἐν
ὑπνοῖς. νγ'. δυνάμεις αὐτῆς πέν-

τε. νδ'. ἔδρα αὐτῆς, καὶ διὰ
τῶν νεύρων αἰσθάνεται. νς'. εὐ-
ληλοπάθεια πρὸς τὸ σῶμα. νθ'.
ὅτι καὶ ἐν ὑπνοῖς οὐ γήσυχάζει. κά.
ὠρισμένον τί ἐστὶ. κβ'.
ῶσις. κ'.

НΘΙΚΗ,

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

- α. Τί ἐστιν ἠθικὴ φιλοσοφία, καὶ εἰς τί καταγίνεται.
 ζ. Ὅπως ἐκ τοῦ σώματος τὰ πάθη προκύπτουσι.
 κ. Ὅπως ἐκ τῆς ψυχῆς ἀναφέρονται τὰ πάθη.
 κγ. Περὶ φαντασίας.
 κθ. Οἷων κακῶν ἡμῖν ἡ φαντασία αἰτία γίνεται.
 λθ. Ὅπως ἄντις εὐθυμοίη ἐκ τῆς φαντασίας.
 μ. Περὶ θαλάσσεως.
 μδ. Περὶ ὀρέξεως.
 μέ. Περὶ παθῶν γενικῶν.
 νγ. Περὶ παθῶν ἰδικῶν.
 ξ. Ὅπως ἄντις βουλήν ἐπανορθώσεως λάβει.
 ξθ. Περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

- σα. Περὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν.
 πα. Τὰ πρὸς θεόν.
 πγ. Τὰ πρὸς ἑαυτόν.
 πδ. Τὰ πρὸς ἄλλους.
 υη. Τὰ πρὸς τοὺς παῖδας.
 ρα. Τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς.
 ρβ. Τὰ πρὸς τοὺς φίλους.
 ργ. Τὰ πρὸς τὴν πατρίδα.
 ρδ. Τὰ πρὸς τοὺς εὐεργέτας.

- ρς'. Τὰ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας,
- ρζ'. Τὰ πρὸς τοὺς ὑπηκόους.
- ρη'. Περὶ Ἀρετῆς.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

- ριγ'. Περὶ φύσεως ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ.
 - ριδ'. Περὶ χαρακτήρων τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ.
 - ριε'. Ὅπως ἄντις ἀντικατατάσσεται πρὸς τὰ πάθη, τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ ἐπιπέσει βουλόμενος.
 - ρις'. Ὅτι χριστιανῶ καὶ πλέον ἐξ ἀποκαλύψεως δεδωρηται φῶς πρὸς τὴν τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ ἀπόλαυσιν.
-

Η Θ Ι Κ Η Σ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Τί ἐσιν ἠθικῆ, καὶ περὶ τί καταγίνεται.

§. α'. ΤΗΝ μεταφυσικὴν πραγματείαν, δι' ἧς τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων ἐν γένει θεωροῦμεθα, ἐν τοῖς εἰρημένοις περὶ αὐτῆς λόγοις, ἔωρα ἤδη ἡμῖν ἀπὸ τῆς θεωρίας ἐπ' αὐτὴν μεταφοιτήσῃ τὴν πράξιν· γνῶσις γὰρ ἄνευ πράξεως ἐκπίπτει μάταιος καὶ ἀργύς· ὥσπερ αὐ καὶ ἡ πράξις πολλάκις σὺν οὐδενὶ ὠφεύσασα λόγῳ, τῆς εὐθείας ἀποκλαναθεῖσα, τυφλὴ καὶ ἀγρὴία ἀποσπίνει παντάπασιν ἄμφω δὲ εἰς ἐν συνελθόντα μετ' ἁμμελείας, τὴν ἡδίστην συνέτησεν ἁρμονίαν.

§. β'. Τέλος γὰρ μεταφυσικῆς τελειότης ἐν ὑψηλοῖς καὶ ἀφ' ἑξῆς μένοις λόγοις, τὴν αἴσθησιν ὅλως ἐκτρέφουσιν, ἀνευρεῖν ἐν οἷς τὸ ἐν ἡμῖν κοῦν τελειώσαντες, καὶ τὴν πρὸς τὴν πράξιν ὁδὸν προλαβόντες, ἐπ' αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν μεταβαίνοντες, ὃ ἡ πραγματικὴ φιλοσοφία ποιεῖται μάλιστα τέλος.

§. γ'. Τούτης τοίνυν, ἢ μὲν περὶ τὸ δίκαιον, τίμιον, καὶ καλὸν εἰδικῶς καταγίνεται, φυσικῶς νόμος ἔχουσα· ὃ δὲ τὸ χρησίμου θεωρεῖ, κοινῆ μὲν Πολιτικῆ, ἰδίᾳ δὲ Οἰκονομικῆ ὀνομάζεται· ὃ δὲ τρίτον περὶ τοῦ τί ἐστὶ ἄκρον ἀγαθὸν ἡμᾶς ἐκπαιδεῖν, ἠθικῆ τούτου κέκληται περὶ ἧς ἡμῖν νῦν ὁ λόγος.

§. δ'. Ἔστι τοίνυν ἠθικῆ ἐπιστήμη πρὸς τὸ ἄκρον ἀγαθόν, καὶ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ εὐδαιμονίαν προοδυσσοῦσα, καὶ ἐπὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ ἀφαιεῖσθαι πρόχρησκα ἄκρον ὃ ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ

ἐξοχώτατον πάντων οὐ ἢ ἀπόλαυσις ἢτοι ἐξισούται ταῖς λοιπαῖς ἀγαθοῖς, ἢ ὑπερέχει φανάμα αὐτῶν ἀπάντων (*) διὸ πεπληρωμένης τῆς ἐρέσεως οὕτως, ἀτάραχος καὶ εὐδαίμων ὁ ἄνθρωπος γίνεται.

§ ε. Ἄκρον δὲ καὶ ἐσχάτον πάντων τῶν ἀγαθῶν, οἷον ἢ εὐδαιμονία ἐστίν, ὡς πινες ὑπετύπασαν, ἀλλ' οὐ τυχόντες, καὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῆς ἀπολαύομεν ἅμα ἐστὶ δὲ τοῦτ' οἷον ἄλλο, ἢ αὐτὸς ὁ ΘΕΟΣ, ὡς εἰρήσεται κατωτέρω ρκζ'. (**).

§ ς'. Τοῖς οὖν πρὸς τοῦθ' ὀρμημένοις προσήκει πρῶτον μὲν διακρίνειν τὰ πάθη, ὑφ' ὧν συμβαίνει κατέχεσθαι, ὥστε τούτων, ὅσον οἷον, ἀπέχεσθαι δεύτερον δὲ τὰ κατ' ἕκαστα, τὰ τε πρὸς τὸν θεόν, τὰ τε πρὸς ἑαυτοῦς, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀνθρώπους μαθεῖν, καὶ μαθόντας ποιεῖν καὶ τρίτον, τὸ ἄκρον ἀγαθὸν μαθόντας, ἀντιπαρατάττεσθαι πρὸς τὰ πάθη, σπεύδοντας πρὸς ἐκεῖνο, τῷ ἐξ ἀποκαλύψεως μάλιστα φαντὶ ἐπομένως. Καὶ ἦδε ἡ τρίπλοκος τῆς βίβλου τάξις ἐστὶ ἡμῖν ἐστίν.

Ὅπως ἐκ τοῦ σώματος τὰ πάθη προκύπτουσι.

§ ζ'. Ἐπεὶ τούτων περὶ τῶν παθῶν ἡμῖν πρῶτον τίταται πραγματεύεσθαι τὰ δὲ πάθη ἀπὸ τοῦ σώματος δοκεῖ τὴν γένεσιν μάλιστα εἶναι, εἰπωμεν περὶ τοῦ σώματος πρῶτον, σωζῶν τε ἀνδρῶν

(*) Ὡσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν κλαυμένων, διαφέρων προκειμένων ποσοτήτων χρημάτων οἷον, 10000, 1000, 500, 100, 50, 20, 10, 1, ἕκαστος αὐτῶν εὐχεται τῆς μεγίστης [ποσότητος] τυχῖν, καὶ εἶναι ἀπάσις ἐπιζητῶν οὕτω καὶ τῷ ἄνθρωπῳ, καὶ εἶναι ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσις, τὸ γὰρ τελειότατον κτεσασθαι περιτέλει αὐτὸς γὰρ ὁ Σωτὴρ (Λουκ. 10.) ἐνὶς ἐστὶ χρεία φρασί' Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐμελλεῖσθε. Ἰὴν Πθ. ρβ'.

(**) Οἷον ἄρα ἰσχυρὸν τῆς ἢ εὐδαιμονία, καὶ τὸ ἀτάραχον τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἢ τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ ἀπολαύσις, ἢ πῶς ἢ ἀληθὴς εὐδαιμονία καὶ ἢ κατὰ ψυχὴν γαλήνη καίπετε οὖνεστιν οὐ γὰρ ἰριμύθη τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ, ἢ ὅμως εὐδαίμων; ἀλλ' ἰσχυρὸν τούτου διότι τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ ἀπολαύομεν οὐδὲ γὰρ ἂν λίγατα ἄκρον ἀγαθὸν τούτου, ἰσχυρὸν δὲ ὅλο ἀγαθὸν ἐστὶ ἰσχυρὸν. Ἰὴν Πθ. ργ'.

αἷμα ἐκόμενοι δόγμασι, καὶ ἀπὸ φυσικωτέρων ἀρχῶν ταλκθῆς ἀνι-
γνεύοντες.

§. γ'. Ἴνα δὴ σαφέστερος ἢ ἡμῖν ὁ λόγος ἐξῆς, ἀρκτέον πρῶτον ἀπὸ τῶν στοιχείων, ὅσα γε ἡμῖν ἐν τῇ παρόντι συμβάλλεται μαλι-
στα (*) τῶν γὰρ τοῦ σώματος μελῶν εἰς ὑγρὰ καὶ στερεὰ διακρουμί-
νων, τὰ ὑγρὰ, ἅπε δὴ πλείστον εἰς τὸ ζῆν συμβαλλόμενα, καὶ τὸν
νοῦν παθαίνοντα μάλιστα, ὡς αὐτίκα εἰρήσεται· ἔτι δὲ καὶ τοῖς στε-
ρεοῖς αὐτοῖς ὡς βάσις καὶ ἀρχὴ ὑποκαίμενα, εὐκότως πρῶτα καὶ μά-
λιστα συστηματικὰ τοῦ σώματος εἶναι ταῦτα πρὸ πάντων νομιζέται.

§. δ'. Τριπτὸν γὰρ τι εἶδος ζωῆς ὑφῆντες τῇ ἀνθρώπου ἐνὲν οἱ
φιλόσοφοι, φυσικὴν, ζωτικὴν, λογικὴν, ταύτας, ἐξαιρουμένης τῆς
λογικῆς, τῇ τῶν ὑγρῶν ἐμφύτῳ δυνάμει ἀπέδωκαν τῆ γὰρ τοῦ αἵ-
ματος ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ διὰ πάντων τῶν τοῦ σώματος μελῶν εἰς τὸ
αὐτὸ κυκλοφορία πρῶτον ἢ τοῦ ἀνθρώπου φυσικὴ ζωὴ διασώζεται·
ταύτου δ' αὖ τοῦ αἵματος εἰς λεπτότατόν τι διὰ τῆς σπυραγκώδους
συστάσεως τοῦ πνεύμονος διωλισθέντος, εἰθ' οὕτως εἰς τὸν ἐγκέφαλον
διήκοντος ἐξ ἠθήσεως, μέρος τούτου εἰς ὑγρὸν ἐκκρινόμενον μυελώ-
δες, τὰ νεῦρα ὑπέργεται· καὶ οὕτως ἔστι τὰ αἰσθητήρια καὶ εἰς τὰ
ἄλλα μίλη τοῦ σώματος διήκνούμενον πάντα, τὴν τε αἴσθησιν καὶ
κίνησιν ἀπεργάζεται (Μεταφ. γς.)· τὸ δὲ ὑγρὸν τοῦτο, δοί μὲν ὑγρὸν νευ-
ρώδες, οἱ δὲ νευρώδη ροτῆν, οἱ δὲ καὶ ζωτικὰ πνεύματα ὀνομαζέσασιν·
οἶδε δὲ οὐδεὶς, ὅτι ποτ' εἴη ταῖς ἀληθείαις· τοῦτο, φημί, ἐν ταῖς νεύροις
κατὰ τὸ δέον διανήχόμενον, καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἐξωτερικῆς αἰτίας, ἢ συλ-
πτώματος διακινουόμενον, τὴν αἰσθητικὴν ἡμῖν ζωὴν διασώζει (**).

§. ε'. Πολλὰ τοίνυν συμβάλλεται, ἢ μάλλον εἰπεῖν τὸ πᾶν, ἢ γρη-

(*) Ὁ δὲ λόγος τούτων εὐ μὲ λαμβάνει τῆς φυσικῆς μάλλον ὢν ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἐπι-
τήμασι ἐν πρῶταις ἐπισημασθέντων ἀλλήλαις, καὶ τῆς αὐτῆς κατὰ τὰ πολλὰ περιέχονται
ἀπασαι διασώζονται δ' αὐτίκα ἀπ' ἀλλήλων, ἐπ' εἰς τὸ δυνάμιθα ἕκαστα πάντα σπυρα-
γκοῦσιν τῇ νεί, τὴ ἐπὶ κατὰ κῆν τῇ ἠθικῆς λόγους ἐπισημασθῆν φυσικῶς, ὡς καὶ κατὰ
ἐκείτην ἔχουσι τῶν παθῶν τὰς αἰτίας.

(**) Ταυτίζεται τοίνυν ὁ ἀνθρώπος ταύταις φυσικῆς τῆ τῶν ὑγρῶν κυκλοφορίας καὶ

αις τῶν νεύρων πρὸς τε τὸ τὴν κίνησιν ἐκτελεῖν, καὶ τὴν αἰσθησὶν ἀπεργάζεσθαι, τὴν τε τῶν μυῶν ἐκατέωθεν τάσιν καὶ συστολήν ἐκτελούντων, (Μεταφ. 6.) καὶ τῆς ἀντιλήψεως καὶ ιδέας ἰδρα καθιερμένων· πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἐλέποιμεν τὰ ὁρώμενα, εἰ μὴ διὰ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου ταῦτα πρὸς τὸν νοῦν διήκνοῦντο; πῶς δὲ καὶ τῶν ἤχων ἀκούοιμεν, μὴ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ νεύρου διαπορθμευομένων ἐκείνων; οὕτω καὶ τῆς ὀσφρήσεως τῶν ὀσφραντῶν, καὶ τῆς γεύσεως τῶν γευστῶν, καὶ τῆς ἀφῆς τῶν ἀπτῶν διὰ τοῦ προσήκοντος ἐκάστη νεύρου ἀντιλαμβανομένων, ἢ ἀντιλήψις διήκει παραγρῆμα εἰς τὸν ἐγκέφαλον, καὶ κίθηεν οὕτως ἀρόητω λόγῳ διαπορθμεύεται εἰς τὸν νοῦν. Ἰδε Λογ. εἶ'. Μεταφ. νς'.

§. ια'. Τὸ δ' αὐτὸ αἷμα, ὡς διὰ τῆς χημείας πᾶσιν ἐπικρατῶνεται, ἐκ διαφόρων ἀνομοίων ἀλλήλοις μορίων συνίσταται, φλέγματος, εἰλαίου, ἀλατος, γῆς. Τῶν δὲ μορίων τούτων μηδὲ δυοῖν γούν τοῖς αὐτοῖς τὴν αὐτὴν μίξιν εἶναι, ἄλλων ἄλλοις περισσεύοντων καὶ ἄλλειπόντων, διὰ τῆς αὐτῆς χημικῆς καὶ τοῦτο ὄφλον καθίσταται· διὸ οὐδὲ τὸν σφυγμὸν τὸν αὐτὸν πᾶσιν, ὡς ἴσον, οὐθ' ὅμοιον εἶναι συμβαίνει. (*)

§. ιβ'. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, εἰκὸς τὰς τῶν ἀνθρώπων κρῆσεις μὴ ὁμοίας εἶναι, ἀλλ' ἐν οἷς μὲν κρατεῖν τὴν Χολερικήν, ἐν οἷς δὲ τὴν Μελανχολικήν· καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὴν Λίματώδη κυ-

τῆς κρῆσεως ἐκείνη ἀπὸ τοῦ χυμοῦ διὰ τῶν ῥιζῶν ἐκρῆσθαι, καὶ ἂν ἐπι τὰ ἀκρῶτα αἴμα τε καὶ ὅσα ἀνελκόμενόν τε καὶ ἀναπνεύμενον τῆς δὲ ἀλγῆς αἰσθῆς τῶν ζώων, τῆ ἰσοστάσεως ἐκείνης αἰσθῆσθαι· διαφέρει δὲ τὸ λέγω, οὐχ ἔτι κρῆσινα εὐ συλλογῆται πως, τῆς γε κατ' αἰσθησὶν γνώσεως ἐνυμνήσαντα (Μεταφ. ιε'—ιζ'), ἀλλ' ἔτι εὐ πρόκειται στυγερῶς ἐκείνης ταῦσδε, ἢ ταῦσδε γηγεμμένας καὶ διαδιχουμένας τὰς ἀντιλήψεις καὶ μάλοσ' ἔτι εὐα ἔχουσι τὴν θύλακον, ὡς ὁ ἀνθρώπος, ἐκρυβέν. ἴδε παρὰ μακρῶν. μ. καὶ Μεταφ. ζθ'.

(*) Ὅτι μὲν τοῦ αἵματος τῶ χημικῶν παρὶ ἐχόμενα, καὶ ἀναπνεύμενα, ἔκεισι πρῶτον μὲν φλέγμα, ἔπειτα δ' αἷμα λεπτὸν, μεθ' ἃ παχύτερόν τι κατωφερέ; καὶ ἰσχυροματικόν (ἐφῆσαι ἔχον) μεθ' ὧσδε ἰσχυροματικόν, ἰσχυροματικὸν δὲ τῆς στυγῆς, μάρτυς ἀνεκρετότατος ὁ θυμῶσις Ὀφθαλμῶν. τομ. α. τῆς λογ. ἰατρ. σὺ. 93. ἴδε Αἴν. Πθ. μθ. εἶ' ἢ καὶ κατὰ τὰ γε πρῶτα στυγερῶν.

φύσιν ἐν ἄλλοις δὲ τὴν φλεγματικὴν. καὶ Χοληρική μὲν ἴσιν ἐν οἷς ἂν ᾖ, τε σφλημὸς διὰ τὴν τῶν ἀγγείων στενότητα ὑψύτερος καὶ σφοδρότερος ἢ, καὶ ἡ εἰλαιώδης ὕλη ἀφθονωτέρα πλημυρῆ ἐν τῷ αἵματι. Μελαγχολικὴ δὲ, ὣν ἔτε σφυγμὸς μέγας καὶ ἀραιὸς ἐκ τῆς τῶν ἀγγείων εὐρίτητος, καὶ τὰ γειώδη μέρη θαψιλέτερα περιζέρονται ἐν τῷ αἵματι. Αἱματώδης δὲ, ὣν ἔτε σφυγμὸς διὰ τὴν τῶν ἀγγείων γαύνωσιν μέτριος, καὶ τὰ ἀλατώδη μέρη διενήχεται ἔρθον ἐν τῷ αἵματι. φλεγματικὴ δὲ, ἐν οἷς ὁ σφλημὸς ἡρέμα σφοδρὸς, καὶ τὸ αἷμα φλέγματι καθοράται περικαλυζόμενον.

§. ιγ'. Διαφόρως δὲ ἡμῖν τῶν κρίσεων ἔχουσιν, διαφόρα ἡμῖν καὶ τὰ πάθη, ὡς ἐπόμενα ἐκείναις, ἀνάγκη συμβαίνειν. τῆς γὰρ ψυχῆς πολλαχῶς διὰ τῆς νευρώδους βολῆς ὑπὸ τῶν ἐξωθιν μεταβαλλομένης (ι.), ἐκείνης δὲ ἐκ τοῦ λεπτοτέρου αἵματος εἰς τὸν ἐγκέφαλον διακούτης (θ'), καὶ ἐκ διαφόρων καὶ ἀνομιῶν μερίων ἀνησαμένης (ιζ.), ἔπειτα καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς ταῖς τοῦ σώματος, ὡς εἰκὸς, ἐπιμένα περιζήσιν, ἐκίστη διάφορα γίνεσθαι καὶ τοῦτ' ἔστιν, ὃ ἄλλος ἄλλου διενηνόχμεν· καὶ ὁ γαρκατῆρα προσώπων καλεῖν εἰώθασιν οἱ φιλόσοφοι.

§. ιδ'. Ὁ μὲν γὰρ Χοληρικός, ἄτε θῆ ὑψύτερος ἐν τῷ τῆς τοῦ αἵματος κινήσειως γιγνομένης, ἐπαίρεται τὴν νῦν, καὶ παραγρημιαμιστὸς ἐλπίδων, φιλοτιμίας, σεμνότητος, καὶ σπουδῆς ἐστι· καὶ τελευταῖον, κρίσειως ὀρθῆς εὐμοιρεῖ· ὁ γὰρ ἐλπίδας πλουτῶν, αἰεὶ τὰ μείζω διώκει, κἀντεῦθεν φιλοτιμίας ἐμπίπλαται· ὁ δὲ φιλότιμος καὶ σεμνότητος ἔχεται, καὶ σπουδάζει ἢ τὴν τυχεῖν, ὃ ἐφίεται· τινῶν δ' ὄντα εἰκὸς αὐτῶν καὶ κρίσει ἰσχύειν.

§. ιε'. Ὁ δὲ Μελαγχολικὸς αὐθις, διαβρέωντος αὐτῷ ἐκ τῆς γλαβρίτητος τῶν ἀγγείων τοῦ αἵματος, φρενῖται καὶ τὰ ἐκτὸς φρένων οὐτινοσοῦν· κἀντεῦθεν εἰς λύπην βέπει, πλεοναξία, ἀγροικία τε, καὶ φθίω κρατούμενος, καὶ ἐργατικὸς διὰ ταῦτα καθίσταται μάλιστα. ὅς γὰρ ἂν ἢ φρέων κἀποχος, λυπεῖται, καὶ προσδαῖσθαι τινος αἰεὶ χροῖνει, κἀντεῦθεν ἐπὶ πλεοναξίαν ἐπιβέβηπός· ὁ δὲ τοιοῦτος οἷα ἂν ἐκῶν

ἄλλοτερον ὑπερβαλεῖν ἐαυτὸν ὑπερβαίνειεν ὅθεν τίκεται φθόνος ὁ ἄλλων αὐτῷ αἴτιος γίνεσθαι καὶ ἐντελέειν, οὐδ' εἴτω ἀρέσκει, ρῦθ' αἰτίος αὐτὸν φθεῖ, φροντίζε εὐδέναι ἐξ οὗ ἀγροῦκος ὅπως ἀποκαθί-
σεται.

§. ιγ'. Ὁ δ' αὖ αἱματώδης διὰ τὴν τῶν ἀγγείων χολήωσιν φανερὸς ἐστὶν αἰεὶ, καὶ εἰς ἀφροντισίαν, ἡδονήν, καὶ ἀσωτίαν ἀπεφθέρησεν. αὐτός γάρ, ὡς χαίρον αἰεὶ τοῖς τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ ἐπιτίρπουσι, βλάβως διαβουλεύεται ταῖς ὑδοναῖς ἐξ ἧν, ὡς δὴ μαχομένων τῶν ἄλλων σφαιρότεται, καὶ τῇ φειδωλείᾳ ἀσωτία, καὶ τῇ πρὸς ἀγγείων βροχῇ περιπίπτει.

§. ιδ'. Ὁ δὲ φλεγματώδης, ὡς τοῦ φλέγματος μάστις ἐν τῷ χίματι περισσεύοντος, κωθρός ἐστὶ καὶ ὑπερώδης, βραδύς τε καὶ δυσκίνητος, ὡς οὔτε πρὸς ἀρετῆς λαμπράς, οὔτε πρὸς κακίας ἐπισήμους φαντασίας ἀδυνατῆς ἀναμνηστικῆς ἐπιδείκνυσθαι.

§. ιε'. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐκ τῆς τῶν ἀγγείων, ἐν οἷς τὸ αἷμα μεταφορεῖ, κατασκευῆς ἂν τις εὐκάζει· ταῦ δ' αἵματος ὅμως ἐξ ἀνοητικῶν συνιστημένων μορίων (κά.), ἔπειτα καὶ τὰς κρέσεις καὶ τοὺς χαρακτῆρας ἡμῶν ἐκάστην ἀναλόγως ἔχειν πρὸς λόγον τῆς πρὸς ἐκάστου τῶν μορίων ἐκείνων ἐν τῇ μίξει εὐλημμένης προσύτητος· διαφέρως γὰρ ἐκάστη τῆς μίξεως γιγνομένης, διάφορον ἀνάγκη καὶ χαρακτῆρα ἕκαστον ἔχειν· οὐδ' ἀπαριθμεῖν τούτους βλάβως, ὡσπερ οὐδὲ τὰ εἶδη τῶν χαρακτῆρων, καὶ οὐκ ἐπεὶ μὲν ὄντων τῶν πρώτων φύσει, τῇ δὲ ἀλλήλων ποικίλῃ μίξει παλλακλασιαζομένων ἐπ' ἀπειροῦ. Μετὰ γὰρ

§. ις'. Πρὸς δὲ τοῖτοις οὔτε τὸν αὐτὸν τῷ αὐτῷ χαρακτῆρα διὰ τὸν κιντὸς ἐκταμένειν τοῦ βίου ἐστὶ δυνατὸν, ὡς ταῖς τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὐτὸν συμμεταβαλλόμενον ἡλικίαις· καὶ ἐν μὲν νεότητι, τὴν φλεγματώδη. ἐν δὲ τῇ νεότητι, τὴν αἱματώδη· ἐν δὲ τῇ καθήλικυα ἡλικίᾳ, τὴν χοληρωτήν· καὶ τῷ γῆρα τὴν μελαγχολικὴν τῶν ἄλλων κρατούσαν· καὶ οὐ τούτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔθνων ὅλων διαφόρου· χαρακτῆρῆς ἐστὶν ἰδίῳ· τῆς γὰρ τοῦ αἵματος εὐκασίας λίαν πρὸς τὰ ἄλλα συμβαλλομένης (ψ'), ταύτην δ' αὐτὴν τῆς τοῦ ἀέρος καταστά-

σεως ἀλλοιούτης, διακρίνει τὰς κρίσεις συμβαίνει ἐν διακρίσει συνίστασθαι κλίμασιν· αἷμα δὲ ὑπὸ ἀγωγῆς καὶ ἔκτος συνελθὼς ἐπαντλούμεναι, εἰς ἕτη μεταποιοῦνται (*)

Ὅπως ἐκ τῆς ψυχῆς τὰ πάθη προκύπτουσι.

§. κ'. Ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἴσμεν τὴν ἀνθρώπων συνιστάμενον σώματος μὲν θνητοῦ, ἀθανάτου δὲ τῆς ψυχῆς, καὶ πολλῶν τιμηωτέρας τοῦ σώματος. (Μεταφ. μί. μθ'.) αὕτη γὰρ οὐ μόνον τῶν ἐκτὸς διὰ τῶν αἰσθητερίων ἀντιλαμβάνεται, (Λογ. γ'.) ἀλλὰ καὶ τὰς ἀντιλήψεις σύννοτε προσλαβούσα, καὶ ἄλλας ἐννοίας ἀφηρεμίνους ἀντυποῦται (αὐτόθι. ιε.) (**), ὥς καὶ ἐκ παραβούλης ἀνακρίνουσα, καὶ ἑτέρας ἀληθείας, μιᾶς δεδομένης, ἐντεῦθεν συναγάγει· καὶ ὁ μὲν ἐν αὐτῇ ἀγαθὸν εἶναι δόξει, τοῦτο δὲ ὁ δ' ἂν κακὸν, ἀποτρέφεται· ἢ οὐδενὶ σώματι, ἡλικησοῦν ἂν ἢ λεπτότητα, δυνατὸν ἐνυπάρχειν, ὥς· αὐτὸ τε πρὸς ἑαυτὸ, καὶ ἀπὸ ἐννοίας εἰς ἐννοίαν, βραδίως μεταλλάσθαι ἔχειν· ἐξ ὧν ἀπέντων αὐτὴν τὴν ψυχὴν, οὐσίαν ἀπλήν, φημί, εἶναι οὐδεὶς ἀντερεῖ· τοιαύτην δὲ οὐσίαν, ἀνάγκη καὶ ἀθάνατον

(*) Ὅμοιωτον εἶρα καὶ ἑμὴν, ὅτι φησὶ πως ἐκ τῆς κατὰ τὸ σῶμα συνίστασε εἰ μὲν αἰς ἀργὴν εἶσιν ἔξει, οἱ δὲ πρῶτατι διακρίνουσι· καὶ εἰ μὲν βαρεῖς εἴσιν τῆς καὶ πορεὶ τὸ πῦρ, εἰ δὲ ἥδεις καὶ χαρῆντες, καὶ εἰ μὲν κατωφερεῖς, εἰ δὲ πως αἰς κατὰ σῶμα δυσκίνητος καὶ τέλλα ὡσούτως· ταῖς δὲ ἔξει φανερὴν καὶ τὰς τοῦ περιέχοντος διαφορὰς καὶ τρεφῶν δυνάμεις, καὶ διαίτες τρόπων, καὶ μὲν καὶ ἡλικίαν, καὶ ἀγωγῆς, πλῆξεν ἕσιν συντελεῖν εἰς τὴν τῶν ἀρέσεων ἐπίτασόν τι καὶ ἔφασκεν καὶ ἐκ τοῦ λέγει δὲ, οὐ προάγωγός τε καὶ ταλειωτοῦς ἢ παιδεία, μάλα τε σφάδρα εἰς βουτὸν τῆ ψυχῆς ἐπὶ τὰδε, ἢ ἐπὶ τὰδε ἐγγήνησθαι κράτος ἐγγήνηται γὰρ τὰ φαῖλα πάθη τῆ ψυχῆς διὰ τριῶν ἐσίων, διὰ φαῖλας ἀγωγῆς, εἰ ἀραθῆας, ὑπὸ κατὰ τῆς ἢ ἐγγήνους γὰρ ἐκ παιδῶν καλῶς, ὡς δύνασθαι κρατῆν τῶν καθῶν, εἰς τὴν ἀματρίων αὐτῶν ἰμπύτηται. ἐκ δὲ τῆς ἀμαθίας φαῖλας κρίσεις τῆ λογισμῶ τῆς ψυχῆς, ὡς εἶσθαι τὰ μὲν χαρῆς φαῖλα, τὰ δὲ φαῖλα εἶναι χαρῆς γίγνεται δὲ πῶς καὶ τῆς τοῦ σώματος καχεῖας· ἐγγίλει γὰρ εἶσιν εἰς κατὰ τῆς, καὶ κατωφερεῖς εἰς θερμῆ καὶ ὑγρῆ τῶν κρίσεων. Πύρ. ψυχῆ. σιλ. 286.

(**) Τὰ γὰρ κατὰ ἑαυτὴν ἀπαντα ἢ ψυχῆς εἰς τὸ κρίνειν εἶσα, ἔσα γὰρ τῶν εἶσων αὐτῆς οὐκ ἐξάρκται ἔρπον, αὐτῆς τῆς πρὸς ἑαυτὴν ἰπερκαρῆσα καὶ εἰς ἑαυτὴν σπυῖο σισα, τότε κρίνειν εἶσιν εἶρα καὶ τὸ κινῶμενον. Πύρ. λογ. σιλ.

εἶναι· εἰς τὴν γὰρ ἂν διαχυθεῖν, ἀπὸ τῆς γὰρ οὐσίας καὶ τῆς τοῦ σώματος
αἰσθητικῆς ἐξ ὧν συνετίθη διαλυομένης. Μεταφ. μʹ.

§. κβ'. Τὴν οὖν δύναμιν τῆς ψυχῆς, δι' ἧς μὲν τῶν αἰσθητικῶν καὶ
ἀσθητικῶν ἀντιλαμβάνεται, κρίνει, καὶ συλλογίζεται, νοῦν ἀπο-
καλεῖν ἔξωσαν οἱ φιλόσοφοι δι' ἧς δὲ τὰς προκαταλημμένας τῶν
ὄντων ιδέας κατέχει, ἀνακαλεῖ, συντίθησι, διακρίει, φαντασίαν· δι'
ἧς δὲ τὸ μὲν ἀγαθὸν διώκει, τὸ δὲ κακὸν ἀποτρέφεται. (αἰτ' ὄντα,
ἢτε δοκοῦντα ταῦτ' εἶεν), εἰ μὲν μὲτ' εὐθυμίας τοῦτο κρείττοι καὶ
κρίσειος (Μεταφ. ξβ', ξγ.), θέλησιν εἰδ' ἐκ μόντης ἁρμῆς, ὄρεξιν ὀνο-
μαζώουσιν· ἥτις ἐστὶ κλίσις πρὸς ἑαυτὸς μὲν καὶ ἀλλοτρίως πρὸς τὰ πά-
θη κυβερνωμένη δὲ εἰς τὸ κατὰ λόγον ὑπὸ αὐτῆς τῆς θέλησεως.

§. κβ'. Περὶ μὲν οὖν τοῦ νοῦς, ὅπως τῆς ἑαυτοῦ ἐνεργείας πε-
ραίνει, εἴρηται ἡμῖν ἄλλαχθι (Διογ. δ'). Περὶ δὲ φαντασίας, θέλησεως
καὶ ὄρεξεως, ἃ τε δὲ ἐν τῇ παρόντι συμβαλλομένων διὰ τὸ τὰ πλεῖ-
στα τῶν παθῶν ἐξ αὐτῶν ἀναφύεσθαι μάλιτα, λέγωμεν ἤδη διὰ μα-
κροτέρων, ἐν συντόμῳ εἰπόντες καὶ τῇ Μεταφυσικῇ. ξδ'—ξθ'.

Περὶ φαντασίας.

§. κγ'. φαντασία τοίνυν ἐστὶ δύναμις καὶ νοῦς τῶν τε παρελπίου-
σῶν μάλιτα τὰς ιδέας ἐναργῶς παρυσώσα, καὶ ἐτέρας ἢ τι ἀπ' ἑαυ-
τῆς κατ' ἀρέσκειαν συντιθεῖσα (Μεταφ. ξδ'). ἐστὶ δ' αὕτη οἷς μὲν
καὶ λίαν δραστήριος οἷς δὲ ἀμβλυτέρα. (*)

§. κδ'. Τοσοῦτον δὲ δύναται αὕτη, ὥστε καὶ τὰ μὲν ὄντα ὡς ὄντα
ταῖς τῶν ἀδυνάτων ὄψει παρυσῶν· οὕτω γὰρ πολλοῖς καὶ μάλιτα
τοῖς παισὶ σέλερός περ, ἢ λίθος τυχὸν ἐξηρημένος αἰφνίς φανταίς ἐν

(*) Ἰσχυρῶς δὲ τὴν φαντασίαν τὰς μνήμας διέκλιε τῶ τὴν μὲν ἀμυδρῶς ἀνακαλεῖν
τὰς τῶν παρελπίστων ιδέας τὴν δὲ φαντασίαν, δραστηρώτερον καὶ τὴν μὲν ὡς ἔχει
τὰ πράγματα ἀνακαλεῖν τὴν δὲ, παντοίας τευτέτε συμπάσιον, καὶ τῆς ἀσθητικῆς
αἰσθητικῆς περιτιθέναι (Μεταφ. σελ. 84.) Ὁ δὲ λίνιας (ἢλ κβ') ἀπεδίδωσιν αὐτῇ καὶ
δυνάμεις τίσασα μνήμην μὲν, δι' ἧς τὰς ιδέας κατέχει· ἐκάνησιν δὲ, δι' ἧς ἀντ'
ἐπιτιθέται κρίσιν δὲ, δι' ἧς κρίνει· καὶ εὐροίαν, δι' ἧς συνίσταται.

τυατὴ εἰς στρατιώτην μετέσταν ἑνοπλον· καὶ ἄλλα ἐπιφάνειαι γιγνόμενα αἰτία.

§. κβ. Οὐ γὰρ ἴππον δὲ σύνισμεν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς πολλάκις δι' ὄγλου πολλοῦ καὶ βορῆου πολλῆν μὲν ὁδὸν διανύσαντες καὶ πού τυχόν καὶ παραγκωνισθέντες ὑπὸ τινος, ἀλλ' οὐδενὸς οὔτε αἰθισμῶν ἡσθιμένοι, οὔτε φωνῆς, ὡς ἐν ἐραμίᾳ ἀκηκούστες, τῆς φαντασίας περὶ ἄλλ' ἄττα σπουδαιότερον ἐνασχολουμένης καὶ τοῦτ' ἐστὶ τὸ πάλαι περιεδόμενον, νοῦς ὄρα καὶ νοῦς ἀκούει.

§. κγ. Γίγνεται δὲ ἡ αὐτὴ πολλάκις καὶ αἰσθημάτων αἰτία, μηδενὸς ἀντικειμένου ταῖς ἡμετέραις αἰσθήσεσι προσβάλλοντος ἔξωθεν, οἷα συμβαίνει νοσοῦσι μὲν πολλάκις στρατεύματα βλέπειν, καὶ δαιμόνια ἐμφαντίζεσθαι· ὑγιαίνουσι δὲ, ἀληθεύοντων μὴ ὑπαρχουσῶν ἐκ τινος συμβεβηκότως αἰσθάνεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτοις περιελγεῖν, καὶ πάθη ἑαυτοῖς περιάπτειν μὴ ὄντα· Μεταφ. ξδ. (*)

§. κδ. Ὅπως δ' αὖθις διαίρει καὶ συντίθησι τὰς ἰδέας παντοίας, πράγματέ τε καὶ περιστάσεις πλάττουσα κινητρόπως, μάρτυρες οἱ ποιηταὶ καὶ γραφεῖς, οἱ μὲν μύθους, οἱ δὲ εἰκόνας ἄλλως ἄλλως πολυτρόπως καὶ πολυειδῶς πλαστοποιοῦντες· ὡ γὰρ οὔτε Φειδίε ἐνέφουσεν ἂν οὔτω τὸ ἕσπερες τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀγάλματι τοῦ Διὸς οὔτ' ἂν Σοφοκλῆς τοσαῦτον ἡμῖν τὸ πάθος ἐνῆκε περὶ τὸν τοῦ Αἰκντοῦ θάνατον, καὶ ἄλλος ἄλλῃ, εἰ μὴ σφοδροτάτη φαντασία κατόχημοί ἦσαν οἱ ἄνδρες οὔτοι.

§. κε. Οὐ μόνον δὲ ἐν ταῖς κατὰ φύσιν καὶ δυνατῆς τοιαύτης ἰσχύος τετύχηκεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἰδίους ὄρους ὑπερπλοῦνται, καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὲρ αὐτὴν ὄντα φαντασὰ ἀπεργάζεσθαι, τοῖς τ' ἄλλοις ὕλην περιτιθεῖσα, καὶ ταῖς ὕλικαῖς ἄλλων ἰδιώματα περιάπτουσα, ἀνθρώπων καὶ ζῶα παντοῖα, διὰ τοῦ αἰθέρος ἀριπταμένους, καὶ μονοουχί εἰς

(*) Θεραπειὰς τις, φασὶν ἔσθαι, ὅτι καταπνεύμεν τῆ διασπίνης περιελαίνα, τοσαῦτον πάθος συνίστασθαι, ὡς αὐτὴ πάλαι ἡμέρας κινεῖται γινόμενα, περιελγεῖν, ὡς αἰ αὐτὴ ἐπύχην τὴ σχέση τῆ σφίλια τὴν φλίσα· τσαῦτα γὰρ τῆ φαντασίᾳ τῆ κατὰ φύσιν ἰσχύος, ὡς ἰδίωκα ἔχοντα ἐπὶ ἐν τῷ ποδὶ τὸ σχεδόνον πεπενημένον.

οὐρανοὺς περιεῖσασ ἀφρονουμένους, καὶ θεῖον τὸν ἀπενταχθῆσαν
 ἀπέναντα δεσπόζοντα ἐν οὐρανῷ τὸν ἀπεκρίσσαν ἐπὶ θρόνου καθι-
 μενον, καὶ ἀγέλαος ἀπ' ἀκροῦ οὐρανοῦ ἕως ἕκρου ἀνθρωπομορφους
 καὶ περρωτοὺς διαβέοντας, καὶ ἀρετὰς εἰς γυναῖκα, εὐμειδῆς καὶ κο-
 σμίας καὶ κακίας εἰς αἰσχίστας τῶν ἀντικῶν δεκμοφοῦσα καὶ πλίτ-
 τωσα, καὶ τὰ πρῶτα ἐξ ὧν ἀπέναντων ἡ ἰσχυρὸς αὐτῆς ἐκιδείκνυται,
 ὥστε κλέον τι τοῦ θεόντος προῖουσα, καὶ εἰς νόσους φιλεῖ μεταπί-
 πτειν εἶον, εἰσθεῖον, μωρίαν, ἐνθουσιασμόν, παραφροσύνην, μανίαν.

Οἷον κακῶν ἡμῖν ἡ φαντασία αἰτία γίνεταί.

§. κδ'. Εἰπάτε οὖν οἷα δυνάμει ἡ φαντασία τίτ' ἀπόντα ὡς
 κρόντα, καὶ τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντα, ὡς ὄντα παρίσσει τῇ ψυ-
 χῇ, ἴδωμεν ἤδη καὶ ἄλλως καὶ ὅσων κακῶν ἡμῖν ἡ αὐτὴ αἰτία γί-
 νεται. καὶ γὰρ παρεκλυθῆς, καὶ ἐνοσῆς, καὶ μάλλον κακῶν ἡμῖν
 ἐνοχλῆ, τοῦτ' ἐκείνη, οὐκ ἄλλοθεν ἡμῖν δοκεῖ ἐπιφύεσθαι. εἰ γὰρ τὰς
 τῶν ἀπόντων κριγμάτων ἰδέα, δι' αὐτῆς ἀνακαλεῖ ἡ ψυχὴ ἐνερ-
 γέστατον (κγ'), ταύτης μὴ οὔσης, οὐδὲν ἂν κακῶν ἐκείνη ἐκ τούτου
 ἐγένετο καὶ γὰρ αἰνισαμεν ἑαυτοῖς ὅσην μὲν φρούον ἡμῖν τὰ πα-
 ρελθόντα δεῖν ἐμποῦν, ἐκ δραστηρίου φαντασίας ἀνακαλιζόμενα
 ὅσων δὲ τὰ μέλλοντα, ἀλγεῖν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀσυχῆς ἡμῖν περιστά-
 μενα καὶ θεωρῶ ἐπ' ἑαυτοῦ ἀμφοτέρω παρ' ὧδ' ἐνθεν μὲν τὸ πρὶ
 δύο ἑτῶν ἐπισημασθέντα σχολαρχοῦντα ἐν Βυκουρεσίῳ δράμα ἐκ συ-
 ναροσίας τῶν μισόντων τῆν τῶν νέων Ἑλλάνων βελτίωσιν· ἡ φράξ
 τοῦ ραπέλου ἐκείνου, τὰ κρινίον καταγῆν, τὸ ἑπίον διαρράγῆν, τὸ
 αἶμα καταρρέον, ἡ ταῖς ὄφειν ἐπιδραμοῦσα ἀγλύς, καὶ ὄλω, ἡ σκί-
 τωσις, ἡ κατάκτωσις ἐν μέσῃ τῇ ἀγμῆ, τὸ φοράδην οἰκαδε κομι-
 σθῆναι, αἱ λειποθυμῖαι, ἐσθήθεια φίλων, ἰατρῶν θεραπεία, κρίσις καὶ
 ἀπέγνωσις τῶν αὐτῶν, πᾶν τὸ κῆθος ὡς ἐπ' ὄψιν ἐναργῶς παριτά-
 μενον, παρέττει μου τῆς ἑνας, φρέττειν κακῶν ἄλλοθεν δ' αὐτῶς ἀπὸ
 τοῦ μέλλοντος κινεωμένη ἡ φαντασία, νόσον τῶν ἐστράτην, καὶ τέλος
 πῶς εἶος παρίσσει τῇ ψυχῇ θάνατον προσδοκώμενον ὅσον ὅπως πα-
 ρόντα, στέππειν φάλαγ, θρήνοι συγγενῶν, ἀπυσίαν φειτῆς, καὶ ἀσπί-

ρεσιν πάντων τῶν τοῦ βίου καλῶν, κἀθιερξίν τε τοῦ σώματος ὡς ἐν χωρίῳ σμικρῷ, εὐλάς τε καὶ κνώδαλα, πάντα πανταχούθεν ὀδυνηρά (*). Ἐξελίον οὖν τὴν φαντασίαν ἐκατέρωθεν τούτων, αὐτίκα ἰσομυκί συνεξηρηκῶς καὶ τὰ δαίματα ὥς οὐδ' ἐν οὔτε τῶν παρεληλυθότων, οὔτε τῶν μελλόντων κακῶν ἂν εἴη, ὁ μὴ οὐχὶ ἐκ τῆς φαντασίας τῆ ψυχῆ, ἐστὶν ἐπερχόμενον.

§. λ'. Νῦν δ' ἐξετάσωμεν καὶ τὰ ἐνεσώτῃ· ταῦτα γὰρ ἐκ τῆς αἰσθήσεως δοκοῦσι μᾶλλον ἡμῖν ἐπιφύεσθαι· φαντασία γὰρ ἐπὶ τῶν ἐνεσώτων, ὡς ἂν εἴποι τις, πῶς ἂν εἴη; καὶ ἔχει οὕτως· ἀλλ' εἴτις περαιτέρω εὐλόγητο προΐναι τῆ δεικνεία, εὐρήσει καὶ ταῦτα, καίτοι οὐχ ὑπ' ἐκείνης ἀναφύμενα, ἀλλὰ γούν ἐπαυξόμενα, πρὸς τε τὸ παρεληλυθός καὶ τὸ μέλλον παραθεύτης, καὶ πολλὰς ἰδέας ἐκείθεν εἰς ἐν πρὸς αὐξήσιν συναγούσας τῆς λύπης· καὶ θεωρῶ τούτ' αὐτίς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μηι τραγικοῦ συναντήματός· ἅμα γὰρ τίως κατεργάζετο τὸ κρανίον, ἠσθόμεν μὲν τοῦ πάθους, ἀλλ' ὅσον ἦν μοι τῆς σωματικῆς αἰσθάνεσθαι ἀλγηδόνος, καὶ τὰ πρόντα συνήθως θρηνεῖν· ἐπεὶ δὲ ἡ φαντασία ἤρξατο ἀνκαλεῖν τὰ παρεληλυθότα, τὴν ἐν Βιέννη μετὰ τῶν φιλολογικῶν πίνων ὑδίστην διατριβὴν, τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ὁρμήν, τὴν νικητήσταν τίως πρόσκλησιν τῶν ἐν Βουκουρεστίῳ προύχόντων, ὥστ' ἐπὶ τὰ δε μᾶλλον τραπέσθαι· ἐπὶ δὲ τούτοις (ὁ καὶ μᾶλλον) τῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ ἀγῶνας, τὸν ἐς τετρακοσίους ἐν ὀλίγῳ παρὰ δούξαν τῶν μαθητῶν ἀριθμῶν, τὴν πρόσθεον αὐτῶν, καθ' ἡμέραν παρήχουσαν αἰσθήσιν· Ταῦτά μοι καὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ἐπ' ἄλλοις μοι παριζόμενα ἐν τῇ κλίτῃ, καὶ ἀλλ' ἄλλως

(*) Τοῦτ' ἔρ' ἔν, ὃ εἰπείαι καὶ Ἀξίον παρ' Ἀισχίνε τῷ Σακρατικῷ (λογ. Γ.) ἀποδουρεσθαι πρὸς Σακράτην, παραμυθίαν ὑπ' αὐτοῦ μὴ δυνάμενον δεῖσθαι φασὶ γάρ· « Ἀλλοῦ ταῦτ' ὡ Σάκρατες, καὶ ὀρθῶς μὲ φασὶν λέγειν· ἀλλ' οὐκ εἰδ' ἔπος παρ' αὐτό μοι τὸ δεινὸν γενόμενον εἰ μὲν καρτερεὶ καὶ πικρῶν λόγων ὑπεκρίνεσθαι λελαθίτως· καὶ ἀτιμᾶζονται· ἐντίσχει δὲ δέος ποικίλως περιεσώπτεν τὸν νεόν, εἰ σερπένταται τοῦ δὲ τοῦ φωτός καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἀειδῆς δὲ καὶ ἄπυρος καίσιμα σκεῆματα, εἰς οὐλὰς καὶ κνώδαλα μεταβάλλων.

τῆ πληγῆ ἐπιθέμενα, ἐρέθίζόν μου τὸ πάθος, καὶ τὸ τραῦμα ἀνεξέ-
 ρητον καὶ ταῦτ' ἐκ τοῦ παρελθούτος μένον ἐρημαζόμενος τῆς φαντα-
 σίας ἐπειδὴ δὲ περιελθούσα καὶ τὸ μέλλον ἐν μέρει, παρέστρασε μοι
 καὶ σὺν ἀπὸ τῆς γεωργίας κερτῶν ἀποδοόμενον ἄπικντα, ὡσπερ ὑπὸ
 γαλακτῆς λάβρας ἐπιπασούσης ἀπικειρόμενον λαΐου, ἀλγος ἐπι ἀλγος
 προσέθηκε, καὶ τὸ πάθος ἐδάει ἀφύρατον τασούσαν γὰρ τὰ τοιαῦτα
 σὺν τῆς ψυχῆς ἐκπύεσσον λόπην, ὡστ' οὐκέτι ἰμοίως ἔν μοι τῆς ἀπὸ
 τοῦ τραύματος ἀλγηδόνως μετρίως αἰσθάνεσθαι. Οὕτως σὺν ἐκ τῆς
 φαντασίας καὶ τὰ ἐνεσθῆκε τῶν δεινῶν τῆν ἀσθένειαν ἔχει.

§. λβ. Ἀλλ' οὐ μένον πρὸς τὰ φερούσα τῆς παθῶν τοιαῦτα ἀπερ-
 γάζεται συνήθως ἡ φαντασία, ἀλλὰ καὶ πῆς τοῦ σώματος ἀλγηδύσι
 πλείστην ἐπιβραῖον δοκεῖ ἔχειν εἰς γὰρ τις, φέρ' εἰπεῖν, νόσῳ τινὶ
 ἐναγχος κεκτετακώς, δεινῶς φέρει, ἀδύρεται, θεακλυτεῖ, πρὸς τε
 τὴν τύχην δυσκνασχετῶν, καὶ τὸ πάθος κεταμειψόμενος διὰ τῆς
 ὅτι ἡ φαντασία, πάντα ὑπερχομένα, καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ παρελθούτος
 εὐθύς τὴν ἀπὸ τῆς ὑγιείας ἡδονὴν παρισῶσα, ἀπὸ δὲ τοῦ μέλ-
 λοντος αἰθῆς πᾶν ὅτιον ἐκ τῆς νόσου ἐστὶ προσδοκώμενον, δι' ἐκείνου
 μὲν μείζω τὴν ἐκ τῆς νόσου ἀχάειαν παράγει, διὰ δὲ τούτου ἀπενε-
 κροῖ παντελῶς τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς καὶ οὕτως ἐκατέρωθεν τὴν τε
 νόσον ἀσύρητον, καὶ τὸ ἀλγος μείζον, ἢ ἔστιν ἀληθῶς ἀπεργάζεται.
 Ἄλλος δὲ τις, καίτοι τῆ αὐτῆ νόσου πολλάκις κατασχεθεῖς, ἀλλ'
 ἰθὺς τοῦ πάθους γινόμενος, καὶ οὔτε πρὸς τὸ παρελθούτος, οὔτε πρὸς τὸ
 μέλλον τῆ φαντασία περιηγόμενος, φέρει ἀναγκαίως τὸ πρᾶγμα, φι-
 ριλοσοφῶν, καὶ τὴν ἀπεκλωσθῆν ἀναμένον, οὔτε τὴν τύχην καταμει-
 ψόμενος, οὔτε πρὸς τὰλλα μεμψυμοιρῶν ἀλλὰ πολλὰ γῶς ἄλλως ἀνα-
 κουφίζων τῆ ἐλπίδι τῆς ἀναβρώσεως τῆς ἀλγηδόνως τὴν αἰσθησιν. (*)

(*) Ὅτι δὲ καὶ αἱ κρίσεις τῶν σωμάτων πολλὰ τῶ μέτρῳ πρὸς τὰτα συντείνουσιν,
 οὐδαὶ ἐν κενῶς γίνετο· ἡ γὰρ ἐν τῶν παθῶν ἡ χαλαρὰς τυχὸν διὰ φιλοτιμίαν ἀνευ
 ἀγανακτικῶς πρὸς ὑπεμείνειν, πρὸς ἡ ἀμαρτῆς διὰ φιλοδοξίαν οὐκ ἐν ἀποστάσεως
 τυχὸν ὑπεσταίει.

Ὅπως ἄν τις τῶν ἐκ τῆς φαντασίας κακῶν
θεραπείαν σχοίη εὐρέσθαι.

§. λδ'. Νῦν δὲ σκοπῶμεν καὶ ὅπως ἂν ἔχρηται θεραπείαν τούτων
εὐρέσθαι καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς εἰρημένοις ἡ φαντασία ἦν ἡμῖν, καὶ ἔ-
κατέρωθεν τοῦ χρόνου εἰς τὸ ἐνεσθῆς ιδέας ἀνιαρὰς παρεισάγουσα, καὶ
διὰ τοῦτο πάντων τῶν ἠθικῶν κακῶν εὐρίσκατο ἡμῖν γιγνομένη αἰτία·
οὕτως ἡ αὐτὴ ἀπὸ τῆς κρείττονος ὁρμωμένη μερίδος, εὐρεθήσεται
οὐδὲν ἥττον οἷα τε οὔσα ἀπὸ τῶν παρόντων ἡμῶς ἀνακουφίσαι δεινῶν.

§. λε'. Πρώτην οὖν θεραπείαν ἔχοιμεν ἂν εὐρέσθαι, εἰ ἐν τῇ
δοκῶσιν ἐπισυμβαίνειν ἡμῖν χαλεποῖς, σφαιρόμενοι ἀπὸ τῶν ἔξω,
ἐξετάζομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀκριβῶς, ἀντιπαρεβάλλοντες τὰ ἀπολε-
λούτα πρὸς τὰ εἴθ' ὑπάρχοντα ἡμῖν ἀγαθὰ, καὶ τὰ λυποῦντα πρὸς τὰ
ἠδύνοντα· οὕτω γὰρ ἂν πλείω ἠδονῆν ἐξ ὧν κεκτήμεθα, ἢ λύπην ἐξ
ὧν ἀπωλέσμεν, περιζοίμεθα· καὶ εἰ πάντων ἀπεριζήμεθα, ἀλλ'
ὅτι τοῦ ζῆν μετέχοιμεν ἔτι, αὐτὴ τούτ' ἀνταξίον ἐστὶ πάντων. (°)

(°) Ἀπὸ πρώτης τῆς γνώσεως, ὡς εἶπεν, ἐρημίαν καὶ ὁ πολὺς καιρὸς ἀπέφυγε
καὶ τῆς κακίας ἀπὸ τῆς διαγίγνεται, πρὸς τὴν δευτέραν αὐτὴν τὴν τῆς ἀφαιρέσεως τῶν ἐπιθυμιῶν
ἀνάγκη αἰτία. - Ὁ κύριος ἔδικαιον, ὁ κύριος ἀφαιρέσει ὡς τὸ κύριον ἔδικαιον, οὕτω
καὶ ἔγινετο εἰς τὸ ἔσθαι αὐτοῦ εὐλογημένον· ἐγὼ δὲ γρηγορῶς ἐξῆλθον ἐκ αὐτοῦ κα-
τὰ τὸν καιρὸν, γρηγορῶς καὶ ἀπαλειψομαι. - Πρὸς δὲ τούτοις πολὺ σημαίνει καὶ τὸ δ. γ. κα-
τὰ τὸν Σ. καὶ τὸ μίαν μόνον ζῆμίαν εἶναι ἔγινετο, τὴν τὴν φύσιν ἀφαιρέσει ἀφαιρέ-
σει· Σ. καὶ τὴν δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἡ εἰς Σ. καὶ τὴν δὲ πρὸς Π. ἀπὸ τῆς ἀνακαταστάσεως ἐκείνης
ἐπιφέρει. - Ἄδικον μὲν οὐδαί, ἀδικῶσι δὲ πάντες, αὐτομάτως ἕκαστος ἑαυτὸν ἔδικ-
κῶν ἔματι, τὸ καὶ κακία· ἔδικον αὐτοματῶς ἀφαιρέσει Λιγνίδη τὸ γ. καὶ τὸ
τοῦτο ἔδικον ἕκαστος τὴν σὴν φύσιν οὐδὲν ἀφαιρέσει ἔδικον φιλίππος, καὶ τὸν δὲ καὶ τὸ
λίαν σφαιροῦται οὐδὲν κἀδικῶσι αὐτοῦ τὸ γὰρ ἐπίσταται εὐχ. καίτερον τὸν σὴν οὐδὲν
ἀδικῶν εἰ βάρβαροι εὐ πικρῶς τι δεινῶν εὐ γὰρ αἴδον τὸν καὶ τὸν ἐπίσταται ἔδικον
γ. καὶ σὴν μὲν κἀδικῶν πρὸς γ. καὶ τὸν, καὶ πάλιν εὐκα ἔδικον, ἐπίσταται εὐκα ἔδικον, ἀλλ' ἔδικον
εὐκαὶ ἀδικῶσι, εὐκα ἀδικῶνται εἰ ἀνθρώποι καὶ τὸν ἔδικον τ. φιλίππος κἀδικῶν
οὐδὲν γ. καὶ ἔδικον ἀδικῶντες ἔδικον καὶ τὸν πικρῶν ἀπὸ τῆς ἀδικίας
κατὰ τῆς. Ὅμοιον δὲ καὶ τὸ τὸ ἔδικον (ἔδικον). ἔδικον, εὐκα
τὸν φιλίππον, ἡ γ. καὶ τὸν πικρῶν, ἡ ἀδικῶντες μόνον ἐπίσταται, ἐπίσταται
ἔδικον, ἀρχόμενος ἀπὸ τῶν σφαιροῦται ἂν γ. καὶ τὸν σφαιροῦται, ἐπὶ γ. καὶ τὸν σφαιροῦται κα.

§. λδ'. Δείτερον δὲ, ἢ ἄλλο παραβάλλομεν ἡμᾶς αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἄλλους, οὐ μὲν τι πρὸς τοὺς κρείττους ἡμῶν· ταῦτα γὰρ πλεῖον συμβάλλεται πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας αὐξήσιν· ἀλλὰ πρὸς τοὺς πλείοσι δεινῶς, ἢ ἡμεῖς περιπετυωσώτας (*). Οὕτως ἀφελόντες τὴν μνήμην ἀπὸ τῶν ἀπολωλότων ἐπὶ τὰ ὄντα, καὶ ἀπὸ τῶν λυπούμενων ἐπὶ τὰ ἔτι ᾄδόμενα, τὴν ἀπὸ ἐκείνων ἰδέσθαι ἀπολαύομεν, ἵνα μὴ νεπίοις ὅμοια πάσχομεν· ἐκεῖνα γάρ, εἴτε τι τῶν ἐν γερσὶν ἀθυρμάτων ἀφίλοι, ἀγανακτῆσαντα εὐθύς ἐπὶ τούτῳ, καταρρίπτοῦσι καὶ τὰ λοιπά.

§. λε'. Ἐπὶ ταῦτα μὲν ἔκ τε τοῦ παρεληλυθότος, ἀλλ' οὐχ' ἔτι ταν· καὶ ἐκ τῶν μελλόντων τὴν αὐτὴν εἶδος θεραπείαν εὐρίσθαι, εἴγε μόνον ἀπὸ τῆς κρείττους μερίδος, ὃ ἐστὶ τῆς ἐλπίδος, κοῦχι ἐκ τοῦ φόβου τῆς φαντασίας ἀμνησθέντων χρῆσθαι· πύσοι γὰρ φρονίμως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων, καὶν χρήματα ταῦτ' ἢ, καὶν κτήματα, καὶν τέχνα, καὶν φίλοι, καὶν ὄτιοι, ἕτερα ἀντελπίζοντες, ἀτάραχοι διεγέγοντος· καί τοι καὶ τῶν ὑπεργόντων αὐτῶν πολλοὶ, ἐφ' ᾧ τὸ τῆς ψυχῆς ἀτάραχον διασώζουσιν, ἐκίντοι ἀπέστησαν· ἐν οἷς καὶ ὁ κυνικός ὁ τὸ περιουδόμενον διωκόμενος ἐκείνο, Κράτης Κράτητος Κράτητα ἀφίλοισι εὐεθέρον (**).

ταυτίσιν γὰρ ταῦτα οὐ παραχθῆσθαι ἐν παιδίον σκεπτοῦ καταφυγῆς, ἢ γυναικα, ἐπὶ ἀνθρώπων καταφυγῆς ἀπειθόντας γὰρ αὐτοῦ, οὐ παραχθῆσθαι. Ταυτίον δ' ἔτι καὶ ὁ ὁ αὐτίς ἐπιφέρει παρακαλεῖν (καρμῆ). Μαρτίον· ἐπὶ μαρτῆν εἴπης, ἐπὶ ἀπώλειαν αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι ἀπώλειαν τὴν παιδίον ἀπώλειαν· ἀπώλειαν τὸ χωρίον ἀφθρέθη· εὐεθὺν καὶ ταυτί· ἀπώλειαν ἀλλὰ καλῶς ὁ ἀφίλοισιν· τί δὲ σὺ μάλι· διὰ τίνες σὺ εἶδους ἀπύρτασι· μέχρις ἐν σὺ ἀμνησθέντων ἢ, ὡς ἀλλοτρίον αὐτοῦ ἐπιμαλεῦ, ὡς τοῦ πανδοχείου οἱ ἀφίλοισιν.

(*) Οἷον ἐπὶ τῶν (ὡς φασὶ Πλάτωνος ἐν τῇ περὶ Εὐθυμίας) Ἀρίστητος· χωρίον γὰρ εὐτε ἀπώλειαν καλῶν, ἐπὶ τῶν πᾶν πρᾶξιων ἀμνησθέντων ἀμνησθέντων καὶ ἀμνησθέντων εὐτε σὺ μάλι χωρίον ἐν ἔστι, ἡμῶν δὲ τρεῖς ἀφίλοι ἐπὶ καταλείπονται, ἀμνησθέντων δὲ ἐκείνου, τί οὐκ ἔστι, οὐ σὺ μάλι ἡμῶν ἀμνησθέντων. Καὶ πρὸς Πλάτων· ἐπὶ ὁ αὐτίς ἀπώλειαν ἀμνησθέντων (φύσιν) ὡς Πλάτων, ἀμνησθέντων, καὶ μὴ πρὸς τῶν ἀφίλοισιν ἀμνησθέντων ἀμνησθέντων.

(**) Ἀφίλοισιν δὲ ἐκείνο ἀμνησθέντων καὶ τὸ τοῦ ἀφίλοισιν ὡς ἀπώλειαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ

§. λζ'. Εἰ δέ τις καὶ οὕτως ἀνιάτως ἔχοι τῶν ἀνικρῶν τῶν ἐκ τῆς φαντασίας ἀφίσκασθαι, καλὸν ἂν εἴη καὶ εἰς ἡδονὰς ἀνίστασθαι σώφρονας· αἱ γὰρ μετὰ φίλων ἀσείων ἐν συμποσίαις κοσμιώτεροι διατριβῆι, ἐν πυλωναθροποτέροις χωρίοις, ποταμῶν τε ὄχθαις, καὶ θαλαττίαις ἀκταῖς, ἐν τε παραδείσοις, καὶ σκιαῖς, καὶ σκοπιαῖς λιμνῶν καὶ λιτῶν ἰαριζομένων ὑπερκειμένων, θεάτροις τε καὶ μέλισσιν μουσικοῖς, ἐνθ' αἰὲν ἄλλως προσβάλλουσι καὶ αἰσθήσεων ἀντικείμενα, ταῦτα πάντα πολὺ ἔχουσι τὸ ἀπέγαγόν ἀπὸ τῆς φαντασίας ἐπὶ τὴν αἴσθησιν.

§. λζ'. Καὶ ἃ μὲν ἐς ὧδε εἴρηται, παραγέλωτα ἦν μόνον παρὶ τῶν ἀπροσδοκίως ἡμῖν συμβαινόντων δεινῶν· παρὶ δὲ τῶν, ἐξ ὧν προαιρέσει ἐπράξαμεν, ἢ καὶ νῦν εἴτι πράττομεν, ἡμῖν ἐπιγιγνομένων τίποτ' ἂν φείημεν; χαλεπιῶς γὰρ ἔν τις ἀπαχάγοι τὴν φαντασίαν, ὥστε μὴ λυπεῖσθαι, ἐφ' οὗς ἔφθη εἰς ἑαυτὸν ἰκίον, ἢ εἰς ἄλλον παρανομήσας, τοῦ συνειδότης κεντῶντος διενεκῶς. Εἰ μὲν οὖν τῆ ἀμπερτῆναι, ἐξ οὗ ἡ μεταμέλεια, παρκεινόμεν ἐπι, πειρατέον τὴν ἔξιν ἀποβαλεῖν, καὶ πευθήσεται τῆ γρίνη ἐλέγγυσα ἢ συνειδήσεις· εἰ δὲ παρεληλυθὸς τοῦτο εἴη, εὐδιόρθωτον μὲν δοκοῦν, πειρατέον, ὅπως ἂν δυνώμεθα, τοῦτ' ἰᾶσθαι. ἀθεράπευτον δὲ, ἀναγκάτως ἐστὶν ἀνεκτέον, εἰ μὴ τις διατρέων φρονήτει, ἀλλυθεὶν δυνατὸς εἴη τοῦτου θεραπεύειν εὐρεῖν.

§. λη'. Ἐπὶ δὲ πᾶσι κανῶν τῆς τῶν ἀνικρῶν φυγῆς ἀριότης τε καὶ δικαιοσύνη τὴν ἀργίην μηδὲν πράττειν, ἐφ' ᾧ ἡμῖν μεταμέλεια τίς γενήσεται· ἐστὶ δὲ τοῦτο πρῶτον, εἰ τοῖς νόμοις τοῖς τε γραπτοῖς καὶ ἀγράφτοις ἑαυτοὺς ἀκριδῶς προσκρίμασταιμεν· οὕτω γὰρ οὐκ ἂν ἔχοι ἡ φαντασία πολλάς πολλαχῶθεν παρεῶσα ἀλάστρας, δειματοῦν, πολλῆς ἐκ τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως ἐπιβροσύνης τῆς εὐπροσύνης.

πεθραίναι, εἶδ' ἔφη, θανάτων γενήσας ὅμως διὰ καὶ τὸ τῆς λακείας, ἢ τις, ἢ κατὰ τὴν αὐτῆ πεθραίναι ἐν πολέμῳ τὸν παῖδα, ὡς αὐτῆ μίση, ἢ, ἀντὶ τοῦ παθεῖν τὰ τῶν ἡνικρῶν ἔργα δρᾶν, εἶδ' ἔφη, ἐφ' οὗ αὐτὸν ἔταυ, ἀνάγκη οὕτως αὐτὸν θανάτῳ.

μεγίστη γὰρ ἀρετὴ τὸ ὀφείσθαι πᾶς νόμους. (*) Δεύτερον δὲ, ἢ δὲ
 προσέταται ἕκαστος ἐπιτηδεύειν, πῶς ἐπιτηδεύσει· ἂν τῆ, ἐπιμελῶς
 ἐργαζομένη, ὥστε τὰ ἐπιτηδεύματα καλῶς ἐκείθην πορίζεσθαι, μὴτ' ἀπ'
 ἄλλου εἰς ἄλλο τι μεταβάλλοντες, ἵνα μὴ τὰ μείζω διώκοντες, καὶ
 τῶν ὑπαρχόντων ἐποικνεύμεθα, ἐξ οὗ ἀρρηκτὴν λαβοῦσα ἡ φαντασία,
 οὐ καύσεται ἡμῖν δυνάμεις ἐνοχλοῦσα πρὸς ἑκάστου ἀπίστολος,
 οἴμαι, ἢν ὅ ἐκλήθη ἕκαστος, ἴσῃ, ἐκεί καὶ μινέτω μὴτ' αὐτοῖς τὰ
 μείζω κερταμένους φανταζόμενοι ὡς πλούσιους, ὅσῃ γὰρ πλείονων
 αὐτοῖ γε κύριον τυγχάνουσιν ὄντες, τοσοῦτον μᾶλλον ταῖς φροντίσι
 λαμπραῖς καθ' ἕκαστον μεταμελείας προσέμενοι τὰς ψυχὰς, τῆς εὐδαι-
 μονίας ἐκπίπτουσιν ἢ τις τῶν ἀπαράχῃ καὶ ἐναλγήτῃ ἐφίδρυται τῆς
 ψυχῆς. (λα.) τὸ δὲ πρὸς τὰ πλείω οὐκ ἀποστρέφεται ἐπιθυ-
 μιῶν, ἐστὶ πλείονων ἀρχὴ· αἱ δὲ ἐπιθυμίαι ἐνδείας προὔποσιθάσι πλείο-
 νας· καὶ δὲ ἐνδείαι πολλῶν ἡμῖν θλίψεων καὶ ὀδυνῶν γενήσονται
 αἷται· ὅ ἔστι τὸ κεφάλαιον τῆς κακῆς εὐδαιμονίας. Βλέπετε περὶ τούτου
 Δισγ. Σωκρατικὸν περὶ πλοῦτου.

Ὅπως ἂν τις ἐκ τῆς φαντασίας εὐδαιμονοίῃ.

§. 10. Νῦν δὲ ἴδωμεν καὶ ὅπως ἐκ τῆς αὐτῆς φαντασίας ἐξέ-
 σταί ἡμῖν εὐθυμείν· ὅσῃ γὰρ κακῶν τοῖς κακῶς χρωμένοις αὐτῆ,
 τοσοῦτων καὶ ἀγαθῶν τοῖς ἐκ τούναντίου αὐτὴν διοικῶσιν αἷτιος
 γίνεταί· τίς γὰρ οἶα οἶδεν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἐκ τῶν περὶ ἡλι-
 θύτων, ἔκτε τῶν μελλόντων δὲ ἐκείνης, ὥσπερ καὶ ἡ λύπη ἐγγίγνα-
 ται τῇ ψυχῆ; δεῖ μὲντοιγε τὸν νοῦν ἐγχεῖται ἀποφεύγειν τὰ πρὸς ὀλί-
 γον μὲν εἰς ἡδονὴν φανακίοντα, μετὰ μικρὸν δὲ εἰς λύπην μετα-

(*) Ὅστω καὶ Σωκράτης πᾶς τῆς πᾶσης νόμου ἐαυτὸν προσκρῖναι, καὶ τῆ ἀπο-
 θέσειν ἴδωκε ἕδωκε ἔχειν, ὡς μὲν τὸν ἐκείνη συνειδὼς γενόμενον πονηρὸν διὰ
 πρὸς ἑμαυτὸν τὸν ἱπποκράτη, κείθοντα αὐτὸν συνεκίειν, τὴ ἀπειληθῆσιν ἐστὶν εὐ δα-
 κῆσαι ἀπελογεῖσθαι μετὰ τὴν διαθεσικῆς; καὶ, εἰς αἶσθη, ἐπὶ μίχρη τῶνδε οὐδεν
 ἀνθρώπῃ βρεῖται βέλτιον ἡμῶ βέλτιστον; ἕκαστ γὰρ ἐδωκέν ἐστιν, ἔδειν ἕδωκε; τὴ
 καὶ δικαίως μοι ἔκτε τῶν βίαι βέλτιστον. Σενω. ἄπαλ.

βαλοῦντα· ὅς γάρ ἂν πρὸς ἀμυναν ἐξ ὀργῆς, ἢ πρὸς αἰσχροκέρδειν
 τινα, ἢ ἀπύλαυσιν αἰσχροῦς ἡδονῆς ἀφορῶν, ἤδεται, οὐκ ἐς μικρὴν
 ἔξει τὸ συνειδὸς πολλοὺς αὐτῷ ἀντιπαριστῶν παλαμναίτις. Φευκ-
 τέον τοίνυν τὴν ἀπὸ τούτων φονάκην, καθάπερ τὸν Ὀδυσσεῖα τὰς
 Σειρήνας ἀποίτησιν Ὀμηροῦ· ἀνθαιρετέον δὲ τὰς σιμνάς καὶ τιμίαις
 τίνες δ' ἂν εἶεν αὗται; ἴσασι τοῦθ' οἱ τὴν πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀγούσαν
 βαδίζοντες ἐξ ἀρχῆς· οἶδεν ὁ τὸ κοινῇ ζυγαῖσαν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ
 εἰσηγησάμενος· οἶδεν ὁ καλὸν ἔργον ὄτιόν ἐἰς κοινὴν ὠφέλειαν εἰσ-
 γασμένοσ· οἶδεν ὁ ἐπαρκέσας τοῖς δεομένοις, ὁ δικαιοσύνην ἀσκήσας·
 ὁ τῇ πατρίδι τὰ τροφεῖα καλῶς ἀποτίτας, ὁ τὰς εὔπειπκότητας
 ἀντευποιτίας, ὁ φίλοις βοηθήσας, ὁ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον, ἐν ᾧ ἐκλήθη,
 καλῶς διοικήσας, ὁ τὸ τάλαντον πολλαπλασιήσας, ὁ τοῖς ὀφειλίταις
 εὐσεβῶς ἀφείς τὰ ὀφλήματα· ἴσασι οὗτοι, οἷων ἡδονῶν ἕτετε τῶν
 παρεληληθότων, ἕτετε τῶν μελλόντων ἔργῳ τε τυχεράνηυσιν ἀπολαύον-
 τεσ, καὶ ταῖς μετὰ θάνατον ἐλπίσι πτερούμενοι. Τοιούτων τοίνυν
 ἡδονῶν φαντασίαις, ἧς ἂν ἐθέλη εὐδαιμονεῖν τὴν ἐνταῦθα εὐδαιμο-
 νίαν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐπιμελείσθω εὐφραίνειν.

Περὶ Θελήσεως.

§. μ'. Θελήσις δὲ ἐστὶ δύναμις τῆς ψυχῆς, δι' ἧς τὸ μὲν ἀγα-
 θὸν διώκει, τὸ δὲ κακὸν ἀποτρέφεται· τοιαύτην δὲ οὔσαν, ἐλευθέραν
 αὐτὴν εἶναι οὐδεὶς ἀντερεῖ· πᾶν γὰρ ὅ,τι ἂν γνῶ ἐν τοῖς πράγμασιν
 ἐνὸν ἀγαθόν, ἢ κακόν, αὐτὴ ἑαυτὴν προσδιώρισει παραχρῆμα, ὥστε
 οὐ μόνον τὸ μὲν διώκειν, τὸ δὲ ἀποτρέφεσθαι (καίτοι πολλὰκις συ-
 ναρπαζομένη ὑπὸ τῆς φαντασίας, τὸ δοκοῦν τοῦ ὄντος ἀγαθοῦ ἀν-
 θαιρεῖται), ἀλλὰ καὶ τὸναντίον τὸ κακὸν τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθελίεσθαι·
 ἐλευθέρα γὰρ· καὶ τοῦθ' ἡμῖν εἶη ἂν μάλις πλεονέκτημα πρὸς τὴν
 κτήνη· ἴδε Μεταφ. ξθ'.

§. μα'. Βαθμοὶ δὲ τῆς θελήσεως κατὰ τὸν Σοκράτην (Μεταφ. 99.)
 εἶεν ἂν μάλις τρεῖς· εἰκότως· τὸ γὰρ ἡρόδος οὐτῷ, ἄμ' αἰσθόμενον
 ὄσμησ, ἡδεῖα μὲν ταύτη οὔση ἐνασμενίζει· ἀηδεῖ δὲ, δυσκνασγι-

τα, ἀλλ' οἷατα οὐκ εἶναι ἴδιον ἀν εἰποιμεν ἐθέλειν αὐτὰ, οὐκ ἔστι
 ἀποτρέψασθαι, πῶς γὰρ τὸ μὲν ἕκαστον σωμάτων εἶδος, μή
 τε χρῆσιν τοῦ λόγου ἔχον, κλῆρ γὰρ τοῦ ἀρέσκου καὶ ἀπερέσκου,
 ἢ ἀποτρέψασθαι ἐστὶ τῆς αἰσθήσεως, οὐδὲν αὐτῷ ὑπολείπεται ἴτι-
 ροι. Εἴη δ' εἶναι πᾶσι γε πρώτος βλάβος τῆς τελείας ἡλικίας καὶ
 καὶ νήπιος ἢ μάλλον εἰπεῖν, καὶ τὸν βλάστησιν τῆς αἰσθήσεως, ἀκούσεως
 ἡμᾶς πρὸς τὴν θέλειν, ἢ ἴσως τῆς ἡλικίας, ἢ ἴσως τῆς ἡλικίας, ἢ
 ἢ δ' μὲν. Δύο γὰρ εἶδη τῶν αὐτῶν βλάβος, καὶ ἡλικίας, τὰ
 ἑστὶν τὰ αἰσθητικὰ, καὶ τὰ ἡλικίας, καὶ τὰ ἡλικίας, καὶ τὰ
 ἀπὸ τούτων αἰσθητικὰ, καὶ οἷς μὲν ἡλικίας, μὲν κλημένον,
 καὶ ἡλικίας, αὐτὸς ἀπὸ τῆς οἷς δὲ βλάβος ἔστιν ἔχον, τούτῳ, ἢ
 ἡλικίας ἀποτρέψασθαι ἔστιν, γὰρ ἡλικίας, τῆς πρώτης τῆς ἡλικίας
 γένου ἢ θέλειν κλημένον, καὶ μὲν γὰρ αὐτῶν, ἢ μόνον τῆς αἰσθήσεως
 ἀποτρέψασθαι αἰσθητικὰ ἡλικίας, ἔστιν ἡλικίας, καὶ αἰσθητικὰ, ὅτι ἔστιν
 ἐκ τούτου τοῦ ὑποκειμένου αὐτῶν τυγχάνει προβαλλουσα διὸ οἷς ἂν
 ἀρέσκουται μέλιτα, ἔστιν οἷς δ' ἂν ἀπερέσκουται, τούτῳ οὐ προ-
 σίεται πλὴν καὶ οὐκ οὐδὲν οὐδέ πω ἐκ κρίσεως, ἀλλ' ἐκ μόνου
 αἰσθητικῆς καὶ πᾶσι τῆς βελτιώσεως τῆς κρίσεως ἔστι

ἢ δ' μὲν. Διὸ οὐκ εἶναι ἀρέσκου καὶ ἀπερέσκου τελείαν θέλειν
 εἰποι τις ἂν, εἶναι ἂν τὸ βλάβος συναπαιτῆται, καὶ κρίσιν τινὰ προσ-
 κτήσεται τῶν πραγμάτων. Ἄλλως γὰρ τῆς κτηνώδους ἢ τοιαῦτα
 θέλειν οὐδὲν διαφέρει, καὶ τῶν ἀλόγων οὕτω τὸ μὲν τῆς κρίσεως ἐσ-
 θητικῶν, τὸ δὲ ἀποτρέψασθαι αὐτῶν ἐκ κρίσεως, ἢ τις ἐστὶ παραβολή
 οὐκ ἴδιον (ἀπὸ β.) οὐδ' ἐκ αἰσθητικῶν ἢ δὲ προκατακλιμμέ-
 των εἰς ὁμοιωτικὴν ὁμοίαν. (ἀπὸ β. — οὐδ'), διὸ ἔστι ἂν
 μὲν οἷον τε ἢ διακρίνει τὰ ὄντα ἀγαθὰ τῶν δοκούντων ἐκ κρίσεως,
 καὶ ὅσον ἑτέρου ἑτέρον διαφέρει, ἢ θέλειν ἐστὶ ἀπείλη, καὶ τούτῳ
 αὐτῶν αἰσθητικῶν μόνον αἰσθητικῶν, καὶ ὅσον ἐκ κρίσεως, ἀλλ' ἐκ κρίσεως
 ἐκρίσιν τινος, πρὸς τὸ, ἢ τὸ ἀποτρέψασθαι οἷον, προτιθέντων δύο νό-
 μιματικῶν, ἀργυροῦ καὶ χρυσοῦ, τὸ βλάβος τῶν εἰλητῶν λαβεῖν ἀν-
 τὶ τοῦ τοῦ κλημένον τὸ ἡλικίας ἔστιν, ὡς μὲν κλημένον τῆν χρῆσιν
 ἢ δὲ προτιθέντων τούτων, καὶ τοῦ λόγου κλημένον τῆν χρῆσιν

εἰδώς, ὅτι πλείονος ἄξιος ὁ γουδός, καὶ πλείω οὗτου τις ἐνεῖται, ἔκρινεν ἂν εὐθὺς, καὶ συλλογισάμενος κρείττον εἶναι ἐκείνον ἀντὶ τούτου εἰσθῆαι, εἴληφεν· Τοῦτ' ὅν ἂν εἶη ὁ τρίτος βαθμὸς τῆς θαλάσσεως, τῆς καὶ τῆ τοῦ λόγου χρήσει συμπληρουμένης.

Περὶ Ὁρέξεως.

§. μδ'. Ὁρέξιν δ' ἐνταῦθα καλοῦμεν τὴν τῆς αἰσθητικῆς φύξεως μάλιστα δύναμιν (θ'). ἥτις ἐστὶ μὲν τις ἐκὶ τούτου, ἔ τούτου τὸ αἰσθητὸν· ὃ καὶ τῆς ἀλλοίως τῶν ζώων ἂν εἶη κοινόν, ἐφ' ἣ ὄχουμένη ἢ θέλησις, χαλιναγωγεῖ· ἐκ γὰρ αὐτῆς τὰ πάθη δοκοῦσιν ἀρτῆσθαι (ἡτάφ. ξβ.) ὃ γὰρ τις ὀρέγεται, τούτου καὶ ἀγαπᾷ· ὃ δὲ μὴ, τούτου μισεῖ· ἐνταῦθεν ἄρα προκύπτουσι τὰ ἀρχικώτατα τῶν παθῶν Ἀγάπη καὶ Μίσος, ἐξ ὧν πάντα προγαζοῦσι τὰ λοιπὰ· περὶ ὧν αὐτίκα ἐροῦμεν.

Περὶ Παθῶν.

§. μέ. Ἴσμεν πᾶσα διαφόρως τὸν ἄνθρωπον παθαίνοντα ἐξαιθεῖν. Τὰ δὲ παθήματα ταῦτα αἰσθημάτων ἀποτελέσματα τυγχάνοντα μάλιστα· ἃ μὲν ὧν τῶν αἰσθημάτων γε τούτων ἠδονὴν τινα ἢ μὲν ἐμποικί, αὐτίκα ταῦτα καὶ τὰ, ἀφ' ὧν ταῦτα προέουσιν, ὑποκαίμενα, ἀγαθὰ φαμέν εἶναι· ἃ δ' ἄλλως, ἢ λύπην ἐνίκοιεν, ἄμφω κακὰ (ἡτάφ. ξβ.)· καὶ εἰ μὲν ὅντως τοιαῦτα εἶη, ἀληθῆς ὑπερχοῦσιν ἀγαθὰ, ἢ κακὰ· εἰ δὲ μὴ, δοκοῦντα τικῶντα· ἢ γὰρ θέλησις πωλλάκις τῆς ἀληθείας ἀποπληρωμένη, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν φαντασίᾳ καὶ προλήψει δουλεύει, ἕταρον ἀνθ' ἑτέρου εἰς τοιοῦτον αἰρεῖται. (Λογ. ζ'). (*)

(*) Ἐστὶ γὰρ τις γενομένης πρὸς τὸν αἰσθητὸν μὲν, σικρότατος μάλιστα δὲ, γλαυκώτατος προσώπρου αἰσθημα· καὶ τὸ μὲν αὐτῷ παραυτίκα κακὸν εἶναι κερτατα θέλει· τὸ δὲ δὴ γλαυκώτατα ἀγαθόν, ἐντὶ ἕτερος τυχόν, βαθυτέραν τοῦ νεῦς κερταμένης πύλακα, τὸν κεντὸν περὶ τούτου φρονεῖ, καὶ τὸ καὶ τούτων εἰσθε ἄλλως κακὸν καὶ ἀγαθὸν πᾶσι αὐτῶν ὄντων ἵν' εἶναι μὴ ἀπικταίμεθα, κερτα· ἵον κατὰ τὴ εἶπὸν καὶ χρεῖαν κέρνει τὰ πράγματα· θινεῖται δ' ἄγ εἶναι τὸ εἰκθὸς ἀγαθὸν μάλιστα τοῦ δικαίουτος, ἢ

§ μ'. Ἐκ γὰρ τούτων τῶν αἰσθημάτων συμβαίνει πάνθ' ἡμῖν
 καὶ κατὰ ἐγγίκεσθαι: ἔστι δὲ καὶ κίνησις τῆς ἀμῖν ἐκ τῆς παρα-
 γάσεως τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ κακοῦ δι' ἐκτάκτου σχηματισμοῦ τοῦ αἵματος
 καὶ τῶν ζωτικῶν πνευμάτων ἐγγενομένη (θ'). διττῆς δὲ οὐσίας τῆς
 παραγάσεως ταύτης, τῆς μὲν τῶν ἀγαθῶν, τῆς δὲ τῶν κακῶν, εἰκό-
 τως διττὰ ἔστι καὶ τὰ κατὰ τὴν φύσιν ἐκτικώτατα, Ἀγάπη, καὶ Μί-
 σος (†) ἢ μὲν, ἔφεσις οὐσα τοῦ ἀγαθοῦ τῆ δὲ, ἀποστροφή τοῦ κα-
 κοῦ (**).

§ μ". Ἐκ τούτων τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ Μίσους, πολλά τῶν πα-
 θῶν ἀναφέρεται: τῶν γὰρ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἐκ τοῦ τριμεροῦς τοῦ
 χρόνου ἡμῖν τοιαύτων περισταμένων, εἰ μὲν παρεληλυθότος τινός,
 ἐφερέμεθα ἀγαθοῦ, τοῦτο ἠδὺς καλεῖται: εἰ δὲ παρόντος ἀπολαύο-
 μεν, ἠδονὴ εἰ δέ γε πρὸς τὸ μέλλον ἢ ἔφεσις ἡμῖν ἀποτίνοιτο, ἔλ-
 πῖς ὁμοίως δὴ καὶ τῶν ἐκ μίσους τοῦ γὰρ παρεληλυμένου κακοῦ
 ἢ ἀποστροφή, μεταμέλεια τοῦ δὲ ἐνεστώτος, λύπη τοῦ δὲ μέλλον-
 τος φόβος καλεῖται: εἰ δὲ ποθ' ὦν ἐφερέμεθα, ἢ ἀποσφερόμεθα, τῶν
 μὲν τεύξεσθαι, τὰ δὲ ἀποσφευξέσθαι ἐλπίζομεν, τῶν, δὲ ὦν κτερο-
 θοῦμεν ἂν, παρόντων, θάρρος τοῦτο καλεῖται: εἰ δὲ μὲν, Ἀγωνία
 προῖοντα δ' ἐπὶ πλέον διαφόρῳ βαθμῶ, Εὐτολμία, καὶ Ἀπρόγνωσις
 τίκεται (**).

τὸ μὲν, ἄμα ἔτι, καὶ τίμιον, καὶ χρίσματι εἶναι δεῖ: τὸ δὲ φαινόμενον, ἀνάγκη τού-
 ται τῆς, ἢ πῶν ἐκλιέσθαι. Ἄν. Ἡθ. σ.

(†) Ἐν δὲ τῇ Μικρασιατικῇ (πρ') ἠδονὴ καὶ λύπη ὡς ἀρχαῖα εἰσάγεται ἡμῖν, τῆς
 τοῦ σοφοῦ Εὐρυκίου ἐκτὸς ἀκαταστάτων ἡμῶν οὐκείων, καὶ τοῦ λόγου οὐχ' ἔστι καὶ οὕτω
 ἐπίδησις.

(**) Ὅτι μὲν τὸ αἷμα ἐκτάκτως κινῆται, ἐκ τῆς αἰσθητικῆς μεταβολῆς τῆς χρεῖας:
 ἔτι δὲ καὶ ἡ νευρώδης φύσις ἐκ τοῦ σχήματος τῆς κινήσεως, τοῦ τῶν μελῶν τόπου, τῶν
 κινήσεων καὶ στασιμότητος, κινῆται. Ἄν. Ἡθ. κ. σ.

(***) Μαρτυρηματικὸς ἔσ' ἂν εἴη, ἢ τῶν κατὰ τὴν φύσιν περιγραφῶν, εἴτις ἐπιφέρει
 τοὺς βαθμοὺς αὐτῶν ἀκριβῶς ἀνεπιτόξιν: τὸ γὰρ αὐτὸ κατὰ ἐν ἑκάστῳ βήματι πρεῖον,
 διαφέρει ἂν αἰεὶ καὶ ἀνάγκη αἰσθῶν ὅταν κατὰ τῆς περισταμένης ἡμῶν ἐν τῷ μέ-
 λει, μεγάλων μὲν εἰς ἀπρόγνωσιν ἡμῶν ἀποβῆται ὁ φόβος: μικροῦ δὲ, εἰς ὁμοίαν,
 ἀπειροσύναν, ὀπίσθη, θάρρος, ἀνδρεία, εὐτολμία (Σωκράτης Ἡθ. γα.) δις καὶ Ἀγαπα-

§. μγ. Παύλακις δὲ, καίτοι τὸ ἀληθὲς ἀγαθὸν ἴσιν ἅμα ἰδὺ, καὶ τίμιον, καὶ χρῆσιμον (μεί.), ἀλλ' ὑφ' ἑνὸς τούτων τῆς ψυχῆς, ἢ ἐν χαρακτηρῶς καὶ κρείσσεως ἔχῃ, μᾶλλον παθαίνονται (ιγ'. καὶ ἐξ.ε.), ἀλλὰ ἄλλοῖον ἐνῆκε πάθος· ὅ μὲν γὰρ ἐκ μονομεροῦς ἰδὺ παράτη τὸ ἀγαθόν, τούτῳ εὐθὺς ἐνέφουσι ἡδονήν· ὅ δ' ἀκρίτως ἐπιφάνει ὡς τίμιον, τούτῳ φιλοτιμίαν· ὅ δ' ἐ χρῆσιμον μόνον, τούτῳ πλεονεξίαν ἐντέττειν. (*) Ἐκ δ' αὐτοῦ τούτου αἰτι τῶν κακῶν ἡμῖν παρασκαί, τῷ μὲν τιμῇ μαχόμενον, ὀργάν· τῷ δὲ κροσμίῳ, λίσγῳ· τῷ δὲ ἡδονῇ, ληδίῳ· τῷ δὲ χρῆσιμῳ, φθίνον ἐντίκτι· ὀργίζεται μὲν γὰρ ὁ φιλότιμος τοῖς ἀποστρεφῖν αὐτὸν τῆς ὑπαρχούσης, ἢ μελλούσης τιμῆς βουλομένοις· αἰσγύνεται δὲ ὁ κροσμικός, αἰτινος συναισθάνοιτο τὴν κροσμιότητα αὐτοῦ ἀφαιροῦντος· ναυτιᾷ δέ τις ἄλλος, τῶν ἐναντίων τῇ ἡδονῇ προκλιμένων· καὶ φθονεῖ ἕτερος, ἐπ' ἄλλου μετακτιδόντων τῶν αὐτῷ συμφερόντων.

§. μδ'. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερά αἴτια τῶν κακῶν ἐκ τῶν ἄλλοις ἀγαθῶν ἢ κακῶν συμβαινόντων ἡμῖν παριστάμενα· τὸ μὲν γὰρ παρεληλυθὸς ἢ παρὸν ἀγαθόν, φίλου μὲν, τέρψιν γινώσκει· τὸ δὲ μᾶλλον, εὐνοίαν (χαίρει μὲν γὰρ ἐφ' οἷς τῶν φίλων τις εὐτυχεῖ· εὐνοῶ δὲ, ὅστις καὶ πρὸς τὸ μᾶλλον ἡδέως ἐν ἔχουσι αὐτὸν εὐτυχεῖσαι) ἐχθροῦ δὲ, φθόνον εὐθὺς τὸ δ' αὐτὸ κακόν, φίλου μὲν, ἐκ τοῦ τριμεροῦς τοῦ γρόνου κινεῖ εἰς συμπέθειαν· ἐχθροῦ δὲ, τῆς ἐπιγαίρεκακίαν εὐθὺς ἀναγκάζει.

§. ν'. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλοις δοκαῖ ἐπιπλάσσει· ἀγάπη γὰρ καὶ φῆλος ἐσθότε εἰς Ζηλοτυπίαν συνέρχονται· οἷον ὁ ἅμα ἀγαπῶν τὴν ἐαυτοῦ γυναῖκα καὶ ὑπόπτως ἔχων πρὸς αὐτὴν περὶ σωφροσύνης, οὗτος Ζηλοτυπεῖ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ φθόνος, φιλοτιμία ὑπομιγεί, τὸν Ζῆλον ἐγέννησαν· ὁ γὰρ φθόνων ἐφ' ὅτι ποτέ τινα, καὶ ἴσως

νός (ἐν τῷ ἀπεκριντωμένῳ) μορία φρεσὶ καὶ τῆς μακίας ἔχον τὰ εἶδη . . . οὐ γὰρ ταῦτ' ἐπικρατοῦν, καὶ παρακρίνειν, καὶ λυγρῶν, καὶ μακρῶν· ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ μᾶλλον καὶ ἔττον ἔχεισθαι τῇ νόσῳ ἐνέμακτα ἐστίν.

(*) Ἐντιθέτω ἄρα εἰ τρεῖς μέγιστοι δαίμονες ἐν τῷ βίῳ ὁ φιλότιμος, ὁ φιλόδοξος, ὁ φιλόργυρος περὶ ὧν κίρι λόγος εἰ Κροσμοκράτης, καὶ ἄλλοις ἄλλα συγγέγραπτα.

γενέσθαι ἐκείνου ἐλεουσιώμενος, οὗτος ζῆλον αὐτὸν λέγοιτ' ἄν· καὶ τοὶ καὶ ἐν καλῇ παλίσιας ὁ ζῆλος ἀντὶ τῆς μιμνήσκου ἐλαμβάνεται. Βιταφ. πγ'.

§ νδ. Ἐκ τούτων οὖν δῆλον, ὅπως καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν παθῶν, ἢτοι ἀλλοιοὶ συνεπιπλέσεται, ἢ μεταξὺ, ὡς ἂν ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἢ κακῶν περὶ ἑαυτοῦ ἰσχυρῶς ἔχουσα τὴν, ἔστι παρεκκίπτοντα (μζ' σιγ'). Ἐκείνο δὲ δεῖ εἰδέναι, ὅτι τὰ κατὰ αὐτὸ μᾶλλον κακῶν, ἢ ἀγαθῶν ἔμην αἴτια γίνονται, εἴτις εὖ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ ἐπιτίθεται χρῆσθαι. ἄνευ γὰρ αὐτοῦ τὸ ἄν ἡμῶν ὁ εἶος παντάπασιν ἀδρανῆς ἐν ἀκινήσει· ἢ δὲ ἀδρανῆς αὐτῆς εἴ ἂν εἴη, ἢ παντελῆς κινήσεως ἀπονέκρουσις, εἰ οὖν ἀληθῆς εἴξει καὶ ὡσεὶ τὸ πᾶν τοῦτο κινῆσθαι, τὸ μὴ ἐκ πέρας αὐτῆς ἀληθέστερον γίνονται ἐξ ἀγάπης καὶ μίσους, ὡς ἐκ δύο ἀσπίδων ἀνταλλόντων καὶ ἀνταλοῦντων αὐτῶν, καὶ τὴν ἡθικὴν τούτων οὖν τὴν σύστασιν ἔχειν, οὐκ οὖν σὺ λέγεις ὑποτρέφειν δεῖν τὰ κατὰ ὡς σωστικά; Μάλιστα γὰρ, ὑποτρέφειν μὲν τοὶ γὰρ, οὐ μὲν οὐδ' ὡς οἱ Στωϊκοὶ ἀφαιρῆσαι περᾶσθαι, ἀδύνατον τοῦτο οὖν, καὶ πρὸς τὸ ἀδυνάτω καὶ ἀσύμφερρον ὅτι μάλιστα οὐδ' αὐτὸ παντάπασιν ὑπ' ἐκείνων κρατεῖσθαι· κρατεῖν δὲ μᾶλλον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ὑπαρχούσης φιλότητιν ἕκαστον φύσεως, ὡς ἐπὶ τριτάντης μὲν ἀσπιδος ἄλλης, μάλιστα μὲν ἀκρῶς κωλύοντα· Βιταφ. πδ' (").

§ νε. Πῶς οὖν ἂν ἀμεινον τοῦτου πύχοιμεν: εὐδὲν σε γρηθὶ διδάχθηναί, εἴγε μέρπησαι τῶν περὶ φρονήσεως ἔμην εἰρημένων, ὅπως δεῖ κυβερνᾶν ἐκείνην φρονίμως· ἦν γὰρ τις, ὡς δεῖ, ταύτης κρατήσῃ.

(") Τὸ εἶδος τῆς ζωῆς ἀπλῶς ἐστὶ ἀναγκαστικόν· εὐδὲν δ' ἔστιν τὸ ἀνθρώπου ἰσχυρὸν ἔστι, καὶ ἢ ἀνθρώπου, ἢ μὴ εἰς ὑπερβολὰς ἢ διεκκίπτοντα.

• Ἐπιτίθει γὰρ ἐστὶ τὸ ὀρέσκειν, αἷς τὸ ζῶον, ὅσα μὲν εἰς σύστασιν αὐτῶ καὶ ὀρεστικῶν ἐπὶ συνεπιπλέσεται, ἢτοι ἔχει διττόμεως μεταδιώκει· ὅσα δὲ εἰς φθορὴν φέρειν· καὶ ἐκείνη καὶ ἀποκρίνεται.

• Τὸ δὲ ἀνθρώπου, ὡς νῦν ἐστὶ (Στωϊκικῶς φάναι) ἐν σώματι, πολλὰς μὲν προσηκόντων, πολλὰς δὲ ἀρεκτικῶν, εἰς ἂν αὐτοκτετε καὶ ἀσφαλῶς τὴν σωματικὴν τούτων ἀσφάλειαν εἰς πρὸς ἢ δὲ κατὰ μέτρον, τὸ ὑπὸ τοῦ λόγου ἐπιτιμῶν, διατηρεσθαι πῶς καὶ κινῆσθαι· Εὐγ. Βιταφ. σγ.

ὥστε μὴ παριστᾶν τὰ μικρὰ καὶ ἥττονος ἄξια λόγου, ὡς μεγάλα καὶ τοῦ παντός, ὑπερῖκεντα πέρφρα καταρῖν τὰ πολλὰ, οὕτως ἔξει καὶ τὰ παθητὰ ἐν τῇ οὐκείᾳ γίνασθαι ἐνεργούντα λυσιτελῶς, ὡς ἐκ θείας μοίρας προνοητικῶς πεφρακότες κρατηθεὶς δὲ, καὶ τὸν κώνωσκα λόντα παριστώσῃ τῇ φαντασίᾳ ἀκαλουθήσας, ὁ τοιοῦτος οὐδὲν ἐν μᾶλλον, ἢ τὸ τῆς τραγωδίας ἐπάσειε μέλος.

- Οὐκ ἔστιν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος,
- Οὐ δὲ πάθος, οὐ δὲ συμφορὰ θεηλατος,
- Ἦς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄλγους ἀνθρώπων φύσις.

Ἔτι περὶ παθῶν

§. γγ'. Ὡς ἀρχικὰ τῶν ἄλλων παθῶν τὴν ἀγάπην καὶ τὸ μῖσος ἔφημεν εἶναι (μγ'). ἀλλὰ ταῦτ' οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ ταῖς τοῦ σώματος ἐπεσθαὶ κράσεσιν ἰκανῶς ἡμῖν εἴρηται (ιγ' καὶ ἐξῆς), διαφόρων δὲ ἐκίστοις τῶν κράσεων ἔχουστων (αὐτῆσι). διαφόρων ἡμᾶς ἀνάγκη παθαίνεσθαι (μγ). ἐπειδὴ γὰρ τὸ φαινόμενον ἀγαθόν, πρὸς ὃ ὁ ἀκατάρτιτος νοῦς ὀλισθαίνει συνήθως, ὑφ' ἐνὶ τῶν τριῶν ἐκείνων, ἢ τῷ τιμίῳ, ἢ τῷ ἡδονῇ, ἢ τῷ χρησίμῳ ἡμῖν μάλιστα ἀπαντᾶ (αὐτῆσι), τρία ταῦτ' εἰσὶ τάγε κυριώτερα καὶ ἐπικρατέστερα, πρὸς ἃ ἡ ἀγάπη ἡμῶν ἀποτείνοιτ' ἂν μάλιστα, ἢ Τιμῇ, ἢ Ἡδονῇ, ἢ Κτήσεσιν κώντεῦθεν ἄρα ἀναφύεται ὁ φιλόδοξος, ὁ φιλήδονος, ὁ φιλάργυρος, αὐτός δὲ ὁ τρικέραλος Κέρδιος, ὁ τῶν ἀνθρώπων κατασπῶν εἰς τὸ βράθυρον (*).

§. γδ'. Τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ρηνεύον, ὅτι ἄλλος ἄλλο, γ.

(*) Ἰδε Λινίκιον Ἡθ. εδ. Ὁ δὲ σκέψασθαι ἄξιον ἐνταῦθα, ἔτι καὶ ἐ δὲ θεοὺς τὸν ἰσχυρὸν Χριστὸν περὶ αὐτοῦ βραχέμενος, τοῖς τρισὶ τούτοις περὶ αὐτοῦ ἐχέσασθαι τῷ μὲν γὰρ εἰ νόος εἰ τοῦ θεοῦ, εἰπέ, ἵνα εἰ λάθῃ οὕτω ἄρτοι γίνωνται, πᾶσαι τὰς εἰς ἡδονῆς μηχανὰς διὰ τῆς περὶ τὴν βρώσιν ἐπιθυμίας προσέχουσα, μὴ προσβολῆ τῶν τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκαταστάσας ἀπογίνουσαν τῆ δὲ βίβου βικουσαν κατὰ τὴν φρονησμένην ἐπιθυμίαν τῶ δὲ ταῦτα πάντα σοὶ δώσω τὴν ἰσοπέσον φιλανθρωπίαν εἰσέντησαν ἴδε τὴν μέγαν Ἀθανάσιον λόγῳ εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ ἡμεῖς.

ἀν ἕκαστος ἔγη κρίσεως, ἀγαπᾷ καὶ μισεῖ· ὁ μὲν γὰρ γολιερῶν (ιδ'), ὑπίπερος ἐπιπέρις ἐπιπέρις, πρὸς φιλοτιμίαν ἐπιπέρις μάλιστ'· ὁ δὲ αἰματώδης ((ν')) φαειρὸς ὢν αἰεὶ, καὶ εὐθύρατος, καὶ ἀφρόντιστος, πρὸς τὴν ἡδονὴν εἰσάτως ἐπὶ μάλλον ἐπιπέρις· ὁ δὲ μελάγγολικὸς (ιέ') εὐπείθετος ὢν, καὶ ὑποβόητος αἰεὶ τῆς φροντίσεως, πρὸς πλεονεξίαν ἀπονεύων διατεταλμῆ. Περὶ δὲ τοῦ φιλοτιμίου (ζ'); ὡς ἀδρανούς πρὸς τὰ πάντα δοκῶντος, εὐδένεσι λέγειν· Οὕτως οὖν τούτων εἰς τρία ὑποδιακρινθέντων τῷ λόγῳ, εἴπωμεν χωρὶς περὶ ἑκάστου ἕξτε, ἐπὶ τὸ σαφέστερον τοῦς χαρακτηριστικὰς διεξηγησόμενοι.

§ νβ. Τῆς τρίτης φιλοτιμίας εἰς ἀπεργασίαν τὰ πάντα ἀναριρούτης, εἰκὸς τοῦς φιλοτιμίους μὴδενὸς τῶν ὀφείλων, ὡσπερ δὴ καὶ τῶν κρείττωνων ἀνέχεσθαι τιμῶσι δ' αὐτῶν μόνους, ὡς ἂν αἰσθωνταὶ σφίσι αὐτοῖς εὐνοοῦντας ὑπερφρονούντων δὲ καταφρονούσι τοῦς δ' ὀφείλους παντὶ σθένει περιπέρις ὑπέρις, κατέπερ αὐ καὶ τοῦς ἥττους ἐκόντας ἀέκοντας ἑαυτοῖς ἀειλατρεμένους παραβιάζοντα· πρὸς δὲ τὴν φιλίαν τοσοῦτον μόνον δοκῶσι σπουδάζειν, ὅσον σφίσι αὐτοῖς νομίζουσι ἐπεσθαι χεῖροισιν ἡδονῶν δὲ οὐκ ἂν ἥττωντο, πρὸς τὸ ὑπερίξειν τῶν ἄλλων ἐν λόγοις καὶ ἔργοις διεμιλλώμενοι ἐν τῷ καὶ στήματι σφηνόπυτος ἐξῆθεν αἰεὶ τυχάνουσι περιπέρις, μέγα μὲν ἐπὶ ταῖς τῶν προγίνων λιγυρίαις εὐγενείαις, εἴτερ εἴη τούτο, φρονούντες τῇ δὲ κεφαλῇ μικροῦ δαῖν ἐπὶ τοῖς περὶ αἰσθῶν ἀγαθῶν τὸν οὐρανὸν προσαρῃσόντες, αὐτοῖς πνεύμασι μεταξὺ τῶν νεφελῶν, ὡσπερ οἱ Βοριάδες, τῷ τύφῳ μόνου συμφορέμενοι τοιοῦτοι δὲ ὄντες, καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον ἐπιπέρις ἀπαντα πράττοντες, φιλόπονοι γίνονται, καὶ τῶν ἰδίων ἐπιπέρις, τοῦτε καλοῦ πανταχοῦ ἀντεχόμενοι, καὶ τὴν ἐν λόγοις σφηνόπυτος περὶ πλείστον ποιούμενοι τῷ τε βραδύματι καὶ τῇ περὶ τῶν ἰσχυρισμῶν κοσμιότητι πάντα πάντα προσμαρτυροῦντες.

§ νγ. Ὁ δὲ αὐτὸς φιλότιμος, ὅτε δὴ ταῖς ἐκ τῶν αἰσθῶν ὅτι μάλιστ' ἐσκόμενος τέρψεται, πῆς γ' ἐκ τῆς φαντασίας ἐπατέρωθεν τοῦ γένους παραφορᾶς ἐλεύθερος γίγνεται· πόνοις δὲ καὶ φροντίσει

καὶ ὅτι ποτὲ ἀντίκειται τῷ ἡδύοντι, πολλὴν ἐπιδεδύονταί τὴν θυ-
σείαν· χρημάτων δὲ τισὶν φροντίζει, ὅσον μόνον ἐαυτῷ ἀφορ-
μὴν κεκτήσθαι πρὸς ἡδονὴν, τισὶ μὲν καὶ δόξης καταφρονῶν, ἐν
ἀσελγείαις δὲ καὶ ἀσωταίαις προκαλινδούμενος, μύρων τ' ἀπέζων, καὶ
καρὶ θεάματα καὶ ἀκούσματα τὰ γὰρ πρὸς ἡδονὴν διατρέφων, ἐκ τε
λουτροῦ λιπαρῶν προΐων, καὶ καλλωπιστικῆς λεπταῖς ταῖς ἐσθήσιν διὰ
πάντων σοφῶν· τὰ μὲν πρὸς θεὸν χλιαρῶς, καὶ ὅσον μόνον τὴν φαν-
τασίαν καὶ αἴσθησιν ἐπιτέρπειν, τῆς ἐκ τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς
ἡμέρας μάλιστα κηλούμενος φσματίαις· τὰ δὲ πρὸς ἄλλους πρόχειρος
μὲν εἰς φιλίαν, ἀβέλαιος δὲ, θρασείως μὲν γαργῶν ἐπ' αὐτὴν, θάπτον
δὲ διαρρήγνυμενος, ὑπὸ τῆς τυχεύσεως ἡδονῆς εὐθύς παρενεγγόμενος
πρὸς δ' αὐτῶν προὔχοντας, αἰεὶ θεραπευτικῶς πρὸς δὲ τοὺς ὁμοίους,
ὁμιλητικῶς· πρὸς δὲ τοὺς ἤτιους, συγγνωμονικῶς· τὰ δ' αὐτὸ πάλιν
πρὸς ἑαυτὸν, φεύγειν μὲν αἰεὶ τὸ ποιεῖν, ἀνδραποδισθῆναι δὲ τῆς
τὴν φαντασίαν καὶ αἴσθησιν ἐπιτέρπεισιν ἐπισθαι βούλεται, βραγυ-
μὲν φροντίζων σεμνότητος, τεθρυμμένην δὲ τῷ ἐσθίσματι λίαν τὴν
περιφορὰν ἐνδεικνύμενος, καὶ ῥᾶσα παντός μᾶλλον πρὸς τὸ ψεύδει-
σθαι ῥέπων· ἔστι δ' οὖν πολυειδῆς οὗτος· ἔστι γὰρ αὐτῶν, ἔστι μὲν
ἐν τὰ τῆς Ἀφροδίτης ὄργια περὶ πολλοῦ τυχεύοντος, ἐν
ἀσωταίαις προκαλινδούμενος· ὅς δ' ἂν τῇ γαστρὶ ὀρίζη τὴν ἡδονὴν,
ἐν ἐρώμασι καὶ πόμασιν ἐκβακχεύων· εἰδὲ τις, ἐφ' ἧ ἐπιτέρπειν τὴν
θέαν μόνον ταῖς τοικύταις καταχρητῆται περιργείαις, οὗτος φιλοθεά-
μονι μᾶλλον καὶ φιλοκαλῶ δοκεῖ ἰοικέναι, καὶ οὐ πάνυ τι ἂν εἴη
μεμπτός.

§. ν'. Ὁ δὲ φιλάργυρος ἀθίς χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, κειμυλίων τε
πολυτελέων, γῆς τε, καὶ βουκχημάτων, καὶ συνοικιῶν, καὶ ὅθεν ἂν
χρυσὸς ἐπιφόρῃ ἔστιν ἐρατής· διὸ φροντίζων ἀνάπλευς, ἀνυμπερὶς τε
καὶ σκυθρωπὸς ἰδεῖν, οὐδὲν οὔτε γονέας, οὔτε παῖδας, οὔτε πατρίδα
φιλῶν ὡς τὰ χρήματα, ἀσπακτικῶν αἰεὶ ἐλέπων, καὶ τοὺς δακτύλους
ὑποκινῶν, τὰ θ' ὑπάρχοντα θεωρῶν καὶ τὰ μέλλοντα αἰεὶ προσγενήσει-
σθαι λυγρίζόμενος· διὸ φειδωλῶς καὶ τῆς ἀναγκαιότητος ἔστιν ἀναλδο-
σκι· πρὸς δ' οὖν τῆς ἡδονῆς ὑπερρυπτικῶς λίαν ἔχει, ἐν αἷσθιν μάλιστα

οὐκ ἀναλώσει δόξης δὲ οὐ τοσοῦτον ἔστιν ἐραστής, πλὴν εἰ μὴ τῶνος
 ἐκείνου ὁσφραίνοντι κέρδους. Ἰσχυροῦν ἄρα καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον θε-
 ραπείας τοῦτο τέλος τὰ γε πολλὰ ποιῆται, ἐξωτερικῶς αὐτῇ μάλ-
 λον καὶ δεισιδαιμόνως προσκείμενος τὰ δὲ πρὸς ἄλλους αἰεὶ φθονε-
 ρός, καὶ δύσκολος, φιλικὸς μὲν, ὅταν ἀν' ἑαυτὸν προσγένηται κέρδος,
 οὐ γινώσκοντες πρὸς τοὺς ἀνθρώποις καθήκοντων ὀλιγωρῶν
 καὶ ἀγνούμενος μὲν τοῖς κρείττοις, φθονῶν δὲ τοῖς ὀμοίοις, τοῖς δὲ
 ἡττοῦς πρὸς τῷ μηδέποτε αὐτοῖς χάριν ἠντινοῦν κατατίθεισθαι, καὶ
 αἰδοῖα ἑαυτοῦ ἀπαλλάττειν περὶ οὐ καὶ Πλούταρχος, οὔτε παρὰ νε-
 κροῦ, οὔτε ἐπιπέσει, οὔτε περὶ φιλαργίας χάριν δεῖν ἐπιζητεῖν πρὸς
 τοὺς πτωχοῦς οὔτε πρὸς ἑαυτὸν ἀπέχεσθαι τοῦ μὴ ἀδίκος εἶναι, αὐτῇ τῇ
 ἀφίσει ἀντικαλίσσον ἀεὶ, πόνοις δ' ὑπερβαλλουσίν' ἀπαγγόμενος, καὶ
 ταῖς ἄνω καὶ κάτω ὑπὲρ μὲν πορείαις, ὑπὲρ δὲ φροντίσι κοπιούμενος
 δὲ ἀκερῆκελον καὶ ἑδδακρὸν μετέρχεται βίην, γλίσχρως σιτούμε-
 νος, κενυχρῶς τε κραισκαλέμενος, καὶ ἐπιτροχῆ καὶ κατεσπιυμένα
 τῷ θαδίσματι προῖον, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ ἑαυτῷ ἀπαρίσκων (*), ἐξ
 ἧσιν ἅπλητος τῆς ψυχῆς ἐκπίπτει περὶ τὴν κτήσιν ὑπερβαίνει ἐπιθη-
 ρμῶν (**).

(*) Μερὴ μὲν τῆς κακίας τὰ εἶδη, ἐν δὲ τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ἑαυτῇ ἀπαρίσκων γι-
 νησκει δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ψυχικῆς ἀκρασίας, καὶ τῶν ἀτόμων ἐπιθυμιῶν, ἢ εἴτε ἐν-
 τυχῶν μὲ τολμῶντας γὰρ, ἢ οὐκ ἐπιθυμῶντας, ἢ μὴ ἐπιτυγχάνοντας, καὶ ἐπιπέσει εἰς
 χαίρομενος, ἔρχεται φεί καὶ εὐμετελέπει διακλαδοῦσα, ὅπου ἐξ ἀνάγκης σημαίνει τὴν
 τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν ἑκπεριμέναις διὰ βίου γὰρ ὅταν μετέωρη, καὶ τὰ εἶμα καὶ δι-
 οχητῆ ἑαυτῶς ὑπεπέσει καὶ ἀλλήλωντα εἰς, ἀφελούτων αὐτοῖς γινόμενων τῶν
 πόνων, ἀλυσιτελῆς ἐκπεριμέναις ἀσχύνη, οὐδ' ἀλγῶσι, διότι οὐκ ἔλα προέλοντα, ἀλλ' ἐπὶ
 ἀπίσχυρον τότε δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν κενυμένων, μεταμέλαι σπνήνη, καὶ τῶν ἀμετῶν
 ἄνεος, ὅτε κατὰ τὴν ψυχῆν εὐμετελέπει σίλος, μὴ ἔχουσαν ἐκπίπτει ἐπὶ τὸ πῆμα. (εἰδὲ
 γὰρ κραισκαλέει, οὐδὲ τυχῶν τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν ἑκπεριμέναις) ἔτι τοῦ βίου παρὰ τῶν. ἔρα
 χμῆς ὑπερβαίνει, καὶ ἢ ὅτ' αἰεὶ ἀπίσχυρον ἐπιθυμίας ἐπίνομεν τῇ ψυχῇ αὐτῶν
 νάπη καὶ ἀρκαχονία, καὶ τῶν ὑπερβαίνει ἄν. Ἡδὲ τῆ'.

(**) Μίτη μὲν τὸν τρίτον τὸν περὶ εὐδαμονίας μου λόγον ἐν τῷ Σερμῶν, καὶ τῶν ἐν
 τῷ Σαλαρτικῷ Δίοντι μοι Κοσμηκράτορας, ἐν ἔχουσαν ἐκπίπτει λαμπροτέρου καὶ πιστομέ-
 τῆς ἀναλίσκονται τῶν τῶν κραισκαλέει χαρακτῆρας.

§. νη. Οὗτοι τοίνυν οἱ τοῦ φιλοδύου, φιλοδύου, καὶ φιλαργύρου εἰσὶ χαρακτῆρες· ὢν ἄλλος ἄλλου οὐδεὶς ἀνεκτότερος· ἔτι καὶ ὢν ὁ φιλάργυρος χαλεπώτερός τε καὶ ἐδουλώτερος εἶναι, ὡς ἔχιστα συναδῶν τῷ κοινωνικῷ εἶναι, εἴπερ ἀμίκτως τῶν ἄλλων ἔχει· οὐ γὰρ ἂν εὔροι τις οὐδένα τῶν εἰρημένων ἀμικτον οὔτε τῶν ἄλλων κίμπαν, ἀλλὰ καθάπερ τῶν κράσεων, ἐξ ὧν πηγάζει πρῶτως τὰ κατὰ (γ'), ἀμίκτως τῷ οὐκ ἔστιν εὔρειν οὐδεμίαν ἐνοῦσαν (ιβ. ιθ'), οὕτω καὶ κακίαν ἄτεραις κακίαις ἀμέτοχον χαλεπὴν ἐνυπάρχειν· καὶ τοῦτο ἔστιν, ἢ μῖξις, δι' ἣν χαλεπῶς ἂν τοὺς χαρακτῆρας διαγινώσκωμεν· ὥσπερ γὰρ ταῖς κράσεσιν, οὕτω καὶ ταῖς ἐξ αὐτῶν πηγάζουσιν κακίαις πολλοὶ τινες ἐνορῶνται εἰσθιμένοι. (*)

§. νθ. Οὐχ ἥττον δὲ πρὸς ταῦτα συμπάλλεται καὶ ἡ φιλαυτία πάθος καὶ τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ὀλεθριώτατον· καὶ τὰ τὸ ἐκυτὴν ἕκαστον ἀγαπᾶν φύσει γ' ἄκρως ἐνυπάρχει καὶ σωτήριον ἔστι, πρὸς τε τὰ ἀγαθὰ ἀγωγόν, καὶ τῶν κακῶν γιγνόμενον ἀποτρέπικον· μίγρις ἂν ἐντὸς τῶν ὄρων τυγχάνη σωζόμενον· πρὸς τε γὰρ τὴν συντηρεῖσθαι ἡμᾶς ἀφορᾷ, καὶ τὸ τελειοῦσθαι σπεύδει περιποιεῖν, ὢν μὲν ἡμῖν δεῖ πρὸς τὸ ζῆν, προθύμως φροντίζοντας, καὶ τὰ βλαπτικὰ ἀποφεύγοντας, τῶν δὲ πρὸς τὴν τοῦ ἀμφοτέρου τελειότητα καὶ ἐελτίωσιν συντεινόντων ἐπιμελουμένων· εἶναι δ' ἂν μέγιστα τελειωτικὰ κατὰ γὰρ τὸ γενικώτερον, ἀσκήσεις μὲν τῷ σώματι, παιδεία δὲ τῇ ψυχῇ· ἔπειθ' ἂν ὁμοίως τις ὑπερβῆθαι αἴρη κίβδα, καὶ ἔξω τῶν ὄρων γινόμενος, πέρα τοῦ δικαίου φιλεῖ ἐκυτὴν, τὴν ἐαυτοῦ ἀγκυρὰν εἰς φιλαυτίαν μετέβαλε, καὶ τὸ ἐκ φύσεως πρὸς συντήρησιν δῶρον εἰς δὴ λητήριον κατὰ τῆς φύσεως μεταστρέψασεν· ἀνάγκη γὰρ τὸν τοῦ πάθους τουτουῦ ἥττηθῆντα, ἐνὶ γυνὴν οὐκ ἔστιν ἄλλο τι τῶν τριῶν ἀλαστέρων ἐκείνων γενέσθαι ἀλώσιμον (γ'), ἐνθα τὶ τῶν κακῶν ὁ ἄλλος οὐχὶ πείσεται, ταῖς ἀνωμαλίαις αὐτοῦ τῶν φαντασιῶν συμφορῶντος; ποίαις

(*) Οὕτως ἀμάλει μιμημένα τῆς ἡδονῆς ἢ φιλαυτίας· πολλὰ καὶ τῆς ἀμικτῆς τὸ πρὸς σωματικὰ ἐπιδύεται, τῆς μὲν φιλαυτίας τὸν ἡδονῆν, τῆς δὲ ἀμικτῆς τὴν φιλαυτίαν εἰς μετριότητα ἀνακλιούσης. Δίν. ἑθ. καὶ. σκα.

δε καὶ πόσις εἰ πεῦται ταῖς τῆς συνειδήσεως μέτρῃν, καὶ
 κούνηται, τῆς οὐρανῶν ἐπιπέδῳ πράξεις τῆς ὀρθῆς λόγῳ καὶ τῷ καθήκοντι
 συνειδύτις ἀντιδρασκῶσαι. Εἰ δ' αὖ ὑποβείημεν, μὴ ἂν τὸν γούν αὐ-
 τῶν ἐφ' ἑαυτὸν δύνασθαι γρίφασθαι, ἀλλὰ τὴν συνείδεσθαι ἀπονεμι-
 κρωθῆναι παντάκτασι, τὸ ἂν εἴη εἰσὸς τρυφῶτον, εὐχόμενον, ὥστε
 εἶναι τῆς δόξης, ἢ τοῦ πλεόντου, ἢ τῆς ἡδονῆς δύνασθαι ἰκανῶς ἀποσεί-
 σθαι, οἴασι δὲ εὐδαιμονίας ἐκείθην πειρασθῆναι αὐτοῦς ἀπεργάσασθαι,
 οὐ γὰρ ἂν εἰσὸς εὐδαιμονίας, ἴσῳ τῷ ὀρθῆς καὶ οὐδέτις ἐμπέπλησται,
 εἰ εἰς νυκτίαν περιέσεται τελευταῖα τῶν κόνων, ὃ δὲ πλεόντων ἀνιερῶ-
 τάτων· νῦν μὲν γὰρ, κίετοι τῆς ψυχῆς ταπεινῆς καὶ τελειοῦτας
 κακοῖς ὑπερδυσχερῆς, ἀλλ' οὐκ ἂν συνειδῆεν οἷ γε πλεῖστοι συνε-
 γόμενοι τούτοις οὐδ' ἂν πεισθῆεν βελτίως ἀλλοιώτατοι εἶναι· τοῦ δὲ
 θανάτου πόθ' ὑπερον αὐτοῖς ἐπιστήσεως, καὶ οἷς αὐτοῖ ἴσῳ, ὡς
 θεθαίους ἀγαθοῖς οὐκ, προσκείμενοι, ἀποκρούσας αὐτοῖς, τότε δὲ
 τότε μηκέτι πιστεύοντες, ἀλλ' αὐτοῖς ἐπιβλέποντες ὀφθαλμοῖς· οἷα
 πεπράχῃσι, καὶ οἷα αὐτοῖς περιμένει, τίνας ἂν γένοιντο ὀρώντες ἐκυ-
 τοῦς πάσις ὑγιῶς περὶ μυσθίας ἐξεργηθῆναι, τῶν μὲν πρῶτων ἀφαι-
 ρουμένων, τῶν δὲ μελλόντων δεδωρημένων, ὡ, οἷα πλεθῶς τυττοῖς
 τὰ τῆς ψυχῆς καλασθήσῃ! (*)

Ὅπως ἂν τις βουλήν ἐπ' ἀνορθώσεως λάξοι.

§. ζ'. Ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς ἴσῳ τὸν ἄνθρωπον συνιστάμενον
 διττὰς ἄρα καὶ τὰς νόσους αὐτῆς, τῆς προσκεύσεως ἑκατέρῳ, συμ-
 θαίνειν, καὶ τοῦτο περὶ μανθάνειν· ἀλλὰ τὰς μὲν σωματικὰς
 ὅπως δεῖ θεραπεύειν, αὐθὲν ἐστὶ μαθεῖν δυσχερῆς, διαίτη γινώσκοντος
 τε τῆς προσκεύσεως, καὶ τῶν σιτίων προσφερομένων τὰ εὐπεπτότερα,
 καὶ εἴτις καὶ παρὰ τῶν ἰατρῶν ὄντας, μηδὲ ταύτης ὀλιγοροῦντας,
 φάρμακά τε προσφερομένους, καὶ περιττώματα δεχόμενος πρὸς

(*) Τί δὲ πρὸς εἰ μὲν τις τῶν ἀνθρώπων βελτίως, οἱ δὲ καὶ πᾶσι χαλαρῶς τὰν ἐπι-
 γὴν θάνατον ἐργάζηται, εἴρηται ἴσῳ ἰκανῶς ἐν τῷ Κοσμοκράτορι· Δισκ. σελ. 116.

τιχρίαν ἐπαναλήψιν τῆς πρεσβείας τῶν μακάρων ὑγείας· τὸ δὲ λαθεῖν βουλήν τοῦ φυγεῖν τὰς κακίας, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς ὑγίαν ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐπανορθώσασθαι νόσων, τοῦτο δοκιεῖ δυσχερίστατον, καὶ μάλιστα τοῖς τοῦ σώματος μὲν πλείστην πεποιημένοις φροντίδα, τῆς δὲ ψυχῆς οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν πρόνοιαν ποιούμενοι· δεῖ δὲ ἐπιχειρημάτων ἡμῖν, δι' ὧν ἐγεροῦμεν τὴν ψυχὴν, τὴν οὕτω ταῖς κακίαις ὑποδύχμιον γεγонуῖαν εἰς τὸ τοιαύτης αὐτὴν ἐπιλαβεῖσθαι προθέσει, ὥστ' ἐν οἷς ἴστιν ἑαυτὴν ἐξετάσασαν, βραδίως ἐθελῆσαι καὶ τῶν νόσων ἀπαλλαγῆναι.

§. ξα'. Πρῶτον τοίνυν ἔστω ἡμῖν αὐτὴ ἡ συνείδησις· ἦτις οὐδὲν ἐστίν, ἀλλ' ἡ ἐξέτασις αὐτῆς τῆς ψυχῆς, εἰ ἂ ἐξῆθῃ πρόξασα, τῷ φυσικῷ νόμῳ, ἢ τῷ γραπτῷ τυγγέροι συνάδοντα· νόμου γὰρ μὴ ὄντος, οὐδὲ συνείδησις εἴη· πρὸς τί γὰρ ἂν ἡ ψυχὴ, ἂ ἐπραξῆ παραβάλοι, ἢ ἐξη διαγιγνώσκειν ἀγαθὸν καὶ κακόν; καὶ πῶς ἂν εἶεν ἠθικῶς πράξαις ἀγαθῆ, ἢ φαῦλαι αἰ μὴ πρὸς κανόνα τὸν νόμον ἀπειθουμέναι; σὺνισμεν γὰρ ἡμῖν αὐτοῖς, ἐφ' οἷς παράνομόν τι ἴσμεν πεπραγμένον, ὑπὸ τῆς συνειδήσεως σφοδρῶς ἐλεγχόμενοι· τὸ δὲ πέθος τοῦτο καὶ οἱ ποιεῖται ἀξίως θυλάσαι βουλίμην, ἐρινύας ἐπλάσαι καὶ Ποινὰς, καὶ ἄλλα ταῖς ἐξαμαρτάνουσι παριστάμενα δείματα· τί γὰρ τὸν Ὁρέσθην ἐδίωκε; τί δὲ καὶ Ἀλκμαίωνα εἰς εὐρεσίαν τῆς ἐπλάσαι, ἐν ἡ κατακρήστη, ἢ ἡ συνείδησις; Ἐντεῦθεν ἄρ' οὐδὲν ἂν εἴη συνείδησις, ἢ τοῦτ' αὐτὸ ἡ συλλογισμὸς· οὐ ἐν μὲν τῇ μείζονι ὁ νόμος ἐστίν· ἐν δὲ τῇ ἐλάσσονι, τὸ ἔργον αὐτῆ, περὶ οὗ ἡμῖν ἡ ἐξέτασις· ἐν δὲ τῷ συμπεράσματι, ἡ γνώμη αὐτὴ ἀπαντᾷ. (Ἄιν. ιη.) οἷον, βουλίμηνος κακῶς ποιῆσαι τινα, ὁφείλω πρῶτον συλλογίσασθαι οὕτως,

Τὸ κακῶς ποιεῖν τινα κωλύει ὁ νόμος,

Ἀλλ' ἐγὼ βούλομαι τοῦτο πράξαι,

Ἐγὼ ἄρα ἐναντία βαίνω τῷ νόμῳ.

κἀντεῦθεν συνάγῃ, ὡς οὐδὲν ὠδύνα ὠδύμιᾳ προφάσει κακῶς δεῖ ποιεῖν· συλλογιζόμεθα δὲ οὕτω περὶ τε τῶν παρεληλυθότων καὶ τῶν

μελλόντων, τῶν μὲν, πρὸς ἐπανόρθωσιν ἡμῶν αὐτῶν, ἀφ' ὧν κακῶς
 τίνα πεποιθήκαμεν· τῶν δὲ, πρὸς ἀποφυγὴν, ὧν ἂν μέλλωμεν πρά-
 ξειν· καὶ τοῦ μὲν δευτέρου παράδειγμα εἶρηται· τοῦ δὲ πρώτου
 ἔστι τοῦτο.

Ὁ νόμος φησὶ, ὃ οὐ μοῦσις, ἑτέρα μὲν ποίησις,
 Ἀλλ' ἐγὼ, ὃ μοῦσις, παλάμῃς ἑτέρου ἐποίησα,
 Ἐγὼ ἄρα ἐναντία τῷ νόμῳ ἔπραξα.

εἶθ' οὕτως ἐκανάλαβον εἰς μίσημα κρίτασιν τὸ συμπέρασμα τοῦτο,
 ἐπισυλλογίζονται αὖθις εἰδὶ.

Ὁ ἐναντία τῷ νόμῳ πράξας ὑπόδικός ἐστι τοῖς ἐκ τοῦ νόμου
 ἐπιτιμίοις.

Ἐγὼ δὲ οὐνοῦσα ἐναντία τῷ νόμῳ πράξας,

Ἐγὼ ἄρα ὑπεύθυνος εἰμὶ τοῖς ἐκ τοῦ νόμου ἐπιτιμίοις.

Οὕτως οὖν τὰς ἐαυτῆς πράξεις παραβάλλουσα ἢ φυγὴ πρὸς τὸν
 νόμον, εἴ μὲν ἂν ἐκείνη συνάδωσι, ταύτας ἀγαθὰς εἶναι κρίνει· αἱ
 δ' ἂν ἀπέδωσι, φαύλας διαγνοῦσα δὲ ταῦθ' ὡτὼ καὶ διακρίνουσα,
 αὐτῇ ἐαυτὴν παραχρῆμα διεγερεῖ πρὸς μὲν τὰ σπεύδειν, ἀπὸ δὲ τῶν
 ἀπέχεσθαι. ()

§. 13. Οὕτω τὸ πρῶτον συνειδυῖα ἐαυτὴν ἢ φυγὴ τῷ νόμῳ,
 εἰ οὕτω τύχοι, σαφῶς ἀντιβαίνουσαν τὸν δὲ νόμον ἀντιβαίνου-
 σα, αὐτῇ τῇ τοῦ θεοῦ, ὡς τῷ νόμου δοτήρος, θελήσει οὕ-
 γιστον ἐναντιοῦμενον, αὐτῇ καθ' ἐαυτὴν ἐντεῦθεν διεγερεῖ ἐαυτὴν
 εἰς τὸ καταμαθεῖν, οἱ κεχώρηκεν ἀβλιότητος· ὁ γὰρ θεὸς διαφόρως
 κλάσας τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὰ κτήνη, τῷ ὀρθῷ καθοπλίσας λόγῳ,
 διαφόρως καὶ τὸ ζῆν πρὸς ἐκεῖνα μετέρχεσθαι προσεπέταξε, τῷ ὀρθῷ

() Διὰ τὴν δὲ πρὸς φέρειται παρὰ φιλοσόφους ἢ συνειδυῖα αὐτῇ· εἰ μὲν γὰρ τις δια-
 λαμβάνει τὴν καὶ ἀποδοτικῆς, αὐτῇ συλλογίζεσθαι, βέλαια ἰσθὴν ἢ συνειδυῖα· εἰ δὲ
 τι ἄλλο τῶν κτηνῶν ἐντελευθάνει ἀφ' ὧν ἀφ' ὧν ἐκαστοὶ καθ' ἑἑ ὀρθῶς
 παρακλιθέντες εἰ σφραγίσαι μὴ δύνανται ἐγγραφεῖν ἄν. αὐτῇ.

λίγος αἰεὶ καὶ τῷ νόμῳ, ὃ ἐστὶ τῆς αὐτοῦ θελήσει, ἐπέμμενον, ἀλλ' οὐχὶ ταῖς ἀλόγοις τῶν ἐπιθυμιῶν ὑποκείμενον· τῆς τῆς θελήσεως μετὰ λόγου ἐλευθερία, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ὁρμῆς ἀνελευθέρως χρώμενον ὡς ἐκεῖνα· (Μεταφ' Ξη—οβ'.) τὸ γὰρ ἐκτραπέχῃαι τοῦ νόμου αὐτῆς τῆς τοῦ θεοῦ θελήσεως ἐστὶν ἐκτραπέχῃαι· ὁ δὲ ταῦτα πράττων οὐκ ἐσθ' ὅπως μὴ οὐχὶ τῆς ἐσχάτης περιστῆ, ἀθλιότατι τοῦ θεοῦ πανταχοῦ παρόντος, καὶ τὰ πάντα εἰδότης, καὶ οὕτω δικαίου ὄντος, εἰς ἀθύρῃατον μὴ οὐχὶ εἰς μετελθεῖν τμωρία τοῦς γε τοῦς ἐκυτοῦ παραβαίνοντες νόμους· Ταῦτά φημι καταμαθοῦσα ἐκ τῆς συνειδήσεως ἢ φυγῆ, ἐκούσα ἀκούσα ἐπιθυμήσει ποτὲ τῶν κακῶν ἀπελλαγῆναι.

§. Ξγ. Εἶθ' οἱ τοῦς κίθισιν ὑποβρύχοι τί τοσοῦτον ἐκ τούτων βίβδαιον ἔξουσιν; ὁ γὰρ ταῖς ἑαυτοῦ προσαίμενος ἡδοναῖς τίποτε διαρκῆς ἀπὸ τούτων ἀποιόσεται, ὡν ἢ τέρψις ἀρχὴ λύπης μάλιστα γίγνεται, τῶν πρηνάτων, ἢ ὡν ἢ ἡδονή, ταχέως μαραινομένην, καὶ τελείως ἀφανιζομένην; πόσα δὲ προπονοῦσιν οἱ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς ἐπισπεύδοντες; μεθ' ὅσας δ' ὀδύνης, ἢτοι παρούσης αὐτῆς, ναυτιῶσι τῷ κόρῳ, ἢ ἀποιχομένης, λυκοῦνται τῷ πλῆθι; καὶ οὐ μόνον ἢ ἡδονὴ τοιαῦτη ἐστὶ, τῆς δὲ τιμῆς, πρὸς ἣν κεχῆνασιν ἔτεροι, μετριώτερόν ἐστι τὸ κακόν, ἀλλ' ὅσοι ἐκείνη βραχυία, τοσοῦτον αὐτῆ μάλλιν τοῦς ὑπ' αὐτῆς κατεχομένης λυμαίνεται· εἰσαλθεῖν γὰρ εἰς ἀρχεῖά πη, ἐνθα τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐπτοημένοις εἰ τιμῆς ἀπονέμονται, εἴση σαφῆς ὅση μὲν πόνῳ περιζόνται, ὅση δὲ τῆς ὀδύνης αὐταὶ ἐκπνέουσιν. Ὀμοίως δὲ ἐξαπατῶνται καὶ οἱ τῷ πλούτῳ ἀγλαϊζόμενοι· τί γὰρ ἢ τὰ πλείω κεκτημένως πᾶρὰ τούτο μακαριώτερος; μῶν εὐθιμώτερον, ἢ ἡδῖον εἶναι δικάουσιν οἱ τοιαῦτοι τῶν τοῖς ὑπάρχουσιν ἀρκουμένων; (*) τί δ' οὐχὶ καὶ πλοῦσι, καὶ πόλιν οὐ κατέχονται πόνῳ, ταῖς ἄνω καὶ κάτω πορείαις κοπτόμενοι, καὶ

(*) Ἐν τῆς πέν Ἀθηνῶν πολιερκία μόνος ἢ Σωκράτης, τῷ Ὀλλων ἀπαρῶντων ἀπάτων καὶ ἀθυμῶντων, εὐχ ἔπτον, ἢ ἔτα εὐθιμῶναι ἢ πύλις, εὐθιμῶς δὴγεν οἱ μὴ τῆς τῆς εὐσθεῖας ἐπερζόντε πλυταίαι; ἐκ τῆς ἀγαθῆς ὁ δὲ ἐκ τῆς φυγῆς ἀπὸ τῆς ἀπῆνης ἡδῖως ἐκείνων ἐκχεανῶτε Σεντολ Ἀπαι.

ταῖς συνεχίαι φρονεῖσαι ταλαιπωρούμενας, κοίαις δὲ οὐκ ἀπαύχουσαι· εἴθ' ὡς τὰ παρὲν ἐκείθεν, ἢ, ὁ καὶ μάλλον, μετὰ τούτων ἀπολλυται; ἢ δὲ ἀπώλει αὐτὴ ἀπωλείας αὐτοῖς αἰτία μάλιχα γένηται; πολλοὺς γάρ ἢ τῶν ὑπαρχόντων ἀποβολὴ εἰς ἀπόγνωσιν περιέστησεν ὡς τῆς εὐλιότητος! ἀλλ' ὡς φυγὴ, γενοῦ σαυτῆς, καὶ πείθου τῷ λόγῳ, καὶ τῇ ἀγαθῇ συνειδήσει· καὶ καταμαθούσα, οἱ τῶν κακῶν ἐγνώρησας, καλινδρόμασον, καὶ σύντακτον σκοπεῖν πρὸς τὸ μέλλον ὁ θεός· κίρις ἐπι θύραις· ἐγὼ δὲ παραχρῆμα ἀταλασθήσω κελύοντι· τὰ δὲ ἀγαθὰ, περὶ ἃ τοσοῦτον περιεπέφημαι χρόνον, ταῦτα πάντα καταλείψω ὅπως εἴ· δὲ τοῦτον κρίσις προσδοκαμένη, καὶ τῶν βεβιωμένων ἐξέτασις καὶ κριτῆς ἀθέτου αὐτὸς ὁ θεός. Ταῦτα τῶν εἴτις ἐκ συνειδήσεως οὕτω καθύοιτο περὶ ἑαυτοῦ, ἔξει πρῶτον καὶ ἰκανὸν ἐπιγένημα, δι' οὗ οὐδὲ τ' ἂν εἴη πείσαι τὴν ψυχὴν τραπέσθαι τὴν ἐκ ἀρετῆς.

§. 5. Δεύτερον δὲ ραδίως ἂν τις τῆς προθέσεως ἐπιλαΐοιτο ταύτης, εἴθε ἀγαθὰ αὐτὸν περιμένει λογίζοιτο· καθάπερ γὰρ τοῖς κακῶς βεβιωκόσιν ἀνεπίδραστα ἐπίκειται ἐν τῷ μέλλοντι τὰ πικτίμα, ἢ ἐνταῦθα, ὡς εἴ, ὡν ἐπραξάν ἐστιν εἰκάσαι, ἢ μετὰ ταῦτα, ὡς ἐν ἱεροῖς ἐκπαιδευόμεθα τοῦτο λόγος οὕτω καὶ τῶς ὅσιον βίον διάγουσι τῶν ἀρετῶν βεβαία ἐστὶν ἀπωλείας, ὁ αὐδὲν, ἢ αὐτὸς ἐστὶν ὁ θεός· ὡς ὡς ὑπερτάτω τῶν ἀγαθῶν πᾶσα ἐνυπάρχει ἢ εὐδαιμονία (ε.), ταῦτα δὲ λογίζομένη ἢ φυγὴ, εἰ μὲν τηγάνοι ἐπι ταῖς κακίαις κτεχομένη, παραχρῆμα πρῶτον κρούσεται, ἐπισκεύδουσα πρὸς τὴν ἀπὸ ταύτων ἀπαλλαγὴν· εἰ δὲ ἐλευθέρα εἴη, τὴν ἑαυτῆς οὕτως ἀθωότητα συνειδυῖα, ἐν ἐσχίᾳ διατελέσει, μετὰ φροντίσιν, ἢ θορύβοις, ἢ ἄλλοι τῷ πάθει περικομένη. ἀλλὰ κἀνταῦθα τῆς δυνατῆς ἐκπαλαύει εὐδαιμονίας, καὶ τὰ μέλλοντα ἐκ τῶν παρόντων τεκμαιρομένη, ἀρετῶν ἡδεται λόγῳ.

§. 6. Τρίτον δὲ, καὶ ἐν ἱεροῖς λόγοις τὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα τρεῖν προσετέθηκα· οἱ γὰρ τῆς κῶν παιδῶν ἀθωότητα μὴ κτεσάμενοι, οὗτοι τῆς τῶν οὐρανῶν ἀπεκλείσθησαν βασιλείας· θεῶ δ' ἐντελλομένῳ τῆς μὴ θέλεισεν ὑπακούειν, καὶ ταῦτ' ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ

συμφέροντι κελυόμενος; τίς δὲ καὶ οὐ κείσεται ἰαταρῶ, εὐ φροντῶν, σωτήρια προσφέροντι φάρμακα; ὁμοίως γὰρ ἑκατέρωθεν ἑκατέρω ἐκ μὲν τοῦ, τῆ ψυχῆ· ἐκ δὲ τοῦ, τῷ σώματι ὁ αὐτὸς ἐπίκειται κίνδυνος· ἔρχεται γὰρ, φησὶν, ἡ ὄργη τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· οὕτως οὖν κἀντεῦθεν ἐξετάσασα ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ, ἐπιθυμήσειεν ἂν οὐχ ἥττον σωτηρίας τυχεῖν.

§. ξς'. Τῆς δὲ προθέσεως ταύτης καθάπερ ἐπιλαβομένου, γρη σκοπεῖν, ὑποὺς τάχιον ἐπὶ τὴν ἐπανόρθωσιν σπεύσειμεν· δεῖ γὰρ ἐν ταῦτοις μετὰ τὴν ἀγαθὴν βουλὴν εὐθὺς ἀπειθεῖν τοῦ ἔργου, πρὶν ἂν τὰ τε πάθη καὶ αἱ κλίσεις εἰς ἤθη, ἃ δευτέρα φύσις κίβηται γήνεσθαι, τοῖς συνεχέσιν ἐπαναλήψεσι μεταβάλλωσιν (18) εἰθ' ὅσον εἰς ἕτερον ἀναβαλλόμεθα χρόνον τὴν πράξιν, τοσοῦτον ἡμῖν δοῦμι τὸ τῆς ἐπανορθώσεως δυσχερές· οἱ γὰρ ταχέως ἐπιχειροῦντες ταῖς πράγμασι, ῥᾶον ἂν αὐτὰ ἀπεργάζοντο, ἀνακουφιζομένου τῆ προθυμίας τοῦ κόνου παρὰ πολὺ. οὐ γὰρ διάφορον πάσχουσιν εἰ τὴν τῆς ψυχῆς ἐπανόρθωσιν ὑπερθέμενοι, ἢ οἱ νοσοῦντες τὴν τῆς ἑαυτῶν ὑγείας ἐπίσκεψιν εἰς ἕτερον ἀναθέμενοι χρόνον, μέχρις ἂν πρὸς αὐτῷ τῷ τέρματι γίνωνται, ἢνίκα οὗτ' ἰατροῦ εὐδαιμόνια, οὔτε φαρμάκων ὄνησις ἔσται.

§. ξζ'. Ἀρχομένους δὴποτε τοῦ ἐπανορθοῦσθαι, μηδέτι μὲθ' ὅτιον ἀνεῖναι τὸν κόνον, ἀλλ' ἐφόρως εἰς τέλος δεῖ κατῆγε τὴν πρόθεσιν· πολλὰ γὰρ μεταξὺ παρεμπόπτειν συμβαίνει, χαίνουσιν τῆ ψυχῆ προκαλούμενα· καθάπερ γὰρ οἱ πολλοὶς παραβαλλόμενοι κίβηται, ἀθροοὶ μὲν ἐμπύπτοντες τῷ βόθῳ, καὶ ὅλον ἐκπλαλάζαντες, ἀσφαλῶς πολλάκις διέπλευσαν· ἐν ὑθίντες δὲ, καὶ ἀποκνήσαντες, οὐ μόνον καλινδρομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξωσθέντες ἀπέλοντο· οὗτοι καὶ οἱ τὴν ἐπ' ἀρετὴν διαβαλεῖν προελόμενοι, εἰγ' ἐν αὐτοῖς προθυμίοις ἔτι ἀποδειλιάσαντες πρὸς τὸν κέματον, τὴν πρόθεσιν ἀπεφρίψαν, οὐ μόνον οὐκ ἂν οἴοιτε εἶναι προκύπτειν, ἀλλὰ καὶ

* Πολλοὶς διαύλοις κυμάτων φερούμενοι,

εἰς ταῦτα πάλιν τῆς ἀθλιότητος ἀφ' ἑκκαζοντὶ βάρκῃ, ἀφ' ἐνὸς οὐκέτι σῦδεμια αὐτοῖς ὑπολείπεται σωτηρία.

§ Ζ'. Ἐπειδὴν δ' ἐν τούτῳ γενόμεθα, καὶ τὴν ἐξ ὕψους δι' αἰ-
σχῆς ἐπιτελεσθαι βούλομαι, εἶον φῶς τοῖς τρίτοισι ἡμῶν αὐτῶν, καὶ
λύγην τοῖς ποσὶν ἐκείθεν δυναμένους εἰρέσθαι, οὐκ ὀλίγον συμβάλ-
λεται πρὸς τὴν πρόθεσιν· φησὶ γὰρ αὐτίς ὁ Σωτὴρ, πᾶς ὁ αἰτῶν
λαμβάνει, καὶ ὁ ζῆτων εἰρέσκει, καὶ τῶν κρούοντι ἀνοργήσεται μεθ' ὁ
καὶ ἐαυτοῖς ἀνακρίνειν, ἐν οἷς ἴσχει, καὶ ἕσον προσιόπομεν καθ'
ἐκάστην λίσαν λωσιτελήσει· πρὸς ἃ ἄλλοι τε πολλοὶ τῶν τε θύραθιν καὶ
τῶν ἴσων περιήνεσκον διεγείρεσθαι, καὶ δὴ καὶ Πυθαγόρας, ἀπάντων
σοφώτατος ἐκεῖνα εἶπεν·

- Μὴδ' ὄνοσον μαλακοῖσιν ἐπ' ἔργοισι προσδέξασθαι,
- Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρεῖς ἕκαστον ἐπιθεῖν,
- Πρὶν πρῶτον, τί δ' εὐδία; τί μὲν δέον οἶα ἐτελέσθαι;
- Ἀφ' ἡμέρας δ' ἀπὸ τοῦ κράτους, ἐπέστηθι καὶ μετέπειτα
- Δεινὰ μὲν ἐκπράττει, ἐπιπλάσσει γρηγορὰ δὲ, τέρπον·
- Τεῖτα κῶμαι, πᾶσι ἐκμελέτα, τούτων χρὴ ἔραν σε,
- Τεῖτά σε τῆς θεῆας ἀρετῆς εἰς ἔχνηα θέσει·

Ὅς γὰρ ἂν ἀπαθείαις προφητικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ θέσθαι βου-
ληται, τοῦτ' ὀρεῖται καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐκμελετᾶν· ἐκ γὰρ τούτων,
οἶα ἡμῶν ἐστὶν ἡ κρησικῆ, καὶ ὅπως ἡ πρόθεσις ἔχει πρὸς αὐτήσιν,
ἢ καὶ μείωσιν, ῥᾶον διαγνωσθήσεται, ἢ χροσὺς τῆς λυδίᾳ ἐντριβό-
μενος λίθος.

Περὶ τοῦ γινῶθαι σαυτὸν.

§ Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ τὸ οὕτως ἐκυτῆς ἀνακρίνειν οὐδὲν ἐστίν, ὅ
τουτ' αἰτῶ τὸ γινῶθαι τὴν ἐκυτῆν, εἰ καὶ περὶ τούτου τινὰ διεξίσι-
μεν, ὁπότερα πάντως ἐστὶν εἰρηκότες· μέγα γὰρ μύθημα τούτο
καὶ λωσιτελέστατον πᾶς τὸν ἡθικῶν τούτων βίον ἀμέμπτως καὶ
ἀσφαλῶς διαγρηῖν δι' ἐρέσειας ἔχουσι· σωτηρίας γὰρ ἀρχὴ κατὰ
τὸν εἰπόντα ἢ τῶν κτήσματος γνώσις ἢ δὲ ἀγνοῶν ἐκυτῆν ἀμψρ-
πάντα, πῶς ἂν ἀγαθῆς βουλῆς λήθοιτο πρὸς οὐδάρθωσιν; καὶ τῶνδ' ἢ

ἐπὶ ταῖς ἑαυτοῦ κακίαις πολλάκις ἀμαθῶς σεμνυνόμενος, καὶ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, προσηπτικῶς εἰπεῖν, ἐπαινούμενος; διὸ καὶ δικαίως ἀρίστην ὁδὸν εἶναι πρὸς εὐδαιμονίαν τὸ Γνωθὶ σεαυτὸν, οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι ἀπεφάναντο· ἥνικα γὰρ ἀκούομεν Ἀπώλωνκα ἐν τούτῳ τὴν εὐδαιμονίαν ὀρίσκει, μέγα τοῦτ' ἀγαθὸν καὶ ἕσπειν φιλοσοφίας ὑμυλογεῖν εἰκότως ἀναγκαζόμεθα· ὅσον γὰρ ἂν τις ἀπυλείπεται τούτου, τσοῦτον πλείωσι καὶ χείροσι κακίαις περιπίπτειν ἀνάγκη.

§. 6. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνέστηκεν ἄνθρωπος· διττὰ δὲ καὶ τὰ κακὰ, τὰ μὲν τῆ ψυχῆς, τὰ δὲ τῷ σώματι ἀπικείμενα ἴσμεν, διττὴ ἂν εἴη καὶ ἡ τοῦ Γνωθὶ σεαυτὸν θεωρία, ἐκέρω τῷ μέρει ἢ προσκνήκωσα· διὸ καὶ τοὶ τοῦ λόγου ἐνταῦθα τὴν τῆς ψυχῆς πάντως θηρῶντος ὡφελίαν, ἀλλὰ διὰ τὸ συμφέει, καὶ τὸ ὑπ' ἀλλήλων πολλάκις παθίνισθαι (Μεταφ. νθ'), οἷα ἀξυντελῆς ἐν ἀμφοτέροις ἐν μέρει τὴν ἑαυτῶν ἐξετάζειν κατάστασιν. Δίτωμεν τοίνυν πρῶτον περὶ ψυχῆς, ὡς εἰκός.

§. οα. Ἴν' οἷν ἀκριβῶς τὴν ψυχὴν, ὅπως ἔχει, διαγινώσκωμεν, διττῶς αὐτὴν θεωρῶμεν, αὐτὴν πρὸς ἑαυτὴν ἀνακρίνοντες, καὶ πρὸς τὴν τῶν κτήνων παραβάλλοντες· καὶ πρῶτον μὲν κατὰ παραβολὴν οὕτως· ὅσας γὰρ ἂν τὸ ἀθάνατον αὐτῆς ἐννοῶμεν, τὴν πρὸς τὴν τῶν ἀλόγων αὐτῆς ὑπεριγὴν παιδευόμεθα· ἀλλ' ὅταν ἐκείνων ψυχῆ ἀθανάτω διενηρόχωμεν, τσοῦτον καὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν προσέκειαι δίξασθαι· εἰδὲ μὴ, κάκείνων αὐτῶν ἂν εἴτμεν ἀθλιώτεροι· τὰ μὲν γὰρ πᾶν ἄτι δρᾶ, τούτο δρᾶ καθ' ἑμὴν (Μεταφ. οβ'), ὁ δὲ ἄνθρωπος, τὴν τῆς οἰκείας ψυχῆς ἀξίον ὑπεροχῶν, συγκαταστῆ πολλοῖς ἑαυτὸν πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὰς ὀρέξεις, αἷς ἐκείνας συγκοινωνοῖ· (μδ') ἐφ' οἷς τις ἂν εὖ φρονῶν μὴ θρηνήσμεν, ὡρεὸν τὸ τιμιώτατον κλέσμα τοῦ θεοῦ πεποιημένον μὲν, ἵνα καὶ βίω καὶ ἴθαι τῶν ἀλόγων ἀποχωρεῖται· αὐτὸ δὲ πρὸς τὰ καὶ λόγου καὶ ἔλλους ἀμοιροῦντα ἀναξίως συγκατασπόμενον; διὸ καὶ ὁ Πρωτότης προσφωῶς ὀφύρεται τὸν τουῦτον ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὄν, οὐ συνήκῃ παρασυνέλαθῃ δὲ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοητοῖς καὶ ἠμοκίθη ἐν τοῖς.

§. οβ'. Δεύτερον δὲ τίμας αὐτοῖς πρὸς ἐκτυπὸν ἀνακρίνομεν καὶ πρῶτον πρὸς τὴν τῶν παθῶν ταῖς ἐπιθυμίας μάλιστα ἐπιφρέπομεν, μετὶ δόξης, μετὶ ἡδονῆς, μετὶ πλεονεξίας ἠτιώμεθα (μλ.) ἵνα δὲ βῶρον πρὸς τὰ σπουδαζόμενον ἀφικώμεθα, ἐκεῖνο μνησθῆναι δεῖ, ὅτι καὶ τὰ αἰσθήματα τῆς ψυχῆς, ἐξ ὧν ἀπερρέει ἡ τῶν παθῶν ὄχλος (μλ.), ὑπὸ τῶν ἐξωθεν προσβαλλόντων ἐγίνονται τῆ ψυχῆ. Τούτων οὖν, ἃ μὲν πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπην, ἃ δὲ πρὸς τιμὴν καὶ ἀτιμίαν, ἃ δὲ πρὸς πλοῦτον καὶ πένιν μάλιστα φέρει, ταῦθ' ἐξῆς πρὸ ὀφθαλμῶν χρὴ τρέφειν εἰς οὕτω λογίζεσθαι καθ' ἑαυτοὺς, πρὸς τοῖον τούτων μάλισ' ἐπιφρέπομεν ταῖς ψυχαῖς καὶ, ὅ ταῦτ' ἂν εἴη, ὑπὸ τίνος δοκῶμεν ἡμῖν αὐτοῖς μᾶλλον πελαγέσθαι, εὐρόντες δὲ οὕτω, βῶρον ἂν διαγινώσκωμεν ἑαυτοὺς, τίσιν ὑποδονούμεθα πάθεισι, καὶ τούτοις προσέχοντες τὴν νοῦν, φρατταίεσθαι εἰ γὰρ πρὸς ὀργὴν φερομένους ἑαυτοὺς αἰσθόμεθα, αὐτίκα εἰσόμεθα τὴν φιλοτιμίαν ἡμῶν κρατούσαν (ω.) εἰδ' ἔριος, ἢ ἐλπίς, ἢ ταιαῦτό τι ὑποφαίνοιστο, τὴν ἡδονὴν ἡμῶν δεσπόζουσαν μάλιστα τὰ τοιαῦθ' ὑπογράφουσι (ν.). ὁ δ' αὖ φόβος, φόβος, ἀπῆγνωσις, καὶ τὰ ὅμοια, σκεμῖά ἐστιν ἀντιπρὸς τῆς πλεονεξίας (μ.) ταῦθ' οὕτως ἀκριβῶς ἐξετάσας, καὶ ἀντικρίνας, εἴσας βεβίως, εἰς μάλιστα τῶν παθῶν κατ' ἕχνην ἰσχυρίας.

§. ογ'. Χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἀπὸ τῆς κρείττονος μίσεως ἐπιγχεσθῆσομεν, τὴν πρὸς ἀρετὴν ἀγούσαν ἐξετάζοντες, ὅπως μὲν τὰ πρὸς θεὸν, ἑαυτοὺς, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους, περὶ ὧν παρακατάνηται ἐγυμνῶμεν, πληροῦμεν καθήκοντα ὅπως δὲ πρὸς τὴ δίκην, τιμὴν, καὶ χαλὸν ἔχομεν (μλ.). Προσεκτέον ἀλλ' ὅτι ἐν τούτοις μετὰ ὑπὸ τῆς φαντασίας συναρπασθέντες (κγ.), καὶ τὰ δοκῶντα ἀντὶ τῶν ὕψιστων ἀγαθῶν προελόμενοι, ἀπάτης μᾶλλον, ἢ τῆς ἐκτυπῶν γνώσεως ἐκτυπῶν γενώμεθα αἴτιοι.

§. οδ'. Τρίτον, ἐκ τούτων ὀρμώμενος, εἰς τὴν ἐκτυπῶν δύναμιν εὐστόχως εἰσδύσομεν, τὰς τε δοξασίας καὶ τὰς προλήψεις, (λογ. ε.) ὑπ' ὧν ἡ ψυχὴ τυχὸν προκατελήθητο, καὶ ὅπως τὰ περὶ τῆς κρείττονης ἔχει (αὐτόθεν ζ.), ἀκριβῶς ἐξετάσαντες οὕτω γὰρ ἂν βῶρον εἰς τὰ τῆς καρδίας εἰσδύντες μυχαίτατα, καὶ ἐπιμελῶς αὐτὴν ἀνακρίναντες,

διαγνοίμεν ἐκυτῶς· εἰδὲ πῶς ἐν ταῖς ἐπισημασίαις, παρὰ τῶν εὐνοούντων παρᾶσθαι τὴν γρίαν ἀκακῆρας καὶ ἀζήτητος· καὶ ταῦτα μὲν ἔτι τῆς ψυχῆς πρὸς τὸ ἰγνώσκειν ἐν ἐπισημασίαις.

§. σβ'. Ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος αἴτις οὐκ ἂν ἄλλα μάλιν εἰς τὴν ἐκυτῶν χωρήσασθαι γνώσιν, ἢ τοῖς χαρακτηροῖς, καὶ τὰς κλίσεις, περὶ ὧν εἴρηται ἡμῖν ἔκταν (15. καὶ 16.), ἠκαφῆμενοι ἀκριβοῦς· οὕτω γὰρ ἂν τὰ ἐν ἐκείνοις ἀνακρίνοντες πῶς (17.), διαγνοίμεν, οἷς μάλιστα ἐνεγόμεθα· καθάπερ γὰρ φαίνεται ἐν ἀπομνημονεύματι, ἃ ὅτι ποθ' ἕτερον τῷ προσώπῳ ἐκ γένεως παραγίνεται, τὰ ἐκείνη ἡλικίαις κατάδηλα γίνεται· οὕτω καὶ τὰς χαρακτηροῖς καὶ τὰς ψυχῆς τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν διακρίνονται αἴτις πρὸς ἃ παρακλίσεις ἐκυτῶν, καταφωρῶμεθα ἐν οἷς ἴσμεν ἀθλιότητα.

§. σγ'. Οὕτως οὖν ἀπὸ τῆς θελήσεως καὶ τῆς διανοίας, καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐπιχειροῦντες, τὴν ἐκυτῶν γνώσιν παρᾶσθαι σπουδάσομεν· πολλὰ γὰρ στήθη ἐν ταῖς ἐκυτῶν ψυχῆς καταφωρῶμεθα ἀποκαλύψομεν ὑποῦλα· εἰ ὧν πύσου ἐν εἴρητον ἡλικίαι, πρὸς ἄλλαν ἔσαι ὅσοις γὰρ κακοῖς ἐκυτῶς κατ' ἄγους ἂν μνησθῆναι, τασκίτην περιεβλημένοι ἐλεγχθῆσόμεθα ἀθλιότητα· ἢ μὴ ἐπιλείπει ἀκαλλάττασθαι τοῖς γε γνόντες ἐκυτῶς μανία σαφῆ· παραγίνεται γὰρ τινες δυσχερῶς πρὸς τὴν ἐπενόρθωσιν, οὗ ὅτι ἐκυτῶν ἀγνοῦσιν, ἀλλ' ὅτι τῶν ἐν αὐτῆς κακῶν τὰς αἰτίας ἐτέρης ἐπινοῦσθαι, καλῶς εἰδότες, ὅτι πᾶν κακὸν ἀφ' ἑμῶν αὐτῶν τὴν ἄγαν ἔστιν ἐστραχίαι· ἀφελῆσθαι γὰρ ἐκυτῶν οὕτω γὰρ τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλοργυρίαν, καὶ τὴν ἡδονήν, τὰ τῶν κακῶν ἀπάντων ἀρ/έτηκα (18.), καὶ εἰσονται, ὡς μήτε μεγακτοῦντες ἐν τιμῆς, εἰσονται, οὕτω, ἀγανκτοῦσιν· μήτε ὀλίγα κεκτημένοι, πρὸς τοῖς μὴ κακῶν εἶναι αὐτῶν εὐλομένους δυσχερανοῦσι μήτε τῶν ἡδονῶν κριτικῶς γενόμενοι πρὸς τὰ συμβαίνοντα ἀπὸ τῆς ἀγωνίας καθέξονται. (*)

(*) Διὸ καὶ σοφοὶ εἶναι ἐπιπύκτους ἐς φιλοτιμίαν, φιλοργυρίαν, καὶ φιλοκακίαν, ἢ βλαβῆν ἐξ ἐκυτῶν προσέχουσι σημεία ἃς τοῖς προσέχουσι, οὕτω ψυχῆς αὐτῶν μέρηται, οὕτω ἐγκαταί· ὅταν δὲ ἐπαρῶσθαι, κακῶν, ὅσοις ἐγκαταί· ἔτι 5

§ α'. Προσεκτικόν δ' ἐν τούτοις μέτε ὑπὸ εὐλαστίας σωματικῶν
 ὑπέντες (νθ') οὐχ ὡς ἔχει τὰ καθ' ἡμέρας, ἀλλ' ὡς βουλοίμεθ' ἀν-
 ἔχειν, οὕτω περὶ πάντας, ἑξαπατάμεθα εἰς τὴν γνῶσιν ἡμῶν αὐτῶν·
 διὸ εἶπα τοσούτο συνειδέμεν πλάγχοντες, μὴ ἀμελιῶμεν, τοῖς καὶ
 λόγῳ καὶ ἔθει ἡμῶν διαφέρουσι, τὴν περὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπιτρέψαντες
 κρίσιν, τὰ εὐδία ἐκείθεν δέξασθαι παραγέγραμματα, ἀλλ' ἐπὶ μὴν ἀλλὰ καὶ
 τῶν βιβλίων χρῆσθαι τοῖς ἡθικωτέροις· καθάπερ γὰρ πολλοὺς τὰ
 μαθητὰ τῶν βασιλευσίων διαφθείρειν, οὕτω τὰ ὀρθῶς ἡθους ἔχοντα
 τὴν ἐπὶ τὸ Γνωθε κακῶν ὁδὸν ἐπιτηγάνεται, τῶν τε παθῶν καὶ κλί-
 σεων καλῶς περιλαμβάνειν ἀνακτινῶν τὸν δὲ γνῶντα ἑαυτὸν, ἀδύ-
 νατον μὴ εἰς ὑπὸ κέντρον τῆς συνειδήσεως πρὸς τὸν ἐπὶ τὴν κακίαν
 ἀπειθεῖναι κάλεμον περὶ οὗ εἰρήσεται μελιστα κατωτέρω. (βλ.)

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ τῶν Καθηκόντων.

§ α'. Εἰπόντας ἤδη περὶ τῶν παθῶν, ὅπως μὲν ἐκ τοῦ σώμα-
 τος, ὅπως δὲ καὶ ἐκ τῆς ψυχῆς ἀναρροῦνται, καὶ τίνες τούτων εἰσὶ τὰ
 χαλεπιότερα μέλισσα, καὶ ὅπως ἂν τις γνοῖς ἀκριβῶς ἑαυτὸν, ἐσλήν
 ὀρθὴν ἐπανορθώσεως λαβεῖν, κενὸς ἦλθ' καὶ περὶ τῶν τῷ ἀνθρώπῳ
 Καθηκόντων μίας ἄττα διαλαθεῖν, ὡς καὶ τούτων οὐδ' ἕπτου εἰς
 τὸ Γνωθε κακῶν συνειδέμεν τῷ δὲ ἀρετῆς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν
 ἀναδραμῶν βουλομένῳ συνάδει γὰρ ταῦθ' ὁμολογημένως τῷ θεῷ
 νόμῳ, ὃν λύχρον τοῖς ποσὶ, καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἡμῶν ἀνάγει ἢ πνευ-
 ματέμφωρος διετρέψε λύση.

§ β'. Καθάπερ δὲ φημι, ἃ ἐν εὐκαθέποτε καταστάσει τις ἂν
 ᾖ, ὀφείδει ποιεῖν, ἢ μὴ ποιεῖν, τοῖς τε γραπτοῖς καὶ ἀγραφοῖς νόμοις
 συμφώνως κἀπειθῆ ἢ μὲν πράξις τούτων ἐστὶν ἀρετὴ, ἢ δὲ ἀθέτη-
 σις εἴ ἐναντίας κακία, ἀνάγκη καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν
 μετὰ ταῦθ' ἐξῆς ἐν μέρει ἐπιτόμως διαλαθεῖν.

§. πζ'. Οφείλοντες τοίνυν ἀναγκάσθαι, ἀναγκαίως, ἀναλλοίωτον
τελευτάτον ἔν, ἀρχὴν καὶ ἀκμὴν τοῦ πέντε ὁμολογεῖν τὸν θεόν
ἴσκει· ἡ δὲ ὁμολογία αὐτῆ λατρεία ἐστὶ λατρεύομεν δ' αὖ αὐτῷ λό-
γῳ μάλιστα διττῷ τῷ μὲν, τὰς τε τελευτάτας ὁμολογοῦντας, καὶ
τὴ θεομύθεια αὐτῷ διακείμενοι τῷ δὲ, ἕνεκα αὐτῷ καὶ εὐχαριστίας
ἐπὶ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν πρὸς ἡμᾶς ἀναπέμπων-
τες, γίνονται δὲ τούτο ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς· ἐκείνως μὲν,
ὡς λέγει νοεῶν, ἡ δὲ εὐχῆς νοεῶν κείνων ἐνούμεθα· αὐτοὶ δὲ,
ἀπειθῶν τελευτᾶς καὶ ἱερουργίας ἀκροσίζ τελευτῶν, νοεῶς τε ἐκείρον-
τες, καὶ θυσίας προσφέροντες τὰς γε τῆ θεῖα αὐτοῦ, προσαναγκάσας
μεγαλειότητι (*) ἡ δὲ ἔννοσις αὐτῶ οὐκ ἐν τῇ γνώσει μάλλον συ-
νίσταται, ἡ αὐτῆ τῆ θελήσει· οὐ γὰρ ὁ αἶθερ καὶ ἀριθμῶν τὰς τοῦ
θεοῦ τελευτῆτας, ἀλλ' ἔ καὶ θελήσει, καὶ κλέσει, ἔτι ἐστὶν ἡ ἀγα-
πῆ, πρὸς ἐκεῖνον φερόμενος, οὗτος τῷ βίῳ πάντως ἐστὶν ὁ ἐνούμε-
νος· ὅτι γὰρ αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ τῶν ἱερῶν λόγων ἐστὶ φα-
νερὸν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἐξ ἑνὸς αὐ ἡμᾶς ἐποίησεν. Εἰ οὖν καὶ ἡμεῖς
ἀναλόγῳ ἀγάπῃ φεροίμεθα πρὸς αὐτὸν, τί τῶν πάντων ἡμᾶς αὐτοῦ
ἐξουχέων ἐστὶ διαστῆσαι, καὶ τὴν ἔωσιν ἀγχειώσασθαι; ἔ οὖν ἀγῆτα
πρὸ πάντων ἀναγκάσας ἡμῖν πρὸς ἐκεῖνον, ὡς τὴν τε ἐσωτερικὴν
καὶ ἐξωτερικὴν συμπληροῦσα λατρείαν.

Τὰ πρὸς ἑαυτὸν.

§. πζ'. Διπλῶν τὸν ἀνθρώπον, ὡς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, τι-
μιωτέρας μὲν τῆς ψυχῆς, βλάττονος δὲ τῆς αἰτίας τοῦ σώματος, συ-
νιστάμενον ἴσμεν διττὰ ἔρα καὶ τὰ κατέκοντα αὐτῷ τὰ προσήκον-
τα ἐκείνῳ ἀνάγκη συμβαίνειν· ἀλλ' ἔσθαι ἡ ψυχὴ ὑπερέχει τοῦ
σώματος, τούτῳ κλείει λόγον αὐτῆς κατεῖσθαι ὁρῶμεν αὐτῶ
ἔρα οὐσίᾳ νοεῶν καὶ ἀθάνατος οὐσία (κ' ἢ) κακίαν αἰτία τοῦ ζῆν
εἶναι ὁμολογεῖται.

(*) Εἰς ἔσθαι δ' ἐπέλεσαν καὶ διακείμενόν ἐ τῶν ἑνῶν ἐσωτερικῆ λατρεία ἐκεί-
νου, φέρεται τῷ μετὰ λόγῳ θεολογῶντι, ἔς δὲ ἐσθαι βλάττον κατεκείνῳ.

§. 108. Ἀπὸ τῆς ψυχῆς τοίνυν ἀρχαίον τὸν τὰ καθήκοντα ἐν-
τῷ βούλόμενον εκπληροῦν πρὸς εὐδαιμονίαν, πᾶν ὅ,τι εἰς κόσμον
φίρει καὶ τελειότητά αὐτῇ προσποιῆσαι περιόμενον ταῦτα δὲ ἐστὶν
εὐσέβεια, ἀρετὴ, καὶ παιδεία· ἡ μὲν, τῆς διανοητικῆς αὐτῷ τελειοῦσα
δυνάμεις· ἡ δὲ, ἐκ τῆς πράξεως τίμιον καὶ χρήσιμον αὐτὸν ἀπερ-
γαζομένη· ἡ δὲ εὐτέλεια, καὶ τῷ θεῷ καταλαμπρύνουσα αὐτὸν σελα-
γίσματι· πρὸς ὃ οὐκ ὀλίγον συμβέλλεται καὶ ἡ ἐκαστοῦ καθ' ἑκά-
στην ἀνάκρισις (ξγ.). ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς παρακατάντες ἐροῦμεν ἰδίᾳ.

§. 109. Ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματος οὐχ ἥττον τὴν προτάκουσαν αὐτῷ
πρόνοιαν ποιῶσαι ὑφαίνομεν· καὶ τούτου μᾶλλον, ὅσον καὶ ἡ δύ-
νάμις τῆς δεξιᾶς τοῦ ὕψιστου ἐν αὐτῷ μάλιστα διαλάμπη, καὶ ἐν
ᾧ τὴν ψυχὴν διακταῖσθαι ἐπόχευε. Ποιητέον οὖν αὐτῷ πᾶν τὸ πρὸς
τὸ ὑγιαίνειν αὐτῷ συμβελλόμενον, οἷα εὐχυσία τε καὶ εὐπεκτα αἵρου-
μένους, κινήσεις τε καὶ ἀσκήσεις ματρίας μεχρησμένους· φεύγονται
δ' ἐκατέρωθεν τὰς θ' ὑπερβολὰς καὶ ἐλλείψεις, ὡς λυμαντικὰ τῆς
ὑγείας ἀκέραια, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρῶνται ὀρμώμενα· ἐπὶ δὲ τού-
τοις εὐθύμως εἶναι δεῖ τοὺς ὑγιαίνειν ἐθλοῦντας· ῥᾶτ' αὖ ἐπὶ τούτοις
ἀφικνήμεθ' ἂν, εἰ τὴν φαντασίαν καλῶς διοικοῦμεν, (λγ. καὶ εἴξ.)
τῶντ' ἐπιθυμιῶν κρείττους γενέσθαι φροντίζοντες· καὶ τὰς τῶν κατ'
θῶν ἀποκολλοῦν ὑπερβολὰς· ταῦτα γὰρ συντελεῖν ἡμῖν παρὰ τῆς
φύσεως κεχρησμένα (να.), εἰς λυμαντικὰ ἢ ὑπερβολὰς ὀμολογου-
μένους μεταποιεῖ. Ἐκ τούτων οὖν καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων ὀρμώμε-
νοι, τρεφόμεν τῷ ἡμετέρῳ τούτου σκάνει τὴν ὑγείαν, τὸ πλεονεξίαν
καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, ὅπως ἂν ὑγιῶς καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς
ἔχει συναμείλιεσθαι γὰρ αὐτὴν τῇ τοῦ σώματος ἀφροντίᾳ πολλὰ γὰρ
ἦτε πείρα καὶ ὁ λόγος ἀπέδειξε. (*) Μειψίμοι καὶ τὸν δεύτερον
περὶ εὐδαιμονίας μοι λόγον ἐν τῷ Σοφιστῇ.

(*) Ἐπι καὶ ἐν ᾗ δεξιᾷ ἐλαχίστην σῶματε; χρεῖαν εἶναι ἐν τῷ διακταῖσθαι, τῆς
εἰς εἶδεν, ἔτι καὶ ἐν τούτοις καλῶς μεγάλᾳ σφ. ὀμολογῶνται διὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα
καὶ λέγει δὲ καὶ εὐνοία, καὶ ὀρμώμενα, καὶ μανία πλεονεξία, καὶ τὴν τῆς σῶ-

Τὰ πρὸς ἄλλους.

§ π'. Ἀμα γενομένους τῶς πρῶτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπέσειπεν ὁ θεὸς τὸν νόμον ἐκεῖνον, « Ὁ σὺ μισεῖς, ἐτέρω μὲ π. τήσης καὶ, ὁ εὐ-
παρ ἄλλων εὐ-καθεῖν βούλει, τούτα καὶ εὐ θέλα ποιῆν ἐκείνοις. » Τὰ
δὴν τούτων ἀκούσας, ἔκαστος τῆς φύσεως, ὡςπερ ἐντολαί, πρὸς τὴν
τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν κληρόντα, ἐν ἀλλοῖς ἀρμονίᾳ τὴν τῶν ἀν-
θρώπων μετ' ἀλλήλων συνδέουσι κοινωνίαν τὸ μὲν, τὰ ἄδρα πράττειν
ἐπιγυροῦσαν τὸ δὲ πρὸς φιλανθρωπίαν καὶ δικαιοσύνην προτρέπιν.
ὁ καὶ ὁ Σατὰρ ἡμῶν συνέλασεν ἐντολῆ, λέπεν. « Καθὼς βλέπει,
ἐν τούτοις ὑμῶν οἱ ἀνθρώποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιῆτε αὐτοῖς ἰμείως. »

§ π'. Κοινωνίας δὲ βίος ἐστὶ τὸ πολλοῖς ἅμα συνδικαιτᾶσθαι,
πρὸς ἀλλήλων, ἐν ἐν τέρμασιν ἁλλεκόμενοι ἕκαστοι, τὰς ἀπολαύσεις
πορῶμενους τῶν δὲ τούτων καὶ οἷον βαθμοὶ τινες παντοῦν εἰς
μερῶν. τε καὶ γενικώτεροι, μέγας ἂν εἰς ἐν τὸ γενικώτατον πᾶν
ἐπισυνάψῃσι τὸ ἀνθρώπινον. ἔστι δ' ἂν κυρίως μέγιστα τίσσασιν
καὶ πρῶτα μὲν εὐ εἰς ἢ τοῦ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἔννομος οὐζενεῖς,
εἰς τῆς καὶ ἄλλ' ἕτερον ἑκαρτῶεται οἰκογένεια. δευτέρα δὲ, ἢ πολλῶν
τοιούτων εἰς τὸ αὐτὸ συγκαταθέσθαι, εἰς ἂν κῶμμι καὶ πόλεις τῶν-
γαῖαναι συγκροτοῦμεναι. τρίτη δὲ, μέγιστα μὲν ἢ διὰ τῆς γλώσσας.
δευτέρω δὲ λόγῳ καὶ ἢ διὰ πολιτείας καὶ διὰ θρησκείας ὅσον ἔθνος
συνδέουσα. τετάρτη δὲ ἢ τῆς φύσεως αὐτῆς, καὶ ἢ ἀνθρώπων. οὐ-
θρώπου οὐδὲν διεκίνοχον, εἰς ἐν ἅπαν συνάπτουσα τὸ ἀνθρώπινον.
νόμοι δὲ ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις, ἀρχαῖοι μὲν ἔμφροτοι καὶ συ-
γρηνοὶ τῶν ἀνθρώπων, ὡςτοι αὐτῶν μέγιστα, ὡς φησὶν οἱ ἐπι-
μην (πρ'.) ἑγγράφοι δ' ἕτερον, ἄλλοι πρὸς ἄλλας, ὡς ἕκαστος πρὸς
χώρει, ἔθνος πρὸς ἔθνος, καὶ πόλεως πρὸς πόλιν, καὶ ἕκαστος πρὸς
ἕκαστον τέθεινται.

§ πβ'. Ἐστὶ δὲ πολιτεία κοινωνία ἀνθρώπων, νόμοις ἐρειδομένη,

μαρτυροῦντες εἰς τὴν ἀνάγκην ἰμπέκτερον αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς ἐπιτήδεως ἐκεί-
νων τῶν δὲ τὰ σώματα εὐ ἔχουσι καὶ ἀσφάλεια. Σημ. ἀπομ. διὰ Γ. πρ. ἔ.

καθ' οὓς οὐκ οὐκ πολυτεύεσθαι τῶν δὲ πολιτειῶν ἢ μὲν ἐστὶ μοναρχική ἢ δὲ, ἀριστοκρατική ἢ δὲ, δημοκρατική καὶ μοναρχική μὲν ἐστὶν, ἢς ὁ μονάρχης ἢ βασιλεὺς, εἴθ' ἡγεμὸς, εἴτε κατὰ διοικήσιν, διοικῆσθαι ὑποκείμενος νόμος ἀριστοκρατική δὲ, ἐν ἣ ἀριστῶν οἱ φρονήσιν καὶ παιδείαν διαφέροντας τὸ τῆς διοικήσεως οὐκ ἄλλο διακυβερνήσει δημοκρατική δὲ, ἐν ἣ τὸ πλῆθος, ὑπὸ δειμαγωγῶν τὰ συμφέροντα σοφίαν αὐτοῖς διδασκόμενον, αἰτὸ τῆς φήρας τῆν πρακτικὴν παιδείαν τῆς δὲ τούτων βελτίων, ὡς ἔγωγε τοῖς σοφοῖς ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ ἄλλοτε τῶν περιστάσεων κρείττονα δείκνυται, μέχρις ἐν ἣ φιλοσοφία ἐξυγίαι καὶ ταύτην τὴν τελειότητα, οὕτως ἀναγκαίαν οἶσαν τῷ βίῳ, τῆς ἀνθρώπου εὐφροσύνη. (*) Εἰς δ' ἐν ἀπλοῦς δεξιάς ἐν ἀπ' ἐναντίας αἰτίας ἀριστοκρατική τρεῖς, ἐκείνη ἐκείνων ἀντικειμένη ἐκείνη τῆ μὲν μοναρχική, ἢ δεσποτική τῆ δὲ ἀριστοκρατική, ἢ πλουτοκρατική τῆ δὲ δημοκρατική, ἢ ὀλιγαρχική καὶ δεσποτική μὲν ἐστὶν, ἐν ἣ εἰς δεσποτικὴν ἀτιμωτων κρατεῖ, οὐ τὸ θέλημα ἐστὶ νόμος πλουτοκρατική δὲ, ἐν ἣ ἡ δυνατώτατος εἶα μᾶλλον καὶ αὐτοὶ μεταχειρίζονται τὰ τῆς πολιτείας κτ. δαίμων ὀλιγαρχική δὲ, ἐν ἣ ὁ ὀλιγὸς ἀλογίᾳ μᾶλλον, ἢ λόγῳ φερόμενος, φαίνεται διοικῶν. (**)

(*) Εἰς δ' ἐν ἀπλοῦς πολιτείας βελτίων, ἢ ὑπὸ σοφῶν καὶ φρονίμων ἀνδρῶν διοικουμένων ἢ ὁ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶν, ὑπὸ σοφοῦ νόμοις διοικουμένης εὖς εἰ πρακτικῶς οὐκ οὐκ ἐν πρακτικῶν δὲ καὶ ἢ ἐν ἡγεμῶν, ἢ καὶ ἐν ἐκείνῳ τῶν, καὶ ἄλλοι ἐπιλαμβάνεται κοινῶς, διοικῆσθαι μᾶλλον εὐδαιμονίαν, εἴτε ὑπὸ τριῶν ἢ καὶ πλείονων ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων διαμαχεμένων, διοικουμένων, οὕτως τῆς νόμου ἀπαρῆς.

(**) Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἀνίσταται τῶν πλείονων μέρους τῶν ἀνθρώπων κρατεῖ. Εἰς δ' ἐν κατὰ γὰρ τὸ τῶν ἀνθρώπων δικαίωμα ἐν ἴσῳ πάντας βίβη πρὸς ἀλλήλους, ἢς δυνασίας, τῶν τῶν θεῶν καὶ τῶν τῶν νόμων μὲν τῶν ἐπιλαμβάνεται τῶν γὰρ ἀρχόντων μὲν, ἢ ὑπερτίνας ἴσῳ τῶν νόμων ὅτις, τῶν μὲν παραλαμβάνεται τῶν τῶν τριμερῶν πρὸς δὲ πρὸς φυλάττοντας, ἴσως ὄντας καὶ ἴσως κατὰ πρὸς τῶν παιδῶν, οὕτως συμπεριλαμβάνεται πρὸς ἐκείνους: ἐκείνοι μὲν γὰρ, μέχρις ἐν οἱ παιδῶν ἢς ἀριστοκρατική, ὑπερέχει αὐτῶν, διδασκῶν, ἐπιτηδῶν, παιδείαν, κτ. δαίμων ἀνδρῶν δὲ, καὶ καθ' ἑαυτὴν ἐν τῇ φρονίᾳ, ἐκείνους γίνονται, καὶ ἐν τῷ ἴσῳ ἀπικαθίστανται, οὕτως μὲν τῶν πατέρων, ὡς πρῶτον καὶ εὐαγγέλιον γιγνόμενον.

§. ιθ'. Ἐπιπέδον τῶν οὐδὲ τῶν ἀπέναντι ἀνθρώπων ἀνθρώπων
 ὡς μὲν τῶν ἐπιπέδων τῶν τοιούτων κενετικῶν οὐ μετέχει, ἀλλὰ
 ἀραρυμένους ἑκατονταεπίαις τῆς κατὰ τὴν φύσιν τῆς κενετικῆς
 νωνίας ταύτης μετέχει, τί γὰρ ἐστὶ κενετικῆς; ἢ παρ' ἀλλήλων
 βοηθούμενος συμβαίνει τὰς νόμους φιλίας αὐτοῖς, βεβαιώ-
 σασθαι τὸ (27). Οὐδὲν τὰ καθήκοντα ἑαυτοῖς ἐν τούτοις
 οὐδὲν ἐστὶν, ἢ ἔργα ἀποδοῦναι εἰς τὸν ἄλλον, τῶν τε φυσικῶν
 καὶ γραπτῶν ἀποδοῦναι νόμους (28). καὶ δὲ τούτων τὰ μὲν ἀπο-
 δοτικὰ τὰ δὲ θετικὰ καὶ ἀποδοτικὰ μὲν τῶν κενετικῶν παρα-
 δάσκειν, μᾶλλον εἰς πρόσωπον, μᾶλλον εἰς κλίσην, μᾶλλον εἰς τιμὴν. Θετικὰ
 δὲ; Πάν ὅ,τι ἂν εἰς ἄλλου ἀλλοῦ καλῶς τυχεῖται, πραττόμενον.

§. ιϛ'. Μηδὲνα παραδιδάσκειν εἰς πρόσωπον. Προσωπι-
 κὸν οὐκ βλάσφημον ἐπιπέδον φησὶ μόνον τὸ ἀποδοῦναι τινα τῆς ζωῆς,
 ἀλλὰ καὶ τρεῖς καὶ κληγῆς τὰ σπουδαιότερα τῶν υποδιδάσκοντων
 συμβαίνοντα ἀπέχεσθαι οὐκ ἀποδοῦναι τὰ καθήκοντα ἑαυτοῖς ἐπιπέδον
 πράττειν, οὐ μόνον ἑαυτοῦ, ἀλλὰ καὶ τούτων, ἐξ ὧν πολλὰς συμ-
 βαίνει καὶ αἰτία ἐκ γὰρ λατρείας καὶ ἔβρας πολλὰς συμβαίνει
 γίνεσθαι τὴν κληγῆν ἐξ ἧς ἐπιπέδον τρεῖς ἐξ οὗ θάνατος ὑπέρβη.
 Ἡ δὲ ἀποδοτικὴ τούτων οὐκ ἂν ἄλλως γίνεσθαι βῆν, ἢ εἰ τῶν περὶ
 γένεσθαι κρείττους πᾶσι δὲ τὰ εἰς τὴν κληγῆν μάλιστα ταύτην φέ-
 ροντες εἶναι ἂν τὰ πρῶτα καὶ κυριώτερα, ἔνδεικα, μέθη, θυμὸς, ἰσχυρὸς
 ἔνδεικα μὲν, ἢ τῶν κληγῆς καὶ λαποδοτικῆς εἰς τοιαῦτα ταλαιπώρια
 ἐξοπλισμοῦ, καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀγαθὰ σπουδαιότερα πείθονται· ἀλλ'
 εἰ καὶ τὸ ταλαιπώριον τῆς ἀνάγκης εἶναι δοκεῖ, καὶ πᾶσι τὴν
 εὐπρόσωπον λόγον τῶν ἐξαρτάνων βουλομένων παρέχεται, ἀλλ'
 οὐδὲν λόγον ἔχει ὄρθον, ἐπὶ ἄλλου ἔργωντας, τῶν ἑαυτοῦ ἀνα-
 ρεῖσθαι ἰδρωτῆς ἐπιπέδον οὐδὲ ἢ τοιαῦτα πένες, ἢ οὕτω ταλαιπώριος
 ἀπεργαζομένη τινα, εὐλογὸν ἐστὶν ἔργον τὴν αἰτίαν, ἀλλ' ἢ ἀρ-
 γίας, ἢ κραιπλίας, ἢ ἀσελγείας, ἢ ἄλλου τοῦ τῶν περὶ ἐστὶν ἀπο-
 δίδεσθαι διὰ τῶν ἀναγκασιότατων ἐξ ἀπικλῶν ὄντων τοῖς νέου
 ἀλλ' ἐργατικῶς ἀποδοῦναι ἢ εἰς ἐστὶν ἢ μᾶλλον τῆς σωφροσύνης
 καὶ εὐπορίας.

ἡ δὲ ψυχή δὲ ὁπωσοῦν καὶ ἡ μένη, μανία τις ὄσον καὶ αὐτῶν, τοῖς νόμοις, ἐν οἷς πράττει, ἀνυπεύθυνος εἶναι· ἀλλ' ἐνίκα τὸ πάθος τοῦτο συμβαίη τῷ σπέννυν καὶ ἀκούσιον πάσχειν, ἔχει λόγον συγκαταβάσεως· ὁ δὲ πολλάκις ἐρίθει καὶ τραυματῶν, καὶ πάλιν, εἰ τύχοι, καὶ φόνου γενόμενος αἴτιος, πῶς ἂν ἀνεύθυνος εἴη, δεῖ αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ, εἴ ὡν ἐπράξεν ἀπαξ καὶ πολλάκις, εὐφραίνει δεοδοῦσθαι; ἔτι δὲ καὶ ἄλλως τὸ πάθος τοῦτο ἐδιδυμώτατον, ὡς μόνον μεθίνα μεδέσθαι ἐπιστάμενον κέρων, ἀλλ' ἐπὶ κλόνει καὶ τῷ χρόνῳ ἀξίωμα, ἀνίατον γίγνεται, καὶ ὁμοίον τὸν πάσχοντα τοῦτο τοῖς ἀνεύθις ἀπεργαζόμενον κτήνεσιν· οὐδὲ γὰρ ἴσμεν ἄλλον, ἀλλὰ τῷ καταχόμενον πάθει, οὕτω μισούμενόν τε καὶ ὑπὸ πάντων περιφρονημένον, ὡς τὸν μέθης ἠττώμενον· διὸ δεῖ πλείον ἐστὶ φροντίδα τοῦτου ποιέσθαι, ὅπως μεθὲν τὴν ἀρχὴν μεθίνα ὑπὸ τοιαύτου πάθους κρατῆσθαι συμβήσεται.

§ μεδ'. Ὁμοίως δὲ καὶ δεῖ ἂν αἴρων τῷ θυμῷ ἐξορθῆ, οἷα ἂν μάλλον τοῖς νόμοις ὑπεύθυνος, ἐν οἷς ἂν κακίως ποιήσῃ τινα, ἢ καὶ συγνώμης ἀξίως εἴη· ὁ δὲ ἐκ προνοίας καὶ ἐκ συνειδήσεως χρησόμενος τῷ θυμῷ, ὑπευθύνεται· ἐκεῖ μὲν γὰρ φθάνει δεκεῖ τὸ πάθος κρατῆσαν, πρὶν ἄν τις κύριος γένηται ἐκτοῦ, μέγιστον δυναμίνες τῆς θελήσεως τῆς ἐκτοῦ· χρῆσασθαι ἐλευθερίᾳ· (μ'. καὶ Μετ. φ. εἴ-εθ'.) ἐνταῦθα δὲ πᾶν τὸ δρούμενον ταλμᾶται ἐκ προαιρέσεως (*). Κρατοῦμεν δ' ἂν τοῦ θυμοῦ ἐντελῶς οἷα ἂν, ἄλλως βῆον, ἢ εἰ τῶν γιγνομένων ἕκαστα, ἢ ἔχει τῷ ὄντι ἀξίας, διαγενώσκωμεν, καὶ μὴ ὡς ἡ φαντασία αὐτὰ πολλάκις παρίσκειν, οὕτως, αὐτῶν ἐξοθεν τρεῖς αἰσθήσεσιν ἡμῶν προσβαλλόντων, κινούμεθα (λγ'). Σουκράτης γὰρ, εἴτε ἐροντῶσα ἢ ἐκνήπιον, εἴθ' ὄουσα, εἴτ' ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐπιγυγμένων αὐτοῦ καταχέσασα, οὐδὲ μικρὴν ὡς ὑπὸ μικρῶν τούτων λέγεται κρατῆσθαι· Ὅς

(*) Ἡμεῖς δὲ τῷ θυμῷ κρατοῦμεν, οἷα ἔχει μεθίνα κρατῆσαν ἐκτοῦ, ἀεὶ πρὸ πάντων, εἴγ' εἴντ' ἐστὶ, ἐνθυμῶσθαι, μάλλον τινα περινοῦναι μετὰ πρὶν ἂν τι ἐν τῷ τὸ πάθος εἴη (εἶν) παραβλάπτειν πρῶτον· διὸ καὶ τὸν κλόνει τῶν ἐργαζομένων παρῆται μεθὲν ποιῆν, πρὶν ἢ τὰ ἀνευθύνοντα γράμματα διεξίδη.

ἐν οὖν τῆς φαντασίας εἰς τὰ ἢ κρατεῖν, αὐτὰς δὲ καὶ τοῦ θυμῶν
κρείττων ἔσται.

§. υγ'. Τετάρτη δὲ αἰτία τῆς τῶν πρὸς ἄλλους καθικόντων
ἡμῶν παρεξέσεως τέταρτη παρ' ἡμῶν ἡ ἰσχύς δοκεῖ γάρ καὶ αὐτῆ
καθὸς τι θυμῶδες καὶ ἀσφάτητον εἶναι· συνισμεν γὰρ τοῦθ' ἡμῶν
αὐτοῖς οὖν τι καθὸς ἔπιπλῶν ὀνόμων ἐπιπεφαιότερον τὸν ἰσχυρότερον
γιγνόμενον αἰεὶ θέλειν κρατεῖν τῶν ἄλλων καὶ τοῦθ' ὡς μνήμης
καταλοχίᾳ παρὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν παραδόδοται, καὶ πάντων
ἐκράτησε τῶν ἔθνων εἴτε ἐν ἐσθραῖς χρόνοις, ὅσους ἀγωγῇ ἐλευθέρᾳ,
καὶ θρησκείᾳ καθαρᾷ ἐκπαίδευσεν ἄριστα, καὶ ἄρτος λόγος ἐχειραγω-
γήσει πρὸς τὰ καθήκοντα, αὐτὰ γὰρ καὶ τὰ ἀπὸ κρείττονος ἰσχύος
ἐπιπλάττονται, ἀλλὰ φιλοπόνησάν τε αὐτοῖς, ὡς αἰεὶ, μέτροι εἰσι πρὸς
τοὺς ἔττους τῶν δὲ κλειότερον μὲν διαμένειν ἐν τῷ καθεστῶτι
κατασχεῖν ἑαυτοὺς, αἰεὶς τὸ γὰρ πλεῖστον μέρος τῶν ἀνθρώπων ὁ
εἶος ἀπέβη, τοὺς μὲν εἰς δόξα ἀναδιβαλὼν λαμπρὰ δυνάστεύον-
τας, τοὺς δὲ εἰς καλέσας καταδιβαλὼν τυραννομένους, τοὺς δὲ
τινας καὶ ὅλως δουλοποιεῖ· ὁ γὰρ τοὺς γὰρ καὶ ἐπικουῖν καιδείας
μετέχουσι βδελυρῶν καὶ ἀπειροτέων γίγνεται· καθήκει γὰρ τῶν
θαυμάτων τὰ ἀδυνατώτερα θορᾶς τὰ πλεῖστα τοῖς ἰσχυροτέροις γίγνε-
ται ἔρμαιον, οὕτως καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἑαυτῶν, ἢ ἔχουσι
παρὰ τὸ θεοῦ καὶ τῆς φύσεως, ἀφαιρέθεντες ἐλευθερίαν, τῆ τῶν ἰσχυ-
ροτέρων διὰ ἀποδείξουσι παρανόλημα ὥστε καὶ πωλεῖσθαι ἐν ἀγο-
ραῖς, ὡς τὰ κτήνη· Ἀλλὰ περὶ τῶν ἑξῆς ἔθνων οὐκ οἶδα εἶτι καὶ οἷα
σκότῃ ἀσεβείας καὶ ἀμαθίας πανταχόθεν περικεκαλυμμένων· οἱ δὲ
ἀμειότερον ἀκλήτῃ σιλαγιζόμενα τῷ φωτὶ ἐκ τίνων λόγων εὐπρο-
σέκτων τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ παραστήσονται; ἀλλ' ὁμοίως αὐτοῖς,
ἀέσκοτα βασιλεῦ! (7)

§. υδ'. Μηδένα παραβλάπτειν εἰς κτήσιν ὅτι κατὰ τῆς

(7) Μετὰ τὸν μὲν ὁ βασιλεὺς, εἰ μὴ γέγραπται περὶ τούτων πρὸς Ἐλαχέβοιθ' ἐν οὖν
ἐν ἐπισημασίᾳ τοῦ ὀνόματος Τύρως τῶν ἑταίρων.

πλεονεξίας τὸ καθέκον τωτὶ ἀναφέρεται, πρὸ βῆλον· ἔστι δὲ τοσοῦτον
 δυσκατόρθωτον τῆς πολλοῖς, ὡς ἀθανάτου μνάμης οἱ φυλάξαντες
 αὐτὸ, οἷοι οἱ ἀμφὶ Σωκράτην, Ἀρισταίδην, Φωκίωνα, καὶ εἴτις ἄλλος
 γέγονε τῶν ἀλλοτρίων ἀπειχόμενος ἰσχυρῶς, κελύθησαν· τῶς δὲ
 τὴν τοῦ δικαίου τάξιν δευτέραν τῆς πλεονεξίας κεκοιμημένους μυρίους
 ἕσους ἔθ' ἰστορία παρέδωκε, καὶ ἡμεῖς νῦν ὄρωμεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς
 ἄλλους ἄλλοτε ἀδικούντας, τῶς μὲν κρείττους εἰς πρὸς τοὺς ἥττους
 χρωμένους, τοὺς δὲ ἥττους σκευωρία καὶ δολιότητι ἀποσμάχει γὰρ
 ἰσχυρῶς τὰς ἀπάντων ψυχὰς τὸ πάθος τωτὶ· σὺ δὲ μὴ πάθος
 τοῦτο, κἄν ἄρχων τύχῃς ᾖ, κἄν ἀρχόμενος· κἄν πλούσιος, κἄν τῶν
 πενήτων, κἄν ἔμπορος, κἄν τεχνίτης, κἄν ὕψιστος, ἀκριδῶς τὸ κα-
 θέκον τοῦτο φυλάττων, ὡς θεῶν ἀπαρκέστατον ἐντολὴν, τῶν ἀλλο-
 τρίων ἐπίπαι ἀπέχεσθαι· οὐ γάρ σοι, ἀλλ' ἐκείνῳ τῷ κεκτημένῳ
 τοῦθ' ὁ θεὸς κεκτήσθαι ἀπέπειμα· σὺ δὲ τοῦθ' ὑπερέα, ἀδικεῖς μὲν
 ἐκείνῳ, τοῦ κτήματος αὐτῶν ἀφαιρούμενος· προσεδυαῖς δὲ καὶ
 σεαυτὸν, ἀντὶ ἀρετῆς κακίαν περιβαλλόμενος· παρακούεις δὲ καὶ τῆ
 σεαυτοῦ συναιδέσει, ἐλεγχῆσι καὶ βουίσει ἐκ μέρους, ὃ σὺ μισεῖς
 ἑτέρῳ μὴ ποίησας (κτ'.)· ἴσασίτως δὲ καὶ ὁ θεῖος νόμος εἰς σωτη-
 ρίαν καλῶν, ἐπισείει σοι μὴ βουλομένῳ ἀκολουθεῖν, τῆς δίκης τὴν
 μάχαιραν.

§. υἱ. Διηδένα παρελάπτειν εἰς τὴν τιμὴν· Εἰ ἐκ τῶν
 ἀποτελεσμάτων πᾶν κακῶν, ἕσων αἰτίον ἔστι, δοκιμάζεται· ἥτις γὰρ
 δεινότερον πάντων ἂν εἴη τὸ τὴν ὑπόληψιν ἐν ἐνίῳς ἐκ σκοφαντίας
 καὶ διαβολῆς τινα ἀφαιεῖν, μυρίων μὲν ἕσων κακῶν τῷτο τοῖς δικ-
 ταλλομένοις γιγνόμενον αἴτιον, μεγίστης δὲ τιμωρίας τοῖς διαβαλ-
 λοντας αἰτίους εἶναι καθυποβάλλον· ἕσων γὰρ ἂν κακῶν ἐκείνοις αἴτιοι
 γίνωνται, τοσαῦτά γε δήπου ἐφ' ἑαυτοῦς κατασκευάζουσι τὰπιτίμια.
 Προσέχωμεν οὖν ἑαυτοῖς, ἕσων δύναις, μεθ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ὑπολήψει
 ἥτις, ὑπὸ πάθους παρασυρόμενοι, καθάψομεθα, μεθ' ἑτέροις τῷτο
 συναινούντες φανῶμεν, ἵνα μὴ τῶν αὐτῶν τοῖς αἰτίοις ἐπιτιμίων
 αἰτίους ἑαυτοῖς καταστήσωμεν (Μετχρ. κ')., μήτ' ἐκ σκοφαντίας,
 μήτ' ἐκ σκώματός τινος, μήτε τῷ χειζόμενοι, μήτε μὲν εἴπου

δουλοὶν ἐκείνοι καὶ ἐνέχουσιν ἅμα δὲ κινεργαμίτι· τίς γὰρ σε κατὰ
 ἄρθεε δικαστὴν τῷ ἐπέρου, εἰδὲ τίς ἀδικαί πε, μάρφου ἐν τούτω, ἐν
 ἄφ ἐν δοκῆ ἀδικαί, τῶν τ' ἄλλων προσόντων αὐτῆ κακῶν ἐπιγύ-
 μενος, καὶ τῶν μὴ προσόντων μάλιστα μὴδ' ἐπιπῶν αὐτῆ προαίπτων
 ἀπυγε δὲ τελευτῶν πύθη εἰς δικαστῆραν, πένθ' ἀποχῆ καὶ κατὰ
 νόμους κακῶν εἰδὲ μὴ, ἄδης αὐτῆς μάλιστ', ἢ μάρφου καὶ ἀδικαί.
 Οὕτω δὲ ποσόντες, ἄμην τ' αὐτοῖς συμφορῶν ἀποκακῶντες ἐσόμεθα
 καὶ τῶν πρὸς ἄλλους καθιχόντων τῷ γένος κληρώσμεθα
 αἰς· Οὕτως εἰν τῶν ἀποφατικῶν καθιχόντων ὅς ἐνέπιτομῆ
 ἐγγύτων, τὰ θετικὰ εἴη δεύουσα γένεσθαι (καὶ) ἢ, αὐτῆν δὲ εἴη
 καὶ αὐτῆ, ἢ ὅν δεύουσαν νόμον τῆς φύσεως φέκουσας εἰσῆ, ἄγομεν
 (καὶ)· ἄσας δὲ τούτων μάλιστ' ὁ οὐκ αὐτῆς εἰν ὅς ἐκ μάρφου δευῶν
 ἄμην, ὡν ἄμην αὐτῆ ἐπὶ μὴν πεπονθῆς, ἢ ἄμην ἰδόντες,
 δουλοὶν διεγείρεσθαι, καὶ ἡμῶν συμκῆσθαι τῶν πᾶσχοσθαι· ἔδτ,
 καὶ χεῖρα βοσθείας αὐτοῖς ἄρθειν ἢ γὰρ τὴν προαίρεσιν αὐτῆν, ἐν
 οἷς ἄρθε τυχὸν ἀντιλαμβάνεσθαι αἰσῶν εὐδονάμεθα, ὁπανοίγειν
 ὄμην δὲ τούτω ἐκ τῶν ἐκείνων τῶν μάρφου τῶν δανῶν, τινος πι-
 μθίντων μάλιστ' ἀρθεσθαι· οὐ γὰρ οὐκ αὐτῆ αὐτῆ ἄρθεσθαι ἐν τῶν
 τῶν ἄλλων κακῶν κατελαμβάνειν δουλοῖ, ἢ μὴ τίς τῆ ἀνεπιτασία
 καὶ τῶ τῆς αἰσθῆσας ἀπλεῖ τὰ τελευτῶν αὐτοῖς ἀποδοί· καίτοι
 καὶ τούτ' αὐ εἰς πύθη ἔμην· ἔπειθ' ἐν ἐν, ἐπειθ' ἐν ἐφει ἀλλοτρίων
 δεινῶν γενόμεθα, αἰσθῆσθαι ἐν ἡμῶν αὐτοῖς, οἷον ἀκούοντες τῆς
 φύσεως αὐτῆ; ἐνδοθεν κληρούσθαι, μάρφου, ὅτι καὶ σὺ αὐτῆς ταῦτ'
 τότε πέπονθας, ἢ γὰρ πύθη, ὁμοσπαθῆς ὡν δία, ἢ αὐτῆς ἔμην ἐν
 ποσὸν σε τότε τῶν ἄλλων, ταῦτα καὶ σὺ νῦν ποίει αὐτοῖς ὁμοσθαι.
 Σ· υἱ· Ἐμφοτὸν ἔμην εἰναι τῶν νόμων τῶν πρὸς τοῖς ἄλλους
 τοῖς γε δευόμενος ἡμῶν, καθιχόντων, καὶ ἀποδοτὸν· ἄμην γὰρ
 τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστ' ἀγῶμην συμκῆσθαι τῶν πᾶσχοσθαι·
 τίς γὰρ ὄμην τὸ ἀποδοτὸν ἢ πένθ' ἀρθεσθαι, ἢ λιμῶ ἀπολλόμενον,
 ἢ νόμῳ φθειρόμενον, ἢ τυραννίᾳ τελευτωρούμενον, οἷα ἐν αὐτῆ
 χεῖρα βοσθείας ὄρθεσθαι, εἰμῆ πῆ ἀνάληγτος ὄμην εἴη καὶ πᾶμην
 ἀπανθρώπος; οἱ γὰρ νόμοι ταῦτα τῶν καθιχόντων εὐκείναις παρῆ

ζήντες ἑαυτοὺς, δικαίως τῆς βελτίστης ἐκείνης, τοῦ φιλήθρου τοῦ εἶναι, κλήσεως ἔτυχον, ἕμοι κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐκ ἐπιβουλεύοντι καὶ φιλήθρου γινόμενοι· οἱ δὲ ἀπειθεῖς ἀπένθρωποι ἤκουσαν, καὶ τῆς κλήσεως αὐτῆς τὸ πρῶτον τῆς ἀμαρτίας ἑαυτοὺς ἐπισκώμενοι ἀποδότω τῶν ἑκαστος τὸ καὶ ἐκ φύσεως αὐτῶ ἐνεπαρῆν, καὶ ἐκ τῆς θείας ἐντολῆς προσχθέν ὁ μὲν ἱερεὺς, τὴν τῆς πίστεως διδασχὴν τῶ λαῶ διδάσκει, καὶ τὴν εἰς τὴν ἀρετὴν ὁδηγίαν λόγῳ τε καὶ τῶ ἑαυτοῦ παραδείγματι μέλιστα· ὁ δὲ δαδάσκαλος, τὸν λόγον καὶ τὴν σοφίαν ἀπροφασίως τοῖς σοφίεσθαι βουλομένοις ὁ δὲ κλήσεως μεταδότω τοῦ πλουτοῦ τοῖς αὐτοῦ δεομένοις· ὁ δὲ δικαστὴς δίχα δικάζτω τοῖς ἀμφισβητοῦσι καὶ δικάζομένοις, ἀπὸ τοῦ ἰσομεριζόμενος ἑκατέρω· ὁ δὲ ἄρχων, ὑποκείμενος τοῖς νόμοις, ἀρχέτω, μηδαμῆ τοῖς ἀρχομένοις γὰρ ἐπιφέρειν βαρεῖαν καὶ ὁ κρατιώτης τοῖς ἰθὺς θηονίως ἀρκείσθαι καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, οὐ ἕκαστος ἐκλήθη, καὶ οὗτος δὲ χάρισματος ἔτυχε παρὰ τοῦ δεσπότη, τοῦτο κατὰ τὸν αἰετοῦ λόγον, ὡς λόγον ἀποδώσων, πολλαπλασιαζέτω οὕτω γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν ὑπὲρ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀντιδρέσεως συναρμολογούμενος, ἐν ἀγάπῃ εὐδαίμων ἐν εἰρῇ καὶ μακαριστός. (*)

Τὰ πρὸς Παῖδας

§. ιη. Ὡς ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος τὸν ἄνθρωπον συνστάμενον, διττῆς δεῖ αὐτὸν καὶ τῆς ἀγωγῆς εὐθὺς εἰς ἀρχῆς ἀξιοῦσθαι· τῆς μὲν φυσικῆς, τῆς δὲ ἠθικῆς· περὶ μὲν οὖν τῆς εἰς τὸ σῶμα, ὅπως δεῖ φροντίζειν, ἰατρῶν διδασκίεωσιν καλῆς· τῆς δὲ εἰς τὴν ψυχὴν αὐ-

(*) ἀμαρτίαν δὲ ταῦτ' ὡδὶ· οἱ μὲν γὰρ ἑωυτερωτῶς παλακόμενοι, κοινοῦται πρὸς τὸ θεῖον, φιλήθρου τὰ πᾶσαι ταῦτο καλαῖται· εἰδὲ ἱερεῖς ποιήσαντες λόγῳ, εὐσεβία· εἰδὲ καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ ποιῆν τινας προσημαίοντα, εὐσεβία· ἔστι δ' αὖτὸ τὸ μὲν, τῆς φύσεως· τὸ δὲ, τῆς ἐντολῆς· τὸ δὲ, τῆς προσημαίοντος· δεῖ καὶ οἱ εὐ πᾶσιν, καὶ πρὸς πάντας μὲν ἀφαιρῶσιν εὐγνωμονεῖν, πρὸς δὲ τοῖς ἐκ προσημαίοντος ἐπαρτήσας καὶ πλῆον, καὶ τσοῦτω γὰρ, ὅσα περὶ τῆς ἀρετῆς ταῦτα· ἀγαθὰ ἔστιν αὐτοῦ, ἀσυνέριστα· τῆς περὶ ταῦτων παρακατιῶν. γὰρ καὶ εἰδὲ.

τούς γε τοὺς πατέρας ἢ λόγος αἰρεῖ τῶν κακοῖ κρονουῖν αὐτῆ τε γὰρ
 ἡ φύσις καὶ τὸ συμφέρον αἴμα ὡς ἐλευθέρων αὐτοῖς εὐδὺς ἐξ ἀρχῆς
 τῶν παιδῶν ἐπιμελεῖσθαι παρακλιέεται ἢ μὲν, φιλοσοφία, οἷον
 δεσπῆ ἀφίχεται, ἀμφοτέρως ἐπιέχουσα τὸ δὲ συμφέρον, τὴν ἀπὸ
 τούτου ἀφίχουσαν ποῦ ὑπερον αἰετῆς ὑπερνοούμενον ἔσοι γὰρ τῆς
 τῶν παιδῶν ἐλευθέρων κατεργασθῆσαν ἀγωγῆς, αὐτοῖς, πρώτοι τῆς
 παρὰ τούτων μοχθηρίας καὶ φαυλότητος παρακλιέεται, τίς γὰρ
 γὰρ ἔχων, ἢ ἐν ἀλλοίᾳ παροικίᾳ, ἢ ἐν γὰρ βαρβαρίας οἴεται παρὰ
 οὐκ μὴ καλῶς καὶ ἐλευθέρως ἐχθρότητα ἀμφοτέρωθεν; τῆς δ' οὐκ
 οἴδεν αὐτὸς, ἢ μὴ εἶδεν, οὐκ ἀφίχεται, ὡς μὲν φαῖλος γενόμενος
 λατρεῖ τοὺς τεκόντας, οὐ μόνον ἐξ ὧν πλημμελεῖ πρὸς ἑτέρους,
 τοῖσιν αὐτοῖς κατεδύσθη, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους αὐτοῖς πολλὰς
 ἐχθροὺς κέρτερον, τὰ τε πρὸς αὐτοῖς καθέμεναι ἀδελφῶν, καὶ ἂ μετὰ
 τῶν δὲ πάσης ἐπέχουσαν ἐλαχίστην, ἀποφραγῶν; οὐδ' οἱ φερόμενοι
 τῶν πατέρων ἐπὶ παιδείᾳ τῶν παιδῶν χρήματα ἐκλίσειν, ἢ φ' ἢ
 πλοῦτον αὐτοῖς καταλείπει, ἀποφραγῶν αὐτοῖς ὄφει ἐν γὰρ
 τρέφοντες αἴ γε πλείους ἐπ' ἐπιπέδῳ κέρτερον γὰρ τὸν ἄφροντα καὶ
 ἐπιδιδόντων μετρίως τῷ πλούτῳ χρῆσθαι, ὥστε μὴ ὑπερφορονέσονται
 πολλοῖς ὑπερον κακοῖς ἐμπροσθεῖν

§. ιβ'. Ταῦτ' οὖν εἰδοῦτες οὐ μόνον κατὰ γένος, ἀλλὰ καὶ ἀνυχ-
 κείως ἐπὶ ταῖς ὑπερον ἐλαχίστην πολλὴν τῶν παιδῶν τοὺς τεκόντας
 δεῖ ποιῆσαι τὴν ἐπιμελίαν, πρώτον ἀπὸ τῶν ἡθῶν ἀρχομένων,
 πρὸς τε τὰ θεῶν εἰσιδεῖς, πρὸς τε ἑαυτοῖς εὐπειθεῖς, καὶ πρὸς πάντας
 τιμῶς μαθίστασθαι ἐκπαιδύσονται οὐ γὰρ ἴκνυν εἰς εὐδαιμονίαν
 πολλῶν μὲν ἐπιτεμῶν γενέσθαι τινὰ ἐχρησθῆ, φαίνεσθαι δὲ τῶν
 παιδῶν ἐπιτεμῶν δεῖ γὰρ δὴ γράμματα μαθεῖν, καὶ μαθήντα νοῦν
 ἔχων κατὰ τὸν εἰπόντα εἰδὲ μὴ, ἀφίχεται μᾶλλον βλέπεται, ἢ ὡρε-
 λαῖσθαι καὶ τούτων ἄμην μάλιστα ἢ περὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οὐκ ἀ-
 σταλος πολλοὶ γὰρ κούρτα φρονῶς, ἐπαρθέντες ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ πρὸς
 πολλὰ τῶνδ' ὀσιμῶν ἔχοντες ἢ αἰτίς, κακοῖς τῷ τελέντες χρησάμενοι,
 οὐ μόνον ἄλλους ἄβλαψτον, ἀλλὰ καὶ σοφῶς αὐτοῖς φέροντες, μεγίστης
 κινδύνου ἐνέστατον δὲ σοφόν, ὡς οὐδὲν ἢ μαθήσεις, ἀν μὴ νοῦς παρῆ.

ἡ. β'. Δεῖ τοίνυν πρὸς τοῦτο καλλῆς φροντίδος εἶναι τῶς πα-
 τέρων, παιδαγωγούς τε σκυδαίους τοῖς παισὶν ἐπιτρέψαι, καὶ αὐτοὺς
 τοῦ ἀγρυπνεῖν μὴ ἀπειχομένου· ἔργον δὲ πρῶτον τὴν τῶν παιδῶν
 φύσιν, ὅπως ἔχει πρὸς μάθησιν ἰεῖναι, πρὸς ἣν δεῖ προσφυῆ
 προσφέρειν τὰ παραγέγραμματα, νῦν μὲν τὸ θρασὺ αὐτοῖς περικί-
 πτοντας, νῦν δ' ἐν ταῖς νοθεῖαις γρωμένους καὶ μέωσι μαθήματα
 δὲ τὰ ἀπλούστερα καλλίστα κατ' ἄρχας αὐτοῖς αἰρετέον· εἴτε βα-
 θμυδὸν προΐοντας ἐν τοῖς ἡθικαῖς καὶ τῶν πρὸς εὐσεβείαν παιδαγω-
 γικῶν οὐκ ἐν εἰς ἀξυνηταῖς διδάσκων τὰ ἀλλοπυτέτερα· οὕτω δὲ
 ἀποκαταρτιζόμενους αὐτοὺς ἐν τούτοις, καὶ δεκασταῖς γενομένους,
 ἄμεινον ἐν τοῖς δεκασταῖς τῶν γυμνασίων, ἢ κατὰ τοὺς τοῦ λαοῦ
 τὰ μέω τῶν μαθημάτων ἀκούειν· καὶ εἴγ' ἐγγυροῖται, καὶ αἰσ-
 διαιτῶσθαι τοῖς ἐπισκεπταῖσι, πάντων τῶν οἰκιστῶν ἀπειχομένου
 θορύβων πρὸς γὰρ τῷ κλείω ἕως ἐν πολλοῖς αὐτοῦ ἑλπίων τε καὶ
 μανθάνειν ἀπυλλάττονται· ἐν οὕτω καὶ τῆς τῶν κατ' οἶκον οἰκιστῶν
 μοχθηρίας ἐξ ὧν τὸ πλείστον τῆς κακοσθεῖας τοῖς γὰρ θρασυτέροις
 αὐτῶν συμβαίνει προσγίνεσθαι.

Τὰ πρὸς γονεῖς.

ἡ. γ'. Ἄλλ' ὅσοις τοῖς πατέρισι πρόνοια τῆς τῶν παιδῶν
 ἀγωγῆς προσήκει ποιῆσθαι· οὕτω καὶ τοῖς παισὶν ὑποτάσσασθαι καὶ
 εὐγνωμονεῖν τοῖς πατέρισι ὀφείλεται, ὧν τι μέγρι δεῦρο ἡξίονται
 παρ' αὐτῶν, πρὸς τῷ ζῆν καὶ τὸ εὐ ζῆν προσλαμβάνοντες ἔδω, καὶ
 ὧν ἐς τοῦτον οἴγε κλείως ἐλπίζουσι τεύεσθαι, ἐνθυμουμένους καθ'
 ἑαυτούς· διὰ ταῦτά φημι μέγρι μὲν τῶν τῆς παιδείας ἐτῶν εὐκαταῖς
 ἑαυτούς ἐν πᾶσι δεῖν ἐκείνοις παρέχεσθαι, εἰ μή τις τῶν πατέρων
 ποσοῦτον εἴη ἀξίωτος, ὥστε ἀνάξια τῆ τιμῆ καὶ τῷ βίῳ ἐπιπέττειν
 αὐτοῖς· ἀνδροθέοντας δὲ, καὶ τῆς πατρικῆς ἀνάγκης ἀπολυθέντας,
 σέβασθαι καὶ εὐγνωμονεῖν τὰ εἰκότα, ἀμυλλητῶς θερπεύοντες, καὶ
 τὴν ἀπὸ τοῦ γῆρας οὕτως δυσχέρειαν καὶ ἀδυναμίαν ἐκ παντὸς
 ἀνακουφίζοντας τρόπον· μετὰ γὰρ ἕων τῶν ὀκνητῶν τοῦ παντός,

ἴτε ἐπιποθεία φταί, καὶ ὁ νόμος αὐτὸς γυνίας τιμᾶν προεβέβαιον
 αὐτὸς πρὸς πικρίας εὐγνωμονεῖν τοὺς εἰς πεποσικότητας ἀφελόμενος
 κέρυγε τοῖς πεκοῦσι, οἱ οὖν τότε κῶς τρεπὶ τῷ ἡλίῳ, ἢ ἑῶς προσή
 ὀλίπομεν, καὶ νοοῦμεν, καὶ οὐκ ἐσθ' αἴσθιας αὐκ ἂν ἀπερδιόσαμεν
 ἀγαθοῦ. Εἴτις αὖν τῶν τριούτων ἀγαθῶν ἐπιλελησμένος, ἀρχαίσι τρι
 εῖν τοῖς γινωσκόμενοις, οὐ μόνον τὰς ἐκείνων ἀφᾶς ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀπρε
 πᾶσαι, ἀλλὰ καὶ παρὰ τᾶσι θάλαυρος καὶ ἀποτροπῆκος ἐστὶ. (1)

Τὰ πρὸς φίλους

§ ρβ. Ζήτων μὲν ἐμοσκόλιας, τίς ἐκ τῶν φίλων ἐστὶν ἀγαθὸς ὁ δὲ
 ἀριστέτης, μία ψυγὴ ἢ οὐκ ἀσφαλεῖς ἐπὶ αὐτῶν ἐκείνων ἐκεί
 αὐτῶν φίλων δὲς φυγῶν κέρυγε θουλομένων, καὶ μὴ, πρὸς τὸ κακῆ
 ἐπιποθείον τοῖς φιλουμένοις. Εἰκὸς αὖν μὴτ' ἐν θουλοῦντων προση, μὴτ' αὐ
 σφραδαίσι καὶ πνευροῖς, ἀλλ' ἐπιποθείον τὸν ἀπὸ τῶν φίλων σφραδαί
 σθαι, οἷο καὶ τοῖς Στωϊκοῖς ἐν μύθοις τοῖς πεποσικότητας διὰ τὴν πῶν φίλων
 ὁμοιότητα φίλων ἀληθῆ ἀμαλόγηται εἶναι. Τούτων οὖν οὐκ ὄντως ἐχόν
 των, εἰκὸς τοὺς φίλους τὰ πᾶν φίλων οὐκ ἔστω, ἢ καὶ ἐαυτῶν ἐν προση
 τίδι ποιῆσθαι, τὰ τε συμβαίνοντα εὐτυχῶς καὶ μὴ εὐτυχῶς, κοινὰ ποιῶ
 μένους, ἐν τε βουλαῖς καὶ ἐργασίαις ταχῆ συνεκτιλαμειανομένους ἀλλ' ἄ
 λων, μὴτε πρὸς καλοκαίρια τῶν μὴ κελῶ, τι ἐχόντων ἀποδεχομένους,
 μὴτε μὴν ἐφῶντας ἀμαρτημά τε, ἀποσιωπῶντας ἀλλ' ὡς ἴδιον καὶ τοῦ
 τοῦ ἐπιποθείον ἐπιμελῶς καὶ λόγους προστινέσιν ἐν ἀπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ,
 ὅσον αὖν τε ἐπιποθείον κεραιμένους. προσέχειν δὲ δεῖ, μὴ κατὰ τὴν
 κεραιμένον ὑπερβαίνοντες, διαρρηθῶμεν τὸ κελῶδιον καὶ οὕτως εἰς προ
 κτον τὸ σκάφος κατασπάσαντες κίνδυνον, ἀπολέσωμεν. (2)

(1) Τὸ πρὸς τὰς γενεάς τῶν κεραιμένων ἀπὸ τῶν φίλων κεραιμένων μὴτε καὶ
 κεραιμένων ἀρχαίσι κεραιμένοις, ὅσοι τὰ μὴ πρὸς ἀλλοῦς τῶν ἐφ' ἑαυτὸν κεραιμένοι
 ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν κατ' αὐτοῖς ὀνομαζοῦνται τὰ δὲ πρὸς τοὺς πεποσικότητας, ἀπὸ τῶν γυναικῶν,
 ὅσοι αἴτις πρὸς τὴν ἀσφάλειαν.
 (2) Πολλοὶ πρὸς τούτῳ δεξιότατος δαί. μὴ παρὰ κεραιμένον, ἢ μὴ κατὰ τὸν τρόπον ἐπιπο
 κέρυγε ἀπολέσωμεν, καὶ ταῦτα τῶν ἐφᾶς φιλοπότας κεραιμένων. πολλοὶ γὰρ τούτῳ
 κεραιμένοις ἐν μύθῳ τὴν ἐκείνων ἀπὸ τῶν φίλων, ἀλλὰ καὶ εἰς τούτῳ, εἰ μὴ τι καὶ γυναικῶν ἐφῶν

Τὰ πρὸς τὴν πατρίδα.

§. ργ'. Πατρίς δ' ἐστὶν ἐνθα τις ἐγεννήθη καὶ ἀνετρέφη δευτέρου
 δὲ λόγῳ καὶ πᾶσα ἡ γῆ, ἐν ᾗ τὴν αὐτὴν φωνὴν προείπενται οἱ πολῖται,
 καὶ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς διάγουσι νόμοις. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τὸ τοῖς αὐταῖς
 πολιτεῖσθαι νόμοις κοινωνία πολλῶν ἐστὶν εἰς ἓν συνελθόντων, (π.β.)
 ὅσα ἐν τῷ περὶ κοινωνίας ἡμῶν εἴρηται ἀνωτέρῳ (πθ.), ταῦτ' εἰκὸς
 καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντα εἶναι χάρις δὲ τούτων, ἐπειδὴ
 τῆς τοιαύτης κοινωνίας, εἴτ' εὖν πατρίδος στήριγμα καὶ θεμέλιον
 μέγισθ' οἱ νόμοι, καθ' ὧς οἱ πολῖται συνέθεντο ζῆν, καὶ ἐν οἷς οὕτων
 ἐστὶν ἡ ἀσφάλεια, ὁμολόγηται, τούτοις αὐτοὺς προσέχει ἀπαρξ-
 τάτους φυλάττειν ἔπειτα, ἐπειδὴ πρὸς τὴν τούτων φυλάξιν καὶ
 ἀσφάλειαν, καὶ τὴν τῶν ἄλλων κοινῆς συμφερόντων προμήθειαν,
 πολλῶν δεῖ χρημάτων, συνεισφέρειν χάρις τὸ κατὰ νόμους καὶ τὰς
 περιστάσεις ἐκάστῳ γιγνόμενον δίκαιον· πάλιν μὲν, ἂν πολλῶν ὄντων
 ὀλίγα δὲ, ἂν ὀλίγων· καθάπερ γὰρ τῶν ἀπὸ τούτου ἀγαθῶν ἕκαστος
 τὸ μέρος μετέχει, οὕτω καὶ πρὸς τὰ εἰς τούτο συμβάλλοντα συνει-
 σφέρειν τὸ μέρος ὀφείλει· διὸ ἀδικεῖεν ἂν εἰ τὸ δίκαιον τούτο μὴ
 ἐθέλοντες τῷ κοινῷ καταβάλλειν. (*)

§. ρδ'. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ αὐτὴ πολλὰκις πατρίς καὶ τῆς σωματικῆς ἡ-
 μῶν ἀντιλήψεως δεῖται, καὶ πρὸς τούτο προθύμως εὐστοχῶς παρέχειν
 δεῖ, τὰ τε κοινὰ, ὡς κοινῆς συμφέρει μέγιστα, πράττοντας, καὶ εἰποῦ
 ὑφ' οὐτινοσοῦν ἐπιβουλομένης, ἢ ἄλλως ἑκπετομένης, ἢ ταρασσου-
 μένης ἐκείνης ὑπὸ ἄλλοφυλῶν, κινδυνεύειν δεήσει, μὴ φείδεσθαι
 ἑαυτῶν, μήτε παραλείπειν τὴν τάξιν, οὐ γονεῖς, οὐ παῖδες, οὐδ'

παιδιῶντις, κητέετοσκν. Δεῖ τόνον πρὸς τούτο τὸν τε κηρὸν, τὸν τε τρόπον τηρεῖν.
 τας, οὕτω τὸν πολλῆ εὐλαστία πείθειν ἐπιχερεῖν, μίαιτι πρῶτον κατὰ τοῖς ἰατροῖς
 τὰ φάρμακα διδωμένα προσφέροντας· τί δέ, εἴτις τῶν φθῶν ἀδικῶν τι, ἢ ἀνοήτων
 ἡμῶν δευθαίη, πέτερον ὑπακούσασιν, ἢ εὐ; εὐ γρη, τὸ παλαίφατον ὑπεκίντες ἐκείνη
 ἢ φιλία μέχρι βωμίσ' ἢ καὶ Ἀριστείδης ἀποφάγειον, φίτους εὐκ ἐπεισῆτο. Πρῶτον Ἀριστ'

(*) Ἡμῶν μίνταιγι ἐγγε τῷ παρόντι καὶ μέλλουσι πάντων ἀνερχαίων εἰσφέρειν πρὸς
 εὐστασον καὶ κατασκευῶν τῶν ἑλκωνομαστῶν, ἡδονομαστῶν, ἐκδῶτων βεβῶτων, διδῶν

ὅτι οὐκ ἔστι τις ἀνὰ τῆς ἰσχυρῆς ἀποικίας, ἀλλὰ τὸν
πρὸς τὴν κοινὴν ἀποικίαν ἀποικίας, ἐν τῇ ἡ κοινὴ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀποικίων ἀποικία, δευτέρα τιθεμένης. ()

Τὰ πρὸς Εὐεργέτας

Ὅσον ἂν ἴσῃ τις ἀποικία ἀποικίας, ἀλλὰ τὸν
πρὸς τὴν κοινὴν ἀποικίαν ἀποικίας, ἐν τῇ ἡ κοινὴ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀποικίων ἀποικία, δευτέρα τιθεμένης. ()

καὶ τὸν κοινὴν ἀποικίαν ἀποικίας, ἀλλὰ τὸν
πρὸς τὴν κοινὴν ἀποικίαν ἀποικίας, ἐν τῇ ἡ κοινὴ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀποικίων ἀποικία, δευτέρα τιθεμένης. ()

Ὅσον ἂν ἴσῃ τις ἀποικία ἀποικίας, ἀλλὰ τὸν
πρὸς τὴν κοινὴν ἀποικίαν ἀποικίας, ἐν τῇ ἡ κοινὴ ἔστιν εὐδαι-
μονία, καὶ ἡ τῶν ἀποικίων ἀποικία, δευτέρα τιθεμένης. ()

ἴσται τοῦτο, ὅτι δυσχερές τι συμβῆναι μεταξὺ, ἐλύπησιν καὶ λύ-
πῃσαν, ἐξικένωσιν παρχυρόμα τὰ φθίσαντα ἢ ὅτι διαλλαγίντες
πρὸς τὴν τύχην, καὶ πλούσιοι γενόμενοι ὑπερῶν, αἰσγύνονται φανῆσαι
παρ' ὑποδειγμάτων εὐργετηθέντες, ἐφ' ᾧ καὶ μᾶλλον ἂν εἶησαν ἔδε-
λυτοί ἢ ὅτι καὶ ἐλάττω, ὧν ἠλπίζον, εὐ παθόντες, οἷα ἐκείνων χάριν
ἔχουσιν, ἀλλ' ὧν ταῖς ἐλπίσιν ἀπέτυχον, ἐπὶ τούτοις μέλιστα δυσ-
χεραίνουσιν, ἢ γνῶμης ἀχαρίστου καὶ μοχθηρᾶς τυγχάνουσιν ὄντα
γνωρίσματα· φευκτὰ δ' ἡμῖν ὅση δύνημις· ὡς γὰρ ἂν τοῖς εὐ πε-
πυκνύουσιν ἀγνώμων ἦ, οὗτος οὐδὲ πρὸς τὸν τοικτὴν καὶ πλάστην
αὐτοῦ καθάρην δικασίαιε τὴν εὐγνωμοσύνην. (*) διὸ καὶ τοῖς
τοιούτοις εἰς τοσούτον ἤχοντες μοχθηρίας, οἷα ἐσθ' ὅστις οὐκ ἀπο-
τρέφεται ταῦτ' ἔρα καὶ οἱ νομοθέται, πάντων τῶν ἐγκλημάτων
δίκας ἐπιθέντες, τὴν ἀχαριστίαν κατέλιπον ἀτιμώρητον, ὡς ἱκανοῦ
ὄντος τοῦ παρὰ πάντων μίσους, καὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν συνειδήσεως,
τὰς Ἐρινύς καὶ τὰς Ποινὰς κινεῖν ἐπ' αὐτούς.

Τὰ πρὸς Ἠγεμόνας.

§. ρς'. Οἱ τὰς κοινωνίας ἐξ ἀρχῆς συστασάμενοι, καὶ νόμους
καθ' οὓς ἕκαστοι πρὸς ἀλλήλους πολιτεύονται, ἔθεντο· φύλακας δὲ
τῶν νόμων ἐν μὲν τοῖς, τοὺς ἀρετῇ διαφέροντας· ἐν δὲ τοῖς, οἷς ἐπι-
ρήτοις γέρασι πατρικαὶ εἰσὶ βασιλεῖσι, τούτους φέροντες, ἐαυτῶν
προκαθίζουσι· καὶ ἐσθ' οὕτως ἡμῖν Ἠγεμόνων ἐν πολλῶν κοινωνία, ἔ
καὶ πατήρ ἐν ἰδίᾳ οἰκὸγενεῖα, προσέτης ἐν ἅπασιν τῶν νόμων γενί-
μενος· τιμῶν μὲν τοὺς ἐν νόμοις τι πράττοντας, καλεῖσθαι δὲ τοὺς
βουλομένους τῶν καθεστώτων τι παραβαίνειν. Τούτοις οὖν, ἐπιπύ-
κτοτ' ἂν ἴσσι τὸ εἶδος (πῆ), τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπονέμειν ὑφί-
λομεν, οὐχ ὑποπτύσσοντες φήσω, οὐ δουλεία ὑποκλινομένοι, ἀλλὰ

(*) Πῆ δ' ἂν τοῦ μὲν πρώτου αἵτιον, ἔθελος τοῦ δὲ διουτέρου, ἢ ἀλαζονία· τοῦ δὲ
τρίτου, ἢ πλεονεξία· ταῦτα γὰρ τὰ πᾶσι ἐκαστοῦσιν τὴν ἀδικίαν, τὴν τῆς εὐνομίας
μνήμην παντελῶς ἐξορκίζονται· διὸ καὶ ἀφοσιώσασθαι πρὸς τὴν ἀρετήν, τὴν γὰρ ἰσχυρὰ
ἐπίχην, χάρις, ἔρα.

θεοῖ· ἐργαστήρια συνιστῶν, τεχνουργεῖα κατασκευάζων, τὰ πρὸς τὴν ἐμπορίαν βαλτιῶν, τὰς ἀνοδίας εἰς ἑθῶς λείας μεταποιῶν, καὶ ἕτι ποτ' ἂν εἰς ὠφελίαν ἤκη τῆς ὑπηκόοις, ἀπάντων ἀσάνως ἐπιμελούμενος· τῷ δὲ τοιούτῳ γενομένῳ οὐ μόνον τὰ παρὰ θεοῦ κῆνοικᾶ καὶ εὐμενῆ αὐτῷ ἔσται, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ὑπηκόων, καὶ πάντων ἀνθρώπων ἀιδίως εὐγνωμοσύνη καὶ εὐλογία αὐτῷ ἀπακείσεται, ὅ ἐστι δῶρον δικαιοτάτων τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀρχόντων παρὰ τῶν ἀρχομένων ἐποφειλούμενον.

Περὶ Ἀρετῆς.

5. ρή. Τὸν περὶ τῶν καθηκόντων ὡς ἐν ἀπιτομῇ περὶ ἀνὰ λῶγον, ἐπόμενον ἂν εἴη καὶ περὶ Ἀρετῆς τι εἰπεῖν· δοκεῖ τοίνυν τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπὶ πάσης πράξεως, τὸ τέλειον λαμβανούσης ὡς ἐδῆκατε, τίθεσθαι οὕτως γὰρ οἱ μὲν, τὴν τοῦ σώματος βίωσιν· οἱ δὲ, τὴν τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ δεινὰ εὐψυχίαν ἐνώμασαν Ἀρετὴν· ἕτεροι δὲ, τοῖς εὐ ποτε καὶ ὡς δεῖ ποιῶσι τι, ὅ,τι ποτ' ἂν ποιῶσι, τὸ ὄνομα τοῦτο ἀποδιδόασιν· οὕτω δὲ Ἀρετὴν βήτορος, ἢ γραφέως, ἢ ἀνδριαντοποιοῦ, ἢ ἀρχιτέκτονος, τὴν ἐν τούτοις τῶν τεχνικῶν τελειότητα ἔφασαν· καὶ ἔστιν οὕτως Ἀρετὴ ἢ ἐκάστου πράγματος πρὸς τὸ σκοπούμενον τελειότες ὕπερ ἀποδοθεῖν ἂν καὶ τῶν ἀλόγων δικαίως καὶ τῶν φυτῶν. (*) ἕτεροι δὲ ἀπὸ τῆς τῶν καθηκόντων ἐκτελείσεως τὴν λέξιν λαμβάνοντες, Ἀρετὴν φασιν εἶναι τὸ συμφερόντως πράττειν ὅ,τι ἂν πράττει τις· ἢ Ἀρετὴν εἶναι ἕξιν προαιρετικὴν περὶ πᾶν τῶν καθηκόντων ἐργασίαν· ἕτεροι δ' αὖ ἐγγυτέρως τῆς ἀληθείας ἠθικωτέρως τῷ λόγῳ γινόμενοι, Ἀρετὴν ἔφασαν εἶναι ἀγαθὰς πράξεις συμφώνως τῷ τῆς φύσεως νόμῳ καὶ τῇ θεῷ θελήσει ὑπὲρ ὅ τις ἀφείλει, πράττειν. Κατὰ δὲ τὸν Ἀινέκιον ταῦτα καὶ αὐτὸν εἰπόντα (σ η β.), Ἀρετὴ ἐστὶ βεβαία καὶ εὐκρινὴς θελήσει τοῦ τὰς πράξεις

(*) Οὐπερ ἐνικε ἕκαστον κατασκευάζει, ἐν τούτῳ τὸ τέλος αὐτοῦ· ἔπειτα δὲ τὸ τέλος αὐτοῦ καὶ τὸ συμφέρον καὶ ἀγαθὸν ἐκάστων· τὸ ἀρ' ἀγαθὸν τοῦ λογικοῦ ζώου κοινωνία· ὅτι γὰρ πρὸς κοινωνίαν γίνονται, πάσαι διδύκται. Μάρκ. Λυβὸν Ε. κ.

πρὸς τὸν τῆς θείας θελήσεως γνώμενα ἀπευθύνειν. (°) Ἐκ γοῦν τῶν
 εἰρημένων δὲλων τριττὴν τινα εἶναι τὴν διαίρεσιν τῆς ἀρετῆς: τῆς
 μὲν, εἰς τὴν τοῦ σώματος ἔξιν ἀναγομένης τῆς δὲ, εἰς τῆς γνω-
 στας τῆς ψυχῆς ἀποδιδάμενης δυνάμεις τῆς δὲ, εἰς τὴν προαι-
 ρεσιν μόνον ἀκούτης καὶ ἐπειδὴ τῆς ἐσχάτης αὐτῆς τῆς ὑποφά-
 νεαί τῆς ὑποδραίσεως, ὡς τῆς μὲν ὑποκειμένης τῆς τῶν νόμων
 ἀνάγκῃ τῆς δὲ, ἐπὶ ἀπλῆς τῆς βουλήσεως, εἴτ' οὖν προαιρέσεως
 ὑφαιμένης, οἱ τῆς δευτέρας εὐμοιρήσαντες τῶσδε, δικάϊως ἂν καὶ
 μάλις ἀρετὴν ἐλουτιῖν λέγοιεν. ἂν πᾶσι γὰρ τοῖς ἀλλοῖς, ἔσοι
 εἴτε σωκράτῃ, εἴτε διαδοκτοῖν, εἴτε καὶ ἐκ φρονήσεως, ὡς τοῖς
 γνηίοις παιδαγωγῶν, ἐπὶ ἄλλων ἀρετῶν, τοῖς μὲν δι' ἔξιν, τοῖς δὲ καὶ
 δια φύσεως δεξιότατα, τῆς δὲ ὑποσθῆκασι ἄλλως, μακαρισμὸς μὲν
 ὑποκειμένων ἀποδίδεται οὐ μὴν δὲ συναποδίδεται καὶ ἔπαινος καὶ ἡ
 περὶ πάντων ἐγνωμοσύνη ὁ μόνος τοῖς ἀπὸ προαιρέσεως ὑπὲρ ὁ
 ὀφείλουσι, πρῶτοντι τὴν κοινῇ ἡμεροφρόνων, ἀπόκειται δῶρον
 ἐπορειλόμενον. Ἐκ δὲ τούτων οὐκ ἂν ἄλλον εἴποιεν κατ' ἐλαττωσὶν
 ἀπλῶς τῆ τῆς ἀρετῆς αἰγλή ἡθικωτέρῃ τῷ λόγῳ, εἰ μὴ τὸν ὑπὲρ
 ὁ κατὰ νόμον ὀφείλει, πρὸς τὰ κοινὰ ἡμεροφρόντα, πράττοντα. διὸ
 καὶ περὶ τούτου μάλις ἡμῖν ὁ λόγος πρᾶτται ἐν γὰρ τῷ παρόντι. (°)

§. ρβ. Ἀλλ' ὅσπερ τῶν καθηκόντων εὐρίσκομεν τὰ μὲν, πρὸς
 θεὸν τὰ δὲ, πρὸς ἑαυτὸν τὰ δὲ, πρὸς ἄλλον ἀναφερόμενα (π'),
 οὕτως καὶ τῆς ἀρετῆς ἡ μὲν εἰς πρὸς θεὸν ἡ δὲ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦς.

(°) Ἐκ τούτων οὖν δὲλων (φασὶν ὁ αὐτὸς, πρῶτον) μὴ ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ἐπὶ
 τῷ θεῷ τὸν γνώμενα τούτων κινεῖται ὡς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἑαυτοῦ ὄντος τοῦ κατ' ἴδιαν ἀρετικῶν
 ἡμῶν ἀρετῶν, μὴ ὑπερβάλλοντας, μὴτε λεπτομένους, μὴ δὲ πρᾶττοντας.
 Ἐν δὲ θεῷ εὐδέναι τῶν ἀνθρώπων, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἀπικαλύψεως κόπασ' ἀπὸ
 τῆς μνηστῆρος ἐπὶ τῆς ἀρετῆς φιλοσοφίας τὴ τῆς μᾶλλον καὶ τῆς ἄλλας ἀρετικῶν ἐπι-
 στήματα ἔδωκε πρὸς εὐδαιμονίαν καὶ γνησίαν ἀρετὴν εἶναι εἶναι, ὡς τῶν
 τῶν ἀρετικῶν καὶ πνεύμων ὑπερβάλλοντων. διὸ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο μοι διακίαν λέγει
 θεοῦ, ἐν αἷς ἐπὶ τῆς τῆς τῆς πνεύματος καὶ πολλῶν ἀρετικῶν, καὶ τῶν ὡς
 ἀρετῶν τὸν ἑαυτοῦ πνεύματος τῆς ἀρετικῶν τῆς γὰρ, φασὶν, ἀπὸ τῆς τῆς
 ἀρετῶν ἐκ τῶν γνηίων ἡμῶν

ἡ δὲ, πρὸς τοὺς ἄλλους, ἢ καὶ κοινωνικῶς ὀνομαζέται καὶ ἡ μὲν, εὐσέβεια λέγεται ἡ δὲ, σωφροσύνη ἡ δὲ, εἰ μὲν ἐξ ἀποφρατικῆς καθήκοντος (πθ') προκίπτουσα εἴη, δικαιοσύνη· εἰ δὲ ἐκ θετικῆς, εὐποιΐα. (***) ἢ καὶ ὡς ἐν διαφόροις πράγμασι καὶ περιπέσει γιγνομένη, διαφόρου καὶ κλήσεως ἐν ἑκάστῃς τιτύχεται· τὸ μὲν γὰρ ὁ ἄριστος εὐποιῶν, ἢ χρήμασι, μεγαλοπρέπεια ὀνομαζέται· εἰ δὲ τις τοῖς ἑξαμαρτάνουσι, συγγνωμονικῶς εἴη, ἐκ μὲν συγκαταβάσεως, ἔλεος· ἐκ δὲ συμπαθείας, πραότης, ἢ καλοκαγαθία προσαγορεύεται· εἰ δὲ ἐξ ἐλευθεριότητος, καὶ τοῦ περιόντος τίς τινα βουθεῖα, γενναιώτης τοῦτο καλεῖται· εἰ δὲ καὶ χάριτι λόγων καὶ ἀγαθῆ προαιρέσει τίς τινα θεραπεύσειεν, εὐπροσηγορία καὶ φιλοφροσύνη τοῦτ' ἔκαστος πρὸς δὲ ξένους πᾶντο γιγνόμενον, φιλοξενία· πρὸς δὲ τοῖς θεομένους τὰς βουθείας ἐπιδεικνύειν, τὴν φιλοπρωχίαν τοῦτο ποιῶν. Ἔστιν οὖν πάντα ταῦτα ἔργα φιλανθρωπίας, ὑπὸ μόνῃ τὴν εὐποιῶν τιθέμενα.

§. ρί. Μεγαλὴ δὲ πάντως ἡ τῆς εὐποιΐας ἀρετὴ, ὡς μεγίστην τοῖς ἀνθρώποις ἐργαζέμεντα ὠφέλειαν· τῶν τε γὰρ θεῶν διὰ τὸ εὐεργετικῶν γιγνόμεθα ὅμοιοι, καὶ ὁ κοινωνικὸς βίος διὰ ταύτης ἀριστὰ διεξάγεται· πῶς δὲ καὶ πότε αὐτῇ ἑαυτῆς ἔστι κρείττων, τοῦτ' εὖτε ἐν εἰς βιβλίον λόγῳ γενέσθαι διαίρετόν· πολλὰ γὰρ καὶ λόγῳ ἀπλοῦς ἐκ συμπαθείας προενηνεγμένος προσήκως πρὸς τοὺς πάσχοντας, καὶ παραμυθία ἐν χειρῶν γινόμενα, τὴν μεγίστην ἑαυτῶν τῆς εὐποιΐας ἐπλήρωσεν· ἑατέον τοίνυν τὴν περὶ τούτου κρίσιν τῶν τε τρόπων τοῦ εὐ

(*) Τὸ ἀπειρῶμεν τὸ προσκνήκον ἐκ ἄσῳ, ἢ ὡς συνέχεται ἢ δικαιοσύνη· τὸ ποιῶν τὰ ὑπεσχημένα, ἐν ᾧ ἡ πίστις· τὸ σμαρῶνως τοῖς τῆς ψυχῆς διανοήμασι λαγνῆ, ἐν ᾧ ἡ εὐδικήνεια· τὸ μὴ μνησθῆναι, ὡς τις εὐ κίπενθῆναι, ἐν ᾧ ἡ εὐγνωμοσύνη (ρβ')· τὰ τε ταῦτα, καὶ εἴτι ποιῶτε, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὰ ἐπαινετὰ καὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ἡρώσεως μετιστακτά, ἀλλ' ὡς καθήκοντα ἀναγκαῖα ἐκάστη τῆς ταύτης ἀρετῆς βιβλίον ἀπελείπονται, ὡς ταῦτα μὲν ὑπὸ τῆς τοῦ συναιδίου αἰσῶς διακόντα εἶναι ἀναγκαῖα, τῆς δὲ ἰνπτεῶς ἀρετῆς ἐκ μόνης ἄρτημένης τῆς προαιρέσεως. ἴδι Σελόν ΝΘ. 316.

(***) Ἡσέβεια, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, τρεῖς εἰσὶ γενικαὶ κριταί, ἢ ὡς εἶδα ὑπὸ τῆς καθ' ἑαυτὸν ἐκείνης (ρβ') ὑπαγωγῆς ἢ καὶ ἢ ἑαυτῶν ἐνείη, τὴν ἰπτερῶσιν χάριν κρείττων, παιδείουσαν ἑαυτῶν, ἵνα σωφρονῶς καὶ δικαίως καὶ ἰσοσῶς ἑαυτῶν ἐν τῶ τὸν αἶον.

προσόντος, καὶ τῆς τοῦ εὖ πείσζοντος περιπέσειον εἰ δέ τι δίοισι
 τῶν εὐόντων τι κρίνειν, τῶν μὲν ἰδιωτικῶν, ἢ ἂν τέλος τι μᾶλλον
 εὖ, αὐτὴ μᾶλλον ἔστιν εὐκοιῆς τῶν δὲ πρὸς πολλοὺς γηνομένων τὰ
 κρατύτερ ἔλαττεν ἢ πρὸς τὴν πατρίδα μάλιστα γηνομένη αὐτὴ γὰρ
 καὶ μᾶλλον ἐπιπέσει τοῖς εὖ πεποιθόσι πρὸς κέρτατον τὴν εὐνομοσύνην,
 εἰς τὴν τῶν κατὰ τῆς χρείας τωσδεσίων τὰ καὶ ἑκατόμβαι καὶ
 τοῖς τοιούτοις, ὡς δὲ οὖν ἔστιν τούτῳ περὶ οὐσιβίου. Πρὸς οὖν
 τοῦτο πᾶς τις ἐπιπέσει καὶ ἄρχαν καὶ ἰδιώτας, ὡς δὲ ἕκαστος δύ-
 ναται, ἐπιπέσει τὸ δυνατὸν (εὖ). Ἐκ δὲ οὖν αὐτῶν εὐνομοσύνην
 οὐκ οὐσίβιον κρίνει, ἢ πρὸς τὴν εὐνομοσύνην ἑαυτοῦ, ἢ εἰς τοὺς
 ἄλλοις, καὶ ἀγαθὰς ἐπινομοσύνας γηνομένης, ὡς οὐσίβιον αὐτοῖς
 εὖ πρὸς τὸ εὖ πρὸς τὸν γηνομένην ἀγαθὸν καὶ ἔστιν ἐπὶ, καὶ οὐσίβιον
 αὐτοῦ.

5. ρία. Παιδείας δὲ τῆς εὐνομοσύνης ἐργασίας, εἴτις ἐκ τῶν ὑπαρ-
 γόντων αὐτῷ τοῖς δομένοις μεταδίδοι, οὗτος εὐνομοσύνη-
 ἔχει δ' οὖν ἢ εὐνομοσύνης ἐπιπέσει ἀντικατασκευάσας τὴν ἀσωτείαν
 καὶ τὴν φιλαργυρίαν (Μεταφ. λά.) τὴν μὲν ὡς ὑπερβαλὴν τὴν δὲ,
 ὡς εὐνομοσύνη καὶ φιλαργυρία μὲν ἔστιν ὁ μὲν αὐτὸς αὐτῷ εὐνομοσύνης
 αὐτοῖς πρὸς τὴν χρεῖαν ἀποκομιδῶν, καὶ ἄλλοις κέρρα μεταδίδοι,
 ἀλλὰ προσπίπτει αὐτῷ εἰς τὴν ἀσωτίαν τὴν ψυχὴν φλαγίζομενος ἀσωτος
 δὲ ὅσας χρεῖαν ἔκκενόν τὰ προσόντα, καὶ ταῦτα καλάσι καὶ κηφῆσι,

(C) Ἐκ πᾶτων οὖν δέον, εἴ τι τιμωρεῖται μὲν κατὰ τὴν μάλα νόμος, εἰς τὸ μὴ
 ἀδικεῖν, μαχεῖσθαι, κλέπτειν, φεύγεσθαι, καὶ τὰ ἀρετῶδῃ εὐνομοσύνη, εἰς τὸ δεσποτικῆ
 ἀδικεῖν, ἐπιπέσει, καὶ θάνατον φερεῖν ἰδίως, καὶ ἐπιπέσει μὲν καὶ τὰ. Ἐκ δὲ
 τούτων ἀναγίγεται καθὼς νόμος κατὰ τὴν ἀσωτίαν ὑπάρχειν ὡς μὲν γὰρ
 ἀσωτία τῆς νόμου, ποταρὴ νομίζεται εἶναι, καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων κωνομίας
 ἀνάτης ὡς δ' ὡς φαίνεται ἀσωτὴς προσέχων, νόμος μὲν, εἰς τὴν δὲ καὶ ἀνάτης προ-
 στήριξιν οὗτος ἀνάτης γὰρ ἀπύχεται τῶν ἀπυχομένων ὡς δὲ καὶ τὸ εὖ καὶ
 προσέχει ἢ πρὸς τὴν, οὗτος τὴν τοῦ τρίτου καθὼς γὰρ κατέχειν ἕξιας, ὡς ἐκείνου
 τὴν ἀρετὴν ἰδιωτικῶς εἰδὴ τις καὶ εἴματα εἴ τι ἢ μεταρτέρας γηνομένης, τῶν ἐκαστοῦ
 ἀγαθῶν ἑαυτοῦ, καὶ δανίσαι, παρ' ὧν οὐκ ἔστι ἀπολαβεῖν, οὗτος τὴν κερωνίδα
 πρὸς ἀρετῆς τῆς ἀσωτίας ἐπιπέσει, καθὼς οὖν ὡς γηνομένης ἰδὲ παρακατιῶν ρία.

καὶ τοιοῦτοις φθοραῖσι καὶ λυμείωσι. Προσεκτῶν δ' οὖν, μέγα ὕψος
 αὐτῆς παρασφύζαντες εὐπροσώπων τῆς ἐλευθεριότητος καὶ εὐεργεσίας ὀνό-
 ματι, τοῖς τῆς ἀσωτείας περιπέσωμεν ἐπαθήροις· ἐλευθέρως γὰρ οὐ
 ὅς ἂν πολλά δαπανᾷ, ἀλλ' ὅς ἂν μεταδιδῶ τῶν ἑαυτοῦ, οἷς θεῶ, καὶ
 ὡς θεῶ, καὶ ὅτι θεῶ πολλοὶ γὰρ τὰ ἑαυτῶν ἀκρίτως καταναλώσαν-
 τες, εἰθ' οὕτως ἀπὸ τῶν κερατῶν χορτασθῆναι ἐπιθυμοῦσιν, εἰς ἀρπε-
 γὴν καὶ ἀδικίην ὑπερῶν ἐραπίσθαι ἐπιείχθησαν· διό ἐντι ἔργῳ καὶ λόγῳ
 τὸ σοφὸν ἔκεινο μεμνήσθαι θεῶ, ὅτι πᾶν τὸ ἐν μέτρῳ γινόμενον ἀριστον.
 Ἐπιείχθη. Ταῦτα δὲ περὶ τῆς κοινωνικῆς ἀρετῆς ὡς ἐν ἐπιτομῇ
 ἔκαστα. θεῶ δ' οὖν εἰδέναι, ὅτι οὐδεμία ἀρετὴ κήτορθοῖτ' ἂν ἄνευ
 φρονήσεως· πολὺ γὰρ ἔχει τὸ πρᾶγμα παρ' ἑκάστην τὸ εὐόλισθον
 καὶ ἡ ἐπὶ θάτερα παρεκτροπὴ, καὶ μικρὰ ἦ, ἀλλὰ προϊόντος τοῦ
 χρόνου, εὐθὺς τὴν πρὸς τὴν κακίαν ἀγούσαν ἐπεπλάγγασεν· ἐν οὖν
 τῇ μέσῃ ἐν πᾶσι ἐαδίζοιμεν, φρονήσεως θεῶ ἡμῖν, ὡς μόντες πρὸς
 τὸ ἀγαθὸν οὕτως ἀγαθῆς ἡγεμόνος· ὁ γὰρ ἐστὶ πρὸς ὀφθαλμοῦς, κατὰ
 τὴν εἰπόντα, τοῦτ' ἂν εἴη φρόνησις ταῖς ἄλλαις τῶν ἀρετῶν καθ' ἑπὶ
 γὰρ ἔκεινοι οὐκ ἔσθ' ὅπως ἂν εὐδοκῶντο, ἐν σκότῳ κινούμενοι· οὕτω
 καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἀδύνατον μὴ παρεκτραπῆναι ἢ πρὸς ὑπερβολὴν,
 ἢ πρὸς ἔλλειψιν, μὴ διασπαθῆσεως ἑκάστη τῆς φρονήσεως. Διὸ ὅ, τε
 πρὸς θεὸν εὐσεβῆς, ὅ, τε πρὸς ἑαυτὸν σώφρων, ὅ, τε πρὸς τοὺς ἄλλους
 δίκαιος καὶ κοινωνικός (ρδ'), ταύτην ἔχεται σύμβουλον ἐν βουλαῖς,
 ὁδηγὸν εἰς τὰς πράξεις, κανὸνα ἐν πᾶσι τῇ τε γὰρ εὐσεβείᾳ αὐτῇ
 εἶθεν μὲν ἡ ἀσέβεια, εἶθεν δὲ ἀντιπαράκειται ἡ δαισιδαιμονία· ἡ μὲν,
 τὰ πρὸς θεὸν καθήκοντα ἀπανκινούμενη· ἡ δὲ, καὶ τὰ μὴ ἀπαιτούμενα,
 καὶ ἄλλότρια τῆς αὐτοῦ φύσεως αὐτῷ εὐδελυρῶς περιάπτουσα· ὁ δὲ
 μικρὸν παρεγκλίνας, καὶ ὅσον, τοσοῦτον γ' οὐκ ἀναίτιος ἔσται τοῦ μὴ
 περιπέπτωκένας θάτερον. Τῇ τε σωφροσύνη αὐτῆς εἶθεν μὲν ἡ ἀκν-
 λασία, ἡ ταῖς ἡδοναῖς μήθ' ὄρον μήτε κόρον ἐπισημῆται· εἶθεν δὲ
 ἡ ἀναίσθησία, ἡ ἡλιθιότης, ἡ μήτε τῶν ἐπιτετραμμένων ἀπολαύειν
 πρέχουσα, διαμαχόντα ἕως δ' αὐτως καὶ κατὰ τῆς δικαιοσύνης
 ἐστὶν ἀμαρτάνειν, ἐπειδὴν τῷ μὲν μάλλον, τῷ δὲ ἥττον τι ἀποδῶμεν

ὅσα συνιστάμενης, ὅτι, ὡς ὁ ἄνθρωπος βίπει, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὄργῃ πρὸς τὴν τῆς εὐδαιμονίας ἀπώλειαν· ἥτις οὐδὲν, ἀλλ' ἢ πάντων τῶν κατὰ τὸ συναμφοτέρων ἀγαθῶν, ἐν ἀπουσίᾳ τῶν κακῶν ἐστὶν ἀλλοίωμα· ἀλλὰ καὶ τοὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἄρα πάντων, ἐξ ὧν ἐκαίτη συνίσταται, τυχαῖν μὴ εἶναι, ὡς μεθεῖναι ἐν τῇδε τῇ βίῃ ὄντος ἀμίκτου κακότητος; ἀποχρῶν δὲ εἰς αὐτὸ τοῦ ἄκρου γούν ἀγαθοῦ τοῦ ἐξόχου τῶν ἄλλων ἀπέναντον ἄρα τυχαῖν (ε.). ἔστιν οὖν τοῦτο τί, καὶ πῶσον; τοῦτο αὐτίκα μάλιστ' ὁ λόγος ἰχθυαπύσαι, μίση' αἴτια προλαένας τὴν ἄγνοσαν ἐπὶ ταῦτα.

Σ. μα. ἔστι τόνον ἀελλῶς ἀγαθῶν μὲν ἀνθρώπων, ὃ ἐν αὐτῶν συντηρεῖ καὶ τελειοῖ κακῶν δὲ τῶνναντίον, τὸ διαφθεῖρον αὐτῶν, καὶ χείρω ἀπεργαζόμενον καὶ ὃ μὲν πρὸς τὴν φύσιν καὶ οὐσίαν αὐτοῦ συντελεῖ, ἀγαθῶν-φυσικῶν· ὃ δὲ τῇ θείᾳ θελήσει συνοπεθεῖ, ἠθικῶν ὀνομάζεται· ταῦτα δὲ μοι εἰρήσθω καὶ περὶ τοῦ κακοῦ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ὀρμωμένων· Πάλλαχθαι δ' οὖν καὶ ἄλλως τὸ ἀγαθὸν διγρησθαι παρὰ τῶν φιλοσόφων· ἔτι γὰρ αὐτοῦ τὸ μὲν ἀλυθές, τὸ δὲ φαινόμενον καὶ τὸ μὲν ἀπόλυτον, τὸ δὲ σχετικόν· καὶ τὸ μὲν ἐνεργητικόν, τὸ δὲ παθητικόν· καὶ τὸ μὲν ενεργητικόν, τὸ δὲ θετικόν· καὶ τὸ μὲν τοκετικόν, τὸ δὲ ἐκτικόν· καὶ τὸ μὲν σωματικόν, τὸ δὲ ψυχικόν· περὶ ὧν ἐκάστων ἐρῶμεν ἐξῆς.

ρις'. Ἀληθές μὲν οὖν ἀγαθὸν καὶ ἀπλῶς μὲν τὸ σῶζον καὶ συντηροῦν ἐστὶ τὴν οὐσίαν· ἀλλὰ κρείττονι λόγῳ, τὸ ἄρα καὶ ἡδύ καὶ τίμιον καὶ χρήσιμον ὄν (μὲ) φαινόμενον δὲ, τὸ δευτέρῳ μὲν τοσοῦτον εἶναι, ταῖς δ' ἀληθείαις ὡς λυμηντικῶν ὄν, ἐν μοίρῃ τιθέμενον τοῦ κακοῦ· οἷα ἐστὶ τὰ πολλὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἐν μὲν τῇ περυσίᾳ ἡδύνοντα, μικρὸν δ' ὕστερον φανερῶν ἐπιφέροντα βλάβην ἀπόλυτον δ' αὐθὺς ἐστὶν, ὅπερ αὐτὸ καθ' αὐτὸ συντηρεῖ καὶ σῶζει, ἀμέτοχον ὅλων καὶ ἀναίτιον οἰασαῖν βλάβης ἡμῖν γιγνώμενον· σχετικὸν δὲ, οὐ ἢ χρεῖσις, εἴτ' ἐκ' ὠφελείας, εἴτε πρὸς βλάβην, ἢ ἡμῖν καίτι, καὶ

ῥέφεται κῆροι διαλογικῶν περὶ εὐδαιμονίας, ἃ μὲ ἀποκρίσεις, διὰ τῶν, αἵτις εἰς τὸ πρὸς προσηλῶν καὶ ταῦτα.

δὲ καὶ ἄλλοι συναλθόντων, τοῦτο δὲλλον, ὡς πολλῶν προτιμότερον.
 §. ρα'. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀγαθὸν ἔστιν εὐρεῖν κακὸν ἐν (Με-
 νεχρῶς. λ'), καὶ κακὸν αἰτίας ἐν ἑτέρῳ τινὶ περιστάσει γιγνόμενον ἀγα-
 θόν, οἷον τὸ ἐκτακτὸν ἀγαθόν (ρυσ'). ἐν τῇ φυσικῇ καταστάσει κα-
 κὸν γίγνεται καὶ τὸ τακτικὸν αἰτίας ἐν τῇ κατὰ φύσιν καὶ πάλιν
 τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ, ὃ ἐν μείζονος ἡμῶς ἀποστρεφῆ ἀγαθοῦ, κακὸν ἐστὶ
 καθάπερ καὶ κακὸν αἰτίας, τὸ μείζον κακὸν ἡμῶν θυνόμενον ἀγα-
 λάξασθαι, ἀγαθὸν ἔστιν (*), ὥστε καὶ ἐν παντί, πλούτου, τέχνης, ἐπι-
 γήμιας, υγείας, ζωῆς αὐτῆς καὶ θανάτου, οὗτος κακὸν ἀκριβέστερον. Πάν
 ὃ ἐν ἡμεῖς αὐτὸ καθ' αὐτὸ συντακτικὸν ἡμῶν ἢ, ἢ ἕτερον κακὸν μεί-
 ζον ἡμῶν ἀπειροῦσα, ἐν ὅσῳ τοιοῦτον ἐν ἢ, ἀγαθὸν τοῦτ' ἔστι: καὶ πάλιν,
 ὃ ἐν ἢ τῷ αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐπιέλαξας καὶ λυμνυτοῦν ἡμῶν ἢ,
 ἢ ἕτερου ἀποστρεφῆ ἡμῶς ἀγαθοῦ, κακὸν ἔστιν. Οὕτως οὖν ἢ τοῦ σχε-
 τικοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ θεωρία, εὐρίσκειται ποικίλη τις οὔσα (ρυσ').
 τὰ γὰρ καθ' αὐτὰ ἀγαθὰ, ἢ κακὰ, ἑτέρως ἔχει πάλαι, ἄλλοτε
 πρὸς ἄλλα παραβαλλόμενα.

§. ρβ'. Χωρὶς δὲ τούτων ἡ ἀρετὴ, ὡς ἄμα καὶ εὐκαίριον καὶ τίμιον καὶ
 χρῆσιμον οὔσα (μέ.), ἀπλῶς ἔστιν ἀγαθόν, πολλὴν εὐδαιμονίαν ἐμπεριούσα
 τῷ ἔχοντι, τιμὴν τε αὐτῷ οὐ τὴν τυχοῦσιν περιποιούσα, καὶ ἐν τῇ
 εἰς χρῆσιμωτάτη τυγχάνουσα, οἷαν δὲ ποτ' ἀγνοούσα μεταβολὴν, οὐ
 λύπην ἀντ' εὐθυμίας, οἷα ἀτιμίαν ἀντὶ τιμῆς, οὐ θλάσιν ἀντὶ εὐφρο-
 νείας ἐπαύουσα καὶ τούναντίον δ' αὖ ἢ κακία, ἀπόλυτον οὔσα κακὸν
 πάντως.

§. ργ'. Περὶ δὲ πάντων τὸν Θεὸν αὐτὸν τὸν καὶ τὸ εἶναι ἡμῶν πα-

(*) Ἀντιθέτως κακίαις διακρίνεται προκρίπτουσι τρεῖς πρώτος μὲν, ὁμοῦ κακὸν φυσικὸν
 προκακίαν τὸ μὴ χεῖρον αἰρετικόν κρείττεον γὰρ τὴν ἀκατακτάτην ἀποβλάσιν, ἢ τὴν ἑσπέρ-
 σιμότητα γὰρ οὐ φασὶ καὶ ὁ Σωτὴρ εὐδαιμονίαν, ἐν ἢ τὴν μείζον ἀκατάστατον, καὶ μὴ
 ἴσον οὐ τὸ εἶμα βλαβῆ-αὶς τὴν γένηται δεύτερας δὲ, ὁμοῦ κακὸν ἡθικὸν προκακί-
 αν μείζον αἰρετικόν, εἰ μὴ καταπιεστικὴ ἀνάγκη προφασίαι εἶναι, αἷτις τὴν χρι-
 στιανὴν ἐπὶ κέραιον: καλεσθεὶς ἢ ὄψαι τοῖς εἰδωλοῖς, ἢ παρνοῦσα, οἰδέτιζον ἐν εἰς
 αὐτῷ αἰρετικόν τρίτος δὲ, ὁμοῦ κακὸν προκακίαν, ἐν τὸ μὴ εἶναι φυσικόν, τὸ δὲ
 ἡθικόν, τὸ φυσικὸν αἰρετικόν (ρβ.) οἷον, αἰρετικότερον εἰδὶκαί τῷ ἰσοκράτῳ ἀμαρτῆν ἰσοκ-
 ρατῶν, ἢ εἰς τὰς τῆς ἐκείνου ἀσκαίνας διακρίσεις ἀγαθὰς. ἴσ. ρβ.

βασυόντα καὶ συγτρούντα, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ζῶντας, καὶ πρὸς αὐτὸν
 ἀρχόμενος μακαρίως ἀπεργάζεσθαι, καὶ τελευτήσαντον ἀγαθὸν ὄντα,
 αὐτοῦ θάμεν; καὶ πρὸς τοῖσιν τέξιν τοῦ ἀγαθοῦ κατατάξομεν; ἢ ὅτι
 νεώπολυτον ἐστὶν ἀγαθόν, πάντας μὲν ἀγαθοποιῶν τοὺς τῆ θελήσει
 αὐτοῦ κειθαμένους, μηδένα δὲ βλάπτειν, εἰ μὴ τις ἐκείνου ἀποστῆ,
 καὶ τὸς ὑφ' αὐτοῦ, ἢ ἀπίστη, τῆ αὐτοῦ θελήσει μὴ κειθαόμενος, ἐλά-
 ττωτατ' ἀπὸ καὶ πρὸς πόν Ἰσραὴλ, ἐκ σοῦ, φησὶν, ἢ ἀπιέλαισσο· εἰ-
 σὴν φήσει τῷ θεῷ τὸ ἀγαθοποιεῖν, καὶ ἂν δύναται ἐλάττω, τὴν
 φύσιν μεταβάλλων; Πῶς οὖν οὐκ ἂν ἀπεργάζομεν, τὸ ἐθέλειν ἐλά-
 ττωτατ' τῷ θεῷ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀγαθοποιεῖν, πῶς μὴ ἀδικεῖσθαι,
 καὶ μὴ ἀδικεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δὲ καὶ ἐν πολλοῖς χωρίοις τῆς γραφῆς
 ἐλάττωται αὐτὸν ὀργίζομενον, καὶ κολοῦντα, ἀλλὰ τοῦτο τοῦ λόγου
 οὐκ ἔστιν ἰδίωμα, ἀνθρωπικώτερον παραπόντος τὴν ἐννοίαν· θεολόγος
 δὲ ἀνὴρ μετὰ τοῦ εὐσεβοῦς ἀναλλοίωτον κίμπαν καθ' οἰανδῆκοι
 ἂν εἴπῃς ἀλλοίωσαι, ἐξηγήσει τὸ θεῖον. (*)

§. ρκβ. Πόττων μὲν αὖν τῶν ἀγαθῶν τυχεῖν τὸν αὐτὸν συλλήβδην
 καὶ διηνεκῶς, θνητὸν ὄντα, ἀμύχανον εἶναι (ριδ'). τῶν μὲν,
 ὑπαρχόντων βουζῶν καὶ ἀστάτων τῶν δὲ, καὶ ὅπως μὴ ἐπ' αὐτῶν
 ὄντων κτήσασθαι, ἀλλὰ τύχης μόνης διορῆσασθαι, διὰ ταῦθ' αἰρετέον
 τὸ ἀκρον καὶ ἔσχατον· ὁ πάντων ἄμα ὑπερέχει τῶν ἄλλων, ἢ γούν
 αὐτοῖς ἐξισούται (ε'), ὁ καὶ ἔσχατόν ἐστιν ἀγαθόν, πρὸς ὃ σπεύδομεν,
 καὶ οὐ τυχόντες τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τετυχηκότες ἐσόμεθα, ὡς
 πληρωθησόμενης ἡμῖν σὴν τῷ ἀταράχῃ τῆς ψυχῆς ἐν αὐτῷ τῆς
 ἐρέσιως. Ἰν' αὖν πρὸς τὴν τούτων ἐπετημονικῶς χωρῶμεν διάγνωσιν
 χαρακτηριστικὰ τινὰ ἐν αὐτῷ ὑπερέχον.

Περὶ Χαρακτήρων τοῦ Ἀγαθοῦ.

§. ρκγ. Εἴεν οὖν αὖν χαρακτῆρες τοῦ ἀκρου καὶ ἐξόχου τῶν ἀγαθῶν
 ἐκεῖνοι μάλιστα πάντες· πρῶτος μὲν, ἐπειδὴ πάντες ἄνθρωποι φύσει

(*) Τούτο δὲ τοῦτον ἐν ἰα. ὡς εἴπῃς τῶν πρῶτα προσφειτῶντων μαι μαθητῶν, καὶ
 ἀποστόλων, καὶ ἐπισημῶν τῶν ἑαῖς νόμοις καὶ ἰα. ἀποστολῆν τούτων οὐκ ἔγωγε οὐτε.

τοῦ ἄκρου ἐφίενται ἀγαθοῦ, (*) καὶ οὐκ ἐστὶ ὅστις ἐπὶ τοῦτο οὐδ' ἀπειθεῖ (βκ'). τοῦτο τοιοῦτον ἀνάγκη εἶναι, ὥστε μηδένα εἶναι τὸν μὴ δυνάμενον τυχεῖν, εἰ μόνον θελήσει· δεύτερος δὲ, ἐπειδὴ καὶ ἔξοχον ἁπάντων τοῦτο ὀφείλει εἶναι, εἰκὸς τῆς ψυχῆς αὐτῆς πρῶτον ὡς πολὺ προτιμωμένην τοῦ σώματος, τελειῶν τρίτος δὲ, τὴν θέλησιν ὡς περὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ἐνασχολουμένην (βγ'), ἃ τε δὴ στερεωτικὸν ἄμα καὶ θετικὸν ὄν, τῶν τε νόσων αὐτῆς ἀπαλλάττειν, καὶ τὴν φύσιν ἐνοῦσαν δυνάμιν τε καὶ ἐλευθερίαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν αὐτῆ ἐπαναγεῖν· τέταρτος δὲ, ἐπειδὴ ἄκρον ἐστὶν ἀγαθὸν, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν οὐδ' ἀνώτερον αὐτοῦ, οὐδὲ προτιμώτερον ἕτερον, δι' ὃ ἂν εἴη αὐτῆ ἐφετὴν· ἀλλ' αὐτὸ τοῦθ', ὡς ἄκρον καὶ ἔξοχον ὄν ἐφετὴν, καὶ ὅρη· ἐστὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· πέμπτος δὲ, διηνεκὴς τοῦτ' εἶναι δεῖ, καὶ πᾶσι τῆς ἀποβολῆς τῆς γὰρ ἀληθοῦς εὐδαιμονίας τούτου ὀμιλουμένους ἐνεῖναι (ε'), εἴ τις αὐτῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ ἀπολειφθεῖ γέννησιν, κακίοντος ὅμοῦ συναποκλεισθήσεται· τούτου δὲ οὐδὲν ἐστὶν ἀβλιώτερον· εἰκὸς ἄρα, ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, διηνεκὴς οὗτο εἶναι καὶ ἀνύποπτον εἰς ἀποβολήν.

§. βγ'. Τούτων οὖν αὕτως ἔχόντων, φανερόν ὡς ἄκρον ἀγαθὸν ἡμῖν ἔσται, ὃ πάντες οἱ χαρακτῆρες ἑκαῖνα προσήκουσιν· ἐστὶ δὲ τοῦτο τίς καὶ ὅπως ἂν εἰς τὴν τούτου διαγνώσιν ἔλθοιμεν; μὲν ἢ ἡδονὴ ἐστὶν, ὡς ὁ ἐκ Κυρίνης Ἀριστιππος, ὁ τὴν εὐδαιμονίαν ἐν τῇ τοῦ σώματος ὀρισάμενος ἡδονῇ, ὠνειρώξατο; ἀλλ' αὕτη ὡς μήτε γε τῇ ψυχῇ συνεισφέρουσα τι εἰς ἐελπίωσιν, μήτε τὴν θέλησιν τελειῶσα, καὶ τῶν ὑπαρχουσῶν νόσων οὐ μόνον οὐκ ἀπαλλάττουσα, ἀλλὰ καὶ προσθεῖσα πολλάκις (λδ'), μήτε καὶ τρίτον διηνεκὴς τοῖς ἀνθρώποις εἰς ἀπόλαυσιν ἔκουσα, τριῶν ἄμα ὡτιοῦ τῶν εἰρημίνων χαρακτῆρων, τοῦ δευτέρου, τοῦ τρίτου, τοῦ πέμπτου ὀποκλειομένη, οὐ μόνον τοῦ

εὐλαπίην ἰδίῳ, ἐφ' ἣς ἀπίστη, εὐτ' ἂν ἐλαλείη τι παρ' αὐτοῦ, διὰτι ἀπίστη αὐτῆς δ' ἀπορίας. εὐλαπίτωτ' ἂν, τῶν παρ' ἐμεῦ διδάσκοντων μακίτ' ἀκούων.

(*) Λεὶ καὶ Ἀρριανὸς (Διατρ. γ' γ') πᾶσι πᾶσι, γὰρ, ψυχῆ, εὐπείθης πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν ἐπινοεῖν, πρὸς δὲ τὸ φοβησθῆναι ἀνομιάν, πρὸς δὲ τὸ ἀδικεῖν ἐπινοεῖν· εὐπείθης πρὸς μὲν τὸ ἀγαθὸν, ἀριστικῶς κινεῖται πρὸς δὲ τὸ κακόν, ἐκλόνηται πρὸς δὲ τὸ μὴ ἀγαθόν, μήτε κακόν, εὐδαιμόνως.

ἄκρου ἀπολείπεται ἀγαθοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ ἀγαθοῦ ἀπλῶς κλήσεως
τοῖς εὖ φρονῶσιν ἀποκλεισθήσεται.

§. ραδ'. Μῶν δὲ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἡδονὴν, εἴτ' αὖν ἀναληψίαν,
εὖ ἄκρον τοῦτ' ἀγαθόν κατ' ἐπίκαιρον ἀνακτίον; ἀλλὰ καὶ αὕτη
ὡς σερπητικὴν μόνον, οὐ μὴν δὲ καὶ θετικὸν εἶσα ἀγαθόν, οὗτ' ἄρα
δι' ἑαυτὴν ἔφετ'ι, ὡς μὴν διηνεκῆ τὴν ἀπόλαυσιν ἔχουσα, ὡς τρίτων
καὶ αὕτη τοῦ τρίτου, τοῦ τετάρτου, καὶ τοῦ πέμπτου τῶν χαρα-
κτήρων ἐκπίπτουσα, συνεκπίπτει πάντως καὶ τοῦ ἄκρου νομίζεσθαι
ἀγαθόν.

§. ραε'. Τί δὲ ὁ πλοῦτος, καὶ αἱ πηλαί μέγας ἐν τοῦτοις ἐστὶν
εὐρεῖν τὸ ζητούμενον; οὐδαμῶς πρὸς γὰρ τῷ μὴ πάντας ὁμοίως
αὐτὸν δύνασθαι εἶναι, ὅ τῷ πρώτῳ ἐναντίον ἐστὶ χαρακτῆροι, οὗτε
πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς συντήρησιν καὶ τελειότητα συντελοῦσιν, ὅ τῷ
δευτέρῳ σαφῶς ἀντιβαίνει· ἀλλ' οὗτ' αὐτὰ δι' ἑαυτὰ ἔφετ'ι, οὗτ' αἰ-
διον τὴν ἀπόλαυσιν ἔχοντα, ὅ τῷ τε τετάρτῳ καὶ τῷ πέμπτῳ αἶμα
ἀντιτάττεται χαρακτῆροι. Αὐτὰ δὲ τῶν εὐρίας ἂν ἐπιστάσας καὶ
τοῖς περὶ τὴν ἐπιστήμην, ἡλικίαν, βίωσιν, καὶ εἴτι πυνδτον εἰεταί τις
πρὸς εὐδαιμονίαν ἂν συντελέσαι· οἱ γὰρ τῶ ἄκρου ἀγαθοῦ χαρα-
κτῆρες, οἱ εἰσὶν ἢ σταθμητῆς ἀληθείας, ἡκιστα αὐτοῖς ἐφαρμύζονται.

§. ραε'. Ἀλλὰ μέγας ἐν αὐτῇ γε τῇ ἀρετῇ εἰσθῶσα ἢ ἀγρὰ πῆ
ὑποκείρυσται; ἔχ' ἀτρέμας· τῶν γὰρ καὶ ἔχνη πῆ ἀμυδρὰ ὑπερβαί-
νεται, καὶ ἔ ἀτρεπὸς λευτέρη πρὸς τῶν, ἀριστοτέλους, δεινοῦ ὄντος
πῆ τοιαῦτα θηρᾶσθαι, ἡμῖν αὐτὴν προλεάνχοντος, καὶ τοιοῦτὰ καὶ ἑαυτὸ
τὸ ζητούμενον, οὕτω κίνησθαι σαφῶς ἐνορᾶται ἢ γὰρ ἀρετῇ ἔχον
μὲν ὅπως δῆποτε ἀγαθόν, οὐ μὴν δὲ καὶ τοιοῦτον, ὡς αὐτὸ δι' ἑαυτὴ
ἔφετὸν ὑπάρχειν, ὡς μηκέτι μηδὲν αὐτῆς εὐρίσκεσθαι προτιμότερον,
ἀλλ' οἶα ὡς αὐτῇ γ' ἐστὶν ἀπλῶς πρὸς ἐκεῖνα χειραγωγοῦσα. Πῆ ὅν
ἂν εὐροῖμεν τοῦτο ἐεβαίως; οὐδαμῶς, ἢ ἐν μόνῳ αὐτῷ τῷ Θεῷ ὡς
καὶ τοῖς τῶ ἄκρου ἀγαθοῦ χαρακτῆρας ἀδιστακτως ἔχει πάντας ἐν
ἑαυτῷ συλλαβῶν, ὡς καὶ πᾶσιν ἀπὸ τοῦ ἴσου τῆς ἑαυτοῦ φιλιανθρώ-
πίας παραχόμενος ἀπολαύειν, καὶ τὸ συναμρύτερον ἡμᾶς συντηρῶν
καὶ τὴν θελτικὴν τελειῶν, καὶ δι' ἑαυτὴν ἔφετὸν ἔαν, καὶ διηνεκῶς

ἀπολαυόμενος, καὶ μηδέποτε δαπανώμενος. ὁ ἀφύκτος, ἀναλοίωτος, αὐθύπαρκτος, τέλειος, ἀπλῶς, ἀθύνατος, ἀνεξάρτητος, ἀπειρος, ἀπερήραπτος, συμφύτατος, παντοδύναμος, αὐτεξούσιος, ἀληθής, δίκαιος, ἀγαθός· καὶ ἀπλῶς ὁ πάσης τῆς ἀρετῆς ἐν ἑαυτῷ καθ' ὑπέρτατον βαθμὸν συλλαβών. Μεταφ. υιγ'.—υιέ.

§. ρηζ'. Ἐκ γούν τιῶν εἰρημένων οὐδεὶς ἂν ἀρνῆσθῆι μὴ ἄκρον ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεόν· καὶ τοῦτ' οὐ μόνον ἀπιδύτως καὶ καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ σχετικῶς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔξοχον ὄντ' αὐτῷ ἀγαθόν· δείκνυται δὲ ἐξ ὧν ἔφημεν αὐτοῦ χαρακτηρίων· πρῶτον μὲν, ὅτι αὐτὸς τοσοῦτον ἠγάπησεν, ὥστε μαρτίαις ὅσαις κατεκρίθησαν εὐποιίαις, πῶς οὗτος οὐκ ἀεὶ ἀπρόλαβεν τῷ εἰς πεποιθηκότες διπνεκῶς, εἰ μὴ τῶν πρὸς τοῦτο φερόντων ὀλιγορήσεις· δεύτερον δὲ, εἰ καὶ συντηροῦν δεῖαι τὸ ἄκρον ἀγαθὸν καὶ τελειῶν τή, τε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, τίς ἂν τοῦτο διαπράξῃαι μᾶλλον, ἢ αὐτὸς ὁ καὶ ἐκ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγών, καὶ νῦν τῶν μὲν παρόντων κακῶν ἀπαλλάττων, τῶν δὲ ἀπόντων ἀγαθῶν ἐμπιπλῶν; τρίτον δὲ, τίς δὲ καὶ τὴν θύλακιν αὐτῆν τελειώσῃαι, τὴν τ' ἐλευθερίαν αὐτῆς προτανεύων, καὶ τῶν ἐνοπρηχουσιῶν ἤδη νόσων ἀλλοτριῶν, εἴγε μόνον ὁ ἄνθρωπος ἐθέλησῃαι; ἔσαι δὲ τοῦτο ῥᾶν αὐτῷ διὰ τῆς ἀγάπης· ὁ γὰρ ἀγάπη πρὸς Θεὸν κεκλιμένος, οὐκέτι δούλος ἔσαι τῆς ἀμαρτίας· ὁ δὲ τοιοῦτος ἀρετῆ καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ ἐλευθέρα θελήσῃαι συζῆν παρεσκεύασται· ἢ δ' ἐνωσις αὐτῆς οὐκ ἂν γένητο ἄλλως, εἰ μὴ ψυχικῶς· αἰώνιον γὰρ τὸ ἄκρον ὄν ἀγαθόν, καὶ πάσης μεταβολῆς ἐκτός (ρηζ'), οὐκ ἂν ἐν σώματι συσταίη, θνητῷ ὄντι καὶ ἐπιζήριον· ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ, οὕτως οὕτῃ ἀδολοκίτη καὶ ἀθνηκίτη· τέταρτον δὲ, τί ἂν ὑπέρτατον εἴη Θεῷ, δι' ὃ ἂν συνεῖναι τῷ Θεῷ ἐθέλησῃαι; πέμπτον δ' αὖ, τί δὲ κίονιότερον, ἢ ἀρθηκτότερον Θεοῦ τοῦ ἀθύνατου, καὶ ἀναλλοιότου, καὶ τῆς ἀγάπης, δι' ἧς οἰκειοῦται τὸν ἄνθρωπον, μηδέποτε ἀπολλόντος, εἰ μὴ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἑαυτὸν τῆς ἐκείνου ἐνόςτηως ἀποσπείσῃαι (ρη.); Ἐκ γούν τούτων συναίγεται, ὅτι ὁ Θεός, ὃ πάντες ἐφραμοῦσιν οἱ τοῦ ἀγαθοῦ χαρακτηρίαι, αὐτὸς ἐστὶ τὸ ἄκρον καὶ ἔξοχον πάντων τῶν ἀγαθῶν.

§ ραή. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐν τῷ ἀκρῷ τῷ αὐτῷ ἀντιθέῳ ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία, (ε.) εἰ δὲ ἄνθρωποι δύνανται τούτων συνεῖναι, εἰ ἐβελήσονται (ρκβ'), δύνανται ἄρα καὶ τῆς εὐδαιμονίας τυχεῖν. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἀληθὲς τοῦτ' ἐστὶν ἀγαθόν τὸ δὲ τοιαῦτον ἅμα καὶ ἡδὴ (με), ἐν δὲ τῷ ἄδει ἀδύνατον μὴ ἐρησυχάζειν ἐνθα δὲ ἡσυχία, ἐκεῖ οὐ λίσσεται, οὐκ ὀδύνη, οὐ μῦθος, οὐ στεναγμός, οὐ φόβος, οὐ φόβος, οὐ κίνος, οὐκ ἄλλο τι κίνος, δεῖ ὁ δὲ ψυχὴ ἐκταραττομένη ἐκπίπτειεν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἄκρα ἡδονὴ ἢ παρὰ φιλοσόφους ἐβελήσεται ἐκείνησθε ἢτις ἐστὶν ἀνάγκη τῆς ψυχῆς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἀκολούθει, δεῖ ἢ ὁ ἄνθρωπος πάντων τῶν τῆν δεινῶν συνταραττομένων κρατεῖ, καὶ ἐν μέσσις διὰ τῶν τῶν βίου κυμάτων φορούμενος, οὐκ ἐκκλήττεται, ἀλλ' ἀγαπῶν τῆς παρουσίας, καὶ ζῆ, καὶ τοῦ ζῆ, ἐπειδὴ δόξη τῷ δεδοκίτη, ἀταράχως ἀπαλλαγῆσεται νόει δὲ μοι τὸν Σωκράτην ἐν τούτῳ ὡς πανταχοῦ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὡς οὐκ ὄντων τῷ Θεῷ, καὶ πράττειν καὶ λέγων, ἡδέως τε διεβίωσε, καὶ ἀταράχως ἀπῆλαξεν εὐχότως εἰ γὰρ, ἐν φιλιῇ τις, τούτου συνεχῶς ἡδίστα μένειται, πόση μᾶλλον εὐχὴ ἡδεῖν εἶναι τῷ δι' ἀγάπης αὐτῷ ἐκείνῳ τῆν τοῦ Θεοῦ θεωρίαν, χαρὶς δὲ τούτων οὐδὲ τῆς τοῖς ἀσυνειδήτοις ἐπιπελομένης βασάνου φοβηθήσεται ὅτι οὐκ ἔστι οὐδὲς γὰρ παρ' οὐδενὸς τῶν ἀγαπώντων, μηδὲν ἄδικον πράξας, κινῶν τι κείσεσθαι προσεδόκησε πώποτε αἰετούμενος γὰρ καὶ πεινούμενος τῷ Θεῷ, καὶ ὕμνοις αὐτῶν, πῶς ἂν παραβῆται, ἐφ' ὅτι καὶ φοβηθεῖ, ἀλλ' οὐκ ἔστι οὐδενὸς ἐαυτῷ μᾶλλον ἄρθως διαβεβαιώσεται, ἀρρήτου ἐμπλησθήσεται εὐφροσύνης, μόνον γὰρ, κατὰ γὰρ τὸν αὐτὸν Σωκράτην, ἀταράχως διαβίωσεν οἱ μηδὲν ἐαυτοῖς ἄτοπον συνειδότες.

§ ραή. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴ ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν παραστάσεως πολλοὶ θόρυβοι ἐγγίνονται τῇ ψυχῇ (κθ'), ὁ ἐν τῷ αὐτῷ γετόμενος ἀγαθῷ, ὁ ἐστὶν διὰ τῆς ἀγάπης τῷ Θεῷ ἐνωθεῖς, παιδίαν τὰ τοιαῦτα ἡγήσεται οὐ δὲ γὰρ ἥττον μακρότερος ἐστὶν, οὐτ' εἰ κελούτην ἀποβαλεῖ, οὐτ' εἰ τιμῶν καὶ τῶν τιμωτέρων τῶν μηδὲν μὲν ἐλαττωτέρων τῶν ἀνθρώπων, τῆς δ' ἀληθείας εὐδαιμονίας ἀποστερούσας.

ἔων αὐτὸν ἀληθῶς, ἀποτεύζεται μήτε μὴν πενίην, ἢ ἀτιμίαν, καὶ
 τὰ τοιαῦτα τὰ μηδὲν ἐλάπτοντα, μεμψιμοιρῶν, ὀδυρεῖται· Θεῷ γὰρ
 μόνῳ πεποιθώς, καὶ τῇ διανοίᾳ αὐτῷ αἰὲ συγγενόμενος, οὕτως, ἢ
 ὡς παύριον ἐν τῷ τῆς ψυχῆς ἀταρχῆθι θεωρεῖ τὰ τοιαῦτα· οὔτε μὴν
 πρὸς αὐτὸν τὸν θάνατον ἀποδειλιάσει· οὐδὲ γὰρ δυνήσεται θιασῆσαι
 αὐτὸν τῷ Θεῷ· τοῦ γὰρ ἄκρου ἀγαθοῦ ὄντος διηνεκοῦς, πῶς ἂν τοῦ
 του σαρπηθεῖη ὁ αὐτοῦ διηνεκῶς ἀπολαύων; εἰ γὰρ καὶ τὸ σῶμα ἴσμεν
 διαλυθησόμενον εἰς τὰ συγγενῆ, ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἀθάνατος ὄσα, οὐκ
 ἂν ἀποδαίλοι ἐκείνο, ἢ ἀπαξ ἤνωται· οὕτω δὲ ὁ τὴν ἀρετὴν περικεί-
 μενος, καὶ τῷ Θεῷ δι' ἀγάπης αἰὲ συγγενόμενος, πάντων τῶν παθῶν
 διατελεῖ ὑπερκείμενος· καὶ οὐκ ἔστιν ἕρος ἰσὶν ὑπερνέφελον, ἔνθα ἐν
 ὑπερκειμένῃ τῇ κέρυφῃ αἰὲ γαλήνη ὑπάρχει διηνεκῆς· καὶ κατὰ τὸν
 ποιητὴν, Ὀδ. Δ'. στίχ. 505.

- Οὐ νικητὸς, οὔτ' ἄρ' χειμῶν πύλος, οὔτε ποτ' ὄμβρος·
- Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λυγροπνεύοντος ἀήτης
- Ἰκίανός ἀνίσχιν ἀναψύχειν ἀνθρώπους·
- Τῆπερ ῥαίσει βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν.

Ὅπως ἄντις ἀντιπαρατάσσεται πρὸς τὰ πύθη, τοῦ ἄκρου ἀγαθοῦ
 ἐπιχέσθαι βουλόμενος.

§. ρλ'. Ὅτι μὲν ἡ θελήσις ῥέπει πρὸς τὸ ἀγαθόν, καὶ τῆς ἐντού-
 τῳ εὐδαιμονίας ἰσχυρῶς ὀρέγεται, δῆλον (μ'). ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως
 πολλάκις αἰσθάνομαι θόρυβόν τινα διεγερόμενον ἐμυτῶ, κατ' ἔμῃ μὴ
 βούλομαι, τοῦτο μᾶλλον ἐθέλω πράττειν, ὄρων μὲν τὰ κρείττω καὶ
 ποδεχόμενος, κατὰ τὸν τραγωδῶν, τοῖς χείροσι δ' ἐπόμενος· τούτου
 δ' αἰτίαι μάλιστα πάντων ἂν εἴη ἡ θελήσις, πρὸς τε τῆς ἀληθείας ἀγαθὸν
 καὶ τὸ δοκῶν ἀμφιρρέπουσα, ὑπὸ τε τοῦ λόγου καὶ τῆς φαντασίας
 ἑλλοτὲ ἄλλως μεταπειθόμενῃ καὶ ἀνθελοκομένῃ πολλαχῶς ἐφ' ἑκάτερα·
 (Μεταφ. ἐπ. ξθ'.)· ἢ γὰρ ἂν ὁ λόγος, ὡς ἀληθῆ παραστήτη, ταυθ' ἢ
 φαντασία, ἐφ' ἑκάνθε ὁρμωμένη ἰσχύος· ἀνέτρεψε πείσασα τὰναντία
 (κγ'. — λ'.)· Οὕτω τῆς θελήσεως δουλευούσης ἐκείνη, οἱ ἐν τῇ ψυχῇ
 γίνονται θόρυβοι, καὶ οὐκ ἂν τις ἀπὸ πλάγης ἤν μλ, τῇ τῆς ψυχῆς
 κυριαρχία ἐλπίζων, κατ' ἴθνη εἰς τὸ στέδιον, καὶ ἄλλαις προσπλαύ-

σας δυνάμεις τῷ ἐσωτερικῷ ἐκείνῳ ἐχθρῷ, κατὰ κράτος, νικήσας.
Πολλῆς μὲν οὖν τῆς τέχνης δεῖ σοι πρὸς ταῦτα, πολλῶν δὲ καὶ τῶν
κρατηγμάτων, ἵνα τὰ κορυφαῖα καλίστη εἴης ἂν τὰ ἐξῆς.

§. ρλβ. Ἐξ ἧν γὰρ ἡμῖν εἴρηται περὶ φαντασίας (κγ': καὶ τὰ
ἐξῆς), δεδηλωται παντως, ὅσων ἰσχυρῶν ἡμῖν ἐκείνῃ, αἰτία ἐν πολλαῖς
περίστασις γίγνεται. τί τε γὰρ μὴ ὅσοι ὡς ὅσα ἡμῖν κεραιώσας, καὶ
τὰ δοκῶντα ἀγαθὰ ἐντὶ τῶν ἀληθῶν ἐλαττωθέντες, πείθει πόλλ' ἄλλως
καὶ μὴ ἀλλοῦτα, αὐτὰ παραδέχονται. Ἐπειδὴν τοίνυν ταυτὸ τὸ συμ-
βαίνον, ὅρα μὴ παρασυρεῖς τῇ ἀπιστί, λάθης σιωπῆν ἀντί τῆς ἕρας
κατηγενομένης τῇ κριτικῇ πολλῶν γὰρ τὸ πρῶτον περιεῖται τὴν φε-
νίκην ἰδίῳ δεῖ σε πρὸς ταῦτα πρῶτον μὲν, ἐπειδὴν κήρασῃ σοὶ π
ἐχθρὸν, ἀναλογίσασθαι καθ' ἑαυτὴν, εἰ ἄρα ἡδὺ καὶ τίμιον καὶ
χρήσιμον τοῦτο εἴη (τοῦτο γὰρ κενόν καὶ γόησον τοῦ ἀληθοῦς
ἀγαθοῦ ἐν ταῖς ἐμπροσθεν (μὲ κεραιώσας ἀκριβέστατον) καὶ εἰ μὲν
οὕτως ἔμε, δέχεσθαι εἰ δὲ μὴ, ἀποτρέφεσθαι ὅλως, ἀκρίβητον ἐπ'
αὐτὸ κηρύσσοντα πῦλεμον ἔπειτα δὲ ἀναπολῆσαι τὰς ἀληθεῖς τῶν πραγ-
μάτων ιδέας, λύχον ἐν πᾶσι τῶν ὁρθῶν λόγων εἶνόντα, καὶ τὰ περὶ
φαντασίας ἡμῖν εἰρημένε ἀκριβῶς μεμνημένον) (δ. γ': καὶ ἐξῆς), τρίτον
δὲ, μηδέποτε ἐπιτρέπειν τῷ νῶ εἶχιν τὰς ψευδέσιν ἐκείναις ὑπο-
λήψεσιν, ἀλλὰ πειρασθαι γενναίως ἀνθίστασθαι, καὶ ἀπὸ τούτων ἐπὶ τὰ
σπουδαῖα αὐτὸν μεταφέρειν, κατὰ ἐκείνων δικνηκῶς τὴν τῆς ψυχῆς
ἐνασχολεῖν φιλομάθειαν, ἀπὸ ματαίων καὶ μηδενίαν τῇ ἐυχῇ ἐμ-
ποιούντων ὠφέλειαν, ἐπὶ τὰ ὁμολογούμενα ἀγαθὰ οἷε τὴν φροντίδα
μετάκαλοῦντα ὃ γὰρ νῶς, ὡς αἰετὸν ἐνεργῶν, εἰ μὴ ἐν ταῖς σπουδαῖαις
συστάσθαι, πάντως εἰς μηδενὸς λόγου ἀξίας ἐξολισθάνει ἐννοίας
(δλ.) Οὕτως οὖν τὸν ἐκ τῆς φαντασίας ἡμῖν ἐπιόντα πῦλεμον ὁ-
κίτων ἂν εἴη καταγωνίζεσθαι. (*)

§. ρλδ. Ἐπὶ δὲ ταύτοις τὴν τῶν παθῶν προσβολὴν φυλακτικόν,

(*) Ἰδὲ καὶ τὸ ἐξῆς καὶ τὸ ἡμῖν εἴρηται ἐν ταῖς ἐμπροσθεν περὶ συνειδήσεως (εξ' -
ἐξῆς) καὶ τὸ ἐξῆς ἀκριβῶς ἀναλογισθῆναι.

καὶ πρὶν μὲν ἂν ἡμῶν κρατίσῃσι· καὶ κρατίσαντα δὲ ἀπὸ πλείονος
 σπουδῆς ἀποκρούσασθαι πειρατίον· ἐπειδὴν γὰρ αἰσθώμεθα τὴν
 ἑαυτῶν ψυχὴν, οἰωδῆποτε τῶν πειθῶν ἐνασμενίζουσιν, τούτῳ ὑπερ-
 βαλεῖν αὐτὰ μέγιστα σπουδῆν ποιεσόμεθα· τούτου γὰρ ὑπερτιθεμένου,
 ἐνδέχεται καὶ ἢν ἂν ἔχῃ τις, πρόθεσιν πρὸς ἀποφυγὴν, ἀπολείπει, τῷ
 τῆς κακίας ἔπαγωγῷ ἐνθελκόμενον· εἰδ' ἀμελείας τοῦτ' ἡμᾶς δι-
 φύγοι, ἀριστον, τοῦ πάθους ἢ δὴ κρατούντος, ἀναβολὴν, ἐν ἡμῶς δέσει
 πρῶττειν καὶ ὄσον ἰδόν τε, μηχανήσασθαι καὶ τῷ χρόνῳ κερῶν δοῖναι
 (μὲν) ἀναλογίσασθαι τὴν αἰτίαν, κἀντιῦθεν τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου πο-
 ρίσασθαι ἴασιν.

5. Ἔργον· Ἄλλ' οὖν· ἤτοιόν σε δεῖ ἀνατρέχειν καὶ εἰς τὰ εἰρημῆνα
 ἡμῶν περὶ χαρακτήρων (17. καὶ 18.), καὶ τὰς σιωπῆς κλίσεις, ὑφ'
 ὧν ἢ ψυχὴ εἰς πολλὰ πολλάκις ἐκφέρεται ἄτοπα, ἀναλογισάμενον
 ἀκλιῶς, γενναίως αὐτὰς καλύειν φρονήματι· ἵνα μὴ τῷ χρόνῳ τῶν
 παθῶν εἰς ἄθῃ ταῖς συχναῖς μεταχωρησάντων ἐπαναλήψῃσι (19. 20.),
 ὁ μυχρὸς αἰτιῶν ἀποδοῖ ἢ ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγῇ· ἵνα δὲ καὶ ἐλάττω
 πράγματα ἔχῃ, ἀμεινῶν πρὸ πάντων τὴν τοῦτον τῶν κακῶν ἀφορμῆν
 προφυλάξασθαι συνειδῶς γὰρ σιωπῆ πρὸς τί σοι τῶν ἐλαττωμῆτων
 ἢ φύσις ἐπιβρεπέστερον ἔχει, ἀποστρέφου τούτοις τε τύποις αὐτούς, ἐν
 οἷς τὰ τοιαῦτα ἐπιτεδεύονται, καὶ τὴν τῶν φιλῶν μέγιστα ἐπιλείπειν·
 οὐ γὰρ εἰσὶν οὐκ' εἰσὶν τῶν μετ' ἐλαίνων ἡδέως γιγνώσκον, μὴ τὰ
 τὰ πρῶττειν, καὶ τῶν ἀρετῆτων τις ἢ, καὶ τούτῳ ὑφ' ὁμοίων πειθῶν
 ἐλαυνόμενον· εἰ γὰρ καὶ ἡ μνήμη τῶν ἡδονῶν πολλοὺς πολλάκις
 εἰς προῦπτον ἐξετραχίλισε κίνδυνον, μή τιγε δὴ ἢ ἀντιφῆξ' (*)· εἴ τις
 δὲ πρὸς τοῦτο μέγιστ' ἀήσθητον ὄπλον, εἰ θαυμάσια ἰθὺς λογίζεσθαι,

5

(*) Ἐνταῦθα εὐκαιρὸν ὑπεσφαιώσκει, ἡ ἄντικθον εἴρηται περὶ ἄλλοιων αὐτῶν γὰρ ἐπι-
 στρέφας εἰς Χριστόν, ἡ ἐπιλείπειν μετὰ εἰς θίατρον εἰς εὐθείαν· πάλαι δὲ ὑπὸ τῶν
 ἡλικῶν παρεκκλιόμενον ἔργον πειρατῶν εἰσίναι, ἀλλὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς κινεῖται
 ἀποδοῖ εἰσίναι· Μή τι μὲν ἂν πρὸς τῷ ἴδιῳ ἐπίκειναι δειγμάτων· ἐσθλασάντες δὲ τῷ ὄντι
 ἀποδοῖ εἰσίναι τῶν ὀφθαλμοῖς ἀντιφῆξ' δὲ, κλίσει αὐτῶν τούτου· ἢ τῶν εὐδαι-
 κῶν ἢ εὐδαικῶν τὰ ἡδονῶν ὡς τῶν ἑαυτῶν πρῶτος μνηστέον πάντων τῶν θιατρο-
 νῶν.

ἃ μὲν τῶν πῶν ὁδῶν τῆς ἀρετῆς βαδίζουσιν, ἃ δὲ τοῖς τὴν ἑτέραν
 τρεκομένοις συμβαίνει· τῶν μὲν γὰρ, εἰ καὶ ἀνάντης καὶ τραχέια,
 δοκεῖ, ἢν προοιδόντο, καὶ πολλῶν τῶν δοκούντων ἀνεκρῶν κατ' αὐτὴν
 συμβαίνει πειρασθῆναι, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ἀκρὸν ἀγαθὸν ἀποτειναμένοις
 μείζονος αἰεὶ αἰεὶ ἀπὸ τούτων ἐκπίδες ἀπ' αἰένουται (*)· τοῖς δὲ καὶ τὰ
 κροῦντα δεινὰ, καὶ πᾶσι μάλιστα φθιπέριστα, πᾶσι βραχυίας ἡδονῆς
 τὰς ἡδονὰς ἀποβαλοῦσιν ἐκπίδες. Τοιαῦτα τούτων εἰς νοῦν λαμβάνων
 καὶ ὁ φρόνιμος καὶ σοφὸς, μηδὲν μὴ εἰ ἐνθυμεῖσθαι, μῆτε πράττειν
 βυβλίσσεται, ὁ μὴ ἀπ' αὐτῶν πρὸς ἐν ἐκείνο τὸ τέλος, τὸ ἀγαθὸν καὶ
 σωζέμενον.

§ ρλδ'. Εἰδέ τις ἀδύνατος ἐργετῶν οὕτως ὑπερβαλέσθαι, ἢ τὸς
 τῆς βραχίας μάλλον μετὰ πᾶσι δόξαι (ἡ μεταφ' ἐκ. α. β.), ἢ τῆς συνοίκου
 βραχυίας ἰσχυροτέραις τῆς πρὸς ἡθικῆς οὐσίας, ἢ ἀνεκμενησθῆναι, καὶ ἂ
 ἢ καὶ εἰρησθῆναι ἐν τῆς ἐπιπέδου (ἐκ. γ.), καὶ συνεγῶς αὐτὰ πρὸς ἐαυτὸν
 μελετᾷτω, ἐνθα μὲν τὴν ἐκ τῆς κακίας καὶ γιγνομένην ἀθλιότητα
 λογίζομενος, καὶ τὸν θάνατον μόνονα παρόντα, καὶ τὴν ἐξοδον
 ἐκ τοῦ βίου ὅσον οὕτω κελεύοντα, τῆς διανοίας περιβριώμενος·
 ἐνθα δὲ αὐθις τὴν ἀρετὴν προκείμενην, προσήκως βλῆπουσιν εἰς
 κέρων, καὶ τὰ ἔργα προτείνουσιν, καὶ Θεὸν κριτὴν, ζυγὸν δικαιο
 σύνης φέρουσα ἐν χερσίν, ὡς τῶν βεβαιωμένων κατ' ἀξίαν τὴν ἀντι
 μισθίαν ἀποδίδουσα ἑκατέρω· ἐκ γὰρ τωσούτων ἡμῶν ὁρμωμένων,
 πολλοὶ ἐπιχειρημάτων, οὐκ ἂν εἴη, ὅστις οὐκ ἂν ἀπὸ τῆς κακίας
 τὴν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν τριπέσθαι τὴν ἐαυτοῦ φυγὴν μεταπίσειεν·
 ἀρετῆς γὰρ καὶ κακίας καὶ τῶν ἐκ τούτων ἀποβαινόντων, πρὸς ἀλ
 ληλα προβάλλομένων, καὶ ἑμφανῶς οὕτω τῆς διαφοράς καθεσώ-

(*) - Τὴν μὲν γὰρ κακίαν καὶ δολίαν ἐστὶν εἰσεῖναι

- ἐκπίδες καὶ μὲν ἴδωσ, καὶ δ' ἐγὼ καὶ καὶ

- Τὰ δ' ἀρετῆς ἰδρῶτα Θεοὶ προκείμενα ἴδωσιν

- Ἀδύνατος μὲν δὲ καὶ ἐρῶσ εἶναι ἐκ αὐτῶν,

- καὶ τριπέσθαι τὸ πρῶτον ἴπην δ' εἰς ἀρετὴν μεταπίσειεν

- Ρωδία ἑστὶν πᾶσι χαλεπότερ ἰδρῶτα

Ἠθικός Ἔργ. σίχ. 280

πρε, τίς οὕτως ἀπεικτος, ἢ ἀνέληγτος, ὅς οὐκ ἂν γενναίαν πρό-
θεσιν λάβοι τραπέσθαι εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἑτέραν; (*)

§. ρλβ. Εἰ δέ τῳ δυσχερὲς καὶ αὐτὸς δοκεῖ ὁ ἀγών, καὶ τοῦ
κατ' αὐτὸν βραχίονος κρείττων, μεθέτω, ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν δοκεῖ πως
τὸ πρᾶγμα τοῖς γὰρ δειλοτέροις ἀληθῶς ἐνκυσίωνιον· ἀλλ' ἄπαξ ἐβρω-
μένως προσβαλὼν, καὶ νικήσας, φῶν ἀποδύσεται πρὸς τὰ δεύτερα
καὶ γὰρ τὰ πάθη καθάπερ τῆ καθ' ἑκάστην βωννύμενᾶ συνήθια, εἰς
δευτέραν φύσιν μεταχωροῦσιν (ιγ'), οὕτως ἐκ τὸνάντιου καταπο-
λεκομένα κατ' ὀλίγον ἀσθενέστερα γίνονται καὶ ὁ συμβαίνει πολ-
λάκις ἐν τοῖς πολέμοις· ἐπειδὴν γὰρ ἄπαξ ὁ ἐχθρὸς ἤττηθῆ, ὡς
ἐλαττωθείσῃ ἂν οὕτως αὐτῷ καὶ τῆς δυνάμεως μετὰ τοῦ φρονή-
ματος ἐπιθετώτερος τὰ δεύτερα γίνονται· καὶ ὅτε ἂν συνότιον
τις ἐπικυλαμβάνῃ τὴν μάχην, τούτου αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς κρείτ-
τονος, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἥττονος ἀνταγωνιῆται· διὸ ἐβρωμένως πᾶς τις
ὁμοίως χωρεῖται· καὶ τούτου, ὅσον πλεόνων εἶναι ἢ νίκῃ ἀντάξιον,
λαμπρότερα ἡμῖν τὰρισταῖα ἐπαγγελιομένη· ὁ γὰρ προηγουμένου
ἀξίματος οὐδ' ὀλίγον πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς νίκης ἐσομένην εὐφροσύνην
τοῖς ἀριεῦσαι κρίνεται.

§. ρλγ. Ἀλλ' εἰ καὶ ἰκανὰ πρὸς εὐδαιμονίαν ταῦτα τὰ ἀπὸ τῆς
ἠθικῆς παραγγέλλονται, ὅπως γρη λαβόντας πρόθεσιν τῆς ἐπικυ-
λώσεως τῆς ψυχῆς, γενναίως μαχίσασθαι πρὸς τὰ πάθη, ἀλλ' οὐκ
ἀξιώχρως εἶτι ταῦτα τῷ πῆς ἀληθοῦς ἐφιμένω εὐδαιμονίας τὴν ἀπί-
λαυσιν παράσχῃν· ἐν οὖν οὖν πλείονι πεποιθήσει πρὸς τὴν ἐλπίδα
τὴν μάχην ἀναδειξόμεθα, πόθεν γρη ἐλπίζῃν ἡμῖν προσγενήσεσθαι
τὴν εἶτι πρὸς τοῦτ' ἐλλείπουσαν δύναμιν; τοῦτο γὰρ εὐκείτ' ἐκ τοῦ
λόγου αὐτῷ ζητητίον· εὐκείτι γὰρ ἔγωγε ὅτι καὶ εἶπε, πάντ' εἰπὼν
καὶ προδείξας τὸ γ' ἐπ' αὐτῷ ἀνάγκη ἄρα ἀλλοθὲν ποθὲν τοιοῦτό
τι ἐξαιτεῖσθαι, δι' οὐ προύοντες, ἐρ' ὁ σκοποῦμεν τέλος, ἀπληνῶς

(*) Μιτίτια δὲ καὶ τὰ εἰς Πρόθεσιν ἀναχθῆναι πᾶρα δεινρότητα (Πρ. Β. κβ
ἀπομν.) οὐ γὰρ ὀλίγον κἀκίνα εἰς τὴν σκοπὴν συμβάλλεται τῶτον.

ἀριζόμεθα· ἐπειδὴ γὰρ πάντες μὲν ἐρίεντι τοῦ ἀκροῦ τυχεῖν ἀγα-
θοῦ, καὶ οὐδεὶς ἔρῃαν ἂν εἶπ, ὅς εὖχ ἂν πύχοι τούτου βουλόμε-
νος (ρκ⁹). τὴν δὲ πρὸς ταῦτα δύναμιν οὐκέτ' ἂν οἰοί τε εἶεν πλήρως
ἀπὸ μόνου τοῦ λόγου σχεῖν, εἰκὸς τὸν θεὸν αὐτὸν τὸν καὶ ἀκρον
ἀγαθὸν ὄντα, καὶ πάντων ἀπὸ τοῦ ἰσού ἑαυτοῦ παρεχόμενον ἀπο-
λαύειν (ρλ⁷), ὡς τι ἐν οἷς ἂν μάλιστα ὁ λόγος, ευφλώττη, ἐτέ-
ρωθεν ἡμῖν παρασχέσθαι τοῦτο ὃ ἂν εἴη οὐδὲν, ἢ τὸ ἐξ ἀποκαλύ-
ψεως ἡμῖν δωρηθῆν.

Ὅτι Χριστιανῶ καὶ πλέον πῖ-εξ ἀποκαλύψεως δεδώ-
ρηται φῶς πρὸς τὴν ταῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ ἀπέλευσιν.

§ ρλ⁷. Ὁ μὲν οὖν ὀρθὸς λόγος ἐιστήγασατο ἡμῖν ἐν τοῖς ἔμπροσ-
θεῖς (π—ρ⁷), ὅπως τὰ τε πρὸς ἑαυτοῦς, τὰ τε πρὸς θεόν, καὶ τὰ
πρὸς τοὺς ἄλλους· καθήκοντα συμφάνως τῷ νόμῳ τῷ τε φυσικῷ
καὶ γραπτῷ θεῖ ποιῆν πάντα δὲ βούλεται εἰπεῖν, οἷους ἡμᾶς εἶναι
θεῖ, πρὸς μὲν ἐν-τοῦς, φρονήσεως· πρὸς δὲ τὸν θεὸν εὐσεβεῖς· πρὸς
δὲ τοὺς ἄλλους, ἐπεικεῖς καὶ δικαίως (ρβ⁷), ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς
λόγος συνωδᾷ τῷ ὀρθῷ αὐτῶ ταῦθ' ἡμῖν καὶ αὐτῶς, εἰ μὴ τι καὶ
πλέον, προστάττοι ποιῆν τούτοις οὖν εἴτις χρήσαστο κατὰ τρόπον,
κατοῖς τ' ἐκ τῶ ὀρθῷ λόγου ἐπόμενος παραγγελλασσι, καὶ ταῖς ἐκ
ἐπιτηδεύσεως καθ' ὑπερέχον λόγῳ προσθεμένους κειθόμενος, ὁ
ποιοῦτος ἀπλανῶς τὴν ἐπὶ τὸ ἀκρον ἀγαθὸν βαδίζειται· ἀλλ' ὅπως
ἂν τις χρήσαστο ταῖς ἀρεταῖς ταυταισί, τῷ ὀρθῷ ἐπόμενος λόγῳ,
ἀρῆται ἡμῖν ἰκανῶς λοιπὸν δὲ καὶ ὅπως ἡμῖν νῦν ὡς ἀπὸ μόνης
ἐκείνης θεοσεβείας τοῦδ' ἕσται, εἰς ὃ ὁ λόγος μάλιστα ἡμᾶς ἔκε φέρων,
μῦερ' ἄττα εἰπεῖν, καὶ τέλος ἐπιθεῖναι τῇ πραγματείᾳ.

§ ρλ⁸. Ὅτι καὶ κατὰ μὲν ἀνθρώπων τῷ τῆς εὐδαιμονίας ἀπο-
λαύειν ἐρεμῆνω, τὸ τρίτον τῶν καθήκοντων ποιῆν ἐποφελεται,
παντί που δήλον μάλιστα δὲ Χριστιανῶ, ὃ καὶ πλέον τι φῶς, ἐν οἷς
ἂν μάλιστα ὁ λόγος ευφλώττη, καθ' ὑπερέτερον δεδώρηται λόγον·
φῶς δὲ τοιοῦτον ἄλλο, πρὸ ὃ ἐξ ἀποκαλύψεως ἔχομεν, οὐδ' ἔστιν
εἰπεῖν τοῦτο ὃ ἐστὶ τῇ ἀνωθεν πρὸς τῷ πατρὶ τῶν φώτων ἡμῖν

δωρηθῆν, τὸ φωτίζον, τὸ ἀγαθόν, τὸ ὑδατοῦν ἡμᾶς πρὸς ἑν σκο-
ποῦμεν εὐδαιμονίαν· δι' οὗ τήντ' ἐκ τοῦ μηδενός τῶν ἀπάντων γί-
νεσιν μεμυήμεθα, τήντε τοῦ πρωτοπλάστου ἀπλότητα, καὶ τὴν πτώσιν
αὐτοῦ ὑπερον μεμυήκαμεν· πρὸς δὲ, νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν
μέλλουσαν, καὶ τῶν βεβιωμένων ἐκάστης ἀκόλουσιν· πάνθ' ὑψιλά,
πάνθ' ἄφα, πάνθ' ὑπὲρ λόγον· τὸ δὲ ὑπερφύεστατον, Θεῶν λόγον ἀνεκ-
φοιτήτως οὐρανύθειν ἡμῖν κατελθόντα, συναναστραφόντα μὲν τοῖς
ἀνθρώποις, τῶν δὲ ἄνω οὐδαμῶς χωρισθέντα, οὐσιωθέντα δὲ τὸ καὶ
ἡμᾶς, τὸν ἀσπῶς μὲν ἀναφῆ καὶ αὐρατον ὄντα, ὑπὲρ ἡμῶν δὲ ἡμῖν
γενόμενον ὁμοιον, καὶ παθόντα, καὶ ταφόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ πάλιν μετὰ δυνάμειος καὶ δόξης ἐλευσόμενον ὡς
θεῖον, καὶ κρίσιν δικαίαν ποιήσοντα.

§. ρλθ'. Χωρὶς δὲ τούτων παραγγέλματα ἠκούσαμεν ἀγιώτητα,
καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν αὐτὴν ἀγωγίτητα, πλήρη σοφίας, ὡς ἐξίτα-
ρθαι πάντα τῶς ἔθνοικους. Ἔστι δὲ ταῦτα τινὰ;

• Ἀμὲν λέγω ὑμῖν, ἐάν μὴ περισσώση ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν
πλεῖον τῶν γραμματίων καὶ φοιταίων, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν
βασίλειαν τῶν οὐρανῶν.

• ἠκούσατε, ὅτι ἐβέβη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ φονεῖσις· ὡς δ' ἂν
φονεῖσις, ἔνοχος ἔσαι τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζό-
μενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰρή, ἔνοχος ἔσαι τῇ κρίσει· ὡς δ' ἂν εἴπη μωρὸς,
ἔνοχος ἔσαι εἰς τὴν γένναν τοῦ πατρὸς.

• Ἐάν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ μνησθῆς,
ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχη τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἑκεῖ τὸ δῶρον σου ἔμ-
προσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔπαγε πρῶτον διαλλάτθαι αὐτῷ, καὶ
τότε ἐλθὼν, πρόσφερε τὸ δῶρον σου.

• ἠκούσατε, ὅτι ἐβέβη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ δὲ,
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμήσει αὐτὴν
πῶς ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

• Εἰ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξαι αὐτόν, καὶ
θάλε ἀπὸ σοῦ· καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου γαίς σκανδαλίζει σε, ἐκκόψον αὐτήν
καὶ θάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι, ἢ ἀποκοπῆ ἐν τῶν μελῶν σου,
καὶ μὴ ὅλον σου τὸ σῶμα ἐλθῆ εἰς τὴν γένναν.

• Ἰκούσατε, ὅτι ἐρέθη, μὴ ἐπιπορεύσθε· Ἐγὼ δὲ λέγω, μὴ
 ἀπόστασθε ὅλως· ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν τὸ ναὶ ναὶ, καὶ οὐ οὐ·

• Ἰκούσατε, ὅτι ἐρέθη, ὀφθαλμῶν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα
 ἀντὶ ὀδόντος· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ'
 ὅστις σε ραπίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιάν σου μάστιγα, σπείρον αὐτῷ καὶ τὴν ἀρι-
 στεράν· καὶ τῷ θέλοντί σε κριθῆναι, καὶ τὸν χιτῶνα σου λαβεῖν, ἄφες
 αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον·

• Τῷ αἰτοῦντί σε δῶδον, καὶ τὴν θέλοντα ἀπέσαι δανίζεσθαι
 μὴ ἀποστραφῆς· ἐάν γάρ δανείητε, παρ' ἑνὸς ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν,
 τοῖα ὑμῖν χάρις ἔσται, οὐχὶ καὶ οἱ ἰθνηκοὶ τοῦτο ποιοῦσι; καὶ ἐάν
 ἀγαπήσῃτε τοὺς ἀγαπήσαντας ὑμᾶς, τίκα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ
 τελῶναι τοῦτο ποιοῦσι; καὶ ἐάν ἀσπάζησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν
 μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τοῦτο ποιοῦσιν;

• Ἰκούσατε, ὅτι ἐρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μι-
 σησὶς τὸν ἐχθρόν σου· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς
 ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταραζομένους ὑμῖν, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μι-
 σησάντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς.

• Ἔσθε τέλειοι ὑμεῖς, ὡσπερ καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειός
 ἐστιν, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Τοῦτο ἔρα ἄκραν ἡμῖν ἔστι ἀγαθόν, τοῦτο βασιλεία οὐρανῶν, τοῦτο
 εὐαγγέλιον ἐν οὐρανοῖς, τοῦτο μεθασποδοσία τῶν βεβιωμένων, τοῦτο
 κληρονομία μακαριότητος, τοῦτο εὐθυμία κόρον οὐκ ἔχουσα, τοῦτο τελεία
 εὐδαιμονία, καὶ ἐνωσις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου τοῖς τῷ φωτὶ ἐκείνου
 ἀποδοθέναι βουλομένοις.

• Πῶς βασιλεῦ, Θεὲ καὶ κύριε τοῦ ἐλέους, ποιητὰ οὐρανοῦ καὶ γῆς
 καὶ πάντων τῶν ἐν αὐταῖς, ὁ ἀρρήτως συγκαταβάσει πέμψας τὸν
 μονογενῆ σου υἱὸν τὸ ἐμὸν ληψόμενον φύραμα, τὸν σαρκιωθέντα,
 καὶ σαυρωθέντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα, καὶ τὰ πάντα πα-
 λόντα διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, αὐτὸς δίδάξόν με τὰ δικαιώματά
 σου, καὶ φάντισόν με τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου, λύχνον τοῖς
 ποσὶ μου τὴν βασιλίαν σου· φόβον προθεῖς πρὸς τὴν ὁδηγίαν τῶν ἐν-
 τολῶν σου, ὅπως τὰ ἡμεῶν καθήκοντα πράξας, καὶ τὸ ὑπόλοιπον
 τῶν ἡμεῶν τοῦ βίου διανύσας ἀξίως, τῆς παρά σοι βασιλείας καὶ εὐδαι-
 μονίας ἀξίως γένημαι.

• Ἐν Βουκουρεστῷ, ἀπὸ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝ. ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.

Ἄγαθόν ἀληθές τί ἐστὶ. μέ. στ.μ.	Ἀριστοκρατία τί ἐστὶ. πη.
ποσαχῶς λέγεται. ριέ. ἀληθές, ἢ	Ἀσέβεια τί ἐστὶ. ρβ'.
φαινόμενον. ἀπόλυτον, ἢ σχετι-	Ἄσωτος τίς. ριγ. ριβ'.
κόν· ἐνεργητικόν, ἢ παθητικόν·	Ἀχαριστία ὅσον κακόν. ρα. ρε.
ζαρητικόν, ἢ θετικόν· τακτικόν,	Βίης κοινωνικός. πζ'.
ἢ ἑκτακτοῦ· σωματικόν, ἢ ψυ-	Γυναικίτης. ρθ'.
χικόν· ρις'. ἄλλοτ' ἄλλως ἀγα-	Γνωθὶ σαυτὸν ὅπως χρήσιμον. ξ.
θόν καὶ κακόν τὸ αὐτὸ, καὶ πῶς	περὶ τὸ συναμρότερον θεωρεῖται. ο.
εἰρητώτερον. ριη. ἄκρον πόνη. ε.	ὅπως περὶ τὴν ψυχὴν. οα.
ριδ'. ριγ'. ἔσογον καὶ ἔσχατον. ριγ.	ὅπως περὶ ἡμᾶς. οβ'.
γαρακτῆρες αὐτοῦ πάντε. ριβ'.	ὅπως περὶ τὰ
ὅπως αὐτὸ βηρυτέον. ρλα — ρλέ.	καθήκοντα. ογ'.
Ἀγωγή τῶν παιδῶν ἢ μὲν φυσι-	δικνοικαν καὶ προκίρεσιν. οδ'.
κῆ, ἢ δὲ ἠθικῆ. υη.	ὅπως δὲ καὶ περὶ τὸ σῶμα. οε.
Ἀγωνία ψυχῆς τί ἐστὶ. μζ'.	ὅπως δὲ καὶ περὶ τοὺς φίλους καὶ
Ἀγρία τί ἐστὶ. μη.	βίβλους. οζ'.
Ἄμυξ διωλιζόμενον, διήκει εἰς τὸν	Δυσκοτία τί ἐστὶ. πα.
ἐγκέφαλον. θ'. εἰς πύσων σοι-	Δημοκρατία. πη.
χείων. ια.	Διαλεκτικῆ. β'.
Ἀιματώδης κράσις τίς. ιβ'.	Δικαιοσύνη γενικὴ ἀρετῆ. ρρ. ριβ'
Ἀιματώδης ὅπως παθαίνεται.	Διοίκησις τίς βελτίων. πη.
ις'. νδ'.	Δουλεία πύσον βδελυρά. υγ'.
Ἀίσθησις πόθεν πηγάζει. θ'.	Δεισιδαιμονία τί ἐστὶ. ριβ'.
Ἀίσθητικὴ ζωὴ, πόθεν διασώζε-	ἔλαιος τί ἐστὶ. ρθ'.
ται. θ'.	Ἐλευθερία θελησιως. υιβ'.
Ἀισχύνη τί ἐστὶ. μη.	Ἐλευθερία προκριτέα. ρθ'.
Ἀίτια οὐκ ἔχει πρόσδον. πα.	Ἐλευθεριώτης ποία. ρθ'.
Ἀκολασία τί ἐστὶ. ριβ'.	Ἐλπίς τί ἐστὶ. μζ'.
Ἄνθρωπος ἐπιρρεπὴς πρὸς εὐδαι-	Ἐπιστήμη οὐ τελειον ἀγαθόν. ριγ.
μονίαν. ριδ'.	Ἐπιχειρηκακία. μθ'.
Ἀπόγνωσις τί ἐστὶ. μζ'.	Ἐργατικὴ μήτηρ σωφροσύνης. υη.
Ἄρετὴ ποσαχῶς. τίς ἀληθές. ρη.	Ἐριννίος τίνες ἠθικῶς. ξα.
διακρίεται τριχῶ. ρθ'. ἢ μερῶς	Ἐυδαιμονία ποῦ ἴσται. ριδ'.
καὶ ἄκρα. ρι. ἀπλῶς ἀγαθόν. ριβ'.	Ἐυεργετίας τιματόν. ρε.
οὐδὲ ἑαυτὴν ἐρετῆ. ρις'.	Ἐυθυμία τίς. ριγ.
	Ἐύνοια τί ἐστὶ. μθ'.

ὁμοιογενία τί ἐστὶ. ρθ'.
 ἰσότης τί ἐστὶ. υιζ'. ρθ'.
 ἰσοπέδον υιζ'. ρθ'. ριβ'.
 ἰσοπέδιστος. μζ'.
 ἰσοτιμία τί ἐστὶ. γ'.
 ἰσοτυπία τί ἐστὶ. μθ'.
 ἰσοποσάπλη. θ'.
 ἰσχυρὸν τί ὀφείλει ποιεῖν. ρζ'. ὅπως
 κερταρχειν αὐτῷ. ρς'.
 ἰσότης τί ἐστὶ. μζ'. οὐ τελειὸν
 ἰσόν. ρκ'.
 ἰσότης τί ἐστὶ. ι'.
 ἰσοπαράγωγα. ρλζ'.
 ἰσοπέδιστος. ρεθ'.
 ἰσοτιμία τί ἐστὶ. μζ'.
 ἰσχυρὸς, ἀναγκαῖος, ἀνελ-
 λειπτός, ἀφθαρτός, πᾶ. ὅπως κτι-
 ῖστος ὑμνεῖται. καὶ ὅπως δια-
 γνῶσθαι ἐπιθυμῶμεθα. πβ'.
 ἰσχυρὸν ἀγαθὸν ρκ'. δι' ἐκυτόν
 ἰσότης. ρκς'.
 ἰσότης ὀφείλει τῆς ψυχῆς. καὶ τί
 ἰσότης. βαθμοὶ αὐτῆς. τρεῖς. μα'.
 ἰσοπέδιστος αὐτῆς. υιβ'. ἰσοπέ-
 διστος ἀγαθοῦ. ριδ'. ὅπως δει-
 κνύται τῇ φαντασίᾳ. ρλ'.
 ἰσοπέδιστος φιλοσοφία. τίς. γ'.
 ἰσοπέδιστος ὅπως ἀν' ἀμαρτάνοιτο. υιβ'.
 ἰσοπέδιστος τίνος. οβ'. ποσάπλη. π'.
 ἰσοπέδιστος πρὸς Θεόν. πᾶ. τὰ πρὸς ἑαυτὸν
 ἰσοπέδιστος ἀπὸ τῆς ψυχῆς. πδ'. ὅπως
 ἰσοπέδιστος σώματος. πᾶ. τὰ πρὸς τοὺς
 ἰσοπέδιστος. πς'. τὰ πρὸς τοὺς παῖδας.
 ἰσοπέδιστος πρὸς τοὺς γονεῖς. ρα'. τὰ
 ἰσοπέδιστος πρὸς τοὺς φίλους. ρβ'. τὰ πρὸς τὴν
 ἰσοπέδιστος. ργ'. τὰ πρὸς εὐεργέτας.
 ἰσοπέδιστος πρὸς ἡγεμόνας. ρδ'. τὰ
 ἰσοπέδιστος ὑπηκόους. ρε'. ἀπορατικὰ
 ἰσοπέδιστος. πθ'. πῶς ἀν' μαλλον
 ἰσοπέδιστος χρυσαίμεθα. υ'.

Κακία ἀπλῶς κακίαν. ριβ'.
 Κακὸν τί καὶ ποσάπλη. ριέ.
 Καλοκαγαθία τί. ρθ'.
 Κράσις σώματος ὅπως διάφορος. ιθ'.
 Κτήν, ταῦτι ζεται τοῖς ἀνθρώποις. ιθ'.
 Λογική τίς. β'. τὸ διαφέρει Μετα-
 φραστικῆς. γ'.
 Μανία βαθμοὶ μζ'.
 Μεγαλοπρέπεια τί ἐστὶ. ρθ'.
 Μῆθη οἶων κακῶν αἰτία. υια'.
 Μελαγχολικὴ κράσις. τίς. ιβ'.
 Μελαγχολικός. ιε'. υδ'.
 Μεταμέλεια τίς. μζ'.
 Μεταφυσικὴ τίς. γ'.
 Μοναρχία τίς. πη'.
 Νέος πᾶς ὅπως δεῖ ζῆν. υε'.
 Νύκτα ὅπως ἔμην σμεθαλλεται. ι'.
 Νόμος κθικός. πς'.
 Νόμος πολιτικός. ργ'.
 Οἰκονομική τίς. δ'.
 Οἶκος πόθεν. υε'. υιζ'.
 Ὄργη τί ἐστὶ. μα'.
 Ὄρεξις τί ἐστὶ. κα'. μδ'.
 Ὄχλοκρατία τί ἐστὶ. πτ'.
 Πᾶθη ὅπως ἐκ τοῦ σώματος ἀνα-
 φέρονται. ζ'. ἐκίστω διάφορα. ιγ'.
 ιθ'. ἐκ τῆς ψυχῆς. κ'. ὅπως τῶν
 αἰσθημάτων ἀποτελέσματα. με'.
 τίνα ἀγαθὰ, ἢ κακὰ. οὐτόθι. τί
 ἐστὶ παῖδας, καὶ τίνα τὰ ἀργυ-
 ρικά. μς'. ἐκ τούτων δὲ τὰ δὲ. μζ'.
 προάγονται μέχρι μανίας αὐτόθι.
 ἀγαθῶν αἰτία καὶ οὐκ ἀφανισ-
 τέα. γὰ. ὑπαρχικά τρία τιμῆ,
 ἡδονῆ, κτήσεως. νγ'. ὅπως ἰα-
 τρία. ζ'. εἰς φύσιν μεταβαλλόμε-
 να. ιθ'. ζς'. ὅπως ἀσθενέτερα
 γίνονται ρλς'.
 Πατέρες ὀφείλουσι παιδεύειν τοὺς
 παῖδας. υιζ'—ρ'.

Παραγγέλματα ὑψηλά. εὐχρη-	πλοῦς. γέ. γή.
λικά. ρλθ	Φιλανθρωπία τί. μή.
Πατρίς τί ἐστὶ. ργ'.	Φιλανθρωπία κακόν. γθ'.
Πλειονεξία φευκτέα. υιδ'.	Φιλήθορος δαίμων. μή. γγ. γέ. γή.
Πλουτοκρατία τί ἐστὶ. πη.	Φιλία ποσαγῶς. ρβ'.
Πλοῦτος οὐ τέλειον ἀγαθόν. ρκί.	Φιλόδοξος δαίμων. μή. σγ. γί. γή.
Πόθος τί ἐστὶ. μζ'.	Φιλοξενία τί. ρθ'.
Πολιτική τις. δ'.	Φιλοπιτωγία τί. ρθ'.
Πολιτεία τί ἐστὶ καὶ ποσακπλθ. πη	Φιλοσοφία τί. α. ὀργανική, ἢ θεω-
Πρόοτης τί ἐστὶ. ρθ'.	ρητική, ἢ πρακτική. αὐτόθι.
Συμπάθεια τί ἐστὶ. μθ'.	Φιλοφροσύνη. τί. ρθ'.
Συναΐδησις ὅτι ἠθικός συλλογισ-	Φιλοτιμία. μή.
μός. ξα. ὅτι τριττή. αὐτόθι.	Φλεγματικός ὕπνος παθαίνεται. εζ.
Σφυγμὸς ἐκάστῳ διάφορος διὰ τί. α.	γδ'.
Σωφροσύνη γενική ἀρετή. ρθ'.	Φρόντισις κανῶν ἀρετῶν. ριβ'.
Τέρψις τί. μθ'.	Φυσική τις. γ'.
Τιμὴ ὅτι αὐθέν. ξγ'.	Φυσικός νόμος τις. δ'.
Ἰγρὰ τὰ τοῦ σώματος συστατικὰ	Φυσική ζωὴ τις. θ'.
ποσαγῶς. θ'.	Φῶς ἐξ ἀποκλήψεως. ρλζ'.
Ἰπαρξίς ἀναγκαία καὶ κατὰ συμ-	Χαρακτήρ ἐκάστῳ διάφορος καθ'
βειδικός. πεί.	ἡλικίαν καὶ ἔθνος καὶ κλίμα. ιθ'.
Ἰποληψίαν τινος παραβλάπτειν κά-	Χολερικὴ κρίσις τις. ιβ'.
κισσον. υιέ.	Χολερικός ὕπνος παθαίνεται. ιθ. νδ'.
Φαντασία δύναμις τῆς ψυχῆς. κά.	Χριστιανός ὀφείλει μάλλον ποιεῖν
τί ἐστὶν αὕτη. κγ'. δυνάμεις αὐτῆς	τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα. ρλζ'.
μνήμη, ἀνάμνησις, κρίσις, εὐφροσύνη.	Ψυχὴ ὅπως τῶν ἐξωθεν πρῶτα λ-
αὐτόθι. δύναμις αὐτῆς. κδ'. ὅτι	λήτων ἀντιλαμβάνεται τὸς τὰ
αἰτία πολλῶν αἰσθημάτων καὶ ἀ-	ἀντιλήψεις συνείδησι, καὶ ἐκ δυο-
νυπάρχοντων πολλῶν. κς'. πλασ-	τινῶν διδομένων ἑτέρας ἀλη-
ματική. κζ'. κη. εἰς μανίαν τρέ-	θείας συνάγει· ἐξ ἧν συνάγεται,
πεται. αὐτόθι. ὅπως πολλῶν	ὅτι αὐτός ἡ ψυχὴ ἐστὶ καὶ ἀθά-
κακῶν τῆ ψυχῆς αἰτία. κθ'. λ'.	νατος. κ'. δυνάμεις αὐτῆς, τοῦς
ὠφέλεια ἐξ αὐτῆς ὅπως. λβ'—λγ'.	φαντασία καὶ θέλησις, καὶ ὅπως
εὐθυμία ἐξ αὐτῆς ὅπως. λδ'.	ἐκ τῶν πηθῶν ἀπανορθῶν ἑαυτὴν
Φθόνος τί. μή.	παραγῶς. εβ'. εη. συμπαθαί-
Φιλάργυρος τί. ριά. ὅτι δαίμων	νεται κηκουμένῳ τῷ σώματι. πεί.
χαλεπός. μή. νη. χαρακτήρ αὐτοῦ	

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ

Εἰς τοὺς παρελθόντας περὶ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας ἀγῶνας τοῦ γένους, ἐπειδὴ μὲ εἶχε ῥῆσιν ἢ τύχη μακρὰν τῆς φίλης Ἑλλάδος εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Καρπαθίων, δὲν ἠμύρεσα νὰ μὴ κινήσω κατὰ διωγενεῶς τὸ ἔργον κινῆσαι εἰς τὸ νὰ συνεχίσω τοῦτ' αὐτὸ, τὸ ὑποῖον τὸ ἐπαγγελίαν ἀπέχει τότε παρ' ἐμοῦ πρὸς τὴν κοινὴν βελτίωσιν. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐν διατριβῇ δέκα περίπτω ἐτῶν μετέφρασα καὶ σχολίασα τινὰς τῶν ποικίλων πρὸς εὐκολίαν τῶν Σχολείων καὶ τῆς Νεολαίας ἄλλα δὲ καὶ συνέγραψα, ὅτι ποτὲ ὁ καιρὸς, ὁ μέγας αὐτοῦ τῶν πραγμάτων διδάσκαλος ὑπεγόρευσε· καὶ οὕτω γενομένης εἰρήνης, κατίετην ἐνταῦθα νὰ τὰ ἐκδώσω εἰς τύπον· ἀλλὰ μὴ εἶδον τὸ κλεινὸν ἔδαφος τῆς πατρίδος, καὶ ἀνεμοσρέβυλος ἀπροσδόκητος, ἐπέφερον τὸσαῦτον ἀπαθροισμὸν εἰς τὰ πράγματα, ὥστε ἀνάγκη ἵν' ἀναβάλω τὸ ἔργον μέχρι τούδε, καὶ τοῦτο οὐ μόνον διὰ τῆς συμβάσεως παραχῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλοις ἴσως τυπογραφίας. Νῦν δὲ τοῦ Θεοῦ δόντος εἰρήνην, καὶ τῶν πραγμάτων κατασταθέντων ἐκ προνοίας αὐτοῦ Βασιλικῆς καὶ μάλιστα τῶν Σχολείων, ἀφ' ὧν ἐλπίζεται μάλιστα ὁ πρωτότατος καρπὸς τῆς ἐλευθερίας, αὐξομένων καὶ βελτιωμένων, ἀπεράσασα νὰ ἐκδώσω ταῦτα· τὰ ὅποια εἶναι τὰ ἑξῆς.

Τὰ Μεταφρασθέντα.

- Ὀμηρος τῆτε κείμενον καὶ ἡ μετάφρασις εἰς τὸ πιζόν Ἀττικὸν καὶ τὰ σχόλια εἰς τόμους. 6.
- Εὐριπίδους ἑρμῆος 6.
- Σοφοκλῆς ἑρμῆος 2.

Τὰ Συγγραφήντα.

- Τετραετής ἢτοι Ῥητορικῆ, Λογικῆ, Μεταφυσικῆ, καὶ Ἠθικῆ εἰς τόμον 1.
- Εὐνορίας ἢτοι Φυσικῆ καὶ Μεταφυσικῆ 1.
- Λόγοι συμβουλευτικοί, δικαστικοί, καὶ ἐπιδεικτικοί πρὸς γόνασις τῶν μαθητῶν ἐν Ῥητορικῆς μελέταις διὰ λόγους πρὸς διαφόρους ἐπιστάσεως καὶ προσέτι Ἐπιστολαὶ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα συμπληροῦσι καὶ αὐτὰ τόμους. 4.

Ἐκ τούτων λοιπὸν τῶν βιβλίων, τῶν ὑποῶν ἕκαστον εἶδος ἐκδοθήσεται εἰς γυμνασιακά σώματα. θέλωσι διαγνωσθῆ ἄλλα μὲν εἰς τὰ σχολεία

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Εἰς τὰ ἑσωτερικά καὶ εἰς τοὺς διδασκάλους αὐτῶν, ὅπου διδάσκονται ἡ ἑλληνικὴ παιδεία. ἀλλὰ δὲ εἰς τὰ ἐντὸς τῆς ἐλευθέρας ἑλλάδος τιουτοτρόπως.

Εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περὶ ἑκείνην καὶ διδασκάλους αὐτῶν σώματα εἰς ἑκάστου εἶδους	30
Εἰς τὰς τῆς ἑπαρχίας τοῦ Π. Ἀγίου Τουρνόβου	10.
Εἰς Βουκουρέσιον.	10.
Εἰς Ἰάσιον	5.
Εἰς Ὀδησσόν	5.
Εἰς Ἀδριανούπολιν	5.
Εἰς Φιλιππούπολιν	5.
Εἰς Μελένικον	5.
Εἰς Κοζάνην	5.
Εἰς Μέσσοβον	5.
Εἰς τὰ ἐν τῷ Ζαγορίῳ Σχολεῖα.	15.
Εἰς Ἰωάννινα.	15.
Εἰς Ἀργυρόκαστρον	5.
Εἰς Θεσσαλονίκην	10.

Εἰς Σέρβας	5.
Εἰς τὰ τῆς Θεσσαλίας	10.
Εἰς τὰ τῆς Μαγνησίας	10.
Εἰς τὴν Λίβον	5.
Εἰς Λήμνον	5.
Εἰς Κυθωνίας	5.
Εἰς Μιτυλήνην	5.
Εἰς Χίον	5.
Εἰς Σμύρνην	10.
Εἰς Σάμω	5.
Εἰς Ρόδον	5.
Εἰς Κύπρον	5.
Εἰς Κρήτην	5.
Εἰς τὰ τῆς ἑπτανήσου ἑλληνικῆς Πολιτείας	20.
Προσέτι εἰς ἀγνοομένους ἰδιαιτέρους διδασκάλους	20.
	<u>250</u>

Εἰς τὰ ἑσωτερικά.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον διανεμηθήσονται καὶ εἰς τὰ ἑσωτερικά τῆς ἐλευθέρας ἑλλάδος Σχολεῖα τὰ νῦν ὄντα

καὶ τὰ μετὰ ταῦτα ἑστερμένα Σώματα	250.
Μένουσι δὲ ὑπελοιπὰ	500.

Ταῦτα δὲ συμποσούμενα εἰς δέκα γιλιὰδας τόμους, θέλουσιν ἀφιερῶθαι ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον μιᾶς ἀπὸ τῶν νεοκτιζομένων πόλεων, ἢ εἰς τὸ ἐν τῷ Ὀρφανοτροφίῳ Βασιλικῶν Βιβλιοταμείον ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐπιτροπὴν τῆς ὑπερτάτης Ἀρχῆς, ὅπου ἀφιερῶθησαν παρ' ἡμῶν προσέτι καὶ ἐκ τῶν προτέρων μου ἐκδόσεων περίπου δέκα γιλιὰδες τόμοι, διὰ τὰ πωλῶνται ἅμα ἐκ πάντων εἰς τοὺς φιλομαθεῖς κατὰ διαταγὴν τῆς ὑψηλῆς Βασιλείας μετὰ τὴν μετριοτέραν, καὶ τὸ ἐκ τούτων συναγόμενον ἀργύριον νὰ συντελεθῇ τῶν εἰς ἐκδοσὴν ἑτέραν βιβλίων καὶ μετὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ ταμείον τῆς ἀξάνης, καὶ τὰ βιβλία νὰ πλεθύνωνται.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ.

Ἐπί τούτοις λοιπὸν παρακαλοῦνται οἱ ἐπίτροποι καὶ διδάσκαλοι τῶν ἐκαστοῦ Σχολείων τῶν τε ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος, νὰ φρονίσωσι νὰ λαμβάνωσιν ἕκαστοι κατὰ καιρὸς τὰ διωρισθέντα εἰς τινος τῶν ἐν Συρα οὐδαμῶν ἐμπόρων, ἢ ἕπως ἄλλως, εὐχρηστούται, παρ' ἡμοῦ ἐνταῦθα εἰς Αἴγινον, πέμποντες ἐνταυτῷ καὶ τὰς ἀποδείξεις, πρὸς βελτίωσιν. Ταῦτα δὲ θέλουσι καμῆ καὶ οἱ κατὰ τῆς ἐκείνου οὐδαμῶν ἀλλείως δὲ μήτε τρέπων ἕγω, μήτε δύνασιν νὰ τὰ ἐξαποπέμω. Ἰγνακίῳ μὲν, περὶ τῆς κοινῆς φρονήσαντες βελτιώσεως.

Ἐν Αἴγινῃ τῇ 14 Φεβρ. αἰολῷ.

Νεώφυτος Δούκας.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

— Σιλ. 17. σὺ. 9. μου. ἰταῖα ἰθαπην θὰς τῆς. πῦτο εἶν τὸ ἰθαπὶ: πρῶτον
 ἐν τῷ πρώτῳ σιλ. 2. εἶν.
 ἢ γ. ὄντι τῷ ἰθαπὶ, μεταβαλλόμενοι κατὰ τὸν καιρὸν, καὶ ἴθα, αὐτοῦ: νῦν
 Σιλ. 3. σὺ. 11. ἢ τῶρα, τ. σιλ. 4, 23. πρὸς τὸ ἴθ. σιλ. 7, 16. ἴθ. σιλ. 25.
 2. 4. 2. καὶ ἄνω, ἄνω 4. ἰθαπὶ καὶ ἴθ. ἰθαπὶ. 13. ἰθαπὶ. 19. εἶν, εἶν. εἶτω καὶ ἴθ.
 20. 21. σιλ. 27. 24. καὶ καὶ σιλ. 30, 21. ἴθ. ἴθ. σιλ. 31, 27.
 24. σιλ. 33, 43. ἴθ. σιλ. 38, 19. καλεῖται, καλεῖται. σιλ. 45, 1. τῶρα
 σιλ. 41, 4. ἴθ. σιλ. 53, 15. εἶτω. 26. ἴθ. σιλ. 55, 25. ἴθ.
 σιλ. 55. ἴθ. σιλ. 65, 13. καὶ ἴθ. καὶ ἴθ. σιλ. 67, 1. ἴθ. σιλ. 75.
 ἴθ. σιλ. 70, 6. ἴθ. σιλ. 71, 4. εἶτω. σιλ. 80. 8.
 ἴθ. σιλ. 84. 20. ἴθ. σιλ. 105. 7. εἶτω. σιλ. 116, 12.
 ἴθ. σιλ. 135. 2. ἴθ. σιλ. 140, 21. ἴθ. σιλ. 142, 14. ἴθ. σιλ. 143, 14.
 σιλ. 147, 4. ἴθ. σιλ. 148, 24. ἴθ. σιλ. 151. σιλ. 15. ἴθ. σιλ. 157, 15. ἴθ. σιλ. 157, 15.
 σιλ. 157, 15. ἴθ. σιλ. 177, 3. ἴθ. σιλ. 178, 9. ἴθ. σιλ. 197, 25. (ἴθ.)
 σιλ. 197, 25. ἴθ. σιλ. 206, 24. ἴθ. σιλ. 227, 2. ἴθ. σιλ. 260, 1.
 σιλ. 262, 27. ἴθ. σιλ. 277, 1. ἴθ. σιλ. 281, 14. ἴθ. σιλ. 281, 14. ἴθ. σιλ. 281, 14.
 σιλ. 284, 2. ἴθ. σιλ. 285, 12. ἴθ. σιλ. 285, 12.

